* Fb. 4. 6

R40488

~~R. J. 6 10~~

6 7/25

APPARATVS MEDICAMINVM

TAM SIMPLICIVM QVAM PRAEPARATORVM ET COMPOSITORVM IN PRAXEOS ADIVMENTVM CONSIDERATVS

VOLVMEN QVINTVM

AVCTORE

JO. ANDREA MVRRAY D.

EQVITE ORDI R. DE WASA
M. BRITANN. REGI A CONSILIIS AVL. PROFESSORE MEDIC. ET
BOTAN. O. IN ACAD. R. GOTTING. PRAEFECTO HORTI R.
BOTAN. SOCIETATVM SCIENTIARVM GOTTING. STOCKHOLM.
VPSAL. GOTHENB. LVND. FLORENT. LVGDVN. DIVION. AVREL.
HARLEM. ET VLISSING. MEDICARVM PARIS. NANC. ET
HAVN. ATQVE OECONOMICARVM BERN. CELL.
GEORGOPHIL. ET PARIS. MEMBRO.

GOTTINGAE
Apud IO. CHRIST. DIETERICH.
1790.

PRAEFATIO

AD VOLVMEN QVINTVM.

Collatis hactenus editis quinque volumi-
nibus plerarumque ſtirpium medica-
rum cenſum me iamiam abſoluiſſe intelligi-
tur, et eousque me perueniſſe, vt ſeriem
ordinum naturalium ſingulorum, quotquot
ſignificare inſtituti ratio poſtulauerit, in-
tegram praeſtare potuerim. Elapſi com-

plures anni ſunt, ex quo primum volumen comparuit, quo temporis interuallo explorare ſatis commodum fuit, quam lente prorepat labor tanti ambitus ſub iis legibus, quas mihimet ipſe praefixi, et quarum veritatis ſtudium, non numerus voluminum euulgandorum, ſumma eſt, ſi iter multiplici negotiorum genere, quae munus iniungit, variisque valetudinis offenſis interrumpitur. Quapropter obſtacula quaeuis, quae remoueri ſeſe patiuntur, diſpellere, iam quidem in animum induxi, quo telam inceptam finiam, antequam ſenilis infirmitas eam relaxet, vel mors diſcindat, nunquam amplius vniendam. Alit impetum perſuaſio non in ſterili me campo laborare, dum vires ad illam

illam ſcientiam intendo, quae praxeos medicae alter oculus eſt, nouis ſuppetiis indigentiſſima, et blandum iudicium, tam de norma, quam ſector, quam de eiusdem documentis a me exaratis, latum a pluribus celeberrimis viris, qui in artis exercitio conſenuerunt, vel ipſi ſimili operae ſucceſſu egregio manus iniecerunt, quorum CULLENII venerabile nomen eminet.

Vtne vero, quum huic volumini indicem, qui ad omnia ſpectat, ſubiecerim, aliquis credat, me nihil addendum vel emendandum reperiſſe, monendum eſt, Supplemento, mox ſubſequuturo, reliqua de ſtir-

pibus commemoranda me deſtinaſſe. Etenim volumine vno vel altero iam typis deſcripto, variis nouis ſtirpibus ſuppellex pharmacopoliorum aucta fuit; exemplo Cinchonae variarum ſpecierum, Swieteniae Mahagoni, Rhododendri chryſanthi, Pruni Padi, Clematidis Vitalbae, Geoffroyae Jamaicenſis et Surinamenſis, Aſtragali exſcapi, Lactucae viroſae, Violae tricoloris, rel. quae igitur ſuo loco et ordine antea inſeri non potuerunt, nunc vero poſſunt. Eadem opportunitas iam patet variis partibus vegetabilibus, quarum ſpecies botanica ſerius modo innotuit, quorſum Balſamus Peruuianus et Tolutanus, Lignum Santalum rubrum, Nux moſchata, referenda.

Super-

Superſunt pro dolor haud paucae aliae ignotae vel dubiae ſpeciei, vt Myrobalani variae, Semen Ajauae, Gummi Ammoniacum, Myrrha, Kino aliaque ſic dicta Gummata, Balſamum Rakaſiri, Radices Columbo, Lopez, Chynlen, Caſſumuniar, Ikan, Ligna Aloes, Calambac, Cortices Pocgerebae, Anguſturae, Reſina lutea in nouiſſima expeditione fortiſſ. PHILIPP ad nouum Belgium reperta, rel., quas omnes peculiari ſectione complecti opus eſt, ne quis, licet plures non ſatis confirmatae efficaciae reliquis intermiſceantur, praeſtantiorum tamen cognitione careat. Demum accedat oportet commemoratio virium aliquot proximis modo annis de plantis iam a me luſtratis, vel

primum vel curatius, perſpectarum. Huii
naturae ſunt experimenta varia cum Mox
in Europa inſtituta, Arnicae vires in ſub
genda humorum putredine, in febribus in
termittentibus, paralyſi, et radicis eiusde
potior vſus, Valerianae celticae cum offic
nali comparatio, Aſſae foetidae in cari
oſſium potentia, vſus clyſmatum ex aceto
et aqua, Rubiae tinctoriae virtus in ob
ſtructione menſtrui fluxus, Dulcamarae prae
ſtantia in vario morborum genere vlteriu
ſtabilita, Belladonnae in mania et epilepſia
efficacia, Tabaci in hydrope, Nucis vomi
cae in epilepſia, Digitalis in hydrope, Den
tariae in ſcabie, Violae tricoloris in cruſta
lactea, Opii in lue venerea, laus confirmata
ſaponis

uponis acidi in variis morbis, rel. Haec-
e omnia dum exſequutus fuero in con-
ubio determinationis exactae ſtirpium ex-
poſitarum vel earundem partium, effugere
ne poſſe crediderim opprobrium botanicis
reberrime motum, nomenclatura et locomo-
iuitate abſolui, quicquid illis ſcientiae et
neriti inſit.

Hocce ſpicilegio publici iuris facto ad
ecudenda duo priora volumina, quae per
plures annos iam diſtracta fuerunt, dein re-
iqua, regrediar. In ceteris, quae ſuper-
unt, medicaminibus, ad cenſuram reuocan-
lis, id moram abbreuiabit, quod prout
norum parcior longe numerus eſt, ita ra-

riſſima diſceptatio de ſpecie, cui debentu
obtingat, quam tamen inter vegetabilia en
cleare auctori ſaepe miram difficultate
parit.

VOLVMEN QVINTVM.

STIRPES.

Palmae.
Piperitae.
Scitamineae.
Liliaceae.
Enſatae.
Orchideae.
Tripetaloideae.
Calamariae.
Gramina.
Filices.
Muſci.
Algae.
Fungi.

B. MONOCOTYLEDONES.

ORDO XLIII.

PALMAE.

COCOS.

LINN. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 985. *Gen. pl. p.* 537.

497.

Pharm. PALMAE *Oleum.*

Cocos butyracea; inermis, frondibus pinnatis: foliolis ſimplicibus LINN. *Suppl. pl. p.* 454. Pindova PISON. *Ind. res nat. et med. p.* 125. *c. ic.* An Palma altiſſima non ſpinoſa fructu pruniformi minore racemoſo ſparſo SLOANE *nat. Hiſt. of Jam. vol.* 2. *p.* 115. *tab.* 215? An Palmiſte ADANSON *Hiſt. nat. du Senegal p.* 107? Arbor alta in America auſtrali, no-

minatim Brasilia (PISO) et circa fodinas Ybaquenses (MUTIS) crescens.

Plures palmae suggerunt simile oleum, vt Elaeis Guineensis LINN. (JACQU. *Hist. plantar. Amer. p.* 280.); Palma foliorum pediculis spinosis fructu pruniformi luteo oleoso, the Palm Oil-Tree: SLOANE *nat. Hist. of Jam. vol.* 2. *p.* 113. *tab.* 214., quae videtur eadem ac Palma oleosa HUGHES: *nat. Hist. of Barbados, p.* 111., vel Palma dactylifera aculeata fructu corallino maior BARRERE: *Hist. nat. de la France equinoxiale; p.* 87. Item huc pertinent Phoenix dactylifera, cuius nucleus erogat oleum vel butyrum simile (WRIGHT'S *Account of the medical Plants growing in Jamaica*, quae commentatio prostat in *Lond. med. Journ.* 1787. *P.* 3. *p.* 295.); variae palmae spinosae, quas AUBLET (*Plantes de la Guiane Franc. tom.* 2. *App. p.* 951.) sistit nomine Palmiers Avoira, quarum *maxima* summo in pretio est aliaeque. Existimo eandem intellectam sub nomine Avoira a cl. FERMIN (*Reise durch Surinam P.* 1. *p.* 173.). Harum oleum pro opportunitate locorum in fines eosdem adhibetur. Sed quoniam nuperius cl. MUTIS (in LINN. *Suppl. pl. l. c.*) stirpem praefixam non solum sollertissime descripsit, sed et

oleum

oleum ex ea ab incolis Americae calidioris vere in vſum quotidianum erui indicauit, illi totam huius olei hiſtoriam iungam.

Fructum gerit drupaceum, obouatum, ſuccoſum, vnilocularem, cuius nux duriſſima, oblonga, ſubſtriata. Nucleus latens, qui ſaporem nuclei Cocos nuciferae habet, oleum recondit, maceratione in aqua eliciendum. Hoc ſcopo nuces contuſae et ruditer contritae ab Americanis aquae per tempus immerguntur, vnde ſenſim nucleorum compages reſoluitur ita, vt butyracea materies ſuperficiem petat, grauior fundum occupet. Sic triplici aquae commutatione quicquid oleoſi ineſt, eruitur (MVTIS).

PISO duplicis olei meminit, ex nucleo albi, et ex fructus cortice magis flaui. Quae in hacce narratione obſcura ſunt, lucem adipiſcuntur iis, quae expoſuit cl. AVBLET, etſi de alia ſpecie, qui ex pulpoſa fructus parte praeuia fermentatione et conquaſſatione et motitatione eius intra vas ſuper igne vel et praegreſſa coctione eius cum aqua exprimi *oleum* nos edocet; ex nucleo autem ſua teſta valde dura exuto ignis admoti ope exprimi, vel in ſubſidium ſumta coctione in aqua elici *butyri* ſpeciem. Oleum igitur duplicis generis, tenuius,

item craſſius, erogat idem fructus. Quod in officinis praeſto eſt, denſitatem vnguenti habet flauumque eſt, odoris grati fere inſtar Iridis Florentinae, frigore ſpiſſius fit. Rancore album euadit, tum et odorem dictum perdit. Qui igitur color et quae odoris abſentia ſignificant reiiciendum eſſe. Bene tamen conſeruatum vltra viginti annos rancoris expers perſiſtit (QUELLMALZ *Progr. de oleo Palmae materia iniectionibus anatomicis aptiſſima, Lipſ.* 1750. *p.* 9.). Prouti non ex vna arbore modo prouenit, ita nec ex vna regione transmittitur, ex Africa et Jamaica auſtrali.

Oleum hocce in Guiana inungitur corporii ad illud contra inſecta et humiditatem aëris tuendum. Sed lampadibus praeterea et pigmentis inſeruit. Butyrum, loco illius ex lacte, cibis in patria additur.

Vſus medicus ſi ſpectetur, communis cum aliorum oleorum vnguinoſorum natura in mentem redeat. Nobis rariſſimus quidem eſt, isque externus, quem et commendat odoris gratia, vt emolliantur ſolida et relaxentur. Pernionibus prurientibus vel hiantibus, item fiſſuris manuum hieme praecipue ex multa lotione obtingentibus vtiliter

vtiliter inungitur (BÖNNEKEN in *Fränk. Samml. vol. 2. p. 235.*). In duritie ventris tam apud adultos, quam infantes fertur prodeſſe inſigniter (BERG. *Mat. med. p. 882.*). Eſt qui illud ad diſſipationem nodorum arthriticorum in manibus et pedibus et dolorem inde enatum compeſcendum, item ad ſanationem vlcerum, ſi dehiſcunt, extollit (BÖNNEKEN *l. c.*).

Pro iectionibus anatomicis ſubtilioribus vtile eſt, vel per ſe ſyringa iectum, vel dum eius quarta vel tertia pars cerae additur; nam altius penetrat, frigore non fragile fit, et contra corruptelam variam praeparata munit (QUELLMALZ *l. c. p. 10 ſq.*).

Fructus ſuibus pabulo in Jamaica cedit, vbi apri in primis eo valde delectantur (WRIGHT in *Lond. med. Journ.* 1787. *P. 3. n. 293.*).

EMPLASTRUM DIAPALMAE (V. e. c. *Ph. Würt. p. 64.*) inde nomen traxit, quum olim oleum hocce additum fuerit, ſed hodie, vt par eſt, acquieſcunt auctiori olei Oliuarum quantitate, niſi vel hocce emplaſtrum ad ſuperflua referre ſatius ducas.

PHOENIX.

LINN. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 985. *Gen. pl.* 573.

498.

Pharm. DACTYLI (Fructus); Eorundem *Oſſa.*

Phoenix dactylifera; frondibus pinnatis: foliolis enſiformibus complicatis LINN. *Spec. plant. p.* 1658. Conf. HASSELQUIST's *Reſa til heliga Landet p.* 499. Φοινιξ Graecis. Palma KAEMPF. *Amoen. exot. p.* 667. *ſqq. faſc.* 4. *tab.* 1. 2. Depicta quoque exſtat in REGNAULT *Botan.* Le Palmier Dattier. Arbor nouem circiter orgyas alta, grandaeua ducentorum quin trecentorum annorum, indigena in Arabia ad maris rubri tractum et in Perſia, vbi praecipue regiones, quae ſinum Perſicum ambiunt, occupat. Delectatur coelo torrido, feruente, ventis adurentibus ex auſtro agitato, ſolo autem ſabuloſo, exſucco, leui et nitroſo. Ibidem itaque locorum creſcit, quae reliquorum prouentuum, ad beatam vitam facientium, aquae praeprimis, inopia laborant.

Sylueſtres arbores humiles ſunt, et formam indecoram contortam prae ſe ferunt, fructibus vero

vero vel nullis vel nonniſi auſteris et inutilibus inſtruuntur. Cultus igitur artificium accedat oportet, quem ipſum KAEMPFERO nemo ad hoc vsque tempus ſollertius perſequutus eſt. Quoniam propagationis arborum foeminearum potiſſimum ratio habenda eſt, nec hae ex ſemine apte cognoſci poſſunt: ſurculi foeminearum ex radice emergentes, biennes ad minimum, terrae in palmetis infiguntur (Vid. de cultura KAEMPFER.). Ad impraegnationem autem ſpadicum foemineorum opus eſt, vt maſculini illis admoueantur vel operoſius interſerantur. Ex Aſia ſine dubio in Aegyptum translata haec palma fuit, vbi et copioſe hodie offenditur, ſicuti in Senegalia ad promontorium viride (ADANSON *Hiſt. nat. du Senegal, p.* 106.), et Barbaria. Tranſiit et maris mediterranei limites, ita vt et in Luſitania, auſtralibus prouinciis Hiſpaniae (BOWLES *Voyage to Spain;* iam mihi praeſto modo eſt verſio Ital. *Introduzione alla Storia naturale di Spagna, vol.* 1. *p.* 319.) item prope Gades (OSBECKS *Oſtind. Reſa p.* 41.), praecipue Valentia, item in Sicilia, palmeta alantur. Vitat coelum temperatius. In caldariis hortorum Europaeorum vel trunco arbores deſtituuntur vel exiguo tantum

ſuffulciuntur, rarius quoque flores fructusque ferunt.

Hacce arbore loco natali omnibus fere vitae neceſſitatibus natura proſpexit, tanto magis ibidem benefica, quum torridum clima reliquas tantum non omnes vitae ſuppetias arceat. Vix alia arbor hac in re cum ipſa comparari poteſt, quam Cocos nucifera. Haud immerito igitur diuitiae poſſeſſoris palmetorum numero Phoenicum cenſentur, quarum tria ad quatuor millia aliquando in vnius heri fundo numerantur. Caudex verſus verticem nonnihil contractior texturam habet laxiorem et multum medullae recondit, firmior tamen in arbore aetatis prouectioris. Fiſſus palos et trabes domiciliis tuguriisque praebet, ſepes inde parantur pro cingendis hortis; ſub penuria melioris ignis pabulo foci inſeruit. Quod ad exortum frondium comparet reticulatum tegmen funibus domeſticis et naualibus materiem ſubminiſtrat. Ex frondibus corbes vel ſacculi texuntur et flabella pro inſectis abigendis parantur et capitis velamina conduntur. Pro vrceis et ſcutellis vacuae ſpathae conducunt, pro ſcopis racemi, rel.

Ita

Ita edulia varia praebet arbor, ſcilicet ſurculi ex axillis frondium prouenientes, praecipue ima harum baſis, medulla ipſius comae, frondes ſummae tenellae in vnum adhuc conuolutae, ſpadicis primordia; quae omnes partes vel manducari crudae poſſunt, vel cum carne veruecina coctae edi, et ex hisce bellaria varia parari ſeſe ſinunt.

FRUCTUUM ſ. DACTYLORUM vero ſummum pretium conſtituendum eſt. Hi, *Φοινικοβαλανοι* Graecis dicti, in ſpadicem ramoſum colliguntur. Drupam intelligimus oblongam, magnitudine prunorum, carnis, dum recens eſt et matura, pellucidae, mollis, dulciſſimae, ſubrufae. Decerpuntur dactyli paullo ante maturitatem, quo tempore acerbi ſunt, dein in cumulos proiecti ſolaribus radiis exponuntur, quo penitus emolliantur et dulceſcant. In ſiccis, qui ad nos perueniunt, figurae conicae apice obtuſo et retundato, baſi ſubinde calyce ſquamoſo ſuffulta, ſub cuticula tenui coloris badii parenchyma ſiccius rufo flaueſcens dulce et viſcoſum latet, veſtitum intus pellicula tenera niuea tenaci in fila ſaepe reſoluta. *Semen* ipſum *oſſeum* eſt, ſubcylin-

dricum, epidermide pellucida laxe veſtitum, oblongum, ſubrugoſum, albidum apice compreſſo, altera parte ſulco longitudinali notatum, altera hilo orbiculato in medio dorſi. — Differunt fructus in diuerſis arboribus multiplici modo tam gratia ſaporis quam colore, mollitie, pinguedinoſa facie aliisque notis, vnde varietates arborum plures, (quarum nomina diuerſa KAEMPFERUS recenſet *l. c. p.* 704.). Harum praeſtantiſſima KAEMPFERO iudice eſt, quae Dactylos regios ſ. Churma Siahunì fert, TAVERNIERO (*Six Voyages en Turquie tom.* 1. *p.* 686.) autem teſte iſta prope Sarun in Perſia creſcens, forſitan eiusdem varietatis. Qui ad nos transferuntur exſiccatii Barbariam vulgo patriam habent, et minoris ſunt gratiae et magnitudinis, recentes autem ſiccis meliores (DEMANET *Hiſt. de l'Afrique Franc. tom.* 2. *p.* 97.), vnde Mauris in deliciis ſunt. Multum quoque facit ad praeſtantiam ſiccationis artificium.

Multae gentes ſunt, quae nulla fere alia eſca vtuntur. Per longum tractum orae Arabicae plebs nonniſi dactylis et piſce ſalito veſcitur (TAVERNIER *Voyages en Turquie en Perſe etc. tom.* 1. *p.* 243.). Mauri in ditione Maroccana auſtrali

aüſtrali abſtinent panc, acquieſcentes dactylis (DE ST. OLON *Relation de l'Empire de Maroc, p.* 34.). Fercula inſuper multiplicis formae ſuppeditant. Recentes facile a ventriculo concoquuntur et alimentum ſalubre conſtituunt, tanto aptius ſub iſto feruore coeli, qui humores ad putredinem diſponit, in qua coërcenda acor dulcibus communis ſummam vim habet. Praeſtantiores leui preſſione emittunt ſyrupi ſpeciem, qui vices butyri ſubinde in ferculis agit. Condiuntur in patria quoque dactyli hocce ſyrupo vel ſaccharo, ſicque ditioribus inſtar cupediarum ſunt. Plebi inſeruit, quod poſt expreſſionem ſyrupi remanet, vel ſicci dactyli, qui a ventriculo difficilius digeruntur. Immaturi ad ſaginandos camelos vel alia animalia adhibentur. Taceo vinum fermentatione ex dactylis aqua perfuſis parabile, et ſpiritum huius deſtillatione eruendum.

Dulcedo et viſcoſa natura pulpae dactylorum et inter medicamenta iis locum conceſſit. Aemulantur viribus maxime paſſulas et ficus, qui fructus merito, ſaltim apud nos, in vulgari praxi praeferendi, quum dactyli plerumque vetuſtate in pharmacopoliis vel indurati vel vermibus exeſi occur-

occurrant. Recentiores demulcent ſanguinem, involuunt acre, fibras relaxant, caua lubricant. In ſtranguria igitur, tuſſi, raucedine, affectionibus calculoſis, in ſuppuratione promouenda cataplaſmatibus additi, non ſpernendi. Pretii, quod illis in hisce aſſignauerunt maiores noſtri, veſtigia adhuc ſuperſunt in SPECIEBUS DECOCTI PECTORALIS (*Ph. Würt. p.* 185.), ELECTUARIO DIAPHOENIC. (*Ph. Pariſ.*) rel. Moderate adſtringere ſunt, qui affirmant (e. c. KAEMPF. *l. c. p.* 752.), id quod vero potius de dactylis nondum maturis accipiendum arbitror.

NUCLEORUM ſiue OSSIUM dignitas multo minor. Comminuta molendinis camelis proiiciuntur deficiente meliori pabulo. In Barbaria globuli inde tornantur precatorii (HASSELQUIST *l. c. p.* 501.).

SAGVS

SAGVS *Rumph.*

499.

Pharm. SAGV vel SAGO *Grana.*

Sagus seu Palma farinaria RUMPH. *Herb. Amb. vol.* 1. *p.* 72. *tab.* 17. 18. Arbor Zagoe Amboinensis SEB. *Thes. vol.* 1. *p.* 39. *tab.* 25. *fig.* 1. Sagoträdet, BRAAD in *Vet. Acad. Handl.* 1775. *p.* 142. *sqq.* Conf. SONNERAT *Voyage à la nouv. Guinée, p.* 188. *sq.* FORREST's *Voyage to new Guinea, p.* 39. *sq.* Arbor crescens in insulis Moluccanis, vbi praecipue in insula Ceram frequens, item in insulis reliquis Asiae australibus, nec non in noua Guinea.

A *Cycade circinali*, cui LINNEUS Sagu grana adscripserat, ad hanc speciem eadem refero ex iterato scrutinio; licet omnino et aliae quaedam palmae eorundem materiem intra truncum suum foueant, Elates sylueſtris L. et Zamiae Cycadis LINN. *Suppl.* exemplo. Elate medullam quidem continet magis fibrosam, sed conquassatione et aquae maceratione farinam largitur commodam in insulis Jaua et Borneo vsitatam. Ex Zamiae dictae medulla Hottentotti speciem panis parant spurco quidem praeparationis modo, sed tamen

sordidae

sordidae hominum genti alendae non inepte (Cycas caffra THUNB. in *Act. Upsl. nov. vol.* 2: *p.* 283. *sqq.*).

Vix vero alia arbor, nisi Artocarpum ob fructum excipias, cognita, quae alimentum salutare tanta vbertate et tam exiguo labore praebeat: siue culturam arboris spectes, siue cibi, qui inde redundat, praeparationem. Adulta altitudinem triginta pedum assequitur et amplitudinem eam, vt vix amplecti vir truncum possit. Hic ipse refert lignosum tubum, pollicem circiter crassum, medulla eduli, cui copia fibrarum per longitudinem interseritur, farctum. Tam per semina quam per surculos radicum arbor sese ipsa propagat. Cultu non indiget, sed vastas syluas sponte constituit, delectans praecipue solo paludoso; fabulosa et excelsa loca fugit, nisi ars subueniat.

Frondium pro tegendis aedibus in India insignis vtilitas. Hae igitur complicatae vel asserculo alligatae tantam densitatem habent, vt vel imbribus cadentibus ne gutta quidem penetret, et rite iunctae per septem ad decem annos tecti vicibus fungantur.

Vnica arbor grandior ad quadringentas vel quingentas circiter libras farinae Sagu, modo

mox

mox ſignificando praeparatae, ſuppeditat. Ad iuſtam maturitatem peruenisse medullam cognoſcitur puluere albo ex frondibus tranſpirante, quo tum temporis illae conſperſae cernuntur (BRAAD. SONNERAT *l. c. p.* 189.). Vel per foramen eximitur explorationis cauſa tantillum medullae, quod niſi probam notam prae ſe ferat, foramen luto obturatur (RUMPH *l. c. p.* 78.), et exſpectatur ad aliud tempus. Arbor vero commoda mox prope radicem exciditur. Truncus tum ſi humilior eſt, longitudinem ſuam ſeruat; ſi vero grandior, transverſim in plures partes quinque vel ſex pedum diuiditur, et dein ſecundum longitudinem lignum ſupra aufertur, ita tamen vt ad extrema eius tantillae parti parcatur, quo poſt medullam exemtam lintrem referat. Scilicet medulla, inſtrumento vel duro ligno in ſcobem ſubacta, eximitur, dein rurſus immittitur, vt cum aqua pura affuſa ligni vel manuum ope elaborari poſſit, ſub quo negotio fibroſa pars aſſurgit, farinacea autem fundum petit. Quo vero haec ſeorſim colligatur, applicatur huius aluei parti latiſſimae ſaccus ex vagina piloſa foliorum Calappi, qui cribri munere fungitur, annexus vecti ſurſum et deorſum mobili;

ſic

ſic pulpa cum aqua ad cribrum appulſa, hoc nonniſi tenuiſſimam farinam transmittit, relicta intra alueum maſſa rudiori et tenaciori; facco adiunctus canalis transfert aquam farina foetam in vas ſuppoſitum, vbi iſta fundum petit, aqua ipſa autem, vel per inclinationem vaſis vel foramine emittitur. Fibroſum vel furfuraceum, quod remanſit ſaginandis porcis idoneum eſt (RUMPH. SONNERAT.). Haecce encheireſis licet confirmetur duobus teſtibus aptis, longo temporis tractu diremtis: non mirum tamen, in nonnullis momentis artificia quorundam Indorum differre. Malayenſes corticè trunci ſeparato, medullam in fruſtula diſcindunt et per vnum, duos plures dies, aqua macerant, donec farinoſum emollitum fuerit et fibroſum ſuperficiem petat, quod facile aufertur. Decantata aqua, reliquum corbibus immittitur et ſubigitur agitatione et affuſa per vices aqua, donec omnis farina cum aqua effluxerit in vas ſuppoſitum et ſubſidat, ſordes autem adhuc ſuperſtites aſſurgant; quo crebrius iſta colatur, eo magis albeſcit (BRAAD in *Vet. Acad. Handl.* 1775.). Farina ab hominibus in cibum vertitur. Plurima eius pars ad panem pinſendum adhibetur, parum modo ad pultem praeparandam.

Nam

Nam humida farina non diu contra acorem muniri poteſt. Inditur pro pane conficiendo farina modice ſicca modulis quadratis vel oblongis ex lapide cocto cellulis variis inſtructo, poſtquam hi primum calefacti fuerunt; ſenſim intra decem vel duodecim minuta pr. temporis iſta in panes vel offas duras coit, quae eximuntur, vt nouae farinae portioni locus ſit. Figura et magnitudo panis ceteroquin varia, color ruber vel ad rubrum accedens. Seruari ſic per plures annos poteſt. Dum edatur, emolliri antea aqua debet, et ſale vel aromatibus additis fercula non ingrata exhibet (RUMPH. SONNERAT. FORREST.). Malayenſes farinam probe depuratam in conicas maſſas reducunt, probeque obtectam ſenſim exſiccant (BRAAD).

Quod vero ad nos affertur Sagu formam GRANORUM habet, quae ipſa ſerius ab Indis videntur eſſe inuenta, nam eorundem nullam mentionem RUMPHIUS fecit. Nec grana ante annum 1729. in Anglia, nec ante a. 1740. in Gallia innotuerunt; anno autem 1744 modo in Germania eorum vſus inualuit (STECK *Diſſ. de Sagu*, *Argent. p.* 34.). Parantur autem ex farina nondum perfecte ſiccata e. c. ex paſtis iſtis

conicis adhuc nonnihil humectis, easdem inter palmas conterendo, vt dehiſcant in particulas exiguas, quae agitando in ventilabro et ſupra aulaeum in grana efformantur. Vt magnitudo aequalis fiat, per cribrum transmittuntur, quibus factis primum ſole, dein intra lebetes ferreos ſuper leni igne ſiccantur, donec areſcant (BRAAD). Magnitudo horum a ſemine Braſſicae ad illud Coriandri ſupraque aſcendit, coloris albidi vel rubro fuſci, duritiei fere lapideae. Per multos annos granulatum hoc Sagu ſeruari poteſt integrum, nec mucidum fit, ſi modo ab humido aëre arcetur (Vid. exemplum Sagu per 20 annos ſupraque incorrupti in SEBAE *Theſ. vol.* 1. *p.* 40.), nec a vermibus facile eroditur. Vtut durum apparet: grana tamen aqua calida decocta facile molleſcunt, intumeſcunt et pellucida fiunt, etſi figuram ſeruant, vnde ſine dubio BRUCKMANNI (*Epiſt. itiner.* 57. *p.* 5.) enatus error, nihil niſi piſcium oua exſiccata eſſe, cui vix cedit alius quorundam, ſemina ſtirpis eſſe. Decoctum, ſi refrixerit, gelatinam refert, mollem inſipidam, rufam.

Similia grana parari poſſunt ex radice Jatrophae Manihot, pulpam eiusdem poſt expreſſionem

nem venenati ſucci ſuper igne volutando, nec minus ſalubria ſunt (FAHLBERG in *Vet. Ac. Handl.* 1786. *p.* 229. *ſq.*). Sed *album* ſic dictum *Sagu* ex fabis quibusdam ſubtiliter contritis paratur, quod tamen non eam gelatinam ſecum vehit, ac verum Sagu, ſed illico aqua vel lacte coctum in farinam reſoluitur (BRAAD *l. c. p.* 147.). Grana quoque erogat amylum tuberum Solani tuberoſi; quod ipſum fertur eſſe *puluis Sagu* apud aromatorios hinc inde exſtans (WRIGHT in *Lond. med. Journal* 1787. *p.* 295.). Ex farina triticea, aqua humectata et per ſetaceum transacta, grana ſimilia parant Mauri ſub nomine Cuſcuſu (FRIEDRICHS in *Götting. Magazin ann.* 4. *P.* 1. *p.* 68.). Nempe omnia haecce cum granis Sagu in eo conueniunt, quod farinaceae naturae ſunt et aquae vi in mucilaginem vel tota vel plurimam partem reſoluuntur.

Oleis non ſoluitur Sagu, nec ſpiritu vini. Quod, etiamſi aceſcat aqua moderato igne per tempus et fermentationem ſubeat, ſpiritum inflammabilem tamen vix eroget (STECK *Diſſ. cit. p.* 34.), ignis actioni videtur adſcribendum, quam ſubiit, antequam transuehatur. Forti igne tractatum deſtillando exhibet ſpiritum acidum, oleum

empyreumaticum, carbonem, ex quo alcali per aquam eruitur (STECK *l. c. p. 36. sq.*). Sed non multum verae lucis de natura vegetabilium eiusmodi experimentis accenditur.

Non minorem nutriendi vim habent haecce grana, quam paſtae iſtae, quas Indi ex medulla arboris parant, et quas in quotidianum vſum vertunt. Quum vero tota in mucilaginem non tenacem vel viſcoſam reſoluantur, quae breui in maſſam ſanguineam diſtribuitur: nutriunt absque ventriculi grauamine, et iis praecipue conducunt, qui ſtomachi debilitate laborant. Hinc vero fit, vt robuſtis non ſufficiat, ſed vt hi mox ſatiata Sagu fame nouum edendi ſtimulum ſentiant. Commendationi quoque cedit hoc, quod difficilius, quam cerealia in acorem degenerant, nec flatibus adeo moleſta ſunt. Ditiorum in Europa menſas ingrediuntur haud raro iuſcula, inde aqua vel iure carneo, vel lacte vel vino albo, ſiue, quod praeſtat, rubro cocta, et vario grato pro liquidi varietate additamento, ſucci et flauedinis Citri, Cinnamomi, ſacchari rel. condita. Ars coquinaria inſuper pulmenta grata (Pudding) inde inuenit. Frigidae quoque gelatinae ex Sagu

palato

palato haud parum placent. Tenellae aetati ob facilem digeſtionem grana haecce aqua cum tantillo lacte cocta accommodatiſſimum cibum largiuntur. Nec minus reſarciunt egregie iacturam humorum, qua phthifici emaciantur, et acre ad febrem in hisce vellicans obtundunt, horumque vires eximie refocillant. Anglis igitur iam dudum hocce fine arriſerunt. Huc et ſpectat ventilata Pariſiis diſſertatio (*An Sagou phthiſicis prodeſt? auct.* MALOVIN 1729 *et* 1734.). Sic in qualibet alia tabe et bonorum ſuccorum penuria conducit et quolibet morbo, qui demulcente et obtundente remedio opus habet, quorſum arthritis aluique profluuia varia.

ORDO XLIV.

PIPERITAE.

PIPER.

LINN. *Syst veg. p.* 68. *Gen. pl. p.* 19.

500.

Pharm. PIPER *nigrum.*
album.

Piper nigrum; foliis ouatis subseptemneruiis glabris, petiolis simpliciſſimis LINN. *Spec. pl. p.* 40. Piper rotundum nigrum PLUKENET *Almag. p.* 297. *tab.* 437. *fig.* 1. Piper nigrum CAMELLI *de plant. Philippenſ.* in *Phil. Tranſ. vol.* 24. *p.* 1773. Lada, aliis Molanga ſ. Piper mas PISON. *Mant. aromat. p.* 180. *c. ic.* Molagocodi *Hort. Malab. vol.* 7. *p.* 23. *tab.* 12. Pepper Plant MARSDEN's *Hiſtory of Sumatra, p.* 105. *ſqq.* Icones praeterquam dictae exſtant in MILLERI *Illuſtr. ſyſt. ſex.* et REGNAULT *Botan.* Le Poivre noir. Eſt planta fruteſcens ſarmentoſa, radiculas in caule protrudens, in India

India orientali quidem ſpontanea, ſed ignobilem et amarum fructum fert, niſi cultura ſubueniat.

Haec in Malacca, Jaua, praecipue autem Sumatra, tam feliciter ſuccedit, vt per totum orbem inde Piper transmitti queat. Loca commodiſſima pro ea ſunt prope fluuios, tam ob fertilitatem ſoli, quam ob aquae, qua rigentur plantae, opportunitatem; verum et vigent ſtirpes ſolo ficciori, quale prope aſcenſum montium eſt. Sumatrani autem, indulgentes ignauiae, praeferunt vetuſtas ſyluas, in quibus putreſcentes arborum trunci et frondes deciduae fertilem terram reddunt (MARSDEN). In vlteriorem praeparationem accendunt, quicquid arborum fruticumque ibi reperiundum eſt. Solo igitur rite adaptato et ſpatiis regularibus rectilineis et parallelis diuiſo, commoda diſtantia, orgyae circiter, infiguntur terrae rami abſciſſi arboris (Chinkareens, Faufel apud PISONEM et GARCIAM), qui fulcimento plantarum Piperis inſeruire debent. Hi, licet videantur radicibus ſuis ſucci partem ingurgitare, perticis vſitatis a quibusdam eo praeſtant, quod non quotannis mutari debent, et foliis emergentibus neceſſariam vmbram tenellis plantis ſuppeditant.

Prope haecce fulcra poſtquam radices egerunt, et ſummitates abſciſſae fuerunt, ſurculi Piperis ex radice pullulantes reſecti plantantur, duo ſcilicet plerumque ad vnum fulcrum, qui adoleſcentes circa fulcra ſeſe circumuoluunt. Poſt triennium hi, ne ſtirpes ſenſim, prae ſucci diſpendio, pereant, praeſcinduntur diſtantia trium pedum a ſolo et apices reclinantur horizontalique ſitu eidem immittuntur. Non opus eſt plura de cura, qua ſolum ab aduentitiis plantis purgatur, et de ſollertia, qua ſurculi truncorum auferuntur, hic dicere (Conf. MARSDEN).

Tertio anno poſt plantationem fructum ferre ſolet ſtirps pro indole ſoli, huiusque prouentus per annum vnum, duo, tres dein continuat, raro meſſis in viceſimum annum vſque iteratur. Societatis commerciorum Europaeae miniſtri quotannis ſollicite in conditionem harum plantationum inquirunt, et paſſim poenis paſſim praemiis diſtributis culturam promouent (MARSDEN. Conf. et ESCHELS-KROON *Beſchr. d. J. Sumatra p.* 34.).

Fructus, qui bacca eſt, in racemos longos colligitur, et quatuor vel quinque menſes pro maturatione deſiderat. Color baccarum initio viridis

ridis matureſcendo ruber euadit. Quoniam hae facile decidunt, nec eodem tempore in racemo maturae fiunt, opus eſt auellere racemos ad prima maturitatis indicia, nec baccas virides legere. Siccantur tum diſperſae per aulaea vel in ſolo duro; ſicque et mutant colorem in nigrum et corrugantur. Agitando ſeparatur dein quicquid alieni eſt. Iuſto praecocius lectae facile in pulverem ex vno loco in alterum translatae dilabuntur. Et hoc quidem *Piper nigrum* eſt.

Piper album autem dicitur, ſi baccae perfecte maturae et optimae notae externo ſuo tegmine orbantur; quoniam quod remanet albidum eſt. Vilior ſpecies illa eſt ex baccis ſponte delapſis indeque collectis (MARSDEN *l. c. p.* 106.). Sed vt praeſtantior obtineatur, immerguntur circiter per duas hebdomades baccae aquae intra foueas prope fluuios vel in vliginibus ſtagnanti, donec intumeſcendo externum tegmen crepuerit, a quo poſtea ſiccatione in ſole et contritione inter manus liberantur (MARSDEN. Cfr. PISO.). Errauit igitur GARCIAS (*Hiſt. arom. apud* CLUS. *exot. p.* 182.), Piper vtrumque ex diuerſis ſtirpibus peti, etiamſi de reliquo ſibimet ſimillimis

pronuncians. Nec satis verum, in aqua marin maceratione baccarum fieri (vt quidem PIS indicat), vel aqua salsa (vt RUMPHIUS in *Herb. Amb. vol. 5. p. 335.*). Nec discrimen vnic consistit in maturitate diuersa (quam perfectam quidem tribuit Piperi albo CAMELLUS *l. c.*) Tripl pretio olim venit album; iam autem decrementum valor cepit, vnde iniunctum ab Anglica mercatorum societate in Sumatra, vt parca eius modo quantita pararetur (MARSDEN *l. c. p.* 118.). Hoc sine dubio in causa fuit, nec vt ESCHELS-KROON arbi tratur, ignauia incolarum, vt hodie in Sumatra tantillum modo eius prostet. Lucrum, quod ex vtroque Pipere redundat Belgicae et Anglicae so cietati mercatoriae, persequi non huius loci est. (Calculos varios de hac re sistunt MARSDEN *l. c. p.* 104. ESCHELS-KROON *l. c. p.* 58.).

Piper nigrum igitur nigredine et rugis mox distinguitur ab altero. Vtrumque sphaericum est magnitudine pisi minoris, intus albidum. Licet album nonnisi optimae et maturae omnino baccae largiantur: ob macerationem in aqua tamen et iacturam aromaticae cuticulae debilius censendum nigro est. Sapor acris et calidus est, masticatione os et fauces igneo sensu afficiens; in Pipere nigro ferui-

ruidior; odor aromaticus quidem sed debilior, uam in aliis aromatibus bene multis. Aquae alde bibulum est. Hinc Indi illud adhibent ad ccitatem rerum, quae aëre deliquescunt, seruandam. Solent quoque nauium praefecti, qui Piper ex ndiis ad nos transferunt, aceruos horum granorum in itinere aqua marina superiniecta humectare; n ob lucrum, an alia de causa, incertum est GAUB. *Aduers. p.* 51.).

Aqua Piperis nigri destillata odore et sapore iperis, attamen mitiori, quam illud, instruitur. na cum ea ascendit sub destillatione *Oleum*, sub nem adeo operis. Recens illud fere excolor etustate in aureum transit. Fluidum est, aqua euius, odore Piperis, sapore simili, sed blando ec tam mordaci, vt in Pipere manducato, et mox nter gustandum euanido (Bene quoque iam in *Horto Malab. l. c. p.* 24. notatum, parum acre esse). ibra vna Piperis nonnisi olei drachmas duas mittit, nisi aqua iam ad eius destillationem adhibita paretur. Libra vna Piperis impertit quingentis et quinquaginta adeo aquae libris saporem uum coctione, etiamsi oleosa parte destillatione nte priuatum fuerit; cineres ex residuo combusto nihil salis continent, sed particulas magnete eliciendas.

ciendas. Verum Piperis nigri recens combu
vnciae octo erogant cinerum salsorum acrium drac
mas duas cum granis quadraginta, vnde elixan
cum aqua emergit sal subfuscus acris, syrupu
Violarum viridefaciens, cum acidis ebulliens, me
curium sublimatum colore aurantio turbans, sup
pruna crepitans, cum acido vitrioli sal mirabi
Glauberi constituens. Itaque alcali minerale cer
infuit. Vestigia quoque adsunt praesentis sal
vesci. Inhaeret praeterea Piperi pinguedo qua
dam, partim ceraceae, partim gummosae natura
quae sapidum Piperis in se continet. Alcohol vi
Pipere digestum ex rubro nigricat, et postquar
istud solubilibus partibus sic imbutum fuerit, rel
quum Piperis ad gustum odoremque iners omnin
est (Vid. GAUB. *Adverſ. p. 55. ſqq.*).

Acre istud haecce stirps cum aliis cognati
huius ordinis commune habet et nominatim pluri
bus Piperis speciebus, vti vel vsus familiaris de
monstrat, insidet, quarum vel folia, Piperis Mala
miri, Siriboae exemplo, vel fructus, vti Piperi
longi, Cubebae, Amalaginis (BROWNE's *nat. Hiſt.*
of Jam. p. 121. a quo fructus dicitur Smallgrain
black Pepper.) praeter Piper nigrum vsurpantur

De

)e hoc vero conſtitit, non baccas modo, ſed et)lia virentia, ſarmenta, radicem, acrimonia prae- ita eſſe inſigni aromatica.

Piper aromatum vulgatiſſimum eſt pro con- iendo cibo tam apud Indos, quam in Europa. xcuſari hicce mos Europaeis potius ſub temperato limate degentibus videtur, quam Indis, quibus oelum ardentiſſimum contingit. Certe hi expe- ientia annoſa ducti innocuum, vel copioſe inter ibos, ſalſamenta, acetaria captum pronunciant, t reliquis aromatibus ſalubritate praeſtantiùs; imo on cálefacere ſed refrigerare tenaces affirmant: routi et alia fortiora aromata, Galangam, Zingi- er, Capſicum rel. auidius, quam alibi fit, inge- unt. Scilicet in regionibus calidioribus vi caloris t humidi aëris perpetuo grauantis relaxantur fibrae otius corporis, imminuitur ſenſus motusque vigor, t praeprimis officina concoctionis elangueſcit, nde et hae gentes pro ciendo vomitu inſignioribus metici doſibus opus habent. Stimulo igitur naiori ventriculus apud hasce indiget, vt ſuo fficio ſatisfaciat. Non dubitant adeo iſtae in ebribus aegris Piper offerre (GROSE *Voyages aux Indes orientales, p.* 337. Conf. DE LA FLOTTE *Eſſais*

Essais historiques sur l'Inde, p. 244.) — Si quod ad Europaeos, non licet a sensu mordacitatis Pipere in lingua suscitato ad similem in ventriculo concludere, quum variare sensum in diuersis neruis dubio careat. Quin tentamine ex industria repetitis vicibus facto tantum abfuit, vt in ventriculo aestus sentiretur, vt potius frigus succederet; nec pulsus inde incrementum cepit (GAUB. *Adver.* p. 73.). Nolo huc pro apologia Piperis trahere morem borealium quorundam populorum, qui vinum aduſtum Pipere impraegnatum ingerunt, spiritus vini inflammantem vim attemperaturi; nam in assuetis potulento spirituoso notum, sensim nervos ventriculi occalescere, vt modo fortioribus stimulis suscitentur. Distinguendum vtique est inter ea aromata, quorum exaestuans potentia, ii oleo calido aethereo latens, vniuersalem humorum commotionem efficit, et Piper, quod eiusmodi oleum non continet, et modice ingestum topicum modo stimulum excitat. Hinc commode variis ferculis non saporis vnice causa, sed pro adiuuanda ciborum digestione vsu quotidiano additur.

Verum ipsi ventriculo labefactato subuenit, et incommoda inde nata tollit. Ita in vertigine ex

ex hoc vitio orta confert grana quatuor vel quinque Piperis albi integra mane per aliquot dies ingerere (V. ROSENSTEIN *Hus-och Reſe-Apot. p.* 43. Conf. FR. HOFFM. *Diſſ. de praeſtantia remed. domeſt.* §. 26.). Sic hemicrania eiusdem fontis granis duodecim integris mane per octiduum deglutitis aliquando ſiluit (Auctor libri *der Arzt* et LANGE in *Tent. de remediis Brunſvic. domeſt. p.* 118. et in *Miſc. verit. med. p.* 69.). Facile patet magis Piper calefacere, ſi in puluerem contritus, quam integris granis, ingeritur, quae parum mutata aluo eiiiciuntur. Hinc, ex copia magna contriti Piperis deglutita, feruidiſſima et periculoſa febris exarſit SWIETEN *Comment. in* BOERH. *Aphor. vol.* 2. p. 31.). Tanto nocentius erit Piper, improuide uſurpatum, ſi febris vere iam infeſtat, quod tamen multis in locis e. c. in Dania, ducatu Brunſvicenſi, editione Erlangenſi, in connubio vehiculi, oleum flammae manifeſte addentis, ſpiritus ſcilicet vini ad debellandam febrem intermittentem in vſu eſt. Triſtia eius exempla paſſim leguntur. Enata inde dira cephalalgia (*Act. Soc. med. Havn. vol.* 1. p. 386.), item oedematoſus corporis habitus cum fluctuatione abdominis (*l. c. p.* 386.). Verum in aliis praeſentaneum damnum ſubſequutum, in-

flamma-

flammatio inteſtinorum et furor perfectus (WEND *v. d. Erlanger Krankeninſtitut 5. u. 6. Nachr. p. 38.*). Ruſticus autem quum eo audaciae procederet vt ad quartanam diuturnae durationis tollen dam ſub febris vigorem Piperis contuſa tot gran quot duo cochlearia caperent, adfuſo vino aduſto vno hauſtu aſſumeret, ecce in furorem incidit quem per decem horas durantem excepit ſomnus expergefactus febre quidem liber exſtitit, ſed mo dolorem pectoris acutiſſimum expertus eſt, inflam mationis pulmonum indicem, cui poſt menſen mors ſuccеſſit (LANGE *domeſt. Brunſv. p.* 114.). Habet vulgus aliquod culpae patrocinium in prae via medicorum laude Piperis, inſtar febrifugi. CELSU (*Lib. 3. cap.* 12.) iam ante acceſſionem inter ali et calidam aquam cum Pipere commendauerat ETTMÜLLERUS (*Oper. med. vol.* 1. *p.* 506.) granis ſeptem ad decem in binas partes diſciſſis et aliquo horas ante paroxyſmum cum vino vel eius ſpiritu captis, non autem paroxyſmo propius vel ea inſtante, quo aeſtus potius intendatur, febrem intermittentem imo quartanam ſublatam memorat. Accedat THOMAE BARTHOLINI (*Hiſt. anat. var. cent. 5. p.* 10 .) teſtimonium de efficacia hacce Pipe ris quin vino aduſto capti, attamen inter laudem et vitupe-

vituperium vacillans, vtpote quum ipſe fateatur multis male ceſſiſſe.

Aliud documentum beneficae Piperis in ventriculum virtutis eſt illud, quod in arthritide anomala exercet, dum ventriculus praecipue afficitur, quo caſu confert pulueris ſcrupulum vnum aut drachmam dimidiam nebula obuolutam capere, vel eius minorem quantitatem mixtam cum iure pulli vel infuſo carnis bubulae crudae theaeformi (beef tea Angl.); ſic vomitionibus obuertitur (CLARK in *Eſſ. and Obſ. phyſ. and liter. tom. 3. p.* 449.).

Vulgo exiſtimantur ſues Pipere deuorato, quod facile fieri poteſt, dum ex culinis collecta varia eſculenta iis proiiciuntur, ſcrophulis infeſtari et ſenſim necari; a qua tamen accuſatione recentius Piper liberatum eſt (*Verhandl. der Geſellſch. landwirthſch. Freunde in Bündten* in *Gött. gel. Anz.* 1782. *p.* 76.). Et quod ſcrophulas eſſe in hiſce animalibus olim creditum iam GOEZII obſeruationibus conſtitit eſſe ſpeciem taeniae hydatidi incluſae (V. EJ. *Entdeckung daß die Finnen im Schweinefleiſch keine Drüſenkrankheit ſondern wahre Blaſenwürmer ſind, Halle* 1784. *c. tab.*).

In relaxatione vuulae a catarrhali cauſa iuuat: puluerem Piperis cum ſale culinari manubrii cochlearis ope admouere.

PRAEPARATVM.

OLEVM DESTILLATVM PIPERIS. De natura huius olei varia iamiam commemorata ſunt; non tam calidum eſſe, ac plerique arbitrantur, quoque expoſui. Raro noſtro tempore capiendum ore praecipitur ad paucas guttulas a medicis. Circumforaneis magis placet, et quidem in morbis quibusdam ſonticis, vt paralyſi ac epileſia inueterata, vbi temeritas ſubinde efficit, quod arte fieri nequit (Conf. LANGE *med. Brunſv. dom. p.* 117.). Hoc quoque in febribus intermittentibus ad guttulas duas vel tres olim quorundam auctorum plauſum tulit. Quicquid huius ſit, oleum tamen, ante acceſſum febris regioni vmbilicali inunctum, horrorem febrilem et frigus coërcere magnam partem valuit (LANGE *l. c.*).

501.

Pharm. PIPER LONGVM.

Piper longum; foliis cordatis seſſilibusque LINN. *Spec. pl. p.* 41. Pimpilim ſ. Piper longum PIS. *Mant. aromat. p.* 182. Piper longum CLUS. *exot. p.* 20. 183. RUMPH. *Herb. Amb. tom.* 5. *p.* 333. *tab.* 116. *fig.* 2. Depicta quoque in REGNAULT *Botan.* Le Poivre long. Planta fruteſcens ſarmentoſa, radicibus ſuis adhaerens vicinis arboribus. In Amboina, Jaua, Bengala aliisque regionibus Indiae orientalis habitat.

PIPERIS LONGI nomine non baccae ſ. grana ſola veniunt, ſed iuncta cum pulpa, intra quam latent. Haec, ſi recens eſt, mollis et rubra dulcisque apparet; grana ipſa autem matura et recentia dura et nigricantia ſunt et feruidi acrisque ſaporis. Feruidior tamen ſapor eſt in fructibus ſemimaturis, quare virides decerpuntur et ad focum vel ſoli expoſiti exſiccantur, vnde indureſcunt (RUMPH.) in corpus pallide cinereum ſubcylindricum, tuberculatum granulis exiguis oblique diſpoſitis, baſi paullo latius, longitudine ſemipollicis, latitudine baſeos ſeſquilineae. Granula, quae vix ſeparari ſigillatim poſſunt, parenchyma album continent.

Ad meum aliorumque quorundam ſenſum in lingua acrius et calidius adhuc eſt Piper longum reliquis dictis ſpeciebus. Extractum ſpirituoſum quoque longe magis linguam adurit. Decoctum multum mucilaginis ſuppeditat (LEWIS *M. m.* *p.* 454.).

Indis hocce Piper non tantum inſtar condimenti ciborum ac medicaminis frequentatur, ſolentque hi admiſcere illud iis, quae contra tormina, flatus et borborygmos ex frigore et muco ortos adhibent, nec non vnguentis paralyſi ſuperandae opportunis (RUMPH.) iisque, quibus contra dolores artuum ex frigore vtuntur (PISO). Aduerſus diuturnum ſtomachi languorem aquam bibunt, cui infuſa copia larga Piperis fuit. Virens adhuc fructus muria vel aceto conditus, fercula eorum gratiora reddit (ID.).

Quaedam dictarum virtutum ſine dubio etiam in noſtra corpora quadrant, ſed conſuetudo nos in alia medicamenta pro iisdem ſcopis deduxit, ita vt P. longi vſus in Europaeorum praxi medica omnino euiluerit et vires ad congeneres ſpecies merito referantur.

502.

Pharm. CVBEBAE; PIPER CAVDATVM quibusdam.

Piper Cubeba; foliis oblique ouatis ſ. oblongis venoſis acutis, ſpica ſolitaria pedunculata oppoſitifolia, fructibus pedicellatis LINN. *Suppl. pl. p.* 90. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 74. Cubebae CLUS. *exot. p.* 184. Cubebae officinarum CAMELLI in *Phil. Tranſ. vol.* 24. *p.* 1773. Recentius ex numero vegetabilium, de quorum ſpecie non conſtat, in Piperis genus Cubebas transferre non dubitatum eſt, cui quidem iam eas adiudicauerat CAMELLI. Generantur in frutice inſularum Philippinarum Jauaeque, item Guineae. Pauciſſima de eo memoriae prodita ſunt, et de collectione fructuum nihil.

CUBEBAE ſunt baccae aridae globoſae, fuſcae vel griſeae, rugoſae, magnitudine plerumque grani Piperis nigri, pedunculo gracili lineam longo inſtructae. Fractae offerunt teſtam fragilem et granulum ſeu nucleum diametri multo minoris, cuius epidermis bruna, parenchyma albidum, ſuboleoſum. Nucleus teſta longe calidior. Nempe vtraque pars maſticata calore totum os replet cum

amaritie leui halitumque oris fragrantem reddit. Non facile vermium arrosionibus tentantur.

ACTUARII vocem Κομβεβα vel Κομπεβα, qui primus ea vtitur, quidam huc trahunt. Quod aeque difficile diiudicatur, ac an verum sit, Arabum Cubebas cum nostris easdem esse. Relego, qui hisce deliciis demulceri cupiant, ad WEDELII *Diss. de Cubebis*, 1705.

Non in oleo latet feruor huius aromatis, nam oleum destillatione erutum blandi saporis est, et quod remanet decoctione cum aqua erogat extractum valde pungens et calidum, spirituosum autem extractum acrius multo existit. Cubebarum librae duae cum dimidia largiuntur olei vncias duas cum drachma vna, coloris dilute viridis, fere inodori, spissitudine instar olei amygdalarum dulcium (BAUMÉ *Elemens de Pharmacie P. 2. p. 41.*) — Tam haecce vero praeparata, quam Cubebae ipsae, multum acrimonia et calida natura inferiora sunt Pipere nigro.

Aroma hocce rarius medicis vsu venit, non defraudandum tamen sua in ventriculo debili corrigendo efficacia, nam stimulat eum, subigit tenaçem,

tenacem, qua obducitur saepe, pituitam, et flatus discutit. Nominatim in vertigine ex labe hacce oriunda valet. Vnde et saccharo obductum apud pistores dulciarios prostat, quo ex arbitrio vtuntur foeminae saepe hystericae. Alias pulueris forma ad pauca grana cum saccharo ingeri potest.

PRAEPARATVM.

OLEUM DESTILLATUM. De quo supra.

ACORVS.

LINN. *Syst. veg. p.* 297. *Gen. pl. p.* 172.

503.

Pharm. ACORI VERI *Radix.*
CALAMI VVLGARIS *Radix.*

Acorus Calamus; Spec. pl. p. 462. Duplex eius varietas exstat, etiam in libris de materia medica notata: *α*) *Acorus verus* s. Acorus *asiaticus*, radice tenuiore. HERM. *Hort. Lugd. bat. p.* 9. BURM. *Thes. Zeyl. p.* 6. Acorum, Deryngo RUMPH. *Herb. Amb. vol.* 5. *p.* 178. *tab.* 72. *fig.* 1. Va embu RHEED. *Hort. Malab. tom. II. p.* 99. *tab.* 48. absque flore. In Malabaria, Zeylona, Amboina et aliis locis Indiae orientalis spontanea, non solum humidis

locis, ſed et ſiccis et elatis. Terreſtris omnes partes teneriores et anguſtiores ſunt, et ſaporem magis feruentem et acriorem habet. β) *Calamus vulgaris*, Acorus verus ſ. aromaticus officinarum *C. B.* Icon: REGNAULT *Botan.* Le Ionc odorant. In foſſis, piſcinis ſtagnisque Europae creber. Planta perennis.

RADIX Acori Aſiatici crebrius geniculatâ eſt, compactior, rufeſcens, odore fragrantiori, ſapore non grate modo aromatico, ſed et leuiter amaro. Adhuc in India celebratur; nempe maſticatur eius particula contra aërem malignum ieiuno ventriculo, et decocta melle vel aqua ſaccharata ad attenuandam pituitam pulmones grauantem adhibetur, praeter alios vſus minus imitatione dignos.

Raro autem hodie in officinis obuiam venit, et acquieſcere commode poſſumus *Calami vulgaris* RADICE. Haec longa, digitum circiter craſſa, ſubcompreſſa, geniculata eſt, notata, prout ſervatur, deorſum cicatriculis numeroſis ex reſectis radiculis, extus pallide bruna, interne albida et ſpongioſae texturae. Saporem prae ſe fert aromaticum pungentem calidum cum leui amaritie, odorem diſſecta fragrantem.

Aqua

Aqua amaras partes optime extrahit, ſpiritus vini aromaticas. Deſtillatione cum aqua obtinetur aqua fragrans, vnaque tantillum olei, ſcilicet ex radicis libris quinquaginta olei vncias duas elicuit FRID. HOFFMANNUS (*Obſ. chym. p.* 8.), ex libra autem radicis vna, olei drachmam vnam vel ſcrupulos modo duos NEUMANNUS (*Chym. vol. 2. P. I. p.* 272.) et CARTHEUSERUS (*Mat. med. tom. 2. p.* 79.): quod remanet poſt deſtillationem nauſeoſe amarum eſt.

Inter indigena aromata palmam facile ſenſu, quem linguae imprimit, et vi reliquis praeripit. Folia ipſa grate odora, vnde facile euitari poteſt confuſio rhizotómorum cum Iride Pſeudacoro, quae et olim inualuit. Ad praeſtantiora ſtomachica pertinet iis caſibus, quibus aromata conducunt, quos articulo Piperis determinaui. Delicatioribus hoc fine placet radix ſaccharo condita. Vertiginis eſſe remedium, ſi ex vitio ventriculi proficiſcitur, pariter experientia conſtat (DE MAYERNE *Prax. med. p.* 59.).

Antiſepticam ſuam efficaciam prodidit experimentis cum ſanguine inſtitutis. Alia edocuerunt corbutum ea ſubigi poſſe. Qui in ergaſtulo Mo-

naſterienſi ex aëre corrupto hominum arcto nimis ſpatio collectorum ortus fuit ſcorbutus, huic medela exſtitit puluis radicis huius, quotidie ſexies vel octies ad ſcrupulos duos cum ſacchari granis viginti datus. Qui faſtidiebant puluerem, hisce in electuario data eſt radix. Profuit etiam cerevisia, cuius, quum coqueretur, cuilibet cadoi libra dimidia radicis ſiccatae addita fuerat. Stomacacen coërcuit ſpiritus ſalis et Calami aromatici cum melle et aqua Saluiae, ſubinde tantillo aluminis (HOFFMANN *vom Scharbock, v. d. Luſt-ſeuche etc. p.* 256.). Tentata et in Suecia a verbi diuini miniſtro radix Calami in ſcabie ſcorbutica (*Veckoſkrift för Läkare vol.* 6. *p.* 331.), ſed ambigua redditur medicaminis virtus ſub aliorum efficacium connubio.

Ita momenta deſiderantur ſigillatim enucleata, antequam in febribus intermittentibus noua pericula tuto fiant, quas tamen empiricum puluere Calami ſedaſſe, cortice Peruuiano fruſtra adhibito, legimus (*Act. ſociet. med. Havn. vol.* 2. *p.* 206.).

Laus eius in ſiſtenda narium haemorrhagia et ſanguinis profluuio poſt abortum, quam cl. LE BEAU profert

profert (*Journ. en Medec. vol.* 10. *p.* 373.) ſuſpecta in aromate eſt; vt fere Pſeudacorum eſſe ſumtum coniicias.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CONFECTIO RADICUM CALAMI AROMATICI SICCA a piſtoribus dulciariis ſolet parari. Virtus ſupra recenſita.

AQUA DESTILLATA.

OLEUM DESTILLATUM.

EXTRACTUM *Ph. W. p.* 89. Duplex iungitur, ſpirituoſum ſcilicet et aquoſum.

ELIXIR VITAE MATTHIOLI; ELIXIR VITRIOLI MYNSICHTI. Inter tot alia hanc radicem admixtam habent.

ARVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 690. *Gen. pl. p.* 470.

504.

Pharm. ARI vel (perperam) ARONIS *Radix; Herba.*

Arum maculatum; acaule, foliis haſtatis integerrimis, ſpadice clauato LINN. *Spec. pl p.* 1370. *α.* Arum vulgare non maculatum C. B. *β.* Arum vulgare maculatum C. B. Ἄρον Graecorum quantum iudicare licet. Icon: *Fl. Dan. tab.* 505. MILL. *Illuſtr. Syſt. ſex.* Pl. perennis in nemoribus et vmbroſis Europae temperatioris creſcens.

Vſus varietatis vtriusque idem, prout nec in Pulmonaria macularum ratio habetur.

RADIX recens ouata, pollicem circiter craſſa, fibris paucis infra inſtructa, epidermide ſubbruna, carne alba, quae ſucco lacteo ſcatet, non valde acri et multo mitiori, quam alter ſuccus aquoſus, qui radici pariter ineſt. Applicata linguae vel maſticata poſt aliquod temporis ſpatium punctionis et vſtionis ſenſum excitat, per plures horas durabilem, ſed pinguedinoſis mitigandum. Si digitis conteritur, cutis corroditur. Sic applicata in tenella cute eius particula veſiculam ſuſcitat, in durior

riori autem non item. Odore caret omni. Attamen acre volatilis naturae eſt, nempe ſiccando radix inſigniter mitesſcit, quin, ſi fortiori igne torretur, inſipida fit et farinaceam naturam induit. Liberari quoque poteſt radix acredine ſua crebriori et repetita per aquam lotione. Succus per expreſſionem radicis recentis elicitus ſyrupum Violarum viridem reddit et coagulum init cum acidis mineralibus (J. AUG. PH. GESSNER in *Fränk. Samml. a. d. Naturl., Arzneyg. etc. vol. 7. p. 298.*). Extractum, quod ſedimento depoſito ex ſucco paratur, et cuius grana quadraginta quatuor ex ſucci vncia vna redundant, nauſeoſo dulce eſt. Sedimentum autem ipſum ſpeciem glutinis craſſi adipiſcitur. Neque extractum ſpirituoſum, neque aquoſum, ex ſicca radice acre eſt, ſed dulce modo et oleoſum. Tinctura ſpirituoſa ſi deſtillatur, ſurgunt aliquot guttulae oleï acris et amari, ſapore eſſentiae Pimpinellae. Reſiduum poſt expreſſionem ſucci, item poſt extractionem ſpirituoſam, glutinoſam vel mucoſam naturam habet (*l. c.*).

HERBA ſ. FOLIA acriora ſunt multo radice, quod vel ſola eorum guſtatio item praeparata varia docent. Succus, qui mox ab expreſſione prodit,

fere

fere insipidus, alter tanto acrior et viridans. Violarum syrupum. Sedimento deposito, clara eius pars igne miti coagulatur. Extractum inde factum dulce et modice acre est (GESSNER *l. c. p.* 302.) prout et decoctum densatum dulce simulque acre existit. Etiam in foliis latet pauxillum olei acris saporis Pimpinellae (*l. c. p.* 308.).

Si olei ratio habeatur: spiritus vini optimum Ari menstruum est.

Torrefactione radicum ex variis congeneribus speciebus emergit farina salubris esculenta, exemplo Ari Colocasiae, A. esculenti rel. quorum in insulis Asiae orientalibus (RUMPH. *Herb. Amb. tom.* 5. *p.* 313. 318.) hoc nomine creber vsus fit, prout radicis affinis plantae, Callae palustris (LINN. *Fl. Lappon. p.* 250. item HELLENII et WALLENII *Diss. om Finska allmogens nödbröd, Åbo* 1782. *p.* 20.) in Westrobothnia et Ostrobothnia. Nullum dubium, quin eodem modo in hunc finem tractari possit radix Ari vulgaris nostri. Sed lotio repetita conquassatae radicis cum aqua aptior visa fuit: sic amylum obtinetur aeque mite ac ab optimo Tritico, ita vt ad finem nonnisi exsiccatione eius opus sit. Sic et placentarum materiem aptam praebet: gluten vero,

ero, quo inter encheireſin amylum tegitur, col-
m exhibet conglutinandis variis accommodatam
V. JACQUET *decouverte d'un nouvel Amidon* in *Nouvel-*
s ephemerides economiques, tom. 10. *p.* 36-91.). Hiſce
xperimentis enatum conſilium colendi fine oeco-
omico plantam. Dicta quoque euincunt, radicem
articulas bene et ſalubriter nutrientes continere.

In medicum vſum vix ſuccoſa radix amplius
dhibetur. BOERHAAVIUS recentem radicem cum
iis commixtam in pilulis dedit (*Aphor. p.* 48.).
lentio fit hominis ebrioſi (*Fränk. Samml. l. c.*
. 296.), qui, quamdiu recens adfuerit ſtirps,
mni mane radicis raſae quantum cuſpide cultri
pi poſſet deglutitione repentina impune ingeſſit.
d vulgare eſt ſicca vti. Haec compacta albaque
t inſtar farinaceae paſtae induratae. Niſi diu
ruata fuerit, poſt aliquam guſtationis moram
ngit linguam eamque leuiter excoriat. Nimis
tuſta inſipida omnino eſt, ſimulque caret omni
ficacia. Serius vero ſufflaminatur acre in medi-
llio radicis quam exteriori parte, hinc ferri iſtud
epe poteſt, dum haec reiicitur. Colligi debet
utumnali tempore poſt maturationem ſeminum,
noniam tum efficacior eſt et omnium minime

exſicca-

exſiccatione corrugatur; poſt ſiccationem aute
ſeruari vaſis bene clauſis, et ab acceſſu aëris hu
midi arceri.

Omniùm conſenſu ſiccae radici vis inciden
et reſoluendi pituitam tenacem et blande ſtimu
landi ineſt, pluraque indicia adſunt, ſaponem vi
tute aemulari. Merito inter ea collocatur, qua
vim in glutinoſo ſpontaneo pathologorum egregia
habent. In vitiis pectoris chronicis veteres ea
multis laudibus excitarunt (DIOSCOR. *M. m. lib.*
c. 197. qui ſtirpem cum Dracunculo ſuo compara
PLIN. *Hiſt. nat. lib.* 24. *c.* 16.), confirmatis quoa
partem recentiori experientia. Huius generis e
aſthma pituitoſum. Ita et radix raucitatem diu
turnam ſuſtulit caſu obſtinato cum ſaccharo cand
miſta et in linctum ope ſyrupi redacta (HORST. *lib.*
obſ. 24. *Oper. tom.* 2. *p.* 156.). In phthiſi vlce
roſa illi et antiquitùs multum tributum. Vt i
recentioribus teſtimoniis ſubſiſtam, citanda ſun
exempla trium virorum et vnius foeminae a c
GESNERO (*Fränk. Samml. loc. cit. p.* 315.) Ari be
neficio ab hac phthiſi ſanatorum et aliorum leua
men inſigne inde expertorum. Extractum vinoſu
ex aequalibus partibus radicum et foliorum prae
cipu

cipue illi in hunc finem arrifit, vnde fcreatus eximie fucceſſerunt (*Sammlung v. Beobacht. a. d. Arzneyg. vol.* 1. *p.* 148.). Stomacho languenti ſubuenit potius ſtimulando et incidendo tenacem pituitam, quam roborando, vnde puluis ſtomachicus BIRKMANNI tantum inclaruit; qui, vel ſimilis, puluis in cephalalgia ex hoc fonte oriunda quoque proficuus (BERGII *Mat. med. p.* 723.). Ad ſcrupulum vnum ſupraque puluis eius dari poteſt.

Externe inſpergitur vlceribus aliquando puluis radicis, vt inde purgentur. Prout hac in re ſaponem imitatur, ita adhuc manifeſtius dum, in faeculam reſoluta, ad lauanda lintea adhibetur, quod in Anglia, Belgio et apud Pictones in Gallia (GEOFFROY *Mat. medicale vol.* 5. *Traité p.* 221.), fit. Faecula Ari et foeminae ad nitorem cuti conciliandum aliquando vtuntur, olim ſaltim in Italia hoc factum eſt.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

FAECULA ARI *Ph. Würt. p.* 95. Eſt ſedimentum ſucci expreſſi exſiccatum. Ita perit omnis fere Ari virtus.

PULVIS STOMACHICUS BIRKMANNI *Ph. W. p.* 159. Aromata quaedam cum radice Ari commixta, additis absorbente, alcali duplici herbarum et saccharo, continet. Abbreuiari omnino potest formula haecce. Propius tamen ad veram BIRKMANNI accedit ista PULVERIS ARI COMPOSITI *Ph. Lond. p.* 86. et *Ph. Suec. ed.* 3. *p.* 101. Remotior ab eius genio est *Ph. Edinb. p.* 71. Innotuit Germanica commendatione QUERCETANII (*Pharm. dogm. restit. p.* 377.), qui refert inuentorem, medicum Colonienſem, quotannis eius libras sexaginta vel octoginta consumsisse. Debet seruari loco sicco, quoniam alcali aëris humidum attrahit. Et praestat puluis recens paratus, quoniam vetustior mucidus facile fit, et Arum situ sensim stimulum suum amittit. Est egregium stomachicum resoluendo pituitam et ventriculum vellicando, et oculis cancrorum vna cum sale alcalino fixo infringit acidum primarum viarum. Incidit simul tenaces humores remotiorum viscerum. Dari potest ad scrupulos duos repetitis per diem vicibus.

PULVIS CACHECTICUS QUERCETANI *Ph. W.* *p.* 146. Coërceri omnino in formula potest copia et varietas absorbentium, vt limaturae martis et Ari radici liberior potestas fieret. Gratius ob additamentum Cinnamomi et sacchari. In atonia ventriculi, chlorosi, laxitate viscerum, ad scrupulos duos datus non contemnendus est.

ORDO XLV.

SCITAMINEAE.

AMOMVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 49. *Gen. pl. p.* 2.

505.

Pharm. ZINGIBER COMMVNE ſ. NIGRVM ALBVM.

Vel vtrobiuis additur nomen *Radicis.*

Amomum Zingiber; ſcapo nudo, ſpica ouat
LINN. *Spec. pl. p.* 1. Zingiber mas et foemin
PIS. *Mant. aromat. p.* 189. *c. tab.* 6. furcu
lorum foliiferorum. Gingiber CLUS. *exot. p.* 212
Zingiber C. B. SLOANE'S *nat. hiſt. of Jam. vol.* II
p. 163. Inſchi RHEED. *Hort. Malab. vol. III*
p. 23. *t.* 12. Zingiber maius RUMPH. *Herb. Amb.*
vol. 5. *p.* 156. *tab.* 66. *fig.* 1. BROWNE'S *nat.*
Hiſt. of Jam. p. 119. Depingunt eam quoque
MILLER'S *Fig. of plants, tom.* 1. *tab.* 26. JACQUINI
Hort. Vindob. vol. 1. *p.* 31. *t.* 75. Ζιγγιβερις
DIOSC. Ζιγγιβερι GAL. videtur eſſe noſtrum,
vel Gengibel ſ. Zengibel Arabum, Perſarum,
Turcarum.

Turcarum. Planta perennis in India orientali item in Insula Madagascar, Guinea et aliis Africae occidentalis regionibus (RUMPH.) spontanea. Ex India orientali in Americam translata, et primum in nouam Hispaniam, per FRANCISCUM DE MENDOZA, dein in plures occidentales insulas, quarum praecipue in Antillanis hodie copiose colitur, item in insula Caiennae et in Guiana (AUBLET). Etenim radix, cuius hic res agitur, nullibi nisi cultu praegresso vsui idonea est.

Propagatio fit vel semine vel, quod consuetius, frustulis radicis terrae mandatis (JACQ.). Hoc si fit mense Martio vel Aprili, floret stirps Septembri et caules Decembri marcescunt. M. Ianuario subsequente iam euelli solent radices, iam si exspectaretur diutius, fibrosae et subligneae euasurae essent. Effossae diuiduntur in frusta minora.

RADIX recens tuberosa ex propaginibus inter se connatis, quae illam aliquando palmatam fere reddunt, subcompressa, annulis notata, extus cinerea, vel si iunior est, alba, item purpurascens, carne pro diuersa aetate mox teneriori et virideſcente, mox fibro-

fiori, multas fibras albidas emittente. Hae cauliumqu reliquiae cum fordibus auferri, antequam ficcetur debent. Qua in re quum encheiresis variet, nomin diuersa Zingiberis enata sunt. *Zingiber* scilicet *albu* hoc est, quod, purgatis lotis et rasis radicibus singuli seorsim, solis vel aëris aperti vi, cui per aliquo dies exponitur, siccatur; albidi siue straminei coloris *Zingiber nigrum* autem dicitur, si radix ad sorde tenacius inhaerentes tanto minori labore auferen das intra corbes circiter per horae quadrantem i aquam feruidam immittitur, quae in peculia aheno praesto est, dein siccanda (BROWNE. JAC QUIN.). Sic fuscum colorem adsciscit potius quan nigrum, etiam intrinsecus; vnde scite NEUMANNU hoc fuscum dixit. Simul vero aromatis parte perdit. Ob relictam autem epidermidem manifestiu annulata apparet. Sic cadunt errores discriminun a NEUMANNO, LANGE (*Med. Brunsv. dom. p.* 183.) rel. commissi. Sicca radix constat ex frustis cir citer bipollicaribus, sublobatis, nodosis, com pactis, compressis.

Sapor masticatae radicis venalis valde acri totum os feruoris sensu afficit, odor eius aromati cus est, et ita nares vellicans, vt ex puluiscul qu

qui ſeſe ſepärat in ſuperficie, ſternutatio facile ſubſequatur. Adeo acris eſt, vt lotione et contrectatione radicis cutis attenuetur et interdum findatur (RUMPH. *l. c. p.* 160.). Recenti igitur aeque ac ac ſiccae radici acrimonia inſignis ineſt. Seruat illam et ea, quae in caldariis botanophilorum colitur. Radix olim Malabarica praeſtantiſſima, dein Bengalenſis iudicabatur, ſed hodie vix illi Americana pretio cedit (RUMPH.). In tantä eius acrimonia non tamen verentur eam inſecta arrodere. Ptinum pertinacem in ea nidulantem vidi.

Ineſt radici huic oleum aethereum, ſed pauxillum modo, ſcilicet librae radicis vni, olei circiter drachma vna, h. e. $\frac{1}{128}$ (NEUM. *Chym. vol.* 2. *P.* 4. *p.* 638. CARTHEUS. *M. m. vol.* 2. *p.* 62.), vel ex alio calculo tantum ſcrupulus dimidius (JO. ALB. GESNERI *Diſſ. de Zingebere, Altdorf.* 1723. *p.* 18.). Hoc ipſum oleum odorem quidem Zingiberis habet, ſed deſtituitur pungente et feruente ſapore matricis ſuae. Infuſum aquoſum primum et acre valdopere eſt et odore radicem aemulatur. Inſpiſſatum in extractum ſuperſtitem modo ſaporem ſeruat; et pondus circiter quartam partem Zingiberis conſtituit. Simile contingit

cum infuſo et extracto ſpirituoſo primo inſpiſſato, praeterquam quod ſapor paullo acrior ſit, et pondus extracti modo $\frac{1}{16}$ partem vel paullo plus aſſequatur (NEUMANN, CARTHEUSER.). Ceterum arctum connubium iungit reſinoſas et gummoſas partes, ita vt menſtruum alterutrum facile easdem iunctim eliciat. Zingiber album ſolubilium partium paullo plus continet (NEUM.).

In vi purgantium augenda (FERNEL. *method. med. l. 4. c. 7.*) nihil videtur priuum prae aliis aromatibus habere; nec in vniuerſum horum vim hac in re inſignem iudico. Rectius adduntur ad nauſeam et tormina ſub vſu arcenda, prout Zingibere Scillae addito prohibemus, ne faſtidium vel vomitum ciëat.

Condimentum maxime vulgare ciborum poſt Piper eſt, vbicunque proſtet. In India viridis radix, in fruſtula exigua diſſecta, cum aliis herbis inſtar acetarii editur. Solent ibi quoque ſale et aceto illam hoc fine praeparare; vt alios modos eam palato acceptam reddendi iam taceam. De Zingibere ſaccharo condito infra. Admiſcent quoque eam creberrime cibis ad concoctionem promouendam et ſtomacho calcar addendum. Huc applicari

pplicari poſſunt quae de Piperis vſu diaetetico upra dicta ſunt, cum quo et in eo conuenit, quod leum blandum vehat.

Apud nos iuſcula carnea et embammata varia coquuntur cum Zingibere; pauperes quoque delectantur hieme iuſculis ex cereuiſia cum eo cocta.

Omitto virtutes eius cum aliis aromatibus communes et vitia communia, ſi intempeſtiue vel iuſto copioſius ingeritur, vt in febribus acutis vel intermittentibus, plethoricis, cholericis, ad congeſtiones capitis pronis, quum languidis, pituitoſis, phlegmaticis, potius conueniat. Quibusdam tamen ſpecialius de hoc cognitis locus concedendus eſt.

Inſignem opem praeſtat iis, qui debili ventriculo et viſcida colluuie onerato laborant, vt quibus concoquendi cibos vim et ciborum appetitum reſtaurat. Thuringi prandium claudunt Caruo ſale et Zingibere pani inſpergendis, vt concoctionem ciborum accelerent et flatuum collectionem auertant (LANGE *l. c. p.* 184.). Flatibus primarum viarum et bilioſis deiectionibus pertinacibus gravantibus, prodeſt drachmae dimidiae Zingiberis con-

cisi intra solitum vas pro Thea aquam feruida infundere, et liquorem bene sapore Zingiberi saturatum Theae infusi loco tempore matutino ebibere (SMALL in *med. Obs. and Inqu. vol.* 6 *p.* 198.).

In tussi titillatoria, modo febre destituatur confert pulueris Zingiberis cochleare minus (pro Thea) cum mellis cochleari maiori commiscere et cochleare eiusdem paruum pro dosi sumere. Eidem fini quoque inseruit syrupus e Zingibere condito (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p.* 270. *Apot. p.* 28.). Vel horum loco e re est, Zingiberis frustum integrum macerare cum cereuisiae tenuis libris duabus et dein addere sacchari candi duplam quoad Zingiber quantitatem et tantillum butyri non saliti; hisce ad dimidium inspissatis et colatis, liquoris omni hora vel sesquihorio calide cyathus bibatur (ROSENSTEIN, *Apot. l. c.*).

Non in imitationem memini consuetudinis plebis Zingiber ad cochleare vnum cum vino adusto ad febres intermittentes debellandas ingerendi, licet aliquando periculum successerit in rebelli adeo quartana (LANGE *l. c. p.* 185.). Huc spectat

ſpectat ANDR. ZIEGLERI (apud LANGE *l. c.*) praeconium extracti Zingiberis in quartana phlegmaticorum.

Raro radix ſola in puluere vel ſaccharo commixta datur.

Vuulae ex pituita nimium prolongatae iuſta ſedes et magnitudo reſtituitur Zingiberis puluere per manubrium cochlearis admoto vel Zingibere cum alumine adhibito. — Secretionem quoque ſaliuae auget ore retentum, vnde collutoria oris aliquando intrat.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEUM DESTILLATUM. Quod in officinis proſtat eſt rubrum odoris Zingiberis, ſaporis calidi, amaricantis, aquae fundum petens. Ex recenti radice autem quod eruunt Indi aquae innatat, ſed non ita ſapore feruidum, vt ipſa radix (RHEEDE *l. c. p.* 24.), ceterum limpidum, transparens. Plura ſupra de eo dixi.

RADIX ZINGIBERIS SACCHARO CONDITA. Ex Indiis afferri nobis ſolet, vbi ſequenti modo praeparatur. Effoditur radix, quando adhuc tenera eſt

et

et ſuccoſa, vel ſi vetuſta iam eſt, in vſum modo trahuntur vicinae iuniores propagines. Reſectis peregrinis partibus et radicibus bene lotis et deraſis, ligneis ſubulis (vt RUMPHIUS quidem monet tacente BROWNEO) punctae macerantur aqua primum feruida dein frigida, vbi aqua aliquoties mutata tam ad abluendas radices, quam ad acrimoniam tanto magis mitigandam, retinentur. Syrupus tandem intra vrceos illis infunditur, pariter aliquoties ad tertiam vel quartam vicem vsque mutandus. Quo ſpiſſior ſyrupus affuſus, tanto melius ſeſe conſeruari ſinunt et tanto melius per mare transferri, hinc ad finem ſpiſſior loco prioris tenuioris defuſi additur (Vid. RUMPH. BROWNE). Syrupus, qui per vices defunditur aqua dilutus et fermentationi ſubiectus potum gratum, *cool drink* Anglis, erogat. — Longe hoc conditum praeſtantius eſt eo Zingibere condito, quod a piſtoribus dulciariis extra patriam radicis paratur ex ſicca radice cum calce viua macerata addito melle. Exoticum conditum pereximium ſtomachicum eſt, dum ante prandium radix dimidia vel integra manducata deglutitur; et cum gratia vires aromatum communes coniungit.

SYRUPUS ZINGIBERIS *Ph. Edinb. p.* 63. *Lond. p.* 83. *Suec. ed.* 3. *p.* 119. Paratur macerando radicem aqua feruente et liquido ſaccharum addendo. Egregius aromaticus ſyrupus, cuius defectu ſubſtitui poterit ſyrupus ex condita radice.

Intrat inſuper Zingiber multa compoſita; quorſum ELECTUARIUM DIASATYRIUM, ELECT. DIASCORDII, MITHRIDATIUM, THERIACA rel. quorum commemoratio hic fere ſuperflua.

506.

Pharm. CARDAMOMVM MINVS.

Amomum Cardamomum; ſcapo ſimpliciſſimo breuiſſimo bracteis alternis laxis LINN. *Spec. pl. p.* 2. Elettari *Hort. Malab. vol. II. p.* 9. *tab.* 5. Cardamomum minus BONT. in *Hiſt. nat. et med.* edita a PIS. *p.* 126. c. *icone* peſſima; RUMPH. *Herb. Amboin. vol.* 5. *p.* 152. *tab.* 65. *fig.* 1. KÖNIG in REZ. *Obſ. bot. faſc.* 3. *p.* 59. *In Pharm. Lond. ſpecim. alt.* 1787. *p.* 6. citatur, tanquam vera huius planta, Amomum repens ſ. Le Cardomome de la Côte de Malabar SONNERAT *Voyage aux Indes oriental. tom.* 2. *p.* 240. *tab.* 136. quae tanto minus poteſt haberi pro Linneana

Linneana ſpecie, quum racemum compoſitum formet. Planta perennis Indiae orientalis, nominatim Jauae, creſcens locis paludoſis.

Varii fructus Cardamomi nomine in pharmacopoliis ſeruantur, et adhuc plures in libris vel deſcribuntur vel ſimul depinguntur. Sed hiſtoria horum omnium prout affinium multarum ſcitaminearum ſtirpium adhuc valde manca eſt, nec pharmacopolae quidem et qui hosce praeceſſerunt botanici in nominibus, quae ſingulis tribuunt, conueniunt, vno e. c. illud Cardamomum maius vocante, quod alter medium. Deſtituimur hic botanica indagine, ſine qua non poteſt non fulcrum omni reliquae narrationi deeſſe. Quid vetuſtiori tempore de hiſce cognitum fuerit ſollicite JO. BAUHINUS (*Hiſt. plant. vol. 2. p. 195. ſqq.*) expoſuit. Recentiora cum antiquioribus combinauit HERMANNUS (in *Diſſ. Cardamomi Hiſtoria et vindiciae, praeſ.* SPIELMANNO, *Argent.* 1762.). Certiora, quam hi aliique induſtrii viri ſtudio intento in tricis pleno hocce argumento explorarunt, me iterato ſcrutinio enucleare poſſe deſperans, in minus obnoxiis dubio ſubſiſtam.

Diſcrimina

Diſcrimina nominum officinalium diuerſa cum figura et magnitudine fructuum conueniunt. Numerus horum momentorum reſpectu variat, ita vt NEUMANNUS (*Chymie vol. 2. P. 1. p. 328.*) ad minimum octo numerari poſſe innuat. In pleriſque pharmacopoliis tres diuerſitates obtinent, in quarum recenſu etiam NEUMANNUS acquieuit, ſcilicet:

1) *Cardamomum maius* C. B. BONTII; (*l. c. p. 127.* cum *figura* miſera, ex qua tamen fructus forma cognoſcitur). Cardamomum maius vulgare CLUS. *exot. p. 187. c. fig.* fruct. Non incongrue a quibusdam vocatur C. *longum.* Eſt fructus oblongus, pollicem vel ſeſquipollicem longus, ſeſquilineam latus, triqueter, verſus extrema praecipue baſin anguſtior, fuſcus.

2) *Cardamomum medium* C. B. TABERNAEMONT. *Kräuterb. ed. Baſil. 1731. p. 1319.* cuius figura adpoſita formam quodammodo exprimit, ſed iuſto minor eſt. Etenim iſtud Cardamomi minoris magnitudinem paullum excedit, rotundius eſt, nec tam manifeſte triquetrum ſtriis obſoletis.

3) *Cardamomum minus* MATTHIOLI, C. B. Nomen hoc vbiuis vſitatum. Minor eſt hic fructus praece-

praecedente et figurae paullo magis oblonga. Si vtile modo ſpectes, hoc Cardomomo cognito ſuperſedere reliquarum ſpecierum cognitione poſſumus; nempe ſuperat vi reliqua.

Omnibus et ſingulis dictis Cardamomis competit capſula triualuis valuulis flexilibus, diſſepimentis membranaceis, ſtriata, trilocularis, duplici ſerie ſeminum, angulatorum in quolibet loculo. Cardamomi minoris capſula pallide lutea eſt, baſi in petioli exigui ſpeciem coarctata, altero extremo, quod obtuſius eſt, apice deciduo aucta. Intus latent ſemina inter ſe cohaerentia, angulata, multiformia, ſubrufa, rugoſa, referta medulla alba. Capſula ipſa parum vel nihil ſaporis vel odoris habet. Semina autem confracta fragrantem odorem ſpirant, maſticata ſaporem grate aromaticum amaricantem cum veſtigiis camphorae producunt. Longe hic blandior eſt, quam in Zingiber, vel Pipere, vel Caryophyllis, nec facile vlli aromati gratia cedit, praeterquam Cinnamomo.

Cardamomum minimum quorundam auctorum videtur nihil, niſi fructus ſoli vel climatis iniuria minor.

Nolo

Nolo in originem vocis Καρδαμωμον descendere, quae grammatica tamen subtilitas diffidiis variis sanguinolentis apta est (Vid. HERM. *Diff. cit.* §. 1.), Non absona videtur RUMPHII coniectura, vocem hanc ab Indis, qui et hodie fructum Cardamom vocant, in Graecos transuolasse. Aeque lubrica est controuersia, an Graecorum veterum Amomum verum sub hocce fructu intelligendum sit.

Licet theca fructus iners exstet, non tamen confert eam reiicere ante vsum seminum, quippe quum ea contra iacturam partium volatilium muniantur. Aqua infusione ex seminibus eruit praeter aromaticas multas partes copiam mucilaginis, qua tantopere illa abundant, vt vix per filtrum etiamsi diluta transigi queat. Olei aetherei $\frac{1}{24}$ (NEUMANN. *l. c.*) vel $\frac{1}{20}$ (SPIELM. *Mat. med. p.* 245.) inest. Est pallide flauum, odoris Cardamomi, et saporis valdé acris. Extracti aquosi pondus insignius est, quam resinosi. In eo omnes chemici conueniunt, qui illud explorarunt, licet quantitate ceteroquin differant.

Tam Europaeis quam Indis acceptum aroma est, quo potulenta varia cibosque condimus:

e. c. ſuccolatam, vinum calefactum cum ouis commixtum (Glühender Wein), quod rigente terra gelu vtile potulentum eſt; et placentarum varia genera. In languore ventriculi, colica flatulenta, et ſcopo analeptico, non defraudandum ſua laude medicamen. Purgantibus apte admiſcetur, vt ne tormina ciëant, ſicut exempla varia purgantium fluidorum in *Pharmacopoea Londinenſi*, *Suecica* rel. edocent. Maſticatum ſemen gratiorem oris halitum reddit.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEUM CARDAMOMI DESTILL. ſupra iam commemoratum.

ESSENTIA *Ph. Würt. p.* 78. quae alcohol vini adhibet. TINCTURA *Pharm. Lond. p.* 69. quae ſpiritu vini tenuiori vtitur. Eximie neruos refocillat, gratiam aliis medicamentis conciliat, et ventriculum ſalina non ferentem placat.

Taceo multa compoſita amplae farraginis diſpenſatoriorum, in quibus ſingulorum meritum ſemper ambiguum.

507.

Pharm. GRANA PARADISI vulgo, MANIGUETTA (vel alia simili scriptione) v. MELEGUETTA quibusdam.

Amomum Granum paradisi; scapo ramoso brevissimo *Spec. pl. p.* 2. Elettari *Hort. Malab. vol.* 11. *p.* 9. *tab.* 6. (Auctore LINNEO in *Spec. pl.*). La Maniguette DES MARCHAIS *Voyage en Guinée, tom.* 1. *p.* 151. Planta perennis, in Guinea Africae et insula Madagascar crescens.

Quod in LINN. *Systemate veget. a.* 1774. *p.* 49. comparet effatum, plantam etiamnum obscuram esse, adhuc valet. Sunt qui Myrti speciem perhibent (SCHREB. in *Mat. med. Linn. ed.* 5. *p.* 36.). Transferuntur ad nos ex Guinea GRANORUM PARADISI nomine semina angulosa coloris extus badii interne albi, magnitudine seminum Raphani, subrugosa, nitentia, pericarpio suo antea exuta. Quibusdam Cardamomum dicitur, vt J. BAUHINO, cui Cardamomum maximum, grana Paradysi s. Melegeta (vid. EI. *Hist. pl. tom.* 2. *p.* 204.) est. Pericarpium ille figura et magnitudine ficus minoris depingit, quam figuram ipsi et tribuunt multi alii, et inter hosce cl. DES MARCHAIS, qui

in Guinea ipſam ſtirpem vidit, licet non acie botanica. Theca iſta ſecundum eius obſeruationem tenuis eſt, fragilis, rubro bruna. Colliguntur fructus tempore, quo folia incipiunt apice nigreſcere. Cardamomi ſpeciem eſſe ſuadet quodammodo ſimilitudo ſeminum, ſed tam odor quam ſapor differunt. Odorem nullum in iis ſentio, ſaporem vero non gratum blandumque aromaticum Cardamomi, ſed acrem pungentem Piperis, diu linguae poſt maſticationem inhaerentem. Acre autem non latet in oleo eſſentiali, cuius exigua modo pars et blandi quidem eruitur. Sed extractum aquoſum ex reſiduo paratum valde calidum et pungens eſt, ſpirituoſum adhuc magis.

Piperis vices ſubinde agit, vt in Gallia (DES MARCHAIS *l. c. p.* 155.); et quod valore minori veneat, quam Piper, indicio eſt, vberem illi a natura prouentum conceſſum eſſe.

Carere poſſumus hocce ſemine in medicina, Pipere proſtante, nec hodie amplius vſu venit.

Perperam creditum a quibusdam eſt, oleum Caieput ex hisce granis trahere natales ſuos

(Conf.

(Conf. PARSON'S *Analogy between the propagations of animals and that of vegetables* in *Gött. gel. Anz.* 1753. *p.* 520.), eodem errore, quo Cardamomi cuidam ſpeciei iidem tributi, quod alio loco iam extra dubium poſui (Vid. *Apparat. med. vol.* 3. *p.* 319. *ſqq.*).

MARANTA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 49. *Gen. pl. p.* 3.

508.

Pharm. GALANGAE MAIORIS *Radix.*
MINORIS *Radix.*

Maranta Galanga; culmo ſimplici foliis lanceolatis ſubſeſſilibus LINN. *Syſt. veg. l. c.* Galanga PIS. *Mant. aromat. p.* 191. GARCIAS in CLUS. *exot. p.* 211. Galanga maior et minor RUMPH. *Herb. Amb. vol.* 5. *p.* 143. *tab.* 63. Pl. perennis. Maior creſcit in Jaua, Malabaria (GARCIAS. A COSTA); minor in regno Sinenſi (GARCIAS. A COSTA in CLUS. *l. c. p.* 275.). Radicis ſegmentis propagatur maior in Amboina, Banda, Moluccis in hortis ſatis copioſe; minor in Amboina rarius (RUMPH.).

Qui olim (*Mat. med. ed.* 1. *p.* 3.) adſcripſerat radices hasce Kämpferiae Galangae ſummus LINNEUS, mutauit poſtea ſententiam ſuam, Marantam exiſtimans; a qua iterum poſtea deflexit (*Diſſ. Obſ. in mat. med. p.* 6.), dubium genus declarando. RUMPHIUS, cui quidem plurima, quae nobis de planta innotuerunt, debemus, hisce anguſtiis non ſubuenit. Accedat igitur oportet ſubſequentis aetatis ſcrutinium accuratius.

Vtraque radix tam *Galangae maioris*, quam *minoris*, ex eadem ſpecie prouenit, cuius varietates officinales nullis aliis notis quam magnitudine diſcrepant. In Galanga minori enim omnes partes ſunt exiliores, etiam radix. Vtraque radix ramoſa, nodoſa, teres, annulis transuerſim cincta, in particulas pollicem circiter longas vel minores transuerſim diſſecta. Radix *maioris* mox rufa, mox alba, ex cuticula externa texturae ſubſpongioſae, craſſitie circiter pollicis, intus pallidius rufa, et, vtut acris et odora, minori tamen debilior et ignobilior. Effigiem huius radicis bene expreſſit RUMPHIUS. *Minor* tam extus quam interne profundius rufa, odoris, praecipue, dum conciditur vel contunditur, fragrantis, ſaporis ſeruidi,

feruidi, linguam mordentis. Quidam ex ignorantia radicem Cyperi longi ſubſtituunt, qui error autem huius amaritie et adſtrictione cum aromate iuncta cognoſcitur.

Chemiae ope eruitur oleum aethereum, cuius circiter drachmam vnam Galangae minoris radix in quauis libra continet (NEUM. *Chem. vol.* 2. *P.* 2. *p.* 333.), blandius ipſa radice, ſuaueolens ceteroquin. Aqua plus extrahit ſpiritu vini, ſcilicet vncias ſex extracti ex libra integra, quod linguam quidem haud parum vellicat, minus tamen extracto ſpirituoſo.

Arabes videntur primi apparatum medicaminum Galanga auxiſſe. Inter Graecos autem MYREPSUS, quantum conſtat, eius primam mentionem fecit. Acorum veterum eſſe quidam ſuſtinent, refutati ab aliis.

Ad calidiſſima omnino aromata pertinet. Siccata radix magis exaeſtuat ſuccoſa. Indis culinaris vſus frequentior eſt medico. Etenim cibos varios, vt carnes, piſces, eadem condiunt. Placentas quoque cum ſucco nucum Cocos ex farina radicis parant, in debilitate ventriculi, cal-

culoſis viarum vrinarum affectionibus, aliisque caſibus minus idoneis, captas (A COSTA).

Numerus aromatum inſignis, quibus abundamus, Galangae laudem in ſuppellectili medica nonnihil extenuauit, quin exulauit radix iam dudum ex pharmacopoeis Anglicis. Rarius pro condiendis cibis ab Europaeis adhibetur, Stimulare neruos fibrasque muſculares, incidere pituitam, mouere ſudorem menſtruaque, pellere flatus, ventriculo demum calcar ſubdere et vertiginem a labefactato ventriculo oriundam tollere, iam ex analogia cum modo dictis aromatibus colligitur, experientia egregie confirmat. In paralyſi linguae et atrophia membrorum efficacem ſe praeſtat externus vſus (PLENCK *Mat. chir. p.* 244.). Attamen crebrius in miſcela aliorum efficacium vſurpatur, quam ita, vt propria virtute eniteret. Merito in praxi medica Galanga minor praefertur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ESSENTIA GALANGAE, *Ph. W. p.* 81. Spiritus vini additamento feruor radicis augetur; ſanior medicina igitur abſtinet ab vſu interno. Externe quidam

quidam laudant ad tabida membra ſuſcitanda, in linguae paralyſi, carie oſſium.

SPECIES IMPERATORIS *Ph. W. p.* 278.

SPIRITUS CARMINATIVUS SYLVII. ESSENTIA CARMINATIVA WEDELII, ELIXIR VITRIOLI MYNICHTI aliaque compoſita largi ambitus officinarum pharmaceut. German. hanc radicem recipiunt.

CVRCVMA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 49. *Gen. pl. p.* 4.

509.

Pharm. CVRCVMAE LONGAE *Radix.*
ROTVNDAE *Radix.*
TERRA MERITA quorundam.

Curcuma longa; foliis lanceolatis: neruis lateralibus numeroſiſſimis LINN. *Spec. pl. p.* 3. Curcuma longa KÖNIG in REZ. *Obſ. bot. faſc.* 3. *p.* 72. Curcuma radice longa ZANON. *Hiſt. pl. ed. Mont. p.* 86. *tab.* 59. in qua ſpica modo bracteis veſtita cum ſcapo et foliis cingentibus conſpicitur. Curcuma domeſtica maior RUMPH. *Herb. Amboin. tom.* 5. *p.* 162. *tab.* 67.

Manjella - Kura *Hort. Malab. tom.* 11. *p.* 211 *tab.* 11. absque flore. Amomum Curcuma JACQU. *Hort. Vindob. tom.* 3. *p.* 5. *tab.* 4. De picta quoque exſtat in REGNAULT *Botan.* le Safran des Indes. Planta perennis Indiae orientalis.

Colitur in hortis Indorum, nominatim Chinenſium, Malaccae copioſiſſime (KÖNIG), item in Jaua et Balega (RUMPH.). Similes tamen et alias cognatas ſtirpes memorat RUMPHIUS, vſu ſuo conſpicuas. Propagatio facilis per diſſectas radices, Zingiberis inſtar.

Radicis recentis forma multiplex, ſcilicet conſtat partim ex tuberibus ouatis, annulatis, fuſcis, oui gallinacei circiter magnitudinis, ex quibus proceſſus teretes tres quatuorue pollices longi ex flauo pallentes emergunt, pariter annulati; partim ex fibris craſſis longis, quarum quaedam in finem oliuaeformem deſinunt, aliae acuto apice terminantur. Egregie tam RUMPHIUS quam JACQUINUS hanc faciem radicis exprimunt. Quicquid fibroſum eſt, reiicitur, reliquum ſeruatur, et pro figura diuerſa in officinis vel nomine Radicis Curcumae *rotundae* vel C. *longae* obuiam venit.

venit. Nempe vtraque pars ſubacris et aromatica eſt, et colorem intus luteum prae ſe fert. Siccatione coarctantur iſtae inſigniter. Curcuma longa in vniuerſum vſitatior eſt.

In officinis pharmaceuticis RADIX, qualiscunque forma ſit, extus pallide lutea apparet, rugoſa, ſolida, ponderoſa, coloris intus profunde flaui crocei vel aurantii. Odor eius ſubfragrans quaſi ex vnguento, ſapor amaricans, ſubacris et calorem mitem ore excitans. Maſticando facile emollitur ſaliuamque croceo colore imbuit. Infuſione aquae obtinetur tinctura crocei coloris, quae addito alcali in colorem badium mutatur. Idem contingit in charta per hanc amylo adiuuante tincta, et quidem vel ab exigua modo alcali quantitate; vnde commodius redditur experimentum. Acida pallidiorem reddunt flauedinem. Itaque eximium adiumentum praeſtat Curcuma in dignoſcendis alcalinis (BERGM. *Opuſc. vol. I. p.* 95. Conf. NEUM. *Chem. vol.* 2. *P.* 2. *p.* 269.) Spiritus vini rectificatiſſimus rubedinem inde obtinet elegantem, quae digitos tamen aliaque flavedine crocea tingit. Olei deſtillati valde exiguum modo continet, ita vt vnus ex radicis libra dimidia modo olei circiter drachmam eruerit

(BÜCH-

(BÜCHNERI et LÖBERI *Diſſ. de Curcuma officinaru*
p. 15.), alius ex libra radicis integra vix ſcrupu
lum vnum vel drachmam dimidiam (CARTHEUS
M. m. vol. 2. *p.* 65.). Extracti aquoſi ſaporii
blande aromatici amaricantis et ſalſi ad ſummum
quarta pars elicita (CARTHEUS.); alii (vt NEU
MANNUS *l. c.* et BÜCHNERUS *l. c.*) minorem quan
titatem eius lucrati ſunt. Par inconſtantia in
pondere extracti ſpirituoſi, cuius ſummum fuit
fere $\frac{1}{5}$, idque notabiliter acre aromaticum ſimul
que nauſeoſum reperitur (CARTHEUS. *l. c.*).

Non opus eſt, vſum eius in arte tinctoria
hic multis commemorare. Etiam in India ſolent
lintea luteo colore eadem imbuere, qui tamen
non ſatis conſtans eſt (RUMPH.). Nec lana, nec
goſſypium melius ſeruant colorem aurantium,
quem iis Curcuma inducit; licet colorem vel lu
teum vel alios additamento peregrino emergentes,
vt citreum, grate brunum vel viridem, figat ſal
marinum vel ſal ammoniacum vel vitriolum cu
preum (Conf. de hisce cl. HELLOT, *l'Art de la*
teinture des laines, *p.* 406. PÖRNER *chym. Verſuche*
z. Nuz. der Färbekunſt, *vol.* 1. 1 *Abh.* SCHARFFS
Recepte üb. verſch. Gattungen v. Farb. I. St.).

Aeque

Aeque culpandum eſt, tingere pannos ſcarlatinos Curcuma ad colorem exaltandum, quoniam iactura particularum Curcumae in aëre brunus modo color remanet (HELLOT *l. c. p.* 406. 614.). Indi, praeſertim Jauani, Malayi et Baleyenſes, omnibus embammatibus et iuſculis ſuis eam admiſcent (RUMPH.). Pro condimento quoque cum piſcibus et carnibus coquitur a Malayis (BONTIUS in *Hiſt. nat. lib.* 10. *cap.* 30.). In hisce igitur vices Croci agit, vt et a GARCIA Croci Indici nomen tulerit. Solent quoque Indi vtriusque ſexus fricare corpus poſt eiusdem lotionem radice in aqua modo contrita, et foeminae ſpeciatim oleo Calappi, contrita radice imbuto, ad colorem luteum cuti impertiendum, et, vt dicunt, refrigerandum corpus et cuti nitorem conciliandum.

Acre aliquod ineſſe huic prout ſapor vellicans linguam declarat, ita et ſternutatio, quae puluere naribus attracto excitatur, quo fine Chinenſibus vſu venit (BONTIUS). Quanta vero vi polleat in intima corporis noſtri penetrandi et cum humoribus noſtris ſeſe commiſcendi, vel inde patet, quod lotium profunde flauum reddit

(RIEGER

(RIEGER *Introd. ad notit. rer. natur.* 2. *p.* 121. LEWIS *M. m. p.* 246.).

Eximiam ſuam aperiendi et reſoluendi efficaciam in primis in ictero declarat. Multotiens eandem ſeſe expertum eſſe profitetur BONTIUS (*l. c.* Conf EIUSD. *tract. de med. Indor. p.* 115.). Non veretur FR. HOFFMANNUS eam in ictero inter primaria referre (V. EI. *Meth. medendi* in *Med. ration. tom.* 3. *p.* 542.). Plebs ſaepe eius drachmam vnam cum cereuiſia tepida quotidie ingerit ſucceſſu haud ſpernendo (LANGE *de remed. Brunſt. domeſt. p.* 323.). Calculo biliario ſoluendo earum tamen non parem iudicat cl. COE (*Treatiſe on biliary concretions p.* 287.), qui mitem effectum in vniuerſum illi tribuit, vt qui ex drachma vnter de die ingeſta nullas conſpicuas euacuationes animaduertit; vnde probabilis concluſio, in ictero ſi adhibeatur exiguis doſibus fidem haberi poſſe fere nullam. Tranſeo quae alii protulerunt de eius in obſtructionibus viſcerum reſerandis, calculo vrinario ſoluendo, menſtruis pellendis, et hydropis et febrium intermittentium curatione potentia (V. BONTIUS. JO. COMMEL. *not.* in *Hort. Malab. l. c.* et auctores varii a BÜCHNERO citat. in

in *Diff. alleg.* §. 23 - 27.), quum titulos morbo-rum modo ſuggerant.

Poterit dari aliquoties de die in puluere a ſcrupulo vno ad drachmam integram, vel in infuſo ſiue decocto, dupla circiter quantitate. Extracto aquoſo commodius capitur. Parciſſime hodie aegris ab Europaeis medicis praecipitur, et pauciſſima compoſita ingreditur. Remanſit tamen ſub ſtrictiori ſelectu in nouiſſima *Pharmacopoea Edinb.* 1783 *et Lond.* 1787.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

DECOCTUM AD ICTERICOS *Ph. Edinb. p.* 54. *ed.* 1758. inter alia Curcumam recipit, quod ſaltim in memoriam priſtinae in ictero fidei no-tandum duco.

UNGUENTUM ALTHAEAE *Ph. W. p.* 259. colorem ſuum luteum, ſatis in miſcela ſuper-fluum, Curcumae debet.

COSTVS.

COSTVS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 49. *Gen. pl. p.* 3.

510.

Pharm. Coſtus ARABICVS.
DVLCIS.
AMARVS.

Coſtus arabicus; LINN. *Spec. pl. p.* 2. MERIAN *de inſect. p.* 36. *tab.* 36. Tſiana-Kua *Hort. Malab. vol.* 11. *p.* 15. *tab.* 8. JACQU. *Icon. p. rarior. vol.* 1. *tab.* 1. *p.* 1. *Collect. Vol.* 1 *p.* 143. Pl. perennis, in vtraque India e. c. in Malabaria, Surinamo, creſcens ad ripas torrentum et in montibus vmbroſis humidis.

COSTI ſub nomine ſermo de RADICE eſt nomen etiamſi non adponatur. Olim diſtinguebatur in tres ſpecies dictas (Vid. e. c. DALE *Pharmacologia p.* 274. POMET *Hiſt. des Drogues P.* 1. *p.* 59. HERM. *M. m. vol.* 1. *p.* 39.). Alii modo duarum, Coſti amari et C. dulcis, mentionem iniiciunt (V. GARCIAE *Hiſt. arom.* in CLUS. *exot. p.* 205. *Ph. Würt. p.* 27.). Hodie vix praeterquam vna proſtat, Coſtus ſcil. arabicus. Limites inter ſingulas ponere difficile. Sunt qui

qui C. arabicum nonnisi patria differre ab amaro putant (*Ph. W.*). Et quoad reliquas duas creditum, aetate modo diuersas esse, ita vt recens et incorruptus amaritie destitueretur et candidior esset, vetustate autem corruptus amaritiem contraheret, et nigricantem colorem (GARCIAS *l. c.*), dum alii rursus plantae duplici diuersae tribuunt. Pharmacopolae hodierni saepe, dum desideratur Costus arabicus, corticem aromaticum albidum praebent, qui nihil nisi Canella alba est; alio autem tempore radicem in frusta longa transuersim sectam, pollicem circiter crassam, ex flauo griseam, cortice aspero, odoris violacei, saporis aromatici et amaricantis. Pars corticalis autem multum ligneae internae hisce notis antistat.

Nouis tricis implicamur, si diiudicare aggredimur, nostri temporis Costus cum isto ab antiquis Graecis et Arabibus dicto idem, an alius, sit. Plura dissuadent esse eundem, quam litem discutere GEOFFROY conatus est (*Mat. med. Traité vol. 2. p. 67. sq.*).

Aqua amaras potius quam odoras partes extrahit, extractum eius, ope paratum, $\frac{2}{3}$ ponderis radicis efficit. Extractum spirituosum seruat aroma-

ticum radicis cum amaritie, et $\frac{1}{9}$ circiter partem conſtituit.

Non defraudanda eſt radix ſua virtute, licet multitudo ſimilium rariorem vſum fecerit. Praeter efficaciam cum reliquis aromatibus communem ad amaritiem reſpiciendum, quo connubio in ſtomacho roborando eximie valet. Lotium inde imbui odore Violarum, multi narrant.

OLEUM COSTINVM, PILULAE MARCOSTINAE, ELECTUARIUM MARYCOSTINUM, quae ſeriori tempore euiluerunt, cultus, in quo olim Coſtus habitus, ſaltim memoriam relinquunt.

KAEMPFERIA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 38. *Gen. pl. p.* 4.

511.

Pharm. ZEDOARIAE LONGAE *Radix.*
ROTVNDAE *Radix.*

Kämpferia rotunda; foliis lanceolatis petiolatis LINN. *Spec. pl. p.* 3. Zedoaria longa, item rotunda C. B. Malan-Kua *Hort. Malab. tom.* 11. *p.* 17. *tab.* 9. — Hactenus ſequutus ſum LINNEUM,

LINNEUM, qui et Kämpferiam declarat et *Hortum Malabaricum* loco dicto cum DALEO citat. Aſt a BERGIO (*Mat. med. veg. p.* 4.) planta dicitur Amomum ſcapo nudo, ſpica laxa truncata, et Kua *Hort. Malab. tom.* II. *p.* 13. *tab.* 7. ſynonymon additur. Pondus accedit huic opinioni deſcriptione Zedoariae ſ. Indorum Tamogcanſi CAMELLI *Stirp. Luzon. p.* 23. in *Append.* ad RAII *Hiſt. pl. tom.* 3.

Planta perennis Indiae orientalis, nominatim Malabariae et inſulae Luzonis.

Duplex Zedoariae RADIX in quibusdam officinis occurrit, quarum *longa* vulgaris maxime eſt; *rotunda* raro hodie ſuppetit. Vtraque ex vna eademque ſtirpe prouenit; licet alii e. c. KERNER (*Handlungsprodukte a. d. Pflanzenreich* 2. *Heft p.* 6. *tab.* 151.) idque adhuc hodie diuerſis ſpeciebus originem tribuant: nempe habitus radicis idem eſt, qui in Curcuma, dum partim ex tuberibus rotundis conſtat, partim ex proceſſibus longis craſſisque, prognatis ex prius dictis (CAMELLI autoptes aliique coniectura potius ducti, vt DALE in *Pharmacol. p.* 275.).

LONGA repraeſentat fruſta incurua, rugoſa, anguloſa, ſubinde eminentiis rotundis notata et compreſſa, longitudine plerumque aliquot pollicum, latitudine circiter minimi digiti, compacta, extus pallide griſea, interne coloris paullo profundioris. Altero extremo cultello transuerſim vel obliqve diſſecta comparent, altero in obtuſum apicem deſinentia. Vidi et exempla craſſiora ſecundum longitudinem diuiſa. Odor camphoraceus, ſapor aromatico acris, amaricans, diu caloris ſenſum cum iſto camphorae mixtum in ore relinquens. Ita ſeſe habet radix venalis, quae per Belgium transferri ſolet. Sed exiguum ill. L. B. AB ASCH ſpecimen mihi miſit ſibi a cl. REINEGGS ex India allatum tanquam veram radicem, quod figuram quidem gerit Zedoariae longae, extus profunde brunum maculis nigris interne paullo pallidius cum gyris nigricantibus, compagis mollioris, ſaporis longe amarioris, ſed minus calidi, vix odorum.

Continet venalis $\frac{1}{72}$ paſſim $\frac{1}{112}$ vel paullo plus olei deſtillati, quod mitiori igne tractatum viridi coeruleum eſt, et aquae ſupernatat, vlteriori deſtillatione autem nigricans euadit fundumque

que petit (CRELLS *Chem. Journ. P. 3. p. 20.*). NEUMANNUS (*Chemie vol. 2. P. 4. p. 649.*) cuilibet librae adſcribit olei drachmam vnam, itaque $\frac{1}{128}$, idque tam ponderoſi, vt vix ſurſum tolli deſtillando poſſit, vnde et partem fundum petere refert, ſubtilius eſſe albidum, reliquum virideſcens vel nigrum. Oleum hocce concreſcere in camphoram innuit quidem GEOFFROY (*Mat. med. Traité, tom. 3. p. 264.*), ſed negat alius (CRELLS *chem. Journ. l. c.*). Aqua maceratione abripit et odoras et amaras partes ſub colore ex flauo bruno; inſpiſſando autem extracti ingrate amari et ſubacris largitur circiter tertiam partem (NEUMANN.). Spiritus vini tingitur ab ea colore ex flauo rubicundo magisque acris et amarus redditur, quam aqua, ſed minus olet et ſapit camphoram, quam iſta. Spirituoſum extractum, ad $\frac{1}{11}$ (NEUM.) circiter vel $\frac{1}{16}$ (CARTHEUS. *M. m. tom. 2. p. 59.*) eruendum, modice amarum et aromaticum eſt, calidum gratumque.

Nolo huic penſo, quod ſuis defectibus non deſtitui iamiam cognoſcitur, nouam labem adſpergere vacillante ſcrutinio, an veteribus radix nota fuerit, et quonam nomine diſtinxerint, an fuerit ſpecies Coſti apud DIOSCORIDEM, Geiduar AVI-

CENNAE, Zerumbet SERAPIONIS. Spectant huc tentamina GARCIAE (in CLUS. *exot. p.* 213.) et praeprimis MANITII (*De aetatibus Zedoariae relatio Dresdae* 1691.), quorum fidem aliis dirimendam relinquo.

Omnia commoda praestat, quae ab eximio aromate cum amaritie iuncto, exspectari possunt. Stomachica virtute excellit, in cuius fauorem *radix condita* aliquando in officinis praesto est. Rarius sola fuit data vel integra, quam in connubio aliorum vel praeparatione multiplici resoluta, cuius rei fidem praecipue faciunt dispensatoria Germanica pharmaceutica. Simplicissimus capiendi illam modus in puluere est cum saccharo.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQUA ZEDOARIAE SIMPLEX *Ph. W. p.* 25. Est aqua vinosa, flatibus et inde ortis torminibus discutiendis idonea.

AQUA ZEDOARIAE ANISATA *l. c.* Praeter ea, quae titulus indicat, cortices Citri recipit aqua haecce pariter vinosa.

OLEUM DESTILLATUM. Supra iam de eo commentatus sum.

EXTRA-

EXTRACTUM *Ph. W. p.* 89. Quicquid tam ſpiritus vini quam aqua eruit, iunctim continet. Egregium praeparatum et forſitan praecipuum in ventriculi debilitate inſtar elixirii ſumtum.

ESSENTIA. In quibusdam officinis ſeruatur e. c. *Ph. Brunſv. p.* 253.

ESSENTIA CARMINATIVA WEDEL. *Ph. W. p.* 78. AQUA HYSTERICA *l. c. p.* 18. ELIXIR BALSAMICUM SPIRITUOSUM HOFFM. *l. c. p.* 53. etc.

ORDO XLVI.

LILIACEAE.

LILIVM.

LINN. *Syst. veg. p.* 268. *Gen. pl. p.* 163.

512.

Pharm. LILII ALBI *Radix; Flores.*

Lilium candidum; foliis sparsis, corollis campanulatis: intus glabris LINN. *Spec. pl. p.* 433. Lilium album flore erecto, vulgare C. B. Icon: REGNAULT *Botan. Le Lys.* Planta perennis, In Syria et affini terra spontanea. HALLERUS (*Hist. st. Helv. n.* 1231.) inter Helveticas recepit. Probe fert hiemes, etiam septentrionalium regionum, vbi in hortis ob pulchritudinem et odorem florum colitur.

RADIX bulbum constituit late ouatum, acuminatum, squamosum, basi circiter bipollicari, squamis carnosis, laxis, albis. In pharmacopoliis hae siccae seruantur, subplanae, extus nonnihil conuexae, oblongo ouatae, pollicaris longitudinis, basi abruptae, apice acutae, rubicundae, subdiaphanae,

phanae, durae. Amaricantem et viſcoſum ſapo-rem maſticatae edunt. A mucilagine, qua radix ſcatet, ad quartam ponderis partem fere, omnis eiusdem virtus dependet. Dum putreſcit aqua, foetorem intolerabilem excitat. Nonniſi externae applicationi deſtinatur et hodie quidem in tanta mucilaginoſorum copia rarius vſu venit. Cocta ſcilicet aqua vel lacte in cataplaſma tumoribus maturandis imponitur; item aqua multa cocta clyſmatibus additur. Recens bulbus ſub cineri-bus aſſatus et oleo nucum malaxatus fertur eſſe probatum in ambuſtionibus remedium (CHOMEL *Plantes uſuelles*, *P.* 3. *p.* 32.).

FLORUM petala recentia odorem fragrantem Jaſmini, ſed fortiorem et nonnihil ingratiorem, ſpargunt. Exhalationes horum florum, vtut grati naribus hi exiſtunt, valde noxiae tamen vale-tudini, praecipue ſi in cubili per noctem ſer-vantur. Inde a. 1779. Londini in lecto mortua foemina inuenta eſt. Cauſam noxae ſerioribus ex-perimentis conſtitit, latere in mephitico aëre, qui ab odoris particulis omnino diſtinctus eſt; nam aëre noxio ex floribus eiusmodi odoris elicito nulla tamen odoris iactura ſentitur (INGENHOUSZ

Experiences ſur les vegetaux, p. 62.). Virtutis an tepilepticae meminit LINNEUS (*Mat. med.*), qua ſine dubio ſpectat ad flores. Ex hisce tinctur LANGHANSII, (Gilgentinctur) ab eo contra epi lepſiam celebrata, modo iſti arcano praeparar cum ſpiritu vini narratur, fortis odoris (*Magaz. vo Aerzte* 1777. *St.* 8. *p.* 745.). Odor florum ſic catione facile perit, ſed excipitur facile aqua ſpiritu vini, oleo vnguinoſo. Maſticata petala mucilaginem pariter produnt. Vis anodyna vix niſi recentibus tribui poteſt.

ANTHERAE omnino euiluerunt, quae olim habitae ſunt ad partum pellendum efficaces, fide quidem ſuſpecta.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Aqua Liliorum alborum. Ex floribus. In quibusdam officinis adhuc ſuperſtes. Cur coſmetica credita?

OLEUM *Ph. W. p.* 124. Digeſtione cum oleo Oliuarum et ſubſequente coctione paratur. Vix alia vis, quam a ſolo oleo expreſſo inde ſub externa applicatione exſpectari poteſt, emolliens, relaxans.

SCILLA.

LINN. *Syst veg. p.* 271. *Gen. pl. p.* 166.

§ 13.

Pharm. SCILLAE vel SQUILLAE *Radix.*

Vel absque addito nomine partis.

Scilla maritima; nudiflora; bracteis refractis LINN. *Spec. pl. p.* 442. Icon: REGNAULT *Botanique,* La Squille; item MARTELLII *Hort. Rom. tom.* 6. *tab.* 93. *α*) Scilla vulgaris radice rubra C. B. *β*) Scilla radice alba C. B. Planta perennis, locis arenosis prope mare in Lusitania, Hispania, Normandia, Sicilia, Africa septentrionali, Syria, crescens.

Huic substituunt incolae Capitis bonae spei ib nomine Scillae montanae bulbum Haemanthi occinei L. et inde acetum et oxymel simile paunt, in asthmate et hydrope aliisque morbis procuum (THUNB. *Diss. de medicina Africanorum p.* 3.).

Scillae vulgaris RADIX eaque recens bulbus uamosus est, pyriformis, apice sursum verso, agnitudine pugni vel vltra, squamis carnosis tis, ad latera attenuatis, neruosis, quas aliae cingunt

cingunt exſuccae, membranaceae, lineatae, ta
tenuibus, vt bulbus primo aſpectu tunicatus a
pareat. Hocce diſcrimen ſquamarum externaru
impoſuit quibusdam, vt tunicatum bulbum dic
rent (Vid. e. c. ALSTON's *Lectures on the M.*
vol. 1. *p.* 513. BERGII *Mat. med. p.* 265.). B
baſi bulbi prodeunt fibrae numeroſae, quae vi
cum extremis ſquamis effoetis ante vſum praec
duntur. Raro bulbos ſuccoſos pharmacopol
ſeruant, qui tamen ob ſuccum viſcidum et ler
tum diu in ſua integritate perſiſtunt. Quotann
magna eius copia ex Hiſpania, vnde Scilla Hiſp
nica dicta, et Natolia transmittitur. Plerumqu
autem in officinis modo proſtant ſquamae ficca
oblongae, longitudine bipollicari, albae, con
vexae, ſubdiaphanae, intus glabrae, lineatae.

Diſcrimen ratione coloris radicis, quod ſupr
innui, de externis modo membranaceis ſquami
valet, nam interne bulbus ſemper albus ve
pallide viridis eſt. Rubri bulbi maiores ſunt
albi minores (SCHULZ et MEDER *Diſſ. ſiſtens exa
men chem. radicis Scillae marinae, Hal. p.* 7.)
Plerisque bulbus ruber albusque pari virtute in
ſtructus cenſetur (ALSTON *l. c.* LEWIS *M. m*
p. 531.)

. 531.); quidam tamen album mitiorem iudi-ant rubro (V. *Pharm. Wiirt. p.* 44.), annuente tiam ex tentaminibus variis inſtitutis LUDWIGIO *Adverſ. pract. vol.* 2. *p.* 700.), qui ideo rubrum, tpote ad ſuam ſententiam efficaciorem, frequen-ius adhiberi iubet, quod conſilium ſponte iam udum ſequuti ſunt pharmacopolae.

Recens radix ſcatet ſucco tam viſcoſo, vt hic aqua el aceto contritus vix per colum tranſigi queat. deo autem illa acris eſt, vt manibus tractata pru-tum, vſtionis ſenſum, quin veſiculas in cute, xcitet (VALENTINI *Hiſt. ſimpl. reform. p.* 128. UHLE in CRELLS *Ann.* 1786. *vol.* 2. *p.* 336.). crimoniam quoque ſuam guſtatu manifeſtat cum auſeoſo ſapore. Odore autem tam recens quam cca radix deſtituitur. *Sicca* ex mucilagine re-ondita, dum maſticatur, tenax ſentitur, et eadem e cauſa, ſi lente fuerit ſiccata, difficulter in uluerem redigitur; amaritiem praeterea intenſam gratam et diuturnam linguae imprimit, ſed osque acrimoniae manifeſtae indiciis, quae tamen fectu doſeos iuſto largioris, vel extra opportu-tatem praeceptae, abunde declaratur.

Siccando

Siccando radix recens quatuor ponderis partes ex quinque amittit, quae iactura fere nihil nisi aquae esse videtur. Infusum aquosum pallide flaue scens est, intense amarum et acre, et euaporatione odorem, qualem Rapae coctae vel radix Apii hort tensis, spargit. Inspissatum $\frac{3}{4}$ ex radice sicca eroga extracti bruno flaui, amari simulque acris et vren tis. Spiritus vini tingitur radice hac colore aureo et insignem amaritiem et acrimoniam adsciscit qui sensus etiam ex extracto bruno inde parato excitantur (Conf. SCHULZ *Diss. cit.* et CARTHEUSS *Mat. med. vol.* 1. *p.* 458.). Alcali debilitat sapo rem amarum insigniter (SCHULZ *l. c. p.* 16.) acetum autem paullulum modo (*l. c. p.* 17.). Nolo analysi igne fortiori factae inhaerere (Vid. *lcc. citt.*).

Prisco iam aeuo notissima haec radix fuit; non tamen veneni acris suspicione caruit; inde potius de Scilla, vt putabant, mitiganda et corrigenda solliciti fuerunt, quam eadem in substantia exhibenda. Ad EPIMENIDEM, vatem et expiatorem, adeo referunt efficaciae eius medicae inventum (Vid. HALL. *Bibl. bot. vol.* 1. *p.* 12. *Bibl. pract. vol.* 1. *p.* 20.), vnde et olim Scilla

Epime-

Epimenidium vocata; alii ad PYTHAGORAM, ab iſto forſitan edoctum (SCHULZ *Hiſt. med. p.* 171.). Ita Scillae virium plurium egregiarum mentio fit apud DIOSCORIDEM (*M. m. L.* 2. *c.* 102. 103.), HIPPOCRATEM, GALENUM, AËTIUM, CELSUM, PLINIUM, CAELIUM AURELIANUM, Arabesque medicos. Apud Graecos partim Σκιλλα dicitur, partim Παγκρατιον, quo poſteriori nomine coniicerem radicem rubram illos intellexiſſe, niſi DIOSCORIDES mitiorem facultatem, quam alteri, ineſſe indicaſſet (*Cap.* 103.).

Veteres acrimoniam Scillae metuentes in ea corrigenda plurimum operae depoſuerunt. DIOSCORIDES (*Cap.* 102.) eo fine conferre innuit, farina vel luto radicem recentem incruſtare et in clibanum coniicere, aut prunis obruere, vt deracta cruſta nociua acrimonia ſimul exueretur; vel torrere illam ſuadet in olla operculata intra furnum; vel conciſam elixare, mutata ſaepius aqua, donec aqua nullam neque amaritiem neque acrimoniam proderet; accedit aliud conſilium, radicem fruſtatim diſſectam linoque commodis interuallis traiectam in vmbra ſiccandi. Variae enumeratae artes adhuc hodie adhibentur. Etenim et hodie hinc

inde

inde pasta farinacea obuolutam radicem in cliban coquunt. Cauendum vero maxime, ne vna cu acrimonia omnis virtus pereat. Hinc vltimo loc indicatus modus, vel simplex siccatio radicis, po tegminis externi ablationem transuersim in taleola sectae, sub miti caloris gradu, *Scillam siccata* Pharmacopoea Lond. vocat, multo reliquis prae parandi Scillam modis praestat. Sed ne hisc quidem mitigandi Scillam periculis sisi veteres a additamenta varia alia, aceti, vini, mellis, aroma tum etc. accesserunt. Inde et trochiscorum sci liticorum ex pulpa Scillae assatae et farina fru mentorum vel Erui origo, et cautio quoad tempu et corporis praeparationem (Vide quaedam huiu argumenti in SWIETENII *Comment. tom.* 4. *p.* 259.).

Varia omnino venenatae indolis indicia ii Scilla sese efferunt. Cameli in Africa, qui spinos Eryngia avide passim deuorare non verentur, in tacta tamen relinquunt viridia Scillae folia (LUDWI *l. c. p.* 698.). Catus et cuniculus experimento ex instituto facto (HILLEFELD *Diss. experimenta circa venena p.* 12.) perierunt, aliis horum generum animalibus, item cane, grauiter affectis. Mures quoque inde necantur (BERG. *M. m. p.* 265.).

Constat

Conſtat et cruſtam farinaceam, qua cocta fuerat Scilla, ſi ſuibus (VOGEL in HILLEF. *Diſſ. p.* 18.) vel piſcibus proiicitur, hiſce necem afferre. Huicque erat proxima Meleagris panis huius micis illi inſtar eſcae datis, vnde titubare, conuelli, tumultuare rel. incepit (GEIER in *Miſc. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 6. *p.* 298.). Accedit nouum argumentum ex cutis per contrectationem diuturnam radicis laeſione. — In ipſo homine doſis inſignior vel iuſto crebrior non ſolum nauſeam et vomitus vehementiſſimos cum torminibus ciet, ſed ſtranguriam excitat, lotium ſanguine tingit et alui profluuia, cardialgiam, conamina haemorrhoidalia, conuulſiuos motus, inflammationem et gangraenam ventriculi et inteſtinorum creat; quin mortem pediſſequam habet. Triſtis exempli memoriam reliquit medicaſter quidam, qui tympaniticae foeminae Helmſtadii degenti pulueris Scillae tantum obtulit, quantum cochleare integrum capere poſſet, vnde mox doluiſſe grauiſſime ventriculum ſenſit, eiulare, conuelli coepit, et inter alia dira ſymptomata vitam cum morte commutauit; in cadauere inflammatus et ex parte arroſus ventriculus exſtitit. (LANGE *de remed. Brunſv. domeſt. p.* 176.) Ex ſcrupulo dimidio ingeſto mors ſubſequuta eſt

(QUARIN *Animadv. pract. p.* 166.). Proſtibula aliquando ea tentant abortum concire, quae, ſi fine ſceleſto potiantur, vna cum infantis vita propriam ſuam in periculum vertunt. Emerſit tamen ex periculo aſthmaticus, qui ex errore drachmam vnam Scillae clyſmati deſtinatam ingeſſerat, vnde nauſea et vomitiones creberrimae, quibus ſopitis in ſalutem aegri praecedente pruritu et ardore in cute ſcabies humida erupit, antea vitioſe ſuppreſſa, ſicque aſthma omnino diſparuit (MUZELL *med. u. chir. Wahrnehmungen 2 Samml. p.* 34.).

Ne vero infauſtos ex Scilla effectus iuſto maiori doſi vnice tribuas, conſiderandae conditiones corporis peculiares ſunt, ſub quibus damnum iſta afferat. In hominibus nimia ſenſilitate nervorum affectis ſaeui ſaepe ex eius vſu artuum dolores enaſcuntur, quin conuulſiuis motibus hi ipſi aliquando tentantur. Spectat huc hiſtoria foeminae, quae ex Scilla affectiones neruoſas valde ſingulares pati ſolet (WEIKARD *verm. med. Schrift.* 1. *St. p.* 245.). Nocet iis, quibus humores vitioſe diſſoluti ſunt, nempe ſponte ſua eos attenuat, docente id ſaepe ſanguine cum lotio et foecibus aluinis ſecedente. Minus prodeſt hominibus

nibus temperiei calidae bilioſae, putridae, quibus contra ea acida et praecipue cremor tartari conducunt. Requirit porro abſentiam obſtructionum, praecipue hepatis, vt quae Scillae ſtimulo alias facile in inflammationem tranſeunt. Eadem de cauſa in ſcirrho inueterato abſtinendum ab ea eſt, ne in vlcus vel cancrum commutetur. In haemorrhoidariis vel plane non vel caute exhiberi debet (LUDWIG *Aduerſ. l. c. p. 723.*). Male a multis hodie negligitur monitum iam a DIOSCORIDE iniunctum, in vlcere interno detrimento eſſe, dum liberali manu phthiſicis ex vlcere pulmonum oxymel ſcilliticum offertur: ſed quam male irritans remedium conuenit in morbo, in quo ſumma cura enitendum eſt, vt temperantibus arceatur inflammatio, praeſens tollatur, et contra omnem ſtimulum pulmones muniantur (Conf. FOTHERGILL in *med. Obſerv. and Inquir. vol. 5. p. 375.*)! Quum in vias lotii ſpecificam vim exerceat, non poteſt non nocere, quando iam ſponte excretio lotii nimia eſt, vel organa illi deſtinata inflammatione, vulnere, vel exulceratione, corripiuntur. Habet praeterea hoc incommodum, quod facile vires ventriculi deprimat, contra quam ſequelam ne amarities quidem Scillae tuetur. Alios anxie-

tates moleſtae inde torquent (Lectu digna ſunt, quae de cautelis in vſu memoriae prodiderunt TISSOT *Epiſt. med. p.* 406. QUARIN *Animadv. pract. p.* 164. *ſqq.* STOLL *Praelect. in morb. chron. p.* 61. *ſqq.*). Non tamen negandum eſt, variis horum effectuum ſcito Scillae connubio cum aliis commodis obuerti poſſe.

Vis eius inſigniter ſtimulans, reſoluens, deobſtruens, diuretica, abunde ſeſe declarat iis in morbis, quibus medendis adhibetur. Quin in quibusdam indicia virtutis antiſpaſmodicae ſeſe efferunt.

Inter diuretica primarium locum antiquitus et noſtra aetate obtinuit Scilla, et certius hanc vim praeſtat reliquis, vt tamen et hoc experiamur, non ſingulis quodlibet diureticorum genus conuenire. Ad aquam in hydrope collectam eliminandam diuretica longe tutiora ſunt draſticis hydragogis, quae ipſa valde vires deiiciunt, concoctionis euertunt praeſidia, cauſam hydropis augent et nouam anſam ſtagnationi aquae ſuppeditant: blande contra aquam educunt diuretica et in quibusdam hydropis ſpeciebus, vt hydrope pectoris, vnice proſunt, nocentibus purgantibus fortioribus. Aliter

ter ſeſe res habet cum mitioribus purgantibus, e. c. ſalinis, rhabarbarinis et iis, quae acidae indolis ſunt, vel ſolis vel cum roborantibus iunctis mixtisque. Neque Scilla tamen, aeque parum ac alia diuretica, in hydrope ſaccato aquae eliminandae ſufficere ſolet; nec in pedum oedemate, ſi a ſola locali debilitate prouenit (STOLL *l. c. p.* 61.). Non excludendam tamen Scillam ab hydrope pectoris, multos edocuit experientia. Sic TISSOTUS (*l. c. p.* 408.) in hydrope pectoris exigua quantitate Scillae horrendas anxietates auferri vidit, alios aegros per noctes plures inſomnes et orthopnoea vexatos breui inde obdormiſcere, quin continuatione prudenti accedente cito conualeſcere obſeruauit. Eandem laudem Scillae in hac ſpecie hydropis tribuit THOMSON (*Medical conſultations on various diſeaſes p.* 230.). Maxime adeo in hydrothorace conuenire innuunt cll. QUARIN (*l. c. p.* 133.) et STOLL (*l. c.*). Cum hiſce igitur non ſatis conciliari poteſt effatum cl. LENTIN (*Beob. d. Krankh, am Oberharze, p.* 119. *not.*), infida eſſe ſcillitica cuiuscunque generis in pectoris hydrope. Abſtinendum autem in quolibet hydrope a Scilla eſt praeſente febre et ſymptomatibus febrilibus qualibuscunque, vnde pulſus et lotii et ſitis ſedula

ratio habenda eſt. Ceterum vel in eo hydrope potentiſſimum auxilium praeſtat, in quo fere conclamata res videtur, modo virium diſpendium et ad ſtagnationes exundationesque niſus conſtantiam permittat (Cfr. WERLHOF *Oper.* ed. WICHM. *p.* 811.).

Vario modo exhiberi ſolet Scilla, in puluere, extracto, vnde varias formas effingere facile, aceto, vino, oxymelle, ſyrupo demum ſui nominis; variaque connubia non ſolum admittit, ſed ſaepiſſime requirit. Praeſtat et doſin et repetitiones ita moderari, vt vel absque nauſea vim exſerat. Nauſeam vitari iubet ſummus WERLHOFIUS (*l. c. p.* 812.). Efficaciſſimam tum quoque pronunciat ill. QUARIN (*Animadv. pract. p.* 165.). Simplicem nauſeam tamen de ſuo vino non metuit SWIETENIUS (*Maladies des armées, p.* 74.). Et cl. HOME (*Clinical experiments, hiſtories etc. p.* 387. *ſqq.*) adeo placet ea doſis Scillae, quae vomitum creet, vt qua ipſa effectus tanto celerior futurus eſſet. Scilicet euacuata aqua per os eſt, a pinta vna ad duodecim aliquando vel vnico vomitionis paroxyſmo, deobſtruente eius virtute et concuſſione corporis vniuerſali per vomitum. Aſſenſum illi praebuit

praebuit cl. KECK (*Abhandl. u. Beob. a. d. Arzneiw. p.* 85.). Equidem arbitror tum modo conducere tanta doſi, quando vomitoriorum in hydrope opportunitas adeſt, quae autem aeque raro incidit ac purgantium fortiorum; et quam grauiter affecti inde aegri fuerint, ipſi a cel. HOME allati caſus loquuntur, in quibus languor pulſus notabilis vomitionis tempore contigit, ad ictus nonnunquam quadraginta adeo deſidens (HOME *l. c. p.* 394.). Hinc diſplicent quoque doſes, quae deiectiones aluinas efficiunt, nam fruſtrantur ſaepe auxilii ſpem (TISSOT *l. c. p.* 406. QUARIN *l. c. p.* 169.). Vnde etiam inconcinne a quibusdam purgans Scillae additur.

Ad nauſeam auertendam vel infringendam, quam Scilla ſponte ſua alias facillime excitat, vulgare eſt, eidem carminatiuum vel aroma quoddam addere e. c. Cinnamomum, Zingiber, nucem moſchatam, radicem Calami aromatici, Serpentariae Virginianae, Helenii, Flores Caſſiae et ſimilia, forma pulueris, elaeoſacchari, deſtillatae aquae, ſyrupi e. ſ. p.

Pulueris crebra adminiſtratio eſt: ſed etiamſi optimus exſiccationis modus praeceſſerit, mora

tamen ſenſim virium partem amittit, vnde non nimia copia praeſto in pharmacopoliis eſſe debet. Doſin determinat aetas et morbi ratio. Rite paratus et grano dimidio vel integro ter vel quater datus iam efficaciam inſignem praeſtat (STOLL *l. c.*). Alii grana duo aut tria concedunt (TISSOT *l. c. p.* 408.). Ita notatum, quosdam quinque et plura grana ferre, licet nauſea torqueantur (LUDWIG *Aduerſ. cit. p.* 703.). Diſplicent magnae MEADII (*Monit. et praec. med. ed. 2. Lipſ. p.* 76.) doſes, qui grana quinque aut ſex concedit mane in connubio aromaticorum vel cl. HOMII (*l. c. p.* 405.), qui tria vel quatuor grana bis per diem plerumque dedit, ſed et ſubinde auſus eſt exhibere grana octodecim absque effectu, vt narrat. Subinde ſimplex additamentum ſacchari pro augendo pondere et ſapore nonnihil corrigendo ſufficit (TISSOT *l. c. p.* 408.). FR. HOFFMANNO (*Med. ſyſt. tom.* 4. *P.* 3. *p.* 346.) moris erat, grana Scillae tria vel quatuor cum radice Vincetoxici et nitro praecipere. Similisque miſcela quoque (ex Scill. gr. iij. Vincetox. gr. v. Nitr. gr. x.) nomine pulueris hydropici inualuit olim in noſocomio Stockholmienſi (*Vet. Acad. Handl.* 1754. *p.* 316.) multique illam imitati ſunt. Nitro acre Scillae miti-

mitigari posse sibi persuaserat HOFFMANNUS: sed quidni illa mitigaretur minori dosi. Non conducit nitrum addere, si aluus laxior, corpus leucophlegmaticum frigidumque sentitur, vires demum infirmae sunt (QUARIN *l. c. p.* 166.). Facile est, illam cum extracto amaro vel gummi resina in pilulas compingere.

Extractum aquosum multis hodie placet, etsi imbecillius paullo est Scilla in puluere; et istud quidem ad granum dimidium vel integrum (STOLL *l. c. p.* 62.), vel sensim ascendendo ad grana tria, ferri potest (QUARIN *l. c. p.* 166.). Solutio extracti huius drachmae vnius in aquae vncia vna, ad guttas viginti vel triginta et sensim plus data, vomitus et deiectiones aluinas excitauit, sed cum decremento hydropis (KECK *Abh. u. Beob. a. d. Arzneiw. p.* 86.). Rarius extractum anxietates, quam oxymel scilliticum, ciet. Mutari quoque eiusdem forma pro commoditate in pilulas, mixturam, puluerem, potest. Extractum Scillae in hydrope pectoris reliquis omnibus praefert ill. QUARIN (*l. c. p.* 133.).

Acetum scilliticum raro solum capitur ad guttas sexaginta omni trihorio. Immanes saepe

anxietates excitat (TISSOT *l. c. p.* 410.). Auge tur vis diuretica eius et ſoluens addito ſale tartar vel alio alcali fixo, ſicque in hydrope poſt inter mittentes neglectas et ſuppreſſas quartanas confer (STOLL *p.* 63.). Loco alcali fixi quoque ſum poteſt volatile, ſicque confert, quando infarctu pituitoſi ſubſunt, et in hydrope cum arthritid (ID.). Vtrobiuis oportet rite illud diluere.

Efficax aeque ac elegans praeparationis genu eſt Oxymel ſcilliticum. Largius hauſtum lotium pellit. Nec reliquis ſcilliticis potentia cedit (Vid e. c. WERLHOF *l. c.* TISSOT *l. c. p.* 411.) ſaepeque ferunt hoc aegri, quorum natura alia ſcillitica re pudiat. Aegris ſtrictioris compagis, ſub pulſi celeriori aut ſiti vehementiori conducit; tum prae ſertim confert, quando aſcites ab obſtructione he patis haemorrhoidibus ſuppreſſis aut febribus iuſto praecocius profligatis prouenit (QUARIN *l. c. p.* 165.). Nitrum vel aliud ſal medium admixtum ſaepe effectum auget (TISSOT *l. c.*). Excipitur commode vehiculo aquoſo, praecipue aromatico. TISSOTO (*p.* 388.) mixtura ex oxymelle ſcillitico, terra foliata tartari et aqua Sambuci familiaris eſt, ter de die doſi modica exhibenda; vnde poſt triduum

iduum casu singulari mictio tam copiosa, vt xaginta librae lotii intra horas triginta quinque fluerent; viribus suffultis fasciatione abdominis t inferiorum artuum, et potu grate vinoso. — Quibus mel in vniuersum molestum est, hisce rupus scilliticus substitui potest.

Vino scillitico quidam praerogatiuam singurem tribuunt, vti L. B. VAN SWIETEN (*Malad. es armées p.* 74. *p.* 163.), qui suum et securum t efficax pronunciat, licet modo ex Scillae recens vncia dimidia et vini boni libris duabus per fusionem paretur. Huius mane aegro cochlear num exhibuit, quod si vomitum effecerit, suasit, t dein modo cochleare dimidium exhiberetur. Continuatio et augmentum doseos sensim placuit, onec per mictionem crebram corpus detumuisset. Merito vna digeritur aroma quoddam, cuius iiscelae exempla proferunt compositis quibusam RICHARDUS AB HAUTESIERK (*Formul. med.* . 17.) L. B. A STÖRCK (*Ann. med.* 1. *p.* 162. et *Inn. med.* 2. *p.* 285.) multique alii. Quidni substamus in solo Cinnamomi additamento (V. exemlum in QUARIN *l. c. p.* 331)? Longe aegrius utem toleratur vinum ab aegris, quam pleraque

alia

alia ſcillitica, pluresque aegri illi adſueſcere
queunt: ſed enormes vomendi conatus inde exp
riuntur (TISSOT *l. c. p.* 410.), imo paullo larg
eodem hauſto vomitus et abdominis dolores, qui
contra minori copia captum vix lotium moue
Quin qui de hiſce queritur dolet, ſe ex numer
ſiſſimis aſciticis vix vnum vel alterum curatum vi
vidiſſe (QUARIN *l. c. p.* 165.). In hydrope pect
ris pariter plurimi inde male affecti ſunt, quid
perierunt, in quorum cadaueribus ventriculus
inteſtina inflammata exſtiterunt (IDEM *p.* 137.).

Praeter additamenta aromatum et quorunda
aliorum, de quibus paſſim egi, alia adhuc co
memoranda ſunt, quae adiuuant effectum, vel i
commodis variis ſub vſu obuiam eunt. Salii
ſaepe valde proficua e. c. nitrum, tartarus tarta
ſatus, ſal Seignette. Potens eſt cremoris tart
connubium: e. c. iſtius drachmam dimidiam, Scill
grana tria in puluere quauis tertia hora ſumend
dein rarius. Nec opus caſu ſingulari fuit
perfectam ſanationem alio medicamine ſubiungend
quam eſſentia ex amaris variis (V. cel. WENDT
cl. ERNST *Diſſ. de therapia hydropis, Erl.* 178
p. 26. *ſqq.*). Eiusmodi combinatio cum amari
corti

ortice Peruuiano, martialibus, ſaepe valde vtilis t, non ſolum ad ventriculum Scilla labefactatum borandum et vires euacuatione deiectas erigendas, d etiam ad ſolida contra nouam collectionem quae tuenda et ſanguinis craſin corrigendam. inc TISSOTUS (*l. c. p.* 407.) Chinchinam mox otinus poſt euacuatam Scillae aquam ſubiunxit, ox iunctim cum ea corticem adhibuit. Gallis ibusdam Scilla cum ptiſana Iuniperi placet adpulante et TISSOTO (*p.* 410.). — Si flatus ctusque aegrum poſt Scillam captam grauant, quae Menthae cochlear poſt quamlibet doſin uriatur. Camphorae inſignis vis eſt in doloribus conuulſionibus a ſtimulo eius acri tollendis (Vid. *ppar. med. vol.* 4. *p.* 516.). Dolores in ventriculo vel inteſtinis autem inde orti demulcentia quirunt, nec opium, quod contra ea gangraenam ſcitare poteſt (QUARIN *l. c. p.* 167.).

Nolui praecepta de Scillae capiendae modo narratione eiusdem in hydrope efficaciae diuelre, quum quaedam ad hanc praecipue ſpectent, et omnino pleraque in aliis quoque morbis plicari queant. Etenim poſt hydropem in fectionibus pectoris pituitoſis maxime ſeſe commendauit.

mendauit. Specificam fere vim in ſpiritus org
ſtatueres, niſi in vniuerſum reſoluendi poteſtat
in pituitam, cuius fontes vberrimi in fiſtula
ritali et ramis eius per pulmones diſtributis exſta
exerceret. Ex hacce vitioſe ibidem collecta
iuſto tenaciori, aſthma, ſtertor, ſaepe exſurgu
et, tam mole ſua quam acrimonia admiſta, tu
moleſta. Scilla vero egregie non ſolum attenu
mucum, ſed blando ſcreatu eiicit. Non lat
haecce virtus DIOSCORIDIS aciem, qui tuſſi vete
infeſtatis et ſuſpirioſis Scillam melle coctam co
mendauit. Nosmet creberrime et optimo ſucce
in eiusmodi caſibus oxymelle ſcillitico vtimur,
quo Scillae efficaciam mellis et aceti virtus adiuu
Ipſi Scillae hocce tamen meritum competere
effectu egregio et aliorum illam exhibendi mod
rum euincitur. FR. HOFFMANNUS (*Med. ſy*
tom. 4. *P.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 2. *Obſ.* 3. *p.* 34
Obſ. 8. *p.* 354. Praeter HOFFMANNUM ipſum
Obſ. 3. commentatus eſt SCHRÖTER in *Diſſ.*
aegroto aſthmatico vſu radicis Scillae ſubleuato prae
J. H. SCHULZ recuſa in HALL. *coll. diſp. pract. tom.*
p. 141.), qui illam in aſthmate multum depra
dicat, hiſtorias concinnauit, in quibus pului
Scillae cum radice Vincetoxici et cum vel fin
nitr

nitro optimo euentu reliquis irritis datus fuerat. Simile consilium sequutus est WAGNERUS (*Obs. clin. Sect.* 2. in HALL. *collect. diss. cit. p.* 179.) in eodem morbo eadem fortuna, licet Vincetoxicum subinde omitteret. Vterque Scillae tantum obtulit, vt vomitus succederet, quin multum leuaminis attulit ad grana tria quatuor supraque. Plura adfuerunt in casibus istis spasticae mali indolis indicia, vnde colligere pronum est, inesse Scillae virtutem aliquam antispasmodicam. Quin idem HOFFMANNUS (*l. c. p.* 357.) subiungit expressis verbis, aliis quoque exemplis spasmis et conuulsionibus, maxime catarrho suffocatiuo quandoque ipsi epilepsiae, medelam attulisse. Spectat huc supra (*p.* 98.) narratus casus de asthmate ex retrogressa icabie orto, largiori autem quantitate, quae inter multa ambigua symptomata denuo illam expelleret, sanato (MUZEL *l. c.*). Ita pilulas scilliticas Edinburg., quibus pilulas ex Allio *Pharm. paup. Edinb. p.* 33. pares censet cl. MILLAR (*Observ. on the asthma and on the hooping-cough*, *p.* 103.) in asthmate chronico efficaciissimas declarat, modo exciplantur, quorum natura minus sensilis est, in quibus nimirum vires digestionis inde facile euertuntur. Nec minus pilulae istae scilliticae in frigida

gida pertinaci tuſſi, quae natales ſuos duxera ex pituita tenaci pulmones opplente vel obſtru ctione vel niſu ad hydropem pectoris, auxilio ali quoties inſigni fuit (WEIKARD *verm. med. Schrift P.* 1. *p.* 35.). Abſtinendum vero eſt a Scilla i ea aſthmatis ſpecie, quae a veris nodis ſiue tuber culis glandularum conglobatarum ſiue lympha ticarum originem repetit, quoniam metus ſubeſt ne ex ſtimulo eius inflammatio et ſuppuratio ex ſurgat (Conf. UNZER, *Arzt vol.* 12. *p.* 157.).

In pulmonum inflammatione merito efficaciſſimis remediis accenſenda eſt tam ad ipſam ſtagnantem materiem diſcutiendam, quam ad criſin per ſputa adiuuandam. Hiſce finibus accommodatiſſimum et tutiſſimum eſt oxymel ſcilliticum rite in mixtura dilutum. Nec metus eſt etiamſi largior quantitas rite diluta hauriatur nauſeae vel vomitionis ſubſequuturae, modo ptiſana large bibatur. Datae fuere eius in mixtura vnciae tres, quin aliquando duplum intra nychthemerum (DE HAEN *Rat. med. P.* 1. *p.* 23.), vel tantum, quantum ferre poſſet aeger absque nauſea vel alui purgatione (PRINGLE's *Obſervat. on the diſeaſ. of the army ed.* 7. *p.* 143.). Tanto magis vero hoc pro-

proficuum, quum praeter ſputa criſin per lotium promoueat (Conf. SARCONE *Geſch. d. Krankh. in Neapel, vol.* 1. *p.* 173. *ſqq.*).

Alias quoque pituita accumulata pro parte, qua ſtagnat, ſcenas ludit. In renibus nephritidis cauſa ſubinde exſtat. En igitur in Scillae incidente et diuretica vi remedium. Fuit foemina inter vulgares huius morbi notas cum vrina ſubrufa mucum emingens, in fundo matulae inſtar ſpermatis ranarum fluctuantem et tantae tenacitatis, vt plurima pars vaſi illi adhaereret, nec eo inuerſo dimitteretur. Aſt, poſtquam inconſtans modo auxilium praebuiſſent aquae Sedlicenſes, Scillae malum ceſſit (WAGNER *l. c. p.* 192.). Nec in nephritide fabuloſa opem ſuam repudiat. Foemina nimirum, quae inter dolores dorſi et ſtranguriam vna cum pituita denſa ſabulum vel lapillos ſemen Milii magnitudine referentes minxerat, Scilla ingeſta vomuit, ſimulque cum foeculento lotio copioſiſſime excreto calculoſae materiae plurimum dimiſit redeunte priſtina valetudine (*l. c. p.* 195.). Similis proſperitas contigit alii foeminae doloribus renalibus afflictae, quae poſt datam Scillam quotidie lapillos lentem vel cicer magnos cum lotio

eminxit, idque absque vlla moleſtia (*l. c. p.* 196.). — In nephritide inflammatoria non admittendam eſſe, quilibet ſponte intelligit.

Scillae ad emeſin ciendam, dum aliis ſcopis deſtinatur, propenſio multa illam auertendi, vt dictum, conſilia excitauit. Nec niſi rariſſime aliorum emeticorum vices ab ea exſpectamus. Infantibus tamen aliquando oxymel ſcilliticum ad paucas drachmas aqua deſtillata exceptum ingeritur, in quibus tanto opportunius, quando pectus pituita grauatur.

Multo minus autem hactenus vi antiſcorbutica eminuit, licet acetum ſcilliticum ab HEURNIO et DRAWIZIO iam magni in ſcorbuto habitum fuerit. Confirmant tamen hanc Scillae laudem quidam recentiorum celebrati nominis. Reſpicio nominatim ad cel. LIND (*Treatiſe on the Scurvy, ed. 3. p.* 222.) iudicium, qui ex oxymelle ſcillitico laetiſſimum effectum percepit, exhibita eius vncia vna intra viginti quatuor horas; vnde aluus laxata, lotii ſecretio promota et multae moleſtiae praecipue pectoris, quibus ſcorbutici plerumque obnoxii, ſublatae ſunt. Illuſtrat eius virtutem exemplo

exemplo Allii et Cepae, quae pariter in hoc malo magnopere valent. Adiicio WERLHOFII (*Litt. in* ENGEL. *Spec. med. p.* 164.) teſtimonium, ſecundum quod Scilla, ad praecipua ſcorbuti antidota referenda, oris vitiis medetur et neruos (paralytice ſaepe affectos in hoc morbo, M.) liberat, ſolutosque excitat, imo inter emmenagoga et haemorrhoides pellentia inſignem locum illi adiudicat, ea doſi vt ne nauſeam moueret. Ipſe quoque aceto ſcillitico plurimum tribuit, e. c. in mixtura ex aquae deſtillatae libra vna, aceti ſcillitici vncia vna, olei tart. p. del. guttis quadraginta, ſyrupi cuiusdam grati vnciis duabus, cuius cochlear vnum quinquies vel ſexies per diem daretur.

Vermibus quoque aduerſa eſt Scilla: ſaltim hactenus id de oxymelle ſcillitico conſtat, cuius quidem efficacia alias non e ſola Scilla deriuari poteſt. Caſu effectus eius ſeſe manifeſtauit in iuuene, qui vermes cucurbitinos excreuerat, cui vero ob affectiones quasdam pectoris oxymel hocce cum infuſo florum Sambuci exhibere e re fuit. Hiſce per aliquot dies continuatis purgans quoddam efficacius offerebatur, vnde taenia ſex vlnarum

rum lati corporis feceſſit (WEIKARD *verm. med. Schrift. P.* 1. *p.* 72.). Oxymel quoque intratt medicinam iſtam, qua L. B. A STÖRCK (*Ann. med.* 1. *p.* 103. 164.), dum noſocomio cuidam Vindobonae praeeſſet medicus, vermes omnis generis, modo non alius morbus ſubeſſet, profligare valuit, ſcil. ℞. Sal. polychreſt. pulv. rad. Jalapp. Valer. ſ. Phu $\overline{aa}$ drachmam vnam, Oxymell. ſcill. vncias quatuor. M. Huius adultis quater per diem vncia dimidia, iunioribus drachma vna vel duae datae. Ita et lumbrici tam vomitu quam aluo redditi et taeniae inſignis longitudinis excuſſae. Ipſe recordor, ancillam Taenia Solio correptam paucis praebiis huius eclegmatis meo ſuaſu captis vomitu reieciſſe vermes cucurbitinos plures, quibus alternatim frigida calidaque aqua infuſa demere viciſſim et reddere vitam apparenter valui, donec tandem mortui figuram illam oblongam aſſumerent, qua COULETUS eosdem falſo aſcaridum nomine depingit. Quum oxymel ſcilliticum maximam copiam Störckiani remedii efficiat, veroſimile eſt, huic plurimum virtutis ad delendos vermes ineſſe.

Scilla in clyſmate adhibita a ſuperioribus partibus efficaciter reuellit. Egent hocce auxilio com-

commotiones cerebri, in quibus ex lympha inter tunicam arachnoideam et piam matrem collecta cerebri tenella ſtamina comprimuntur et funeſta multa ſymptomata, quin ipſa mors, ſequela ſunt. Hanc diſſipare quantocyus potiſſimum artis eſt, cui fini, poſt venae ſectionem, fomentationes ex aqua frigida, aceto, nitro et ſale ammoniaco mixta et clyſma, cui drachma vna pulueris Scillae addita, inſignis praeſtantiae ſunt (SCHMUCKER *chir. Wahrnehm. vol.* I. *p.* 144. et obſeruatt. multae.). — Cum oleo feruente ſubacta aut cum reſina liquefacta verrucis et pernionibus vtiliter illini legitur (VOGEL *Mat. med. p.* 214.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SCILLA PRAEPARATA *Ph. Würt. p.* 173. Eſt haec Scilla mitigata calore intra paſtam, cui indita fuerat, clibano immiſſam, ſubſequa ſiccatione ſquamarum diſiunctarum in vmbra. Eſt SCILLA COCTA *Ph. Lond. p.* 22. Iudicium ſupra de hocce praeparationis modo tuli (*p.* 95.). Praefertur huic merito ob vires potentiores

SCILLA EXSICCATA *Ph. Lond. p.* 22. *Ph. Ed.* 1783. *p.* 77. dum Scilla in taleas transuerſim

ſecta leni calore exſiccatur. Sic vix aliae niſi partes aquoſae auolant, et ſiccatione ad quatuor ex quinque partibus minuitur Scillae pondus.

PULVIS SCILLAE COMPOSITUS STAHLII *Ph. W.* *p.* 157. Ex Scilla et radicis Vincetoxici tertia parte. STAHLII nomen ferre ideo modo meretur, quod iſte crebriorem vſum eius reddidit. Nam ab alio tanquam inuentore profectus videtur, nec ipſe STAHLIUS in ſcriptis ſuis illum vllibi commendat, de qua re conſulantur SCHULZII *Praelectiones in Diſpenſ. Brand.* *p.* 264. FR. HOFFMANNI, WAGNERI, BAECKII, laudes huius miſcelae ſupra iam dixi. Grana tria vel quatuor eius dari ſolent pro doſi, vbi Scilla conuenit. Additum Vincetoxicum, vt corrigeretur Scilla, qua ope non indiget iſta, nec praeſtare illam potis eſt Vincetoxicum. Lubens igitur aduerſo huic miſcelae iudicio LUDWIGII (*l. c.* *p.* 707.) ſubſcribo, niſi exiſtimandum adiuuare illud Scillae effectum propria ſimili in hydrope virtute (Vid. *Appar. med. vol.* I. *p.* 544. *ſqq.*).

ACETUM SCILLITICUM *Ph. W.* *p.* 2. ex Scilla ſicca et conciſa, aceto macerata. *Ph. Edinb.* 1783. *p.* 102. et *Lond.* e. c. 1787. *p.* 69. addunt

dùnt poſt colationem ſpiritus vini tantillum, vt diutius a foeculentia conſeruetur (*Ph. Lond. cit.*). Vetuſtiſſimum praeparatum eſt, PYTHAGORAE tributum, et in libro, qui adſcribitur GALENO περι ευπορισων *Lib.* 3. multis laudibus cumulatum. Errant, qui aceto infringi virus Scillae putant: eſt contra ea commodum modo eiusdem menſtruum ad virtutes eliciendas. Vires in hydrope aliisque morbis iam excuſſi. Addo modo gargariſmate exceptum difficultati auditus ab obſtructione ductus Euſtachiani mederi. Praecedit auctoritas PLINII (*Hiſt. nat. Lib.* 23. *cap.* 2. *ed.* DALECH. *p.* 1070.), qui de illa inquit "tarditatem quoque aurium gargarizatione purgat et tranſitum auditus aperit." Symbolum addit laudi cl. LANGE expertus (*Miſc. verit. med. faſc. I. p.* 66.). Inſeruit praeterea gummireſinis ſoluendis; e. c. Gummi ammoniaco, quod hacce ope emollitum in emplaſtrum egregie tumores liquat.

OXYMEL SCILLITICUM *Ph. W. p.* 134. et omn. offic. Ex aceto ſcillitico et melle deſpumato in iuſtam ſpiſſitudinem coctis. Laus multiplex ſupra paſſim dicta. Ad ſcreatus adiuuandos in morbis pectoris multum confert addere Gummi

ammoniacum et vtrumque aqua diluere: ſed contra vſum in phthiſi monui. Gargariſmate exceptum anginam catarrhalem egregie diſſipat.

ESSENTIA SCILLAE *Ph. W. p.* 84. ex aceto ſcillitico et ſale tartari mixtis et euaporatis ad mellis ſpiſſitudinem, demum ſolutis in ſpiritu vini rectificatiſſimo. Pellit efficaciter lotium in hydrope, et memini cl. DARELIUM, noſocomii Stockholmienſis olim medicum, quum illud iuuenis frequentarem, huic praecipue ſcillitico in dictum ſcopum optimo ſucceſſu indulſiſſe.

EXTRACTUM SCILLAE AQUOSUM. Tacent de eo libri pharmaceutici tantum non omnes. *Ph. Dan. p.* 174. recepit. Efficaciam ſupra (*p.* 105.) demonſtratam dedi. LUDWIGIUS eius quoque meminit (*Adverſ. cit. p.* 704.), laudatque illud impenſe. Lentam autem et diuturnam digeſtionem requirit, euaporationem leniſſimam et inſpiſſationem ad mellis modo craſſitiem. Aſt Vindobonenſes bini clari nominis medici celebrius illud reddidere iique videntur extractum ſpiſſius vſurpaſſe.

SYRUPUS DE SCILLA *Ph. W. p.* 218. ex *Ph. Lond.* vetuſtiori *p.* 82. Iungitur acetum

ſcill.

cill. cum aromatibus et saccharo. In *Ph. Ed.* 1783. *p.* 198. aromata autem omittuntur. Sic ices oxymellis scill. fert. V. supra *p.* 107.

PILULAE SCILLITICAE *Ph. W. p.* 140. Praecipua in compositione sunt Scilla et Gummi ammoniacum. Pharmacopoea Edinburgensis, vnde primum petitae, in reliquis pro editionum diuersitate mutauit varia. Efficaces omnino, cuius rei nouum testimonium suggerit experientia cl. KECK (*Abhandl. u. Beob. a. d. prakt. Arzneiw. p.* 83.).

ELIXIR PECTORALE WEDELII *Ph. W. p.* 54. OCH AD ASTHMA *l. c. p.* 109. Inter multa alia t Scillam continent.

ALLIVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 265. *Gen. pl. p.* 163.

514.

Pharm. ALLII *Radix.*

Allium ſatiuum; caule planifolio bulbifero, bull compoſito, ſtaminibus tricuſpidatis LINN. *Sp pl. p.* 425. Allium ſtaminibus alterne trifid foliis gramineis, capite bulbifero, radicibus vnum bulbum congruentibus HALL. *Opu p.* 331. Allium ſatiuum C. B. Σϱοϱοδον Gra cis. Pl. perennis; ſecundum LINNEUM in S cilia ſponte proueniens. Colitur vero in ho tis Europaeis frequentiſſime ob radices bulboſa

RADIX eſt bulbus ſubrotundus, veſtitus mem brana communi, conſtans ex bulbulis pluribu faſciculatim varia ſerie iunctis, quolibet faſcicul propria tunica obuelato. Bulbuli (Αγλιθες Gra cis, Spicae Latinis, Zehen v. Klauen Germ Klyfta Suecis, Cloves Anglis) circiter quinqu vel ſex oblongi incurui ouati acuti, hinc pla inde conuexi, ſinguli ſua membrana cincti. P renchyma horum ſolidum, carnoſum, albun ſucco ſcatens limpido.

Odo

Odor radicis ſpecificus, graueolens, ingratus, volatilis, ita vt ſponte in conclaui diffundatur. Sapor acris ſubdulcis. Operae pretium fuit, ollertius inquirere, quanam in parte lateat odorum vel ſapidum, quod toti fere generi commune eſt, et quibusdam aliis ſtirpibus, vt Erysimo Alliariae, Petiueriae alliaceae rel. quoque competit, et tantum penetrat, vt eo non fluida modo ſed et ſolida corporis animalis impraegnentur. Succus ex recenti radice elicitus $\frac{1}{4}$ fere ponderis conſtituit, isque viſcidus eſt, alliacei odoris, quem et, poſt inſpiſſationem modico igne factam, bonam partem ſeruat. Siccando radix etſi iacturam patitur ponderis ſui dimidio maiorem, vix notabile tamen diſpendium ſaporis vel odoris ſubit. Coctione cum aqua vel aceto exuitur vtroque, ſimulque et vi ſua, et nonniſi extractum iners mucilaginoſum remanet, vix ſapidum (LEWIS *Mat. med. p.* 30.). Deſtillatione autem aqua recipit odorem cum ſapore Allii abunde ex oleo aethereo diſperſo, quod ipſum quoque vna ſeorſim aſcendit, ſed parciſſima copia. Etenim vix $\frac{1}{5\,1\,2}$ pars modo (NEUM. *Chymie vol.* 2. *P.* 1. *p.* 60.) vel alio experimento tantum $\frac{1}{5\,7\,6}$ ex libris ſex olei drachma vna: SPIELM. *M. m. p.* 39.)

p. 39.) elicita fuit. Hoc ipſum coloris citr
et ſpiſſius paullo eſt, aquae fundum petit
odorem ſpargit ſpecificum Alliorum penetrant
ſaporemque habet vehementer acrem. Spirit
vini extrahit facilius et abundantius vires Al
quam aliud liquidum, cuius ratio ex vi ſpirit
vini in vniuerſum in olea aetherea explic
poteſt, vnde poſt macerationem inſpiſſatus vi
Allii colligit.

Condimentum ciborum plebis conſtituit vu
gare, additurque iuſculis, carnibus, quibus ſaep
infigitur, dum aſſandae ſunt, item elixis, piſc
bus, oleribus, etiam acetariis variis. Sunt
integrae gentes, quae eo impenſius delectantu
vt orientales, Ruſſi, Hungari, Hiſpani, Gall
item Iudaei, prout et bulbi aliarum ſpecieru
Allii ad condiendos cibos adhibentur, vt All
aſcalonici, Porri, Cepae, item bulbuli floribu
interſperſi ex A. Scorodopraſo (Rockenboll), ne
non folia A. Schoenopraſi, fiſtuloſi e. ſ. p. Omniu
autem vſitatiſſimum Allium ſatiuum eſt, etſi gra
tia pluribus aliis ſpeciebus poſtponendum. Mul
torum tamen palato hoc condimenti genus i
vniuerſum diſplicet, vel ventriculo ſenſiliori mo
leſtu

eſtum eſt, item corpus calefaciendo ſubinde nocet. Hinc et cholericis, bilioſis aduerſum eſt, t ad phthiſin (CAELIUS AURELIANUS *tard. paſſ.* 2. *c.* 14. *p.* 398.) et haematuriam procliuibus.)culis quoque nociuum exiſtimatur (DIOSC.). Coctione tamen miteſcit. Et in vniuerſum magis onducit hominibus robuſtis et labori grauiori ſſuetis, quam aliis.

Radix Allii liberalius ingeſta non halitum odo oris odore ſuo inquinat, ſed ipſum lotium, c, ſudorem, impraegnat. Et ſudoris quidem uptionem inſigniter vel cibis addita promouet. ihil enim incredibile inuoluit, ex fonticulis iquot horas poſt ingeſtum Allium exhalaſſe odo- m ſuum (BONNET *theatr. tabid. p.* 84.), vel fiſtula humeri odorem Ceparum ingeſtarum iſſe perceptum (KERCKRING *Obſ. anat. p.* 38.), l Allium plantis admotum ſaporis ſui ſenſum ore creauiſſe (BLAIR in *Hall. Opuſc. bot.* 332.).

Haecce omnia edocent, quanta vi Allium ſtruatur penetrandi per minima corporis noſtri ſcula. Stimuli eius acris teſtis non modo ſtus iudicium eſt, ſed cuti applicatum eam inflam-

inflammat, exaſperat et in veſiculas attolli. Incidendi eius potentiae et ſudorem lotiumqu pellendi quoque non obſcura veſtigia praeſt ſunt, quae omnia in ſubſequentibus vberius co firmabuntur. Non in vno igitur morborum g nere haud ſpernendum remedium Allium eſt.

Pituita in pectore collecta, ſi difficultate ſpirandi vel tuſſim excitat, egregie ab Allio re ſoluitur, experimento a multis etiam antiquitu inſtituto. Frictum, dein contritum et cum mell mixtum placuit CELSO (*Lib.* 4. *c.* 4. *p.* 199. *ed* KRAUS.). Crudum coctumue veterem tuſſim i cibo lenire obſeruauit DIOSCORIDES (*M. m. l.* 2 *cap.* 182.). Allium ſiue crudum ſiue conditu in hunc finem commendauit MEADIUS (*Monit.* *praec. med. p.* 56.). Concinnius in tuſſi catar rhali absque febre lac cum Allio coctum a libram vnam mane, et veſperi potatur (ROSEN STEINS *Huſ- och Reſe-apot. p.* 71.), cuius effica ciam ipſe caſu obſtinato cum extenuatione co poris iuncto cognoui. Vel prodeſt in aſthmat pituitoſo bulbulos tres vel quatuor Allii tenuite conciſi cum lactis libris duabus coquere, huius que ſerum pauxillo aceti vini paratum in miſcel

tantill

tantilli mellis ſinceri calide bibere et vſum pro neceſſitate pluries iterare (*l. c. p.* 87.); item iuſcula Allio bene condita proficiunt.

In hydrope diureticam vim pluries optimo ſucceſſu praeſtitit, vt et inter plebem haecce efficacia innotuerit. Conſilium concedendi illud continuo, vtut rude videatur, pagano tamen hydropico ſanitatem poſt copioſum lotii profluvium reddidit; aliis profuit ſuccus per pannum expreſſus cum iure veruecis aut pulli potatus (FOREST. *Obſerv. lib.* 9. *obſ.* 27.). Sic alius, aſciticus, Allio cum lacte cocto conualuit (BARTHOL. *Hiſt. anat. Cent.* 2. *hiſt.* 74.). Solo Allio miſſis euacuantibus ex aliorum praeſcripto hydropem incipientem fuiſſe ſublatum SYDENHAMUS (*Oper. p.* 500.) teſtis eſt.

Inter febrifuga Allium iam collocauit antiquitas, nec hacce laude vel noſtro tempore excidit. Ante acceſſionem febris ſumendum Allium curauit CELSUS (*p.* 142. *ed.* KRAUS.), cuius, quam mente concipit, efficacia inde declaratur, quod illud balneo calido vel calidae aquae cum Pipere potae aequiparet. Nempe calorem excitando et ſudorem pellendo horrori praeuertit.

Quem

Quem finem aſſequi in febribus intermittentibu multis aliis auxiliis tentatum eſt (Vid. DE HAE *Rat. med. P.* 11. *p.* 57. *ſqq.*). Adultis ſaepe pro fuiſſe in auerruncanda febre grauis inter recen tiores teſtis eſt (ROSENSTEIN *om Barns ſjuka p.* 317.). Imo quartana vexatos inde conua luiſſe legimus; inceptum eſt ab vnico bulbul mane et veſperi, et quotidie vnus additus, done vna quatuor vel quinque bulbuli conſumti fue rint: ſi febris tum diſparuerit, diminui doſin ſuadetur ad bulbulum vel duo mane et veſper per plures hebdomades (BERG. *Mat. med. veg p.* 255.).

Quae a multis celebrata fuit eiusdem ir peſte vis (Vid. auctores numeroſos collectos in ZORN. *Botan. med. p.* 40.), eius ſudorem pel lendi poteſtate potiſſimum niti videtur: non ta men in funeſto hocce morbo absque conditio num iuſta libratione mouendum ſudorem ſcite inculcauit cl. CHENOT (*de peſte p.* 108. *ſqq.*). Quae DIEMERBROECKIUS (*de peſte p.* 164.) tamen contra Allii in peſte vſum profert, analogia potius et peregrina auctoritate fulcrum obtinent, quam propria obſeruatione.

In

In calculi lotii cruciatibus tollendis domeſticum multis eſt; in cuius generis remediis ſaepe aliquid ſuperſtitionis ſeſe admiſcet: quorſum refero, quod ſpiritus vini cum Allii particulis tribus (bulbulos puto) quatuor vel quinque per viginti quatuor horas maceratus et in ipſo nouilunii momento captus, auxilium in nephritide calculoſa attulerit, repetitione per ſingulos ſubſequentes menſes eodem modo facta (HOYER *Ephem. nat. cur. Cent. I. p.* 126.), vel quod Allii tria capita cum ſpiritus vini cochleari vno ſub eadem lunae phaſi comeſta et deglutita iuuerint (GOETZ *Act. nat. cur. vol.* 2. *p.* 434.). Plus fidei ineſt, quod ex bona portione Allii recentis contuſi, mane cum aliquot vnciis lactis decreſcente luna per ſex dies ſingulis menſibus ingeſta, ſecunda vice cum copia ſabuli iunctim cum lotio eiecta mitigati fuerint dolores ex calculo veſicae, dein iterato vſu omnino ſiluerint (MÖHRING in *Commerc. Nor.* 1735. *p.* 220.). Coniectura etiam probabilis eſt, quod lithontripticum circumforanei PERRY nonniſi ſuccus Allii fuerit (GUIDETTI *della nefrotomia e Litotomia* in *Götting. Anz.* 1784. *p.* 608.). Experimenta LOBBII (*de diſſolu. calc. cap.* 10.) cum calculis, ſucco vel in-

fuſo ſiue decocto Porri item Ceparum inditis nouum rei pondus addunt.

In ſcorbuto auertendo et ſubigendo prodeſſe dudum cognitum eſt (LAUREMB. *Appar. plant. l.* 1. *p.* 22.). Fidem auget auctoritas viri de hoc morbo egregie meriti, qui additamentum Allii vel Ceparum in cibis (LIND *on Scurvy*, *p.* 182. 188.) praeſeruatiui inſtar valde extollit, item eadem curando morbo (*l. c. p.* 224.) idonea maxime inuenit. Recentia, vel, ſi haec deficiant, aceto condita valde proficua ſunt.

Tranſeo ad vim Allii anthelminticam, qua ipſa per halitus ſuos, quos inſtar Aſſae foetidae, Camphorae, florum Sulphuris, ſpargit, paucis poſtponendum eſt, et vulgare inter plebem domeſticum. Egregie iuſculis incoquitur, vt corpus praeparetur ad ſpecificorum vſum (ROSENST. *om Barns ſjukd. p.* 356.). Sed vel ſolum medelam affert, ſi ieiuno ſtomacho duae vel tres eius ſpicae ſ. bulbuli deglutiuntur, vel eduntur: conciſae in pane butyraceo, vel lacte (ID. *p.* 363.) capiuntur. Lacte coctum etiam in complicato morbo ſpaſmodico epidemico iuuit, dum conuulſiones vermes expellendo mitigauit (TAUBE *Geſch.*

der

der Kriebel-Krankheit p. 207.). Ipſam adeo taeniam pellit veriſſimo DIOSCORIDIS effato; vnde aetas, qua de vermifuga virtute conſtitit, diiudicari poteſt. Imo non pellit modo huncce vermem, ſed vere, dum adhuc in inteſtinis nidulatur, necat. Mulier, ROSENSTEINII ſuaſu vnum vel duo bulbulos deglutiens quouis mane, poſt ſex menſes portionem taeniae ſedecim vlnarum deiecit, cuius maxima pars mortua poſt experimenta comparuit, inſtructa capitulo ſuo quadriiugo (*Vet. Acad. Handl.* 1760. *p.* 186. *ſq.* et ROSENSTEIN *om Barns ſjukd. p.* 385.). Ita Allium lacte coctum multis fruſtra tentatis taeniam totam expulit (BISSET's *med. conſtit. of great Brit. p.* 340.).

Acrimonia, quae Allio ineſt, ſub externa applicatione iis in caſibus aptum medicamen facit, quibus rubefacientia conducunt, ſcopo revellendi et vires excitandi. Veſiculae inde ſaepe excitantur et dolorem haud mediocrem ciët, ita vt mica panis ſimilaginei cum lacte cocta opus ſubinde ſit ad illum ſedandum. Ob hunc ſtimulum magni olim aeſtimatum, in variolis confluentibus adultorum, conciſum et intra linteum

plantis pedum admotum a die octauo, quo primum facies intumeſceret, ſingulis diebus renouatum, vt vis morbi a capite reuelleretur (SYDENHAM *Oper. p.* 378.). — Contra tuſſim convulſiuam aliasque tuſſis ſpecies obſtinatas in Britannia ſeptentrionali Allium cum aequali copia axungiae porcinae contuſum et bis vel ter de die plantis pedum inunctum crebro adhibetur, idque eximio ſucceſſu. Praeſtat autem linteo inunctam hanc medicinam applicare maneque et veſperi eandem renouare, quum Allium facile vi ſua orbetur. Abeſſe vero debet calor et febris, quum alias aeger grauius afficiatur (BUCHAN's *domeſtic Medicine p.* 313.). — Sunt qui contuſum carpis imponunt ante paroxyſmum febris intermittentis; vnde vero teneriores facile in animi deliquium ob nimium ſtimulum incidunt (LIND *on the Dif. in hot Climates p.* 301.). Alii eodem fine picem liquidam cum Allio mixtam abdomini illinunt, praecipue ferri equini forma, vnde veſiculae exſurgunt (ROSENSTEIN *om Barnſjukd. p.* 315.). Quicquid enim horum ſtimulantium eſt, calorem ſudoremque loco horroris excitat, modo effectus ſeſe exferat ea periodo, qua alias horror incidat. — Acria varii generis etiam

etiam morſum ſerpentum venenatorum eneruant vulneri applicata, vt quae virus eodem loco, quo intrauit, eliminant. Hottentotti ſuccum bulborum exiguorum alborum Allii cuiusdam eo ſcopo vulneri adhibent (DE LA CAILLE *Journ. hiſt. du Voyage au Cap de b. Eſp. p.* 274.). Arabem quendam, poſt ſcarificationem vulneris et carnis ope nouaculae, Allium comediſſe, et eius fruſto in ore retento venenum exſuxiſſe legitur (NIEBUHR *Beſchr. v. Arabien p.* 134.); pars virtutis in ſectione videtur quaerenda eſſe. — Alia analogia cum aliis rubefacientibus apparet in vi ſucci herpeticum exanthema delendi, quam ſaepe exſerit, dum illi illinitur (BERG. *M. m. p.* 256.). — Verrucas Allium contuſum et cum axungia porcina impoſitum exſtirpat. — Surditati autem ſtimulo ſuo vel penetrante natura mederi ſaepe compertum eſt, quo fine plebs in Scotia bulbulum auri intrudit (DUNCAN'S *medical Caſes*, *p.* 211.). Vel goſſypium ſucco Allii impraegnatum auri repetitis vicibus per diem vnicam immittitur, ſubſequente rubore pruritu et deſquamatione (BERG. *l. c.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRUPUS EX ALLIO *Ph. Lond. p.* 78. *Ph. Suec. p.* 114.

OXYMEL EX ALLIO *Ph. Lond. p.* 85. Semina aromatica addita ad corrigendum odorem et ſaporem Allii ingratum. Expunctum in nouiſſima pharmacopoea.

515.

Pharm. PORRI *Radix.*

Allium Porrum; caule planifolio vmbellifero, ſtaminibus tricuſpidatis, radice tunicata LINN. *Sp. pl. p.* 423. Porrum commune capitatum C. B. Allium ſtaminibus alterne trifidis, foliis gramineis, floribus ſphaerice congeſtis, radice truncata cauli circumnata HALL. *Opuſc. botan. p.* 348. Icon: REGNAULT *Botan.* le Porreau. Ignotae patriae.

RADIX eſt bulbus conicus longitudinis duorum pollicum vel vltra, tunicatus, albus, ſuccoſus, baſi ſulcatus. Spirat odorem ſui generis, ſapore autem inſtruitur blandiori acri, ſubdulci. Vſu culinari hodie magis longe claret, quam medico,

dico, quo ipſo vires Allii analogas pollicetur. Subſiſto in eius calculum vrinarium ſoluendi virtute, qua ipſa decoctum Porri ſucco praeſtantius eſt; nam calculi ſucco immerſi vltra duplum tempus digeſtionis calidae requirunt, antequam incipientem ſolutionem et emollitam ſuperficiem produnt, quum contra in decocto trium dierum ſpatio ſoluantur, vnde concludere pronum eſt, cibum ex elixis Porris et potationem decocti eorundem calculoſis proficuam eſſe (LOBB *de diſſolv. calcul. Exper.* 85-94.). Infuſum theaeforme pariter cedit vi decocto, licet ceteroquin non ſpernendum (*l. c. Exp.* 95.). Vinum vero Porris infuſum nullam efficaciam in calculum exercet (*l. c. Exper.* 94.).

516.

Pharm. VICTORIALIS LONGAE *Radix.*

Allium Victorialis; caule planifolio vmbellifero, vmbella rotundata, ſtaminibus lanceolatis corolla longioribus, foliis ellipticis LINN. *Spec. pl. p.* 424. Victorialis longa CLUS. *Pann. p.* 223. *ſq.* Allium montanum latifolium maculatum C. B. Allium radice oblonga reticulo obducta, foliis ouato-lanceolatis, vmbella ſphaerica HALL. *Opuſc. bot. p.* 375. *Hiſt. ſtirp. helv. p.* 1229.

Icon: JACQU. FL. *Auſtr. tab.* 216. *vol.* 3. *p.* 9.

Pl. perennis, in alpibus et montibus Heluetiae et pratis alpinis Auſtriae et aliis regionibus creſcens.

RADIX epitheton ſuum obtinuit, vt diſtingueretur a radice Gladioli communis L. quae Victorialis rotunda dicta et pariter tunicis reticulatis veſtita eſt, hodie ex officinis exul. *Longa* bulbus eſt, vel ſimplex, vel plures parallelo ſitu iuncti, quorum quilibet ſingularem caulem profert, ex baſi craſſula cylindraceus, rugis annularibus veſtitus, membranis pluribus craſſis fuſcis, quarum extimae reticulatae.

Odor alliaceus toti plantae inſidet, item radici recenti, ſed debilior, quam aliis ſpeciebus. Siccata radix officinarum caret et odore et ſapore; hinc ſub hac ipſa conditione non meretur contra morbos adhiberi. Alpicolis in Heluetia ſuperſtitioſo fine radix arridet. Aduerſus ſpaſmos abdominis praecipue grauidarum non omni vi carere HALLERUS (*Opuſc. cit. p.* 377.) aliquoties obſervaſſe ſibi viſus eſt, ſed reticet modum. Vix credi poteſt in amuleto commodum hoc fine eſſe, licet alibi ad crampos grauidarum amuleti loco appendi ſignificet (*Hiſt. ſtirp. l. c.*).

517.

517.

Pharm. CEPAE *Radix;* vel CEPAE.

Allium Cepa; ſcapo nudo inferne ventricoſo longiore, foliis teretibus LINN. *Spec. pl. p.* 431. Cepa vulgaris C. B. Allium ſtaminibus alterne trifidis, caule ad terram ventricoſo HALL. *Opuſc. p.* 356. Planta perennis, patriae ignotae.

RADIX bulbus rotundus depreſſus eſt, ruber, conflatus ex membranis concentricis. Exſtat et varietas alba paullo maior non depreſſa, quae blandior. Colitur vtraque crebro in hortis.

Sapor eiusdem acris, ſubdulcis, odor fragrans, alliaceus. Recens diſſecta ſpargit vapores, oculos ad lacrymas ſollicitantes. Siccatione odor ſaporque multum minuitur, et ſeptem circiter partes ex octo, quae fere vnice aquoſae naturae ſunt, diſſipantur. Oleum aethereum adeo arcte cum aquoſis partibus iunctum eſt, vt ſeorſim colligi nequeat. Hinc aqua deſtillata fragrantiſſima. Aqua aeque ac ſpiritus vini virtutem quoad partem abripit. Iſta Cepis cocta extracti mucilaginoſi debilis $\frac{4}{5}$ circiter ſuppeditat, hic extracti $\frac{3}{4}$ ſaporis paullo manifeſtioris (NEUMANNI *Chymie, vol.* 2. *P.* 1. *p.* 431). Comparatione vero cum iis, quae de

ASPHODELVS.

LINN. *Syſt veg. p.* 272. *Gen. pl. p.* 167.

518.

Pharm. ASPHODELI *Radix.*

Aſphodelus ramoſus; caule nudo, foliis enſiformibus carinatis laeuibus LINN. *Sp. pl. p.* 444. MURR. in *Comm. Soc. ſcient. Gott.* 1776. *p.* 37. *c. ic. tab.* 7. Aſphodelus albus non ramoſus C. B. Aſphodelus albus ramoſus mas ID. Variat ſpica ſimplici et ramoſa. Pl. perennis auſtraliorum Europae regionum, vt inferioris Galliae, Hiſpaniae, Siciliae, Idriae, loçis montoſis.

In pauciſſimis libris de materia medica hodiernis comparet radix, excluſa quoque a praxi noſtri temporis. In pharmacopoliis Germaniae bulbus Lilii Martagi eius loco plerumque ſeruatur, cuius forma tamen inſigniter differt. Nam

RADICEM recentem veram inueni, vt et alibi deſcripſi, faſciculatam, conſtantem ex tuberibus numeroſis elongatis ſeſquipalmaribus, epidermide bruna veſtitis, interne ſordide luteis, carne

carne extus ſpongioſa, medio compactiori. Summitati eiusdem adhaerent ſcopae fibrarum ſiccarum ex foliis et ſquamis radicalibus marcidis.

In Gallia radices conquaſſatae porcis proiiciuntur, materiem tamen nullam amylaceam cl. PARMENTIER inde eruere valuit (*Mem. d'agricul-ture de la Soc. d'Agric. de Paris* 1786. *Printems Hiſt. p.* 9.).

Quo in pretio et hominibus olim fuerit vel collecta a ZORNIO (*Botanol. med. p.* 99.) medicorum priſtinorum effata declarant. Deſcribitur acris et amara; et vi aperiendi menſtrua et lotium pellendi praedita olim credebatur. Purgandis quoque vlceribus ſordidis par habita. Aſphodelum veterum eſſe eundem cum hoc, vix ſinit credere vbertas laudum, qua illum ornarunt. Quid vere valeat, nonniſi nouis experimentis erui poteſt.

VERA-

VERATRVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 757. *Gen. pl. p.* 540.

519.

Pharm. HELLEBORI ALBI *Radix.*

Veratrum album; racemo ſupradecompoſito corollis erectis LINN. *Spec. pl. p.* 1479. Helleborus albus flore ſubuiridi C. B. Icon: JOSEPH MILL. *Illuſtr. ſyſt. ſex.* JACQU. *Fl. Auſtr. tab.* 325. GUNNER. *Flor. Norv. P.* 2. *tab.* 1. Planta perennis, in locis montoſis Heluetiae, Italiae, Auſtriae, Norvegiae, Sibiriae item in pyrenaeis, vti et in America ſeptentrionali, creſcens.

Veratrum nigrum; racemo compoſito, corollis patentibus LINN. *Sp. pl. p.* 1479. Helleborus albus flore atro-rubente C. B. Icon: JACQ. *Fl. Auſtr. tab.* 336. Planta perennis in Auſtria, Hungaria, Sibiria, indigena.

Perinde eſſe, ex quanam harum ſpecierum radix ſumatur, quum ill. LORRY (*de melanch. tom.* 2. *p.* 289.) et ill. A LINNÉ (*Amoen. acad. vol.* 9. *p.* 261.) edixerint, etiam alteram praeter conſuetudinem ſubiicio. Quae vero iam commentanda ſunt vi experientiae ad priorem ſpectant.

Venena-

Venenatiſſima omnibus partibus ſtirps non hominibus modo, ſed et brutis. Integra paſcua ſubinde inutilia pecoribus reddit. Oues necat, verno tempore tenellam herbam depaſcentes (PALLAS *Ruſſ. Reiſe, vol.* 1. *p.* 49. KALM'S *N. Amer. Reſa, tom.* 3. *p.* 48.). Seminibus eius inter foenum delapſis pereunt aues domeſticae, prout in Norvegia ex foliorum proiectorum particulis deglutitis gallinae mox viuere deſierunt (GUNNERI *Fl. Norveg. P.* 2. *p.* 2.). Ita et foliis necantur anſeres (KALM). Fame tamen permoti equi illam in Ruſſia ſubinde cum foeno deuorant, ſed aliquando haud ſine torminibus ventris et ſpuma ex ore ſurgente; vnde ſub foeniſecio ſollerter auferuntur plantae fortuito admixtae (PALLAS *l. c.*). Ipſa tamen recens herba nondum florens ab eſurientibus equis ibidem ſub itinere depaſta eſt, et verno tempore hi ipſi ſine alio effectu illam deuorant, praeterquam quod aluum hiſce aliquando ſoluat (PALLAS *l. c. vol.* 2. *p.* 190.). Solet plantis viroſis vere adhuc tenellis mitior natura eſſe; nec videntur animalibus, labore et pabulo parco exſucco eoque multiplicis varietatis obduratis, vt equi iſti aurigarum, ea tam facile nocere poſſe, quae aliis, vitae generi et pabulo praeſtan-

praeſtantiori aſſuetis, vim inferunt. Mulum inſ
per auide ingerere folia loco natali creſcent
obſeruatum (HALLER *Hiſt. ſt. Helv.* *n.* 1204.
Sed inhaerendum praecipue radici eſt.

RADIX ſicca extus cinerea eſt, interne a
bida, parte medullari griſea et laxiori, reliqu
compactiori et pallidiori, longitudinis vix pa
maris, ex ampliori baſi diametri fere pollici
contrahitur in formam conico cylindricam apic
obtuſo; extus ſcabra eſt prominentiis ex veſtigii
copioſiſſimarum fibrarum reſectarum, quas recen
vndique ſpargit. Recens odore inſtruitur in
grato, ſicca inodora, ſed ſaporis amaricantis
ſaliuales fontes manifeſte ſollicitantis, ex obſer
vatione cl. GREW (*Anatomy of plants*, *p.* 284.)
labia praecipue adurentis. Dum in puluerem re
digitur, hic naribus attractus eas valde vellicat
in ſternutationem vsque.

Aues, in America ſeptentrionali feminibus
Zeae Mays conſitis inſidiantes, inebriantur iisdem
ante ſationem decocto huius radicis immerſis;
quo artificio ad terrendas alias ibidem vtuntur,
inebriatae autem poſtea collectis viribus aufugiunt
(KALM'S *Reſa til N. America*, *tom.* 3. *p.* 35. 48.).

Si

Si gallinae vel anates casu haecce grana deglutiunt, valde inde afficiuntur soporeque tentantur vix vincibili. Canes subinde radicis deuoratae vim eludunt subsequente vomitu (*l. c.*). Catellus trium circiter hebdomadum, ex eius scrupulo vno cum lacte ingesto, vomitu cum alui solutione et conuulsiuis motibus affectus est, intra quadrantem horae semimortuus, donec incideretur sub signis inflammati ventriculi (WEPFER *de Cicuta aquat. p.* 219.). Animalia ferro, cui succus huius radicis illitus, vulnerata mox pereunt, experimento in brutis et gallis gallinaceis a MATTHIOLO (*Comment. in* DIOSC. *p.* 846. *ed.* BAUH.) saepe repetito. Venatores in Hispania olim ad necandas feras sagittis hocce modo venenatis vtebantur, absque vllo funesto effectu ab esu metuendo. Veratrum in vulnus cuniculorum, canum, felium, forma extracti immissum, effectibus veneni formidabilis Lamasensis s. Ticunasensis similia praestat (HERISSANT in *Phil. Transf. vol.* 47. *p.* 82.).

Multa exempla vehementiae, qua corpus humanum improuide datum afficit, quin deleteriae potentiae, exstant. CONRADUS GESNERUS (*Epist.*

medic. p. 69.) quum infusi aquosi, ex Helleborii albi drachma dimidia et aquae vnciis duabus, modo drachmam dimidiam vesperi ingereret, subsequente postea coena, feruorem linguae et gutturis percepit, ardorem porro circa scapulas, tum singultum, inflationem oesophagi sub suffocationis sensu, quae tamen vomitu arte excitato silnerunt. In cel. BERGIO (*M. m. p.* 819.) infusum aquosum pro sola gustatione captum, superbibita modo aqua, ardorem faucium, cardialgiam, dolores lancinantes infimi ventris, excitauit. Liberalius capta radix praeter recensita symptomata vomitus violentissimos ciet et aluum fortiter aliquando mouet ad sanguinis reiectionem vsque (ETTMÜLLERI *Oper. tom.* 2. *P.* 2. *p.* 435.). Fertur et sub applicatione ad regionem ventriculi vomitum ciëre (ID. *l. c. p.* 478.). Neruorum systematis et musculorum affectiones parit horrendas, scilicet anxietatem, tremores, vertiginem, animi deliquia, aphoniam, respirationem interceptam, iacturam pulsus, conuulsiones, oculorum intorsionem, item conturbationem mentis, nec non sudores frigidos cum frigore totius corporis. (Ex multis ad haec confirmanda historiis, quae afferri possent, allego modo paucas: WEPF. *de*

Cicuta

Cicuta p. 48. BORRICH. in *Act. Hafn. vol.* 6. *p.* 145. ALBERTI *Iurisprud. med. vol.* 6. *p.* 718. *Bresl. Samml.* 1724. *P.* 2. *p.* 269. *p.* 537. quorsum et pertinent aliae passim hac paragrapho citatae). Sternutatio, quam excitasse naribus attractam modo dixi, subinde aliis malis sese ab interno abusu associat (*Act. Berol. Dec.* 2. *vol.* 6. *p.* 74. DE MURALTO in *Misc. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 2. *p.* 239.). Nec minus strangulationis, quasi a laqueo, sensus, quem suscitat, ad specificos effectus referendus, malum iam antiquitus notatum, nec a recentioribus praeteruisum (GESNER. *l. c. Misc. nat. cur. cit. Bresl. Samml. l. c. p.* 537.). Qui ex ingesto Veratro interierunt, in hisce mors vel citius vel tardius subsequuta, post duas horas (*Act. Berol. l. c.*), sex (BENIVENIUS *de abditis ac mirandis morborum causis fol.* 11. *b.*), duodecim (*Misc. nat. cur. Dec.* 2. *l. c.*). In cadauere horum ventriculus inflammatus, vel nigris maculis notatus cum corrosione interioris eiusdem tunicae, pulmones sanguine atro repleti et inflammati comparuerunt (*Act. Berol. cit. Misc. nat. cur. cit.*).

Nec facile constitui potest dosis, sub qua hominem necet, id quod a multis quidem condi-

tionibus dependere poteſt. Ipſi vomitus et alui deiectiones in minori doſi aliquando vitam ſeruant, vt in Studioſo iſto Jenenſi, cui, quoniam aliorum cantharos cereuiſiâ plenos clanculum exhauſerat, aliquis clam ſcrupulum dimidium Veratri hauſtui indiderat (LEDEL. in *Miſc. nat. cur. Dec. 3. Ann. 1. p. 93.*). Alius poſt ſcrupulum circiter vnum vino adulto captum, conuulſionibus licet iam correptus, periculum tamen eluctatus eſt (*l. c. p. 92.*). Singularis fuit immunitas hominis, qui ex drachmae dimidia modico aquae ſumta nonniſi vomitus quatuor et vnam alui deiectionem cum epidermidis ſubſequente deſquamatione perpeſſus fuit (SMETII *Miſc. med. p. 565.*). Qui vitam ſeruarunt diu tamen poſt ſummam debilitatem tremores, anxietatem et ſpaſticas conſtrictiones, dolores circa praecordia preſſorios ſuſtinuere (ALBERTI *l. c. Bresl. Samml. l. c. p. 270.* WEPF. *l. c.*).

Chemica analyſis non multum lucis de natura huius radicis accendit. Aqua non aeque efficax eſt in acrimonia eius eruenda, ac ſpiritus vini, nam infuſum aquoſum ſaporis debilioris eſt, et extractum praebet, quod dimidium fere ponderis ipſius radicis conſtituit, exiguae acrimoniae.

moniae. Spirituoſum autem infuſum tam amarum quam haud parum acre eſt, ex quo ſi vncia vna radicis experimento ſubiicitur, drachmae circiter ſex extracti eliciuntur, quarum grana vix ſedecim vera reſina ſunt (CARTHEUS. *Mat. med. vol.* 1. *p.* 471.). Quod extractum quum infuſo cedat ſapore: palam eſt et volatiles partes huic radici ineſſe aëre et ignis vi euanidas. Acrimonia extracti vero eius naturae eſt, vt ſenſim ſenſimque modo ſeſe euoluat et ſemel linguae impreſſa diu tenax illi inhaereat.

Helleborus albus (Ελλεβορος λευκος) priſcorum Graecorum cenſetur a plerisque eſſe eadem ſtirps. Dolendum maxime, argumenta probationis potius ab effectuum ſimilitudine, qui quidem et in diuerſis ſtirpibus poſſunt eſſe iidem, peti debere, quam a plantae deſcriptione, quam veteres memoriae reliquere, quae ipſa valde manca exſtat. Folia a DIOSCORIDE (*M. m. lib.* 4. *p.* 150.) comparantur cum foliis Plantaginis (Αρνογλωσσον), ſi modo ſit noſtrarum aliqua latifolia (folio ouato et neruoſo praedita), et radices fibroſae ex oblongo capitulo exeuntes deſcribuntur, praeter quae momenta nihil in noſtram ſtirpem quadrat. Veteres

de insigni praestantia Hellebori sui albi in variis morbis conuicti, omnes simul intenderunt neruos, vt noxas sub vsu oriundas arcerent. Non latuit illos, eius vomitiones vehementes et alui deiectiones, strangulationes, singultus, sternutationes, rel. excitandi vis. Metuerunt quoque plus mali, si vomitus non succederet. Hinc toti in eo occupati erant, vtne in selectu corporum peccaretur, vnde excluserunt homines pulmonibus laborantes, imbecilliores, sicuti foeminas, senes, infantes; vt dispiceretur de tempestatis et anni temporis opportunitate; vt et rite praepararent corpus et moderarentur eius potentiam iusta illum praebendi ratione, et mitigarent sub ipsa eius actione turbas facile enascituras. Praenunciabant quoque aegris et cognatis curationis ambiguum genus instare. Non curo hic superstitiosos ritus, qui antiquissimo tempore ex Aegypto in Graeciam a MELAMPO, qui prima experimenta cum eodem fecisse dicitur, translati fuerunt. Maioris momenti est memoria recolere, quod corpus antea praepararent iis, quae mobiliora magisque fluxa redderent eliminanda, mellitis scilicet et diluentibus, abstinentia carnis, vini, vomitionibus per mitiora pharmaca, vt aquam oleo mixtam, pridie coenae abstinentia. Ingesto autem

autem Helleboro cauebant a nimio corporis exercitio, quum effectus quiete mitior. Promtum vomitum desiderabat HIPPOCRATES, vt vel ipsa corporis concussio auxilium ferret, qui nisi contingeret, stimulo adiuuare illum annisus est, vel quantocyus Helleborum eliminare studuit, vt tamen AËTIUS (*de re medica Lib. 3. cap. 127.*) disertis verbis moneat, etiamsi radix nec vomitum nec aluum sollicitet, tamen salutarem morbi, cui destinatur, medelam exstare posse. Quodsi vero nimia vehementia effectus vrgeret, inunctionibus acidis, fomentis molliſſimis, cardiacis reficientibus opem attulerunt. Ipsa quoque commoda medicinam hanc dandi ratio sollicitos eos tenuit. Rarius videtur data in puluere cum lentis cremore, aqua mulsa, lacte, vino dulci, in pulte vel cum melle in catapotia redacto. De dosi, qua offeratur radix, dolendum nihil ab HIPPOCRATE, nec a GALENO vel CELSO constitui. Vna mitigandi eam ratio haec antiquorum (GALENUS. PLINII *Hist. nat. lib. 25. cap. 5.*) fuit, quod ramusculus radicis Raphanis insereretur per diem noctemque, hique radicis Hellebori vi saturi, sed isto prius extracto, ederentur. Tutius tamen GALENO visum, Raphanos vna ante vsum oxymelle

macerare. Infuſum quoque cum aqua factum, item decoctum eodem menſtruo paratum, quod poſt mellis additamentum in ſpiſſitudinem mellis denſatum erat, adhibebatur. Et huius mellis cochlear vnum vel lingendum offerebatur, vel ex ſorbitione capiendum, et AËTIO (*Lib.* 3. *cap* 134.) tutiſſimum cenſebatur, quippe quod nec conuulſiones nec contractiones nec nimiam purgationem efficeret, et diuturniorem moram ad diatheſin morboſam tollendam traheret. Apparet itaque, duplicem in vniuerſum in radicis exhibitione finem fuiſſe, vel vt inſignes turbas excitando partim concuſſibus vehementioribus fomitem morboſum ſubigerent, partim euacuatione ſortiori excuterent, id quod intra quatuor vel ſeptem circiter horarum ſpatium contingeret; vel vt lentiori et pacatiori eiusdem effectu cunctando fomitem tollerent (Conf. de Helleboriſmis veterum HIPPOCR. περι Ελλεβορισμȣ̃ in Oper. ed. LIND. *tom.* 1. *p.* 610. EIUSD. *Aphoriſm. ſect.* 4. *Aph.* 13.-16. JO. HENR. SCHULZII *Diſſ.* de iis praeſtita *Hal.* 1717. et LORRY *de melanch. vol.* 2. *p.* 288. *ſq.*).

Vtebantur autem antiqui radice ſui Hellebori albi in morbis curatu difficillimis chronicis, qui fortiſſimo

tiſſimo cuneo indigebant, quoties tenax quidam et rebellis tumor eſſet mouendus, quoties materies quaedam in caput ipſum et rationem impetum faceret, vel aqua alicubi vitioſe collecta eſſet educenda, demum in affectionibus cutis foedis chronicis. Mania itaque et melancholia, morbus comitialis, hydrops, elephantiaſis, vitiligo, lepra, rabies canina, praecipui morbi ſunt, in quibus iſti fidem tribuerunt. Notatum quoque, quod, qui in hiſce ſubierant efficaces euacuationes in profundum multumque ſomnum inciderint et aliquando ſudoribus diffluxerint.

Aſt ſenſim in deſuetudinem abiit Veratrum, vel quoniam mala ex improuido nec bene attemperato vſu enata medicos deterruerunt, vel, quoniam, quod probabilius, prout in re alia qualibet antiqua nouis locum cedere ſolent, ita aliis de morbis theoriis enatis, nouis denique medicaminibus pro eorum curatione inuentis, Veratrum obliuioni traditum. Non defuerunt tamen ſeculis proxime elapſis viri celebratioris nominis, qui ſimilibus, quos dixi, morbis illud praecipere non dubitarunt. Extractum Veratri a granis duobus ad tria, vel per ſe vel in aliorum connubio vtiliter

maniacis dedit MAYERNE haud ſine vehementibu
euacuationibus. Tutiſſimum fuit mel helleboro
tum HEURNII ex mulſa vel aqua ſaccharata, ve
optime cum decocto Aniſi (MAYERNE *Prax. me*
Lib. I. *c.* 7. *p.* 67. *ſq.*). Ad eandem morborum
naturam, niſi dolus ſubfuerit (cuius quidem He
leborus quoque aptum remedium videtur), refer
vexationem a daemone, qua Venetiis quidam olim
tentati fuerunt, quam vero rev. Abbas ad Nicol
ſacrarium potione diſcuſſit ex Hellebori albi drachm
vna, Cinnamomi ſcrupulo dimidio cum vini all
vnciis quatuor infuſis, addito colaturae pauxill
ſacchari; ſic euacuatione copioſa ſurſum et deorſu
facta exorciſmo alio non opus fuit (WELSCH. *M*
Ephemm. in *Miſc. nat. cur. Dec.* I. *Ann.* 4 *et* 5.
WELSCHIUS eadem medela in eodem malo profecit
et MICHAËLI ſucceſſit, teſte ETTMÜLLERO, Lipſia
quondam in virgine, quae a daemone obſeſſ
credebatur, Eſſentia huius radicis. In epilepſi
radicem ad grana tria, qua doſi et vomitum
alui purgationem excitauit, robuſtis optimo ſuc
ceſſu exhibuit MAYERNE (*Prax. lib.* I. *cap.*
p. 15.). Hiſce Veratri praeconibus iure additu
CONRADUS GESNERUS, qui tam in epiſtolis vari
loco, quam peculiari commentatione, rem eiu
egi

egit. Creberrime illo vtebatur non ad purgandum, ſed ad reſerandos meatus et craſſos humores attenuandos, incipiendo a parua dòſi et paullatim aſcendendo. Vinum parauit ex radicis huius drachmis duabus et vini Cretici vnciis ſex, cuius colati drachmam dimidiam dabat, ſcrupulum ſenſim addendo, donec purgaret, quod aliquando ne ex ſex vel ſeptem ſcrupulis quidem contigit (EIUSD. *Epiſt. p.* 13. *b.*). Plurimum tamen tribuit Oxymeliti ſuo elleborato, quod et Iulianum dicitur, cuius duplex formula, farragine multa aliena farcta (EIUSD. *lib. de Aconito et Oxymelite elleborato.*). Vtrumque ornat multis encomiis valde liberaliter, partim iam de Veratro recenſitis, partim aliis, additis hiſtoriis prolixius expoſitis. Factum inde eſt, vt et in *Pharmacopoeam auguſtanam* (ZWELF. *Animadv. in Pharm. auguſt. p.* 99.) reciperetur, et varii medici, HANNEMANNUS, QUERCETANUS, CRETA, WEPFERUS, MVRALTO, LINDERUS, illud laudarent, item paſſim ſuis formulis reciperent. Loca citat FRICCIUS in *Paradox. de venen.* p. 229. 233.).

Sed vt et Veratri efficacia nouitate experimentorum aliquam commendationem habeat, ſubſiſtam

in

in iis, quae vel noſtro tempore tentata ſunt. No
multum fiduciae excitat temerarius vſus, qui ii
Sibiria contra varios pertinaces morbos inualui
Ibi decoctum radicis quouis mane per decem au
duodecim dies in hydrope hauriunt, vnde vomitu
cietur et aluus purgatur. vehementiſſimo impetu
quo paucis ſalus, plurimis mors obtingit (GMI
LIN *Fl. Sibir. tom.* I. *p.* 75.). Rarius ibidem i
lue venerea adminiſtratur (*l. c.*). Jeniſeenſes i
vlceribus qualibuscunque praecipue apertis pedu
deuorant fibram radicis et capillorum vnum eorun
qui ad exortum caulis ſiti ſunt, et quouis quide
mane, donec vlcera munda euaſerint et coaluerin
ſub quo vſu ſaepe illis aluus mouetur et conatu
vomendi incidit (*Ibid. p.* 76.). Sunt et in Ruſſia, q
recentem radicem ad dimidium Solotnik (= gr. xxx
circiter) cum melle mixtam ad lumbricos et taeni
pellendas ingerunt (PALLAS *Reiſe durch Ruſ.*
vol. I. *p.* 49.). Ruſtici ibidem quoque ficca
radicem inſpergunt abſceſſibus, qui ex laruis oeſt
cuiusdam aeſtate in bobus enaſcuntur (*Ibid.*). —
In Anglia haec radix, butyro in bolum redac
contra rabiem caninam in omni ſtadio mali apu
canes efficaciam praeſtitiſſe narratur (BLAINE
LAYARD'S *Eſſay on the bite of a mad dog*, *p.* 68.).

Pra

Praecipuam vero ferius attentionem in ſe conuertit virtus, cui et antiqui plurimum tribuerunt, in mania et melancholia ſananda. Inceptae quidem felici auſo, ſed ob taedium aegri non perfectae, curationis exemplum refert cl. LORRY (*de melanch. tom. 2. p. 312.*) ſcil. maniaci, qui ingeſſerat pomum cum Veratri radice coctum, demebatur vero haecce ante vſum eiusque in locum ſaccharo pomum conſpergebatur; bihorio elapſo metus ſyncopes incidit cum faucium ſtrangulatione, ſtomachi et inteſtinorum cruciatibus vomituque multo, poſt ſomnum ſerenior multo mens, et licet iterare nollet experimentum, mitigatio iſta delirii conſtantiam ſeruauit. Vetulus ille, qui plures inſanos reſtituiſſe integritati hacce ratione aſſeuerauit, ſolebat drachmam radicis vnam imo et alteram in vehementiori malo pomo indere. Differre ab hocce caſu alius videtur, pariter a LORRYO notatus, licet effectibus ſimilis, in quo drachmam vnam pulueris radicis mediae parti pomi coquendi indiderat, et, radice ablata, eius in locum ſaccharum: vehementia effectus vero deterruit et aegrum et cognatos eius ab vlteriori experimento, quod tamen completiorem ſucceſſum promiſerat (*Mem. de la Societé R. de Medec. tom. 2. p. 183.*).

p. 183.). In hoc tamen oblationis modo fa-
cile patet, medicamen non ad exactum fati-
ſibique ſimile ſemper pondus redigi poſſe. Eui-
dentius igitur apparet, quid valeat Veratrum, e:
mox ſignificandis experimentis.

Plerasque memoriae proditas hiſtorias in cl
JO. ERNESTI GREDING opere poſthumo (*Vermiſcht.
med. u. chirurg. Schriften, Altenb.* 1781. *inde*
p. 30.) legimus, et harum quidem viginti octo
in noſocomio Waldheimenſi concinnatae, nam
de reliquis aegris, qui adfuiſſe videntur, nullae
narrationes per partes factae ſunt. Recenſitarum
quaedam nos de exitu ambiguos relinquunt, quum
mors auctoris videatur impedimento fuiſſe, nec
de omnibus conſtantia curationis euicta eſt. Do-
lendum quoque ex numeroſis et ampliter quidem
deſcriptis caſibus vix alia conſectaria fuiſſe deducta,
quam quae ad doſes dati Veratri ſpectant: meum
igitur putabo haſce lacunas replere. Aegri, quo-
rum cura gerebatur, erant mania, melancholia
vel tranſitu mutuo vtriusque mali correpti; in
quibusdam quoque epilepſia malis dictis ſeſe aſſo-
ciauerat. Vſus in hiſce fuit cortice radicum verno
tempore collectarum, reiecta interna parte lignoſa,
in

in miſcela ſacchari et quidem in puluere. Initium factum exigua doſi grani vnius intra nychthemerum, ſenſim augendo eam. Pauci ex vno vel altero grano nauſeam et vomituritionem experti, ſed modo ex maiori doſi granorum octo, quindecim, viginti et aliarum intermediarum doſium; quin grana viginti quatuor aegra quaedam tulit absque iſtis effectibus. Sed ſunt, quibus grana ſex vel ſeptem vomitum excitarunt, qui quidem tanto certius ſubſequutus doſi maiori, e. c. granorum duodecim, ſcrupuli vnius, granorum viginti ſeptem. Extractum quoque Störckiana arte paratum quibusdam datum eſt, vel in miſcela pulueris Veratri vel Valerianae vel Viſci querni, forma pilularum. Sed quum primi generis extractum exiguas modo euacuationes efficeret, reliqua nullas plane: ſubſiſtere in vſu pulueris viſum eſt (GREDING *l. c. p.* 29. *ſq.*). Cauſa non vna apud ingulos morborum horum mentalium fuit. Quidam ex morali occaſione illos contraxerant, amore, ſuperbia, aliorum mentem concuſſit terror inſignis, vel depreſſit moeror ex rei familiaris offenſa; in liis menſtruorum emanſio vel irregularis fluxus, tem haemorrhoides ſuppreſſae in vitio fuere; in liis natalitia ſimilis labes in culpa fuit. Quibus

vomitus

vomitus ſucceſſit, hi reiecerunt mucum viridem vel ipſam bilem viridem, alui quoque deiectione plerumque crebrae, vt tamen nonnunquam e illa ſub vſu torperet. Phlogoſis emerſit poſt vſur apud multos in facie, naſo, oculo, ore, lingua item eruptiones cutaneae variae et maculae; i quibusdam pleuritica varia ſymptomata ſeſe aſſo ciarunt, item incaluit ita corpus cum tanta rube dine et calore faciei, vt venae ſectione opus eſſet ſitis quoque vrſit dirius et cephalalgia; exempl ſunt ſenſus formicationis in digitis et manibus, qui remotioribus partibus (*Caſ.* 11.); nec rarae fuerun ſpaſticae vel conuulſiuae affectiones; notabilia quo que criſium varia genera ſunt: multi nempe ir ſudarunt inſigniter, aliis lotium copioſius fluxi quibusdam ſaliuae profluuium vbere inde contigi et ſcreatus mucoſus multus, foeminis ſuppreſſio nem menſtruorum paſſis reſerati fontes huius ex cretionis, diu antea occluſi, ſunt. Manifeſt omnino curationis exempla exſtiterunt (*Caſ.* 3 11. 14. 25. 26.). Alii leuamen modo ind perceperunt; ſunt qui, pacatiores quidem ind facti, in blandum ſomnum, quo diu antea caru rant, inciderunt, ſed rediit ſenſim triſtis priſtin ſcena. Haud pauci nullum inde commodum pe ceperun

ceperunt, licet mucum viridem euomuiſſent. Quod quidam ſpe curationis exciderint, huius cauſa probabilis coniicienda in moroſitatem, qua continuationi obſtiterunt. Quidam etiam absque fructu Daturam antea, Hyoſcyamum vel Belladonnam, ingeſſerant. Effectus iſtos grauiores, qui ſeſe exſeruerunt, vetat GREDINGIUS Veratro tribui, nec vnquam animaduertit ſpaſmos tam vehementes, vt inde ineuitabilis mors conſequuta fuiſſet (*l. c. p.* 29.). Repetitio vero huius medicinae vltra menſem, imo per plures menſes facta eſt, et per hoc tempus ſemper illa capta. Si euentorum horum narrationi iudicium aliquod de ratione, qua iuuet, addendum: mihi videtur Veratrum febris praecipue vices agere, vt calor auctior, phlogoſes, ſitis, arguunt; ſub hiſce nixibus mouet ſtagnantia, diſſipat et euerrit morboſos ſtimulos, et ipſum ſyſtema neruoſum eiusque fontem, vel torpore languentem, vel non rite peruium, exagitat, aperit. Fateor tamen mihi diſplicere inſignes medicaminum ambiguorum doſes, dum natura obnititur mediocribus, iis enim ſaepe mala emergunt noua, vix mitiora primario, contra quod pugnamus, quibus tandem natura ſuccumbit.

Tutiorem omnino viam ingreſſus eſt meritiſſimus WENDT caſu ſingulari (deſcripto a cl. AGASSIZ in *Diſſ. de therapia maniae*, *Erl.* 1785. *p.* 37. et repetito quoad pleraque momenta in WENDTI *Nachricht v. Kranken - Inſtit. zu Erlangen*, *St.* 5. *u.* 6. *p.* 38.). Aeger vir triginta trium annorum contraxerat maniam in furorem vsque increſcentem abuſu Piperis cum ſpiritu vini pro curanda febre intermittente; vnde ſenſim delirium tam ferox exortum, vt per hebdomades triginta tres vinculis muro affigere eum neceſſe eſſet. Sed reſtitutus eſt ſanitati largis venaeſectionibus, pediluuiis tepidis, lotione capitis per aquam frigidam et applicatione glaciei circa frontem, vti et decocto ex radicis Hellebori albi drachma vna (quoniam ſcrupulus non ſuffecit) et aceti vini vnciis viginti, cuius initio quauis ſecunda vel tertia hora cochleare vnum, dein modo bis, tandem modo ſemel per diem captum. Poſt decoctum ſumtum quauis vice initio ſucceſſit vehemens iterataque pluries vomitio bilis tenacis profunde viridis, item copioſiſſima alui ſolutio (de hac vnice narrat cl. AGASSIZ *p.* 38.); deſtitit vero experientiſſimus medicus ab vlteriori praebio, vtprimum modo mucus pallide viridis euomebatur, et virium lapſus manifeſtior animaduer-

animaduertebatur, ſoluebantur vincula ad finem tertiae hebdomadis, nec vnquam priſtinum malum rediit. Non vnice quidem curationis meritum hic quaerendum in Veratro, dabo facile: attamen, non exiguum contuliſſe ad eandem et dignum imitatione prae ſe ferre exemplum, perſuadeor.

Breuibus legitur tincturam Veratri ſemel in delirio febris experte et omni veſpera per duas vel tres horas redeunte, item alio caſu in conuulſionibus hyſtericis cum conſtantia praeclaram ſuam virtutem declaraſſe; epilepticum autem, licet eius ope paroxyſmi ſilerent, per tempus recidiuam paſſum fuiſſe (SMYTH in *Medical communications vol.* 1. *p.* 207.).

Quam veteres iam notarunt Veratri in chronicis eruptionibus cutis praeſtantiam, haec paſſim recentiori experientia confirmatur. Huius loci eſt ſcabies, quam in America ſanant decocto eiusdem aqua facto, quo ipſo loca ſcabioſa lauant, vnde quidem ardoris ſenſus et mictio frequentior. Ibidem et pediculos necant pecline decocto eiusmodi immiſſo, quo caput pectunt (KALM's *N. Amer. Reſa, tom.* 3. *p.* 49). In notiſſimo vnguento ſulphurato contra ſcabiem, quo cl. PRINGLE in

nosocomiis vsus fuit, receptam quoque deprehendimus Hellebori albi radicem, quod additamentum efficacius reddit vnguentum et sali ammoniaco praestat, quod tamen sub defectu radicis admitti potest (PRINGLE'S *Obs. on the diseas. of the Army p.* 342.).

Tentata et fuit radix in exanthemate herpetico, passim exulcerato et crustaceo, valde pruriente, et quidem tincturae forma. Inter tres casus a cl. SMYTH (in *Medical Communications Vol.* 1. *p.* 207. *sqq.*) enucleatos, in vno sub initium modo opem tulit, in altero curationem absoluit, in tertio optimam spem similis euentus excitauit. Data fuit tinctura a guttis viginti vel triginta sensim ascendendo ad duo cochlearia pro Thea in cyatho decocti Hordei bis per diem. Ex capta hacce dosi, etiam minori guttatim sumta, donec assuesceret ei aeger, vertigo, singultus, nausea et subinde vomitio et summa debilitas subsequuta.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

MEL HELLEBORATUM *Ph. Lond. p.* 84. Decoctum radicis Veratri colatum melle coquitur in iustam spissitudinem. Rarissime clysmatibus additum.

TINCTURA

TINCTURA VERATRI *Ph. Lond. p.* 74. Ex radice cum ſpiritu vini tenuiori digeſta. In *Ph. Edinb.* 1783, *p.* 123. paullo dilutior proſtat, addita quinta ſpiritus vini parte. Efficaciae iam aliquot exempla dedi.

PILULAE POLYCHRESTAE STARCKEYI *Ph. W. p.* 140. Iam feneſcentis famae, quae ſumma olim fuit, remedium, quod, intra ſaponem tartareum, Helleborum vtrumque officinarum et Opium cum Glycyrrhiza comprehendit. Differt ab hac formula iſta in KLEIN. *Select. med. p.* 176. omiſſione Veratri et adhibito extracto Hellebori nigri. Praeter anodynam vim incidens, in diatheſi catarrhali, rheumatiſmis et febribus intermittentibus, obſeruata, magni olim habita, doſi granorum duorum ad ſex ſupraque. Opium et Veratrum mutuo ſeſe cicurare opinatur SCHULZIUS (*Praelect. in Ph. Brand. p.* 238.).

UNGUENTUM PEDICULORUM *Ph. W. p.* 247. Inſunt ſemina Staphidisagriae, Veratrum, Mercurius viuus, vnde non vnice Veratri vis in cenſum trahi poteſt. Sed ſimul patet, incaute adhibitum, tam ob mercurium, quam acria, quorum pars, ſi

vlcuſcula capillitii, vt ſaepe fit, iunguntur, facile reſorbetur, in tenella praecipue aetate nocere poſſe.

LOTIO EX HELLEBORO *Pharm. Lond Spec. alt. a.* 1787. *p.* 111. Eſt radicis decoctum aqua factum, addito ſpiritu vini rectificato.

520.

Pharm. SABADILLI vel SABADILLAE *Semen.*

Veratrum . Ad hoc genus ſtirpem, vnde ſemen dictum, pertinere, coniectura modo probabili nititur; nemo enim botanicorum Mexicanam plantam, quae ſeminis mater eſt, recentem vel ſiccam deſcripſit. Capſulas eius ſiliquoſas vno fine iunctas, inter congeriem ſeminum reperiundas, qui cernit, facile cum Aconiti vel Delphinii fructu conuenire eas animaduertit, et multiſiliquoſis annumerat. Aſt aliquando praeterea inter reliqua obtinent floris quaedam partes, ſcilicet ſtamina et piſtilla, ſuo receptaculo inſerta, vt ipſe obſeruaui, item petala, quae ipſa iuncta cum figura ſeminum ſtirpem Veratro propius accedere ſuadent. Hasce floris fructusque partes quidam perfectio-

res

res inter semina transmissa detexerunt, imo pedunculis et pedicellis suis insertas, vnde inflorescentiam racemosam vel spicatam describunt. Contigit hoc cl^mo. DANTOINE (in *Journ. de Medec.* 1766. *tom.* 25. *p.* 233.), qui modo errore facile condonando id calycem vocat, quod alii corollam, et multis annis serius cl. RETZIO (*Obs. bot. fasc.* 1. *p.* 29.), qui tamen adhuc in dubio relinquit, vtrum racemus spicatus simplex, an compositus, adsit.

Ceuadilla vocatur stirps in noua Hispania Americes, teste MONARDO (*Simpl. medicament. ex nouo orbe, vers.* CLUS. in *exot. p.* 341.), qui omnium primus (a. circiter 1572.) eius mentionem fecit. Nomen significat idem ac Hordeolum, quo ipso respexerunt ad aliquam, quam sibi finxerant, cum Hordeo similitudinem. Vnde et ineptum nomen Hordeum caustícum (C. BAUH. *Theatr. bot. cap.* 26. *p.* 467.). Semen hoc non confundendum est ob conuenientiam aliquam in nomine cum semine Sapotillae, quod ex Achrade Sapota petitur.

De quo hic sermo est SEMEN, non purum esse ex superioribus intelligitur. Sed sub hoc nomine

transfertur ex Mexicano regno miſcela ex feminibus vel nudis vel intra capſulas ſuas reconditis, capſulis vel integris vel contritis, particulis floris variis et pedunculorum, proportione non ſemper aequali. Fructus integer tricapſularis eſt capſulis ouatis oblongis compreſſis, circiter ſemipollicaribus coloris ſtraminei. In qualibet capſula clauſa latent ſemina duo. Haec profunde bruna et ſubrugoſa ſunt, oblonga vno extremo obtuſo, altero acuminato, latere vno ſubplana, altero conuexa, margine acuto, compacta; diſſecta intus albida comparent. Haec omnia iunctim in vſum trahi ſolent. Quin fraude aliquando reliquis triplum vel quadruplum vel plus ſeminis Petroſelini in puluerem contuſi, admiſcetur, vel loco ſeminis Sabadillae aliquando puluis Piperis albi vel Hellebori albi venditur (GLEDITSCH in *Schrift. d. Berlin. Geſellſch. naturf. Freunde*, *vol.* 2. *p.* 84.). Hactenus non a practicis determinatum, an, quoad virtutem praerogatiua quaedam ſeminibus veris praereliquis alienis partibus ſtirpis admixtis inſit. Sed guſtando vel per exiguam moram inueni capſulas modo amaricantes, vix vllo acrimoniae ſenſu inſtructas, ſemina ipſa autem acerrima, ingrate amara et apicem linguae cum ſenſu naufeoſae dulcedi-

cedinis quaſi per acus pungentia, labia ipſa et gingiuas ſenſim afficientia, ſub affluxu ſaliuae copioſae, quam crebrius exſpuere oportuit. Et haec quidem incommoda per plures horas durarunt vi ſenſim deferueſcente. Facile dabo, alios eſſe expertos ſimiles ſenſus in faucibus, ſi diutius guſtauerint. Odore carent ſemina, aſt puluis eorum naribus attractus ſternutationem mouet (LOTTINGER in *Journ. de med. tom.* 11. *p.* 468.). Vehemens adeo errhinum eſſe, perſcripſit L. B. DE ASCH (in litt. a. 1778.). Infuſum aquoſum valde acre et cauſticum, ſpirituoſum pariter, ſed ſimul prodit odorem fortem aromaticum. Extractum aquoſum primum octauam fere partem ponderis ſeminum conſtituit, ſpirituoſum autem fere quartam (GLEDITSCH *l. c. p.* 94. *ſqq.*). Semina in puluerem redacta vim ſuam amittunt mora, vnde opus, iſtum nonniſi paullo ante vſum parare (LOTTINGER in *Journ. de Medec. tom.* 11. *p.* 468. et WILLEMET in *Nouv. Mem. de l'acad. de Dijon* 1782. *p.* 202.). Cuidam tamen nec hac cautione opus eſſe videtur (DANTOINE in *Journ. de Med. tom.* 25. *p.* 232.).

Quod in multis libris materiem medicam luſtrantibus, quin recentioribus, fruſtra quaeritur,

et ante paucos modo annos externo vnice vſui, non ſine quorundam metu deſtinabatur ſemen, hoc ſeriori tempore inclaruit inſigniter, nec illud ore ingerere dubitatum eſt.

Grauius inde afficiuntur vel animalia, quae illud deuorant, nec modo ex inſectorum vel vermium familia ſed grandiora et perfectioris compagis. Feles, quae ad pugillum vnum (pincée) puluerem deuorandum cepere, ſpaſmis violentis tentatae ſunt; item quum in Lotharingia eius drachma dimidia canibus lue graſſante ingereretur, hi vomitum et ſubinde conuulſiones perpeſſi ſunt (WILLEMET *l. c. p.* 201.). — Cimices lectularios necat ſub conuulſiuis motibus. Quo fine puluere ſubtili omnes rimae et fiſſurae ſuppellectilis iis inquinatae conſperguntur (SEELIGER in SCHMUCKERS *vermiſcht. Bemerk. vol.* 2. *p.* 272.); vel lotione ex aceti vini libra vna cum ſeminis Sabadillae vnciis duabus per duos dies digeſta depurantur (WILLEMET *l. c. p.* 200.).

Cathaeretica vis in gangraena et vlceribus putridis impurisque et alia ad vermes in vlceribus necandos, quam MONARDES (*l. c.*) praedicat, hodie non curatur. Omnium vero conſenſu eminet

minet infesta sua in pediculos potestate, compro-
bata saepe in militibus, nautis et pauperibus, scho-
is pauperum, nosocomiis, et religiosorum qui-
busdam ordinibus. In Gallo-prouincia, quod
obtinet nomen Poudre de Capuzin, et vulgare
omen Germanicum Mexicanischer Läuseſaamen,
especit hunc vsum. Si caput infestat haecce pul-
ities, axungia exceptum inungitur (VAN DER BECK
Act. nat. cur. vol. 1. 1727. *App. p.* 120.) vel
apillis antea oleo oblitis púluis inspergitur. Ve-
imentis vel stragulis lecti si inhaerent pediculi,
aec conspergi solent puluere, vel antequam con-
antur, indi hic iisdem solet. Ita tam pereunt
uam aufugiunt. Profuit in nosocomiis castren-
bus ad infesta ista animalcula delenda decocto
minum Sabadillae et foliorum Tabaci concentrati
er virgulam lectum vestimenta et pauimenta rigare,
nde intra nychthemerum fere perierunt (*K. Preuß.*
eldlazareth, p. 374.). Sunt, qui nihil mali ex
badilla in hunc scopum adhibita metuunt (VAN
ER BECK *l. c.* LOTTINGER. BERG. *Mat. med.*
822. SCHMUCKER *vermischt. Schrift. vol.* 3.
8.). Interim nolo temere applicari ab hisce,
ui achoribus capitis laborant, per quorum
cuscula resorptio acerrimi pulueris facile fit.

Fuit

Fuit iuuenis, cuius capiti puluis copioſe inſperſ
fuerat, qui vero inde inſanire coepit, donec aq
frigida totum caput lauaretur (PLENK *Mat. chirur*
p. 339.). Infans quinque vel ſex menſiu
cuius nutrix hocce puluere vſa in capillis ſu
fuerat, ſiue deglutierit de eo aliquid, ſiue reſc
ptum eius aliquid fuerit, praeuiis conuulſionib
periit (LENTIN *Beobacht. einig. Krankheiten p.* 168.
Vtrum ſiniſtri euentus exempla aliena, an propri
oculis obſeruata, illuſtrem Equ. A ROSENSTEIN pe
mouerint ad ſupprimendam laudem huius feminis
tertia editione libri ſui de morbis infantum, nc
dixero: certe in prioribus editionibus (*Ed.*
p. 363.) ſuaſit, vt praeter munditiem infan
velamini eius ſemen inſueretur.

Recenſitae modo hiſtoriae prout ſuſpecta
horum feminum naturam demonſtrant, ita et al
foeminae, quae ex confuſione nominis puluer
eiusdem portionem, quae tamen non ſignificatu
ingeſſit, vnde dolor ardens ventriculi, vomiturit
nauſea: vomitu tamen arte excitato et decoc
ſeminum Lini hauſto vitam eius ſeruare conti
(LENTIN *l. c. p.* 167.).

Hi tamen funeſti euentus non prohibuerunt, quin ſemen a quibusdam medentibus ad vermes intestinales apud homines necandos, doſibus haud exiguis, aegris ingereretur. Nec in hisce periculis diiudicari volo Sabadillae virtutem ex lubrico rationis ludibrio, ſed firmiori longe experientiae ulcro, quae vtique fauet, modo meminerint uniores et inexperti in repetendis iis cautionem uſtam non eſſe negligendam.

Cuinam anthelmintica Sabadillae vis noſtro empore primum innotuerit, certo dirimi nequit. ÖSEKIUS (*Auserl. Arzneymittel, ed.* 4. *p.* 363.), icet capite anthelminticorum notam adiecerit de oc ſemine, efficaciam tamen hanc ne verbulo uidem commemorat. Cl. SEELIGER obſeruatio uplex (in SCHMUCKERS *verm. chirur. Schrift. ol.* 2. *p.* 71.) a. 1779. primum comparuit. Sueus tamen medicus, CARGER, monet, ſe iam 1776. in narratione collegio medico Stockholienſi de rebus in munere ſuo geſtis oblata, menonem feciſſe efficaciae huius medicinae contra ermes per plures annos a ſe exploratae (*Veckorift för Läkare, vol.* 5. *p.* 297.). Quicquid orum ſit, SCHMUCKERO plurima experimenta per

partes

partes deſcripta debentur, et meritum, quod plu rimorum animos primus in hocce medendi genu conuerterit. Puluis intra vitrum lumbricis terre ſtribus vel aſcaridibus lumbricoideis inſperſus hisc conuulſiones creat violentas morte pediſſequ (SCHMUCKER *l. c. vol.* 3. *p.* 15.).

Conſtitit vero in ſingulis tribus vulgaribu vermium ſpeciebus praeſtare eximia. Nec nocui infantibus tenerioribus (SCHMUCKER *l. c. p.* 12 HAGSTRÖM in *Veckoſkr. för Läk. vol.* 4. *p.* 361 item *vol.* 5. *p.* 297. *not.*). Duplici caſu taenian eius ope expulit cl. SEELIGER (*l. c. vol.* 2. *p.* 271.) data quotidie pulueris drachma dimidia, cum con ſerua in bolum redacta et mane cum melle capta Vſu hocce per quatuordecim dies continuato e quolibet quinto die draſtico interpolato, fruſtu latim feceſſit vermis cum incredibili copia muci In vno ſimul melancholia, quae mali comes fuit diſcuſſa. Aegrorum quoque meminit cl. SCHMU CKER (*l. c. Obſ.* 10. 11.), quos a taenia Saba dillae ope liberauit et Nufferiano remedio tutioren quin efficaciorem declarat (*l. c. p.* 12.), ſubſcri bente experientia cl. CARGER (*l. c. p.* 297.) Dolendum a nemine horum ſpeciem expulſa taenia

taeniae fuiſſe definitam. Cl. HERZ (*Briefe an Aerzte 2. Samml. p. 50. caſ. 3.*) tamen commemorat nominatim Taeniam Solium, cuius articuli ante ſigillatim ex infante ſeſquienni ſeceſſerant, iam vero pars longitudinem $2\frac{1}{4}$ vlnarum aequans cum exili fine poſt electuarii, ex ſeminum Sabadillae ſcrupulo vno et ſyrupi Rhei vnciis duabus et dimidia, cochleare exiguum pro Thea bis per diem datum breui prodiit, absque vllis aliis ſubſequis vermis veſtigiis, licet continuaretur medicina.

Aſcarides exiguae iſtae, quae in inteſtino recto plerumque nidulantur, pariter hocce auxilio abolentur. Breuiſſima via hoc fit clyſmate ex Sabadillae drachmis duabus cum aquae vnciis decem ad colaturam vnciarum ſeptem coctis et aequali copia lactis miſtis, ſubiunctis pilulis mox dicendis ex Sabadilla et melle; vnde mortui cuocantur (SCHMUCKER *l. c. p.* 17.). Suffecit et vſus internus Sabadillae vel in puluere vel in pilulis huic ſcopo, etiam quum in comitatu lumbricorum infeſtarent (SCHMUCKER *l. c. caſ.* 1. *p.* 18. HAGSTRÖM in *Veckoſkr. för Läkare, vol.* 4. *p.* 361. HERZ *l. c. Caſ.* 1. 2.).

Sed

Sed plerique casus ad lumbricos profligandos spectant. Quomodo id tuto fiat, iam vberius est explicandum, vnde et norma capi potest, dum contra reliquos vermes adhibeatur. Ad consilium SCHMUCKERI capsulae fructus vna cum seminibus abditis in subtilem puluerem rediguntur. Pro adulto vtitur sequenti modo (*l. c. p.* 14.). Primum aluus Rheo et sale mirabili Glauberi laxatur. Die post mane puluerem ex seminum Sabadillae et Elaeosacchari Foeniculi $\overline{aa}$ drachma dimidia exhibet, et mox vnum vel duo cyathos infusi florum Chamomillae vel florum Sambuci superbibendos curat. Plerumque inde fit vomitus et vna vermes, si ventriculum occuparint, eiiciuntur, et hora post ius auenaceum tenue potatur. Die postero rursus puluerem aeger ingerit, vnde iterum vomitus. Nisi vermis amplius in conspectum veniat, tertio mane modo dimidium pulueris sumitur et vesperi alterum dimidium. Sicque et fit quarto die. Quinto mane purgans rhabarbarinum datur (puluis ex Rhei drachma dimidia et gr. octo Resinae praeparatae). Sexto die boli tres, quorum quilibet Sabadillae grana quinque cum necessaria quantitate mellis despumati continet, capiuntur tam mane quam

quam veſperi, et ſic pergitur ſub alterno purgantis vſu quolibet quinto die exhibiti, donec nullus mucus amplius ſecedat, et aeger nihil moleſtiae in abdomine amplius ſentiat. Subinde opus eſt continuare normam hanc per viginti dies, antequam mucus verminoſus omnino eiectus fuerit. — Infantibus duorum ad quatuor annorum mane pulueris Sabadillae grana duo cum ſyrupi Rhei cochleari paruo ingeruntur, ſuperbibito infuſo Sambuci cum lacte; et veſperi eadem quantitas. Quinto die aluus hisce granis decem vel duodecim Rhei laxatur. Eadem, quae dixi antea, ſi adſunt indicia continuationem iniungunt. Nolo vlterius perſequi doſes Sabadillae et purgantis ſelectum, in quo apud maiores infantes et mercurio dulci locus eſt, pro aetate diuerſa viri cel. ſuaſu variandum.

Praeſtat Sabadillam melle miſtam in bolo propinare, quam in puluere, nam hic per breue tempus vehementem ardorem in ventriculo excitat, quum nullus contra ſubſequatur in mellis connubio. Non nocet tamen ardor iſte, ſed puluis modo vomitiones aliquot bilioſas et purgationes alui in vermium ſodalitio excitat (HERZ

l. c. p. 57.). Infantibus tutior eſt miſcela iſta cum melle.

Inter tot felicis euentus documenta aduerſum cl. BLOCH (*Preiſſchrift v. d. Eingeweidewürmern p.* 51.) in curatione vermium iudicium reſtringi omnino debet, quippe qui aegros absque commodo grauiter affici innuit, et quod taeniae fruſta aliquando poſt vſum eius eliminentur, id vnice eius aluum mouendi poteſtati tribuit.

Indicia inſuper haud obſcura adſunt, quod epilepſiae et conuulſionum grauiorum aliquando remedium haud ſpernendum exſtet. Nulli omnino vermes ſubinde feceſſerunt, ſed mucus modo malii moris copioſus et foetens deiectus, qui, quamdiu apparuit, in adminiſtranda Sabadilla continuatum (SCHMÜCKER *l. c. p.* 11. SEELIGER *l. c. p.* 35. item *Caſ.* 13. *p.* 36.).

COMPOSITA.

UNGUENTUM CONTRA PEDICULOS *Ph. Dan. p.* 283. Inter alia recipitur hoc ſemen.

UNGUENTUM AD PHTHIRIASIN *Ph. Auſtr. provinc. p.* 289. Differt praeparatio, qua et mercurius continetur.

ASPA-

ASPARAGVS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 274. *Gen. pl. p.* 168.

521.

Pharm. ASPARAGI *Turiones; Radix.*

Aſparagus officinalis; caule herbaceo tereti erecto, foliis ſetaceis, ſtipulis paribus LINN. *Syſt. veg. l. c.* Conf. *Spec. pl. p.* 448. *α*) Aſparagus maritimus craſſiore folio. C. B. *β*) Aſparagus ſylueſtris, tenuiſſimo folio. Vtramque varietatem combinat editor *Fl. Dan. tab.* 805. *nomencl. p.* 5. *γ*) *altilis* LINN. Aſparagus ſatiua C. B. cuius icon exſtat in REGNAULT *Botan.* l'Aſperge. Planta perennis in pratis vel locis maritimis calidioris Europae, vt Hiſpaniae, Italiae, Valeſiae, Rhaetiae, Angliae, inſularum Daniae, Livoniae, Curoniae, temperatioris Sibiriae ſpontanea; ſed ob vſum turionum tam in patria, quam frigidioribus regionibus, copioſiſſime colitur.

Veteribus Graecis vtrum noſter Aſparagus ſatiuus notus fuerit nec ne, de eo in vtramque partem diſputatum. Litem nouiſſime illuſtrauit FRANZIUS (*Diſſ. inaug. de Aſparago ex ſcriptis ve-*

terum, Lipſ. 1778.). HALLERUS (*Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1239.) DIOSCORIDEM quaſi in fidem notitiae citat.

TURIONES vero, qui et proprie Aſparagi dicuntur, iſta pars ſunt, cuius cauſa non ſine magnis paſſim ſumtibus ſtirps cultura ſub dio adiuuatur: nam ex fera amariores ſolent emergere, attamen in calidioribus regionibus edules. Turiones ex radicibus annoſioribus primo et adoleſcente vere mira celeritate ſi tempeſtas calidior et humidior incidit, pullulant, teretes, perpendiculares tecti ſquamis lato ouatis, craſſitiei pro ſoli fertilitate diuerſae, ad pollicem vsque capite vel apice obtuſo inſtructi, multo ſucco aquoſo turgentes, hinc fragiles. Hi niſi tempeſtiue praecidantur in caules ramoſos ſuis foliis veſtitos explicantur. Coloris magna diuerſitas, exſtant enim virides, albi, item purpurei. Albi capitulo virideſcente praecipue in deliciis ſunt. Culturam multis deſcribere ab hoc loco alienum eſt. REICHARDI (*Gartenſchaz P.* 4. *p.* 46.), MILLERI (*Gardeners Dictionary*), auctoris libri *l'Ecole du Jardin potager* 1. *p.* 203.), SEIDELII (*Kurze Anweiſ. d. Spargel mit wenigen Koſten u. zugleich vor-*

vorzüglich ſchön zu bauen; ed. 3. Erlang. 1786.) regulae non ſuo ſucceſſu carent. Nec compendium varium artis, item ſumtibus parcens a cl. EHRENREICH (in *Vetenſk. Acad. Handl.* 1765. *p.* 214. *ſqq.*) et cl. HIRSCHFELD (*Garten-Kalender* 1783. *p.* 161.) traditum, legiſſe pigebit. Absque fimo colere edocuit RAMMELT (*oekonom. Abhandl. vol.* 1. *p.* 57.). Arenoſo ſolo delectatur Aſparagus, vbi ſpontaneus eſt, quem nutum naturae et ars vtiliter ſequitur. Cauendum eſt, ne praecidantur turiones plantarum tribus annis iuniorum, vel exiliores, nec vltra Iunium adoleſcentem in colligendis iſtis pergendum, quoniam metus eſt, ne inde radix eneruetur; item danda cura, vt ne, dum reſecantur, radici vis inferatur. Si differtur collectio, donec capitulum notabili altitudine ſuper terra promineat, turiones inde tenacitatem contrahunt, hinc mane veſperique eorum prouentui inuigilandum. Sic per duodecim pluresque annos puluini eiusmodi largam Aſparagorum meſſem concedunt. Probe culti capitulis et vicina parte quidem tenerrimi ſunt, ſed ad baſin fere vsque edi poſſunt, quin adeo dodrantali longitudine praeciſi. Commendabiles eos reddit non ſolum ſapor dulceſcens et leuiter

amaricans, ſed et, quae verno tempore obtinet, aliarum plantarum culinarium egeſtas.

Leui modo coctione opus habent. Exiliores turiones in fruſtula diſciſſi iuſculis carneis gratum ſaporem impertiunt. Craſſiores ſemicocti inſtar acetarii in conſueta olei oliuarum et acetii miſcela eduntur. Maxime vulgare autem eſt, eos in faſciculos colligatos et in aqua modice ſalita coctos cum butyro liquato vel embammate vario e. c. ex oui vitello, butyro, ſucco Citri vel vino et ſaccharo edere. Taceo varia ferculae magis compoſita, quae Aſparagi intrant, in exiguas portiones diſciſſi, prout piſis viridibus, daucis tenellis, cancrorum caudis etc. addi ſolent.

Non multum tamen nutrimenti hi turiones afferunt. Facile plerumque digeruntur a ventriculo, prout ſub experimentis ill. PRINGLE, quum carni adderentur ſub calore gr. centum, breui fermentationem ſubierunt eamque inſignem, acorem vero eum contraxerunt, vt coagulum lacti impertirent, licet non magis conſtantem, quam vt intra biduum vel triduum corruptela carnis omnino ſubigeretur (EIUSD. *Diſ. of the army App. p. 55. ſqq.*). Noui tamen imbecillum hypochon-

pochondriacorum et hyſtericarum ventriculum ab eorum eſu grauari et acoris ſenſu eos iſtis moleſtos eſſe. Nec negandum, homines ad quosdam morbos diſpoſitos non ſine exaſperatione mali vel reſuſcitatione illos ferre. Ita Aſparagis largius comeſtis haemoptyſis reuertit (QUARIN *Animadverſ. pract. p.* 66.). Hinc et diſſuadendi phthiſicis. In podagricis eſus eorum paroxyſmum accelerat (BOERHAAVII *Aphor.* §. 1258. VAN SWIETEN *Comment. vol.* 4. *p.* 306. et *vol.* 5. *p.* 306.). Facile et dabo iuriſconſultum quendam calculoſis variis ſymptomatibus poſt eſum Aſparagorum affectum fuiſſe, et arenas copioſe eminxiſſe, licet HELMONTIUS, qui haec narrat (*De lithiaſi cap.* 5. §. 17.) cauſam effectus haud concinne explicet. Hic ſine dubio repetendus a vi inſigni, qua pollent Aſparagi in lotio pellendo. Docet hancce efficaciam vberior mictio poſt eſum a quolibet facile percipienda, imo mictus cruentus qui aliquando inde ſubſequutus, recrudeſcens plerumque, quotiescunque nouiter illi indultum eſt (LANZONI in *Act. nat. cur. vol.* 1. *Obſ.* 92. *p.* 172. SCHULZ *Diſſ. de inexſpectato medicament. effectu, Hal.* 1739. §. 7. BERG. *Mat. med. veg. p.* 268.). Simul ingeſtis Aſparagis etiam parua

quantitate poſt pauca minuta temporis prima foetore lotium imbuitur, haud abſimili me iudice illi, quem Geranium robertianum ſpargit. Primus SIMON SETHI (*de alimento*, §. 9.) huius foetoris meminit. Meretur curatius per experimenta in cauſam huius foetoris inquiri; nam quod eum tribuant quidam alcali volatili Aſparagorum, duplici adhuc demonſtratione opus habet, primum, eiusmodi abundantiam vere adeſſe, dein, ſi adſit, huius phaenomeni cauſam eſſe: foetorem enim lotio non alia volatilia impertire ſolent. Adl auertendum eum, e re eſt, antequam homo mingat, aquam ſpiritu ſalis ad acorem aceti vini acerrimi impraegnatam matulae infundere (MACQUER in *Gazette ſalutaire* 1768. *n.* 22.). Calculus vrinarius, ſucco Aſparagi frigido immiſſus, decreſcere et compreſſus in puluerem comminui viſus eſt, vt inde communicare turiones cum lotio vim calculos diſſoluendi probabile appareat (LOBB *de diſſolu. calculum p.* 43.). Equidem tamen perſuadeor, plus praeſtare in calculo antequam arenulae coaleſcant inſtar diuretici. Veteres comeſtis largius Aſparagis infoecundas foeminas reddi, mares autem ad officium coniugale alacriores ſtatuerunt, in quibus effectibus ad

noſtros

noſtros Aſparagos applicatis dilucidandis argumentorum vario genere multi ſunt BURCHARDUS (*Lexic. med. vniuerſ. A - B. p.* 1152.) et WESZPREMI (in *N. Magaz. für Aerzte* 1. *B.* 1. *St. p.* 80. *ſqq.*). Diuretica ſaepe ad venerem excitandam valere, in foeminis autem menſtrua ſubinde pellere copioſius, nouimus. Inde forſitan lumen aliquando rei tam inſolitae prima conſideratione viſae affertur. Patet ex hisce aequali fere iure inter medicamina ac inter cibos locum ſibi hosce turiones vindicare.

RADICIS tamen crebrior olim in medicina fuit adminiſtratio, quae hodie fere omnino obſoleuit. Eius forma haec eſt, quod ex tubere transuerſim collocato multas fibras cylindricas ſimplices, calamum ſcriptorium craſſas oblique emittat. Recens texturam carnoſam ſubſuccoſam habet, ſaporis ex leui dulcedine amaricantis. Praefertur radix ferae plantae iſti, quae culturam ſubiit. Lotium pariter foetentem reddit, ſed antequam turiones emerſerunt. Inter aperientia diuretica olim militauit dataque in decocto vel infuſo et credita hisce viribus ſuperior eſſe turionibus. Aperiendi virtutis memoria adhuc conſeruatur nomine

RADICUM QUINQUE APERIENTIUM MAIORUM quarum haec vna fuit.

SYRUPUS DE ALTHAEA FERNELII *Ph. W. p.* 203. inter tot alia ſuperflua et hanc radicem continet.

BROMELIA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 259. *Gen. pl. p.* 158.

522.

Pharm. ANANAS *Fructus.*

Bromelia Ananas; foliis ciliato-ſpinoſis mucronatis, ſpica comoſa LINN. *Spec. pl. p.* 408. Nana Braſilianis; Ananas Luſitanis PISON. *Hiſt. nat. et med. p.* 194. Carduus Braſilianus, foliis Aloës C. B. Ananas COMMEL. *Hort. Amſtel. Vol.* 1. *p.* 109. *tab.* 57. In icone, ceterum optima EHRETI ed. TREW *tab.* 2. deſunt folia radicalia; huic adſcribitur nomen Ananas aculeatus fructu ouato carne albida TOURN. Planta perennis Americae auſtralis, vbi primum in Braſilia viſa, inſularum Indiae occidentalis, Malabariae, item inſularum plurium Aſiaticarum Celebes, Amboinae, Moluccanarum, Philippi-

lippinarum (RUMPH. *Herb. Amb. vol. 5. p. 228.*) ciuis ſpontanea. Extra patriam, ſi iuſtam perfectionem attingere debet, cultura ſumtuoſa indiget in vaporariis eius praecipue in finem exſtructis; vnde hactenus nonniſi principum et ditiorum hortos intrauit, qui vel in hisce colendis ſpeciem luxus collocant.

Allicit vero ad cultum et ſpecioſa ſtirpis fructiferae forma, et fructus maturi gratiſſimus ſapor fragrantiſſimusque odor. Hinc non pauci ſunt, qui palmam reliquis omnibus fructibus eum praeripere contendunt. Colore, figura, magnitudine, etiam ſaporis gratia, fructus variat multiplici modo; hinc breuius nomine Ananas albi, rubri, viridis, oliuacei, diſtinguitur, de quibus aliisque varietatibus, quae folia reſpiciunt, quae ipſa in quibusdam ſpinis deſtituuntur, iuuat perilluſtrem o. DE MÜNCHHAUSEN (*Hausvater, vol. 3. p. 483. ſqq.*) conſulere. Praeſtantiſſima varietas eſt, cuius nomen Tournefortianum modo dixi, quae meretur reliquis praeferri ob maximos et delicatiſſimos fructus. GONÇALO HERNANDEZ DE OVIEDO (*Hiſtoria general de las Indias lib. 7. cap. 13.*) primus eſt, qui fructus Ananas mentionem fecit. Plura hiſtorica

hiſtorica de eius in Europa primo tempore ſuc-
ceſſu memoriae prodidit cl. BECKMANN (*Beytr.*
z. d. Erfind. vol. 1. *P.* 3. *p.* 434.) Scriptorum
quae culturam eius tradiderunt, inſignis ſege-
eſt, quorum notanda TAYLOR'S *Treatiſe on th.*
Ananas, Devizes 1769. *Hann. Mag.* 1771. *n.* 30.
Beſte Art Ananas zu pflanzen, Stutgard 1778.
Hausvater l. c. p. 489. *ſqq.* SPEECHLY'S *Treatiſe on*
the culture of the pine apple, York 1779. MAWE'S
et ABERCROMBIE'S *Univerſ. Gard. and Botaniſt* vnde
verſio in HIRSCHFELD *Gartenkalender* 1784. *p.* 249.
ſqq. et *Hann. Magaz.* 1784. *n.* 101. *ſqq.*). Suc-
cedit itaque, et fructu hocce potiri, absque arti-
ficiali calore, in vaporariis, cortice coriario vel
fimo repletis. Non matureſcunt in Europa fe-
mina, vnde propagatur vel coma fructui impo-
ſita, vel ſurculis, ex alis foliorum floralium
emergentibus, vel iis, qui ex radicibus annoſio-
rum plantarum pullulant. Ex coma optimus
fructus prouenit, et vno quidem anno praeco-
cius, hinc hortulanis reddi ſolet. Infeſta ſaepe
plantis infecta ſunt praecipue ex Cocci genere
(KERNER *Naturgeſchichte d. Coccus Bromeliae* 1778.),
quae optime plantis aquae, in qua caules Nicotia-
nae macerati fuerant (KERNER *l. c.*), vel aquae cum
mercurio

mercurio viuo digeſtae et ſaponis viridis tantillo mixtae, immerſis, vel irrigatione eiusmodi aquae mercurialis (SPEECHLY *l. c. p.* 122.) necantur.

FRUCTUS bacca eſt, ex pluribus acinis angulato rotundis coadunata, quibus ſquamae calycinae mutatae interiacent. Haec iuncta corpus globoſo oblongum conſtituunt ſuccoſum, magnitudine pugni vel hunc ſuperante. Fructu hocce transuerſim diſciſſo, ſtriae radiatim procurrentes, item loculi, conſpiciuntur. Maturitas cognoſcitur odore fragrante, colore cereo, et in varietate alba mollitie aliqua, qua cedit prementi digito. Ante eſum neque caulis nec coma auferri debet, ne ſaporis odorisue iactura fiat. Immaturus acris manifeſtius eſt. Maturus crudus editur, poſtquam in orbiculos ſectus fuerit, et extima membrana coriacea ablata, quidam ſaccharum illi inſpergunt vel vino nominatim Hiſpanico antea macerant, vt acrimonia exuatur, quae ſubinde gingiuas et palatum erodit, et veſiculas in lingua excitat, imo os interne cruentat. Ab hac derivanda incommoda varia ex nimio vſu, quorſum inflammationes (ACOSTA *de las Drogas de las Indias orient. p.* 351.), diarrhoea et dyſenteria

(BONTII

(BONTII *Hiſt. nat. et med. p.* 145.). Sapor gr
tiſſime ex acido dulcis ſiue vinoſus eſt. Qu
dam eum comparant cum ſapore fragorum, al
cum iſto perſicarum, alii compoſitum declaran
vt OVIEDO ex perſicis, cydoniis et aromate m
ſchatae nucis vel, vt MERIANA, ex vuis, Arm
niaco, malo Sinenſi, pomo et pyro, vt. tacea
alia imaginationis ludibria; reliqui breuius re
expedientes ſaporem ex qualicunque delicat
fructu vnitum in hocce ſentire ſibi videntu
(Conf. BENGT BERGII *Tal om Läckerheter*, *P.*
p. 162. *ſqq.*). Subinde ſaccharo conditus
America et India occidentali transfertur, pro
piſtores dulciarii Gallici fructum in orbicul
ſectum ſaccharo condiunt. Hacce forma tame
multum gratiae perit, quae recenti fructui ine
Quum hactenus in Europa nonniſi menſae ſ
cundae ſuperioris ordinis hominum vel ditioru
deſtinetur: ſponte patet, vix niſi apud hosce m
dicaminis vicem agere poſſe.

Non deſtituitur tamen effectu medico.

Febrientibus in Noua Hiſpania refriger
ſcopo exhibetur, hique orbiculos ore tene
ſitim mitigandi cauſa et linguam humectan

(HE

(HERNANDEZ *res med. Nov. Hiſp. p.* 311.). Analepticam vim exercet et vires erigit, et ſtomachum nauſeabundum corrigit (PISO *l. c. p.* 195.). Subuenit vrinae ſuppreſſioni et doloribus nephriticis (*l. c.*). Hasce laudes renouauit nouisque auxit cl. BALDINI (*Saggio de' Scorbetti, ed.* 2. 1784. *corredata di alcune Oſſervazioni intorno all' Ananas*), in ictero, hydrope. Nominatim meminit viri, qui paullo poſt paſtum ex infirmitate ventriculi multum laborabat ſucceſſu aliorum remediorum deſtitutus, ſed qui ingeſto hoc fructu per orbiculos intra duas hebdomades perfecte conualuit (*l. c. p.* 105.). Poteſt in hosce ſcopos vel ſic capi vel forma liquoris conglaciati, iulepi, confectionis. Nec omittenda eius in ore detergendo virtus, qua omne collutorium ſuperare fertur (WRIGHT in *Lond. med. Journal* 1787. *P.* 3. *p.* 230.). Inter liquores conglaciatos is, qui ſuccum fructus huius comprehendit, gratia fere reliquis omnibus antecellit, nec in Italia vſus eius apud magnates rarus eſt (BALDINI *l. c. p.* 64.). Diſſuadetur vero fructus in inflammatoriis morbis, conuulſionibus, haemorrhagiis, grauiditate ob metum abortus (*l. c. p.* 109. RUMPHIUS quoque ſucco aliquando vti

innuit

innuit mulieres praecipue Ternatenſes ad foetum intempeſtiue pellendum, haud ſine proprio periculo) arbitror potius ratiocinio, quam experientia, duce, niſi de exceſſu ſermo, qui in qualibet alia re nocet. Liquor ſpirituoſus quoque eius additamento paratur, gratiſſimus quidem palato, ſed ſimul valde calidus, vnde aqua diluendebet, quae et odore et ſapore ſpecifico fructus imbuitur. In Italia quoque liquor quidam, Nanaja dictus, delicioſo ſuo ſapore valde clare (*l. c. p.* 110. *ſq.*).

Taceo vſum foliorum ſiccatorum in Indi orientali pro filis, quae praeuia putredine, vt ii Lino et Cannabi, opus habent. Miſcentur cum Goſſypio, vt textum inde fiat (RUMPH.).

COLCHICVM.

LINN. *Syst. veg. p.* 287. *Gen. pl. p.* 180.

523.

Pharm. COLCHICI *Radix.*

Colchicum autumnale; foliis planis lanceolatis erectis LINN. *Spec. pl. p.* 485. Colchicum commune C. B. Icon in STÖRCKII *Lib. de Colchico;* et alia in versione Germ. SCHINZII *v. d. Lichtblum;* item in REGNAULT *Botan.* Le Colchique. Confer etiam cl. HEDWIG Comment. in Leipz. Magaz. 1781. *p.* 297. *sqq.* vbi et interiores stirpis partes depinguntur, et 1782. *p.* 319. *sqq.* Planta perennis Europae temperatioris, vt Germaniae, Carniolae, Helvetiae, Angliae, Galliae, in pratis vdis crescens. Boreales terras, e. c. Sueciam, fugit. Floret autumno ineunte absque foliis, fructum ferens subsequente vere foliaque.

Vitiose in pratis saepe luxuriat terramque eneruat, vnde querelae societatis oecon. Genevensis (*Mem. de la Societé à Geneve, P.* 1. *p.* 52.). Κολχικον DIOSCORIDIS (*M. m. lib.* 4. *cap.* 84.) creditur, qui autem bulbo dulcem et tam iucundum saporem adscribit, vt eo imperitos fallat.

Memorabilis omnino inter medicamina ſtirps, quam initio veneni ſuſpicio exoſam reddidit, deinſuperſtitioſae narrationes contemtui tradiderunt, tandem noſtro tempore inter plurima diſſidia visshaud mediocris in morbis ambiguis explorata celebrauit. Et haec quidem ad radicem ſpectant.

RADIX bulbus geminus ſolidus eſt, quorum vterque communi tegmine membranaceo, eoque duplici, externo coriaceo et profunde bruno, interno tenuiori et pallidiori, veſtitur. Ratio vtriusque bulbi pro anni tempore vario valde differt tam quoad compagem, quam magnitudinem. Radix ſi effoditur vere e. c. medio Maio: bulbus, qui praeterito anno ſcapum fructiferum geſſit et autumno florem protulit, marcidus et corrugatus conſpicitur; alter vero, qui folia iam ſuſtinet vna cum pericarpiis ſuccoſus et infra fibris inſtructus cernitur, et latere oppoſito bulbulus ſulco immerſus praeſto eſt, floribus autumno ferendis deſtinatus. Annotinus emarcidus et exſuccus reiiciendus eſt, alter ouatus nucis inglandis ſubinde magnitudinis fouea et criſta laterali ſurſum inſtructus, vnice pro vſu ſeruandus eſt. Hic interne albus. Quo ſuccoſior eſt radix, eo efficacior, hinc

ineunte

ineunte aeſtate colligi eam iubet ill. STÖRCK (*Contin. experim. p.* 141.).

Iudicium de vi non ſolum ſed et de ſapore et odore huius radicis tantum differt, vt conciliari nequeant auctores, ſi vtrique veraces fuerint, niſi diſcrimen vel quoad locum natalem, vel quoad anni tempus, vel quoad naturam hominum, qui experimenta ſubierunt, accipias. MARANTA (*Meth. cogn. ſimpl. p.* 33. teſte HALL. in *Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1256.) iam notauit verno tempore eſſe amariſſimam, autumno dulcem. HALLERUS (*l. c.*) quoque autumnalem radicem omnis ſaporis et acrimoniae expertem reperit. Bulbos integros recentiſſimos in Carniola et agro Tergeſtino ſe autumno comediſſe fatetur cl. KRAPF (in STÖRCK *Contin. experim. p.* 233.). Nec praeter ingratum amarorem vllum incommodum inde ſenſit. Ipſe STÖRCKIUS (*Lib. de Colch. p.* 8. 9.) autem, qui ſine dubio vſus eſt vernali, ex applicata recente leuiter contrita ſaporem acerrimum et linguam inde rigidam omnique ſenſu per aliquot horas deſtitutam deprehendit; annoſae farinaceum ſaporem adſcribit. Idem experimentum repetens cl. EHRMANN (*Diſſ. de Colchico, Baſil.* 1772. §. 5.) ardorem in

lingua ſenſit. Nec hoc valet modo de ſuccoſa radice, ſed et de ſiccata (IDEM §. 6.), quae maſticata punctionis fortis et ardoris ſenſum in labiis cum magno affluxu ſaliuae excitauit, item in linguae (MARGES in *Journal de Med. tom.* 23. *p.* 32. *ſq.*). In taleolas ſciſſa, STÖRCKIO teſte (*l. c. p.* 25.), acribus particulis, quas ſparſit, nares, fauces ac pectus irritauit, et apices digitorum, quibus radix ſecanda contrectabatur, ſtupefecit. Cum hisce conueniunt, quae alius (MARGES *l. c. p.* 29.) narrat de effectu vaporum exhalantium, dum expreſſio fieret aquae, in qua radix macerata fuerat: ſcilicet in facie pruritus et efflorescentiae ſubſequutae, labia fiſſuras egerunt, manus pariter pruritus moleſtus fuit. Ego initio Aug̃uſti, quo iam ſcribo, in recenti radice nuperrime euulſa, dum taleam reſeco, odorem ſentio nauſeoſum, qualem in recente radice Paeoniae, manifeſte vellicantem nares, etſi non ad ſternutationem vſque, et linguae admota acrimoniae ſenſum potius quam amaritiei ciet, maſticatione haec ipſa luculentior, nec parum ingrata. — Mirum cl. KRATOCHVILL (*Diſſ. de radice Colchici, Franc. ad Moen.* 1764. *p.* 34.) nihil horum omnium ſenſiſſe, ſed nauſeoſam modo amaritiem. — In ſuperficie taleolarum diſſectarum

efflo-

efflorescit quasi farina, quam gustatam non acrem sed amaram modo deprehendi, et albidum modo ex farina immixta succum vidi. Id vere ita esse, inde elucet, quod succus expressus quieti traditus sensim clarus fit et deponit sedimentum copiosum, cuius pars inferior album amylum refert, superior autem viscida et subflaua est (KRATOCHVILL *de Colch. p.* 12.). Amylum hoc rite lotum gelatinam praebet fuscam instar gelatinae ex granis Sagu (BERG. *Mat. med. p.* 291.). Non attinet commemorare, quae fortior ignis ex radice eruit (V. si placet KRATOCHVILL *l. c. p.* 14. MARGES *l. c. p.* 31.), nec vim quam spiritus acido dulces in eam exercuerunt (MARGES *p.* 29. *sqq.*). Infusum aquosum autem coloris lutei saporem creat amarum et ad nauseam vsque ingratum. Inspissatum praestat extractum mucilaginosum coloris grisei, valde amarum; eiusque vnus ex radicis vncia vna elicuit scrupulos duos (KRATOCHVILL *l. c. p.* 16.), alius plus quam duplum (MARGES *l. c. p.* 28.). Infusum spirituosum coloris aurei largitur extractum subacre atque amaricans; ex radicis vncia vna extracti grana sedecim (*l. c. p.* 17.).

Brutis esse infestum, quin deleterium, Colchicum, et quoad omnes quidem plantae partes,

pluribus obſeruationibus didicimus. In pratis intacta relinquere ſolent folia. In ſtabulum vero inter alias herbas proiecta et quidem recentia necarunt ceruos Damas cicures binos, praeuio profluuio aluino cruento, et in hisce poſtea inteſtina praecipue tenuia inflammata et gangraenoſa conſpecta ſunt (*Breßl. Samml.* 1720. *p.* 668.). In Carniola bobus deleterium eſt, minus vero nociuum autumno, et ſiccatum viſum eſt ibidem carere omni culpa; primus effectus intumeſcentia inguinum apud illos ſeſe exſerit; ad auertendam noxam confert vti decocto ex Nicotiana cum aceto et melle (HACQUET in *n. Samml. d. Geſellſ. d. Ackerbaues zu Krain P.* 1. *p.* 1.). Vitulus floribus ſaturatus abdomine tumefacto die ſecundo periit ventriculo turgido et inflammato (SCOPOLI *Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 229.). Nec canes, quorum natura alioquin fortior, bulbi maiorem copiam impune ferunt. Binis drachmis diſſectae radicis cum carne ouilla a cane famelico deuoratis, hic poſt horam ſeſquialteram euomuit offam, ſed nihilominus paullo poſt artus tremuerunt, conuulſum abdomen et ſcrobiculus cordis introrſum verſus, ſubſequutae nouae vomitiones, vlulatus, vrinae largum profluuium, creberrimae alui deiectiones,

iectiones, ita vt intra tredecim horas quinquagesies vomeret et quadragesies aluum et vrinam dimitteret, demum miſere periret. Quicquid ſub finem huius ſcenae euomeret, loturam carnis retulit, ſicuti et vltimae deiectiones multo ſanguine, carunculis et fruſtis membranaceis, mixto exſtiterunt, quin membranaceae partes per anum propenderunt; ſenſorii communis autem vis remanſit vsque ad mortem. Ventriculus et inteſtina inflammata et gangraenoſa reperta, et haec quidem ita contracta, vt vix ſtylus penetrare poſſet (STÖRCK *de Colch. p.* 17. *Exper.* 17.). Multa ſimilia in alio cane eadem doſi enecato contigerunt (KRATOCHVILL *p.* 46. *Exp.* 4.). An vehementius canes afficit, quam alia animantia? quorſum reſpicit vetus nomen Gallicum Mort au chien, Tue Chien.

Hominibus pariter radicem venenum eſſe, iam agnouit antiquitas. De ſuo Colchico comeſtam ſtrangulando necare ediſſeruit DIOSCORIDES. Idem GALENI effatum. Sed ne de diuerſa ſtirpe ſermonem fuiſſe opponas, en ſingulares quosdam caſus exitus ancipitis vel funeſti, ex quibus ſimul cognoſcitur, hominibus pariter non

vnam, ſed plures ſtirpis partes infeſtas eſſe. Ex Colchico in prato per luſum ingeſto duo pueri miſere perierunt (JO. AGRICOLA AMMONIUS *Medic. herbariae lib.* 1. *p.* 90.). Recente radice a ruſtico incaute capta, inter inſignes turbas in periculum vitae vsque ille aluum egeſſit (LUDOVICI *Oper. p.* 63.). Necem attulerunt flores tres vel quatuor ancillae, quae illos ex populari errore contra febrem intermittentem ſumſerat, poſtquam doloribus inteſtinorum aliisque ambiguis malis per triduum excruciata fuiſſet (GARIDEL *Plantes d'Aix*, *p.* 123.). Ex feminibus, quae ſubdulcem ſaporem habent, duo infantes capſulis ludentes aegrotarunt vehementius et vomitu enormi correpti ſunt, inter quem vnus animam efflauit (*Breßl. Samml.* 1723. *p.* 679.). Alius puer quinquennis eadem inſcitia peccans nonniſi lento ſucceſſu vomitum inde natum compeſcere et recuperare priſtinam ſanitatem potuit (*l. c.*). Audiamus iam, quae STÖRCKIUS ipſe, in ſe exploraturus ambiguam radicis vim, ſenſerit incommoda. In eo granum vnum ſuccoſae radicis intra micam panis deglutitum poſtea ardorem in ventriculo, initio fixum dein ſede variabilem, creauit, ſubſequente in viis lotii pruritu et mingendi conatu

cum

cum vrina pauca flammea, ſtrangurioſa et teneſmó dolentiſſimo, item tenſione circa cordis ſcrobiculum magna, cephalalgia moleſta et ſingultiendi conatu, doloribus colicis aliisque moleſtiis, inter quas languor ſuperfuit per ſubſequos dies et ſtranguria mucilaginoſo et anodyno coërcenda (STÖRCK *l. c. p.* 11. *Exper.* 4.).

Similis effectus, qualem deſcripſi, multa veſtigia vino ineſſe reperit, in quo radix recens maceratur, quin imo dum modo radicis ſuccoſae grana tria cum vini vnciis quatuor per horam tantum digerantur; nam inter deglutiendum acre et leuiter adſtringens cenſebatur, laryngem titillauit et breuem inanemque tuſſiculam excitauit, deglutitum intra pauca minuta pr. ardorem in viis lotii creauit et paullo poſt vrinam copioſam et pallidam mouit (STÖRCK *de Colch. p.* 9.).

Turbae ex ingeſto vitioſe Colchico, modo non multum temporis interceſſerit, optime vomitoriis tolluntur; mora vero facta lactis copioſe poti et clyſmatum emollientium et mucilaginoſorum magna vis eſt. STÖRCKIUS acidis multum fidit.

Hactenus recenſitos effectus graues vel funeſtos qui legerit, mirabitur quod cl. KRATOCHVIL (*de Colch. p. 35. ſq.*) aſſeueret, tam ſe quam alios quorum nomina indicat, diuerſae aetatis et ſenſilitatis homines et Vindobonae et Francofurti a Viadrum non vere ſolum, ſed et autumno Auſtriacam pariter ac Sileſiacam, et Marchicam radicem ingeſſiſſe ad vnam, duas, tres drachmas, imo horum vnum ad dimidiam fere vnciam, aliun integrum bulbum, ſine vllo detrimento et citr inſequentem mictionem copioſiorem. Quomod haecce, ne dicam cum Störckianis, ſed et to aliis praeuiis virus animaduerſi documentis e cum effectibus oxymellis mox enarrandis combi nari queant, difficile diiudicatur. Quae cl KRAPF de bulbis autumno impune a ſe comeſti narrat (V. ſupra *p.* 195.), credidi in anni tem pore cauſam habuiſſe.

Quodſi vero ſint, qui in deprimenda efficaci Colchici nimis laborarint: ſane ex aduerſa part peccatum ab iis eſt, qui in eo inſtar amuleti adec geſtato vel ſuſpenſo egregium alexipharmacum quaeſiuerunt. Multus in hacce virtute extollend fuit GE. WOLFFGANG WEDELIUS (*Comm. de Colch*

venen

veneno et alexipharmacó, *Jen.* 1718. Conf. GÖRITZ in BÜCHN. *Miſc. phyſ. med.* 1728. *p.* 1213.), qui in morbis epidemicis multiplicis generis, peſte, dyſenteriia, febribus malignis, exanthematicis, demum variis acutis radicem, vel ſolam vel cum Plantagine in facculo circa collum inſtar praeſervatiui geſtandam ſuaſit. CHRIST. LUD. WILHELMI (*Mittel wid. d. Peſt*, *Leipz.* 1721.) ſuperſtitioni (nam ipſe in ſomno ſibi reuelatam artem pronunciat) ſpurcitiem addit, dum radicem in emplaſtro ano applicatam in peſte laudat. Serior vtroque auctor HASENEST collo appenſa pectorique nudo impoſita radice ſe aliosque medicos a febre caſtrenſi muniuiſſe, et inde ſudores ſolito-largiores et colore ſubfuſco lintea tingentes in ſe erupiſſe perſuaſum nobis cupit (*Comm. Nor.* 1736. *p.* 12. 107.). Si quid in hisce effecerit radix, vix alia ratione quam animum erigendo fiducia in imbelle auxilium poſita profuit. Metus enim vim in contagiis fouendis quis neſciat?

Sed verior eiusdem in morbis potentia noſtris modo temporibus innotuit, ex quo L. B. A STÖRCK radicem ſub incudem medicam ſcite et patienter reuocaret. Iſte enim (*Libell. de Colchici autumnalis radice.*)

radice.) a. 1763. prima experimenta apud aegro
a se capta publici iuris fecit confirmauitque dei
hinc inde eadem nouis. Cautionem in hisce ii
culcabat sensus acrimoniae in ore perceptus, ite
effectus vehemens, non in cane modo quem d
scripsi sese exserens, sed ille pariter, quem ipsem
in se ex radice vel sola vel vino macerata et ingest
expertus est, de quibus supra iam dictum, vt n
tangam, quae aliena fide explorata practicu
tantae eruditionis latere non poterant. Inter vari
phaenomena, quae sub ill. viri indagine sese ma
nifestarunt, maxime notabilis eiusdem in loti
pellendo vis fuit. Mitigare autem acre, vt i
tutum et efficax medicamen transmutaretur neces
erat. Hanc virtutem iste quidem aceto forti tr
buit, nempe radicis succosae portio eodem mace
rata linguae et palato affricta leue modo ardoris e
constrictionis indicium praebuit (STÖRCK *de Colch.*
p. 11. *Exp.* 2.). Equidem autem arbitror, acetu
tantummodo penetrare potenter in compagem eiu
et abripere auide acres et amaras eius partes, se
blandiores linguae eas sistere ideo modo, quo
dilutae fuerint. Sed si vncia vna radicis in taleola
secta aceti vini libra vna per quadraginta oc
horas lento igne maceratur, demum cum debi
exprel

expreſſione colatur, remanet modo leuis vel fere nulla in radice amarities (MARGES in *Journ. de Med.* 176[illegible]. *p.* 31: STÖRCK *l. c. p.* 24.), acetum vero ipſum acre eſt, linguam vellicat, deglutitum fauces irritat easque conſtringit, et tuſſim inanem mouet (STÖRCK); ſimul amarum eſt (MARGES). Vt miteſceret magis, addidit STÖRCKIUS librae vni aceti huius mellis puri libras duas, quam miſcelam in ſpiſſitudinem mellis leni igne coxit et *Oxymellis Colchici* nomine nuncupauit. Hoc leuiter modo linguam ſtimulat et adſtringit, mucumque quo obducitur egregie abſtergit; ad paruum cochleare autem captum vrinam mouet (STÖRCK *l. c. p.* 26. *ſq.*). En igitur alius virtutis Colchici indicium haud ambiguum, in pituita ſolvenda haud parum valere. Et hacce oxymellis forma plerisque caſibus radix per os exhibita eſt; pauciſſimi ſequenti tempore puluere vſi ſunt. Iſtius oxymellis vires iam per partes expendam. In dulici malo nominatim vires egregias demonſtrat, in hydrope ſcilicet et aſthmate.

Praemittenda merito propria STÖRCKII in hydrope experientia. Vnica tantum voce declarauit iam antea LINNEUS Equ. (*Amoen. acad. vol.* 5. p. 159.), ſe notitiam huius virtutis habuiſſe, licet

modum

modum vſurpandi radicem non exponat. Nc
vero vnice in ſimplici hydrope vel mitiori ei
ſpecie, ſed complicato et grauiori, hoc oxym
profuit, et quos non ſanauit omnino hisce miti
tamen reddidit malum et vitam prolongaui
Opem tulit in aſcite cùm hydrope anaſarca iunct
(*De Colch. Caſ.* 1. 4. 5. 7. 8. *Cont. exper. Caſ.* 5.
Adfuit ſubinde ſimul difficillima et ſtertoroſa reſp
ratio cum tuſſi (*Caſ.* 3. 4. *Cont. experim. Caſ.* 2.
6. 7. 8.). In quodam icterus vna afflixit (*Caſ.* 9.
Leuauit malum etiamſi phthiſis vlceroſa pulmonu
adeſſet, et deuicit hydropem, etiamſi phthiſin no
poſſet (*Caſ.* 2. 6.). In quibusdam ex ſuppreſ
febre intermittente hydrops enatus erat (*Caſ.* 1. 8.
In alio ſcarlatina neglecta pro cauſa fuit (*Con*
exper. Caſ. 1.). Et varia alia incaſſum ante ten
tata fuere; nec diuturnitas mali obſtitit, vtpot
quum per aliquot menſes apud plures durauiſſet
nec aetas obicem poſuit, etenim vetula nonagena
ria ſurda, ſui neſcia, ſtertoroſa cum intermittent
et debili pulſu immaniter ex aqua collecta tumens
inde ſanitatem recuperauit (*Caſ.* 13.). Sigillatim
mentio facienda eſt virginis, miranda magnitudin
et duritie ventris femorumque tumidorum inflexi
litate laborantis, ſed huius virtute ſanata

(*Caſ.*

(*Caſ.* 10.). Alia foemina ab ingenti oedemate capitis ad interna capitis prorepente eo liberabatur (*Cont. exp. Caſ.* 10.).

Eandem experti ſunt efficaciam multi alii medici, non ſolum ii, qui vinculo arctiori cum ill. A STÖRCK iuncti erant, e. c. cll. ZACH Peſtini (STÖRCK *Cont. exp. p.* 160.), KRAPF Tergeſtini (*l. c. p.* 250.), PLENCK (*Mat. chir. p.* 345.), COLLIN (*Obſ. circa morb. acut. et chron. P.* 2. *cap.* 1.), qui numeroſiſſimos caſus ad quadraginta vsque ſiſtit, ſed et alii variis diſſitis regionibus degentes. Spectant huc per partes ſollicite enarratae hiſtoriae quorundam in Gallia medicorum, cll. MARGES (in *Journ. de Med. tom.* 23. *p.* 20. *ſqq.*), PLANCHON (*l. c. p.* 324. *ſqq.* et *Journ. de Med. tom.* 28. *p.* 504. qui variorum infantum curatorum memi-hit), DU MONCEAU (*l. c. p.* 519. *ſq.*), anonymi cuiusdam (in *Gazette ſalutaire* 1768. *n.* 46.). Cl FR. CHRIST. JUNKER (*Diſſ. de aquarum hydropic. uacuatione prudenti*, *Hal.* 1768 ſed mihi hactenus non obuia) efficaciam eius explorauit in homine, ui iam vndecies paracenteſin abdominis ob hydro-em ſuſtinuerat. In variis noſocomiis praeterea, t Turicenſi, (SAL. SCHINZ *Verſ.* libri Störckiani

Abh.

Abh. v. d. Lichtblum, 1764. *Praef. p.* 22.) Argentoratenſi (EHRMANN *Diſſ. de Colchico*, §. 15. commodum exoptatum praeſtitit. In iſto memorabile leuamen attulit foeminae, per quinque dimidium annum foetu intra tubam Fallopianam latente grauidae. Bis hydropem articuli eius ope ſanauit cl. PLENCK (*l. c.*), teſtisque eſt, i hydrocele vti et hydrophthalmo votis reſpondiſſe

Tutiſſimum eſt, a parua doſi initium facere hinc adulto oxymellis huius bis per diem drach mam vnam in vaſculo decocti vel infuſi cuius dam praebere et ſenſim aſcendere, ſic vt pe diem vncia vna vel ſeſquialtera conſumatur; dur dilutum oxymel aeger ferat, omitti poterit veh culum (STÖRCK *de Colch. p.* 72.). Metus magna doſi tanto minus locum habet, quun adeo vnciae duae vel tres innoxiae per dien fuerint (*Cont. exper. p.* 159.). Imo propinata ſunt hydropicae pertinaci malo vnciae quatuo per diem, indeque conualuit (COLLIN *Obſ. c. morb. P.* 2. *p.* 129.). Robuſtis quoque et qu bus ſana viſcera ſunt, licet illico a magna do incipere. Quibus aluus inde laxa ſine leuamin fit, vnde debilitatio inſignis, hisce opus eſt opiatur

opiatum vel ſyrupum Papaueris albi admiſcere, vnde ad ſolitas lotii vias vis conuertitur (*l. c.* item STÖRCKII *Cont. exper. Caſ.* 5.). Subinde ſudor erumpit, cum quo hydrops diſparet (COLLIN *Obſſ. P.* 2. *p.* 127.). In quibusdam nulla notatur euacuatio, et nihilo minus hi ex oxymelle conualeſcunt (*l. c.*). Boni ceteroquin augurii eſt, vrinam vario gradu fuſcam cum enaeoremate fuſco nigro craſſo copioſo mox poſt vſum mitti, ſed paullo poſt mutari in colorem dilutiorem, item primis diebus curationis ſedimentum deponi mucoſum granulis varii coloris mixtum (*l. c.*). Aſciticis habitus ſtrictioris citius et minori doſi medetur, quam iis, quibus laxior corporis compages eſt (ID.). Concedi et poteſt praeſente febre (ID. *p.* 129.). — Sub hisce cautelis nemini nocuiſſe tantum non omnes vno ore confitentur. Vnde inexſpectato legitur, ex parua quantitate oxymellis, loco ſalutaris effectus, inſignem ardorem viarum lotii, excretionem vrinae parciorem, reſpirationem difficiliorem et auctam ventris intumeſcentiam euaſiſſe (DE BERGE in *Journ. de med. tom.* 22. *p.* 526.).

Non mirum eſt, multos hydropicos inde non ſanari: miraculum contra eſſet et naturae

legibus aduerſum, ſi omnes ſanarentur. Quis enim peritior ignorat, quanta labe vaſorum et viſcerum hydrops coniunctus eſſe ſoleat, et quam pertinax ſaepe alias cuilibet medicaminum generi obſiſtat. Sufficit multis auxilio fuiſſe, et ibi aliquando proficere, vbi Scillae locus non eſt. Huius vires in plerisque aemulatur Colchicum, et vel ideo ius ciuitatis inter medicamina meretur, quod indigena multis in locis planta eſt, Scilla exotica. Multi, qui Scillam absque nauſea et vomitu non ferunt, impune atque in ſalutem ſuam Colchicum aſſumunt (SCHINZ *l. c. p.* 20. et STOLL *de morb. chron. p.* 69.). Neque STÖRCKIUS omni hydropi ſanando illud par declarauit, ſed prodeſſe quandoque aliis remediis irritis et quandoque perperam dari (*de Colch. p.* 71. *Cont. exper. p.* 158.). Nec excludenda alia ad efficaciam augendam, vel vitia poſt euacuationem per lotium reſidua tollenda. Sic aliquando profuit ob obſtructiones viſcerum terram foliatam tartari addere (STÖRCK *Cont. exper. p.* 148. 251.), vel Scillae extractum admiſcere, item ſubiungere tonica, ſtimulantia, et ſolari moleſta varia praeſentia ſymptomata.

Sic componi poterunt facile quorundam exterorum querelae de inertia vel inconſtantia radicis

in

in hydrope. Harum quaedam adeo inter ipſas eius laudes comparent (Vid. e. c. *Journ. de Med. tom. 23. p. 331. 333. tom. 28. p. 515. 519.*). Sic Anglorum plures absque ſucceſſu illud praeceperunt (*Med. Obſ. and Inqu. vol. 3. praef. p. 5.*), quorum numerum quodammodo auget cl. HUTCHESON (in DON. MONRO's *Eſſay on dropſy, p. 108.*), qui quidem bis in hydrope anaſarca longioris morae, ſemel in recente tumore oedematoſo infantis, item ſemel in puella aſcite ingente correpta, probo euentu illud dedit, ſed ſex, inter decem, caſibus fruſtra. Mirum ſemper iners illud reperiſſe cl. PAULIZKY (*Med. Beob. 2. Samml. p. 90.*), etiamſi magna doſi datum. Aſciticis fruſtra ſe illud dediſſe dolet ill. QUARIN (*Animadv. pract. p. 168.*), qui tamen non in vniuerſum illud deprimit. Squilla vi inferius cognouit ill. BERGIUS (*M. m. p. 291.*): anne cauſa fuit, quod oxymel ex radice forinſecus allata, praepararetur, quum ſtirps deficiat in Suecia. Nolo KRATOCHVILLII (*de Colch. p. 37. ſqq.*) ſiniſtrum iudicium de inertia huius oxymellis, quod ex peregrinis narrationibus modo hauſit et animum partium ſtudio non omnino liberum prodit, in ſeriem reliquorum ponere, quibus nuda vnice veritas cordi fuit.

Transeo ad oxymellis huius in asthmate praestantiam considerandam, quo nomine chronicas varias affectiones pectoris complector, in quibus respiratio difficilis, stertorosa, anxia, aliquando suffocationem minans aegros corripuit, siue causa latuerit in muco abundantius inter pulmones collecto, siue obstructionibus compagem eorum obsidentibus. Malum hocce saepe iunctim cum ascite, anasarca et hydrope pectoris, afflixit. Subinde solum aegro vim intulit. Disperſa igitur horum multa exempla comparent inter ea hydropicorum, quorum mentionem iam feci; et vtrique malo tum suppetias tulit. Mali, ab hydrope separatim vrgentis, vel curati vel mitigati luculenta quaedam exempla dedit STÖRCKIUS (*De Colch. Caſ.* 11. 12. *Cont. exper. Caſ.* 4. in quo acceſſit dein hydrops pectoris; *Caſ.* 9.), tum et alii praecipue inter Gallos, quos nominaui. Quae iam de dosi et cautelis monui, huius quoque loci sunt. Radicis huius vis in asthmate non nouiter modo cognita est, sed puluis eiusdem iam dudum pretium singulare obtinuit cuspidatim datus, ob efficacem et velocem effectum (GÖRITZ in BÜCHN. *miscell.* 1728. *p.* 1213.).

Pulueris,

Pulueris, vt antaſthmatici, quum mentionem faciam: memorandum eſt, noſtro tempore quoque in hydrope puluerem virtute oxymel ſui nominis aemulatum eſſe, etſi paucioribus exemplis. Acrimoniae in lingua indicia, quae ſupra recenſui, augurari efficaciam iam ſinunt non leuem. Hinc probabile, temporis mora vel acceſſu aëris eneruatam inſigniter fuiſſe radicem, quam a quatuor ad octo cochlearia exigua pro Thea per diem, licet in deſperatis caſibus ſalutem afferret, obtulerat HEUERMANNUS (*Vermiſchte Bemerk. u. Unterſ. d. Arzneiwiſſ. vol.* 1. *p.* 241.). Doſin etſi non ſignificat cl. THEDEN (*Unterr. für die Wundärzte, P.* 1. *p.* 176.), nos tamen certiores reddit, deſperatis hydropis caſibus puluerem radicis vel ſolum vel cum tartaro tartariſato mixtum efficaciſſimum deprehendiſſe, et alui quidem deiectionibus crebrioribus absque vllo alio euentu hanc medicinam auxilium attuliſſe.

Iunctim haecce omnia ſumta docent, non in lotio vnice mouendo inſigniter Colchicum valere, ſed potenter etiam ſoluere tenaces et compactos humores, et, ſi pectus grauant, ſcreatum promouendo pulmones egregie liberare.

Inter tot praeſtantiores effectus recenſitos condonari facile poſſet, ſi omitterem, ad verrucas ani delendas alligatam fuiſſe radicem; coctam vero lacte necare pediculos inguinales (JO. BAUH. *Hiſt. pl. tom.* 2. *p.* 650.); flores quoque verrucis manuum affrictos easdem tollere (SCHINZ *Praeſ.* verſ. libri STÖRCK *de Colch. p.* 24.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ACETUM COLCHICI. Praeparationem ſupra (*p.* 204.) expoſui. Receperunt hocce quoque varia diſpenſatoria pharmaceutica e. c. *Brunſv. p.* 171. *Ph. Würt. ed.* 3. *p.* 3. Rariſſimi tamen vſus. Sed eximie externa applicatione reſoluit, eoque magnus ad oculi ſiniſtri angulum internum tumor diſſipatus eſt (STÖRCK *Cont. exper. p.* 159.).

OXYMEL COLCHICI. V. ſupra *p.* 205. Iam illud in plerosque recentiores libros pharmaceuticos tranſiit e. c. *Ph. Würt. p.* 733. *Brunſv. p.* 291. *Lond.* 1787. *p.* 93. Licet ex recenti radice vulgo paretur: ſub defectu recentis tamen etiam ex ſicca fieri poteſt, modo eadem, quoad reliqua neceſſaria, proportio obſeruetur (PLANCHON in *Journ. de Med. tom.* 28. *p.* 521.). Experimenta in aegris efficaciam euincunt.

SYRUPUS

SYRUPUS COLCHICI *Ph. Ed.* 1783. *p.* 193. Loco mellis ſaccharum ſumtum fuit; ad imitationem ſyrupi ſui ſcillitici. Huc trahi poterunt ſupra de oxymelle ſcillitico propoſita.

524.

Pharm. HERMODACTYLI *Radix.*

Item HERMODACTYLI (In plurali).

— — — A quanam ſtirpe haecce radix petatur, nondum certo conſtat. LINNEUS Equ. illam in *Materia medica* a. 1749. item in *Spec. pl. p.* 28. *Iridi tuberoſae* ſuae adſcripſit, nixus, vt dicit, auctoritate TOURNEFORTII, quam nullam aliam equidem reperio, quam quod hic (*Coroll. inſtit. rei herb. p.* 50.) hanc Linneanam ſpeciem nomine Hermodactyli inſigniuerit. Ipſe LINNEUS tamen poſtea (*Diſſ. Obſ. in Mat. med.* 1772. *p.* 6.) inter incognitas ſtirpes veram collocauit, ſignificatque recentiores quosdam MILLERUM nec non FORSKÅHLEUM ſuſtinere, *Colchicum illyricum* ſtirpem veram eſſe. In MILLERI Lexico ed. 8. nomen triuiale hocce non exſtat, declarat autem ibidem auctor, Colchicum variegatum vel Colchicum teſſulatum ſuum

pro Hermodactylo officinarum haberi et vtramque ſtirpem Aſiae minoris ciuem eſſe. Sed propria indagine ipſum TOURNEFORTIUM (*Mat. med. verſ. Angl. p.* 82), vti HERMANNUM (*Cynoſ. mat. med. tom.* 1. *p.* 113.) pro ſpecie Colchici orientali habuiſſe reperio, cui addit vterque ſynonymon: Colchicum radice ſiccata alba C. B. ad quem locum TOURNEFORTII ſine dubio et reſpexit cl. GEOFFROY (*Mat. med. Traité tom.* 2. *p.* 137.). Vnde cadit huic a cl. ALSTONI (*M. m. vol.* 1. *p.* 461.) facta reprehenſio.

Colchicum ipſum *Illyricum*, quod nomen neque in *Syſt. veg.* nec *Spec. plant.* L. exſtat, non ſatis notum eſt, nec ex RAUWOLFFIO (*Reyß, pars* 1. *c.* 9. *p.* 121. vel GRONOV. *Fl. orient. p.* 46.) determinari perfecte poteſt. Auctor anonymus libri *Matiere medicale extraite des meilleurs auteurs*, *p.* 139. refert plantam ipſam ſe in Aſia minori, Colchico vulgari noſtro foliis et fructu ſimillimam, vidiſſe.

RADIX, qualem officinae ſeruant, figurae eſt fere cordatae magnitudine circiter Caſtaneae, altera ſuperficie ſubplana, extus flauicans interne albida, ſaporis ſubuiſcidi farinoſi, odoris vero expers.

expers. Affertur nobis ex Natolia et Aegypto per Turciam.

An ſit haeccè eadem, ac radix Hermodactyli veterum Graecorum et Arabum, diiudicari hactenus non potuit, nec operae pretium videtur noua indagine bonas horas in re ambigui euentus dilapidari, tanto minus quum virtutes a veteribus illi adſcriptae nulla in re valde emineant.

Sapor radicis recentis fertur eſſe acerrimus; annoſae autem ſubdulcis farinaceus, aliquantiſper viſcoſus; odore deſtituitur (HERM. *Cynoſ. mat. med. l. c.*). ALEXANDER TRALLIANUS Graecorum primus eſt, qui Hermodactylum antiquis vſitatum commendat, et quidem inſtar purgantis in podagra, in aromatum, ſubinde purgantium aliorum, vario connubio (Vid. *libr. med.* 11. *ed.* ANDERNACI *p.* 643. *ſqq.*). Item PAULLUS AEGINETA (ed. TORIN. *lib.* 3. *p.* 237. *lib.* 7. *p.* 462.) in articulorum doloribus laudat purgantis inſtar; moleſtum autem ſtomacho pronunciat, vnde ratio cognoſcitur, cur veteres aromata addiderint. Ex Arabum numero produco MESUEN (*de ſimpl. l.* 2. *c.* 7. *p.* 56. *b.*), qui podagrae conferre non ore modo ſumtum, ſed etiam cataplaſmate applicatum

 declarat.

declarat. In Aegypto mulieres Hermodactyli r
dices, quales in officinis proſtant, modice toſt
inſtar Caſtanearum deuorant, quin numero decer
dum cubitum eunt per quindecim ad viginti v
que dies, vt pinguefiant, nec inde aluu
laxam experiuntur, vel aliud incommodum (A
PINI *med. Aegypt. p.* 234. 253.). Facile inc
perſuademur, Aegyptiacum Hermodactylum di
ferre ab illo veterum, niſi forſitan vi ignis ſu
toſtione acre diſſipetur, vel ipſum Hermodact
lum veterum aluum mouendi vim modo adipiſ
aliorum purgantium additamento. Cl°. RUSSEL
(*Oeconomy of nature in diſeaſes of glands*, *p.* 205.
in vſu fuit ad imitationem mulierum Aegyptiac
rum in connubio balnei tepidi Hermodactylos
aquam marinam propinare, vnde in vtroque ſex
macies, corrugatio cutis, eruptiones variae cuta
neae ſublatae, habitusque corporis plenus glabe
que euaſit, et iuuentus reuixiſſe viſa.

Sunt, qui in dubium vocant omnino vir
purgantem, e. c. CASP. HOFFMANNUS (*de medicam. offi
p.* 44.), ALSTON (*M. m. tom.* 1. *p.* 463.
DE HAEN (*Praelect. in* BOERH. *inſt. pathol. tom.*
p. 197.). Vernalem radicem ad drachmas tr
v

vel quatuor SWIETENIUS absque aluo mota ingeſſit (DE HAEN *l. c.*).

Vix vnquam amplius hodie praecipitur a medicis, et exulauit plerisque diſpenſatoriis pharmaceuticis. Fidem, quam veteres Hermodactylo ſuo in podagra tribuerunt, in memoriam quodammodo reuocauit DECOCTUM ANTIPODAGRICUM VIENNENSE, olim inſigniter commendatum a cl. BEHRENS (*Ephem. nat. curioſ. Cent.* I. *Obſ.* 81. *p.* 151. Conf. FR. HOFFM. *Medic. ſyſt. tom.* 4. *p.* 533.) ex Hermodactylis, Polypodio, radice Chinae, Sarſaparilla, Guaiaco, cum aqua et vino coctis. Eiusdem naturae eſt decoctum quoddam in Belgio valde recentius laudatum, ſcil. ℞. Rad. Polypod. Hermodactyl. Bardan. Sarſaparill. ā ℥iv. Raſur. Lign. anct. ℥ij. Conciſ. add. Aquae Menſ. IX. Vin. lb. ℥iij. Stent in digeſtione, filtratis iterum affunde Aquae Menſ. vj. Vin. ℥ij Ebulliat ad remanent. tert. part. D. S. pro potu ordinario (FUUN in *Verhandel. door de Hollandſe Maatſchappy d. Weetenſchappen te Harlem, vol.* 2. *p.* 6.). Fatendum tamen in vtroque decocto ob varietatem eorum, quae recipiunt, meritum ſingulorum valde euadere ambiguum.

COM-

COMPOSITA.

SPECIES DECOCTI ANTIPODAGRICI VIENNENSIS

Ph. Würt. p. 181.

CROCVS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 75. *Gen. pl. p.* 25.

525.

Pharm. CROCVS.

Crocus ſatiuus; ſpatha vniualui radicali, corolli tubo longiſſimo LINN. *Spec. pl. p.* 50. α) *o cinalis*; autumnalis foliis anguſtioribus margi reuolutis *Syſt. l. c.* Crocus autumnalis ſatiu DOUGLAS in *Phil. Tranſ. vol.* 32. *p.* 441. *tom. fig.* 6. DU HAMEL *Mem. de l'acad. R. de ſc. de P ris* 1728. *p.* 100. cum *tab.* 1. 2. Le Saffran FO GEROUX DE BONDAROY in *Mem. de l'ac. R. de p.* 92. cum *fig. tab.* 1. 2. Depictum quoque re querunt REGNAULT *Botan.* Le Safran; MILLER's *I gures of plants, tab.* 111. *f. a. b.* Κροκος Graecorum Zaffaran v. Zahafaran Arabum. Planta pere nis, ſpontanea in ſecunda regione M. Olym (SESTINI *Lettere o Viaggio per la Peninſula Cizico, vol.* 2. *p.* 97.), in montibus Cauc aliisque Perſicis (GEORGI), in montibus et v lib

libus inde a Crimmia antiqua vsque ad Balu-clavan (*Deſcription phyſique de la Contrée de la Tauride, p.* 185.). Non igitur eius natale ſolum ignotum eſt, vt cl. ALSTON (*Lectures on the Mat. med. vol.* 2. *p.* 117.), et adeo MILLERUS (*l. c.*), quondam exiſtimarunt. LINNEUS (*Spec. pl. Mat. med.*) alpinum facit, et Helveticas alpes quoque tanquam patriam nominat: ſed aduerſatur HALLERUS (*Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1257.), quin animo nonnihil commotior (*Gott. Anz.* 1778. *p.* 88.), et confudiſſe officinalem cum varietate verno tempore florente (Croco ſatiuo *β*, vernali LINN.) accuſat, qua in re, ſaltim quoad Helveticam plantam, HALLERI aſſerto facile ſubſcribes. Varietas officinalis florem multo maiorem gerit verna, ſtigma tripartitum grandius, odorum et aromaticum.

Nullibi vero, quantum ſcio, ſpontaneus Crocus legitur, ſed tam in orientalibus regionibus, quam Europaeis variis climatis temperatioris, cultu accedente perficitur, vt et ea pars ſtirpis, quae munice in vſum vertitur, maior, odoratior et amarior euadat. Sic minorem et minus amarum ſpontaneum Crimmiae eſſe legimus (*Deſcription de la Tauride*

Tauride ſupra *cit.*). Ita colitur in montibus Cau caſi (GEORGI *Reiſe durch Rußland, vol.* 4. *p.* 38. in Perſia (CHARDIN *Voyage vol.* 4. *p.* 37.), i monte Atlas ditionis Tripolitanae, praecipue e parte, quae Garean dicitur (ROTHMANNS *bre Reſa til Garean* in GÖRWELLS *Adreſſe* 1775. *n.* 39. Per Arabes probabile in Europam primum tranſiiſſ et quidem Hiſpaniam, vbi hodie in La Manch nominatim in St. Clemente copioſe legitur (DIL LON's *Travels through Spain*, *p.* 419.). Galli i terra Gatinois (*Journ. de l'agriculture* 1766. *D cembre.*) olim maiori ſtudio quam hodie fit hui rei operam dederunt; in Angoumois (MUNIER *Eſſa d'une methode à etendre les connoiſſances des voyageur vol.* 2. *p.* 271.) tamen iam ſtudioſius cultum exer cent. In Anglia variis locis eum ſibi commenda tum habent, vt in Eſſex, Suffolk et Cambridge ſhire, nec exiguo lucro (DOUGLASS in *Phil. Tranſ n.* 405. *p.* 566. *ſqq.* MILLER's *Gardeners Dictionar* art. Crocus; *Account of Saffron, the manner of it culture and ſaving for uſe, with the advantages it wil be of to this Kingdom. Dublin* 1732. 8.). Nec ne gligitur adhuc hodie in Sicilia (SESTINI *Letter vol.* 3. *n.* 7.), nominatim in ditione S. Filippo Iudica, Scarpello, Torciſi, in quibus tribus poſte

rius

rius dictis locis ab eremitis curatur. In Helvetia quoque variis locis colitur (HALL. *hist. stirp. Helv.* l. *c.*). Nec fugit eius cultura Germaniam, sed nclaruit ibi inprimis Austriacus (JO. BERNH. ANT. RAUCH *de vsu et abusu Croci austriaci, Vienn.* 1732. 4.), cui suppar perhibetur Bauaricus (*Der Wiener Safran in Baiern od. vollständiger Unterricht, wie man d. Wiener Safran in Baiern eben so gut, als in Oesterreich erziehen könne, von* L. FR. WAGNER, *samt* 1. *Kupf. München.*).

Non attinet hic in minutias culturae descendere. Requirit illa solum siccum, elatum, monosum, arenosum, argillosum, sed fimo bene mixtum. Puluinus eo fine rite subagitur et in uolibet sulci rectilinei tres longitudinaliter fiunt. ropagatur stirps per bulbos, nam semina in ulta planta non matuescunt. Minores non cile flores ferunt, qui vero formam nonnihil deessam habent plerosque suppeditant. Bulbi in ueas exiguas immittuntur, tres pollices circiter stantes (Vid. figura eiusmodi areae cum puluinis is depicta in SESTINI *Lettere tom. 3. p.* 181.). rcior messis primo anno contingit, quam subsequente. Duobus annis (MUNIER *l. c.*) in Angoumois,

goumois, tribus (SESTINI) in Sicilia, quatuor ve
quinque annis (DILLON) in Hiſpania, ſex ve
ſeptem annis ad ſummum (GEORGI) in Caucaſo
exactis, effodiuntur bulbi et progenies multiple
noua, bulbo antiquo vel in ſummitate vel ad later
adhaerens (Egregie in bulbi ſtructuram inquiſiui
cl. FOUGEROUX *l. c.* errorem TOURNEFORTII alio
rumque redarguens), in nouas areas transfertur
Duplici morbo ſubinde bulbi tentantur. Horun
vnum cl. DU HAMEL (*Mem. de l'acad. de ſc. de Pari*
1728. *p.* 100. *ſqq.*) ſub nomine *la Mort* deſcripſit
Cauſa eiusdem quaerenda eſt in ſpecie Lyco
perdi, quae bulbo Croci ſeſe affigit, et fibris ramoſi
emiſſis et propaginibus ſ. tuberculis in via progna
tis, in vicinos bulbos infeſtam ſuam vim diſpergit
inde enim non ſolum membranae externae bulb
corrugantur, marceſcunt, et in colorem ingrat
brunum decolorantur, ſed et ipſe bulbus, centr
excepto, quo exſuccae reliquiae eius apparen
in materiem terream nigreſcentem effoetam mutatu
(Conf. *l. c. tab.* 2. annexa, et *Mem. de l'acad. d*
ſc. 1782. *fig.* 10). Paraſiticam hanece ſtirpem
Croco nutrimentum neceſſarium abſtuliſſe in patul
eſt. — Alter Croci morbus in Gatinois *Taco*
dicitur, a cl. FOUGEROUX DE BONDAROY (in *Mem*
d

de l'ac. R. de ſc. 1782. *inde a p.* 89.) curatius conſideratus. In hoc integumenta bulbi primum ſana apparent, ſed pulpa maculis bruni coloris praegreſſis in puluerem nigreſcentem degenerat, et ipſa integumenta tandem rubicunda fiunt. Labes vel contactu bulborum vel adſperſo puluere infeſto ſeſe in ſanos bulbos transfert. — Vtrumque malum et arcet et tollit optime lixiuium alcalinum cum calce, cui immerguntur bulbi per duas tresue horas, antequam plantentur, ablatis prius integumentis et detritis maculis, ſi adſunt.

Autumno, dum flores praeſto ſint, quouis die hi mane leguntur, et horum quidem manipulus vnus poſt alterum in corbem collocatur, vt domi per largam menſam ſterni et ex hisce ſtigmata cum longa portione ſtyli ipſius eximi poſſint. Reliquum floris vt inutile reiicitur. Sequitur iam horum exſiccatio, in quem finem fornax portatilis ex aſſeribus emplaſtica materie obductis in Anglia adhibetur. Super hac tenditur aulaeum ex ſetis textum, cui ſuperponuntur plagulae aliquot chartaceae, in quas collocant Crocum humidum ad craſſitiem pollicum duorum vel trium, quem tegunt aliis plagulis, dein lodice laneo aliquoties

complicato, vel puluino ſtramine repleto, et, accenſo per tempus foco, tabula pondere grauii onerata. Ignis initio adminiſtratur fortior, deinde mitior, et placenta in quem Crocus concreſcit invertitur aliquod tempus poſt, ali vero per 24 horas debet ignis (MILLER). In Sicilia ſuper charta ſiccantur ſtigmata in latere calefacto (SESTINI); in Angoumois autem intra cribrum, ſuper igne flammante diſtantia trium vel quatuor pedum. (MUNIER). Optime ſeruatur Crocus, ſi intra veſicam in vas ſtanneum bene obturatum reponitur.

Id quod vero CROCI nomine proprie venit, ſunt tria iſta *Stigmata* ſiue laciniae trifidae, quae in piſtillo ex apice ſtyli emergunt. Cornua paullo a re alienius vocat HALLERUS. Recentia et ſuccoſa ex baſi gracili lutea ſenſim in figuram cuneiformem coloris fului ſ. profunde rubri, apice truncato crenato ex albido luteo dilatantur, ſubmembranacea, conuoluta, pollicem circiter longa (Conf. illuſtrationis cauſa TOURNEF. *Inſtit. rei herb. tab.* 184. *lit. D.* DOUGLAS *l. c.*). Corrugantur et contorquentur ſiccando varie, ita tamen vt crebra ſpecimina obveniant inter ſicca, in quibus terna vnita ſumma ſtyli parte conſpiciuntur. Odorem et ſuccoſus

Crocus

Crocus ſpargit fragrantem, ſiccus vero longe magis et largo ambitu cum ſapore ſimul amaricante et aromatico et nonnihil acri. Quaelibet natio Crocum apud ſe cultum laudare ſolet. *Orientalis* dictus diu excellere creditus, prout CHARDIN (*l. c.*) Perſico palmam adiudicat. *Siculus* iam antiquo tempore magna in exiſtimatione fuit, etſi minori, quam alter. Siculus tamen hodie non maiori copia colitur, quam vt nationi ipſi ſufficiat (SESTINI). *Anglicus*, qui ſtigmata latiora habet, et *Auſtriacus*, hodie valde celebrantur. Poterit clima aliquod virium addidiſſe. Sed in diiudicando pretio Croci etiam ad culturae ſtudium, integritatem bulborum, exſiccationis et conſeruationis Croci ſollertiam et aetatem Croci ſeruati, attendas; nec perinde eſt, vtrum lucri cauſa multum de ſtylo virium caſſo ſimul decerpatur. In Europa cultus eousque praeferri apud nos orientali meretur, quod genuinus facilius haberi poteſt, item recentior, nec peregrino additamento deprauatus. Nempe pondus Croci exiguum ad lucrum fraudulentum inuitat venditores perfidos. Ad vnum enim granum Croci ſicci recipiuntur flores 14 vel 15, et ad vncias ſedecim flores 107520 (ALSTON's *Lectures on the Mat. med. vol. 2. p.* 118.).

Solent quidam, vt Tripolitani, oleum conſervationis cauſa Croco addere, ſed interdum ob lucrum ex pondere plus quam opus, quin corrumpunt illum eodem fine farina (ROTHMAN *l. c.*). Hiſpanicum pariter oleo inquinatum eſſe accuſant. Immiſcere aliquando fibras carnis bubulae coctae in Gallia olim vſitatum fuit, vt mandato R. Henrici ſecundi medio ſeculo decimo ſexto edito inter alios ſophiſticationis modos a Rege ſeuere interdictos indicatur (V. DE LA MARE *Traité de Police, tom.* 4. *p.* 593.), ex quo ſimul cognoſcitur, quantae iam tum cultura Croci curae in Gallia eſſet. Alii addunt Carthami tinctorii floſculos. Ante aliquot annos capſulam largam chartaceam horum mihi miſit L. B. AB ASCH et ſemina Carthami huius ſeorſim, adſcripto nomine Croci Albanici, quos floſculos tamen, quum dignoſcere eos facillimum, arbitror tinctorio tantum ſcopo Croco ſuppares habitos. Alii vendunt Croci loco floſculos Calendulae, prout Londini a Iudaeis factum (SMITH in *Lond. Magaz.* 1766. *p.* 560.), qui quidem floſculos hosce antea infuſo Croci odoris ſaporisque cauſa immiſerant: tinctura vero cum aqua ex hisce floſculis facta longe ſaturatior magisque rubra fuit, loco coloris grate flaui, quem erogat

erogat verus Crocus. Maxime vulgaris modus autem Crocum lucri ſcopo deprauandi et detectu difficilior hic eſt, quod pauxillum modo Croci probi cum eo miſceatur, qui antea plurimam partem orbatus tingente ſua materie fuerat, vel alio modo vitiatus; quae quidem fraus a quibusdam in Belgio committitur. Genuinus et probus coloris rutili eſſe debet, nec ſiccus nec humidus nimis, texturae tenacioris, et in placentas firmiores compactus, quae diremtae eundem colorem in intimis ac in ſuperficie prae ſe ferant. Perit etiam vis aetate, vnde annua inſtructus praeſtantior, nec diu contritus ob hanc iacturam ſeruari debet. Difficulter in pulüerem redigitur nec niſi antea ſiccatus, vel in mortario calido vel ope piſtilli calidi contritus.

Maſticatione Croci ſaliua tingitur colore ſaturate flauo. Extrahit tam aqua, quam ſpiritus vini, tingentes odorasque eius particulas, aqua tamen magis, vt conferendo vtriusque generis tincturas quoad colorem odoremque, item extracta vtriusque generis quoad pondera, apparet. Scilicet exſiccati Croci vncia vna erogat extracti ſpirituoſi primi drachmas quinque et ſcrupulum vnum, ex-

tracti aquosi primi autem drachmas sex (NEUM. *Chymie, vol. 2. P. 2. p. 248.*). Negat NEUMANNUS (*l. c. p. 245. 247.*) oleum aethereum eruii ex Croco posse, licet inesse dispersum non inficietur. Sed vere inest, modo copia insignior Croci pro experimento adhibeatur, et LUDWIGIUS ex Croci libra vna elicuit olei huius drachmam vnam et dimidiam (LÖSECKE *Auserl. Arzneym. ed. 4. p. 380. not. **.*), prout nuperius cl. DEHNE destillatione Croci cum aqua ex librae quadrante olei guttas quinque vel sex obtinuit, coloris aurei, saporis valde acris odorisque Croco ipso fortioris, et in aqua fundum petentis (CRELLS *chem. Journ. P. 3. p. 11.*). Quod remanet erogat extractum, laete coloratum, ingrate amarum, destitutum odore et aromate Croci specifico. Vnde olei dignitas insignis intelligitur. Repetita alcoholis infusione extrahitur omne colorans, vt Crocus modo pallidus superfit (BOERH. *Chem. vol. 2. p. 212.*).

Omnia docent, Graecorum veterum et Latinorum Crocum et nostrum ex eadem stirpe esse. Nomen tamen transtulerunt etiam in alias floris partes Croco similes, e. c. antheras Lilii albi, vt docet memorabilis PLINII de hoc locus (*Lib. 21. cap. 5.*): "stantibus in medio Crocis."

Flauedo

Flauedo Croci in intima corporis animalis penetralia ſeſe inſinuat. Mulier fertur a medicamento quodam, cui Crocus inerat, duas puellas extrinſecus luteo tinctas peperiſſe (AMAT. LUSITAN. *curat. med. Cent.* 5. *f. m.* 71.). Sic in cane grauida Croco cum aliis paſta non ſolum colliquamentum viſcerum abdominis colorem croceum exhibuit, ſed et catelli variegati locis albidis flavedine tincti exſtiterunt (HERTODT *Crocologia p.* 279.). Lotium Croco tingi multi perhibent, et nominatim ex ſaturata tinctura eius ſpirituoſa id fieri legimus (BOERH. *l. c. p.* 213.). Sed recentiori experimento (ALEXANDER's *experimental Eſſays on antiſeptics, the Doſes and effects of Medicines etc. ed.* 2. *p.* 91.) hoc ne ex ſcrupulis quidem Croci quatuor ingeſtis contigit, neque enim lintea vel chartacea ſegmenta tingebantur vllo modo, prout nec induſium geſtatum; verum foeces aluinae eo inſigniter pictae apparuerunt. Vnde auctor experimenti concludit non ingredi Crocum ſanguinem, ſed absque reſorptione per primas vias euacuari.

Vapores ſpargit ſenſorio communi infeſtos, ſi in arctius ſpatium concentrantur. Periit famulus mercatoris ex ſomno intra cubile capto, in quo

multum Croci ſeruabatur, praegreſſa cephalalgia et virium proſtratione inſigni (BORELL. *Hiſt. et obſſ. cent.* 4. *obſ.* 35. *p.* 303.). Agaſo adeo ſuper duabus Croci ſarcinulis dormiens eadem nocte obiit (Ex LUSIT. SCHENCK *Obſſ. med. p.* 879.). Ita coniux aromatarii in conclaui exiguo calefacto, Croci puluerem in minutas portiones diſpertiens in terram apoplectica cecidit (TRALLES *de Opio ſect.* 1. *p.* 114.). — Nimia Croci quantitas ingeſta non minus cerebro neruisque vim infert. Nam inde pallor, capitis dolor, oculorum caligo, demum inſania cum laetitiae enormis indiciis (ZACUT. LUSIT. apud FRICC. *de venen. p.* 394.). Mortem attulit foeminae condimenti loco nimium ingeſtus (ZACUT. LUSIT. *l. c.*). Characteriſtici aliquid in nocendi ſua efficacia videtur hoc, quod nimia copia riſum morboſum et indecorum excitet (SERAPIO, ZACUT. LUSIT., BOERH. *Chem. vol.* 2. *p.* 212. SCHULZ *Praelect. in Diſpenſ. Brandenb. p.* 236. vbi id infantibus ex olfactu vitri vacui, cui infuerat eſſentia Croci, contigiſſe dicitur.). Contrarius tamen hilaritati effectus ex Croco in matrona obſeruatus eſt, vt quae ex puluеribus crocatis ſemper in triſtitiam incidit (BERG. *M. m. p.* 37.).

Multa

Multa in effectu ſimilia cum vino vel opio praeſtat, parciori ſcilicet doſi exhilarat, maiori caput tentat, inebriat, neruos inſenſiles reddit, ſomnum, ſoporem, quin mortem, ciet. Et in mitigando ſtimulo ad tuſſim, in doloribus ſedandis, item in affectionibus ſpaſticis valet. Virtutem praeſtare ſuam haud ſine ſanguinis celeriori motu et caloris augmento vulgo creditur; aſt ſaltim in corpore cl. medici ALEXANDER (*Experiments cit. p.* 88. *ſqq.*) tam ſcrupulus dimidius quam integer neutrum effecit: ex ſcrupulis duobus calor modo vno gradu thermometri auctus, arteria autem ex 72 ictibus cecidit in 66, quod vero alii accidentali cauſae tribuit, quum nihil ex ſcrupulis quatuor ingeſtis in ſe mutatum inuenerit. Quantum ſentio euentus experimenti ſingularis in homine, ambiguis medicamentis maiori doſi capiendis aſſueto, non ſufficit obſeruationibus tot aliis contrariis refellendis, etſi facile dabo, aliis documentis ſuffultus, in doſi ſaepius formidoloſos nimium fuiſſe medicos.

Praeter neruinam virtutem alia vulgo extollitur, emmenagoga, quam et in menſtruis et lochiis et ſecundinis pellendis exercet. Ex nimia

dosi a muliere ad prouocandos menses capta haemorrhagia adeo vteri lethalis intra triduum subsequuta (RIVERII *Oper. ed.* HORSTII *p.* 136.) est. Interne domestica hoc fine vsurpatur in infuso aquoso vel lacteo. Magna tamen hoc nomine non perpetrat. Ad exanthemata quoque pellenda valet.

Antisepticum autem tam efficax sub experimentis externis deprehenditur, vt eius grana quinque magis putredinem arceant, quam grana sexaginta salis communis (PRINGLE'S *Dis. of the army, App. p.* 20.). In serum sanguinis minorem efficaciam, quam in carnem, hac in re exserit (*l. c. p.* 27.). Nihilominus tamen in ipsis morbis putridae naturae hactenus non valde eminuit.

Rarius Crocus in puluere vel infuso aquoso vel lacteo solus ingeritur. De dosi non conueniunt. Adulto tamen scrupulus dimidius ad integrum conceditur; LINNEO auctore drachma dimidia, quam dosin perperam declarasse nimiam CRANZIUM (*Mat. med. et chirurg.* 1. *p.* 115.), serioribus obseruationibus edocemur. Miscetur Crocus saepe cum aliis fini congruis; item prostat varietas praeparatorum ex Croco insignis et compositorum, quae Crocum recipiunt.

Pro

Pro externo quoque vſu adiicitur facculis, cataplaſmatibus, collyriis, vnguentis, emplaſtris variis, ſcopo reſoluendi, abſceſſus maturandi, quando nimirum ſtimulus inflammationi addendus eſt, vel dolores mitigandi.

Olim odoramenti genus conſtituit Crocus, quo theatra, triclinia aliaque loca, quae et odore oblectare deberent, conſpergebantur, et vnde tincturas parabant ſub aſcenſum per fonticulos placituras. Iisdem quoque humectabant varias res obuias; Crocumque etiam in balſama odorifera recipiebant (Cfr. BECKMANN *Beytr. z. d. Erfind. vol. 2. p. 82.*): ſed deſiit ſenſim eſſe narium lenocinium, prout placiti per tempus ſapores, colores, formae, mores, paullo poſt neglectum ſubire, quin faſtidium parere, ſolent. — Tinctorium vſum porro pro textis variis colorandis et vernicibus memorare conuenit. — Notiſſima praeterea, eius adminiſtratio in cibis eſt, coloris potius quam ſaporis cauſa, nimirum ad panes, placentas, iuſcula, carnes, embammata rel. tingenda. Prout multiplex hic eius in oeconomia vſus deſueuit, ita elangueſcere coepit culturae apud varias gentes ſtudium, et lentius per commercia ex vna regione in aliam transferri.

PRAE-

doſi a muliere ad prouocandos menſes capta haemorrhagia adeo vteri lethalis intra triduum ſubſequuta (RIVERII *Oper. ed.* HORSTII *p.* 136.) eſt. Interne domeſtica hoc fine vſurpatur in infuſo aquoſo vel lacteo. Magna tamen hoc nomine non perpetrat. Ad exanthemata quoque pellenda valet.

Antiſepticum autem tam efficax ſub experimentis externis deprehenditur, vt eius grana quinque magis putredinem arceant, quam grana ſexaginta ſalis communis (PRINGLE'S *Diſ. of the army, App. p.* 20.). In ſerum ſanguinis minorem efficaciam, quam in carnem, hac in re exſerit (*l. c. p.* 27.). Nihilominus tamen in ipſis morbis putridae naturae hactenus non valde eminuit.

Rarius Crocus in puluere vel infuſo aquoſo vel lacteo ſolus ingeritur. De doſi non conueniunt. Adulto tamen ſcrupulus dimidius ad integrum conceditur; LINNEO auctore drachma dimidia, quam doſin perperam declaraſſe nimiam CRANZIUM (*Mat. med. et chirurg.* 1. *p.* 115.), ſerioribus obſeruationibus edocemur. Miſcetur Crocus ſaepe eum aliis fini congruis; item proſtat varietas praeparatorum ex Croco inſignis et compoſitorum, quae Crocum recipiunt.

Pro

Pro externo quoque vſu adiicitur ſacculis, cataplaſmatibus, collyriis, vnguentis, emplaſtris variis, ſcopo reſoluendi, abſceſſus maturandi, quando nimirum ſtimulus inflammationi addendus eſt, vel dolores mitigandi.

Olim odoramenti genus conſtituit Crocus, quo theatra, triclinia aliaque loca, quae et odore oblectare deberent, conſpergebantur, et vnde tincturas parabant ſub aſcenſum per fonticulos placituras. Iisdem quoque humectabant varias res obuias; Crocumque etiam in balſama odorifera recipiebant (Cfr. BECKMANN *Beytr. z. d. Erfind. vol. 2. p. 82.*): ſed deſiit ſenſim eſſe narium lenocinium, prout placiti per tempus ſapores, colores, formae, mores, paullo poſt neglectum ſubire, quin faſtidium parere, ſolent. — Tinctorium vſum porro pro textis variis colorandis et vernicibus memorare conuenit. — Notiſſima praeterea, eius adminiſtratio in cibis eſt, coloris potius quam ſaporis cauſa, nimirum ad panes, placentas, iuſcula, carnes, embammata rel. tingenda. Prout multiplex hic eius in oeconomia vſus deſueuit, ita elangueſcere coepit culturae apud varias gentes ſtudium, et lentius per commercia ex vna regione in aliam transferri.

PRAE-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

TINCTURA CROCI *Ph. Würt. p.* 226. Macc
ratione Croci cum ſpiritu vini rectificato. *P*
Edinb. p. 41. acquieſcit ſpiritu vini Gallico, et *n*
viſſima 1783. *p.* 108. ſpiritu vini tenuiori. Hocc
menſtruo et mucilaginoſae partes eruuntur; quun
contra in ESSENTIA CROCI *Ph. Brandenb. p.* 88. ſp
ritu vini rectificatiſſimo paretur. Primo loco dict
ad guttas triginta ſupraque datur. Virtus huius e
reliquorum praeparatorum ad ſuperius propoſita
exigenda.

TINCTURA CROCI VINOSA *Ph. W. l. c.* raric
ris vſus, minus calefacit. Suppar VINO CROCE
Ph. Lond. p. 66.

SPIRITUS CROCI *Ph. W. p.* 191. Deſtilla
tione paratur praeuia Croci cum menſtruo duplici
ſpiritu vini rectif. et aqua, digeſtione.

EXTRACTUM CROCI *l. c. p.* 91. Fit aquae
ope. Commodus et frequens eius vſus eſt. Con
centratam Croci vim continere vulgo exiſtimatur
ſed vereor, ne haud exigua eius pars per ignem
fuerit diſſipata. ALSTON gr. xij extracti aſſigna
pro doſi, LINNEUS gr. xv.

SYRUPU

SYRUPUS CROCI *Ph. W. p.* 209. Blandum tenellorum anodynum.

LAUDANUM LIQUIDUM SYDENHAMI V. *Appar. med. vol.* 2. *p.* 293. Crediderunt varii e. c. FERNELIUS (*Meth. med. l.* 4. *c.* 7. *et l.* 6. *c.* 5.), corrigi Opii naturam narcoticam Croco, ſed ipſe ſimilis indolis eſt, vnde augetur potius haec Opii vis.

ELIXIRIA PROPRIETATIS. Quodlibet recipit Crocum, de quibus articulo Aloës vlterius. — Tranſeo alia interna.

EMPLASTRUM OXYCROCEUM *Ph. W. p.* 69. Inter tot alia excipienda, quorum gummireſinae et terebinthina magnam partem efficiunt, Crocus quoque reperitur. Vis paregorica et reſoluens, ſed calidae naturae.

EMPLASTRUM DE GALBANO CROCATUM *Ph. W. p.* 65. Emollit eximie, doloresque lenit.

EMPLASTRUM DIACHYLON CUM GUMMI *Ph. W. p.* 63. Tantillum Croci ineſt. Eximium emolliens et maturans.

ALOE.

ALOE.

LINN. *Syſt. veg. p.* 278. *Gen. pl. p.* 171.

526.

Pharm. ALOE *ſuccotrina.*
hepatica.
caballina.

Sub diuerſis hisce nominibus in officinis obtinen
ſucci inſpiſſati colore, odore, ſapore, duritie
puritatis gradu, diuerſi; licet comparando ſpe
cies eiusdem nominis ex diuerſis pharmacopoliis
petitas ſaepe diſcrepantia notabilis inter easdem
conſpicua ſit. Vndenam diſcrimen hocce deri
vandum, nondum certe conſtitui poteſt. Ali
a praeparationis diuerſo artificio illud deducunt
vt JO. BAUHINUS (*Hiſt. plant. vniuerſ. tom.* 3
p. 697.), SPIELMANNUS (*Mat. med. p.* 626.)
alii, vt COMMELINUS (*Praelud. botan. p.* 46.)
et poſt eum LINNEUS (*Mat. med.*) cum multis
aliis, a tribus diuerſis ſtirpibus. Et hasce qui-
dem hic inter vnam ſpeciem coarctauit ſcilicet

Aloën perfoliatum; floribus pedunculatis cernuis
corymboſis ſubcylindricis LINN. *Spec. pl. p.* 457.
cuius varietates tres in *Materia medica* notat:

α. Aloën

α. Aloën veram, foliis ſpinoſis confertis dentatis vaginantibus planis maculatis L. *Hort. Cliffort. p.* 131. cui *Aloën hepaticam* tribuit.

β. Aloën Americanam, Ananae floribus ſuauerubentibus PLUCK. *Almag.* 19. *t.* 240. *fig.* 4., cui *Aloën ſuccotrinam* adſcribit.

γ. Aloën guineenſem caballinam, vulgari ſimilem, totam maculatam COMMEL. *Prael. p.* 4., a qua *Aloën caballinam* deriuat.

In hocce de ſuccorum diuerſorum aloëticorum origine iudicio, nimis ſequax fuit LINNEUS coniecturae COMMELINI (*Prael. bot. p.* 46.), quae nititur tantum conuenientia ſaporis et odoris recentium ſuccorum modo dictorum cum ſuccis ſiccis venalibus diuerſi iſtius nominis, vt tamen ſimul fateatur hicce, colligi poſſe ſuccum amarum etiam ex variis aliis Aloës ſpeciebus.

Et hoc quidem recentioribus obſeruationibus extra omne dubium ponitur. Ipſe exploraui complures Aloës ſpecies recentes, quarum ſuccum modo amarum, modo amaritie deſtitutum inueni (Vid. *Commentatio de ſucci Aloës amari initiis* in *Opuſc. meor. tom.* 2. *p.* 488. qua ſcriptione

ptione totum hoc argumentum illuſtraui). Amaſ riſſima mihi viſa

Aloë elongata MIHI, floribus ſpicatis tubuloſo-tri quetris ſubringentibus oblique dependentibus foliis aggregatis dentato-ſpinoſis. Deſcript amplius in MURR. *Opuſc. l. c.* depicta in *Com ment. ſoc. ſcient. Gotting. a.* 1788. *tab.* 2. Aloë n. IX. TREW in *Commerc. Nor.* 1744. *p.* 324 *tab.* 3. *fig.* 18-21. vbi modo ſpica et flore ſingulares repraeſentantur. Aloë vulgari BLACKWELL *Herb. ed.* TREW. *Cent.* 3. *tab.* 229 Aloës commun; in REGNAULT *Botan. cum fig* Anne haecce Aloës perfoliatae L. Varietas *vera π. Spec. pl. p.* 458? anne eadem, ex qua in Jamaica (BROWNE's *nat. Hiſt. of Jam. p.* 197.) item in Barbados (HUGHES's *nat. Hiſt. of Barba dos, p.* 145.), ſuccum vſitatum colligunt? Pere grinatores ſcientes olim coniecturam valde pro babilem confirmabunt (Conf. *Opuſc. mea ſupra cit. p.* 481. *ſqq.*). Aliae ſpecies vere vſur patae ſunt:

Aloë ſpicata THUNE. floribus ſpicatis horizonta libus campanulatis, foliis caulinis planis am plexicaulibus dentatis LINN. *Suppl. pl. p.* 205.

Syſt.

Syſt. veg. ed. 14. *p.* 338. THUNB. *Diſſ. de Aloë p.* 4. 10. Haec in promontorio bonae ſpei optimum ſuccum Aloës hepaticum exhibet teſte eodem, reliquae ſpecies viliorem.

Aloë linguaeformis THUNB. floribus racemoſis erectis, corollis cylindricis, foliis linguaeformibus diſtichopatulis *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 337. In interioribus Capitis bonae ſpei a nonnullis incolis ſuccum ex hac Aloë collectum tanquam optimum et puriſſimum adhiberi, pariter cl. THUNBERG (*Diſſ. de med. African. p.* 7.) narrat.

Maximam tamen Aloës copiam, quae ex hocce Africae promontorio transfertur, parari ex Aloë perfoliata idem innuit. Varietatem huius ſpeciei non denominat, ſed in omnibus hortis botanicis obuiam pronunciat (*Phyſiogr. Sällſkapets Handl. P.* 1. *p.* 112.). Cui eſſato cl. SPARRMAN (*Reſa til Goda Hopps-udden p.* 742.) eatenus aduerſus eſt, quod ad *Supplementum plant.* LINN. reſpiciat, vnde illi de Aloë ſpicata THUNB. ſermonem eſſe probabile.

Optionis igitur inter plures ſtirpes ſuccum amarum colligentibus locus eſt. Nec poteſt non

pro ſtirpium diuerſitate et integritas ſucci et efficaciae gradus varie differre. Alia ratio diſcriminis in praeparationis ſucci diſcrepante ratione continetur, vt ex inferioribus patebit.

In tractu promontorii Bonae Spei montes occupant frutices aloëferi praecipue regione quinquaginta milliaria a promontorio ipſo diſtante, vbi a cacumine ad radicem montes obtegunt, hinc ibidem plantationes ſuperfluae. Sed in inſulis Jamaica et Barbados ſollerter hae curantur. In Jamaicam ex inſulis Bermudianis translata fuit ſtirps, et ſenſim ſponte ſeſe propagat. Ad vberiorem prouentum tamen tam ibidem quam in Barbados colitur ſolo ſiccissimo ex ſurculis adultiorum plantarum, qui immittuntur in foueas planas diſtantia ſex vel duodecim pollicum (BROWNE: *l. c. p.* 198. MILLINGTON in *Lond. med. Journ. vol.* 8. *P.* 4. *p.* 422.). Requiruntur anni duo vel tres poſt plantationem antequam ſuccus iuſtam perfectionem aſſequatur, et ſeruari poſſunt plantae per duodecim annos et diutius. Folia, quae ſuccum ſunm fuderunt, per ſolum proiiciuntur, vt ſtercoretur (MILLINGTON.).

Aloës

Aloës amarus ſuccus in vniuerſum ex foliis eruitur; nam etſi verum cognoui, quod PLINIUS (*Hiſt. nat. lib.* 27. *c.* 4. *ed.* DALECH. *p.* 1194.) notauit, caulem pariter eodem imbutum eſſe, vnde refert ſuo tempore et caulem ante maturitatem ſeminis ſucci gratia inciſum: hodie tamen foliis acquieſcunt. Non latet vero amarities in tota eorum compage, ſed in membrana corticali tantum tenaci, quae ſuperficie interiori amplis canalibus ſiue vaſis inſtruitur, quae in recenti ſegmento transuerſim facto punctulis quidem deſtinguuntur. Parallele haec vaſa per longitudinem folii decurrunt, et ex hisce reſectis limpidus tenuisque latex funditur. Remotiora illa deprehendi in ſpeciebus, quae blandioris ſucci ſunt vel amaritie omni deſtitutae. Reliqua pars media folii pulpam conſtituit albam, pellucidam, quoſam, vel viſcoſam, inſipidam, cuius liquor liquando in longa fila trahi poteſt. In caule pariter ſuccus iſte amarus nonniſi in ſimilibus aſis velaminis corticalis latet.

Vt eruatur amarus ſuccus ex hisce, ſufficit olia ad baſin, vbi craſſiſſima ſunt, praeciſa vel tu erecto in dolia collocare, vt in inſulis qui-

dem Barbados (HUGHES *l. c.* MILLINGTON'S *Account* in *Lond. med. Journal, vol.* 8. *P.* 4. *p.* 422. *ſqq.*) et Jamaica (BROWNE *l. c.*) ſit, vel ſupra grandius folium ſubſtratum, quod receptaculi vel canalis vices gerit ſitu decliui ab vtroque latere ad numerum decem, duodecim et plurium vnum ſupra alterum ponuntur, quod in promontorio bonae ſpei conſuetum eſt (THUNBERG in *Phyſiogr. Sälſk. Handl. l. c.* et SPARRMANN *l. c.*). Vnde ſponte exundat ſuccus amarus viridi luteus. Quanta vbertate vero profluat ſuccus iſte, inde apparet, quod aliquando intra ſex vel ſeptem horas librae triginta ſex ciuiles ſucci colligi poſſunt foliis perpendiculari ſitu collocatis (MILLINGTON). Solent tamen, vt quicquid ſucci amari ſuperſtes eſt proliciatur, ad finem, ante quam folia reiiciantur, folia eadem per manus tranſigere. Alii laboris compendium in eo quaerunt, quod folia in fruſta ſecta in dolium reponant, vt liquidum effluat, ſubiuncta demum preſſione per manus (BROWNE *l. c. p.* 198.). Non vberiorem autem prouentum ſucci ex conciſis foliis fieri, noſcunt ruſtici Africani. Etenim ex foliis modo ad baſin praeciſis ſuccus primus exſtillans alium nouum riuum poſt ſe trahit.

Succ

Succo horum alterutro modorum prolicito, proximum eſt, vt condenſetur. Optima ratio haec eſt, quod intra vaſa lignea plana nec alta caloris ope ad iuſtam craſſitiem exhalet, vnde et haec Aloës ſpecies in Jamaica, vbi quoque paratur, ſummo in pretio habetur. Sed quoniam lente ſuccedit res (Conf. MILLINGTON *l. c.*), pro vulgari Aloë ibidem affuſa aqua in aheno commodo illum coquendo inſpiſſant. In promontorio bonae ſpei ſuccum elicitum absque aquae additamento coctione denſant. Inſpiſſatio continuatur, donec guttula laminae inſtillata ſolideſcat, vel non amplius deſtillet e bacillo, ſed filum inde enatum frigefactum frangatur. Solet in Jamaica ſuccus ſpiſſior primum peculiari vaſe refrigeſcere, dein cucurbitis vel exiguis doliis indi, vt pro vſu ſeruetur. Quidam in Barbados, dum ebullitio nimia eſt, addunt ſub coctione pauxillum aquae calcis (MILLINGTON *l. c.*). Sub coctione ſaltim Capenſes ſordes in ſuperficie haerentes deſpumant, ſed colatione non vtuntur.

Aſt commemoranda et alia encheireſis, a dictis diuerſa, ſed a cl. WRIGHT (*Account of the medicinal Plants growing in Jamaica* in *Lond.*

med. Journ. 1787. *vol.* 8. *P.* 3. *p.* 217.) de- ſcripta, quae, quum de ea nihil attulerit cl. BROWNE, videtur ſeriori tempore tantum recepta: ſcilicet folia in fruſtula diſſecta immittuntur exi- guis corbibus vel retibus, quae demerguntur amplis ahenis ferreis aqua repletis, coctione per decem minuta pr. temporis facta eximuntur, et noua portio ſuggeritur, donec liquor ſaturatus et niger euaſerit. Colatur tum, et, foeculentum poſtquam ſubſederit in vaſe verſus fundum ſeſe anguſtante, pluries liquor per epiſtomium laterale (Hahn, Tapp.) detrahitur, et iterum coquitur ſub continua agitatione. Denique ad conſiſten- tiam mellis redactus cucurbitis inditur, in qui- bus temporis mora indureſcit. Ex tribus parti- bus ſucci fluidi vna ſolidi remanet. Hunc Ja- maicenſes in maſſis pintam vnam ad viginti pon- derosis, Capenſes autem ponderoſioribus, ple- rumque trecentarum, quadringentarum vel quin- gentarum librarum, vendunt. Fraudulenti homi- nes ponderis augendi cauſa aliena ſubinde Aloi admiſcent, quam fraudem DIOSCORIDES iam re- prehendit, Gummi vel Acaciae miſcelam ſpecia- tim denotans, prout in Belgio ſubinde Liquiri- tiae ſuccus additur (FERBER *n. Beyträge zur Mi-*

neral-

neralgeſchichte, vol. 1. *p.* 366.). Deflectere inde non poteſt non Aloë a vera ſua natura et virtute. Sed non minor hisce momentis diuerſitas exſurgit ex multiplici iſta in ſucco praeparando varietate, quam deſcripſi, etiamſi ceteroquin planta eadem ſit. Alia igitur eſt natura Aloës ſponte exundantis; alia vi ex foliis diſſectis et conquaſſatis erutae; alia ſi inſpiſſationem praecedit colatura; alia ſi haec negligitur; alia ſi ſuccus ſole denſatur; alia rurſus, ſi id fit coctione, quae quo fortiori igne perficitur, tanto facilius empyreuma contrahit, diſpendium odorarum partium patitur, et tanto profundiori colore tingitur; alia, ſi ſordes coctione aſcendentes auferuntur; alia ſi absque deſpumatione ſpiſſatur.

An inde diſcrimen dependet totum trium iſtarum diuerſitatum ſucci aloëtici amari, quas in fronte indicaui, et eodem quidem ordine, quo de praeſtantia iudicium fertur, diſcuti hactenus nequit. Quis horum nominum auctor fuerit primus, non conſtat. HIPPOCRATES et THEOPHRASTUS ERESIUS Aloës plane non mentionem iniiciunt. CELSUS (ed. KRAUS. *p.* 84.) crebro eius meminit, omnibus catharticis eam miſceri iubens,

ſed absque vllis epithetis. DIOSCORIDES (*Matt. med. lib. 3. cap. 25.*) duplicem Aloën significat. Subtiliores fuere Arabes, qui a patria ſibi nota nominatim variis Aſiae regionibus ſpecies effinxerunt, quos inter AVICENNA (*Oper. ed. Venet. lib. 2. tract. 2. cap. 66. p. 105. b.*) ſuccotrinam tanquam meliorem conſtituit; reticens vero cetera vulgaria nomina. Vndenam IO. BAUHINUS (*Hiſt. plant. tom. 3. p. 697.*) narrationem deduxerit: quod latex ex foliis elicitus ſua ſponte in tria liquida diuerſae indolis ſtrata totidem formantia ſeſe diſiungeret, quorum ſuperius concha hauſtum exſiccatum Aloën ſuccotrinam conſtitueret, alterum in medio conſiſtens Al. hepaticam, infimum ſiue foeces Al. caballinam, decerni nequit. Quod ſi vere eſſet, ratio probabilis nominis huius ternarii exiſteret. Sed nec noſtro tempore conſtantem ſignificatum hisce nominibus tribui ſupra iam conqueſtus ſum. Deſcriptiones tamen ſubiungendae ſunt ſingularum ſpecierum ſucci Aloës auctoritate viri in eiusmodi rebus alias grauis (LEWIS *Mat. med. p. 31.*):

1. *Aloë ſuccotrina*, quae iudicatur optima, inſtruitur colore flauido-rubro, in purpureum inclinante, ſed, poſtquam in puluerem redacta fuerit,

fuerit, aureo, ſuperficie ſplendente, friabilis eſt, et ſaporem cum amaritie aromaticum, odorem vero inſtar Myrrhae fere prae ſe fert, item nonnihil pellucida eſt. Haec ſpecies olim quidem ex Zocotra, Zoccotera vel Socotora, inſula oceani orientalis translata fuit; hinc quidam Al. Socotrinam vel Zocotrinam ſcribi malunt: hodie vero nomen praeſtantiam primariam indicat, prout nomina adhuc hodie vulgaria Opii Thebaici, Terebinthinae Venetae, Croci orientalis rel. memoriam modo patriae, vnde olim petita erat optima ſpecies, conſeruant. Nam cl. BROWNE teſte (*l. c. p.* 198.), praeſtantiſſima, quae in Jamaica emergit Aloë, hocce nomine inſignitur. Characteres iidem probitatis, quos modo recenſui, competunt iſti ſucco, quem ipſe ex foliis Aloës elongatae mihi comparaui, et cum quo varia experimenta feci (Vid. *Opuſc. l. c. p.* 497.).

2. *Aloë hepatica* diſtinguitur colore profundiori, ſuperficie non tam ſplendente, compage firmiori nec ita transparente, amaritie magis nauſeoſa et odore fortiori magisque ingrato.

3. *Aloë caballina*, quae vilior reliquis declaratur, nec in omnibus officinis obuia, demum dignoſci innuit foetore ingratiſſimo; adiiciunt alii,

vt et ipſe in ſpecimine iam ante oculos verſante deprehendo, colorem longe obſcuriorem fere nigrum et manifeſta ſordium et ſabuli indicia, vnde et compactior et ponderoſior apparet. — Sed omnino plura diſcrimina in ſpeciminibus occurrunt, ita vt ternarius iſte numerus iuſtis limitibus ponendis non ſufficiat.

Quantum ſcio, hodie plurimum Aloës ex Capite bonae ſpei, vbi commercium cum eadem ſocietati mercatoriae Indico-belgicae ſeruatum eſt, item ex inſulis Jamaica et Barbados, nominatim proxime dicta, in Europam transfertur.

Conſtat Aloë tam ex diſſolubilibus partibus, ſcilicet reſina et gummi, quam ex terra, ſolutionem omnem reſpuente. Proportio harum variat valdopere in diuerſis ſucci ſpeciebus: et connubium gummi cum reſina tam arctum eſt, vt menſtruo tam aquoſo reſina, quam ſpirituoſo gummi, ad partem ſoluatur. NEUMANNUS (*Chem. vol. 2. P. 1. p. 64.*) ex Aloës (ſpeciem non determinat) vnciis ſedecim eruit extracti reſinoſi pr. vncias fere quindecim h. e. $\frac{15}{16}$; ſed ex totidem vnciis Aloës, extracti aquoſi pr. vncias tredecim cum dimidia h. e. fere $\frac{7}{8}$; vnde colligitur

tur paullo plus resinae quam gummi Aloi inesse. Resinam puram vero ea proportione singulis speciebus inesse edocet cl. LEWIS (*M. m. p. 33.*), vt Aloë hepatica contineat eius fere $\frac{1}{3}$, Aloë succotrina $\frac{1}{4}$, et caballina $\frac{1}{6}$. Aloë hepatica igitur plus resinae et minus gummi quam reliquae species continet. Resina insipida et inodora fere est. Sapor autem odorque manifestius longe remanet in extractis gummosis, licet haec ipsa gratia multum antistent Aloi crudae, quae valde amarum et nauseosum saporem longae durationis habet et odorem fortem. In hominum vsum subsistimus A. succotrina vel hepatica; pecoribus caballina dicatur.

Aloë aluum purgat omnium consensu. Idque non solum contingit eadem per os ingesta, sed et extrinsecus applicata. In carie hoc saepe obseruatur ex tinctura Aloës adhibita, quae resorptione deiectiones alui continuas excitat (MONRO's *Works*, *p.* 306. Conf. *l. c. p.* 297.). Ita pilula ex Aloë parata et fonticulo stimuli causa immissa aluum mouit tantopere, vt auferre ideo eam opus fuerit (*Mem. de la Soc. R. de Medec. à Paris, vol.* 2. *p.* 162.). Eiusmodi exempla passim

ſim alia leguntur de vſu improuido Aloës chirurgico. Et haec quidem purgandi vis gummoſae Aloës parti praeprimis debetur. Etenim reſina quocunque modo ſumta vix deiectiones efficit; hinc extractum Aloës aquoſum ipſam Aloën vi cathartica ſuperat; hinc Aloë ſuccotrina, quae plus gummi comprehendit, efficacius purgat, quam hepatica. Tardus vero hic effectus eſt, quin aliquando vix niſi 24 horarum ſpatio ſeſe exſerit (FALLOP. *de med. purg. Oper. vol.* 1. *p.* 121.), et ſuccedit ille aliquando etiam ex valde exigua, vnius vel duorum granorum doſi. Ad deiectiones liquidas amplior ſcrupuli adeo requiritur, quae vero nonniſi torminibus comitibus ſequi ſolent. Aloën pulcherrimum et innoxium purgans pronunciat BOERHAAVE (*Chem. vol.* 2. *p.* 245.). Nocet vero ob calidam naturam plethoricis, biliosis, grauidis, et ad haemorrhagias pronis.

Quid in ciendis profluuiis ſanguineis valeat, elucet eius in haemorrhoidibus et menſtruis pellendis inſigni poteſtate. Quod ad haemorrhoides attinet, adeo haecce certa eſt, vt ex centum hominibus, qui Aloë ad aluum ſollicitandum frequenter

quenter vſi ſunt, nonaginta computauerit FALLOPIUS (*l. c. p.* 122.), hocce fluxu correptos. Diſplicet igitur mihi valde medicorum quorundam mos, qui aliis purgantibus in chronicis malis vel obſtructione alui habituali, tam ſaepe Aloën, forſitan commoditate, qua forma guttarum vel pilularum praebetur, allecti, ſubſtituunt, vel haemorrhoidum beneficio putato decepti in iisdem excitandis intempeſtiue absque nutu naturae laborant. Morbum igitur ſuſcitant nouum, qui ipſe plurimum ſollertiae requirit, et molimine naturae multiplici, quae eruptionem plerumque praecedit, homines haud parum grauat. Nolo quidem polypoſum iſtud concrementum inteſtini recti, quod pertinaciſſimam alui obſtructionem generauit, Aloi imputare, ſed potius haemorrhoidibus conſuetis non ſuccedentibus (V. BLOCH *med. Bemerk. p.* 124. *ſqq.*). Attamen niſi haemorrhoides ſuſcitatae primum per Aloën fuiſſent, emanſio harum labem hancce ciere non potuiſſet. Inſignis autem commodi eſt, in quibus, fluxui huic alias aſſuetis, hic morboſe iam torpet.

Saepe commode a foeminis Aloë capitur, dum fluxus menſtruus ſolito tempore non incidit, vel

vel iuſto parcius, iis ſcilicet diebus, quibus eruptio alias fieri ſolet; ſed tanto minus opportuna eſt in foeminis, quibus ille ingraueſcente aetate ceſſat, quo in limite ad purgantia confugi ſolet, nec iis excluſis, quae Aloën recipiunt, inde enim haemorrhoides, ſtranguria, haemorrhagia vteri, dolores renum moleſtiſſimi aliaque mala ſubſequuta (FOTHERGILL in *med. Obſ. and Inquir. vol. 5. p. 173. ſqq.*).

Sunt, qui huic amaro, vt aliis, vermes inteſtinales necandi potiorem aliquam vim tribuunt. Ita ad tuendas naues contra vermes marinos vtiliter variis maſſis Aloë admiſcetur, quibus obliniunt ſuperficiem nauigii, cui fini ob reſinoſam naturam tanto commodior eſt (BROWNE'S *nat. Hiſt. of Jam. p.* 198.). Sed non excellit virtute anthelmintica apud homines: nam in ſolutione A. ſuccotrinae amariſſima lumbrici licet initio attoniti iacerent, per viginti horas tamen viui manſerunt, et quum poſtea transferrentur in terram humidam, cui additus fuerat puluis Aloës, ibi per multos dies viuere perrexerant. Quum iteraretur idem experimentum cum quatuor aliis lumbricis, nonniſi quarto die exſtincti ſunt (REDI *de animalc. viuis in anim. viuis, p.* 156. *ſqq.*).

Rariſ-

Rariſſime Aloë cruda vſurpatur interne ob nauſeoſam amaritiem, quae, vtut tenaciter linguae inhaeret, aceti tamen pauxillo admoto facile tollitur. Doſin FALLOPIUS (*l. c. p.* 122.), qui ſtudioſius de Aloë egit, aſſignat a drachma vna ad duas purgandi ſcopo. Sufficere drachmam dimidiam, ALSTON (*Lectures on the M. m. vol.* 2. *p.* 427.) indicat; ſed minorem quoque in hunc ſcopum valere, ſupra innui.

Extrinſecus ad vlcera et fiſtulas purgandas, item ad cariem ſiſtendam, Aloë ſolet a chirurgis vſurpari ob antiputredinoſam ſuam et balſamicam naturam, forma praecipue tincturae: aſt reſorptionem ſaepe alui profluuia ciëre, etiam iam monui.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Vix plura ab vllo alio medicamine praeparata et compoſita in medium prodierunt, quam ab Aloë, quorum praecipua modo hic recenſenda ſunt, ad quae in vniuerſum Aloë ſuccotrina, tanquam optima, ſumenda eſt. Plurium fama ſenſim obſoleuit. In praeparatione id praecipue pro ſcopo fuit, vt reſinoſa pars, tanquam ea, quae calida ſua et pellente natura plurimum incommodi pare-

ret,

ret, separaretur, vel infringeretur. Vitio praepa rationis autem saepe factum est, vt fine iu exciderint.

ALOE DEPURATA s. LOTA *Ph. W. p.* 3. Fi solutione Aloës in aqua calida et succo Citri, mor foeces cum resinosis partibus bene multis fundun petunt, quibus factis clarum defunditur, colatu et inspissatur. Basis est multarum pilularum pur gantium nominatim Stahlianarum, Beccheriana rum aliarumque. Grana octo ad quindecim pro aluo soluenda exhiberi possunt.

ALOE INSUCCATA *l. c. p.* 3. Loco aqua iusto prolixius succi variarum stirpium pro men struo Aloës electi sunt. Superflua.

ALOE ROSATA ET VIOLATA *l. c.* Iudicium prius hic repeto.

EXTRACTUM ALOES GUMMOSUM *l. c. p.* 89. So luta Aloë ope digestionis calidae in aqua post foe cum separationem in extracti spissitudinem leni igne densatur. In foecibus remanet plurimum resinae Si coctio loco digestionis adhibetur (vt in GUMMI ALOES *Ph. Lond. p.* 29.), abripitur simul multum resinae. Praestat solutionem frigide facere, vt tanto melius a resina liberetur. Ex vulgatissimis aloëticis

aloëticis eſt, minus longe calidum, quam Aloë cruda, quae et ingratior longe. Blande purgat ad ſcrupulum vnum ſupraque vsque datum, etſi grana pauca aeque bene laxant (SCHULZ *Praelect. in Ph. Brand. p.* 262.).

TINCTURA ALOES *Ph. W. p.* 222. Digeſtione Aloës in ſpiritu vini rectificato. Cautionem ſub vſu externo neceſſariam iam commemoraui. Vix interne vſu venit.

TINCTURA SACRA *Ph. Ed. p.* 46. *Ph. Lond. p.* 67. Aroma additur Aloi in menſtruo vinoſo.

ELIXIRIA PROPRIETATIS. Magna varietas, quam piget enucleare, de qua vide e. c. *Ph. W. p.* 55. Omnia autem Aloën, Myrrham, Crocum, recipiunt. Sufficere poterunt tria pro menſtruo diuerſo varia, niſi vel haec nimia ſint: ELIXIR PROPR. CUM ACIDO BOERH. *l. c. p.* 55. (cum acido); ELIXIR PROPR. SINE ACIDO BOERH. *p.* 56. (c. ſale medio); ELIXIR PROPR. SINE ACIDO ſ. DULCE *p.* 57. (cum alcali). Fauſto omine laus et vſus horum decreuit noſtro tempore, qui olim in chronicis morbis multis fuit nimia, ſicut in obſtructionibus viſcerum, putredine humorum,

ventriculi debilitate, rel. — VINUM ALOETICUM *Ph. Lond. p.* 65. ſuppar remedium; item ELIXIR APERITIVUM CLAUDERI *Ph. W. p.* 52.

PILULAE ALOËPHANGINAE; DE AMMONIACO; ANGELICAE; APERIENTES STAHLII; CACHECTICAE; EMANUELIS; HIERAE; MASTICHINAE; DE SUCCINO CRATONIS; TARTAREAE rel. quarum omnium formulas *Pharmacopoea Würt.* praeſtat.

PILULAE POLYCHRESTAE BALSAMICAE *Ph. W. p.* 140. Multae in pharmacopoeis exſtant pilulae polychreſtae, quae vel pro pilulis BECCHERI huius nominis iactantur, vel ad imitationem earum compoſitae ſunt. Vera BECCHERI, medici Germanici, qui pilulas ſuas in *Pſychoſophia* commendat, compoſitio nos latet. In *Ph. Brand. p.* 135. exſtat formula, quae dicitur communicata cum nonnullis ab auctore. Haec differt in quibusdam a formula *Ph. W. cit.* Sed eo conueniunt omnes, quod Aloë cum gummi-reſinis et extractis amaris iuncta. Hinc ſoluunt alvum et ſimul obſtructiones viſcerum referant. Inprimis inclaruerunt in menſtruis et lochiis pellendis, a ſcrupulo dimidio ad integrum iuſto tempore datae. — PILULIS POLYCHRESTIS STAHLIANIS

NIS ſuppares cenſentur. — Non multum differunt PILULAE ECPHRACTICAE TIMMERMANNI, quae et in officinis pharm. Goettingae praeſto ſunt. — PILULAE BALSAMICAE JO. JUNCKERI, pariter inclytae, carent Aloë, quarum formulam publici iuris nuper fecit nepos cl. J. CHR. WILH. JUNCKER (*Allgem. Heilkunde vol.* 1. *p.* 37.).

SPEC. HIERAE PICRAE *Ph. W.*

SUPPOSITORIUM COMPOSITUM *Ph. W. p.* 202. recipit Aloën in Speciebus Hierae picrae additis.

EXTRACTUM CATHOLICUM, PANCHYMAGOGUM CROLLII *Ph. W.*

UNGUENTUM ARTHANITAE *Ph. W.*

CONVALLARIA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 275. *Gen. pl. p.* 169.

527.

Pharm. LILII CONVALLII *Flores; Baccae.*

CONVALLARIA MAIALIS; ſcapo nudo LINN. *Spec. pl. p.* 451. Lilium conuallium album C. B. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Muguet. Planta Europaea, perennis in nemoribus et ſyluis montoſis primo vere florens.

Flores. Odor recentium fragrans, iucundus, reficiens quidem, ſi libero aëre flores naribus ſubiiciuntur, collecti vero intra conclaue clauſum praecipue per noctem grauitatem capitis, temulentiam, cephalalgiam, pariunt. Eiusmodi exemplum de medico narrat SENKENBERG (*Diſſ. de Lilio Conuall. p.* 11.). Odor hicce flacceſcentibus floribus ſenſim diminuitur, ſiccatione omnino perit. Amarities omnibus plantae partibus ineſt, quae tamen in recentibus floribus minima. Deſtillatione odorum iſtud florum recentium aqua, vino, item ſpiritu vini, excipi ſe finit; vnde haec liquida, dum feruent odorem, analeptica efficacia non deſtituuntur. Sed valde fugax vo-

latile

latile hocce eſt. Oleo aethereo flores inſtrui, negant quam plurimi (e. c. LEWIS *M. m. p. 356.*): ſed idem contigit Roſis ac hisce, quod exigua modo quantitate inſit, igitur nonniſi ex ingente florum copia eruendum (CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p.* 508.). Odoris partibus diſperſis, remanent acres et amarae. Hinc puluere florum naribus attracto ſternutatio ſubſequitur. Eundem effectum ex radice et baccis quoque exſurgere notatum. Extractum ex floribus paratum et a ſcrupulo ad drachmam dimidiam captum aluum notabiliter mouet (MOSSDORF *Diſſ. de Lil. conv. praeſ.* J. H. SCHULZE *p.* 22. in qua ſcriptione in extracta Lilii Conv. varii generis ſollerter inquiſitum eſt.). Siccati quoque flores conducunt extus applicati in epithematibus vel ſacculis ad diſſipandas ſugillationes et contuſiones (MOSSDORF *l. c. p.* 23.).

BACCAE rarius adhuc vſu hodie veniunt, quam flores eiusque praeparata; ſed non carent virtute medica ab antiquioribus quibusdam medicis, vt CARRICHTERO, POPPIO, JAC. THEODORO memorata et a SENCKENBERGIO (*Diſſ. de Lilii Convallii eiusque inprimis baccae viribus, Gottingae* 1737.).

Pulpa hisce subdulcis et aliquantum amara est, semina intus latentia maiorem amaritem habent. Depraedicantur in epilepsia idiopathica, stato tempore et nonnunquam ex ordine phasium lunae recurrente, dum, praemisso purgante, pulueris baccarum scrupulus vnus ad drachmam vnam cum aqua Lil. Conv. vinosa vel simplici datur (SENCKENBERGII, pater et filius (*l. c. p.* 29.). In intermittentibus febribus quoque valere visae sunt, praeparantibus scilicet praemissis drachma pulueris harum dimidia pro dosi exhibita (*l. c. p.* 32.). Qui detrectant vti puluere, hisce conserua suadetur aliique praeparationis modi (*l. c. p.* 35.). Nolo vero alios morbos, quorum curatio coniectura saltim nititur, ex fonte nuper memorato transscribere.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQUA LILII CONV. SIMPLEX *Ph. W. p.* 7.

AQUA LILII CONV. VINOSA *Ph. W. p.* 19.

Vtraque odorem florum secum vehit, et in viribus collapsis erigendis olim celebrata impensius, vinosa praecipue (Conf. MOSSDORF *Diss. cit. p.* 26.). Quod flores Lil. Conv. in variis AQUIS APOPLECTICIS item ANTEPILEPTICIS officinarum Germani-

manicarum compareant, iudicium saltim pristinum de virtutibus in memoriam reuocat.

SPIRITUS LILII CONV. *Ph. W. p.* 192. Destillatione repetita florum cum vino et spiritu vini rectif. fit. Exoleuit, qui olim ab HOFFMANNO (*Clav. pharm.* SCHRÖD. *L.* 4. *sect.* 1. §. 103.), WEDELIO (*Comp. chem. p.* 49.) aliisque magna in existimatione habitus fuit.

CONSERVA et OLEUM INFUSUM desueuerunt.

528.

Pharm. SIGILLI SALOMONIS *Radix.*

Conuallaria Polygonatum; foliis alternis amplexicaulibus, caule ancipiti, pedunculis axillaribus subunifloris LINN. *Spec. pl. p.* 451. Polygonatum floribus ex singularibus pedunculis C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 377. REGNAULT *Botan.* Le Sceau de Salomon. Pl. Europaea, perennis, in rupium fissuris obuia.

HALLERUS (*Hist. stirp. Helv. n.* 1243.) transfert Radicem ad *Conuallariam multiflorum* LINN.

RADIX truncum horizontalem format cylindricum, craſſitie apicis digiti minimi, ex quo vndique fibrae filiformes remotae inter ſeſe prodeunt. Color eius albidus. Sapor dulcis, ſubacris, amaricans, viſcoſus.

Pani ſub annonae charitate inſeruire poteſt (LINN. *Fl. Suec. p.* 110.). Mucilago exinde eruitur infuſione vel decoctione. Ad cataplaſmata emollientia igitur non male conducit. Ceterum inter tot alia efficaciora obliuioni fere trâdita.

ORDO

ORDO XLVII.

ENSATAE.

IRIS.

LINN. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 88. *Gen. pl. p.* 27.

529.

Pharm. IREOS, vel IRIDIS (quod praeſtat), FLORENTINAE *Radix.*

Iris Florentina; corollis barbatis, caule foliis altiore ſubbifloro, floribus ſeſſilibus LINN. *Spec. pl. p.* 55. Iris alba florentina C. B. Icon: MILL. *Fig. of plants, tab.* 154. REGNAULT *Botan.* l'Iris de Florence. Pl. perennis, in Italia creſcens.

Apud DIOSCORIDEM (*M. m. lib.* 1. *cap.* 1.) Ιρις quoque occurrit; an vero eius ιλλυριχη, praeciſe Florentina ſit, non dixerim. Variorum colorum floris meminit, ſed hi non ſufficiunt ad ſpecies diſcernendas.

Colitur radicis cauſa in Florentia absque multa opera in muris, ſepibus ex humo, et ad

orás camporum, vbi aliae ſtirpes non ſuccedun
Radices, quae m. Auguſto et Septembri terra
mandantur, poſt trium annorum ſpatium modo i
vſum effodiuntur. Depurandi et decorticandi illa
officium foeminis mandatum eſt. Ad cuticulan
auferendam culter peculiaris adhibetur, qua ablat
ſuper ſtrato ex arundine texto ſolis vi ſiccantu
(*Opuſcoli intereſſanti l'agricoltura, p. 39. ſqq.*).

RADIX ex Italia pro noſtris officinis petitu
ſicca. Haec repraeſentat frūſta compacta, ponde
roſa, alba, compreſſa, lata vel oblonga, variae
magnitudinis, et ſuperficiei ex ſeparata epidermide
et ex ſtigmatibus fibrillarum reſectarum inaequalis.
Quidam, tanquam vulgare eſſet, indicant, colo-
rem media parte eſſe obſcuriorem, quod tamen in
meis exemplis non inueni. Odor eius violaceus,
ſapor amaricans et ſubacris, diutius ore remanens.
Facile reducitur in puluerem farinaceum albidum.
Breui et a vermibus conſumitur, niſi loco bene
tecto ſeruetur.

Deſtillatione aqua tranſiens ſecum abripit
omne odorum; id quod remanet praebet extractum
amarum et leuiter acre. Oleum aethereum appa-
ruiſſe, a quibusdam negatur (a NEUMANNO in
Chym.

Chym. vol. 2. P. 3. p. 188. et LEWIS *M. m. p.* 327.). Sed reſtringi poteſt effatum ad valde exiguam quantitatem (KORTUM *Diſſ. de vera indole et virtute radicis Irid. Florent. praeſ.* SCHULZE *Halae*, 1739. CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p.* 75.). Extractum aquoſum pr. $\frac{3}{8}$ circiter conſtituit radicis et extractum ſpirituoſum pr. $\frac{1}{8}$ (NEUM. *l. c. p.* 187.), vt tamen memor ſis connubium gummi et reſinae eſſe tam arctum, vt vtriusque pars ſemper ſimul abſorbeatur. Tinctura ſpirituoſa et extractum quoque ſpiritu vini factum longe acrius eſt, quam ea, quae extractione cum aqua reſultant. Tinctura ſcilicet ſpirituoſa piperis inſtar linguam et fauces adurit (CARTHEUS. *l. c.*), item extractum ipſum.

Vtique igitur acre ineſt huic radici, ſed reſinae irretitum. Verum longe acrior eſt recens, nauſeam pariens, purgans cum vehementia. Hinc acquieſcunt hodie radice ſicca, mitiori. Praedita eſt haecce eximia vi attenuandi et incidendi, quae ſeſe exſerit in pituitae vitioſa in pulmonibus accumulatione, vnde dyſpnoea, aſthma, tuſſis. Ad ſcreatus in hisce morbis mouendos ideo in pulueres linctusque cum aliis commodis recipitur. Adſunt et fiduciae documenta in praeparatis mox ſubiiciendis.

dis. Nec minus egregie in flatibus diſſipandis valet, praecipue apud infantes tenellos, qui tormina ex hac cauſa facile concipiunt, quo fine iis aliquot grana pulueris praebentur. Concinne ideo in purgante iſto tenellorum egregio, Electuario de Manna, occurrit. Pro doſi adulto ſcrupulus vnus et ſupra conceditur.

Puluis naribus exceptus muci ſecretionem auget, easdemque aliquando ad ſternutationem vsque vellicat. Idem effectus redundat, ſi ore tenetur in ſaliuae commeatu augendo; vt igitur in affectionibus variis oris ſpem aliquam faciat. Ad cariem oſſium coërcendam aliquando inſpergitur, item ſacculis diſcutiendi ſcopo in tumoribus inflammatoriis, eryſipelatoſis, oedematoſis, inditur. Pulueribus et electuariis dentifriciis addi ſolet, tam odoris cauſa, quam ad dentium ſordes abſtergendas.

Ob gratum odorem etiam additur variis rebus, quas luxus potius, quam neceſſitas, in vſum deduxit, vt pulueri cyprio capillis inſpergi ſolito, globulis ſaponaceis, liquoribus quibusdam odoratis commendabilibus, puluinis odoris, ſpeciebus linteo loto interſerendis, pulueribus coſmeticis rel.

PRAE-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SPECIES DIAIREOS SIMPLICES *Ph. W. p.* 178. Additur ſpeciebus diatragacanthae radix haecce cum ſaccharo. Pituita aſperam arteriam et pulmones grauante praecipiuntur. Conf. *Appar. med. vol. 2. p.* 382.

BACILLI DE LIQUIRITIA; TROCHISCI BECCHICI. Cfr. *Appar. med. vol. 2. p.* 378.

AQUA ASTHMATICA; ELIXIR PECTORALE WEDELII; GLOBULI MOSCHATI ALBI; PULVIS COSMETICUS AD MANUS; PULVIS DENTIFRICIUS; PULVERES STERNUTATORII varii. Haec et multa alia compoſita pharmacopoliorum in Germania, inter reliquam farraginem, radicem Iridis Flor. comprehendunt.

530.

Pharm. IRIDIS NOSTRATIS *Radix.*

Iris Germanica; corollis barbatis, caule foliis altiori multifloro, floribus inferioribus pedunculatis LINN. *Spec. pl. p.* 55. Iris vulgaris Germanica ſ. ſylueſtris C. B. Icon: REGNAULT *Botan.* l'Iris ou la Flambe. Pl. perennis, ſponte in rupeſtribus, montanis, ad ſepes Germaniae,

e. c.

e. c. in Silesia (MATTUSCHKA), Austria (JACQUIN), Carniola (SCOPOLI), item Galliae, nomi natim circa Monspelium et alibi in inferiori Languedocia crescens. Ob elegantiam florum autem, qui vulgo coerulei sunt, in hortorum areis creberrime hospitatur.

RADIX recens horizontalis est, cylindrica, subarticulata articulis oblongis, carnosa, extus subcinerea, interne albida, fibris infra pluribus. Sicca, quae in officinis seruatur, transuersim concisa deprehenditur, sed relicta cuticula pallide bruna; haec odorem pariter violaceum edit. Dum autem recens est, odore ingrato et sapore acri, nauseoso, instruitur. Aluum tum mouet vehementer. Qua via vt euacuetur aqua in hydrope collecta, succus aptissimus visus est; sed et simul in renes vis remedii vertitur. Crebro PLATERO mox simpliciori forma, mox magis composita, in vsu fuit: simplicius sic, vt succi vncias duas addito melle propinaret, qua miscela aeger et saepius minxit et deiecit, repetitione autem bis vel ter facta venter pedesque detumuerunt et aeger sanatus fuit (*Obseruat. p. 634.*). Aliquando adiuncta fuere alia purgantia, Manna, syrupus Rosarum solu-

olutiuus cum Rheo, vel ſyrupus ex ſucco Iridis
et infuſo Rhei paratus; vel macerata cum aliis
partim draſticis, vnde vis incerta euaſit (Vid. e. c.
oc. cit. p. 644. 645.). Ruſticus quinquagena-
ius, ex febre tertiana hydrope vniuerſali affectus,
nciis huius ſucci tribus cum Mannae vncia vna
et dimidia ter intra ſeptem dies captis per aluum
et lotium illuuiem aquoſam excreuit ventre detu-
neſcente (RIVERIUS in *Obſerv. cent.* 4. *n.* 82. *Oper.*
. 649.). In muliere hydropica vel vnicum
ochlear ſucci largas alui deiectiones aquoſas per
eſquialterum diem durantes effecit cum inſigni
morbi lenimine; ſic et alii foeminae res ſucceſſit,
loſi etſi non determinata (*Miſcell. nat. cur. Dec.* 2.
Ann. 8. *p.* 160.). Succum hunc validiſſime aquas
nouere hydropicorum, non tamen ſanguinem
imul, vt RUFFUS voluit, etiam expertus eſt LISTE-
US (*Exercit. med. cap.* 1. *de hydrope p.* 56.), qui
on dubitauit eius vncias tres vel quatuor praebere.
eguntur quoque efficaciae ſimilis ſucci huius
xempla in Actis medicorum Berolinenſium
Dec. 1. *vol.* 10. *p.* 56. *p.* 63. *Dec.* 2. *vol.* 1.
. 97.), quorum vnum ad hydropem ſaccatum, qui
iſparuit poſt vſum omnino, ſpectare videtur.
ERLHOFIO (*de febr. p.* 60.) placuit vti ſucco,

ex

ex radicis Iridis noſtratis recentis vnciis quatuo
raſis et aquae Foeniculi vnciis duabus maceratis
expreſſo cum pauco ſaccharo. Frangi optime ve
hementiam ſucci cremore tartari vel lapide Pru
nellae exiſtimat CHOMEL (*Plantes uſuelles, tom.* I
p. 25.), hinc alterutrius vnciam dimidiam ſolui
in aquae ebullientis vnciis ſex additis ſucci Iridi
depurati vnciis duabus. Sed cautionem, quam alib
iam (*Appar. medic. vol.* 4. *p.* 18. 23. *vol.* 5
p. 100.) ſub draſticorum in hydrope adminiſtra
tione iniunxi, nominatim in hocce ſucco exhi
bendo non eſſe ſuperfluam, cll. BAADER et QUARIN
(*Animaduerſ. praƈt. p.* 185.) obſeruatione confir
mamur. Queritur hic enim proprio et iſtius no
mine, ardorem doloremque oeſophagi, ventricul
et inteſtinorum, ſubſequutum, tum tormina vomi
tum et frequentem deſidendi conatum absque nota
bili euacuatione alui, febre denique et inflamma
tione accedente plurimos inter cruciatus anima
miſere exhalaſſe. Ita iam FALLOPIUS (*De purganti*
in *Oper. tom.* I. *p.* 136.) animaduertit in prae
ceptoris ſui BRASAVOLAE conſuetudinem ſuccum ac
vncias tres vel quatuor in hydrope exhibendi
quum, licet aquam copioſe educeret, inſigni ta
men dolore id efficeret. Saltim nunquam negli
genda

genda additamenta ea, quae ad auertenda damna valere queant, quorum exempla paſſim in hacce enucleatione dedi. Scite et Cinnamomi et alius aromatis tantillum additur. Item maiori violentia effectum exſerit ſuccus, ſi feculentae partes ſub expreſſionem transactae adhuc ſuperſtites ſunt, quam iisdem per decantationem vel colationem ſeiunctis. Mitior et fit ſuccus, ſi leuiter inſpiſſatur, in formam vero extracti denſatus omni fere vi exuitur.

Radix *ficca* ſubacris et ſubamara, acrior mihi viſa guſtando, quam iſta Iridis Florentinae. Superficiem cultro reſciſſam ſcintillare cryſtallulis obſeruaui, quales aliquando et in Florentina, etſi non tam manifeſtas, vidi. Odor pariter violaceus.

Odorum non in ſucco latet, ſed in medullari maſſa, hinc et illa, quae remanet intra pannum poſt expreſſionem, odorem ſpargit, ſi cito ſiccatur. Subſtitui poteſt radix haec, modo rite ſiccetur, radici Iridis Florentinae (vt experimentis cl. MONTET in *Mem. de l'ac. R. des ſc. de Paris* 1772. *P.* 1. *p.* 657. conſtitit.), duplo fere pretio vendibili. Et locis, vbi non ſponte prouenit, facile propagari poteſt per radicum phalanges,

vt in hortis experimur. Colligitur et ſiccatur optime aeſtate, qua ipſa tam odore, quam albedine, excellit. Eadem euulſa, praeciduntur fibrae omnes, et quicquid adhaereat terrae linteo abſtergitur absque lotione, quum humiditas euitari debeat. Cuticula et omnis nigredo cultro reſecatur, vt nihil niſi alba pars remaneat, quae in orbiculos duos ad ſex lineas longos diuiditur, quae forma ſiccationi celeri, qua pro odore opus eſt, multum fauet. Siccari poteſt ſuper cribro ſetaceo, aulaeis, aſſeribus rel. modo aëris liber accеſſus contingat, vnde ſeorſim quaelibet portio collocari debet. Praeſtat ſoli ardenti vel vento ſeptentrionali ſiccationem committere; ſubſtituii tamen caldarium, furnus piſtorius vel fornax, poteſt, et quotidie ſitus mutari debet, et radix verſus veſperam in locum, contra humiditatem aëris probe tectum, transferri. Siccatione peracta ex vnciis octo radicis ſuperſtites modo deprehenduntur vnciae circiter tres cum drachmis duabus. Quo magis alba radix eſt, eo melius ſucceſſiſſe ſiccatio exiſtimatur. Puluis temporis mora odoratior fit, et hac forma vaſe bene clauſo, vt ampulla, diu ſervari poteſt ſine virtutis iactura, prout per decem annos et diutius ipſa radix intra pyxidem.

Spiritu

Spiritu vini per duas hebdomades digesta largitur tincturam coloratam et odoram, ac Iris Florentina (MONTET).

Effectus medicos edit eosdem, ac Iris Florentina (MONTET *l. c. p.* 663.). Nec in rebus, quibus ratio odoris habetur, vt puluere cyprio, vllo modo isti postponenda.

531.

Pharm. ACORI PALVSTRIS, vel ACORI VVLGARIS, vel IRIDIS PALVSTRIS, item GLADIOLI LVTEI Ph. Lond. *Radix.*

Iris Pseud-acorus; corollis imberbibus: petalis interioribus stigmate minoribus, foliis ensiformibus LINN. *Spec. pl. p.* 56. Acorus adulterinus C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 494. CURTIS *Fl. Lond.* Pl. perennis, ad fossarum et stagnorum oras vulgaris, placens elegantia florum flauorum.

Desierunt tempora, quibus confusio obtinebat huius cum Acoro aromatico, ad quam nomina dicta respiciunt, quae stirpes vix aliam similitudinem praeterquam foliorum et loci natalis habent; in Pseud-acorum nullum aroma cadit.

RADIX recens ſubcylindrica, horizontalis ru
gis annularibus, deorſum fibroſa, ſubcarnoſa
intus rubicunda, externe ſubferruginea. Nequ
recens neque ſicca odorem habet. Recenti autem
ſapor ineſt acris, quem et effectus confirmat
Nempe draſtica vi vix cedit praecedenti niſi potio
ſit. Caſu ſingulari hydropis conſummati, febri
cula delirio et inſultibus epilepticis iunctii
in quo et efficaciſſima cathartica nihil effece
runt, ſuccus eximie profuit; dum primum eiu
guttae octoginta cum tantillo ſyrupo Rhamni ca
thartici exhibebantur, omni hora vel bihorio, ſen
ſim aſcendendo ad drachmas duas omni bihorio ve
trihorio, vel ad cochleare vnum cum quarta part
ſyrupi dicti, vnde ingens copia aquae ſeceſſit
ſubiunctis dein roborantibus tam topicis, quam pe
os datis (RAMSAY in *Med. Eſſays and Obſ. o
Edimb. vol.* 5. *P.* 1. *p.* 93. *ſqq.*). Conf. BLAIR'
*miſcellaneous Obſervations in the practiſe of Phy
ſick etc. p.* 78.). Ad dolorem dentium ſedandun
confert dentem fricare radice vel eius tantillun
maſticare, ſed caute (BUCHAN's *Domeſtic Medicine
p.* 390.). Succus naribus attractus, etiamſi mo
dica quantitate, excitat mox inſignem ardorem i
naſo, ore, faucibus, et ciet copioſum ſaliuae e
muc

muci ex ore et naſo profluuium, quod aliquando per duas, tres et plures horas perdurat, vnde aliquando dolor dentium et capitis periodicus, aliis multis fruſtra tentatis, ſublatus (ARMSTRONG's *Account of the diſeaſes moſt incident to children*, *p.* 146.). Inde occaſio capta contra ſcrophulas infantum huncce ſuccum vſurpandi, quas ipſas diſſipat bis vel ter de die ſollicite inunctus, modo recentes ſint, nec cutis inflammata. Quo craſſior et adultior eſt radix, et quo obſcurior ſuccus expreſſus, eo plus virium praeſtat (ARMSTRONG *l. c. p.* 99. 146.).

Sicca vero radix auſtera eſt, et eo quidem gradu, vt infuſum eius vel decoctum, ferro coti affricto in eodem, Scotis montanis vulgare atramentum exhibeat (*Phil. Tranſ. n.* 117. *p.* 397.), et in quibusdam inſulis Scoticis ad pannos nigro colore imbuendos adhibeatur (LIGHTFOOT *Fl. Scot. vol.* 1. *p.* 86.). — In diarrhoea et dyſenteria adſtringendi ſua vi conducere, notatum (BLAIR *l. c.*).

Vim ſtomachicam ineſſe, certe EX PULVERE STOMACHICO BIRCKMANNI *Ph. W. p.* 159. diiudicari nequit, vt qui efficaciam hanc aliis, quae continet, manifeſtius, quam huic, debet.

ORDO XLVIII.

ORCHIDEAE.

ORCHIS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 673. *Gen. pl. p.* 461.

532.

Pharm. *Radix* SALEP v. SALAP v. SALAB.

Orchis maſcula; bulbis indiuiſis, nectarii labio quadrilobo crenulato: cornu obtuſo, petalis dorſalibus reflexis LINN. *Sp. pl. p.* 1333. JACQ. *Miſc. Auſtr. vol.* 2. *p.* 375. Orchis morio mas, foliis non maculatis C. B. etiam foliis maculatis C. B. Orchis radicibus ſubrotundis petalis lateralibus reflexis, labello trifido, ſegmento medio longiori bifido HALL. *Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1283. *tab.* 33. *fig.* 1. Depinxerunt eam quoque *Fl. Dan. tab.* 457. CURTIS *Fl. Lond.* et JACQUIN *Icon. pl. rarior. tab.* 180. Pl. perennis, in variis Europae regionibus, item Aſiae, in ſyluis et pratis frequens.

LINNEUS (*M. m.*) radicem Salep *Orchidi Morioni* ſuae, cuius iconem vide in *Fl. Dan.* *tab.*

tab. 253. et HALL. *l. c. tab. 33. fig. 2.* adſcribit, inductus forſitan effato BUXBAUMII (*Plant. min. cogn. Cent. 3. p. 5.*), in regionibus orientalibus laetius multo quam ſeptentrionalibus creſcere. Potiori tamen iure tribui illam mihi videor O. maſculae L. quoniam comparatione facta vtriusque apud nos haec ipſa radices manifeſte maiores fert. HALLERUS (*l. c.*) etiam ſub eiusdem ſectione de radice Salep agit, et cl. PERCIVAL (*Eſſays med. and experimental, vol. 2. p. 37.*) principatum quoque huic tribuit. Praeter vtramque dictam aliae Orchides radicibus ſubrotundis, vt *O. militaris*, *O. coriophora* (SAM. GOTTL. GMELIN *Reiſe durch Rußland. vol. 4. p. 108.*), item ſpecies radicibus palmatis, vt *O. latifolia* nominatim (PERCIVAL), egregium Salep ſubminiſtrant. Ipſe aliquoties inter radices ſubrotundas, quae ex Oriente proueniſſe putabantur, aliquot palmatas reperi, etſi numero reliquis multo pauciores. Ita radicem Orchidis bifoliae L. ſubſtitui poſſe Salep Perſico pronunciatur (PALLAS *Reiſe durch Rußl. vol. 1. p. 10.*). Sed non dubito, quin et ex reliquis indigenis ſpeciebus Salep parari poſſet. Vnde et conſilium datum (GEOFFROY *Matiere medicale, vol. 1. p. 265.*), in commodum officinarum Gallicarum radices colligendi ex qua-

licunque Orchide luberet, modo iſtae eſſent magnae, firmae et ſuccoſae. Et omnes quidem plantae dictae in Europa indigenae ſunt.

Fuerunt tamen olim, qui non radicem putarunt eſſe Salep, ſed fructum orientalis originis et quidem ſpeciem ficuum (Vid. BUISSON in DEGNER. *hiſt. dyſent. bil. cont. p.* 177.), quod facile refellitur praeterquam aliis argumentis rudimento nouae plantae in quouis bulbo conſpicuo. Aeque erroneum eſt effatum Jeſuitae SERICI, eſſe gummi quoddam (*Journ. de Med.* 1759. *p.* 267.). Ita dudum magnis ſumtibus ex orientalibus regionibus, praecipue Perſia, vbi radices magnae adhuc hodie vno ducato aureo veneunt (GMELIN *l. c. p.* 109.), emta ab Europaeis haec radix fuit, donec coniectura, eſſe ex ſpeciebus Orchidis (JOSEPH. MILLER *Botan. offic.* 1722. *p.* 385. SEBA *rer. natural. theſ. tom.* 2. *p.* 83. HEIST. *comp. pract. p.* 286.) naſceretur, confirmata ſcrutinio in loco natali exotici Salep (BUXBAUM *l. c.*); tandem tam obſervationes quam experimenta chemica et practica in Gallia, Suecia, Anglia facta extra dubium ponerent, etiam in noſtris terris ſuppetere radices, neque notis externis neque interna natura nec virtutibus medicis Salep orientali ſecundas.

Nomen

Nomen Salep Turcis et Perſis idem ſignificat, ac apud nos Orchidis (BUXBAUM *l. c.*).

Cultura vero adiuuatur in orientalibus regionibus. Requiritque ſolum ſiccum, nec nimis fertile. Vulgo difficile ſuccedit transpoſitio plantarum orchidearum in hortos, vt tamen in horto noſtro botanico laete viguerint per plures annos Cypripedium, Orchides et Serapiades variae, quas caute radicibus effoſſas reliquis ſtirpibus, prout ordo ferret, interſerui. Germinatio ſeminum adhuc obſtinatior eſt. Optimum tempus colligendi radicem illud eſt, dum ſemina ſeſe formauerunt et caulis marceſcere incipit, tum enim bulbus vnus, qui vnice in vſum trahi poteſt, ad ſummam perfectionem peruenit, altero marceſcente (MOULT in *Phil. Tranſ. vol.* 59. *P.* 1. *p.* 2.).

Salep Perſarum nobis aduehitur radicibus multis longa ſerie filo albo, quantum apparet, goſſypino margaritarum in modum transactis, ſpatio inter ſeſe diremtis, diuerſae magnitudinis, quarum quaedam amygdalam ſuperant, aliae vix ſemine Coffeae maiores, coloris ſtraminei, ſuperficiei ſublacunoſae et aſperae, ſemipellucidis, figura ſemen Cacao vel amygdalam referentibus

ponderosis, duris fere instar cornu, vix odoris saporis mucilaginosi. Eius naturae sunt specimina perill. L. B. AB ASCH tanquam vere Persica mihi missa; nec differt descriptio, in libris probae notae de optimo Salep data. Scrinia autem officinarum perquirens specimina bene multa inueni ab hacce descriptione non parum discrepantia; inter semipellucida enim exempla, quae optima censenda formae vel ouato-oblongae vel palmatae deprehendi alia multa nigricantia, opaca omnino, varie distorta, quasi ex radicibus marcidis. Quin hisce immixta vidi specimina aliquot iuglandis magnitudinis subcompressa subcordata nigricantia, odoris manifeste hircini et facilius longe cultro discerpenda, quam reliqua. Integrum aliquando monile ex radicibus palmatis constans deprehendi. Quum disrumpatur facile filum, non mirum radices seiunctas vulgo in officinis offendi.

De praeparationis radicum modo, quo gentes orientales vtuntur, nihil hactenus constitit. Sed similes praestare Europaei varii tentarunt, successu non spernendo. Horum e numero primus cl. GEOFFROY (*Mem. de l'ac. R. des sciences de Paris* 1740. *p.* 99.) commemorandus, qui radices

dices Orchidum variarum indigenarum cuticulà priuauit, dein easdem in aquam frigidam reiectas, poſt aliquot horarum ſpatium in ſufficiente copia aquae coxit et, aqua poſtquam defluxerat, filo tranſegit, vt aëre ſicco et calido ſiccarentur: ſic transparentes duraeque inſtar gummi Tragacanthae euaſerunt. Eandem fere encheiriſin adhibuit cl. RETZIUS (*Vet. Acad. Handl.* 1764. *p.* 245.) in praeparandis radicibus Orchidis Morionis, nec vllum diſcrimen inter hanc et Perſicam radicem inuenit, praeterquam magnitudine (quae tamen et valdopere variat in Perſica). Accuratius praeparationem perſequitur cl. MOULT (*Philoſ. Tranſ. vol.* 59. *a.* 1769. *P.* 1. *p.* 2.) et breuius rem expedit, vſus pro experimento, quantum apparet, Orchide maſcula, militari et latifolia L. Harum nimirum radicibus aqua lotis, cuticula externa vel ope verriculi parui vel poſtquam calidae aquae intinctae fuerant, ope lintei rudioris detergitur; tum radices in patina ſtannea diſperſae in furnum piſtorium per ſex, octo vel decem minuta pr. transferuntur, vnde pelluciditatem quaſi cornu absque decremento magnitudinis adipiſcuntur, poſtea in aliud conclaue transferendae, vt ſicceſcant et indureſcant, vel retinendae intra

calorem

calorem mitem per aliquot horas. Plurimum operae efficit separatio cuticulae, vnde et idem tanto maiori pretio venditur, ea tamen relicta neque sapori neque salubritati aliquid decedere affirmatur (PERCIVAL *l. c. p.* 41.).

Ad modum cl. GEOFFROY paratae radices a cl. CHEVREUSE in Lotharingia loco Salep Persici venditae sunt (BUCHOZ *Plantes de la Lorraine vol.* 8. *p.* 155.), prout et in Suecia pharmacopola idem fecit, nec absque solito huius effectu salutari.

In puluerem contrita radix orientalis maximam partem aqua calida in mucilaginem soluitur. Radicis vncia dimidia aquae libras duas med. tam spissas reddit, vt gelatinam referat. Hac per colum transmissa et exsiccata pondus drachmarum trium et granorum triginta quatuor emergit, et pars non solubilis intra colum remanens post exsiccationem fusca pondere grana viginti sex aequat (KEILHORN *Diss. de radicibus Senega et Salab, Franc. ad Viadr.* 1765. *p.* 31.). Vapores ex mucilagine surgentes et rite excepti aquam saporis et odoris nonnihil hircini exhibuere (*l. c.*). Salep ex Orchide Morione in Suecia paratum citius

citius ſolui ſe paſſum eſt, quam Perſicum, et tam tenacem mucilaginem exhibuit octo eius grana in aquae feruidae vncia vna h. e. radicem in 60plo aquae ſoluendo, vt per pannum linteum non perfecte tranſigi poſſet, ſed affundi inſuper deberet aquae feruidae vncia dimidia, quo auxilio mucilago iſta denſitate aequauit alteram ex Salep Perſico vncia vna aquae elicitam: remanſit vero reſidui ex iſto Suecico Salep granum $1\frac{1}{2}$ et Perſico gr. j. (*Vet. Acad. Handl.* 1764. *p.* 245. *ſq.*).

Aemulatur haecce mucilago illam gummi Arabici vi ſeſe cum oleo amygdalarum combinandi (LUND in *Vet. Acad. Handl.* 1771. *p.* 316.). Si vero additur maior copia aquae, emulſio inde paratur, mora nexu ſuo decedit oleum, vnde ante vſum praecedat agitatio neceſſe eſt (BERGIUS *Handl. cit. p.* 327.). Confert etiam hac radice vti pro reſina ſubigenda (ID. *l. c.*). Recondit ſaporem ſalſum aquae marinae vel ſalis communis aqua ſoluti (PERCIVAL *l. c. p.* 45.). Retardat quoque lactis fermentationem acidam (*l. c. p.* 46.).

Magna

Magna in existimatione Persis et Mahumedanis aliisque gentibus orientalibus haec radix habetur. Opulentiores Persae in epulis saliarem in morem institutis, radices per noctem in aqua calida maceratas obsoniis miscellaneis suis addunt: item longa itinera acturi easdem secum vehunt, quo languentes vires reficiant (*Act. nat. cur. vol.* I. *App. p.* 14.). Sic eam adhibent ad vires vel longo morbo vel senectute detritas restaurandas (SERICI in *Journ. de Med. vol.* II. *p.* 269.). Hisce etiam crebro stimulos venereos suscitare tentant, quae vis vtrum vere radici competat, an potius ab additamentis variis calidis, vt Ambra, Moscho, Zingibere, Pipere, Caryophyllis, Cinnamomo rel. deriuanda, varie disputatur. Censetur huic fini pariter esse idoneus potus ex Salep, Melle et Zingibere calide bibitus (BUXBAUM *l. c.*). Recentissima, quam vidi, formula, cui multum fidei in hunc scopum tribuunt, haec est, quod radicis Salep drachma vna cum eadem quantitate Cinnamomi, Zingiberis et Caryophyllorum aromaticorum in lactis libris tribus cocta vna vice ebibatur (GMELIN *l. c.*). Rarissime nobis occurrunt radices exoticae, quae siccatae ingratum istum odorem hircinum seruant, quem recens

recens ſtirps imo et recens radix orchidearum plantarum ſpirat, aliquando tamen, forſitan a relicta cuticula, prout in exemplo, quod coram habeo, maioris ſolito bulbi (V. ſupra *p.* 282.). qui ipſe extus ex cuticula ſuperſtite fuſcus, interne albidus apparet, ſimulque odorem iſtum ingratum manifeſte ſpargit. Ab hocce odore poſſet ſtimulus quidam aphrodiſiacus ſperari, niſi coctione aufugeret. Quidni vero, etiamſi auolet, nutriente, qua pollet, Salep inſigni efficacia ad venerem ſollicitaret, quum ſecretionem feminis augeant et veneris deſiderium excitent quaelibet res ſub otio copioſe ingeſtae, nutritiis particulis abundantes, vt paſta ex Cacao, Sagu, carnes ſuccoſae, oua, lac. Non arbitror igitur, Salep hacce laude poſſe defraudari, augeri vero vim propriam ſtimulo calidorum et aromatum addito cenſeo. Nec reiici puto hocce effatum fruſtraneis aliquot experimentis Europaeorum, quum vitio organiſmi partium, vel connato, vel exceſſibus in venere, affectionibus venereis, item peruerſa earum curatione, acquiſito, aliquando riui ſeminalis liquidi plane oblitterentur, ſenſusque virilis omnino tollatur. Ita intelligendam exiſtimo diffidentiam, quam quidam erga Salep hac in re declarant e. c. GARIDEL (*Hiſt.*

des

des Plantes aux environs d'Aix, *p.* 342.) et HALLERUS (*l. c. n.* 1283.), qui principem quendam improlem harum radicum magnam vim saccharo conditarum absumsisse, sed frustra, narrat.

Nutriente facultate Salep plerisque reliquis vegetabilibus antecellit, si voluminis ratio habeatur illustrante rem exemplo gummi Arabici (Vid. *Ap par. med. vol.* 2. *p.* 410.). Hinc in longis peregrinationibus maritimis, oppugnationibus vrbium diuturnis et expeditionibus protractis exercituum valde commendabile. Et quum hominum valetudo absque animalis escae et vegetabilis connubio vix subsistere queat: puluis radicis Salep et gelatina carnei iusculi sicca, soluta in aqua, egregium alimentum promittunt (LIND's *Essay on diseases incidental to Europeans in hot Climates*, *Append. p.* 338. *sqq.*). Vncia vtriusque in duabus quartis (quarta = vncias triginta duas) aquae feruentis soluta gelatinam crassam constituit, et sufficit vni viro per diem nutriendo, et vtriusque libris duabus per integrum mensem ille acquiescere potest. Praeferendus hic victus aliis vel ideo est, quod nec longa coctione nec multa aqua eget, et vel aquam marinam fert, quum acre salis latentis mucila-

cilaginoſa radicis natura obuoluatur; additamento quoque aceti vini palato gratior et ſiti fallendae idoneus euadit.

Non multa, ſi commodum medicum ſpectetur, commemoratione digna diſcimus de radicibus Orchidum variarum ex ore veterum (Vid. DIOSCOR. Ορχις *lib. 3. cap.* 141. Ορχις ἕτερος *c.* 142.). Nec iudicium Orientalium gentium de virtute radicis Salep in variis morbis, phthiſi, arthritide, epilepſia, palpitatione cordis, rel. magni momenti eſt, quum adeo vniuerſale remedium illam iactitent.

Qui totam mucilaginoſam eſſe ſecum reputat, inuoluendo acre, demulcendo et incraſſando humores, lubricando, emolliendo ſolida, nutriendo corpus, reficiendo, roborando, in bene multis morbis prodeſſe facile coniiciet. Sed praeſtat nonniſi ad filum verae experientiae pedem proferre. Et eo iam eadem duce peruenimus, vt ſimiles virtutes ab indigeno Salep ac Perſico exſpectare queamus. De O. Morione confirmauit id cl. LUND (*l. c.*).

In dyſenteria eximia praeſtat, quod acrimoniam inuoluit, dolores mitigat et inteſtina

arrosa balsamo quasi inuestit. In dysenteria biliosa numerosissimis exemplis efficaciam suam comprobauit DEGNERO (*Hist. dysent. bilioso - contagiosae p.* 170. *sqq.*). Id tamen vitii habet, quod protractiori exhibitione aluum adstringit (*l. c. p.* 181.), vt ad euacuantia iterum recurrere oporteat (ZIMMERMANN *v. d. Ruhr, p.* 518.). Hoc in causa fuit, vt in cholera chronica, vtut eandem leuaret initio, seponi deberet (DEGN. *l. c. p.* 181.). In diarrhoea variae naturae, nominatim dentitionum, moderanda non minus prodest (LUND *l. c. p.* 315.). Sic et in colica biliosa, calculosa, graviderum, infantum (ID. *p.* 317.). — Non minus subuenit renum et vesicae variis vitiis. — In stranguria et dysuria non cedit aliis eiusdem naturae medicaminibus (ID.). — Salubre alimentum est hominibus, calculo vel sabulo renum laborantibus (PERCIVAL *l. c. p.* 49.). — In scorbuto marino acre humorum egregie obtundit blandumque chylum reddit (PERCIVAL *l. c. p.* 48.).

Nec defraudanda sua in tabe et phthisi laude, quibus in morbis nutriendi sua efficacia absque virium concoctricium nimio molimine praecipue prospicit. Prodest nominatim in phthisi sputis stipata,

ſtipata, ſub tuſſi ſicca et acrimoniae ſignis praeſentibus (FRITZE *Med. Annalen, vol.* 1. *p.* 111.), et diarrhoeam colliquatiuam, quantum in deſperato iſto morbi gradu fieri poteſt, coërcet; item in tabe ex profluuiis variis ſanguineis profecta (LUND *l. c. p.* 316.). Non autem modo conducit in reſorptione puris ex vlcere pulmonum, ſed etiam ex vulneribus, vt amputationibus, dum efficaciter demulcet et reſolutioni ſanguinis incraſſandi vi reſiſtit (PERCIVAL *l. c. p.* 48.).

In puluerem ſubtilem conteri ſeſe Salep patitur, ſicque ſubactum aqua vel lacte calido facile ſoluitur, vt pauxillum modo in colo non ſolutum remaneat (V. ſupra). Saporis cauſa ſaccharum item aqua grate aromatica, vt florum Naphae, Roſarum, vel ſyrupus gratus, etiam acidiuſculus, modo menſtruum id ferat, Berberum, Citri rel. addi poteſt. Radicis huius drachmae vni ſi aquae calidae vnciae quatuor infundantur et vtrumque leni calore ſuper igne retinetur, poſt expreſſionem per linteum gelatina emergit, cuius, ſingulis duabus, tribus vel quatuor horis cochleare dimidium vel plus minusue pro neceſſitate ingeritur (DEGNER *l. c. p.* 169.). Gelatinae huius cochleare quoque

aqua ſimplici vel decocto Oryzae vel iuſculo commode ſoluitur. Coqui etiam poteſt vncia eius dimidia lacte per quadrantem horae, dein commiſceri cum pauxillo ſacchari et aqua Aurantiorum, vnde cibus emergit palato gratus et ſalubris omnibus iis affectionibus, quae lac ferunt (ROSENSTEIN *Hus- och Reſe- Apot. p.* 68.). In quibusdam morbis, vt illis viarum lotii, ſcite mucilago huius cum oleo amygdalarum in linctum miſcetur.

533.

Pharm. SATYRII *Radix.*

Orchis bifolia; bulbis indiuiſis nectarii labio lanceolato integerrimo: cornu longiſſimo, petalis patentibus LINN. *Spec. pl. p.* 1331. Orchis alba bifolia minor calcare oblongo C. B. Orchis radicibus oblongis labello lineari HALL. *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 1285. *tab.* 35. Depicta etiam bene ſiſtitur in *Fl. Dan. tab.* 235. Pl. perennis, in paſcuis apricis creſcens.

LINNEO (*Mat. med.*) auctore Satyrii officinarum radicem huic ſtirpi tribuo, non neſcius tamen, ab aliis quoque Orchidis ſpeciebus paſſim pharmacopolas radices ſub eodem nomine colligere.

CASP.

CASP. HOFFMANNUS (*Medic. officinal. p.* 558.) iam plurium meminit, quibus vti pro electuario perinde effet. Et auctores continuationis materiae medicae cl. GEOFFROY, non solum fatentur legi promiscue radices Orchidum vicinarum praecipue bulbosas (*Suite tom.* 1. *p.* 261.), sed ipsi permittunt id, nec excludunt palmatas, modo integrae et satis succosae sint. Ita radix Satyrii vulgo obuia modo ab Orchide bifolia, modo ex Morione, maculata, latifolia, sumi fertur (LUND *Vet. Acad. Handl.* 1771. *p.* 311.), et nominatim quae prostat in pharmacopoliis Stockholmiae venalis, ab Orchide maculata, bifolia et sambucina, quum non aliae species in vicinia metropolis spontaneae sint (BERGIUS *l. c. p.* 329.). In *Pharmacopoea Edinburg.* 1783. *p.* 55. adscribitur Orchidi masculae.

Quas coram habeo radices ex binis diuersis pharmacopoliis petitas, valde numerosas, vel bulbi fusiformes sunt in exile acumen desinentes, vel ouati pariter acuminati, quibus immixtae sunt pauciſſimae radices maiores apice vel bi- vel quadripartitae ceterum reliquis similes, ita vt si cum hisce egregiam iconem ac descriptionem radicis,

quam ill. JACQUIN (*Fl. Auſtr. tab.* 108. *p.* 5.) de *Orchide ſambucina* L. praeſtitit, comparem, vix ex hacce petitas eſſe dubitem. Deficere palmatam figuram in bulbo plantae iunioris, imo adultae, in ſeniori autem adeſſe, notauit oculatiſſimus JACQUIN. Ceterum longe minus compacti, quam in Salep, nec pellucidi ſunt hi ipſi bulbi officinarum, albidi quidem plerumque in ſuperficie, ſed vt videtur ex deraſa minus ſollerter cuticula, hinc et ſtriae conſpiciuntur in rugis transuerſales luteo-brunae, vel per ampliorem ſuperficiem manifeſte reſiduae cuticulae particulae; imo ſpecimina vidi tecta adhuc integra epidermide luteo-bruna. Guſtatae radices mucilaginem emittunt, ſed parciorem longe, quam Salep, et adhaeret poſtea linguae ſapor ſubacris. — Inter reliquas quoque aliquando inueni radices palmis latis vt ex O. maculata L. vel latifolia L. ſed cuticula ſua bruna amictas. Minor igitur longe ſollertia adhibita in cuticulae huius radicis ſeparatione et in ſiccanda ea videtur. Addi et hoc debet, radices plerumque nonniſi vermibus arroſas in officinis ſeruari.

Valet de hac radice, ac de reliquis Orchidearum duplici bulbo inſtructarum, nonniſi ponderoſum

derosum et succosum bulbum legendum esse, alterum, vtpote effoetum, reiiciendum.

Non satis tuto in ista specierum, quae eliguntur, diuersitate ab aliis de notis radicis Satyrii et effectibus tradita huc trahi possunt. Gelatina radicis in pharmacopoliis Suecicis reperiunda ingratiorem odorem et saporem et colorem griseum habet, quod a relicta cuticula deriuatur (LUND *l. c. p.* 311.).

Tanto difficilius erit determinare, qualis planta Σατυριον veterum fuerit (Vid. DIOSC. *lib.* 3. *cap.* 145.). Huius radix inde ab istorum aetate credita fuit in stimulis venereis excitandis singulari praerogatiua pollere, vt vel in dispensatoriis pharmaceuticis formulae adhuc nomen eiusdem in fronte gerentes suppetant. Quanta olim laude ornata fuerit hocce respectu ab auctoribus bene multis, malo ZORNII (*Botanol. med. p.* 611.) sollertia, quam mea, intelligi. Memoratu dignum est, quod inter tot dubia, quae serioribus temporibus contra aphrodisiacam vim radicis Satyrii mota fuerunt, LINNEUS (*Fl. Suec. p.* 309.) tamen notauerit, tauros tardos a Dalis in venerem radicibus Orchidis bifoliae prouocari. De eadem

quoque obſeruat, (*l. c.*) tormina dyſentericorum compeſcere.

Si quid ſua ſponte inſtar aphrodiſiaci efficiat, dubito, an alia virtute, quam ea, de radice Salep a me ſupra (*p.* 286.) tradita. In compoſitis variis alia origo ſtimuli facile cognoſcitur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ELECTVARIVM DIASATYRIVM NICOLAI *Ph. W.* *p.* 45. Praeter radicem, aromata, ſemina oleoſa, ſtincum marinum cum ſaccharo, continet, vnde analepticam quidem vim exſerere poteſt: ſterilitatem vero tollere poſſe viis oblitteratis, quis iudicio ſanior credet!

CONDITVM SATYRII *Pharm. Edinb. ed. Brem. a* 1758. *p.* 69.

CONSERVA SATYRII *Cod. med. Pariſ. pag.* 57. — Vtrumque, vt tot alia praeparata huius radicis, ſicuti *Extractum ſimplex* et *compoſitum*, *Eſſentia*, in obliuionem hodie damnatum.

EPIDEN-

EPIDENDRVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 680. *Gen. pl. p.* 464.

534.

Pharm. VANILLAE *Siliqua* vel VANILLA.

Epidendrum Vanilla; ſcandens, foliis ouato-oblongis neruoſis ſeſſilibus caulinis, cirrhis ſpiralibus LINN. *Spec. pl. p.* 1347. Volubilis ſiliquoſa, plantaginis folio CATESB. *nat. hiſt. of Carolina vol.* 3. *tab.* 7. Banille MERIAN. *Surin.* 25. *tab.* 25. ſed absque flore. Conf. l'Epidendrum-Vanille in AUBLET *Hiſt. des plantes de la Guiane Francoiſe, vol.* 2. *App. p.* 78 *ſqq.* Praeter dictas icon: REGNAULT *Botan.* La Vanille. Pl. fruticoſa, ſcandens, paraſitica, arboribus in America auſtrali et inſulis Indiae occidentalis adhaerens, locis montoſis et vmbroſis in Jamaica (BROWNE's *nat. hiſt. of Jam. p.* 326.) creſcens, vel ad littora ſyluatica maris, vbi exundationes ſaepe fiunt, in Guiana Gallica (AUBLET). Ob lucrum ex ſiliquis autem copioſe colitur.

Primum radicem agit in terra, ſed ſenſim aſcendendo radiculis ex caule protruſis adhaeret

truncis vicinis, et ex hiſce dein nutrimentum haurit, etiamſi ſarmenti inferior pars deſtructa fuerit. Propagatio igitur facilis per ſarmenta in partes diſſecta, probe curando, vt quaelibet pars duobus ad minimum nodis inſtruatur, quarum binae vel ternae terrae immerguntur ad baſin arboris, ita vt vnus nodus ſupra ſolum promineat. Cayennae tres varietates ſtirpis exſtant, quarum vna fructum craſſiorem et carnoſum, altera fructum longum gracilem ſiccum, tertia fructum breuem inodorum gerit. Singularum fructus praeparatione acquirunt eundem odorem, et gracileſcunt (AUBLET). Bene maturi colliguntur, tumque ſuſpenſi ad extremum in vmbra ſiccantur, ſiccati oleo obliniuntur (BROWNE); vel, vt Cayennae fit (AUBLET), filo ad poſterius extremum prope pedunculum affixi aheno aqua limpida feruida pleno immerguntur vno momento, vt albeſcant, dein aëri libero ſolique radianti exponuntur per aliquot horas et ſubſequente die oleo inunguntur. Dum ſuſpenſi haerent, copia liquidi viſcoſi per extremum oppoſitum effluit, quod effluuium preſſione digitorum ter de die digitis oleo oblitis promovetur. Sic bruni euadunt, rugoſi et ſemiſicci et minores fiunt, oleoque iterum peruncti ſeruantur.

Olei

Olei adminiſtratio non vnum finem habet; eius enim ope lente ſiccantur, contra inſecta muniuntur, impeditur, ne ſiccando dehiſcant, ne cuticula ſicceſcat, et ne aër externus penetret. Transferuntur ad nos in faſciculos colligati et lamina plumbea tenui obuoluti, ciſtisque ligneis inditi.

Fructus SILIQVA eſt, quae, prout in officinis deprehenditur, recta, compreſſa, fuſco bruna, dodrantalis, ſeſquilineam circiter lata, vtroque extremo anguſtior, obtuſa, et nonnihil incuruata praecipue verſus baſin, fragilis, longitudinales rugas extrinſecus agit et ſuperficiem pinguem habet, aliquando cryſtallulis exiguis ſalinis ſcintillans, et intra parenchyma ſubcoriaceum continet copiam innumeram *feminum* minutiſſimorum rotundorum nigrorum ſplendentium. Odor eius fragrans, referens illum balſami Peruuiani vel Styracis vel Ambrae ſ. Fabae Tonca, et diu digitis, quibus contrectata fuit ſiliqua, inhaerens. Sapor vnctuoſus, ſubacidus, blande aromaticus. Semina commanſa inter dentes ſtridorem edunt. Praeferuntur ſiliquae longae et anguſtae. In ſeminibus praecipuam vim latere innuit LINNEUS (*Amoen. acad. vol. 7. p. 258.*). Aqua deſtillatae ſiliquae illam

illam odore fragrante imbuunt, ſpiritu vini autem nihil abſtrahitur; digeſtione tamen hic et ſapidum et olidum omnino extrahit (GEOFFROY *Traité d. Matiere medic. tom. 3. p.* 183.).

Rariſſime inſtar medicaminis adhibetur, licet multa ſpondeat in ſyſtemate neruoſo refocillando. Ad venerem ſtimulare efficaciter, omnes vno ferore de ea depraedicant, et LINNEUS reliquis omnibus, hacce laude ornatis, palmam praeripere pronunciat. Anglos ea vti ad melancholiam diſpellendam, neſcio qua fide perhibetur (GEOFFROY *l. c.*). Decocto eius diſparuit in moniali dolor grauatiuus pertinax ventriculi, per vices infeſtans, inprimis autem ſub prandium, vſu per triginta dies continuato (ZANETTI in *Nov. act. nat. cur. vol. 5. p.* 149.). Succolatae frequentiſſime gratiae cauſa additur. Fraudulenti vero homines illi in hunc finem Styracem ſubſtituunt (DEMACHY *l'art du deſtillateur liquoriſte p.* 120.), vel et tantillum balſami Peruuiani. In Succolata Vanilla mixta, ſtimulans cum nutriente efficaci iungitur, vnde facile credas venereos ſtimulos in largiori vſu concitari. Cauendum, ne additamento modum excedas, quum calidae naturae iſtae ſiliquae ſint. Taceo liquoribus conglaciatis ſubinde ob fragrantiam et gratum ſaporem indi.

ORDO

ORDO XLIX.

TRIPETALOIDEAE.

CALAMVS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 279. *Gen. pl. p.* 173.

535.

Pharm. SANGVIS DRACONIS.

Calamus Rotang; LINN. *Spec. pl. p.* 463. et *Syſt. veg. p.* 279. Palmi-iuncus Draco RUMPH. *Herb. Amb. tom.* 5. *p.* 114. *tab.* 58. *fig.* 1. Dſierenang KÄMPF. *Amoen. exot. p.* 552. Arbor Indiae orientalis, in ſyluis prope fluenta creſcens.

Praeter ſignificatam arborem ſunt aliae, quarum truncus vel rami vulnerati ſuccum rubrum reſinoſum fundunt, nomine ſanguinis draconis venientem, ſcilicet:

Pterocarpus Draco; foliis pinnatis LINN. *Syſt. veg. p.* 533. LÖFLING'S *Spanſka Reſa p.* 266. 273. Pterocarpus officinalis JACQU. *ſtirp. Amer. Hiſt. p.* 283. *tab.* 183. *fig.* 92. vbi folium modo depingitur; nam nec florem nec fructum vidit. Lingoum RUMPH. *l. c. tom.* 2. *p.* 205. *tab.* 70.?

Ipſe

Ipſe LINNEUS *l. c.* iam fatetur, ſe fere credere orientalem et occidentalem arborem ſpecie diſcrepare. Arbor alta in America auſtrali creſcens item (modo RUMPHII arbor ſit eadem) in ſaxoſis et praeruptis littoribus et locis ſyluaticis Indiae orientalis, in inſulis praecipue Aſiae ſubiectis, Jaua, Sumatra.

Hanc ipſam arborem vere ſanguinem ſic dictum draconis ſtillare, teſtes autoptes ill. JACQUIN (*l. c.*) confirmat. Nempe ſubferrugineus cortex transuerſim ſi ſcinditur, breui punctis plurimis ſanguineis variegatur in lacrymam abituris, quae poſt aliquot minuta temporis pr. praecipue feruente ſole indureſcunt et colliguntur. Olim frequenter hic ſuccus Carthagena in Hiſpaniam miſſus fuit, ſed iam negligitur eiusdem collectio ob feneſcentem eiusdem in Europa famam. Cortex, lignum et folia ſaporem adſtringentem habent. Cortex trunci et radicis in bacillos palmares ſciſſus ab incolis ad mundandos dentes adhibetur (JACQUIN).

Dracaena Draco; arborea, foliis ſubcarnoſis apice ſpinoſo LINN. *Syſt. nat. ed.* 12. *a.* 1767. *tom.* 2. *p.* 246. *Ed.* 13. *p.* 265. Draco arbor CLUSII *Rar. plant. p.* 1. *cum icone* ramoſae arboris. VANDELLI

DELLI *Monographia c. ic.* 1767. Störkia et Oedera CRANZII *de duabus draconis arboribus* 1768. *c. ic. fig.* 1. 2. BEHRENDS *Diſſ. de dracone arbore Cluſii* 1770. *c. ic. fig.* 1. 2. 3. Inſulae Canariae a pluribus patria huius arboris aſſignantur.

Pauciſſima tantum de modo ſuccum illum rubrum ex hac eruendi traduntur. Certe profluere caniculae aeſtu, teſtis eſt CLUSIUS (*l. c.*). Ferro fauciatam arborem ſtato anni tempore emittere ſuccum, qui aheno decoctus et defecatus ſanguinis draconis nomen adipiſcatur, ALOISIUS (apud *Eundem*) narrat. Id fieri perforata arbore prope radicem lato et profundo hiatu THEVETUS (apud CLUS. *loc. cit.*).

Dalbergia monetaria LINN. *Suppl. plant. p.* 317. pariter inſtruitur ſucco, iſtum, de quo hic agitur, aemulante; nec non

Pterocarpus ſantolinus LINN. *Suppl. p.* 318.

Quin plurima ligna Indica rubra per rimas corticis trunci ſuccum ſanguineum exſudant, indureſcentem in reſinam rubram. Sunt et ſpecies variae Crotonis, ſimilem ſuccum fundentes (LINN. *Suppl. p.* 319.). Omitto alias ſtirpes, ex quibus progigni hinc inde legitur, non ſatis definitas, quarum recenſum praeſtat cel. CRANZ (*l. c. inde a*

pag.

pag. 13.). Harum numero accenſenda arbor iſta in Botany bay in littore orientali noui Belgii a virii cll. BANKS et SOLANDER a. 1770. reperta (V. HAWKESWORTH's *collection, vol. 3. p.* 498 *et* 505.), Quercum referens, et lignum valde durum graueque colorii profundi habens, quae ſpeciem ſanguinis draconis exhibet. Eiusdem arboris meminerunt etiam alii ABEL JANSAN TASMAN (1642 in DALRYMPLE's *collecti vol.* 2. *p.* 68.) WILHELMUS DE VLAMING (1696. in NIC. WITSEN *Noord en Ooſt Tartarye, vol.* 1. *p.* 180. *ed.* 2.), in nouo Belgio ſed diuerſis locis viſae. In hac ipſa arbore peregrinatores animaduerterunt gradus quosdam, diſtantia trium vel quinque pedum inciſos, quorum ratio detegi non potuit.

Sed, quantum capio, *Calamus Rotang* illa arbor eſt, ex qua maxime vulgaris collectio ſucci fit. An ſit eadem ſpecies calami ac illa, de qua ſanguinem draconis copioſe in peninſula Malacca colligii cl. KÖNIG (in RETZ. *Obſ. botan. faſc.* 4. *p.* 5.) refert, non dixerim. Ad Chinam fere omnis hic transmittitur, vbi cum lucro maximo venditur. Dubitat ille, ſanguinem draconis Soccotrinenſem ab eadem ſtirpe legi. Malaccenſis ſaepe gummi Damar, quod Animes ſpecies eſt, corrumpitur.

C. Ro-

C. Rotang fructum fert in racemo ex ouato rotundum, magnitudinis nuce auellana maioris, squamulis tenuibus phoeniceis tectum, sub quibus membrana carnosa globulum pulposum valde adstringentem inuoluit (KÄMPF. *l. c. p.* 556.). Scatet hic ipse fructus succo isto rubro, de quo hic sermo est, quem vt eliciant nigritae Orientis, Malayi Javanique, supra vas amplum fictile, quod aquam ad sui dimidium continet, collocant; quo facto vas leuiter operculatum prunis imponunt, vt vapores aquae bullientis assurgentes emolliant fructus et succum illum euoluant. Hic tum bacillo abraditur et in folliculos reconditur ex folio arundinaceo complicatos, filo mox in moniliformem seriem ligandos, et tam diu libera aura suspendendos, donec indita resina exaruerit. Alii simplici coctione cum aqua eam eruunt, et vlterius dein reiecto fructu eam coquendo inspissantes folliculis pariter includunt (KÄMPF. *l. c. p.* 553.). Imo superficies externa maturi fructus in Palimbana plerumque obtecta resina ista cernitur. Fructus hosce colligunt ibidem eosque in sacco quodam commouent et agitant, donec exterior rubra crusta decidat, quae ad solem calefacta liquescit, et manibus in globulos paruos formata, foliis siccis dicto modo

reconditur. Haec ſanguinis draconis ſpecies puriſſima eſt, et in ipſa India caro pretio venit. Reliqui dein fructus ſucco iſto turgidi contunduntur, et vel ad ſolem vel ſuper igne parum coquuntur. Ex ſupernatante ſubſtantia placentulae formantur tres quatuorue digitos latae, quae ſpecies probitate proxime venit ad priorem. Vilior vero eſt iſta, quae ex reliqua craſſiori ſubſtantia commixta emergit, dum in magnas et rotundas glebas ſpithamam vel pedem latas, et vltra pollicem craſſas redigitur, quae ipſa vulgarem ſanguinem draconis, in Europam transuehi ſolitum, conſtituit. In hisce placentis ſaepe fructuum laminae conſpiciuntur. Imo nonnunquam aliquid pedunculorum vel ipſius ſtipitis admiſcetur, qui pariter aliquid rubri ſucci continet, ſimulque vna cum fructu excoquitur. Fraus quoque edocuit aliena varia ponderis augendi cauſa admiſcere, vt Oryzae furfures, lignorum ramenta aliaque (RUMPH *l. c. p.* 115 *ſq.* Conf. cum hisce *vol.* 2. *p.* 252.).

Iam ſatis intelligitur, quanam in re differat ſanguis draconis *in guttis* ſiue *lacrymis*, h. e. inuolucris foliaceis incluſa ab iſto *in placentis;* qua duplici forma et in Europaeis officinis occurrit, in quas plerum-

plerumque ex India orientali per Natoliam transfertur. Adſunt in officinis glebae magnitudinis nucis Juglandis, mox magis mox minus oblongae, ſolitario tegmine ex folio palmae vel arundinis indutae; aliae, Auellanam mediocrem aequantes, inter ſeſe deſcripto modo iunctae. Non videntur hae differre probitatis nota. Homogeneam maſſam et veſiculis notatam intus conſtituunt, colorem obſcure rubrum prae ſe ferunt, qui vero, ſi teritur ſuccus, in cinnabarinum mutatur. Fragiles ſunt, vt inter digitos conteri ſeſe patiantur, odoris et ſaporis expertes. Flammae admotae flagrant et inflantur, relicta cinerum terreorum portione, ſparguntque odorem ſtyracinum. Maſſas praeter hasce ſeruant officinae grandes palmaris ſupraque craſſitiei, coloris rubicundioris, aſperae ſuperficiei, et, dum franguntur, albas particulas peregrinae miſcelae repraeſentantes; pretio itaque inferiores eſſe conſtat. Probus ſanguis draconis vix aqua afficitur, ſed ſpiritu vini rectificato in integrum fere ſoluitur. Huius magnam quantitatem imbuit rubedine ſaturata. Pari modo ab oleis expreſſis rubigitur. Aqua calida eundem emollit. Sic igitur licet plurimam partem reſinoſus ſit, tantillum tamen gummi ſimul continere videtur. Multiplex

adulterandi illum ratio eſt per gummi Arabicum, Sorbos contuſos, bolum, ſanguinem animantium aliaque (Conf. JO. BAUH. *Hiſt. pl. tom.* 1. *p.* 402 *ſq.*). In factitium modo cadit, ſolutum iri aqua, admotum candelae non ardere, ſed cum ſtrepitu deflagrare. An Cinnabaris DIOSCORIDIS ſit, quod quidam (V. CLUSII *Hiſt. pl. rar. p.* 2. JO. BAUH. *l. c.*) exiſtimarunt, vix dirimi vnquam poterit: memorabile tamen, quosdam eius tempore duplici hocce nomine (Κιννάβαρι, *αιμα δρακοντος*) eandem rem deſignaſſe. Quoad vires, comparat Cinnabarin ſuam cum haematite, magisque eo adſtringere et ſanguinem cohibere refert (DIOSC. *lib.* 5. *cap.* 109.). Haec quidem in veram Cinnabarin mineralem non quadrant. Sed non tutius ad ſanguinem ipſum draconis applicantur, licet auctores tantum non omnes, veterum ſine dubio effatis adducti, ſtipticum et ad profluuia ſanguinea et aluina ſiſtenda commodum pronuncient, idque ad drachmam dimidiam maiusque pondus datum, et praeterea vlceribus ſiccandis et vulneribus conſolidandis conſecrent. Potuit id aliquando adulterato adſtringentibus ſucco contigiſſe. Species corruptelae quoque eſt, quae reſina communi fit (FERBER's *neue Beyträge zur Mineralgeſch. vol.* 1. *p.* 366.). Ad

gingiuas

gingiuas firmandas in puluere vel electuario subinde adhuc a medicis in aliorum miſcela praecipitur. Priſtinas autem laudes formulae quaedam diſpenſatoriorum etiamnum ſeruant.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

PULVIS STIPTICUS *Ph. Ed. p.* 74. Ex alumine et ſanguine draconis.

BALSAMUM LOCATELLI *Ph. Ed. p.* 95. EMPLASTRUM STICTICUM *Ph. Wurt. p.* 72. EMPL. PRO HERNIOSIS *l. c. p.* 65. EMPL. ROBORANS *Ph. Lond. p.* 110.

ORDO L.

CALAMARIAE.

CAREX.

LINN. *Syſt. veg. p.* 703. *Gen. pl. p.* 482.

536.

Pharm. SARSAPARILLAE GERMANICAE *Radix.*

Carex arenaria; ſpica compoſita ſpiculis androgynis: inferioribus remotioribus foliolo longiori inſtructis, culmo triquetro LINN. *Spec. pl. p.* 1381. *Fl. Suec. p.* 325. excluſo ſynonymo Scheuchzerii Carex maritima humilis radice repente &c. MICHELI *N. gen. plant. p.* 67. *tab.* 33. *fig.* 4. Stirps perennis in arena mobili ſteriliſſima, quam egregie firmat, creſcens, et quidem in Suecia, Dania, Anglia, Belgio, Marchia Brandenburgica, Holſatia aliisque Germaniae regionibus.

Vbi iſta deeſt, iubentur ſubſtitui

Carex diſticha; ſpica compoſita ſubdiſticha, ſpiculis ouatis ſubimbricatis androgynis, foliolo longiori inſtructis, culmo triquetro HUDS. *Fl. Angl. p.* 403. Icon: LEERS *Fl. Herborn. tab.* 14. *fig.*

fig. 2. ſub falſo Caricis arenariae L. nomine *p.*195. cum qua et HALLERUS (*Hiſt. ſt. Helv. n.* 1362.) perperam eam confudit. Etenim Carex arenaria L. vera Gottingae non creſcit, ſed C. diſticha HUDS. In pratis humidis frequens, nunquam in arena ſicca, perennis.

Carex hirta; ſpicis remotis: maſculis pluribus, foemineis ſubpedunculatis erectis, capſulis hirtis LINN. *Spec. pl. p.* 1389. Icon: *Fl. Dan. tab.*379. LEERS *Fl. Herborn. tab.* 16. *fig.* 3. *p.* 206. Perennat in arenoſis, item ad foſſas, aggeres, ſepes.

Quoniam radix Sarſaparillae officinarum tam ex variis ſpeciebus Smilacis, quam ex Aralia nudicauli L. deſumitur, et praeterea ſaepe vetuſtate vel alio vitio corrupta exſtat, pretio etiam eminet: in Marchia Brandenburgica anno circiter quinquageſimo huius ſeculi Caricis arenariae radix, quae viſa fuit illi analoga, ſubſtituta eſt (GLEDITSCH *Verzeichniß d. gewöhnl. Arzneygewächſe p.*55); dein pharmacopolia aliarum quarundam prouinciarum Germaniae intrauit; item in exercitu Regis Boruſſiae loco exoticae iſtius radicis recepta eſt (REUSS in *Nov. act. nat. curioſ. tom.* 7. *p.* 10.). Ne vero vel radicis C. arenariae locis, vbi arena mo-

bilis deeſt, penuria fieret, binae poſterius dictae Carices inſtar ſuccedanei commendatae ſunt (MERZ *Diſſ. de Caricibus quibusdam medicinalibus Sarſaparillae ſuccedaneis, Erlang.* 1784. *p.* 9 *ſqq.*), quarum ſimilis virtus ex odoris, ſaporis, formae et analyſeos chemicae conuenientia probabili argumento colligitur. In Franconia tamen vere Carex diſticha HUDS. vices C. arenariae, dum haec deficit, optimo ſucceſſu agit.

Multum ad commendationem Caricis arenariae in re medica contulit b. GLEDITSCH, qui variis ſcriptis ſuis (praeter librum cit. v. EJUSD. *Einleit. in d. Wiſſenſch. d. rohen u. einf. Arzneym. tom.* 2. *ſect.* 2. *p.* 405 *ſqq.* item *Mem. de l'acad. R. des ſc. de Berlin* 1768. *p.* 29 *ſq.*) honorificam eius mentionem fecit. Subſiſtam iam vnice in huius Caricis commemoratione.

RADIX eius longa eſt, recta, vix ramoſa, articulata, extrinſecus bruna, interne alba, craſſitie pennae columbinae. Odor eius recentis non fortis, ſed grata et ſubtili acrimonia nares vellicans; quem GLEDITSCHIUS comparat cum odore Pini (*Verzeichn. d. gewöhnl. Arzneyg. l. c.*). Sapore inſtruitur farinaceo dulceſcente, ſimul balſamico.

Quo

Quo profundius ſolo natali radix deliteſcit, eo efficacior cenſenda (GLEDITSCH). Saporis odorisque eadem in C. diſticha eſt ratio, vterque tantum paullo debilior. Radix vero C. hirtae inodora et inſipida (MERZ *l. c. p.* 12.). Vnde equidem non adeo commode reliquis virtute aequiparari arbitror.

In analyſi chemica radicis Caricis arenariae defudarunt cll. HARTMANN (*Diſſ. de Carice arenaria officin. ſ. Sarſaparilla Germanica, Traiecti ad Viadrum*, quam ſcriptionem non vidi), GLEDITSCH (*Wiſſenſch. d. Arzneym. l. e.*), REUSS (*l. c.*) et MERZ (*l. c.*). Subſiſtam tamen potiſſimum in nouiſſima proxime dicti cl. viri.

Contuſione et maceratione eius cum aqua frigida obtinetur amyli ſ. foeculae albicantis $\frac{1}{16}$. Materia ſaccharina, niſi omnino deſit huic radici, aegre tamen ſeparatur (MERZ § 3. 4. 6. *Exp.* 3.). Eſt qui aquam balſamici odoris et ſaporis non ingrati deſtillando eam cum aqua ſimplici eruit (HARTMANN *l. c.* apud GLEDITSCH), alius nihil odori vel ſapidi in aqua ſenſit (MERZ § 5.). Vncia radicis vna extracti aquoſi, dulcis, leuiſſime adſtringentis, drachmam vnam ſemis et grana quinde-

cim erogat (REUSS *l. c. p.* 9.); alio experimento paulo minus elicitum, scilicet ex vnciis radicis quatuor, extracti huius drachmae sex cum dimidia (MERZ *l. c. p.* 16.). Extracti vero spirituosi primii drachma dimidia cum granis septendecim ex vncia radicis euocata (REUSS *l. c. p.* 9.); vel paullo minus, scilicet extracti huius drachmae duae et scrupulus vnus ex vnciis radicis quatuor (MERZ *l. c. p.* 18.). Extracta haecce dulcedinem cum miti adstrictionis sensu linguae imprimunt, spirituosum insuper amaritiem leuem, vtrumque autem odorem guaiacinum spirat. In comparatione cum reliquis binis Caricis speciebus, quoad extracta, non magna diuersitas (Vid. *tab.* in MERZ *Diss. cit.* § 9.). Non vrgeo multum Caricis arenariae conuenientiam cum Sarsaparillae radice, analysi chemicae superstructam, in qua omnino disparitas (Conf. REUSS *l. c.*). Manifeste Sarsaparilla plus mucilaginis ac terrearum partium continet hisce Caricibus. Nec si hae ipsae natura proxime ad Guaiacum (GLEDITSCH, REUSS, MERZ.) accedere dicendae sint, cuius conuenientiae hactenus nullum aliud argumentum, quam a sapore (REUSS.) vel odore (MERZ) guaiacino extractorum petitum deprehendo, apte satis Sarsaparillae aequiparari possunt.

Magis

Magis fauent virtutum cum Sarſaparilla conſpirationi ſaponaceae indolis radicis Caricis arenariae indicia, cuius ſcilicet decoctum pariter maculas pinguedinoſas ſub ſpuma multa eluit (MERZ § 10.). Reliqua nonniſi experimentis in aegro corpore repetitis certo euinci poſſunt, quorum per partes enucleata parciora hactenus exſtant quam in votis eſt. Laudatur nominatim C. arenariae explorata vis in pituita aſperam arteriam grauante, in affectionibus rheumaticis et arthriticis (MERZ *l. c.* § 15.), in purpura chronica (GLEDITSCH *Wiſſ. d. roh. Arzn. vol.* 2. *p.* 409.), vt inde quidem inuoluendo, reſoluendo, demulcendo non infimum locum tueri probabile. Accedit largior ſudoris et lotii excretio, quae vſum comitari ſolet (GLEDITSCH *l. c.*).

Commodiſſime in decocto ingeritur. Nec tamen extracta ſpernenda ſunt.

CYPERVS.

CYPERVS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 82. *Gen. pl. p.* 29.

537.

Pharm. CYPERI LONGI *Radix.*

Cyperus longus; culmo triquetro folioſo, vmbella folioſa ſupradecompoſita, pedunculis nudis, ſpicis alternis LINN. *Spec. pl. p.* 67. Cyperus odoratus radice longa ſ. Cyperus officinarum C. B. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Sonchet. Stirps perennis, creſcens in locis paludoſis Angliae, Scotiae (Conf. HUDSON. *Fl. Angl. p.* 17.), item Galliae, Italiae, ex quibus duabus regionibus radices pro pharmacopoliis vulgo petuntur.

RADIX ſicca eſt ramoſa, geniculata, teres, calamum anſerinum craſſa, annulis inaequalis diſtantiae transuerſim cincta, tenax cortice profunde bruno, fragili, parenchymate ligneo in fila diſcerpendo ex flauo rufo. Odor ſubfragrans non ingratus, ſapor amaricans et ſubadſtringens, aromaticus, calore modico os imbuens. Deſtillationis ope odorae partes aqua excipiuntur, nihil vero olei aetherei, niſi radicis magna copia adhibeatur, elicitur. Infuſa tam aquoſum quam ſpirituoſum impraе-

impraegnantur dotibus iam dictis, prout et extracta inde parata: eo modo discrimine, quod spirituosum alteri antistet amaritie et caloris sensu. Proportionem vtriusque non attinet de radice iam exoleti vsus indicare.

Virtute cum subsequente Cypero in plerisque conuenit.

§ 38.

Pharm. CYPERI ROTVNDI *Radix.*

Cyperus rotundus; culmo triquetro subnudo, vmbella decomposita: spicis alternis linearibus LINN. *Spec. pl. p.* 67. *Fl. zeyl. p.* 15. Cyperus Hodveg ALPIN. *pl. Aegypti p.* 112 *et* 113. Perennis, in aquosis Nili, Indiae, Japoniae.

Κυπειρος DIOSCORIDIS (*M. m. lib.* 1. *cap.* 4.), vt vulgo putatur.

RADICIS nomine seruantur tubera ouata, olivae circiter magnitudinis, annulis cincta vndique parallelis, transuersalibus, cortice pallidius bruno, tenui, parenchymate albido, friabili. Adhaeret subinde extremis tuberum fibra calami frumenti crassitie, iners, qua tubera olim iuncta fuerant. Odor subfragrans, sapor amarior et calidior, quam

in

in praecedente et ſub prima guſtatione camphora-ceus. Non igitur dubito, quin efficacior haecce radix ſit praecedente.

Extracti aquoſi maius pondus huic radici in-eſt, quam iſti, ceterum nec hoc nec ſpirituoſum differt ad iudicium ſenſuum multo ab extractis Cyperi longi (Conf. CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p. 68.*).

Vſitatior Cyperus rotundus olim in praxi me-dica fuit longo. Pauca valde a DIOSCORIDE et AL-PINO de virtutibus C. rotundi in medium prolata ſcrutinio caſtae ſcientiae medicae minus reſpondent, vixque aliud docent, quam quod in Graecia et Aegypto magna in exiſtimatione fuerit. Rectius tribuuntur vtrique Cypero virtutes, quas amara cum aromate iuncta praeſtare ſolent, vt tamen agnoſcas neutram vim eſſe tantam, quin ſuperen-tur a multis aliis. Stomachicis iure annumerantur. Corroborandi Cyperi longi efficacia videtur ad-ſtrictionis vi augeri.

Nomino modo adhuc duo compoſita, quorum inter multam aliam farraginem radix C. rotundi continetur. Sunt haec

EMPLASTRUM DE BACCIS LAURI *Ph. W. p. 60.*

SPECIES CEPHALICAE PRO CUCUPHIS *l. c. p. 182.*

ORDO

ORDO LI.

GRAMINA.

TRITICVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 108. *Gen. pl. p.* 40.

539.

Pharm. TRITICVM vel TRITICI *Semen.*

Triticum hybernum; calycibus quadrifloris ventricoſis laeuibus imbricatis ſubmuticis LINN. *Sp. pl. p.* 126. Triticum hybernum, ariſtis carens C. B. Triticum *β*, locuſtis quadrifloris glabris, baſi ſubhirſutis glumis ſubmuticis HALL. in *Comm. ſoc. ſc. Gotting.* 1774. *p.* 7. Icon: TOURN. *Inſtit. rei herb. tab.* 292. HALL. *l. c. tab.* 1. *fig.* 2. vbi ſpica modo partialis depingitur. Annuum. Procerius, perfectius. Pluribus culmis emergit floribus plerisque fertilibus.

Triticum aeſtiuum; calycibus quadrifloris ventricoſis glabris imbricatis ariſtatis LINN. *Spec. pl. p.* 126. Triticum aeſtiuum C. B. Triticum *α.* locuſtis quadrifloris baſi ſubhirſutis, glumis exterioribus floralibus ariſtatis HALL. *Comm. ſoc. ſc. Gotting.*

Gotting. 1774. *p.* 5. Icon: TOURN. *Inſt. rei herb. tab.* 293. HALL. *loc. cit. fig.* 1. vbi modo ſpicula: Annuum. Macilentum et debilius praecedente eſt. Culmos fert pauciores et flores pauciores perficit.

Ad HALLERI iudicium varietate modo, non ſpecie, differt inter ſe vtrumque, vt ex dictis intelligitur: Nempe ariſtae non omni tempore, nec omni loco in ſpica adſunt et longitudine vario gradu diſcrepant. Solum macrius, negligentior cultus, ſatio ſeminum valde recentium prouentui ariſtarum fauere ſolet. Praeter culmorum et ariſtarum dictum reſpectum, magnitudo ſpicularum et granorum, color culmorum, glumarum et granorum, hirſuties ſpicularum rel. in Triticis varietates efformant multiplices; vnde ingens diuerſorum nomium vis, a loco culturae praeprimis deſumta. Ratio horum diſcriminum in ſolo et climate quaerenda videtur. De varietatum Tritici diſcrimine multiplici cum fructu leguntur obſeruationes MANETTI. (*Delle Specie diverſe di Frumento et di Pane p.* 34 *ſqq.*) et HALLERI (*l. c.*). Omitto alias Linneanas ſpecies, vtique hinc inde oeconomice acceptas, nec reiiciendas, dum ſuppetunt, ex foro medico

medico, vt Triticum turgidum, monococcum, Speltam, quae proxime dicta vna cum T. hyberno et aeſtiuo prae reliquis cultu et vſu frequentatur.

Accidit Tritico, quod aliis iamiam ſuetiſſimis cerealibus, imo bene multis plantis culinaribus, quod inter quotidiana, quae indulgent hominibus commoda, et propagandi perficiendi et in ampliores vſus illa transferendi molimina, originis primae ſiue patriae memoria interciderit. Eruere iſtam ex veterum monimentis ſub iſta nominum, quibus frumenta inſigniuere, inconſtantia et a noſtris diſſimilitudine et characterum neglectu vix certe vacat. Triticum Πυρος Graecorum eſſe creditur. In Babylonia ſiue terra inter Tigrim et Euphratem ſita Triticum et Hordeum ſponte prouenire BEROSI fragmentum (ex ALEXANDRO POLYHISTORE deſcriptum a SYNCELLO *Chronograph. p.* 28.) memoriae prodidit, quod effatum ill. HEYNE (*Progr. de frugum et panificii initiis* in *Opuſc. vol.* 1. *p.* 341. 377.) multis ſpecioſis argumentis ornauit. DIODORUS (*l.* 14.) vtrumque cereale tanquam ſponta-neum ad Aegyptum longe minus probabili fulcro innixus refert. Noſtro demum tempore omnium mentes mirifice perculit, quod LINNEUS (*Amoen.*

acad. vol. 7. *p.* 453.) ex HEINZELMANNI, tam hi-
ſtorici quam botanici, pugillaribus Florae Sama-
rienſis narraret, iſtum in Sibiria auſtrali ſiue cam-
pis Baſchkirrorum Triticum aeſtiuum et Hordeum
diſtichum inter ſponte creſcentes ſtirpes reperiſſe;
et quod ipſe LINNEUS huic narrationi robur variis
argumentis addere tentaret. Nuperrime adeo Tri-
ticum et Hordeum ſpontaneum in Tauria variis
locis montoſis praecipue inter Caraſſubazare et
Allmetſchet, item ad originem fluuii Buryltſch
inuentum fertur (*Deſcription phyſique de la Contrée de la Tauride, p.* 190.). Nihil vero prohibet, quin
ſuſpicemur, vtraque in terra proueniſſe frumenta
iſta ex ſemine poſt culturam vel breuiori vel lon-
giori interuallo antea ibidem adminiſtratam, dein
vero neglectam, ſuperſtite et ſponte ſua poſtlimi-
nio ſeſe propagante (Conf. PALLAS *n. nord. Beytr. zur — Naturg. vol.* 2. *p.* 357.). Nam cerealia,
qualia iam comparent, ſub vilioris et vulgaris
graminis larua delituiſſe, formam autem cultus,
ſenſim per aetates magis perfecti, adiumento mutaſſe
veriſimilitudine omni caret. Id quum de ſpecie-
bus diuerſis valet, tum vel maxime cadit ridicula
hypotheſis ante triginta et quod excedit annos re-
cocta, fertilitate ſoli et coeli beneficio vilius fru-
mentum

mentum in nobilius posse transmutari, e. c. Secale in Triticum, Auenam in Secale, macriori autem solo et inclementiori coelo praestantius frumentum in vilius degenerascere e. c. Secale in Hordeum, Hordeum in Lolium vel Bromum, quod si verum esset, vnum genus plantarum transmutaretur in alterum necesse foret, quae tamen quantum forma praecipue floris fructusque partim modo quo flores inseruntur, differant, quilibet attentior perspicit (Cf. LINN. *Diss. de transmut. frument.* in *Amoen. acad. vol. 5. p.* 106.). Ratio contra ea alienae segetis ea est, quod vel agro antea inhaeserit vel admixta frumento iam serendo exstiterit.

Triticum ex Sicilia in reliquas terras occidentales primo translatum esse, iusta suspicio est (HEYNE *l. c. p.* 355.). Colitur iam in omni Europa tam calidiori, vt Lusitania, quam frigidiori, vt Suecia, Russia. Viget quoque in Persia, terra Yemen, aliisque regionibus fertilibus, in Aegypto in Tingitanam terram vsque, Graecia, item America septentrionali et in Chili et Peruuia. Molliora grana sunt frigidiorum regionum, duriora et lapidea fere calidiorum, quae et optimum Triticum exhibent.

Saepe Triticum morbis quibusdam corrumpitur, in quorum natura expiſcanda et praeſidiis eosdem praecauendi et tollendi eruendis recentiores egregie deſudarunt, praecipue cll. TILLET (*Diſſ. ſur la cauſe qui corrompt les grains de bled dans les epis*) et TESSIER (*Traité des maladies des grains*, *p.* 199 *ſqq.* Conf. et IDEM in *Hiſt. de la Soc. R. de Med. de Paris*, *vol.* 4. *p.* 364 *ſqq.* vbi enucleatos morbos cerealium enumerat). Et horum quidem vnus puluere rubiginoſo foliis, culmo et glumis infeſtus eſt, ſenſim in granum ipſum ſaeuiente, Rubigo dici ſolet, (Gallis la Rouille, cuius effigies conſpicitur in TESSIER *Traité l. c. tab.* ad *p.* 215.). Reliqui, ſcilicet Caries, quae dignoſcitur granis griſeis puluere nigro repletis (la Carie, *l. c. tab.* ad *p.* 294.), et Vſtilago, quae loco granorum glebas fuliginoſas cum paucis glumarum albidis reliquiis in ſpicis gerit (Le Charbon *l. c. tab.* ad *p.* 299. Conf. egregias de hac obſeruationes cl. BJERKANDER in *K. Vet. Ac. Handl.* 1775. *p.* 317 *ſqq.*), quibus et a cl. TILLET Rachitis addita, granum ipſum praecipue perdunt. Hinc non ſolum inſigne decrementum lucrum ex granis et culmis Tritici patitur, ſed farina panisque in valetudinis damnum vitiatur, ita vt haec mala fermentationi panis aduerſa ſint,

et

et vſtilago cephalaeas, diarrhoeam, conuulſiones creauerit.

Sunt et varia inſecta, quae Tritico cladem, dum in agris verſatur, laruarum forma afferunt. Etenim quaedam depaſcunt virentem eius herbam, vt Tipula oleracea (BJERKANDER *Vet. Acad. Handl.* 1779. *p.* 161.), Elater ſegetis (ID. *l. c. p.* 285.), quae et alia frumenta eodem modo deſtruunt; alia excauant grana Tritici, vt Ichneumon culpatorius et Phalaena Tritici (ID. *l. c.* 1778. *p.* 335.). Collecta vero ſegetum grana ſaepe bonam partem Curculioni granario et Phalaenae granellae (*Faun. Suec. p.* 363.) in praedam cedunt (LINN. in *Vet. Acad. Handl.* 1750. *p.* 180. WILCKE *l. c.* 1776. *p.* 274 *ſqq.*). Farina tandem conſumitur Acaro farinae (MODEER in *Vet. Acad. Handl.* 1774. *p.* 68 *ſqq.*), Tenebrione Molitore, Phalaena farinali. Quin ne panis quidem ab hisce infeſtis hoſpitibus tutus eſt, quippe cui idem Tenebrio, Ptinus Fur, et hinc inde Blatta orientalis inſidias ſtruit. Hisce ſi addimus morbos frumentorum; errores agriculturae, qui multis locis obtinent; iniurias frumentis in agris allatas tempeſtatis inclementia, quadrupedum variorum, vt glirium, talparum, cricetorum, cuniculis vel voracitate, item auium, limacum,

macum, gryllorum ſubinde depraedatione; damna porro, quae ex luxurie ſtirpium aduentitiarum exſurgunt, quorſum pertinent Agroſtema Githago, Chryſanthemum ſegetum, Sinapis aruenſis, Papauer Rhoeas, Conuoluulus aruenſis, Melampyrum arvenſe, Farfara, Vicia Cracca, Lolium temulentum, Triticum repens, Bromus aruenſis, Auena fatua, Equiſetum aruenſe, rel.; iacturam granorum ſub ipſa meſſe contingentem; rapinas glirium in granariis; communionem lucri, quam ipſi pagani, molitores, piſtores fraude ſibi vindicant; facilem granorum et farinae corruptelam a ſitu; tributum denique principi ſoluendum: nae adſtupendum eſt mirae naturae fertilitati, quae ſub tam inſigni tamque multiplicis generis iactura tamen hominibus tantum erogat, vt frumenta omnium reliquorum alimentorum valore cenſeantur viliſſimum, eorumque ad pretium reliquarum rerum pretia plerumque ſeſe accommodent.

SEMEN ouato oblongum eſt, longitudine ſeſquilineae, ſurſum gibboſum, deorſum ſuleo longitudinali exaratum, antice cicatrice obliqua, poſtice villo exiguo diſtinctum, cortice flaueſcente, intra quem medulla ſ. farina albiſſima. — Colligitur

gitur vt quodlibet aliud cereale; ſcilicet ſectis falce culmis et in faſces colligatis hi in horreum transferuntur, vbi, quod ſuetiſſimum, per flagella, vel et calcando per iumenta, vel molendini ope excutiuntur grana ex ſuis ſpicis, dein agitantur vel molis ventoſis vibrantur, vt a glumis et peregrinis ſeminibus, vel iuſto leuioribus granis liberentur.

Duplicis eſt naturae farina triticea, vna eius pars accedit ad indolem animalem, glutinoſa dicenda; altera ad vegetabilem, amylacea. Glutinoſa pars collam glutinandi vi refert, aqua non ſoluitur, putredine correpta foetet inſtar caſei antiqui vel cadaueris, multum alcali volatilis continet. Quod cl. BECCARII inuentum iam a. 1728. factum (Vid. *Inſtit. Bonon. Comment. tom. 2. P. 1. p. 122 ſq.*), confirmatum ferius a multis aliis, cll. MODEL (*Fortſ. ſein. chym. Nebenſtund. p. 62.*), KESSELMEYER (*Quorundam veget. princip. nutriens, Argent. 1759.*), PARMENTIER (*Experiences et reflexions relatives à l'analyſe du Bled, p. 59 ſqq.*) aliisque. Huius vnciae duae cum quinque drachmis in libris duabus farinae triticeae continentur, et obtinetur lauando farinam ope aquae tepidae, affuſae per vices,

donec non amplius lacteſcat; reliquum eſt glutem ſubelaſticum pallide brunum (MODEL *l. c.*). Altera pars ſiue amylacea poſt fermentationem aceſcit, cum alcali efferueſcit et rufat tincturam Violarum, aquam modo lacteam reddit niſi cum ea coquatur, quo ipſo in pultem viſcidam abit. Facile haec a priori ſegregatur maceratione granorum integrorum vel rudius comminutorum in aqua ad emollitionem vsque. Qua facta ſacculo linteo maſſa includitur et calcatione pedum intra lacum ligneum aqua repletum et infra epiſtomiis ſuis inſtructum et defuſa affuſaque per vices aqua exprimitur amylum, donec aqua defluens non amplius lacteſcat. Aqua amylo foeta et alio vaſe excepta intra nychthemerum ſubſidere ſinit amylum et poſtquam clara euaſerit, per laterales canaliculos demittitur, amylum autem ter vel quater iterum eluitur noua aqua affuſa, vt odor ingratus pereat. Tandem ſeparata ſuperiori amyli parte, quae griſea eſt, reliqua vel expreſſione repetita lintei rudioris pluries conduplicati vel ſuper cribri ſpecie paullum exſiccatur, vt in portiones quadratas diſſecari queat, dein vlterius ſolis vel aëris perflantis vel conclauis calefacti vi, ſiccandas, tum diffringitur (Conf. *Fabrique de l'amidon par* DUHAMEL DE MONCEAU

CEAU 1772.). Foecula fimilis ex Spelta eruitur; quam Hordeum largitur flauida eſt; obtinetur et ex feminibus Fagopyri, Hippocaſtani, ſtirpium leguminoſarum rel. item radicibus variis, vt Ari, Bryoniae, Tritici repentis, Filipendulae, Lathyri tuberoſi, Colchici, Solani tuberoſi rel.

Amylum oeconomicis potius vſibus, quam medicis, inſeruit. Ad lintea enim poſt lotionem, item texta varia ex goſſypio vel lino teneriori parata, firmanda, ad conglutinandos libros et chartas luſorias, ad fercula varia culinarum et panes piſtorum dulciariorum, adhibetur. Contritum in tenuiſſimum puluerem capillis peſſimo luxu inſpergitur, nec ſine omni valetudinis offenſa, tum praecipue ſi variis additamentis coloris vel odoris cauſa factis, vt ceruſſa, calce, oleis odoris, corrupta fuerit (REUSS *Unterſuch. der Eigenſchaften und Wirkungen eines ächten und verfälſchten Puders*, 1781.). Nominatim nocet iis, qui achoribus capitis laborant, vt qui intempeſtiue inde exſiccantur. Vulgo et contra intertriginem puſionum inguinibus vel axillis applicatur; ſed conſuetudine haud laudanda, quum inde ſaepe ſcabies exorta fuerit (LINN. *Amoen. vol. 5. p. 95.*). Clyſmate exceptum

inuoluendo diarrhoeas et dyſenterias lenit. Re-
cipiunt illud ſpecies diatragacanthae frigidae e
inſpergitur paſtis in officinis ne modulis agglutii
nentur, exemplo paſtae Glycyrrhizae, Althaeae
Nebulae (Oblaten) quoque inde parantur, quarum
vtilitas ad obſignandas litteras huius quidem no
loci eſt, ſed iſta omnino, qua pulueres palat
diſplicentes obuoluunt, quo fine non ſufficit ea
emollire aqua, ſed vt tanto facilius bolus deglu
tiatur, nec crepans ſtimulo ingratiſſimo offendat
gelatina vel Robe grato eam oblinire antea conuenit
— Furfures et aqua acidiuſcula poſt praeparatio
nem amyli reſidua ſaginandis ſuibus et bobus valet

In polline, in quem molendini ope grana
rediguntur, reiectis furfuribus vtraque modo dicta
et glutinoſa et amylacea pars iungitur. Huius
farinae pro pane ſumma dignitas eſt. Quo autem
glutinoſa viſcidaque pars attenuetur, haec cum
altera intime ſeſe commiſceat, et vtraque facile
tam a ventriculo digeratur, quam humoribus
noſtris recipiatur et melius nutriat, nec flatulen-
tia generetur: fermentatione praeuia farinae aqua
humectatae beneque ſubactae opus eſt. Hinc qui
Triticum crudum auidius comedunt infarcto et
tumido

mido abdomine languent et hydropem contra-
nt (VAN SWIETEN *Comment. vol.* 4. *p.* 108.).
nis azymus, h. e. ſine fermentatione paratus,
uum adſtringit. Fermentationem adiuuat fer-
entum, quo fine heic fex cereuiſiae commoda.
ccedat tempeſtiue, ne vltra limitem iuſtum re-
luatur farina, coctio, ſub qua panis poroſus
adit. In auſtralioribus regionibus panis triticeus
lgatiſſimus, in frigidioribus ſecalinus. Nec rara
rinae triticeae et ſecalinae pro pane parando ſub
ria proportione miſcela, pro cuius diuerſitate
lor vel albidior vel magis griſeus, qui in mere
iticeo omnino albus eſt. Magis nutrit triticeus,
am vllus alius, ob lentorem vero, qui ineſt,
uum in debilioribus ſtipat, et acres in primis
is vel profundius haerentes ſtimulos blande ob-
luit; hinc in profluuiis aluinis magis, quam
liquae ſpecies panis, conducit. Acidum quoque
alcalinam naturam frangendo hypochondriacis
hyſtericis ſalubrior eſt pane ſecalino. Panis
s coctus omni humiditate priuatus eſt, hinc diu-
us ſeruari absque corruptela poteſt, et, quoniam
arctius volumen nutrientem partem contractam
ntinet, reliquis panis ſpeciebus nutriendi poten-
a antiſtat. Tam vero facile concoquitur a ven-
triculo,

triculo, vt et infantibus recens natis nutrimentu
ſalutare loco lactis nutricis praeſtet, modo bo
aqua coctus per cribrum vel linteum ſubtile tra
gatur; liquidum, quod tranſit, frigore in gela
nam denſatur, tepore autem deliqueſcit, huiusc
cochlearia duo vel tria cum cochleari vno lac
et tantillo ſacchari mixta infanti per portion
cochleari paruo ingeritur (*Ziirch. med. Magaz. a*
2. *p.* 569.). Maxime vero nocent hisce pull
iſtae ex farina coctae acore, in quem degenera
glutinoſa natura ſua, quibus vitiis grauant ve
triculum, glandulas meſenterii obſtruunt, ſub i
tumeſcentia abdominis flatulenta maciem reliq
corporis cient, et rachitidi opportunitatem pra
bent. Ex pane biscocto iuſcula quoque parant
in febribus commoda, acore et ſaccharo gratio
et, dum vires refocillandae, vini tantillo pe
miſcenda.

Pane ex frumentis etiamſi quotidie vtamu
faſtidium tamen non parit. Et vix aliud alimen
genus exſtat, quod hocce ſalubritate aequet, ſi
animalis ſiue vegetabilis cenſus ſit; quicquid c
LINGUET (in *Annales politiques civiles et litteraires d*
dixhuitieme Siecle, *tom.* 5. *n.* 39. *p.* 429. cum qu
diſputatione confer reſponſionem cl. TISSOT, *Lett*
à M

Mr. HIRZEL *ſur le bled et le pain* 1779) ingenii
tius ludibrio, quam veri filo ductus contradixe-
. Facillime bene coctus digeritur, egregie et
m ſtabilitate nutrit, nec niſi vitio frumenti ipſius
l panificii vel copia nimia vel calide ingeſtus
cet. Nec conducit eius vnice vſu acquieſcere;
m ſolo pane veſci in connubio aquae per plu-
s dies poenae loco eſſe conſtat. Studio dedita-
e opera cum pane vel ſolo cum aqua ingeſto,
l cum parca alius cibi quantitate in ſemet ipſe
ſtituit multa experimenta cl. STARK (*Works con-
ing of clinical and anatomical Obſervations*, *Lond.*
88. cuius libri verſio Germ. modo coram eſt,
*in. u. anatom. Bemerkungen nebſt diätetiſchen Verſu-
en* 1789.), vt eiusdem in valetudinem vis pa-
ceret, horumque ſingulis plures continuos dies
ſumſit. Pane ſolo largius cum aqua capto (*l. c.*
136 *ſqq.*), opus fuit integram diei deſtinatam
iantitatem vnciarum viginti, triginta vel triginta
to, in plures portiones diuiſam edere, quum
as ructus ſubinde, flatus, nauſea, appetitus de-
ctus incideret, opus quoque fuit copioſo potu,
ſitis moleſta eſſet. Peius res ceſſit iuncto
chari largiori connubio, quod ipſum neque cibi
piditatem ſedauit, ſed famem potius inſignem
excita-

excitauit, vlcuſcula oris generauit, gingiuas
flammauit et intumeſcere fecit, variaque reſol
ſanguinis indicia produxit (*l. c. p.* 141.). Simi
varia ex melle contigerunt (*l. c. p.* 208 *ſqq. p.* 21
Inter prandia vtiliter iungitur panis vel interſerit
ferculis pinguibus, vt cuius ope ob mucilaginoſa
naturam pinguedinis cum aquoſis miſcela adiuu
tur; aromatum quoque vim frangit, et corrup
lam ex victu animali nimis copioſo oriundam te
perat. In regionibus, quibus noſtra frumenta d
ſunt, indigentiae prouidit benefica natura al
prouentibus vegetabilibus, Oryza, Zea, Mili
Sorgho, Artocarpo, Sagu, radicibus eſculentis, S
lani tuberoſi, Dioſcoreae, Iatrophae Manih
Lichene Iſlandico &c. Quibus dirius fatum co
tigit vel ſitu regionum nimis ſeptentrionali vel a
nonae charitate, hos confugere coëgit dura neceſſit
ad cerealium partes minus nutritias, vt id, quc
poſt cereuiſiae coctionem reſiduum, vel ſpic
granis maturis caſſas vel culmos, quibus contrit
admiſcetur pauxillum probae farinae frumentacea
item ad magis adhuc a noſtra natura aliena, v
medullam Scirpi lacuſtris, ſemina Elymi arenari
radices Menyanthis trifoliatae, Callae paluſtri
cortices varias arborum, Pini ſylueſtris, Betula
alba

albae &c. Saltim Fennones subinde hisce alere vitam coguntur (Vid. HELLENII Diss. *om Finska Allmogens Nödbröd, Åbo* 1782.).

Non huius loci est percensere omnia panis ex Tritico vel aliis cerealibus cocti nomina ex forma, farinae subtilitate diuersa, additamento vel tractatione varia petita. Taceo quoque Italorum artificia varia, quae et in Germania nominatim Norimbergenses probe imitati sunt, tractandi farinam triticeam cum aqua subactam, vt inde pastas varias, quas Vermicelli (Nudeln), Macaroni, Taglioni, Festuciae, Andarini &c. vocant, condant; quae ipsa post exsiccationem diu seruari possunt, et ad varia fercula extemporanea commoda sunt (De hisce cf. cl. MALOUIN *Description et details des arts du Meunier du Vermicellier et du Boulanger.*).

Farinae triticeae insuper vsum multiplicem in culinis pro placentis, iusculis &c. quis ignorat? Farina rudius molae ope comminuta Alica (Germ. Gries) vocatur. Sunt et huius plures species teneriores et rudiores, optima ista, quae ex parte corculo proxima elicitur. In specie, quam coram habeo, quasdam particulas vndique albissimas, deprehendo, in aliis vestigia corticis conspiciuntur.

Farina

Farina eximia inde parari poteſt, item in culin puls, iuſcula, placentae. — Supra ſpeciei Sag quam Mauri ex farina Tritici parant, memi (*Appar. med. vol. 5. p. 19.*).

Vt aliae farinae haec ipſa ſiccata probe extu ſcopo diſcutiendi tumoribus oedematoſis et eryſ pelatoſis applicatur. Cocta in cataplaſma emolli et ſuppurationem ciet. Domeſticum quoque e ad maturationem abſceſſuum accelerandam, ſicut i emplaſtro ex farina cum melle ſubacta.

Mica panis triticei ſiue pulpa mollis, ex cruſt enucleata, ſcite acria quaedam medicamina exci piuntur, quorum vis lente modo euolui debet Exemplum praebent pilulae ſic dictae magnae HOFF MANNI, quae mercurium ſublimatum corroſiuum aqua ſolutum comprehendunt, quod vehiculum auertit multa incommoda a ſolutione liquida pe os capta alias emergentia; item cataplaſma a cl DUNCAN (*Medical Caſes, ed. 3. p. 198.*) in tine capitis tentatum, cui pariter ineſt acre iſtud mer curiale praeparatum. Vſitatius eſt, micam pani lacte in cataplaſma coctam maturandis abſceſſibu tepide applicare, quod ipſum longe praeferendum emplaſtris ad hunc finem alias commendatis. S

ſtimulc

ſtimulo opus eſt, addi iſti poteſt Crocus, Mel, Gummi Ammoniacum, Cepa et ſimilia. — *Decoctum album* SYDENHAMI, quod auctori in dyſenteria (nam aliud etiam vſurpabat) placebat, vna cum cornu cerui micam panis albiſſimi recipiebat.

Furfures calide applicati oedemata pedum diſſipant. Addi ſolent pediluuiis calidis emolliendi ſcopo. Cocti cum aqua emolliendo in clyſmate laxant.

Supereſt, vt de Tritici ad cereuiſiam vſu moneam, cui multis locis indulgent. Quum vero cereuiſia hordeacea longe vulgatior ſit: aptius, quae ad cereuiſiae generalia pro inſtituti ratione ſpectant, capite Hordei commemorabuntur. Coquitur ex Tritico vel ſolo vel in connubio Hordei cereuiſia, vel addito Lupulo vel eo omiſſo. Bene quidem triticea cereuiſia nutrit, ſed facile flatus generat magisque, quam cereuiſia ex Hordeo, in acidum inclinat, lotium pellit efficacius minusque calida eſt, quam hordeacea ſaltim lupulata. In Germania inter triticeas cereuiſias clarent iſta Breyhan dicta, Goſa Goſlarienſium, Duckſtein Brunſuicenſium aliaeque; Angli quoque cereuiſiam Ale inde parant.

540.

Pharm. GRAMINIS *Radix.*

Triticum repens; calycibus quadrifloris ſubulatis acuminatis, foliis planis LINN. *Syſt. veg. p.* 109. Triticum repens, glumis mucronatis ariſtatisue, ariſtis ſpicula breuioribus SCHREB. *Beſchr. u. Abbild. d. Grüſer, p.* 24. Gramen caninum aruenſe ſ. Gramen Dioſcoridis C. B. Gramen loliaceum radice repente, ſ. gramen officinarum MONTI *Catal. ſtirp. Bonon. prodr. p.* 41. Mox *α, muticum:* MONTI *icon* 25. vbi ſiſtitur modo ſpicula ſolitaria; mox *β, ariſtatum*, cuius icon in *Fl. Dan. tab.* 748. Vtrumque cum aliis multis varietatibus intermediis deſcribit et depingit SCHREBER *l. c. tab.* 26. Gramen perenne ad ſepes crebrum, peſtis quoque vulgaris agrorum et hortorum, vtpote quum vicinas plantas radicum luxurie ſuffocet, vt fieri a ſtirpibus radice repente ſolet.

Incaute confundunt illud, nominatim muticum, cum Lolio perenni L. ſed in hoc proxime dicto calyx monophyllus nec diphyllus eſt, et ſpiculae latus, non ſuperficiem, rachi intermediae obuertunt. Non vbiuis radix Graminis officinarum

rum a dicto Tritico colligitur, certe hoc fit i. Germaniae locis, item in Suecia. Alibi Panic. dactylon L. f. Panicum dactylon radice repente f. officinarum SCHEUCHZ. loco prioris in vſum vertitur; vt in Italia (teſte SEGUIERO apud LINN. *Diſſ. Obſ. mat. med. p.* 6.), in Gallia, ſi fides iconi cl. REGNAULT in *Botanique*, item in Marchia Brandenburgica (LÖSECKE *auserl. Arzn. ed.* 4. *p.* 50.). Craſſior adeo et dulcior eſt haecce radix, quam altera (*l. c.*). Sed nec defraudanda altera ſuo pretio eſt.

RADIX ſubramoſa, vndique ſeſe horizontaliter diſpergens, filiformis, culmum frumenti, dum recens eſt, craſſitie aequans, longiſſima, glabra, geniculata, geniculis fibroſis, ex flauo alba. Sapor tam recentis quam ſiccae ſubdulcis.

Libra vna harum radicum circiter vncias quinque ſucci expreſſi erogat, qui facile fermentationem ſubit, qua finita liquor vinoſus dulcis, non tamen palato placens emergit. Continuata fermentatione et fermento addito aceſcit (HOFFMANN in CRELLS *Beytr. zu den chym. Ann. vol.* 3. *p.* 124.). Conciſa et contuſa radix cocta et fermento miſta ſpiritum vini exhibet, ſpiritui vini non cedens. Cereuiſiae pariter ſpecies inde redundat (IDEM). —

Foecula inde emergens ſoluitur aqua bulliente, quae dum refrixerit gelatinoſam ſubſtantiam exhibet (PARMENTIER *ſur les vegetaux à ſuppleer en temps de diſette*). Succus elicitus dulcem quidem ſaporem prae ſe fert, ſed in ſolidum ſaccharum non concreſcit (MARCGRAF *chym. Schrift. vol. 2. p. 85.*). Acido nitri tractatus acidum ſacchari ſuppeditat (HOFFM. *l. c. p. 126.*). Saccharinis pariter ac nutrientibus particulis inſtrui hancce radicem dicta declarant.

Ad alenda pecora, boues praecipue, radicem aptam eſſe experientia conſtitit, quum contra ea oeconomi incurii nonniſi comburere ex agris euulſam ſciant. Abluenda ſcilicet radix, ſiccanda, dein conciſa poſtquam fuerit, aqua calida humectanda, vel cum ſtramine conciſo vel furfuribus vel aliis commiſcenda eſt. Pro pane quoque hominibus ſub annonae caritate commendata radix ſiccata, mola contrita et farinae pauxillo combinata (LINN. *Skånſka reſa p. 35.* BERGIUS *Rön om Spanmåls briſtens ärſättning medelſt Quickrot, Stockh.* 1757. 4.). Hinc vtut infeſtum gramen hoc locis alienis creſcens, tam foeni cauſa, quod bis ſecari per annum poteſt, quam radicis, ſolo molliori et fertiliori

fertiliori vt cultura adiuuetur, etiam atque etiam ſuadendum (BENGT BERGIUS *Tal om Svenſka Angſkötſeln, p.* 65.). Et haec conciſa recente radice facile ſuccedit (*l. c.* item BLOM in *Vet. Acad. Handl.* 1782. *p.* 244.).

Sed vi blande reſoluente, aperiente et demulcente iam dudum in re medica inclaruit. Hinc ptiſana inde parata pro potu ordinario in febribus acutis familiaris, inprimis apud Gallos eſt. In obſtructionibus viſcerum reſerandis haud mediocre remedium eſt, et nominatim in ea hepatis magni eam fecit BOERHAAVIUS (HALL. in *Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1426.). Nec deſunt recentiorum de efficacia hocce in morbo praeconia (KNIPHOF *Diſſ. de Gramine leuidenſi et praecellentiſſimo, p.* 16.). In ictero periodico a calculis felleis profuit decoctum, etſi non ſine aliorum commodorum connubio, ſecedentibus deiectionibus virideſcentibus et lapillis quaſi comminutis (SEIP Diſſ. *Sylloge Obſſ.* in TOD. *Bibl. vol.* 9. *p.* 478.). Eundem effectum in ſolvendo calculo biliario expertus eſt LÖSECKE (*l. c. p.* 251.). Intermittentibus febribus Hafniae vigentibus egregie decoctum ſubuenit vi ſua digeſtiua (TODE *Bibl. tom.* 5. *p.* 186.). Ita ſanauit decoctum

ctum sale polychresto et foliis Sennae stimulatum virum habitus mali et alui torpidae, iam per annum quartana contra corticem Peruuianum rebelli laborantem (ID. in *Bibl.* sed excidit locus). Nec minus in pituita, pulmones grauante et tussim et asthma excitante, prodest. Praeter decocti saturati formam, hodie quam maxime placet

EXTRACTVM s. MELLIGO GRAMINIS. Paratur inspissatione succi expressi. In hunc finem non conducunt vasa cuprea vel ferrea, quum inde semper aliquid soluatur, sed inspissatio fieri debet in vase vitreo. Si haec continuatur ad crassitiem mellis, mel magnopere refert, et extractum in ampullis vitreis seruatum deponit post aliquot hebdomades materiem grumosam saccharinam aqua facile solubilem (HERMBSTÄDT in cl. SELLE *Beitr. z. Natur- u. Arzneywiss. vol. 3. p. 30 sq.*).

Recipiunt porro hanc radicem RADICES QUINQUE APERIENTES MINORES, item inter tot alia SYRUPUS ALTHAEAE FERNELII.

SECALE.

SECALE.

LINN. *Syſt. veg. p.* 107. *Gen. pl. p.* 39.

541.

Pharm. SECALE v. SECALIS *Semen.*

Secale cereale; glumarum ciliis ſcabris LINN. *Spec. pl. p.* 124. *α.* Secale hybernum vel maius C. B. *β.* Secale vernum ſ. minus ID. Diſcrimen vtriusque varietatis in ſtatura diuerſa conſiſtit, poſterius quoque ſtrigoſius eſt. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Seigle. Gramen annuum. Altiſſimum et firmiſſimum inter cerealia, vt ſex ad decem pedes aliquando attingat.

Coniecturas de patria Secalis, agens de Tritico, iam in medium protuli. In Creta ſpontaneum eſſe, vno verbo in *Syſtemate veg.* (*l. c.*) LINNEUS adiecit. Paſſim, ſed rarius in deſerto Cumanico ſolo pingui nec non inter fluuios Don et Wolga, vbi nunquam aratro vſi ſunt, ſubinde Secale offenditur; ſed ex raritate et ſitu probabile fit, emerſiſſe illud ex granis caſu delapſis (PALLAS *N. nord. Beytrüg. z. — Naturgeſch. u. Oekon. vol. 2. p.* 359.).

Cultura huius exercetur abundantiſſime regionibus praecipue Europae frigidioribus, parcius in calidioribus. Subinde mixtim cum Tritico ſeritur, vnde imbecilliores Tritici culmi ſuſtinentur, et panis materies tanto praeſtantior meſſe colligitur.

Secale, cuius PLINIUS (*Hiſt. nat. lib.* 18. *cap.* 16.) meminit, videtur frumentum a noſtro diuerſum eſſe; etenim deſcribit illud nigrum amarum, ad arcendam modo famem vtile et, etiamſi farre mixtum, ventri ingratiſſimum.

Praeter Rubiginem (Rouille; TESSIER *Traité des maladies des graines*, *p.* 19.), quam cum aliis frumentis communem habet, Secale pernicioſo valde alio morbo tentatur, Clauo ſecalino, Secali corniculato ſ. cornuto, Secali luxuriante, (Gall. Ergot, Blé cornu, Germ. Mutterkorn, Kornzapfen, Blekingis in Suecia Mjöldrufvor, aliis ibidem Mjöldryor, item Mjöldrygor, Mjölökor v. Bockhorn). In hoc excreſcentia vna, ſaepe plures ad ſex vel duodecim ſupraque vsque, in eadem ſpica conſpicitur, ſubteres medio nonnihil craſſior, aliquantum recuruata apice mox obtuſo mox acuto, ſolidioris frumento compagis, ſaepe interne cauis exiguis pertuſa, extus profunde violacea, intrinſe-

cus

cus alba, magnitudinis ſubinde minoris, quam in grano ſecalino ipſo, ſubinde vero longitudinis pollicis vnius ad ſeſquialterum, latitudinis vnius vel duarum linearum. Facile dignoſcitur effigie (in TESSIER *l. c. tab.* ad *p.* 188. et alia ab eo praetita in *Mem. de la Soc. med. de Paris, tom.* 1. *tab.* 4.). Nonnunquam et alia gramina eodem infeſtantur, vt Phalaris Canarienſis, Auena elatior, Feſtuca fluitans, Lolium temulentum, Triticum repens, Phleum pratenſe et alia plura, imo Hordeum et Auena, quin Triticum (TESSIER *l. c. p.* 29.), ſed praecipue huic labi Secale obnoxium eſt. Quo humidior tempeſtas, eo vberior eius prouentus. De eius origine inſigne ſententiarum diuortium. MONETA (in TISSOTI *Epiſtolis medico-pract. edit.* 2. *p.* 486.) iudice nihil eſt, quam luxurians granum ſ. giganteum. OTTONI A MÜNCHHAUSEN veroſimile viſum, fungi ſpeciem ſeu Clauariam eſſe. Sunt alii, qui ex punctura inſecti congeſtionem humorum ibidem contigiſſe arbitrantur, e. c. DAN. GOTTFR. SCHREBER (*Samml. öconomiſcher Schriften, P.* 12. *p.* 481. *P.* 14. *p.* 354.), TILLET, READ, vt taceam alias explicationes. Hactenus vera originis ratio nondum euicta. Numero maiori colledi hi claui, praecipue recentes, ſpirant odorem viroſum, imo

ipſe puluis. Sapor modice linguam pungit. Pa
nis coloris ſaturate violacei eſt, odoris ſaporisqu
ingrati, nec tam auide abſorbet aquam farina hocc
vitio inquinata, quam alia, quae eo deſtituitu
(TESSIER). Infuſione horum clauorum cum aqu
ſuperficies eius tegitur cuticula pingui odoris foe
tidi (TESSIER *p.* 56.). Puluis aqua humectatus nihil
glutinoſi prodit in paſta, qua in re cl. TESSIER
cum cl. MODEL (*Fortſ. der chym. Nebenſtund. p.* 56.
in multiplici circa alia analyſeos momenta diſſenſi
conuenit. Tingens eorum pars partim aqua par
tim alcali fixo cauſtico extrahitur. Vt pauci
diſcrimen inter clauorum ſecalinorum et ſecali
naturam pateat: ſic habeto. Claui iſti nuper de
ſcripti (non alii infra dicendi) continent principium
odorum valde foetidum, aërem fixum, aërem in
flammabilem, magnam quantitatem olei dulcis, exi
guam portionem materiae extractiuae gummoſae
quae mutationi valde obnoxia eſt, et facile in al
cali volatile degenerat, exiguum terrae; Secale
autem multum mucilaginis ſub analyſi exhibet
pauxillum modo olei, ſpiritum acidum, et ad fi
nem deſtillationis aperto igne factae, exiguum
alcali volatilis, ſed longe plus alcali fixi ex cine
ribus eruendi (TESSIER *p.* 58.).

Vitic

Vitio huic Secalis multi medici miſeriis iſtum lenum morbum, ſpaſmodicum epidemicum, adſcri- ſerunt, quin ſphaceloſam labem artuum, imo aſi, epidemicam, quae poſterior aliquando nullum um priori morbo nexum habuit. Huius maligni- ntis clauos ſecalinos reos fecere SCRINCI, morbum paſmodicum in Bohemia graſſantem deſcribens *Med. Sileſ. Satyr. ſpec.* 4. *Obſ.* 5. *p.* 54.), SALERNE *Mem. preſ. à l'ac. R. d. ſc. vol.* 2. *p.* 155.) de ſpha- elo illo vnice agens, TISSOTUS (*Epiſt. medico-pract.* .490.), qui vtrumque morbum ad clauos iſtos efert, aliique. Nolo ad vetuſtiores iudices regredi: ed memorandum quicquid dubii ſerius ſententia- um diuortium excitare potuerit, ex eodem fonte norbum conuulſiuum epidemicum nuper adhuc leriuaſſe cll. LINDVALL et BERGIUM (*Veckoſkrift för Läkare och Naturforſkare, vol.* 7. *p.* 61. 65.). Ad lirimendam litem, quum difficilius experimenta in nominibus ex inſtituto capi poſſint: crederet ali- quis, alia in brutis facta ſubſtitui horum in locum non male poſſe. Sed ambiguos nos reddit diuer- itas inſignis euentus notati, quum ſint, qui ab trraque parte militent. Liberat ab hacce accuſa- ione clauos ſecalinos cl. MODEL (*l. c. p.* 54 *ſqq.*), quum illos cum alio frumento commiſtos impune

columbis

columbis proiecerit, nec ſub hoc connubio panem ſubacti et cocti nocuerint. Cl. SCHLEGEL (*Progr. clauos ſecalinos perperam a nonnullis venenum morbique rigidi cauſam nominari, Caſſellis* 1772. experimentis in muſcis, canibus, gallinis, in ſu oue et carpionibus factis, item ex applicatione vulnus recens in digito hominis facta, innocu declarat, etſi non negat ex maſticatione ſenſu punctionis percipi, et puluerem naribus attractu easdem inſtar Tabaci fortis vellicare, et monet, quid noxae haberet, exiguam iſtam futuram, quu tam parua quantitate cum frumento mixta eſſe plurimam enim partem vel in agro decidere v in horreo. Cl. PARMENTIER (*Obſervations et ada tions aux Recreations chimiques de Mr.* MODEL *p.* 42 *ſqq.*) experimenta in brutis quibusdam inſtitui ſcilicet in columba, gallina, cane, quae omn nihil mali paſſa ſunt ex connubio clauorum ſec linorum cum aliis alimentis, vel dum contriti cu farina in panem verſi fuerant. Alii nullum aliu malum acceſſiſſe animalibus ex eſu experti ſun quam conſtipationem alui, et inde exortam infl tionem ventris. Hancce moleſtiam obſeruauit i duobus canibus cl. SCHLEGER (*l. c.*). Quod vn cum incommodum quoque in Suecia notauit c

WÂHLI

ÅHLIN (*Vet. Acad. Handl.* 1771. *p.* 39.) — Pro-ius ad diiudicandam vim clauorum omnino ac-edit exploratio eiusdem in ipso humano corpore. lemorabile igitur, quod cl. PARMENTIER (*l. c. p.* 27.) narrat, se ipsum per hebdomadem mane iunum dimidiam drachmam eorum, item car-em columbae et gallinae supra dictarum impune gessisse. Memini quoque me legisse (locus ex-dit), duos mendicos per octo dies pane clauis isce impraegnato ea quantitate vsos esse, vt uotidie vncia vna cum tribus drachmis clauorum perentur, idque sine damno, non excluso tamen io cibo. Ita cl. SCHREBER (*Samml. öcon. Schriften*, . 14. *p.* 362.) sine noxa pluries vitiosa haecce ana per agros inambulando deglutiuit.

Sed quam contrarii hactenus dictis ii euentus, ui aliis sub experimentis apud bruta obuiam nerunt. Cl^mo. SCRINCI (*l. c. p.* 55.) narrante, nis pane deuorato ex Secali corniculato cocto ter horrendos spasmos periit, quod idem accidit rcis, anseribus, gallinis ex eadem dape. Sus, iam cl. SALERNE (*l. c. p.* 156.) Hordeo cum parte rtia clauorum secalinorum mixto saginandam rauerat, sub inflationis ventris et gangraenae

variis

variis partium internarum veſtigiis, mutato et poſtea pabulo ob defectum clauorum, interii Ita ex peregrina communicatione pulli gallinac duo necati et ſus, praeuia iactura pedum et a rium, ſimili pabulo. Eadem de alia ſue a cl. REA (apud TESSIER *l. c. p.* 91.) memoriae prodita, q et decoctum ſaturatum melle mixtum illico muſc necem attuliſſe exponit. Sine dubio longe mai rem accurationem adhibuit ſub experimentis ſui quae et reliqua numero ſuperant et momentoru varietate, ſubiuncta anatome, cl. TESSIER (*l. c.* 105 *ſqq.* Cfr. et *Mem. de la Soc. de Medec. de Par tom. 2. p.* 587. vbi recuſa exſtant experimen eius, quae ſpectant ad damnum animalibus all tum aliaque, quae eorum taedium aduerſus eſui Secalis corniculati demonſtrant.). Cum alio fru mento commiſti hi claui anates duas, meleagr dem et duas ſues iuniores, gangraena praeuia ex ſtinxerunt. Alia animalia panem inde cum fari paratum omnino repudiarunt, nec fame quide ad illum deuorandum cogi potuerunt. Vt n vero exiſtimaretur eam nocendi vim vnice recen Secali corniculato competere, aliis experiment in anatibus et gallinis ab eo captis conſtitit.

Diffici

Difficile valde eſt conciliare duo tam diuerſa de clauis fecalinis poteſtate effata, et errores ex alterutra parte in experimentis commiſſos detegere. Si qua concluſio ad ſimilem apud homines labem inde deducenda ſit, fateor ſymptomata maligna apud animalia percepta potius aliquam de origine epidemiae iſtius gangraenoſae lucem accendere, quam de origine morbi conuulſiui epidemici, qui ſua natura differre videtur. Sed quidni credamus ipſos illos clauos alio tempore eſſe funeſtos, alio innocuos, Nempe in ditione Cellenſi iis in locis, vbi morbus viguit, claui iſti interne coeruleo griſei, tenaces cum odore nauſeoſo mucido et ſapore cauſtico exſtiterunt; alibi vero praecedentibus annis collecti albi, farinoſi, inſipidi fuerunt (TAUBE *Geſchichte d. Kriebel-Krankheit, p.* 163.). Et curne ſuſpicemur, eandem deleteriam cauſam, quae ipſa grana Secalis cerealis vitiat, et farinam eis impertit coeruleo-griſeam tenacem, odorem mucidum, ſaporemque acrem, eadem germinandi potentia priuat (Vid. *loc. cit.*), etiam Secali cornuto labem adſpergere. Virus clauorum corruptorum additamento ſani frumenti omnino infringitur, trout aqua nequitiam ipſius Mercurii ſublimati, et Arſenici minuit: attamen protractiori vſu lenti

veneni

veneni inſtar conſiderandum arbitror. Nec paganorum diſpendium nullum hoc eſt, etiamſi liberes clauos hosce a veneni acris, conuulſione excitantis, infamia, quod in ſpicis locum granorum ſecalinorum occupent; nempe in Soloni (Sologne) Galliae aliquando quartam vel tertiam partem meſſis effecerunt (TESSIER *l. c. p.* 179.). Et, quum in horum miſcela panis nec poroſus euadat, nec ob defectum mucilaginis in Secale cornuto rite nutriat: intelligitur omnis generis clauos ſecalinos cribro vel vanno eſſe ſedulo separandos, ne valetudini vis inferatur. — Praeter clauos ſecalinos, impalleſcentiam ſpicarum (Sveci Hvitax) ex defectu nutrimenti, quod intercipiunt quaedam inſecta in herba, et pumilam ſtaturam culmorum ex eodem vitio, tanquam morbos Secalis, nomino.

Inſignis enim inſectorum varietas Secale ſub varia eius aetate deuaſtat, dum adhuc laruae forma vtuntur. Quaedam radicem ipſam conſumunt vt larua Scarabaei ſolſtitialis, aliaque inſecti adhuc ignoti (OSBECK in *Vet. Ac. Handl.* 1776. *p.* 303 *ſq.*) — Aliae praecidunt culmum prope radicem, vel nidulantur in ipſo culmo eumque erodunt, v

Elater

Elater ſegetis (BJERKANDER in *Vet. Ac. Handl.* 1779. *p.* 284.), Muſca ſecalis et calamitoſa aliaeque muſcae (ID. *l. c.* 1777. *p.* 29 *ſq.*), Phalaena turca, Tipula oleracea et Tipula ſecalis (ID. *l. c.* 1779. *p.* 161.). Phalaena ſecalis (ROLANDER *l. c.* 1752. *p.* 62. BJERKANDER *l. c.* 1778. *p.* 289.), item Ichneumon extenſor (*l. c. p.* 293.). Muſca pumilionis ſi oua deponit in culmos, hi pumilam modo ſtaturam aſſequuntur, idque tanta interdum frequentia, vt culmi huius indolis octo ad quatuordecim ſpatio duorum pedum quadratorum reperiantur (BJERKANDER *l. c.* 1778. *p.* 240.). Noctu larua Phalaenae conſpicillaris autumno praemordet tenellum ſecale (BJERKAND. *l. c.* 1783. *p.* 152. *ſq.*). — Grana vero Secalis, dum adhuc ſpicis inſunt, in agris excauat Ichneumon culpatorius, quin ſenſim conſumit (BJERKANDER *l. c.* 1778. *p.* 334.); et Thrips Phyſapus (DE GEER *Vet. Acad. Handl.* 1744. *p.* 6.) in cauſa eſt, vt Secalis ſpicae plane ſaepe abortiant. — Phalaena granella (DE GEER *Vet. Acad. Handl.* 1746. *p.* 49 *ſqq.*) et Curculio granarius autem in promptuariis ipſis ſtrages ſuas exercent (WILCKE *l. c. p.* 283.). — Nociuis iſtis animalculis addi debet Limax agreſtis, qui ſaepe Secalis herbam emergentem conſumit.

SEMEN ipſum Secalis eſt ſubcylindricum, vno extremo obtuſum, altero, cui corculum oblique inſidet, acutum, ſulco vno longitudinali, cineraſcens, ſemipellucidum.

Farina ſecalina magis nigra eſt, quam iſta Tritici et ſubdulcis. Facile aqua calida macerata fermentatione aceſcit. Sic laminas ferreas, quae illi immerguntur, arrodit, vt ſtannum facilius ſeſe adfigat (RINMAN *Järnets Hiſtoria, vol.* I. *p.*40.). Farina ſicca calefacta inflammationes reſoluit in ſuperficie corporis obuias; in cataplaſmate emollit et maturat. Puls, ex farina hacce aqua et butyro inſulſo cocta, vel ſola vel lacte caprino comeſta mane per plures hebdomades vel menſes in phthiſeos initio iuuat, in inueterata malum mitigat (LANGE *miſc. verit. med. p.* 34.). Iuſculum ſecalinum pariter profuit pluries, ſcilicet paratum ex farinae ſecalis ſubtilioris vncia dimidia cocta cum aquae libra vna, et omni mane bibitum; ſubinde conduxit, mane pulte ex Muſco Iſlandico vti, et veſperi iuſculo ſecalino (BANG *Prax. med. p.* 539).

Primarius autem vſus Secalis pro pane eſt. Panis praecipue in regionibus ſeptentrioni propioribus placet, vt Germania, et adhuc frigidioribus. Glutinoſo iſto Tritici deſtituitur, probe tamen

alit

alit gratique ſaporis eſt. In iis, qui ad acidum primarum viarum inclinant, panis ſecalinus moleſtam ſodam et ructus acidos ciëre ſolet, quod ipſe comperi, magis autem triticeo conuenit iis, qui aluum tardam experiuntur. Non tam facile exareſcit, vt panis ex alio frumento coctus. Supra iam dixi, varia proportione miſceri hinc inde Secale cum Tritico pro pane, vnde albidior fit. Si furfures paſtam reliquam intrant, rudior omnino euadit, nomenque panis militaris obtinet. De panificio generalius ſupra ſub Tritico (*p. 330. ſq.*) praecipua expoſui. Sed nec hic attinet indicaſſe nomina panis ſecalini ſingula, a forma, coquendi artificio, miſcela, duritie varia &c. petita. Durior vt iſte, quo ruſtici et famulitium in Suecia vtuntur, forma diſci et foramine medio inſtructus, quo per ſeries perticis appendi poſſit, bonam partem rationem in ſe continet albedinis dentium, qua hocce hominum genus fruitur, licet non diffitear acorem ipſum panis aliquid adhuc ad id conferre poſſe. Panis ſegmentum leuiter toſtum ſi aquae immergitur, potulentum in acutis reficiens et ſalubre ob acorem ſubminiſtrat, quod longe ſerius taedium parit, quam reliqua fere omnia potulenta; poteſt illi quoque ſuccus Citri et faccha-

rum pro arbitrio addi. Durior, quin in molliori pane ſecalino, cruſta externa ſolet eſſe quam in alio. Calidus autem, diſſectus et aqua Hungarica vel ſpiritu vini camphorato humectatus et abdomini impoſitus, ſudore excitato aliquando febrem intermittentem ſanat (ROSENSTEIN *om Barns Sjukd. p.* 315.). Spargit quoque panis calidus praecipue ſecalinus halitus analepticos, naribus ſubiectus, exemplo notiſſimo DEMOCRITI, qui ſenex decrepitus et morti proximus vitam per aliquot dies ad celebrandas nuptias dilectae ſororis ſuſtentauit, olfaciendo continuo panem calidum vino humectatum. Iidem tamen halitus panis, intra conclaue arctum abundantius noctu praecipue retenti, inſtar fermenteſcentis muſti vel vini in cella clauſa necem afferunt. Mica panis nigri recentis, digitis tractata et applicata, dolores in clauis pedum tollit, et eosdem exſtirpat, experimento monachorum Franciſcanorum et Capucinorum (SINGEISEN *Diſſ. de ophthalmia, Erlang.* 1786. *p.* 25.). Mica contrita in connubio ſalis veſci et ſeminum Carui contuſorum cephalalgiam capiti per linteum applicata leuat. Furfures toſti, donec colorem Coffeae contritae adſciſcant et linteo inuoluti ſponte ignem concipiunt (*Zürch. med. Magaz.* 1773. *p.* 238.).

Secale

Secale quoque ad SPIRITUM FRUMENTI obtinendum impenditur. Quin in Germania et ſeptentrionalibus regionibus praecipuum eius fontem conſtituit. Saepe tamen illi aliud frumentum, vt Hordeum vel Triticum, vel vtrumque varia proportione admiſcetur. Et in hunc finem vel germinatione praegreſſa, vel ea omiſſa, rudius contuſum frumentum maceratur rite aqua calida, dein fece cereuiſiae adiecta fermentatio ſuſcitatur, qua ad finem tendente maſſa in vaſa deſtillationi accommodata transfertur et deſtillatio poſt aliquam moram incipitur, et continuatur quam diu liquor ſpirituoſam naturam et ſaporem ſeruat. Quoniam autem tranſiens liquidum nimis debile eſt et ingratum, iterata deſtillatione fortius redditur. Alcohol adeo, puluerem pyrium accendens, inde parari poteſt (quomodo, declarat cl. LICHTENSTEIN in CRELLS *Annal.* 1786. *P.* 2. *p.* 306.). Non huius loci eſt omnes encheireſes exponere, ad ſpiritum frumenti eliciendum idoneas (Practica momenta bene perſequutus eſt CHRIST in *Regeln vom Fruchtbrandwein-Brennen*, 1785. 8.). Studio quoque praetereo artificia varia, quibus empyreumatico odore, turbido habitu aliisque vitiis, priuetur. A ſpiritu vini probae notae requiritur, vt pelluci-

dus omnino ſit, nec odore nec ſapore aduentitio diſpliceat, accenſus paucum modo aquae relinquat, bullulas agitatus generet, oleum expreſſum, ſi infunditur, ad fundum vaſis transmittat. Exploratur quoque virtus experimentis hydroſtaticis (V. FAGGOT in *Vet. Acad. Handl.* 1766. *p.* 249. Compara inſtrumentum a cl. PAULIN propoſitum in *Hiſt. de la Soc. à Montpellier, vol.* 2. *p.* 485. *ſq.*). Gratior et fortior eſt ſpiritus vini frumentaceo. Ingratus ſapor ſpiritus frumenti dependet ab oleo, quod deſtillatione ſimul elicitur. Nam ſi hoc, hiemali frigore inſtar ſedimenti albi fundum in ſpiritu iſto petens, in cochleari liquatur, pinguedinem refert, et ſpiritu vini gallico ſolutum, iſtum eodem ingrato ſapore impertit (SCHEELE in CRELL's *Annal.* 1785. *P.* 1. *p.* 61.). Crebro tamen pro extractionibus, eſſentiis, tincturis &c. adhibetur. Quae de vſu diaetetico inflammabilium ſpirituum ſectione de ſpiritu vini egi (*Appar. med. vol.* 1. *p.* 320.), transferri ad hunc quoque poſſunt. Quod remanet poſt deſtillationem ſaginandis et pinguefaciendis pecoribus conducit.

Nec ſilentio plane praeterire hic licet Secalis toſti, loco Coffeae, vſum (Vid. *Appar. med. vol.* 1. *p.* 393.).

p. 393.). Non proximis modo hisce annis huic fini par visum est, sed iam a. 1714. DILLENIUS (*Ephem. nat. curios. cent.* 3. 4. *Obs.* 150. *p.* 345.) istum potum commendauit, et, ne oleosum Coffeae deficeret, addidit pro tostione amygdalarum portionem. Secale tostum vero eam spem iniecit, vt ne, sicut a Coffea vera, aestus, peruigilium, tremor subsequerentur, tum demum pecuniae pro merce exotica parcendum esse crediderunt. Sed praestaret omnino abstinere a potu, qui inter multa bona verae Coffeae, quae isti desunt, id mali semper secum vehit, quod calide potetur, et ob vile pretium ad potandum tanto auidius pauperiores inuitet.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Ad huncce articulum refero AQUAM PANIS *Ph. W. p.* 21. cuius vis analeptica potius a vino et aromatibus additis repetenda; item et EMPLASTRUM DE CRUSTA PANIS *Ph. W. p.* 61. ad cuius stomachicam vim panis vix aliquid confert, sed gummi resinae et aromatica, quae intrant. Hinc nec panis genus, ex quo crusta desumta in formulis memoratur. Vtrumque hodie exoleuit.

HORDEVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 107. *Gen. pl. p.* 39.

542.

Pharm. HORDEVM ſ. HORDEI *Semen.*

Hordeum vulgare; floſculis omnibus hermaphroditis ariſtatis, ordinibus duobus erectioribus LINN. *Spec. pl. p.* 125. Hordeum polyſtichon hybernum C. B. Hordeum (polyſtichon) floſculis omnibus fertilibus, ordinibus indiſtinctis HALLER in *Comm. ſoc. ſc. Gotting.* 1775. *p.* 5. *tab.* 2. *fig.* 18. Wintergerſte Germanis. Icon: REGNAULT *Botan.* L'Orge. Gramen annuum ignotae patriae. Varietas eius exſtat *β*, Hordeum *coeleſte*, feminibus decorticatis, h. e. gluma florali exteriori, quae in altera varietate firmiter adhaeret, denudatis; vnde nackte Gerſte a Germanis vocatur; ipſa maturitate ariſtas perdit. — Haec ſpecies vulgo verſus hiemem ſeritur, rarius vere; vnde nomen Germanicum dictum.

Hordeum diſtichon; floſculis lateralibus maſculis muticis, feminibus angularibus imbricatis LINN. *Spec. pl. p.* 125. Hordeum diſtichon C. B. Hordeum (aeſtiuum) ſpicis explanatis, floſculorum duobus ordini-

ordinibus fertilibus, intermediis quaternis ſterilibus HALL. in *Comm. ſoc. ſc. Gotting.* 1775. *p.* 6. *tab.* 3. *fig.* 24. Gramen annuum, de cuius patria LINNEUS in *Syſt. veg. ed.* 13. *p.* 107. ſcripſit, habitare ad Samaram Tatariae fluuium; circa quod argumentum ponderanda ea, quae alibi (ſupra *p.* 321.) dicta ſunt. Et huius varietas exſtat *β*, Hordeum *nudum*, ſeminibus decorticatis. — Haec ſpecies tempore verno ſeritur et exeunte aeſtate matureſcit; vnde Sommergerſte Germanis.

Hiſce duabus ſpeciebus Hordei vulgo acquieſci ſolet, etſi hinc inde et Hordeum hexaſtichon L. quae ditiſſimae meſſis ſpem excitat, item Hordeum zeocriton L. quoque ſeritur. Praerogatiua tamen tribuitur Hordeo vulgari L. quod H. hexaſticho ſimillimum eſt. Granum minus tenerum praebet diſticho.

Hordeum, Κριθή, antiquiſſimum omnium frumentorum habetur et Atticum ſolum tanquam patria conceditur, licet ars colendi illud aliunde acceſſiſſe videatur (HEYNE *Opuſc. vol.* 1. *pag.* 353.). Spontaneum vna cum Auena in Sicilia creſcere et copioſiſſime quidem circa Marzamemi ſibi cum fiducia perſuadet ill. RIEDESEL (*Reiſe durch Sicilien u.*

Groſsgriechenland, p. 79.). In regionibus orientali bus quoque colitur. Per totam Europam ad Lap poniam vsque familiare, ſeptentrionalibus gentibu praecipue placet, quum intra breue tempus matu reſcat, Hordeum aeſtiuum adeo intra 55 vel 58 dies, et minus reliquis cerealibus frigoris impatien ſit meſſemque vberiorem ſuppeditet. Saepe iunctim cum alio frumento, Auena adeo, feritur ſub ſpe maioris lucri.

Vſtilagine (Orge charbonné, Vid. TESSIER *Traité des maladies des grains, tab. ad pag.* 305. *fig.* 2. 3. 4.) ſaepe infeſtatur, quae gluma abdi ſolet, ſuperſtitibus ariſtis, vnde non tam facile vento et pluuia diſpergitur. Cauſa videtur in ipſa radice quaerenda, nempe nunquam culmi ex eadem radice emergentes ſpicas ſanas aliasque vſtilagine vitiatas producunt, et vix niſi duae modo ſpicae emergunt. Profundior iuſto ſatio accuſari ſolet.

Inter inſecta, quae vim Hordeo inferunt, praecipue memoranda ſunt Tipula oleracea, quae praecidit culmum prope terrae ſuperficiem, et Muſca Frit LINN. in *Vet. Acad. Handl.* 1750. *p.* 184. *Faun. Suec. p.* 456.), quae, licet modo pulicis magnitudine, granum decimum quoduis deſtruit,

et

et eius atrophiam facit (Svecis Slökorn). Aliquando et accedit Chryſomela Polygoni inſtar infeſti hoſpitis.

SEMEN Hordei (cortice inſtructi) oblongum, medio craſſius, vtrinque attenuatum, glabrum, coloris ſtraminei, apice terminatum ariſta lineari ſaepe diffracta, ventre longitudinaliter per medium ſulcato, dorſo et lateribus angulatis, medulla farinacea farctum.

Semen integrum, prout ex horreo colligitur, Hordeum *crudum* vocari ſolet; quod cortice autem per molendinam exutum eſt, *mundatum* (Gallis Orge grué); et quod mola in formam ſphaericam redactum eſt, *perlatum* (Svec. Perlgryn, Germ. Perlengraupen) dicitur.

Hordeum antiquis tam cibi varia genera, quam potulenta varia ſuppeditabat accepta. Polentam (Αλφιτον) nominabant Hordeum aqua per noctem perfuſum, ſiccatum frixum, dein commolitum. Ex hac aqua, lacte, vino, vel melle ſubacta panis ſpeciem parabant, Maza ab iis nuncupatam. Cortice priuato Hordeo Ptiſanae nomen indiderunt, quod tamen et tribuebant decocto ex hocce parato, vulgari in morbis acutis HIPPOCRATIS tempore

tempore potulento; vnde et ptiſanae nomen a alia decocta medicata tranſiit. Cremor (Πτισσανη χυλος, Gerſtenſchleim Germ.) aqua ex Hordeo viſcida dictus.

Nosmet, imitantes veteres in potu per febres acutas eligendo, hordeacea ptiſana eaque tenuiori et tepida pariter creberrime vtimur. Pro pauperioribus ſufficit coquere Hordei crudi e. c. vncias octo cum aqua pura, donec crepet, vt menſurae quatuor ſuperſint; menſurae cuilibet mellis vnciae vna vel duae adduntur, et aegris valde aeſtuantibus ſub ſiccitate vel tarditate alui cremoris tartari vel nitri drachma vna vel duae; huius potus menſura vna ad tres ſupraque per diem ingeritur (DE HAEN *Rat. med.. P.* 1. *p.* 6.). Ditioribus confert decoctum ex Hordeo perlato tam tenue, vt lacteſcentem modo colorem prae ſe ferat, cui quidem ſucco Citri et ſaccharo, vel Robis variis ſpeciebus acidiuſculis, vt Berberum, Rubi idaei, Ceraſorum, gratia et refrigerans vis impertitur. Ita mucilagine abdita longior mora conceditur aquae in corpore noſtro, colluuies primarum viarum emollitur et mobilis fit, acre, quod ibidem ad nauſeam vomitum vel diarrhoeam vellicat, inuoluitur et

t diluitur, ipſe ſanguis attenuatur et demulcetur, aſa flexiliora euadunt, ſecretiones et excretionos quaelibet melius ſuccedunt, ſitis leuatur, aeſtus emperatur.

Loco Auenae in Hiſpania aliisque calidis regionibus Hordeum equis proiicitur.

Hordeum aqua frigida in tabulatis, vel quod praeſtat receptaculis commodis emollitum, dein per ſtrata loco, quem aër bene perflat, diſtribuum, ſpeciem fermentationis ſubit et germina vtrinque protrudit; quod ne vltra iuſtam limitem fiat, nox ſiccatur aëre (Luftmalz Germ.), vel torretur (Darrmalz Germ.) ſuper furnis commodis. ΑΕΤΙUS ζυνν appellauit; MALTUM (Malz Germ.) hoc recentiores vocant, *Hordeum toſtum* non omnino recte dicitur. Scopus huius germinationis eſt, vt lentor farinae vincatur, et oleoſum cum acido in perfectam dulcedinem combinetur, quo aqua illam cum attenuata farinoſa parte recipere queat. Proximum eſt, vt in rudiores partes mola frangatur (Malzſchrot Germ.). Et haec quidem prima cereuiſiae initia ſunt, cui potiſſimum parandae haecce encheiſis deſtinabatur. — Sed noſtra aetate infuſum muſtum Malti Hordei (Wort, vel Infuſion of Malt

Malt Anglis) medicina magni nominis euasit, quod ipsum extemporaneo labore, mox exponendo, paratur. Cl. DAVIDIS MACBRIDE (*Experimental Essays p.* 172 *sq.*) meritum est, quod illud primus attentioni et experientiae medicorum commendauerit. Etenim perpendens curationem scorbuti marini plurimam partem a fermentescente vi plantarum recentium dependere, ingeniose coniecit, ad eundem scopum posse peruenirì alio vegetabili licet non recenti huic tamen mutationi opportuno; et iam optio Malti facta est. Haec dum scriberet, neque ex propria experientia nec aliena virtutem confirmare potuit. Quam vere autem rem coniectauerit, satis postea fida et pluries instituta eius in scorbuto dicto et putridis febribus administratione constitit. Consilium vero eius hoc fuit, vt Malti librae duae ciuiles ruditer comminutae triplo aquae feruentis perfundantur, et post sollicitam motitationem per tres vel quatuor horas vase probe clauso digerantur, subsequa decantatione. Renouare autem conuenit hocce potulentum quotidie. Quam praedixerat antiscorbuticam efficaciam ille, huius paucos annos post capto in duplici naui experimento tam eius frater quam chirurgi ex longis itineribus maritimis reduces fidem fecerunt,

runt, datis infusi Malti duabus vel tribus imo sex libris per diem; quibusdam tamen diarrhoeam creavit, vt sedare illam aliis commodis oporteret (MACBRIDE'S *historical account of a new method of treating the Scurvy at Sea*, 1767. 8. item *Appendix* ad auctoris *Introduction to the theory and practice of Physic*, 1772. *p.* 639. *sqq.*). Sed iusto lentius in re noua maximi ponderis experimentis trutinanda processerunt ii, quibus in profectionibus maritimis longis maxima opportunitas suppetebat, chirurgi nimirum in regiis classibus merentes, etiamsi collegium rei nauali regiae praefectum (Lords of the Admiralty) id fieri iuberet. Quin HUXHAMI aduersum iudicium initio obstitit, classiariorum in portu querelis inanibus aberrans. Defuit in breuiori itinere occasio iusta, et in longiori verum inuestigandi studium. Tandem plures chirurgi Anglici in Indiam orientalem diuersis nauibus profecti optimo successu hocce infusum tentarunt, horumque obseruata publici iuris facta (a cl. BADENOCH in *Med. Obseruations and Inquir. vol.* 5. *p.* 61. *sqq.*). Vix vero euidentius illum documentum praeclarae eius in scorbuto praecauendo et curando efficaciae desiderari potest, quam hoc, quod in itinere celeberrimi nauigatoris COOK circa orbem terrarum in comitatu centum

et

et nouendecim hominum facto praeſtitit, quorum vnus modo ante itineris initium vita deceſſit, reli qui omnes huius infuſi potiſſimum auxilio, quo pro medicinâ fuit, ſeruati; vt tamen et reliquorum praeſidiorum ſagaciſſimi viri ſua ſtet dignitas (Cfr *Appar. med. vol. 2. p. 332.*). Adeo vero efficax in arcendo morbo in hoc itinere fuit, vt rarior oc caſio adeſſet tentandi, quid ſanando iam praeſente valeret. Sed nec praeſentibus manifeſtis ſympto matibus ſcorbuti iners fuit (Vid. de hiſce PRINGLE'S *Diſcourſe upon ſome late improvements of the means for preſerving the health of mariners*, recuſ. in opere poſt humo: *Six Diſcourſes, p. 163. ſqq.*). Infuſum vero in hoc itinere paratum eſt ex Malti comminuti pinta vna et aquae feruentis pintis duabus vel tribus; cuius qui ſibi de ſcorbuto metuebant quotidie pintam vnam ad duas calide duabus vel tribus horis ante et poſt paſtum biberunt, magis infeſtati quartas tres pluresue (FORSTER'S *Obſervations made in a voyage round the world, p. 633.*). Aliud ſimile maxime memorabile exemplum virtutis exſtitit in expeditione nuperrima ad Botany bay, in qua ex ducentis et duodecim hominibus ſtipendia meren tibus vnus modo, ex ſeptingentis ſeptuaginta quin que autem, delicti cauſa ex Anglia illuc translatis;

viginti

viginti quatuor modo, in itinere a Portu magno (Portsmouth) per triginta sex hebdomades, perierunt, reliquis contra scorbutum nonnisi infuso isto, etsi parcius subministrato, seruatis (TENCH's *Narrative of expedition to Botany bay, p.*46.). Si per linteum colatur liquidum, colorem pallidum dulcescentem et gratum obtinet, per viginti quatuor horas sub calore gr. 74 Fahrenh. seruat suam integritatem; sed intra horas triginta sex vappidum fit, acescit et spumam emittit in superficiem. Maltum coctum liquorem praebet saturatiorem, grauiorem, viscosum, nec tam cito fermentescentem (BADENOCH in MACBRIDE's *Append. l. c. p.*651.). Coqui etiam potest infusum hocce cum pane bis cocto, et saccharo edulcari, quod pariter cl. MACBRIDE commendauit. Scite coniungitur externa infusi et granorum calidorum post infusionem remanentium applicatio ad loca affecta (*Med. Obs. and Inquir. vol.*5. *p.*67. FORSTER *l. c.*). Epithemata ex infuso Malti etiam laepraedicat cl. LIND (in HUNCZOVSKY *Beob. p.*58.). Ratio virtutis facile cognoscitur ex simili effectu, quem alia frumenta praestant, fermentationem dum abeunt, vt placentae ex comminuto Malto Hordei et farina secalina coctae et aqua calida perfusae, unde fermentatione intra 24 horas potus, Russis

vſitatus, *Quas* emergit; ex vſu ſalutari pomacei, cereuiſiae aliorumque liquorum vinoſo acidulorum, fructuum horaeorum et recentium vegetabilium cuiuscunque generis, quae omnia aëris fixi euolutione putridam diatheſin, quae cauſa ſcorbuti eſt, corrigunt. Ne quis vero credat in auertendo ſcorbuto modo valere, memorandi ſunt aegri, quorum gingiuae ſpongioſae, tumidae, doloroſae, ſanguinem fundentes, halitus oris foetidus, femora vel crura tumida, cutis maculis exanthematibus vel vlceribus foedata, reſpiratio difficilis, artus dolentes, habitus corporis leucophlegmaticus, diarrhoea continua, lotium foetidum (Conf. caſus in MACBRIDE's *Appendix* in *Method. introduction* et *Med. Obſ. and Inquir. l. c.* FORSTER's *Obſerv. cit.*). Effectus inſuper mirifice celer eſt, vt ſint qui intra triduum vel quatriduum doloribus ſcorbuticis et eruptionibus cutaneis liberantur. Solutio alumina ſub vſu adiuuat efficaciam (Conf. MACBRIDE *l. c. p.* 650. 659. GAIRDNER in *Med. Obſ. et Inquir. l. c. p.* 64.).

Non facile ſub tanta teſtium varietate conuelli haecce infuſi Malti laus aduerſo cl. CLARK (*Obſervations on the Diſeaſes in long voyages to hot countries, p.* 182 *ſq.*) effato poteſt, qui eo neque tollere

tollere malum, neque incrementum eius cohibere valuit. Perdere Maltum queritur poſt aliquot hebdomadum moram in mari ſaporem ſuum ſaccharinum, licet facile fermenteſcat, et addito ſaccharo aemuletur muſtum Hordei recens. Sed aliorum obſeruatione per duodecim menſes (*Med. Obſerv. et Inquir. l. c. p. 65.*) Maltum ſuam integritatem ſeruauit, imo per duos annos (COOK apud PRINGLE *Diſcourſe l. c. p. 173.*); tertio quidem licet manifeſte labem contraxiſſet: infuſum tamen virtute ſua non caſſum exſtitit, modo plus ſolito Malti ſumeretur (Chir. PATTEN apud PRINGLE *l. c.*). Limitat quoque cel. AASKOW (in *Soc. med. Havn. collectan. vol.* I. *p.* 60.) praeſtantiam eius in ſcorbuto, ſub initium morbi quidem iuuiſſe narrans praeſertim accedente diarrhoea, et augmentum coërcuiſſe, in conſummato autem ſcorbuto aluinum profluuium auxiſſe, ſolo infuſo nullum conualuiſſe; cereuiſiae autem probae manifeſtius auxilium tribuit: aſt dolendum non facile ſuppetere illam in nauigiis per longius iter. — Mota et alibi querela eſt, quod in quibusdam nautis ſcorbuticis inde vehementes alui deiectiones ſubſequutae fuerint (DESBOUT in *Hiſt. de la Societé R. de Medecine, tom. 6. p. 273.*).

Dicta hactenus ad vim antiſcorbuticam infuſi Malti ſpectant, quam vero confirmans nouis exemplis cl. COLLIN, eandem (*Obſerv. circa morbos, P.* 4. *p.* 133.) ſimul ad febrem putridam biliosam variasque biliosas affectiones, vomitione vel diarrhoea ſtipatas, item exulcerationes extendit, et ex centenis caſibus, quorum viginti nobiscum communicauit, colligit, vt propria eius verba ferunt, infuſum hocce eſſe egregium antemeticum, antiputredinoſum, antiſcorbuticum, digeſtionem ciborum iuuare et corrigere, ſitim cito ſedare et bonum nutrimentum afferre. Iſte vero Malti Hordei vncias ſex cum aquae menſura vna per quadrantem horae coctas commiſcuit cum ſeminum Foeniculi ſcrupulis quatuor, Glycyrrhizae drachmis duabus vel tribus, et poſt digeſtionem per quatuor horas, liquidum colandum curauit; huiusque librae duae vel tres quotidie per diem exhibitae ſunt (*loc. cit. p.* 173.). — In vlceribus obſtinatis aliis, praeterquam ſcorbuticis, quoque in Anglia ſuppetias ſub interno vſu tulit, quorſum ſpectat caſus foeminae, quae infectione venerea eiusmodi contraxerat Mercurium eludentia, aliusque foeminae, poſt puerperium vlcere ſuper oſſe ileo rebelli afflictae (RUSH in *Med. Obſerv. and Inquir. vol.* 4. *p.* 367.). — Et clari

clari nominis vir (PERCIVAL in ſuis *Eſſays med. and experim. vol. 2. p. 79.*) in ſcrophuloſis affectionibus aliisque malis, in quibus acrimonia vniuerſalis obtinet et morboſa ſanguinis tenuitas, ab eo praeſtans auxilium exſpectat, ipſeque vibices intra paucos dies eo diſparuiſſe expertus eſt.

Idem Hordeum poſt germinationem leuiorem toſtum vel ſiccatum demum pinſitum, ſ. Maltum ruditer comminutum, *Cereuiſiae* materies eſt maxime vulgaris. Inter multa alia nomina huic potulento antiquitus tributa, quorſum Ζυθος, Βρυτον, Κουρμι, Πινος, eminet ob ſcitam rei diiudicationem Οινος χριθινος (vinum hordeaceum) ATHENAEI (*Deipnoſoph. lib. 10. cap. 13 ad fin.*). Potus ex hoc aliisue frumentis pro ſiti fallenda paratus nec Graecos nec Aegyptios olim latuit, antiquis quoque Germanis notus ſatis fuit (docente TACITO *de morib. German.* ed. GRONOV. *p. 407.*), etſi omnino confitendum, variare hodie artem cereuiſiam coquendi, granorum praeparatione, fermentatione, additamento vario. Maltum hodie in hunc finem ſub variis vaſorum mutationibus et infuſionibus aquae coquitur, et coctio tam diu continuatur, donec decoctum ſaturate dulce et clarum obtineatur (Mu-

ſtum Hordei, Wört Svec., Würze Germ.). Additur tum Lupulus, vel, quod praeſtat, aqua antea decoctus, vel cum muſto decoquendus, idque fit tam ad mitigandam dulcedinem quam ad auertendum acorem. Quibus factis fermentationi liquidum committitur, accelerandae fermento adiecto ſiue fece cereuiſiae, et ante fermentationem omnino ceſſantem in dolia transfertur, quo ibidem abſolui omnino poſſit. Inter innumera ſcripta, quae de arte cereuiſiaria prodierunt, notanda HAGENS *Abhandl. chem. u. phyſ. Inhalts, n. 3.* 1778. *Königsb.* SIMONS *Kunſt d. Bierbrauens nach richtigen Grundſätzen d. Chymie u. Oeconomie, Dresd.* 1781. RICHARDSON'S *Hints on an improved practice of brewing malt liquors* 1781. Ad hydroſtatica autem experimenta, quae virtutem cereuiſiae determinant, ſpectant RICHARDSON'S *ſtatical eſtimate of the materials of brewing* 1784 et BAVERSTOCK'S *hydrometrical Obſervations and Experiments in the brewery, Lond.* 1786. Sunt et cereviſiae vel pauxillo modo Lupuli impraegnatae, vel illo omnino deſtitutae: *albae* hae poſteriores vocantur, licet tamen et albedo a Malto, aëre tantum ſiccato vel leniter toſto, vel Tritico ad partem vel omnino adhibito deriuanda, prout et *brunae* colorem vel toſtioni maiori vel Lupulo colorem debent. Ita

Ita euoluuntur partim coctione, partim fermentatione duplici, ſpiritus et mucilaginoſae partes, quae Hordeo inſunt, et quum haec multis aquoſis diluta in cereuiſia exſtent, facile per corporis humani vaſa diſtribuuntur. Difficile quatuor iſta bonae cereuiſiae requiſita, Maltum, Lupulus, fermentum et aqua, in ſumma ſua integritate combinantur, nec ars coquendi illam et tractandi, poſtquam domum tranſlata fuerit, vbiuis aequali notitia exercetur. Non mirum igitur cereuiſiam pluribus vitiis multis in locis laborare. Secundaria cereuiſia (Cofent) tenuis iſta eſt, quae obtinetur noua portione aquae Malto iam excocto ſuperinfuſa, et cum reſiduo Lupuli cocta. Quicquid vel hocce liquido effuſo remanet, ſaginandis pecoribus ob nutritias particulas ſuperſtites inſeruit. Praeter Triticum et Hordeum, quibusdam in locis ex Auena item ex Secale, cereuiſia coquitur, in Indiis ex Oryza, in America ex Zea Mays. Impraegnatur et ſubinde iſta variis aromaticis ſub ipſa fermentatione vel coctione admiſtis vel in facculo ſuſpenſis. Quae in America ſeptentrionali ex ramulis foliiferis conciſis Pini Canadenſis LINN. (White Spruce Fir) et alius ſpeciei Pini, quae Abies Mariana, foliis linearibus acutis, conis minimis MILL.

(Black Spruce Fir) paratur cereuiſia, vix hocce nomen meretur, quum modo ex decocto ramulorum cum aqua fermentatione ope fecis ſuſcitata paretur, addito ad bituminoſum ſaporem vincendum ſaccharo, licet et ſubinde tantillum frumenti in nigredinem toſti, vel et placentulae ex frumento, vt et nutriendi vim habeat, addantur. Eiusdem naturae eſt cereuiſia e baccis Juniperi in Svecia parata (Vid. *Appar. med. vol.* 1. *p.* 36.). De cereuiſia Gill-ale Anglorum alibi dixi (*Appar. med. vol.* 2. *p.* 175.). Vituperanda quaelibet additamenta, quae inebriant et caput obnubilant, vt amara olim varia, ſub defectu Lupuli vſitata, aliaque, Abſynthium, Gale, Millefolium. Cereuiſia hordeacea iis praecipue locis, in quibus vinum deficit, in deliciis eſt. Bonae notae cereuiſia eſſe debet non acida, ſed amareſcens, ſpumam modice agens dum effunditur, ſine qua aërem fixum aufugiſſe iudicatur. Nocet vero iſta, cuius fermentatio ſuppreſſa, quae non ſolum ampullas diſplodit, ſed colicam flatulentam, ſtranguriam, inflammationes ventriculi et inteſtinorum creat; nocet et male cocta, vel nimis recens, vel fece inquinata, flatus torminaque excitando. Diſplicet, quae vel ex defectu neceſſarii fermentationis gradus vel

acceſſu

acceſſu aëris ad vaſa, quibus ſeruatur, Gas ſuo deſtituitur, et inde vappidum ſaporem contrahit. Salubrem ceteroquin cereuiſia potum conſtituit, vt qui ſanguinem diluit, probe nutrit, praecipue fortior (Doppeltbier), amaritie ventriculum roborat, neruos refocillat, ſitim ſedat, aëre fixo, quem continet, niſum ad putredinem humorum infringit (V. ſupra *p.* 337.), lotio praeſertim ſabulum eliminat. Cereuiſia probae notae ob fixum aërem, quem continet, calculi vrinarii praeſeruatiuum habetur, imo leuare eos, qui vere calculi moleſtias ſentiunt, creditur. Inter 1400 homines, in quibus CYPRIANUS, vir olim clarus, lithotomiam exercuit, plures vino delectati fuerant, verum ne vnus quidem cereuiſiae deditus (ALLEN *Synopſ. med. pract. Ed. Francof. p.* 270.). Limitat tamen cl. DOBSON (*Med. Comment. on fixed air, p.* 136.) hanc a cereuiſia ſperandam immunitatem a calculo. Prout ipſa cereuiſia ſcorbuti haud mediocre remedium eſt: ita et in hunc morbum tanto magis valet, ſi herbae aliquot antiſcorbuticae eodem dolio excipiuntur (V. *Appar. med. vol.* 2. *p.* 245.).

Cereuiſia bruna ex libra vna in vncias duas coctione concentrata, ita vt ſyrupum referat, cor-

pora reſinoſo gummoſa efficaciter trituratione ſoll
vit (BUCHHOLZ in *Nov. act. nat. curioſ. tom. 5. p. 46.*)
vt Gummi ammoniacum (*Exper. 7.*), Bdellium (*Exp.*
13.), Myrrham quoad partem (*Exp. 34.*), Opopa
nacem (*Exp. 38.*).

Extrinſecus pudendis muliebribus, poſt par
tum difficiliorem inflammatis et tumidis, commod
cereuiſia cum Saluia cocta et butyro non ſalit
mixta applicatur; nec minus cereuiſia, in qua bu
tyrum liquatum, egregie diſſipat tumores mamma
rum ex lacte coagulato (PLENCK *Mat. Chir. p. 541.*).

Iuſcula culinari arte varia parantur ex cereuiſia
quae exponere huius loci non eſt. Sed ſerum lactis e
lacte, cui ſub coctionem cereuiſia additur (öhloſt
vaſſla Svecis), memorari hic debet, quum vulga
rem gratum et ſalubrem in febribus acutis potu
in Svecia ſuppeditet, qui taedium non tam facil
parit ac alia potulenta. Dilui poſtea poteſt aqu
calida addita, vt ſitim tanto melius fallat. Sani
in Suecia caſeoſae lactis partes, Cinnamomo con
ſperſae, vna cum ſero iſto ſaturatiori gratum fer
culum exiſtunt.

Ex inſigni iſto numero cereuiſiarum horde
cearum ob medicatam vim ſpeciatim *Mumma* Brun
ſuicenſ

ſuicenſis dicenda eſt. Haec clara eſt, ſpiſſitudinem ſyrupi habet, coloris ſaturatius bruni et saporis grate dulcis. Transfertur in Indiam orientalem vsque illaeſa, quin vectione per mare praestantior fit. Medicamenti vero potius loco eſt, quam potui vulgari idonea; imbecilli enim ventriculo ſubuenit, neruos refocillat, et eximie nutrit. Rachiticis vnciam vnam Mummae cum pane bis cocto ter de die propinare confert (SWIETEN *Comment. vol. 5. p. 618.*). — Ad foetorem vlcerum cancroſorum tollendum valet praecipue Mumia in ſpiſſitudinem vnguenti denſata, nimirum linteo illita et applicata; ſuppuratio inde promouetur vixque cuti adhaeret, nec dolorem relinquit (*Bemerk. üb. Gegenſtände der Wundarzn. P. 2. p. 97.*).

Acetum cereuiſiae obtinetur ſi, omiſſo Lupulo, quidum cereuiſiae deſtinatum limitem ſpirituoſae fermentationis transgreditur, et in alteram ſiue aciam tranſit. Promouetur haec calore conclauis et addito fermento, cuius magna varietas artificibus placet. Rarius ex cereuiſia iam parata acetum producti ſolet (Conf. WALLERII *Chem. phyſ. vol. 1. p. 273 ſqq.*). Generaliora momenta circa acetorum originem alibi dicta ſunt, quum ſermo de aceto vini

inci-

incideret (*Appar. med. vol.* 1. *p.* 321.). Pellucidum esse decet, et acore insigni, quem et olfactus percipit, distingui. Debilius longe est aceto vin attamen non spernendum vsu culinari et medico quo ipso pauperioribus in febribus ad sitim extin guendam, febrem moderandam, putredinem refrac nandam, subuenimus (Conf. *Appar. med. l. c.*).

Fex cereuisiae in pilulas redacta aluum moue (ROSENSTEIN *om-Barns sjukd. p.* 68.).

Hordeum amylum exhibet albido cinerascens quod aqua coctum in gelatinam transit eiusdem coloris, tenacem. Ex vnciis tribus Hordei eruitu Amyli vncia vna cum drachmis sex (SCHEELE in BERG. *Mat. med. p.* 57.). Nihil vero glutinosi a calescentis inest. — Cataplasma aqua coctum ind paratur, ad suppurationem mouendam commodum

Panis hordeaceus subniger et grati saporis es breui vero siccescit. Poenae loco Romani milit bus delinquentibus in officio illum praebeban Attamen rustici in Suecia eodem crebro vescuntu prout olim alpicolis in Heluetia familiaris fu (HALL. *l. c. p.* 9.).

E

Ex *Ariſtis* in faſciculum colligatis xyſtra ſua fecit de WOOLHOUSEN, quibus in ophthalmia interiorem palpebrarum tunicam radebat, ſanguinis ex ſauciatis vaſis effluuium tepida aqua et vaporibus aquae calidae alens (PLATNERI *Chirurg.* § 298, qui quidem ex glumis Secalis xyſtra illa facta indicat). Sed haecce ophthalmoxyſis id vitii habet, quod ſpinae laterales ariſtae diuulſae facile palpebris infigantur.

Hordeum viride pluries defecari ſe patitur, vt pabulum pecori gratum ſuppetat.

PRAEPARATA.

SACCHARUM HORDEATVM *Ph. Brunſv. p.* 312. Ex ſaccharo albo ſoluto in decocto Hordei et in craſſam denſitatem inſpiſſato, addito Croci tantillo; maſſa tandem, dum adhuc calet, diſciſſa in bacillos contorquetur vel in tabulas formatur. In *Ph. Dan. p.* 224. et SPIELM. *Pharm gener. p.* 285. omittitur Crocus. Additur pulueribus ſalinis ad ſaporem corrigendum; item pro mitiganda tuſſi adhibetur.

SYRUPUS HORDEATUS *Cod. med. Pariſ. p.* 35. Ex Amygdalis vtriusque generis contuſis cum decocto

cocto Hordei, addito saccharo et post inspissationem aqua Naphae. Vi non multum differt a SYRUPO AMYGDALINO *Ph. Dan. p.* 251. vel, vt vulgo vocatur, EMULSIVO, sed menstruum diuersum. Gratum additamentum mixturarum, ex quibus acidum exulat. Vis ceteroquin a natura Amygdalarum diiudicanda.

AQUA HORDEATA *Pharm. Lond.* 1761. *p.* 60. DECOCTVM HORDEI *Ph. Lond. Specim.* 2. *p.* 64. Ex Hordeo perlato cum aqua cocto, post abiectam primam aquam additur noua et iteratur coctio. Ptisana in morbis acutis eximia.

AVENA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 104. *Gen. pl. p.* 37.

543.

Pharm. AVENA ſ. AVENAE *Semen.*

Auena ſatiua; paniculata, calycibus diſpermis, feminibus laeuibus, altero ariſtato LINN. *Syſt. veg. l. c.* α. Auena nigra; β. Auena alba c. B. Auena panicula vndiquaque ſparſa, calycibus flore maioribus, gluma maiori cartilaginea HALLER in *Comm. ſoc. ſcient. tom.* 6. *p.* 16. Βρῶμος Graecis. Icon: MILL. *Illuſtr. Syſt. ſex.* REGNAULT *Botan.* L'Avoine. Gramen annuum. In inſula Juan Fernandez ſponte procreſcere ANSON innuit, item in Sicilia idque in Marzamemi ill. DE RIEDESEL (*Reiſe durch Sicilien, p.* 79.); an a feminibus caſu delapſis?

Varietatibus et haecce ludit pluribus, ſpiculis vniflorís, biflorís, triflorís, floribus mox omnino mox ad partem modo ariſtatis, mox muticis &c. Color quoque ſeminum pallide luteus vel niger vel albus vel fuſco-fuluus eſt (Vid. HALL. *l. c.*). Tanquam peculiarem ſpeciem merito proponit HALLERUS Auenam panicula *heteromalla*, calyce flore maiori,

maiori, locuſtis biflоris, gluma maiori cartilaginea (*l. c. p.* 181. *tab.* 4.), quae eſt Auena orientalis SCHREB. *Spicileg. flor. Lipſ. p.* 52, cuius duplicem varietatem hortus botanicus alit, proceriorem et humiliorem, proportione reliquarum partium eadem. Quae ſpecies quibusdam lucroſior cenſetur et ſola Rupe, dum HALLERUS ibidem degebat, ſata, item in Germania (SCHREB.). Etiam *Auena nuda* LINN. cuius ſemina decorticata decidunt hinc inde ſeritur e. c. in Suecia in montoſis. Praefertur ex Auena ſatiua Var. alba vel pallide lutea nigrae. Omnibus vero praeſtantiſſimum eſt Auena alba Anglicana dicta, quum granum maximum et farina repletiſſimum item ponderoſiſſimum contineat. Haec et autumno ſeri poteſt et hiemem fert, vnde et Winterhaber Germanis dicitur, licet non diffitendum, Auenam ſatiuam ſem. nigro, ſero autumno et paullo profundius ſatam, hiemem quoque tolerare; culmis praeterea inſtruitur maioribus et craſſioribus et numeroſioribus. Vt igitur ruricolis lucroſiſſimum ſit. Seritur Auena copioſe per totam Europam ob inſigne commodum et oeconomicum et medicum, locisque montoſis et macilentioribus bene viget.

Vſtila-

Vſtilagine (Charbon. Vid. *Fig.* in TESSIER *Traité des maladies des grains*, ad *p.* 336.) Auena prae omnibus frumentis maxime infeſtatur. Non in ſola panicula latere cauſam, ſed profundius, ex lento culmorum incremento et gracilitate et pauco eorum numero, item culmorum maculis nigro brunis, perſpicitur. Puluis iſte nigricans non aufugit ante meſſem, ſed adhaerens paniculis ad partem in horreum transfertur. Animalium valetudini vim tamen inferre non videtur, aſt non parum aduerſus eſt lucro vberiori Auenae, et ipſum ſtramen ſic vitiatae Auenae pecori diſplicet (TESSIER, BJERKANDER in *Vet. Acad. Handl.* 1775. *p.* 319.).

Quas Tritici et Secalis grana in agris exedere laruas Ichneumonis culpatorii dixi, hae Auenae grana etiam conſumunt miſere (BJERKANDER in *Vet. Acad. Handl.* 1778. *p.* 334.). Muſca Auenae autem culmos eius praecidit, vnde paniculae marceſcunt, et albedinem contrahunt (BJERKANDER *l. c.* 1781. *p.* 171.). Taceo reliqua inſecta Auenae inſidiantia.

Ingrata Auenae ſatiuae hoſpes Auena fatua L. (Vid. SCHREB. *v. d. Gräſern, tab.* 15.) eſt, agrum eneruans, maiorem adhuc noxam allatura connu-

bio granorum, niſi iſta citius grana maturans, quam A. ſatiua, eadem plerumque in ipſum agrum dimitteret.

SEMEN oblongum, vtrinque extenuatum, altero extremo latiori, ſulco vno medio longitudinali diſtinctum, cortice ſubangulato, nucleo villoſo.

Amylum, quod Auenae ineſt, dimidiam eius partem conſtituit (SCHEELE in BERG. *Mat. med. p.* 58.), cineraſcentis coloris. Aqua coctum in gelatinam commutatur cineream bene compingentem. Gluten nullum in ea detegitur (KESSELMEIER *Diſſert. quorundam vegetabilium principium nutriens, p.* 23.).

Auenae vſus iam antiquiori tempore cognitus. Nam PLINIUS (*Hiſt. natur. lib.* 18. *cap.* 17.) notat Germaniae populos eam ſerere, neque alia pulte viuere. Praemittit, vitium frumenti eſſe et Hordeum in eam degenerare. Non deeſt igitur errori noſtro tempore de frumentorum transmutatione intonanti auctoritas, modo error adeo exueretur ſua labe, quod multi et maiores adeo noſtri eum colant.

Multis in locis equorum vnice cauſa colitur. Stramen vero conciſum Auenae addere conuenit, quo

quo eam dentibus comminuant, quum alias indigesta plurimam partem aluo exoneretur. Eundem finem assequimur Auena ruditer commolita, vel eiusdem farina cum secalina mixta et in panem cocta, quod parsimoniae quoque valde gratificatur. Anserum et suum quoque saginam Auena constituit.

Sed hominibus ipsis quoque in multa emolumenta cedit. Grana integra, cum aqua ad crepaturam vsque cocta, potum in acutis idoneum, prout de Hordeo supra dictum est, suggerunt. Et haec quidem etiam intrant celebratissimum olim potum auenaceum LOWERI, de quo paullo post vberius.

Quibusdam in locis cereuisia ex Auena coquitur, quo fine confert praeprimis Auena alba Anglicana vti. Amara est haecce cereuisia sponte, vt parci possit Lupuli quantitati (WILLEMOT in *Vet. Acad. Handl.* 1751. *p.* 233.).

Auena excorticata s. *Grutum*, pro cibo sanorum vulgaris est ad iuscula spissiora, aqua vel lacte, additis passulis paneque cum butyro assato, parata, item ad pultes lacte vel vino comedendas. Bene et salubriter nutrit. Hinc et febrientibus pro cibo

conceditur. Cocta cum copioſiori aqua potus conſueti loco in febribus eſſe poteſt, coniungens ea beneficia, quae ſupra de ptiſana (*Appar. med. vol. 5. p. 364.*) expoſui. Ob multum mucilaginis clysmatis inſtar domeſtici eſt ſub vulgari olei vnguinoſi et ſalis communis connubio. Puls aqua facta et tepide applicata ad emolliendos et maturandos tumores egregie valet, e. c. in tumoribus mammarum a lacte coagulato, quae ipſa efficacius et tutius ſecretionem lactis apud puerperas promouet, quam ſolitae iſtae antliae.

Farina vaſi ligneo indita et aqua calida perfuſa, donec aceſcat, h. e. fermentationem ſubeat, potum ſuppeditat in ſcorbuto coërcendo proficuum. Nempe aqua decantatur et ad ſpiſſitatem gelatinae denſatur, quae ſaccharo et vino gratior fit (Conf. PRINGLE's *Diſcourſes, p. 170.*). Ratio efficaciae ex dictis ſupra de Malto Hordei explicari poteſt. — Farina toſta in eryſipelatoſis aliisque mitioribus tumoribus aliquando diſcutiendi fine applicatur.

Panis auenaceus nigricantem colorem habet et amaricantem ſaporem. A pauperioribus ruricolis in iis prouinciis Sueciae, in quibus non bene ſuccedunt alia frumenta, editur, item in Noruegia.

Ita

Ita quoque fit in montanis Freyburgi et Annaebergi a fodinarum operariis (SCHREBER *Sammlung*, *P.* 5. *p.* 138.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SPECIES PRO DECOCTO AVENAE ſ. BROMIO *Ph. W. p.* 182. continet Auenam, Lignum Santalum rubrum et radicem Cichorei, quibus rite cum aqua coctis poſt colationem Nitrum antimoniatum et Saccharum additur. Inuentum RICHARDI LOWER, qui ſingulari libro *Bromographia Amſtel.* 1669. illud commendauit. Serius inclaruit FRANCI, qui librum Germanice vertit, praeconio; praecipue autem FRIDERICI HOFFMANNI (*Diſſ. de cura auenacea;* item *Med. rat. ſyſtem. tom.* 4. *P.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 13. *p.* 568. variaque alia loca, item paſſim in EJUSD. *Medic. conſultatoria*) applauſu. In febribus lentis et hecticis praecipue placuit. Quum praeterea arthritidem, nephritidem, malum hypochondriacum, ſcorbutum multasque alias labes ſanare perhiberetur, expertus eſt hic potus fatum, quod tot alia, vltra modum laudata, vt contemtui et obliuioni traderetur. Libra vero eius dimidia ad integram quotidie per aliquot hebdomades bis ingerenda erat.

SACCHARVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 88. *Gen. pl. p.* 32.

544.

Pharm. SACCHARVM; TAFFIA.

Saccharum officinarum; floribus paniculatis, foliis planis LINN. *Syſt. veg. l. c.* Conf. SLOANE's *Nat. Hiſt. of Jam. tom.* 1. *p.* 108. *tab.* 66., quae vero paniculam modo ſiſtit; RUMPH. *Herb. Amb. tom.* 5. *p.* 186. *tab.* 74. *fig.* 1. HUGHES's *Nat. Hiſt. of Barbados, p.* 244. *tab.* 23. *fig.* 1. Saccharum geniculatum et ſucculentum panicula ſpatioſa BROWNE's *nat. Hiſt. of Jam. p.* 129. Depingitur quoque in REGNAULT *Botan.* Le Sucre et a cl. CAZAUD in *Philoſ. Tranſ. vol.* 69. *P.* 1. *tab.* 3. vbi praeter integram ſtirpem ſurculi variae aetatis repraeſentantur. Gramen perenne, ſponte in Africa et Aſiae inferiori parte, vt India orientali et Arabia felici, creſcens. Quod ad Americam attinet, ſunt, qui ante Europaeorum aduentum negant ibi fuiſſe ſpontaneum. Aſt hodie maioris lucri cauſa plantationes ſedulo ibidem praecipue fiunt inter circulos tropicos, vt in noua Hiſpania, Braſilia, Guadelupa, Martinica, Domingo et

et omnibus fere terris ſitus commodi, quae in poſſeſſione Europaeorum ſunt. Pro cultu ſolum plerumque aquoſum et fertile et calida ſatis ſtatio eligitur, ſed ſubinde in ſiccis quoque, imo arena, laete creſcit (AUBLET). Europaeorum clima non fert: in Gallia fruſtranea experimenta pro eo ſub dio alendo facta ſunt, feliciora in Hiſpania et Luſitania, ſed non in vſum oeconomicum continuata.

Non probabile eſt, Saccharum noſtrum in Graecorum et Latinorum cognitionem veniſſe. Nomine Σακχαρον, σακχαρ, σακχαρι (DIOSC. *lib.* 2. *cap.* 104. GALEN. *de ſimpl. med. facult. lib.* 7. *cap.* 9. ed. CHART. *vol.* 13. *p.* 207.), vel Saccaron (PLIN. *Hiſt. nat. lib.* 12. *cap.* 8. *p.* 565. *ed.* DALECH.), vtuntur, ſed eo intelligebant concrementum quoddam, ob dulcedinem cum melle ab iſtis comparatum, ſali quoad aſpectum ſimile, item fragile, in arundine quadam vel circa eius culmos ſponte collectum, non eiusmodi, quod nos arte varia elicimus, nec niſi ad ſcopum medicum ſuum Saccharum adhibebant. Melle autem cibis ſuis dulcedinem impertierunt, imo et medicamentis, quibus nosmet ſaccharum deſtinamus. Recentiorum nemo

eſt fide dignior, qui Saccharum in Arundine ſaccharifera notiſſima dicto modo concreuiſſe animaduerterit, quod tamen ſub climate calidiori vel aetate maiori fieri forſitan poteſt. De Arundine Bambo L. autem conſtat, ſuccum ſtolonum iuniorum dulcem eſſe, adultiorem vero ſtirpem liquorem exſudare, qui iuxta internodia vi ſolis concreſcit et inſtar pumicis albi indureſcit, quod dum fit, natiua ſua ſuauitate exui fertur; quo leuius albidius et glabrius hoc concrementum eſt, eo praeſtantius cenſetur, quo magis inaequale atque cinereum, eo vilius; Saccar Mambu indigenae vocant, apud ſcriptores Arabes Tabaxir, quae vox Perſicae originis, ſ. Tabarzad nomine venit (Cfr. PISON. *Mant. aromat. p.* 186. et GARCIAE AB HORTO *aromat. Hiſt.* in CLUS. *Exot. p.* 164.). Memorabile, GALENUM ſuum Saccharum mellis quidem ſpeciem vocare, ſed minus certe dulce vulgari vel, vt eius voce vtar, "noſtrate." Eo refelli poterit dubitatio, ne ex Arundine Bambo prouenerit, quod concrementum hocce dulcedine eſſet inferius. Attamen lubens dabo pluribus adhuc argumentis opus eſſe ad euincendam hanc Sacchari veterum originem.

Iisdem tenebris obnubilamur, in Arundinis ſaccharifera verae prima initia inquiſituri. Sunt, qui

qui primum in insulis Canariis procreuisse existi-
nant, sed diu Europaeis ignotum fuisse, donec
Hispani et Lusitani circa littora Africae commercia
ilere inciperent, et ad hasce inprimis insulas ap-
pellerent. Vnde stirpem primum in Hispaniam
et Lusitaniam reportarunt et ibidem non minus
quam peregrinis suis regionibus coluerunt. Par-
cus tamen ex hisce aliisque locis, vt insula Ma-
dera, Sti Thomae, prouentus in vsum Europaeo-
rum fuit, donec America detegeretur, vbi studio-
sissime inde ab isto tempore locis supra iam a me
significatis stirps culta fuit. Parem quoque sol-
lertiam in littoribus Indiae et Africae adhibuisse
creduntur (BROWNE *l. c. p.* 130.). Alii ex Asia
ad Cyprum indeque ad Siciliam tum denique ad
insulas Canarias et Maderam transmigrasse arbi-
trantur.

Ex radice nodosa culmus enascitur indiuisus,
sed foliatus, octo, decem, duodecim pedum, ra-
rius octodecim supraque; ad binos pollices crassus,
articulatus, articulis ad summum 46, diuersae lon-
gitudinis (CAZAUD in *Philos. Transf. l. c. p.* 252.),
terminans sese in apicem longum enodem, atte-
nuatum, panicula coronatum.

Propagatio ſtirpis fit ope culmorum foliis de nudatorum, qui ipſi in partes quindecim vel octo decim pollices longas, diſſecti terrae molli leu poſtquam ſulci ſex vel ſeptem pollices profunc in ea facti fuerint, diſtantia aliquot pedum immit tuntur. Singulis vero ſulcis duo culmorum ſeg menta prout deſcripſi, oblique infiguntur, vt par ad extrema ſulci promineat. Ex gemmis articu lorum tum erumpunt ſtolones, qui quatuordecim ſedecim vel octodecim, menſium ſpatium pro ma turatione, quae ipſa cognoſcitur colore luteo requirunt. Non vltra hocce tempus differri meſſi debet, ne culmus ſicceſcat et indureſcat, et ſuc cum deterioris notae, qui concretionem reſpuit exhibeat. In colendi ſtirpem modo explicand euagari latius hic non vacat: curatius eundem perſequuti ſunt PISO (*Ind. vtriusque res natur. et med. p.* 108 *ſqq.*), LABAT (*Nouv. Voyage aux Isles de l'Amerique, tom.* I. *p.* 224 *ſqq.*), BROWNE (*l. c.*), HUGHES, CAZAUD (*lcc. ctt.*).

Magnas ſtrages in plantationibus excitat Formica ſaccharivora (LINN. *Syſt. veg. p.* 963.), nidos ſuos in culmis ipſis parans. Conſumit ſuccum et marcorem in culmis efficit. Migrationibus longis ex

vna

na terra in aliam ſeſe transferunt hae formicae; in Martinica autem triſte nequitiae humanae exemplum exſtitit, quum in vindictam aliquis mercaturae prohibitae conuictus in plantationem iudicis ſui, Galli, transferret formicas hasce intra ampullam collectas, hic vero hoſpites hosce nociuos detegens, mundum aſtute mercatoribus duobus Londinenſibus venderet (MAC INTOSH's *Travels in Europa Aſia and Africa, vol.* I. *p.* 286.). Aliud inſecti genus quoque memoratur, nondum ſatis determinatum, morbum excitans, quem Angli Yellow Blaſt vocant, deſtruens folia tenella, vnde ſtirps marceſcit penitque. Generantur et in morboſae ſtirpis foliis tubercula vermiculis albis repleta et maculae ſubfuſcae coloris (HUGHES *l. c. p.* 245.). Ipſae vulgatiſſimae formicae appetitu mirabili in ſaccharum quo vtimur, feruntur (De quo leg. narratio cl. GENTIL in *Voyage dans les mers de l'Inde, tom.* I. *p.* 679. *ſq.* ingenioſe ornata in *Götting. Taſchencal.* 1786. *p.* 180.).

Culmis Arundinis ſaccharíferae iuſtam maturitatem aſſequutis, hi ipſi prope ſoli ſuperficiem praeciduntur, trunci cum radicis adnatae parte auferuntur, vt ex reliquiis radicis noua poſt annum circiter culmorum meſſis fieri queat. Perennat vero ſtirps per viginti pluresque annos.

Folia

Folia tum vna cum panicula ſeparantur et culi
in faſciculos vinciuntur. Hi ipſi mox in mole
dinum transferuntur, vt circumactis per equo
boues, ventum vel vi illabentis aquae, cylindri
ferreis, per quorum interſtitia tranſiguntur, co
quaſſentur, et ſuccum effundant (Le veſſou Gall.
qui ciſterna colligitur, vel, quod frequentius, mo
per canalem in ahenum deriuatur. Coquitur hi
addita calce viua vel eius aqua vel lixiuio ſapo
nariorum vel cineribus puris et deſpumatur. Ho
rum aliquo opus eſt, vt ſuperfluum acidum e
combinetur et ſaccharum in ſolidam compage
redigi poſſit. Transfertur poſtea ſuccus in ali
ahena, vnum poſt alterum, numero quatuor, ſen
ſim minora pro varia ſpiſſitudine et claritate, ſub
iuncta in quolibet noua deſpumatione et addita
mento nouo dictorum, donec inter digitos rece
ptus illos quaſi conglutinet, tumque refrigeſcat in
vaſis magnis (Canots) ligneis non admodum pro
fundis. Vna huius pars ſicceſcit, altera liquida
manet. Hinc opus indere vtramque vna vaſis (Ba
riques) infra duabus vel tribus aperturis perfora
tis, primum infra ſtupa clauſis, dein aperiendis,
vt per foramina in ciſternas ſuppoſitas defluere
ſyrupus poſſit, qui *Melaſſus* dicitur. Altera pars
ſicca

cca arenam refert, magnisque doliis nominatim
c insulis Americanis transfertur in Europam sub
omine *Sacchari crudi, thomaei*, rubri (*Ph. Lond.*),
el Moscouade (Course Sugar Anglis, Sucre brut
allis). Optimum hoc est, quod constat ex ma-
oribus granis iisque claris et albidis, et siccum
eneque a syrupo liberatum est; destitui et debet
core et empyreumatico odore. Ex eiusmodi Sac-
haro crudo Sacchari albi $\frac{2}{5}$ parari possunt (DU
AMEL). Hinc cognoscitur crudum istud, quod
ansfertur, mox peioris mox melioris notae esse
ro depurationis vario labore; saepe arenam ru-
ram refert, qui color vilioris naturae esse indicat.

Depurandi illud in varios gradus artificium s. afinationem ample discutere hic non licet, ne olixitate nimia peccetur, tanto minus, quum efectu terminorum aptorum, quo laborat Lati-um idioma, obscuritatem remansuram praeuideam. d vlteriorem cognitionem suppetias praeprimis ttulit cl. DU HAMEL (*Art de rafiner le Sucre, Paris* 764. *fol.*). Libram vero pro determinando in-pissationis gradu commodam cl. DE MORVEAU de-cripsit in *Nouv. Mem. de l'acad de Dijon; sec. sem.* 783. *p.* 52 *sqq.* Depuratum hocce Saccharum

varias

varias formas habet, quarum vero vſitatiſſima co
nica eſt, vnde *Saccharum pyramidale* dicitur; i
hac primum perſequenda commorabor. Coqu
tur nimirum Saccharum cruduni aheno cupreo i
connubio aquae calcis, quo acidum nudum Sac
chari abſorbeatur, vel in connubio ſanguinis bo
villi vel albuminis ouorum, quo oleoſis et muci
laginoſis partibus exuatur, ſub continua motita
tione et deſpumatione. Transmittitur tum pe
pannum laneum intra corbem et poſt nouam co
ctionem transfertur in refrigeratorium vas, et ex
hoc poſt refrigerationem in modulos argillaceos
non vitreatos conicos apice perforato deorſum
verſo, primum linteo conuoluto et aqua hume
ctato obturando, dein, vt ſyrupo exitus paretur,
aperiendo. Iactura per ſyrupi effluxum reſarci
tur Saccharo contuſo. Quo vero omni colore
alieno Saccharum priuetur, oportet operire illud
ad baſin coni argilla macra pura aqua humectata,
quod iteratur ad albedinem Sacchari iuſtam. In
vertitur tandem conus, ſeparantur ſordes cultris
et verriculo, et ſiccatur ope caloris omnino in
hypocauſto probe calefacto, quibus factis obuoluitur
charta craſſiori alba vel coerulea et funiculis obliga
tur. Multa nomina ſortiuntur panes iſti conici inter
commer-

ommercia pro gradu depurationis vario; quorum ulgatiſſima ſecundum puritatis ordinem haec ſunt: aſſonade, quod Saccharum impurum adhuc manifee eſt, Melis, Refinade, Saccharum Canarienſe, quod re idem eſt, ac finiſſimum (Sucre Royal). In meicum vſum Canarienſe praecipimus. Quo durius ompactius magisque album eſt Saccharum, eo urius; ſolui quoque probae notae Saccharum omnio in aqua debet, nec mutare colorem et pelluditatem ſolutionis aquoſae mercurii ſublimati, ec tritum ſale ammoniaco odorem volatilem argere.

Alia depurati Sacchari ſpecies eſt *tabulatum*, uod incruſtat ahena, quibus ſaccharum coquitur. – Alia *Saccharum candum* vel canti. — *Saccharum rinaceum* (Puderzucker) venale vel eſt crudum lud ſollertius loco natali depuratum, vel ſacchaum antea ſolidum rudius contuſum.

Saccharum candum obtinetur, dum ſaccharum puratum ſed non nimis inſpiſſatum vaſis cupreis l latera perforatis, vt fila tenſa tranſigi poſſint, in papyro extus ad claudenda foramina veſtitis, ditur. Haecce dum hypocauſto primum frigido in valde calefacto retinentur, circa fila cryſtalli

gene-

generantur, quarum color variat pro diuerſa pu ritate, ita vt Saccharum candum album et vari gradu brunum proſtet. Piſtores dulciarii loc filorum ſubinde bacillis ex Cinnamomo aliisqu vtuntur et Saccharum ornatus cauſa variis colori bus imbuunt.

Syrupus, qui ſub varia depuratione Sacchar ex modulis defluxit, gradu pariter puritatis dif fert, et nominibus diuerſis diſtinguitur.

Saccharina materie inſigni liberalitate natur hominibus proſpexit, vt quae per regnum vege tabile ample diſtribuitur. Eam ex Boraſſo flabel liformi colligunt Jauani, ex Coco nucifera Indo ſtani. Magno cum lucro in hunc finem ſuccu Aceris ſaccharini elicitur terebrando in Americ ſeptentrionali, nempe librae huius viginti libra vnam Sacchari bonae notae ſuggerunt (Vid. praete cl. KALM in *Kongl. Vet. Acad. Handl.* 1751. *p.* 147 A WANGENHEIM *Beytrag zur Forſtwiſſenſchaft*, *p.* 26. *Mem. d'agriculture de Paris* 1787. *Printems p.* 49. SCHÖPF *Reiſe durch N. Amerika, vol.*I. *p.*417. LOSKIEL *Geſchichte d. Miſſion der evangel. Brüder unter d. Indianern in Nordamerika*, *p.* 92.), prout et aliae Aceris ſpecies Saccharum etſi altero peius ſuppeditant.

Clarent

Clarent vel hoc nomine quaedam Juglandes et Betulae. Nouae Hiſpaniae incolae ex Aloës cuiusdam ſpecie, ſine dubio Agaue americana, Saccharum parant. Eidem ſcopo inſeruit ſuccus florum Aſclepiadis Syriacae Canadenſibus; item Zeae Mays. Imo nec boreales gentes deſtitui hocce oblectamento voluit benefica natura; docet id Heracleum Sphondylium, Kamſchadalenſibus gratum, et Fucus ſaccharinus, Iſlandorum delicium. Paſſim iam in hoc ipſo libro commemoratae ſunt radices Saccharo foetae, vt Betae rubrae, Ciclae, Siſari; item fructus multi, vt Caricae, Paſſulae, Pruna, Juiubae, Siliqua dulcis, Dactyli; nec non Manna, vt taceam alia exempla vegetabilium, quae alibi (*Opuſc. med. vol.* 1. *p.* 160 *ſqq.*) cum ampliori recenſitorum expoſitione propoſui, et hic deſcribendi negotium fugiens repetere dubito. Sacchari praeſentia in regno animali in melle et lacte ſeſe manifeſtat, niſi et hic vegetabilem originem arguas, vt morboſas opportunitates non attingam, prout in diabete. Addo, olea vnguinoſa, butyrum, axungiam porcinam adeo, Sacchari ſpeciem continere, ſed variis notis a Saccharo Arundinis noſtrae et melle diuerſam (SCHEELE in *Vet. Acad. Handl.* 1783. *p.* 324. *ſqq.*).

Aſt maximo lucro Saccharum ex Arundine ſaccharifera, elicitur illudque praeſtantiſſimum. Eo quoque inuento mellis, qui antea increbuerat, vſus, mirifice tam in oeconomia quam in medicina decreuit. Reliquis ſtirpibus vel multo parcius ineſt Saccharum, vel aliis partibus nimis irretitum.

Saccharum illud purum, quod panis conici forma venditur, ſal eſſentiale eſt, albi coloris, durum, ſed friabile, dulciſſimi ſaporis. Particulae micantes, in fragmentis comparentes, cryſtalli ſunt; apertius harum figura conſpicitur in Saccharo cando, vt quae tetraëdrae lateribus parallelis duobus oppoſitis latioribus, vtroque extremo cuneatis. Soluitur cito aqua, praecipue tepida vel calida; difficilius autem et tardius ſpiritu vini, et ſponte poſt aliquot dies in eo in cryſtallos iterum frigore coit. Igne liquatur, accenſum carbone candente autem ardet flamma coerulea, fumum haud ingratum ſpargente, intumeſcit, ſpumam agit relictis carbonibus. Iungit quaedam corpora alias non miſcibilia, vt oleum deſtillatum cum aqua, et coagulum lactis impedit. Fermentationem vinoſam item acidam aqua ſolutum calore adiuuante vel fermento facile ſubit.

Per

Per se in vase retorto vitreo capaci destillatum leni sub initium igne, dein aucto, primo phlegma pallide flauescens odoris imbecillis et nullius fere saporis, parum aut nihil aciduli, edit; quod excipit spiritus flauus ex oleo admixto, dein flauo rubicundus, acidus mobilissimus, qui olfactus instar Armoraciae nares pungit et lacrymas proritat; sequitur pauxillum olei bruno nigricantis; remanente in vase retorto massa nigra inerte (NEUMANNS *Chymie ed.* KESSEL *vol.* 2. *P.* 4. *p.* 143. *sq.* CARTHEUS. *Mat. med. tom.* 1. *p.* 413. SCHRICKEL *Diss. cit.* §. 19-25.). Haec calcareae terrae pauxillum includit (V. SCHRICKEL *de salibus saccharinis, p.* 30. et praecipue HJELM in *Vet. Acad. Handl.* 1783. *p.* 227.). Quo impurius Saccharum, eo plus calcareae terrae continet (HJELM).

Acidi praesentia non obscure ex pluribus hactenus recensitis indiciis eluceſcit, ast combinatum adeo ante est cum aliis partibus, praecipue oleoso s. pingui, vt vera eius natura inde cognosci nequeat. Diuellendi acidum a reliquis compedibus artem edocuit ill. BERGMAN (*Diss. de acido sacchari* 1776. recus. in *Opusc. phys. et chem. vol.* 1. *p.* 251 *sqq.* *Act. nov. Vpsal. vol.* 2. *p.* 211.). Ad pingue,

quo copulatur, deſtruendum, acido nitri opus eſt. Coquuntur nimirum leniter acidi nitri fortis ſex ad octo partes cum Sacchari albi in puluerem redacti parte vna in vaſe retorto vitreo. Dum acidum nitri aggreditur phlogiſton Sacchari, erumpunt vapores rubri, quibus euaneſcentibus liquidum ſuperſtes in vas aliud amplum transfuſum cryſtallos priſmaticas quadrilateras graciles acidiſſimas refrigeratione format. Lixiuio ſi iterum duae ad quatuor partes acidi nitroſi adfunduntur, nouae cryſtalli generantur. Et hoc iterum artificium repeti poteſt ad nouum acidi Sacchari prouentum. Cryſtalli hae iterata ſolutione et cryſtalliſatione depurantur, quod praecipue in cryſtallis ferioris collectionis fieri neceſſe eſt. Valde vero parca quantitate eliciuntur, ita vt, ad comparandam vnam partem ſalis huius, requirantur Sacchari tres et acidi nitri fortis triginta partes. Ineſt hisce ſapor acerrimus, adeo vt earum grana viginti integrum aquae congium notabili acore inſtruant, grato tamen linguae, modo diluatur. Habet hoc acidum multa cum aliis acidis communia, multa tamen etiam diuerſa, quae huius loci non eſt exponere. Addo modo illud calcem prae omnibus aliis corporibus appetere, vnde neceſſitas aquae calcis in depurando

Saccha-

Saccharo cognoſcitur. Hinc et nihil efficacius eſt ad detegendam calcem aquis ſolutam acido ſacchari, nam ſoluti eius vel minima portiuncula mox in calcem reconditam fertur, et haec puluerem album indiſſolubilem cum eo efficiens fundum petit (BERGMAN *Diſſ. de analyſi aquarum* in *Opuſc. chem. et phyſ. tom.* I. *p.* 98.).

Sacchari acidum, quod cl. SCHRICKEL ſicca deſtillatione prouocat, ſubiuncta rectificatione per argillam et concentratione per frigus, vt tenuior pars in glaciem vertatur (V. SCHRICKEL *Diſſ. cit.*), multis notis differt a priori, nam hoc poſterius, quod fluidum eſt, ſyrupum Violarum non rufat, cum alcali volatili in cryſtallos non redigitur, praeter alia. Dubitari nequit hoc longe plus olei ſuperſtitis continere. Eo tamen aurum ſoluere ope caloris valuit (*l. c.* §. 31.). Phlogiſto magis depuratur, ſi digeritur hocce acidum carbonibus antea bene ignitis per aliquot temporis minuta pr. (PIEPENBRING in CRELLS. *Chem. Ann.* 1787. *vol.* I. *p.* 157.). — Obiectioni acidum Sacchari Bergmanianum nihil eſſe, niſi acidum nitri phlogiſto mutatum, iam obuiam iuit cl. BERGMAN (*Opuſc. cit. p.* 274.). Argumenta, quibus nihilominus tamen eandem defendit cl. WIEGLEB (in

CRELLS *chem. Annal.* 1784. *B.* 2. *p.*12. *ſqq. p.*100. *ſqq.*) obtudit cl. WESTRUMB (*Kleine phyſikal. chem. Abhandl. vol.* 1. *p.* 1. *ſqq.*).

Idem acidum praeterquam ſaccharo multis aliis vegetabilibus partibus ineſt, vt ſucco citri, ribeſiorum, berberum, ceraſorum, aceto, tamarindis, acido tartari, oleis vnguinoſis, item variis aethereis, ſpiritui vini, radici Salep, Taraxaci, amylo, gummi variis &c. Quin ex multis animalibus partibus elici poteſt, vt ſerico, lana, pilis, cute, tendinibus, albumine ouorum, ſanguine coagulato, item etſi minori quantitate ex fibris muſcularibus, glutine, ſero coagulato, vitello oui, ichthyocolla, pinguedine, ſaccharo lactis rel. (BERTHOLLET in *Mem. de l'acad. R. des ſc. de Paris* 1780. *p.*120. *ſqq.* SCHEELE in *Vet. Acad. Handl.* 1785. *p.* 23. *ſqq.* item *p.*26 *ſqq.*). Occurrit et in calculo vrinario (BERGMAN. *Opuſc. vol.* 1. *p.* 254. SCOPOLI in CRELLS *Beytrüg. zu d. Annal. vol.* 2. *p.*261.). Ex acido aceti, aëre puro et phlogiſto conflari probabile viſum eſt (WESTRUMB *l. c. p.*48.). Nec differt acidum Sacchari ab acido Acetoſellae (SCHEELE in *Vet. Acad. Handl.* 1784. *p.*186. item WESTRUMB *l. c. p.*51.). Quin coniectura enaſcitur, hocce acidum quaſi funda-

fundamentale totius regni vegetabilis esse, a quo reliqua maiori tantum quantitate phlogisti admixti differrent (WESTRUMB in *Chem. Annal.* 1785. *vol.* 2. *p.* 520. *sqq.*).

Praeter acidum dictum Saccharo haud parum olei inest. Destillatione et separatione a reliquis partibus ex Sacchari vnciis sedecim olei drachmas decem cum aliquot granis obtinuit cl. SCHRICKEL (*l. c.* § 24.); vt tamen agnoscendum, aliquam olei partem spiritui adhuc inhaerere. Ad eius praesentiam demonstrandam hoc quoque facit, quod Saccharum igne ardet, item igne funditur, et spumescit sub strepitu, multis erumpentibus halitibus empyreumaticis et relicto carbone, et quod detonationem cum nitro super igne liquefacto subit.

Hisce oleosis partibus vna cum mucilaginosis quae combustae terram insipidam relinquunt, acidum ita obuoluitur, vt dignosci gustatu nequeat, sed in hocce connubio dulcedinis sensum linguae imprimat; prout acidissimum vitrioli oleum spiritu vini iunctum dulcescit.

Dulcedini subinde mucilago vel oleum crassius, gummi, resina, item multum aquae vel terrae in

corporibus iſtis, quae illa inſtructa ſunt, ſupraque recenſui, admiſtum eſt. Hinc effectus ſubinde ſub eorum vſu emergunt, quorum ratio non a ſolo, quod ineſt ſaccharo, deriuari poteſt. Non itaque perinde eſt, vtrum Caricis, Glycyrrhiza, Melle, Saccharo lactis, an Saccharo ex Arundine ſaccharifera vtaris. Quoniam tamen in hisce ſapor dulcis per omnem reliquam miſcelam dominatur et acidum Sacchari oleumque, quae in dulcibus primaria ſunt, vbiuis praeſto ſunt, vtique communio quaedam virium obtinet. Hic vero inſtituti ratio in Sacchari vulgaris vnice virtutibus conſiderandis ſubſiſtere me iubet. Cuius non illud modo pretium eſt, quod vel ſolum efficax medicina exiſtat, vel multis medicaminibus conſeruationis, gratiae, virtutis, cauſa adiiciatur, ſed vulgare ciborum et potulentorum bene multorum condimentum conſtituat.

Quod ad diaeteticum vſum attinet, vix opus eſt, illud inſtar gulae irritamenti, dum ſolum capitur, vel cibis potulentisque cupediisque additur, commendare. Placet dulcedo infantili aetati praecipue, item ſenili plerumque. Foeminae vulgo magis ea delectantur viris. Ceterum conſuetudo cum aliis linguam fortius afficientibus, vt Tabaco, ſpiri-

pirituoſis, taedium quoddam aduerſus Saccharum arere ſolet, prout Saccharo facile aſſueſcitur, Sueorum exemplo, qui vel optimo vino Rhenano Saccharum addunt. Saccharum ſicut in mortario um oleo tritum illud cum aqua combinat: ita et ſtud cibos pinguiores ſubigit; hinc non ſaporis nice cauſa, ſed et in praeſidium ſanitatis plaentis pinguioribus inſpergitur, et vel acore, uem ſecum vehit, bilis corruptelam, quam pinguia facile excitant, auertit. Mitigat quoque in nenſis acrimoniam quorundam condimentorum, t Armoraciae, vel Sinapi. — Nutriendi potenam, quam multi Saccharo adſcripſere, fateor me non exſpectare a Saccharo, quo vtimur, depurato. Facile quidem perſuadeor, in inſulis Americanis mancipiis reliquias, quae a ſecunda Sacchari ſucci bullitione remanſere, in victum cedere, eaque nde et pecora, quae craſſioribus Sacchari foecibus ſaginantur, pingueſcere: ſed hiſce reiectaneis multum adhuc nutritiae materiae inhaeret, quod lteriori depuratione conſumitur. Pugnat cum nacce facultate Sacchari vis relaxans, reſoluens, aponacea, et quae acida continent, corpus potius maciant, quam replent. Hinc et BOERHAAVIUS (*Elem. chem. vol. 2. p. 138.*) inter multas laudes,

quas iure Saccharo tribuit, maciem illud inducer
exceſſu, et vt iſte quidem putat, olea nimis fo
vendo, innuit. Miror ideo, quod adhuc nup
cl. JO. HUNTER (*Treatiſe on the venereal Diſeaſe, p.* 35
ſq.) Saccharum tanquam optimum reſtaurans i
hominibus diuturno ieiunio debilitatis vel mercu
rii vſu emaciatis propoſuerit, et illud vel me
omnibus cibis potibusque tum addere iniunxerit.

Sunt, qui ex quotidiano iſto Sacchari vſ
detrimentum redundare in valetudinem inſign
ſuſtinuerunt, partim argumentis ſpecioſis, partim
experimentis incautius ad corpus humanum ap
plicatis ſuffulti. Ad horum numerum refero HEL
MONTIUM (*Ort. med. p.* 463.), RAIUM (*Hiſt. plant.*
tom. 2. *p.* 1279.), DOLAEUM (*Encycl. med. theor. pract.*
p. 271.), LEONARDUM DE CAPOA (*Ragionamenti ſo*
pra incertezza delle medicina, pag. 500.), auctorem
quendam anonymum (in *Raccolta d'opuſcoli ſcientifici*
e filologici, tom. 6. *p.* 441. *ſqq.*). Pars culpae con
iecta in calcem, cuius veſtigia, ſiue ab Arundine
ipſa repetenda, ſiue a praeparationis modo, ineſſe,
negari quidem nequit, ſed tam exigua quantitate,
niſi caſu fortuito vel arte male docta acceſſerit,
vt nocere nullo modo queat. Obſtat et timori
ſalubri-

lubritas, quam in variis morbis a calce exſtincta
l aqua calcis experimur. Id agnoſcendum, tanto
us calcis ineſſe ſaccharo, quo rudius eſt. — Alii
idum acre et erodens accuſarunt, quod quidem
iam difficile ex Saccharo euoluatur, ex ſuperio-
is patet. Non igitur huic poteſtati ſufficiunt
imarum viarum vires. Ridiculum vero plane
, fermentationem arguere, ſpirituoſum extrican-
m, vnde ſanguis commoueretur et incaleſceret,
ntriculi inflammationes enaſcerentur &c. (V. de
c accuſatione *Raccolta d'Opuſcoli ſcientifici l. c. p.*
9.) — Experimenta vermium varii generis, ſc.
mbricorum terreſtrium, Scolopendrarum marina-
m, Sanguiſugarum (REDI *Obſſ. de animalcul. viuis in*
rp. viv. p. 166 *ſqq.*), necatorum Saccharo inſperſo
l immerſione in aquam ſaccharatam, qui in igno-
iniam Sacchari citant, non meminerunt, quam
uerſa hisce a noſtra natura competat. Experi-
enta ſimilis euentus cum ranis Saccharo conſper-
, columba et duabus anatibus, quibus fruſtum
cchari intruſum, ſuſpecta ore anonymi (*Raccolta*
467.) eſſent, niſi repetitione haud ita pridem
blici iuris facta a viro grauiſſimo, cl. CARMINATI
Opuſc. therapeut. vol. 1.), et adiectis nouis expe-
mentis robur obtinerent. Ita ranae ex puluere

drachmae

drachmae vnius Sacchari, quo conſpergebantu
ſtupore correptae ex vniuerſo corpore humore
limpidum emiſerunt, crura protruſerunt et in
porem delapſae quadraginta horarum circiter ſp
tio occubuerunt, ponderis quinta parte amiſſa
c. p. 111.). Ex viginti granis Sacchari fruſtulati
ranae per os intruſis continuo ſopor, irritabilit
deleta, et intra horam mors (*l. c. p.* 113.). L
certis vulgaribus Saccharum adhuc nocentius ſe
exhibuit, ex paucis enim granis interne datis pc
ſoporem conuulſiones, intra quadrantem hor
mors (*p.* 114.). Deleterium vtrique animaliu
generi exſtitit Saccharum intra cutem intruſu
(*l. c.*). Columbis Saccharum vel ſiccum vel aq
ſolutum per os ad quinque ſcrupulos inditum
tumorem ingluuiei et poſt eius compreſſione
effluuium ſubflaui humoris per os, ſtuporem, co
tractionem crurum, conuulſiones et intra hora
necem attulit. Gallinis autem ad vnciam au
ſeſquiunciam datum pepercit, nec niſi aluum liqui
dam reddidit, excepta vna, quae nouem drachmi
deuoratis reiecto muco ex ore et conuulſionibu
accedentibus periit. Paſſeribus nullam vim intulit
Inter quadrupedia ſelectus factus eſt ouis, cui ſe
vnciae Sacchari per os datae nonniſi alui fluxu

excita

citarunt, et canum, qui semilibram ieiuno sto-
acho sine vlla noxa deglutierunt. — Sic ita-
ue quo magis accederent animalia, quae expe-
menta subierunt, ad nostram naturam, eo minus
l nihil noxae ex Saccharo redundauit.

Nolo tamen ex hisce eam fiduciam concipi,
uae metum omnis ex abusu poenae sufflamina-
t. Nocet copia, vel mala opportunitate, ob
signem, qua pollet, attenuandi et soluendi li-
uida et fibras relaxandi potentiam, item ob acidi
oluti, etsi ad partem modo, irritandi neruos et
usculos vim, quam debilitas insignis subsequitur.
idem rei faciunt, inter alia documenta, experi-
enta nouissima cl. STARK (*Clinical and anatomical*
bservations with Experiments dietetical and statical.
Vers. Germ. p. 141 *sqq.*) in illo ipso facta, qui per
ures dies Saccharum ab vnciis quatuor ad octo,
ecem, sedecim, quin viginti cum aqua et pane
igessit, vnde qualibet vice paullo post fames,
ausea, flatus, vlcuscula oris interni, gingiuae ru-
ae et tumidae, pressione sanguinem fundentes,
uus liquida, dolor et rubedo naris dextrae, stil-
e aliquot sanguinis ex nare eadem, striae satu-
te rubrae in scapula dextra. Fuit puer decem

anno-

annorum, natura mobiliſſimus et infirmitate ſtomachi et acido primarum viarum laborans, qui cum pyxide plura Sacchari albiſſimi fruſtula furtim allata intra exiguum temporis ſpatium auide deuorauit, ſed eo effectu, vt paullo poſt aegre ſe habens, dormitum quum ſeſe contuliſſet, ſequenti die mortuus in lecto reperiretur: corde maculis ruberrimis diſtincto et ſanguine ſoluto (REZIA in CARMINATI *l. c. p.* 129. *not.*). Probabilis ſaltim mortis cauſa, ſub iſta corporis conditione exſtitit. Illa gelatinoſam ſanguinis partem haec ipſa reſolutio ſeſe praecipue exſerere videtur, nam ſub experimentis cum carne varia, cui Saccharum inſperſum, diffluxit ſerum in notabile ponderis carnis reſiduae diſpendium, ita vt ſicca inde et dura euaderet (*Raccolta l. c. p.* 471.). Huc et ſpectat iactura ponderis quorundam minorum animalium, cum craſſioris liquidi excretione (V. ſupra *p.* 412.). Et quum ſanguini vena effuſo adderetur Saccharum, ſeri multum ex cruore receſſit, et liquidior ille apparuit alio ſanguine, qui iſtud additamentum non expertus fuerat (CARMINATI *loc. cit. p.* 130.). Nutritionem adeo turbari et emaciationem corporis ſuccedere exceſſu obſeruatur, qui effectus tamen quoad partem haud immerito quaeritur in vi Sac-

chari

ari tonum ventriculi pulmonum et reliqui cor-
ris relaxandi. Etenim abuſus dulcium iam du-
im inter cauſas phthiſeos pulmonalis locum ob-
nuit, nec minus euictum, male conſuli aegris tuſſi
nuulſiua vel alia obſtinata correptis, ob debili-
ndi noxam, dulcium, ſicuti et oleoſorum et muci-
ginoſorum, protracta nimis exhibitione. Saccharo
neae vel Coffeae largius addito, noua debilitandi
rpus cauſa hisce potulentis accedit. Alias moleſtias
rmentatione in primis viis enata, qua flatus exci-
ntur, creat; alias acore ſuo, qui licet non in
ido puro Sacchari, ſed reliquis Sacchari partibus
kius ſociato, conſiſtat, ſenſum tamen ingratum
ructus acidos, dentium adeo ſtuporem inducentes
t, bilis vim in chylo praeparando eneruat, et
guinem ipſum inquinat. Infeſtum igitur eſt
ginibus chloroticis, infantibus rachiticis, homi-
bus hyſtericis et hypochondriacis, in quibus
dum iam antea dominatur et Saccharo nouum
bulum adipiſcitur. Carioſi quoque inde fiunt
ntes nigrique, praecipue ſi rimas egit tegmen
rum vitreum calidis ingeſtis vel Saccharo duro
er dentes comminuto.

Noxae tamen, quas ſuſcitat Saccharum abun-
ntius ingeſtum, a corporum praeprimis habitu

et

et natura deriuandae sunt. Documenta enim ex stant varia hominum, qui etiamsi liberius Sacchar indulgentes grandaeuam tamen eamque vegetam senectutem attigerunt. Qui libram fere Sacchar quotidie per quadraginta circiter annos ingesserat Dux DE BEAUFORT, septuagenarius tamen mortuu sine vlla vel viscerum vel dentium labe (SLARE *Observations upon Bezoar-Stones with a vindication o Sugars*, *p.* 59.). Vltra nonagesimi anni limiten peruenit COSTERUS, iurisconsultus Batauus celebris licet tantum Sacchari consumeret, vt quinque ve sex aliis hominibus sufficeret. Similia exempl suis nominibus reliquerunt FRIDER. HOFFMANNUS BERGERUS, Prof. Witteb., LEYSERUS (TRILL. *Thes medic. tom.* 1. *p.* 204.), largiter et cibos et potu quosuis Saccharo edulcantes.

Iam vero pedem ad morbos transfero, qui bus Saccharum haud mediocrem inter medicamin locum tueri patet. Saponacea eius natura in re soluendis spissis humoribus et coagulis quibusdan liquandis sese manifestat. Illustrat eandem impe dimentum, quod lacti coagulum subituro ponit item facilis cum oleosis, viscidis, miscela, nec no efficacia in sero dissoluendo nuper (*p.* 414.) propo sita

ita. In acutis febribus, et nominatim inflammatoriis, tenacem et ſtagnantem in minimis vaſis ſanguinem attenuat et liquat, quo ſcopo Saccharum in ſubſtantia, vel robis, ſyrupi, trochiſcorum, variaque alia forma, mixturis, ptiſanis, pulueribus admiſceri ſolet. Sicque vices mellis, alias in hiſce morbis frequentioris, agit apud hos, quibus eius ſapor diſplicet, vel illud flatibus et torminibus moeſtum eſt. Acor vero, quem Saccharum recondit, anto aptius illud febribus reddit, vt quo ipſo caorem mitigat. Eadem ſoluendi praeſtantia pituiam, in tuſſi et aſthmate vias aëreas grauantem, ubigit et ad ſcreatus diſponit. Ratio tamen ſimulam in inflammatoriis morbis, quam in hiſce proxime dictis chronicis pectoris, habenda relaxantis Saccharari virtutis, qua impacta tenacius ipſa vaſoum aucta flexilitate liberantur.

Ad cauſas diminuendas et remouendas, ex uibus calculus et podagra originem trahunt, par accharum iudicat LOBBIUS (*de diſſolu. calc. p.* 275.). Nec errare mihi videor, ſi in hac re mellis vires n illud transferam. Calculus vrinarius aquae meltae immiſſus bullas eiaculatur, molleſcit et ponderis iacturam patitur. Ita calculis vel renum ſa-

bulo afflictos libra circiter vna cum quadrante quavis hebdomade ſub longa continuatione ſumta egregie ſolatur (PRINGLE in PERCIVAL's *phil. medical and experimental Eſſays, Lond.* 1776. *p.* 232.). An acescente ſua natura, an fermenteſcibili, quae aërem fixum euoluit, Saccharum vel mel calculum vincit? Poſterius ſuadet ſucceſſus experimentorum cll. PRIESTLEY, PERCIVAL, HULME, aliorum, felix cum aqua aëre fixo impraegnata, et eidem malo oppoſita.

Mirifice etiam Saccharum valet in putredine et arcenda et ſuperanda. De hacce eius potentia experimenta extra corpus humanum capta egregie cum iis in morbis conſpirant. Integrae nefrendes cum Saccharo liquido ſub coctione intinctae et quaſi in momento extractae ita penetrari obſeruatum, vt nunquam amplius putreſcerent; et carnem ceruinam Saccharo ita condiri, vt ſumma aeſtate putredini reſiſtat (BECCHERI *Phyſ. ſubterr. lib.* 1. *ſect.* 4. *cap.* 1. *p.* 143.). Ita caro vitulina et alia vice cor veruecinum puluere Sacchari conſperſum ſub inſigni ponderis diſpendio immune a putredine manſit et exſiccatum (ANON. in *Raccolta d'Opuſcoli ſcient. tom.* 6. *p.* 471. *ſqq.*). Eadem immunitas contigit vitello oui (MESNY in cl. TARGIONI *Raccolta di Opuſcoli*

Opuſcoli medico-pratici, vol. 3. p. 32.) item ſanguini recenti ſolutioni Sacchari indito (*l. c. p. 36.*). Exigua quidem Sacchari quantitas carni bubulae addita non ſufficit auertendae putredini, fermentatione autem orta vincitur (PRINGLE *on the Diſeaſes of the army, App. p. XL.* Auct. anon. libri *Eſſay pour ſervir à l'hiſtoire de la putrefaction, p. 98.*). Iam mente facile concipitur, cur Babylonii, HERODOTO teſte, cadauera ſua humana melle ſepeliuerint. — Scite iam dudum notatum, Indos, quibus copia Sacchari ſuppetit, nunquam ſcorbuto corripi (BECCHER *l. c.*). Iſtius beneficio et tribuit cl. PRINGLE (*l. c. Append.* item *p. 334.*), quod hodie longe rarius leprae ſpecies vt iſta Arabum, ſcorbutus putridus, dyſenteria, febres peſtilentiales et ſimiles putridae indolis morbi compareant, quam olim, dum modum in victu animali, praecipue ſalito, excedebant. Suaſum ideo ſagaci conſilio ad ſcorbutum in peregrinationibus maritimis auertendum, vt nautis quotidie aliquid Sacchari exhiberetur (MACBRIDE's *experimental Eſſays, p. 181.*). Vere poſtea explorata praeclara eius vis antiſcorbutica ſub interno vſu eſt, prout gingiuis hoc morbo correptis externa eius applicatio medelam attulit (DE LONNES in *Biblioteca fiſica d'Europa, tom. 1. n. 7.*). Lucem accendit aliorum quorundam

celebratiorum noſtro tempore contra hoc malum vis, vt Malti infuſi, Braſſicae aceſcentis rel. quae ſingula perſuadent antiputredinoſam Sacchari potentiam praecipue ſubtiliſſimo illo liquido acidulo deberi, quod ſub fermentatione Sacchari extricatur.

In vlceribus internis detergendis et conſolidandis praeterea valet. Egregium eius exemplum praebet vis conſeruae Roſarum in phthiſi pulmonum exulcerata, de qua, quum alibi iam dixerim abundanter (*Appar. med. vol. 3. p.* 167.), nolo heic plura ſubiicere. Illuſtrant rem quae ſimilibus in vitiis externis comperimus.

Populari fere errore reprehenditur Saccharum, tanquam res vermium inteſtinalium generationi apud infantes fauens, vnde admoneri ſolent, vt ab eo abſtineant. Alia docent experimenta cum lumbricis terreſtribus inſtituta, qui ipſi aquae ſaccharo impraegnatae immerſi, ad experimenta cl. REDI (*Obſſ. de animalculis viv. in animal. viv. p.* 166. 168.), intra vnam vel duas horas interierunt, teſte cl. CARMINATI (*l. c. p.* 122.) autem, qui videtur adhibuiſſe lumbricos humanos, modo intra ſex vel ſeptem horas; quum tamen lumbrici terreſtres in decocto

Abſyn-

Abſynthii a 20 ad 30 horas, et in ſolutione Aloës 24 horas viuere pergerent (REDI). Suppar fuit mellis aqua diluti efficacia. Idem deleterius effectus in lumbricis ex humano corpore deiectis ſeſe exſeruit intra pauca minuta pr. ex Saccharo inſperſo (CARMINATI *l. c. p.* 121.). In applicatione tamen horum euentuum ad ſimiles in corpore humano reminiſcéndum eſt, humoribus primarum viarum, qui ſeſe admiſcent, non poſſe non eneruari vim Sacchari, nec poſſe puluerem Sacchari, qui aqua ſaccharata potentior eſt, ad ſedes remotas, vbi vermes haerent, pertingere, item Saccharum, ſi ea copia aſſumeretur, vt ipſos vermes breui necaret, ipſi hominis verminoſi valetudini vim inferre. Confirmatur id eo, quod nec vncia vna Sacchari aegro ingeſti vermes eiiceret, nec moleſtias eorum manifeſte leuaret. Quicquid ſit, ne defraudetur Saccharum virtute anthelmintica vel in corpore humano ſeſe manifeſtante, en exemplum pueri, qui confectione ſaccharata abundanter ingeſta copiam vermium aluo deiecit (ANDRY *Generation des vers, p.* 164.); et aliud ſimilis euentus ex Saccharo roſato, copioſius ſumto, conſequuti. Apte igitur et Saccharum vel mel commiſcetur cum alia quauis medicina necandis vel expellendis vermibus dicata,

quod, dum palato infantili gratificatur, ſimul vermibus exitium parat.

Externa Sacchari applicatio variis quoque in vitiis eximiae efficaciae eſt, quippe quum ſub iſta abſtergendi, diſcutiendi, conſolidandi, item leuiter ſtimulandi vim exerceat.

In aphthis dulcia quaeuis penicillo affricta, vel linctus ſiue collutionis inſtar adhibita, proſunt ad easdem ſeparandas, mundandas et conſolidandas. Vulgo hocce fine mellita, praecipue mel Roſarum, vſurpantur. Abſtergit et aqua ſaccharata, ſyringa auribus iniecta, foetidum earum profluuium mucoſum et ſubpurulentum. Fiſſurae papillarum mammarum ſaepe vel Saccharo cando vnice inſperſo ſanantur. Idem praeſtat applicatio Sacchari candelae flamma liquati et in cella deliquium paſſi (LANGE *Miſc. verit. med. p.* 24.). Conducit quoque et papillas Saccharo in ſpiritu vini ſoluto humectare (FIELITZ *Erinner. Wundärzte zu bilden, p.* 63.).

Tentatur et in cicatriculis vel maculis corneae delendis Saccharum candum, per calamum ſcriptorium exiguis portiunculis inflatum. Eius ope disparuit macula in ſiniſtro oculo poſt variolas ſuperſtes

ſtes (FR. HOFFM. *Diſſ. Sacchari hiſtoria, p.* 39.). Vi eius blande cathaereticae, quae duris et aſperis Sacchari candi particulis debetur, ſub applicatione exiguae durationis, quum a confluentibus lacrymis paulio poſt deliqueſcat, aſſociat ſeſe ſoluens et diſſipans efficacia, quae pluris me iudice in hisce viſus obſtaculis faciенda. Vtrumque ſcopum ſibi praefixum habent, qui puluerem quendam terreum cum Saccharo miſcent. Aufert et aliquando carnem vlcerum fungoſam inſperſus et antiſeptica vi eadem emendat. Coryzam infantum diſcutere quoque ſolet puluis eius naribus inflatus.

Rarius alui ſtimulandae cauſa Saccharum clysmatibus adiicitur, crebrius longe mel. Placet tamen quibusdam additamentum Sacchari thomaei ad vnam vel alteram vnciam. In globulis ſaccharinis ad mechanicam per pondus preſſionem ſimul reſpiciendum eſt.

Corrigit aërem corruptum Saccharum carbonibus candentibus inſperſum, hinc et pulueres fumales ruditer conquaſſatum ingredi ſolet.

Nec omittenda hic ſunt commoda iſta inſignia, quae Saccharum in ſubigendis vel excipiendis qui-

busdam medicamentis, item in gratia iis conciliandа vel integritate conseruanda praestat. Ita radicis Jalappae puluis sollerti tritura cum Saccharo indiget, quo resinosae partes rite subigantur, quod nisi fiat, molesta saepe tormina suscitat. Item camphora, quae sola in puluerem sese conteri non patitur, Saccharo adiuuanti facile obsequitur. — Sunt remedia, quae nonnisi vno vel altero grano submministrare opportunum est, vt Kermes minerale, flores Zinci, Vitriolum martis, Ipecacuanha: additamento igitur innoxio opus est, ne iactura fiat tam exigui ponderis, dum sicca forma exhibentur, quo quidem fine Saccharum commode eligitur. Imo casus incidit, vt medicamenta quaedam sicca, e. c. Opium, Tartarus emeticus, Ipecacuanha, minori quantitate ingerantur, quam cui definiendae vulgaria pondera sufficiunt, vt ad $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ vel $\frac{1}{16}$ vel minorem adhuc grani partem: pro partitione aequali igitur Saccharo vtimur, quod connubium praestantius omnino est illo cum conchis praeparatis vel alio quodam absorbente. — Admixto Saccharo omnino quaedam remedia a delicatulis facilius feruntur, quae sola ob saporem repudiant; sed cavendum, ne gustui blandientes liberaliori dulcium vsu medicinam eneruemus vel vitiis ex abusu enasci solitis,

olitis, debilitatione, acore &c. (V. ſupra) nouas oxas afferamus.

Inſignis inſuper cohors in pharmacopoliis raeſto eſt praeparatorum et compoſitorum, quae accharum vel gratiae, vel virtutis, vel conſeruaonis cauſa recipiunt, quorſum Conſeruae, Rotue, Trochiſci, Bacilli, Confectiones, Condita, Morili, Rob, Syrupi &c. quorum nomina diſpenſaoria pharmaceutica deſignant. Heic modo ſubſtendum eſt in recenſione aliquot praeparatorum, uae Sacchari nomen in fronte gerunt, quae anquam enucleantur, de Taffia primum dicendum eſt.

Conſilium quidem datum eſt, ex Arundine ccharifera, octo vel decem diebus ſeruata, expreſſione ſucci praeuia, fermentationis ope ſpeciem ini parandi (V. DUTRONE-LA COUTURE in ROZIER *Journ. de Phyſique, vol.* 31. *Septemb. p.* 179.). Sed ix vltra conſilium hactenus res proceſſit. Quidi vero fieret cum lucro, quum fermentationem pirituoſam facile hic ſuccus intret. In inſula Owaihi cereuiſiae ſapidae ſpeciem ex Arundine acce infuſione parauit inclytus iſte nauigator COOK, tem Lupulo condiuit: ſed nautae bibere illam ecuſarunt (V. iter EJ. tertium, verſ. Germ. FORSTERI

vol. 2. p. 195.). Aſt ſerius longe commodum redundat ex liquido ſpirituoſis partibus longe magfoeto, ab Anglis RUM, a Gallis TAFFIA dicto; tamagis aeſtimando, quum ex reiectaneis variis Arundinis Sacchari partibus elici queat. Vulgo ſpumſub coctione aſcendens, aqua, qua ahena abluerunt, et fermentum clarum fermentationi committuntur, quae ſi initium ceperit ſyrupi melaſſiquantitas per partes additur, et fermentatione intraquatuor vel quinque dies continuata deſtillatio inſtituitur. Alii praeferunt ſyrupum melaſſumcum duplo aquae dilutum et fermenti eadem quantitate, qua ſyrupus, mixtum, vnde lentior quidem fermentatio, ſed deſtillatione egregius ſpiritus emergit, cui iterata deſtillatione plus virium impertiunt (BROWNE'S *nat. Hiſt. of Jam. p. 132.*). Plurimi huius ſpiritus pars in inſulis Indiae occidentalis paratur. Prout ſpiritus frumenti, item uvarum, multis modis diſcrepare poteſt: ita et hicce ex Arundine ſaccharifera, colore, ſapore, odore, virtute. Quae diuerſitas multas inanes diſceptationes proximis hisce annis, dum Gi. Guaiaci Taffia ſolutum commendabatur, ſuſcitauit (Vid. *Appar. med. vol. 3. p. 422.*). Hinc SPIELMANNUS (*Pharm. gener. P. 1. p. 203.*) adeo diſcrimen facit inter Rum et Taffiam.

ffiam. Multo plus ſollertiae in eo rite confi-
ndo Angli adhibent, quam Galli. Gallis obiici-
r, eos negligere ſollicitam vaſis deſtillatorii poſt
cheireſin purgationem, aquam non ſatis puram
limpidam eligere, inſtrumenta eorum variis vi-
s laborare, e. c. alembicum eiusque orificia non
tis ampla eſſe, ductus quoque anguſtos nimis
ſe, nec ſatis circumuolui (*Eſſai ſur les Rumeries*
r MICHEL SOLEIROL. Conf. *Nouvelles de la Republi-*
e des lettres et des arts 1787. *n.* 37 *et* 40.). In in-
lis Canariis licet prouentus Sacchari largus ſit,
iritus tamen ibi paratus nonniſi ingratum ſapo-
m odoremque prae ſe fert (TENCH's *Narrative of*
*e expedit. to Botany bay, p.*25.). SPIELMANNO (*l. c.*)
us vnciae viginti ſex ſpiritus rectificati vncias ſepten-
ecim, et hae Alcoholis octo dederunt. Spiritus
cce omnes colligit probi ſpiritus vinoſi vires, et
itineribus praecipue marinis nautis ad ſcorbuti
ſidias arcendas et neruos refocillandos propina-
ir. Quod pro menſtruo Gummi Guaiaci electus
erit, opportunitate loci primum videtur eſſe fa-
um; nihil enim in eo reperio, quod ſymbolam
l curationem arthritidis afferre poſſet. Praeſtare
enſtruum aquoſum alibi monui (V. *Appar. med.*
c.).

PRAEPA-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SACCHARUM HORDEATUM *Ph. Brunſv. p.* 31
Supra de eo iam egi (ſub Hord. *p.* 381.).

SACCHARUM PENIDIUM *Ph. Brand. p.* 156. *P*
Brunſv. p. 313. Ex Saccharo ad iuſtam denſitate
cocto, dein in tabulam marmoream oleo Amygd
larum perunctam effuſo. Hoc tum, poſtquam i
duruit nonnihil, vna ſuſpenditur et repetitis vic
bus manibus amylo conſperſis in longitudine
extenditur. Dein in bacillos contortos craſſiti
fere apicis digiti minimi redigitur, hinc inde cor
voluendos. Amylum, quod ſub eius tractation
Saccharo impingitur, nutritiam aliquam facultate
illi impertit. Infantibus recens natis aqua emol
litum intra linteum tenue ſugendum praebetur.

SACCHARUM ROSATUM TABULATUM *Ph. Wür*
p. 165. Saccharum aqua Roſarum ſolutum et a
ſpiſſitudinem craſſiorem coctum miſcetur cum pul
vere Roſarum rubrarum. Saporis cauſa pulueribu
ſalinis adiicitur. Commendatur et in phthiſi
MONTANO, VALERIOLA, FORESTO, RIVERIO, (*Oper*
med. cap. 7. *de phthiſi p.* 317.), quae laus vero iu
ſtius conſerua Roſarum ſibi vindicat.

SACCHA-

SACCHARUM PERLATUM ſ. ROTULAE MANUS IRISTI. *Ph. Würt. p.* 164. Mater perlarum excitur Saccharo in aquâ Roſarum ſoluto. Superuum et obſoletum.

SACCHARUM VIOLATUM CANDISATUM *Ph. Brand.* 156. Succus Violarum Saccharo exceptus. Idem ulet iudicium.

GLOBULI MOSCHATI ALBI *Pharm. Würt. p.* 99. arantur Saccharum, Amylum et radicem Ireos lorent. ope Gummi Tragacanthae in rotundam guram compingendo. Odoris cauſa, Moſchi et ibethi tantillum additur, qua de cauſa, ignoro; enim ſuppoſitorio tantum deſtinantur, vnde pro uerſitate aetatis globulus vel maior vel minor eſideratur oleo obliniendus. Ponderé potius iam ſtimulo peculiari receptorum aluum mouére kiſtimo.

GLOBULI MOSCHATI RUBRI *Ph. W. l. c.* Dicta nguntur lacca pictoria addita. Sic ridiculum, uod globulis albis odoris gratia allitum fuit, in ubris coloris ſtudio augetur.

PANICVM.

PANICVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 89. *Gen. pl. p.* 32.

545.

Pharm. MILII *Semen.*

Panicum miliaceum; panicula laxa flaccida, foliorum vaginis hirtis, glumis mucronatis neruoſis. LINN. *Syſt. veg. l. c.* Milium ſemine luteo et albo. C. B. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Millet. Annuum, Indicae originis.

Panicum Italicum; ſpica compoſita, ſpiculis glomeratis ſetis immixtis, pedunculis hirſutis LINN. *Spec. pl. p.* 83. Panicum italicum ſ. paniculi maiore C. B. Icon: RUMPH. *Herb. Amb. p.* 202. *tab.* 75. *fig.* 2. Annuum, creſcens in Indiis.

Vtraque ſtirps in Germania quoque in agris bene ſtercoratis crebro colitur, e. c. in vicinia vrbis noſtrae, nec, niſi frigidior aeſtas incidat, maturationem ſeminum reſpuit. Cultura fit ſeminum cauſa, quae hodie rariſſime inſtar medicamenti praecipiuntur.

Milium creditur Graecorum (THEOPHRASTI et DIOSCORIDIS) Κεγχρος fuiſſe.

SEMEN

SEMEN *P. miliacei* ouatum, ſubcompreſſum, nidum, lineam dimidiam circiter longum, corticis el nigricanti bruni vel albi vel flaueſcentis, intra uem farina alba ſubdulcis. Eligitur ſemen paldius, alterum enim durius eſt. SEMEN *P. italici* brotundum et minus eſt, extus flaueſcens. — Anquam ingeratur, molae ope decorticatur tumque ranula refert rotunda ſubpellucida. Omitto ſtuio mentionem vſus cibarii apud priſcas et a nois remotiores gentes, vtpote non ſatis certi. pud Italos, Gallos, Hiſpanos, item hinc inde in ermania, non infrequens eſt, forma praecipue ultis aqua vel lacte coctae. Nam bene nutrit, ec ſaporis ingrati, infantibus adeo placentis. utyrum ſuperfuſum vel liquatum item additamenam vini gratius hoc ferculum reddit. Syluani, ui carbones parant et arbores ſecant in agro Trientino ſola pulte ſe aluerunt cum lacte illa vecentes, nec alio alimento ſe poſſe perdurare edierunt (MATTHIOL. in DIOSCOR. ed. C. B. *p.* 328.). anis quoque in Italia inde coquitur, qui vero nius diei aetatem habens aridus ingratus, difficilis igeſtu, pauci alimenti, deſcribitur, Lombardis ſitatus (CRANZ *Mat. med. et chirurg. vol.* I. *p.* 5.). alidus magis arridet: ita per plateas in Italia

circum-

circumfertur, exclamando: Pan di miglio, caldo caldo (MATTHIOL.).

Olim frequentius ptisanae materiem medici praebuit aqua coctum, quando demulcendum fuit praesertim, si quod vrinae vitium vel alui fluxus adfuit. In dysenteria ideo tepide et copiose potum prodest (*Comm. Nor.* 1733. *p.* 43.). Nec caruit applausu WERLHOFII (*l. c. p.* 133.), qui sibi et aliis medicis Hannoueranis familiare decoctum pro ptisana fuisse indicat. Dubito, an praerogativam quandam prae Hordeo vel Auena habeat. Mucilaginosum, quod inest, blande simul aluum constipat.

ORYZA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 283. *Gen. pl. p.* 177.

546.

Pharm. ORYZAE *Semen.*

Oryza ſatiua; LINN. *Spec. pl. p.* 475. CATESBY'S *nat. Hiſt. of Carol. vol.* I. *p.* 14. *tab.* 14. Melius depictam eam ſiſtunt JO. MILL. in *Illuſtr. Syſt. ſex.* et REGNAULT *Botan.* Le Riz. Stirps annua, cuius patriam ſubdubitanter LINNEUS Aethiopiam aſſignat. Colitur in India orientali, in primis circa Cantonum et in Japonia copioſiſſime; nec minus in Americes Carolina auſtrali. Ibi a. 1696. exigua eius portio, ex itinere ex Madagaſcar reſidua, fata lucrum ſummi momenti incolis attulit PENNANT'S *arctic Zoology, vol.* 2. *p.* 361.). Succedit quoque cultura egregie in Hiſpania, item per multas aetates circa Veronam in ducatu Mantuano (*Lettres ecrites de Suiſſe d'Italie* &c. *vol.* I. *pag.* 306.), ditione Abruzzo regni Neapolitani (DELFICO *memoria ſulla coltivazione del riſo nella provincia di Terano, p.* 14.) nec non in Hungaria (BRUZ *Diſſ. de Gramine Mannae p.* 10.).

Delectatur locis inundatis, vnde seri vulgo solo depresso paludoso, vel, quando aquae spontaneus commeatus deficit, haec arte illuc aliunde deriuari solet. Quam necessitatem quidam principes in lucrum suum verterunt, adeo vt sumtus pro aqua sibi instar reditus publici Oryzae erogandos cultoribus iniunxerint, exemplo Ducis Mantuani et Regis Neapolitani. Ita et documentum exstat, quod solum Oryzae destinatum maiori pretio censeatur, quam aliud (e. c. in Mantua). Attamen iam dudum compertum, bene quoque vigere Oryzam in campis, qui in altis et montosis locis siti sunt. In Jaua aliisque locis, vbi flumina commodum inundationis non praebent, eiusmodi stationes eligi iam edocuit RUMPHIUS (*Herb. Amboin. vol. 5. p.* 198.). Idem in Japonia fit (THUNB. *Fl. Iap. p.* 147.). In Cochinchina quoque Oryza in montibus crescit, nec irrigatione eget, quae ipsa in insulam Franciae (Isle de France) translata et simili modo tractata optime ibidem viguit, donee ex oscitantia instar alius, quae aquosa loca desiderat, coleretur, indeque omnino periret (*Notice sur la vie de Mr.* POIVRE; item AUBLET *Hist. des plant. de la Guiane Franc. tom.* 1. *p.* 320.). Posset inde concludi duas diuersas Oryzae varietates primarias obti-

obtinere, alteram humido ſolo, alteram ſicco de-
tinatam, niſi et exemplis aliis conſtaret, quasdam
tirpes amphibiam quaſi vitam vitam degere, v. c.
Valerianam officinalem, Siſymbrium amphibium
el. Vtique Oryzae, vt reliquorum cerealium,
lures exſtant varietates, quae ipſae vero neglectae
tantum non omnibus, qui in regionibus, vbi
ulturam eius exercere clima permittit, peregri-
ati ſunt. Vberrimus in iis recenſendis RUMPHIUS
l. c.) eſt, adeo conſpicuis, vt et indigenis no-
minibus diuerſis diſtinguantur. Alia praecox eſt,
lia ſerotina. Eſt quae culmum gerit humana
atura maiorem, nec ante nonum vel decimum
nenſem matureſcit. Differunt et magnitudine ari-
arum, colore ariſtarum et glumarum, qui in
uibusdam fuſcus vel nigricans cum granis duris
gracilibus eſt. Granum quoque mox maius,
ox minus eſt.

Maxime autem vulgare, Oryzam locis inun-
atis colere. Solet primum ſeri locis eleuatiori-
is, dein, poſtquam ad magnitudinem circiter pe-
s creuerit, effoditur, et in ſeries ſolo bene ſter-
orato diſponitur iis in locis, quae fluxui et re-
uxui maris obnoxia ſunt. Agris a mari remotio-

ribus vel eleuatioribus aqua prospicitur vel fossi illam illuc deducentibus cum aggeribus, qui aquam stagnantem retinent, vel machinis peculiaribus quae eam attollunt vel amphoris, quarum agitatione aqua contenta diffunditur. Solent et fossa circa agrorum oras fieri, quas cymbis suis transmeant, et in quas Oryzam iusto tempore resectam transferunt. Ita contingit, vt idem solum, quo cereale egregium fert, simul commodum piscium domicilium euadat, quibus messores, tempore messis, degunt. Maturatione seminum facta culmi praescinduntur, et in exiguos fasciculos colligantur. Quo autem grana a suis paniculis separentur, calcantur fasciculi ab hominibus, vel, vbi occasio fert, vris, et vt glumis suis grana exuantur, ea ligneis tignis imposita contundunt (Conf. de hisce RUMPH. *l. c.* item OSBECKS *Ostindiska Resa, p.* 218. et TORÉN's *Resa* in libro eod. *p.* 352.). Sunt qui recens collecta semina aqua feruida perfundunt et iterum ad solem exsiccant, vnde Oryza indurescit, et diutius seruari potest, sed fusca simul euadit et saporem ingratiorem adsciscit, prout in Coromandeliana fit. Omnibus praefertur Japonica quae altissimae staturae magna et rotunda grana complectitur, pinguia contactu, dum coquuntur.

Tenta-

Tentatur Oryza aliquando morbo, ab Italis Carolo dicto, qui aliquando ſtirpem tenellam corripit, et in hac foliis iuſto grandioribus et obſcuris ſenſim flaueſcentibus et areſcentibus diſtinguitur, in adulta autem paniculam ipſam afficit, ita vt glumae vel vacuae vel exigua modo ſubſtantiae parte inſtructae conſpiciantur. Ratio coniecturis modo hactenus nititur (Conf. *Nuovo Giornale d'Italia, tom. 3. p. 73. ſqq.*). — Alius Oryzae cultoribus hoſtis eſt Emberiza oryziuora L., quae in inſula Cuba deuaſtat grana, quum adhuc lacteſcunt, indeque ita pingueſcunt, vt vix volatus exercere poſſint, et ſclopeto tactae ſaepe crepent ſub ipſo lapſu. Hacce ſtrage facta auis iſta in Carolinam per tres hebdomades transmigrat, ſed foemina vnice (Vid. PENNANT's *arctic Zoology, vol. 2. p. 360.*).

Nobis in vſum cibarium afferuntur Oryzae nomine SEMINA, gluma ſua flaueſcente exuta, oblonga, compreſſo conuexa, vtrinque obtuſa, duas circiter lineas longa, alba, ſemipellucida, coreulo ad latus baſeos inſtructa, ſubſulcata. Sapore et odore omni deſtituuntur. Maſticata ſubdura quidem initio, ſed facile dentibus confringuntur. Coctione cum aqua molleſcunt in pultem, et aqua lacteſcit et mucilaginoſa euadit.

Per totam Indiam orientalem, praecipue regnum Sinenſe, Perſiam, Japoniam, cibum ſiſtit maxime vſitatum. Pani inde pinſendo Oryza non apta eſt, nam vix intumeſcit paſta etiamſi fermento addito, et cocta panem modo duriuſculum, ore difficulter ſolubilem, praebet. Vicibus tamen panis fungitur locis, vbi colitur, dum nimirum exigua aquae parte, circiter dupla, coquitur in pultem, quae tam tenax euadit, vt digitis, vel, vt Sinenſes faciunt, bacillis teretibus arripi poſſit; quae ipſa inter reliquos cibos loco panis editur. In Carolina ſimiliter in pultem tenacem cocta inſtar panis eſt (SCHÖPF *Reiſe durch einige Nordamer. Staaten, vol. 2. p. 246.*). Nigritae, qui colendae Oryzae operam dant, ea fere tanquam vnico alimento vtuntur, et ruricolis anterioris Carolinae praecipuum eſt. Parant ibidem quoque vel ex Oryza ſola vel eadem cum Zea commixta placentas tenues (*l. c.*). Et ſponte intelligitur, additamento vel praeparatione varia gratiora inde et vel varietate ſua placentia ferculà a gentibus, quibus Oryza in deliciis, excogitari. Credi inde poſſet, nutrimentum eſſe maxime commodum. Attamen compertum illam nonniſi debilem ſubire fermentationem, ſi modico calore cum aqua retinetur

(PERCI-

(PERCIVAL'S *Eſſays medical and experim. vol. 2. p. 42. ſqq.* nec non *Philoſ. med. and experimental Eſſays, p. 180. ſqq.*), item non arcere putredinem carni admiſtam, imo ipſam Oryzam diuturniori mora putreſcere, vt ex foetore declaratur. Accuſatur et difficilioris in ſtomacho concoctionis, et nigritae, qui in inſulis Indiae occidentalis eiusdem plantatione occupantur, ſub eiusdem eſu extenuari et minus habiles operae euadere feruntur (PERCIVAL *l. c.*). In comparatione eiusdem cum radice Salep vel dupla quantitate minus iſta nutrit, quam haec, et in itineribus maritimis poſtponenda huic ideo, quod pabuli ignis plus requirit, diuturniorem coctionem et aquam dulcem (LIND *on Diſeaſes in hot Climates, p. 338. ſqq.*). Coecitatis adeo cauſam Oryzae eiusque calidae eſum arguerunt frequentiorem in India (BONT. *Hiſt. nat. et med. Indiae orient. p. 7. 31.*), a qua vero culpa iure liberatur. Vapores ex pulte Oryzae ſurgentes, ſi alluerent oculos conſtantius et repetito, accuſari omnino poſſent: ſed quidni eiusdem vitii rea faceremus quaeuis fercula calida, quae quotidie tamen inter prandia menſis impune imponuntur. Nocentiores viſui reputandi vapores ex vernice acri, qua Sinenſes vtuntur, ex fimo humano, ex ſuffimento ligno-

rum in honorem deorum accenſorum, exceſſus demum in venere. Plerisque tamen in regno Sinenſi coecis malum hocce connatum eſt, vnde vel alia cauſa, nos hactenus latens, fectanda eſt (Vid. OSBECKS *Reſa, p.* 200. 359.).

Ex Oryza quoque cereuiſiae ſpecies parari poteſt, caput pariter inebrians (BONT. *l. c. p.* 8.). Japonenſes illam Sacki vocant, et eam inter prandia calide bibunt. Recens alba eſt, ſed cadis ſeruata bruna euadit. Temulentia, quam excitat, breui diſparet, aſt non absque cephalalgia relicta (THUNB. *Tal om Iapanska nationen, p.* 27. *ſq.*). — Spiritum inflammabilem, Arrack dictum, ex Oryza deſtillari, vulgo quidem exiſtimatur, verum falli eos, hoc vel haud exiguo argumento eſt, quod Sinenſes, qui hocce cereali abundant, illum non praeparant. Transfertur contra ad illos vel ex Goa vel Batauia Jauae metropoli. Quomodo ibidem fiat, hactenus latet. Nec extra dubium omne poſitum eſt, ex Oryza, Arundine ſaccharifera et nucibus Cocos parari. Ita quidem cl. OSBECK (*l. c. p.* 98.) ex incolae Batauienſis narratione. Arrack Goënſe albidius eſt et debilius, Batauienſe ſaturatius, ſed mox fortius mox debilius, vnde valor

alor valde variat. Inclaruit inprimis potulento otiſſimo Punch, de quo iam alibi iudicium tuli Vid. *Appar. med. vol. 3. p. 277.*).

Etſi non quotidianum apud Europaeos, vt pud Indos, ferculum Oryza efficiat, nec nos, vt n China fit, mendicantibus loco oboli vel fruſti anis cochleare coctae Oryzae praebemus: ad vulatiora tamen alimenta in Europa pertinet. Iucula enim multiplicis generis inde fiunt, dum qua vel lacte coquitur, item carnis aliorumue aditamentum recipit, vel in pultem emollitur, vel lacentae, farcimina rel. varia arte inde emergunt. n farinam contrita nouam concedit ferculorum arietatem, forma vel ſolidiori vel fluidiori inſtruam, in qua eminent ſpecies pulpae (Creme), ex acce farina, ſucco Ceraſorum, Cinnamomo et Sacharo coctae (Vid. ſi placet exempla horum omnium n *Hjelpreda i hushållningen*). Adeo vero de ſaluritate Oryzae pro vſu cibario conuicti ſunt pleique, vt non dubitent, ipſis aegris iſtam pro ulgari cibo offerre, et in noſocomiis tantum non mnibus in tabula receptorum ciborum exſtet. crupulos tamen contra hanc praerogatiuam moent incommoda varia, quorum ſupra memini.

A mucilaginosa eius natura iure exspectes, ptisanae vel alia forma conducere obuoluendo et alvum nonnihil constipando in diarrhoea et dysenteria, demulcere acres humores, resarcire dispendium glutinis naturalis in cauis, defectum nutritionis adiuuare in tabidis. Diffido fateor vi antiscorbuticae, quam illi enucleatius tribuit cl. BISSET (*Treatise on the Scurvy, p.* 81. *sqq.*), quum Saccharo nautis quotidie exhibito, vini Malagensis aquae dulcis elixirio vitrioli acidulatae, simulmentio fiat, de quibus omnibus vis in scorbuto subigendo euicta est.

ANDRO-

ANDROPOGON.

LINN. *Syſt. veg. p.* 758. *Gen. pl. p.* 540.

547.

Pharm. SCHOENANTHI ſ. SQVINANTHI ſ. JVNCI ODORATI Pharm. Lond. *Herba.*

Andropogon Schoenanthus; paniculae ſpicis coniugatis ouato-oblongis rachi pubeſcente, floſculis ſeſſilibus ariſta tortuoſa LINN. *Spec. pl. p.* 1481. Juncus odoratus aromaticus C. B. Comachee pillee BROWNE in *Phil. Tranſact. vol.* 23. *p.* 1251. Kodipullu RHEED. *Hort. Malab. vol.* 12. *p.* 107. *tab.* 27. PLUKENET *Almag. tab.* 119. *fig.* 2 *et tab.* 190. *fig.* 1. Schoenanthum amboinicum RUMPH. *Herb. Amb. vol.* 3. *p.* 181. *tab.* 72. *fig.* 2. Perenne. Incola Indiae orientalis, Arabiae, Zeylonae, inſularum Moluccanarum. Copioſe creſcit in deſertis vtriusque Arabiae; circa Limbo Arabiae petraeae portum pro translatione in Aegyptum colligitur.

Nolo diſquirere, an ſit Σχοινος DIOSCORIDIS et ALENI, Σχοινε ανθος HIPPOCRATIS, Juncus odoratus PLINII, Adhar et Adhir ARABUM, Squinanthum VARRO-

VARRONIS, tanto minus, quum exoleuerit eius existimatio seriori praxi.

HERBAE nomine seruantur in officinis fasciculi circiter pedales diametri duorum pollicum ex culmis teretibus substriatis, flauis, quibus folia aliquot vaginantia canaliculata alternatim adhaerent; medulla fungosa farctis et subinde paniculas vna ferentibus, vinculo iunctis. Sapor illi inest amaricans aromaticus, odor fragrans. Ex Natolia Massiliam transferri solet. Aqua destillata pauxillum olei essentialis flauescentis, fragrantis et valde acris, suggerit; quod remanet acerbum amaricans et subacre decoctum praebet (LEWIS *Mat. med. p.* 329.). Extractum spirituosum grate aromaticum et amaricans est. Sic quidem plura indicia suppetunt, efficacia sua non destitui: ast in obliuionem incidit apud nos ob copiam multorum virtute similium. Arabibus ob gratiam odoris hodie magni fit, et existimatur inter herbas pretiosas aromaticas et suaveolentes a regina Arabiae Salomoni dono datas haec vna fuisse (HASSELQUIST's *Resa p.* 535.). In insulis Amboina et adiacentibus magis aromatis instar pro condiendis cibis quam medico scopo adhibetur, et inferior quidem herbae pars ventricosa

et

et radici vicina. Piscibus ea cóctis gratum odorem impertit simulqué ab ea vis stomachica exspectatur (RUMPH.). Lótium sudorem et menstrua pellere in non assuetis, in aliis nonnisi maiori copia legitur (*l. c.*). Decocta cum radice gargarisma vtile praestat in odontalgia et tumore tonsillarum ex refrigerio concepto (IBID.). Ad coërcendum et delendum fungum cerebri ex vulneratione insperfus pulvis commendatur (MARCHETTIS in *Obs. et Act. Berolin. Decas 2. vol. 1. p. 103.*). Hodie vix nisi pro additamento THERIACAE et MITHRIDATII in officinis praesto est.

548.

Pharm. SPICAE INDICAE s. NARDI *Radix* vel NARDVS INDICA s. SPICA NARDI.

Andropogon Nardus; paniculae ramis suprade-compositis proliferis LINN. *Spec. pl. p.* 1482. Cf. EJUSD. *Flor. Zeyl.* sub Laguro *p.* 18. Calamus odoratus Matthioli c. B. Stirps crescens in India orientali, nominatim Zeylona.

Sub nomine praefixo coram est fasciculus digitum circiter longus, constans partim ex filis tenuissimis, pallide brunis surfumque versis, quorum quaedam

quaedam varie irretita, vt priſtina functio vix cognoſci poſſit, alia tamen ita diſpoſita, vt culmorum et baſeos foliorum vel vaginarum reliquias eſſe appareat; partim ex fibris variis radicalibus, multipliciter flexis, ferrugineis. Proueniſſe hasce ex capite trunci radicalis craſſioris probabile eſt, cuius ſitum fouea filamentoſae maſſae impreſſa indicat; digiti craſſitiem huic trunco adſcribit, poſt POMETUM (*Hiſt. generale des Drogues, p.* 187. Cfr. *Fig.*), BERGIUS (*M. m. veg. p.* 324.). Rariſſime autem relinquitur. Subinde plures eiusmodi faſciculi ſ. capita iuncta ſunt.

Odor huius graueolens, vix meo iudicio gratus, ſapor amaricans ſubauſterus. Gratior eſt odor herbae adnaſcentis, quam fibrarum radicalium. Deſeruit omnino hodiernam praxin, dum olim (V. e. c. GALENUS *de compoſ. medic. per loca lib.* 8.) bene multis praeparatis addita exſtitit, et in magna varietate morborum diuerſae plane naturae adhibita fuit inſtar ſtomachici, nephritici, emmenagogi rel. de quibus nihil certi conſtat. Plus quam duae tertiae Spicae Indicae ex indiſſolubilibus partibus conſtat, reliquum tam reſinoſae quam gummoſae naturae eſt cum pauxillo olei aetherei, a quo odor depen-

pendet. Antiquitus et oleis et vnguentis ob gra-
m odorem admixta Spica Indica fuit, quorum
n ſacra hiſtoria quam profana mentionem facit.
ltim ad multorum ſententiam oleum ſiue vnguen-
m nardinum nomen petiiſſe ab hacce ſtirpe cre-
cur. Spectant huc loca HORATII "cur non —
Syria Nardo potamus vncti"? (HORAT. *Carm. l.* 2.
11. ed. BENTL. *p.* 115.); "Perfundi Nardo iuuat
fide Cyllenen leuare duris pectora ſollicitudini-
is" (ID. *ibid.* 13. *p.* 326.); "Nardo perunctum,
iale non perfectius meae laborarint manus" (ID.
podon. 5. *p.* 307.). — TIBULLUS autem ita canit
llius puro deſtillent tempora Nardo" (*Lib.* 2. *Eleg.*
p. 230. edit. WETTSTEIN.); "Iam dudum Syrio
adefactus tempora Nardo" (*l. c. p.* 348.). Sed
reor, ne a quibusdam reprehendar, ſi diutius in
ſce viretis commorer. Fuit vnguentum hocce
nſiſtentiae fere fluidae (DIOSC. *M. m. lib.* 1. *cap.*
.); idque apud veteres duplex, vnum incom-
etum, paratum ex oleo omphacino (h. e. oleo
preſſo ex oliuis iunioribus), Junco odorato, Ca-
no, Coſto atque Nardo; alterum completum
m vel ſine foliis Malabathri, ex oleo omphacino,
nco odorato, Nardo, Amomo, Myrrha, Opo-
lſamo (Conf. DIOSC. *l. c.* et PLINIUS *lib.* 13. *cap.* 1.),

quod

quod igitur ob additamentum Opobalſami no
potuit non valde charum eſſe, et vix niſi magna
tum reficere nares. Apud orientales populos p
riter Nardus ſumma in exiſtimatione fuit (Vi
SALOMONIS *Cantic. cap.* 4. *verſ.* 13. 14.). Fuitqu
vnguentum nardinum, quo vel ſe ipſos vel hoſp
tes. et conuiuas perungebant. Hunc imitata m
rem MARIA, Marthae et Lazari ſoror, pedes Chr
ſti (e. c. JOANNIS *Euang. cap.* 12. *verſ.* 13.) vnguent
pretioſo perunxit (Conf. LUC. *cap.* 7. *v.* 38.). Sub
fuit in hocce vnguento ſaepius fraus, ita vt v
liora vnguenta eius nomine vendita fuerint, prc
vt GALENUS queritur Neapoli paratum nomin
modo conuenire cum eo, quod in Aſia ſuo tem
pore confectum (Vid. GALEN. *method. med. lib.* 11
cap. 16. *p.* 418. ed. RICCI; item DIOSC. *l. c.*).

C. ACOTY-

C. ACOTYLEDONES * f. CRYPTANTHERAE.

ORDO LII.

FILICES.

POLYPODIVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 785. *Gen. pl. p.* 560.

549.

Pharm. POLYPODII *Radix.*

Polypodium vulgare; frondibus pinnatifidis, pinnis oblongis ſubſerratis obtuſis, radice ſquamata

LINN. *Spec. pl. p.* 1544. BOLTON *Filic. Brit. p.* 32. *tab.*

* Quibus diſplicet hocce nomen, iis alterum adiunctum magis ſatisfaciet. Olim ſynonyma habita: ſed quum ſerius in muſcis cotyledon vna, duae vel tres, item in variis filicibus, nominatim Polypodio criſtato, Filice Mare et Foemina, cotyledon vera vna in ſingulis exemplis detecta fuerit, praeſtat auctoritatem, quam verum deſerere. Seruat tamen adhuc Acotyledonum nomen vel ANT. LAVRENT. DE JVSSIEV (*Genera plant. ſecundum ordines naturales, Paris. 1789. p.* 1. Conſ. *praef. p.* 45.

tab. 18. Polypodium vulgare C. B. Πολυποδιον DIOSC. Ob icones cito REGNAULT *Bot.* Le Polypode et CURTIS *Fl. Lond.* Perenne, in fiſſuris petrarum et muris vetuſtis creſcens, item in arborum annoſarum e. c. Quercuum rimis.

RADIX cylindrica, calamum ſcriptorium craſſa, diſtincta tuberculis remotis truncatis, item prominentiis ſpinuloſis, et veſtita epidermide bruno nigricante, intra quam parenchyma flauo rubeſcens. Fibrae numeroſae abſcinduntur ante exſiccationem. Sapor eius initio dulcis, dein nauſeoſe amarus et ſubadſtringens. Aqua plus extrahit ſpiritu vini, fere dimidium (Conf. NEUM. *Chym. vol.* 2. *P.* 4. *p.* 48. et CARTHEUS. *M. m. vol.* 1. *p.* 419. item CAR. CHRIST. GMELIN *Diſſert. Conſideratio generalis filicum, Erlang.* 1784. *p.* 38.), vbi pariter proportio vtriusque differt. Extractum aqua factum dulce et parum adſtringens et amaricans eſt, ſpirituoſum inſuper ſubacre, ſed parum modo dulce, quum tamen infuſum ſpirituoſum dulce valde et dulcius aquoſo. (E virideſcente luteum ſaporis amari ſubdulcis deſcribit GMELIN *l. c.*) Nihil dicam de deſtillatione ſicca (quam inſtituit WEDELIUS vel eius reſp. LÖV in *Diſſ. de Polypodio* 1721. *p.* 18.), quae nihil

verae

verae lucis accendit. Nullum verum Saccharum inde educi potuit; nam infuſum ſpiritu vini rectificatiſſimo factum per moram aliquot hebdomadum cryſtallos genuit, ſed harum loco in fundo vitri materia tremula mucilaginoſa vireſcens reperta eſt (GMELIN *l. c. p. 39.*).

Iſtis radicibus, quae in Quercubus creſcunt, quidam praerogatiuam adſcripſerunt, vt MESUE et, vt apparet, recentius PONTEDERA (*Compend. tab. bot. p.* 18.), vnde *Polypodium quercinum* requiſitum, ſed perperam. Hodie vero, qualicunque loco prouenerit radix, plurimum exiſtimationis perdidit, certe eam, qua olim praecipue celebrata fuit. Nempe veteres, HIPPOCRATES, THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES, CELSUS, PAULLUS AEGINETA aliique crebro illam alui ſubducendae cauſa exhibuerunt, bilem praecipue et pituitam expellere arbitrati: ſed cognitum eſt, nonniſi doſi maiori id efficere, niſi ſtimulus peregrinus accedat. Pro decocto eius in hunc ſcopum adeo vncia vna vel duae requiruntur. Melancholico homini ne vnciae quidem quatuor in infuſo (nam de infuſo ipſo fermo eſſe nequit, vt quod mox debilius, mox fortius eſt) aluum mouerunt (SCOPOLI *Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 167.). Verior eius vis eſt leni-

ter resoluens et demulcens. In affectionibus pectoris, quibus tollendis succus Liquiritiae alias par est, illi non cedere Polypodii succum (existimo extractum aquosum) recentius exploratum est (*Veckoskrift för Läkare, vol. 8. p. 115.*). In arthritide vaga olim pariter claruit (V. DODONAEI *Pempt. p.* 465.). Contra maniam in Gallia profecit. Suadente cl. POISSONIER hoc fine decoctum ex radicis Polypodii querni vnciis duabus, coctis in tribus pintis Gallicis aquae (h. e. libris sex ciuil.), donec supereſſent duae, propinatum est, quod ipsum nisi intra duas hebdomades rite purgauerit aluum, quouis die ante primum praebium pulueris radicis drachma vna cum nitri depurati granis viginti quatuor data. Cl. MALOUIN vero maniacis radicem coctam in iusculo gallinaceo cum foliis Betae et Maluae (sine dubio ad imitationem DIOSCORIDIS *l. c.*) per longum tempus egregio successu exhibuit, non neglecto tamen emetico, clysmate et decocto Boraginis Buglossique (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris* 1751. *p.* 160.). Liquida plerumque forma adhibetur. Cauendum vero, ne nimis protrahatur coctio, vt ne displiceat amaritie; hinc multi infuso acquieuerunt.

PRAEPA-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ELECTUARIUM CATHOLICUM *Ph. Würt. p.* 45. Inter multa alia purgantia Polypodium comparet.

ELECTUARIUM LENITIVUM FLORENZOLAE *l. c. p.* 47. Concinnior formula in Pharmacopoeis Anglicanis, in quibus hoc ipſum exulat.

SYRUPUS DE MANNA SOLUTIVUS *l. c. p.* 213. Terret farrago.

550.

Pharm. FILICIS MARIS *Radix; Herba.*

Polypodium Filix mas; frondibus bipinnatis, pinnis obtuſis crenulatis, ſtipite paleaceo LINN. *Spec. plant. p.* 1551. BOLTON *Filic. Brit. p.* 44. *tab.* 24. Filix mas non ramoſa dentata C. B. Creditur eſſe Πτερις DIOSC. et THEOPHR. Fougere male in *Traité contre le Tenia tab.* 3. *fig. A — P.* Stirps perennis, copioſa in ſyluis Europaeis, etiam maxime ſeptentrionalibus.

RADIX oblonga eſt, digitum circiter craſſa, obſeſſa vndique bulbis oblongo ouatis incuruatis, approximatis, nigricantibus, item ſquamis emarcidis ferrugineis. Quicquid fibroſi eſt reſcinditur

ante vſum. Color pallide viridis recentis radicis ſiccatione mutatur in albidum ſubrubeſcentem. Sapor ſiccae radicis adſtringens ſubamarus dulceſcens cum acrimoniae debilibus veſtigiis, odor nauſeoſus nonnihil.

Ex radicis ſiccae vnciis ſex decoctione extracti aquoſi primi, ſaporis ſubdulcis leniter adſtringentis tandem amaricantis, obtinentur vnciae duae, et drachmae ſex cum ſcrupulis duobus; et ex eadem quantitate radicis extracti reſinoſi primi vncia vna, et drachmae ſeptem cum ſcrupulo vno, magis adſtringentis et amari (CAR. CHRIST. GMELIN *Diſſert. conſid. general. filicum, p.* 34.).

Praecipue ob vim vermes, nominatim taeniam, necandi celebratur. Quae ipſa efficacia non nouiter detecta, ſed, modo veteres vere noſtram ſtirpem intellexerint, per multa retro ſecula iam cognita fuit. In veterum effatis trutinandis primum cauendum, ne confuſio inter duas diuerſas ſpecies fiat, ſcil. Polypodium Filicem marem et aliam, de qua ſubſequente articulo dicendum, quam Filicem foeminam vocarunt. THEOPHRASTUS ERESIUS (*Hiſt. plant. lib.* 9. *cap.* 22.) lumbricum latum, vt olim dici ſolebat, Pteride ſua expelli paucis verbis notat.

tat. Taeniam excuti radicis Filicis maris drachmis quatuor ex aqua mulsa (melicrato) sumtis, efficacius autem in connubio Scammonii et Hellebori nigri, et Allii esu praemisso innuit DIOSCORIDES (*M. m. lib.* 4. *cap.* 186.). GALENUS (*de simpl. med. lib.* 8. ed. RICCI) pariter in eundem finem radicis drachmas quatuor eodem mellis vehiculo ebibendas suadet. PLINIUS (*Lib.* 28. *cap.* 9.) praeconio pari vtramque filicem complectitur, et taenias radice cum melle pelli, ceteros vermes intestinales eadem ex vino dulci triduum potata affirmat. Potuit ex hisce fontibus prima persuasio virtutis anthelminticae Filicis maris enata fuisse. Sed quae sequentes auctores de ea narrant, si recentissimos quosdam excipiam, tam breuiter dicta sunt, tam parum ad vsum practicum accommodata, vt non multum referat horum nomina hic recensuisse; id ad minimum docent, non intercidisse tum temporis rumorem de hac stirpis efficacia. Illuc refero deriuationem vocis Germanicae Farenkraut (Filicis) a lumbricis latis intestinalibus, Faren olim dictis, quam VALERIUS CORDUS (in DIOSCOR. *lib.* 4. *c.* 156. *edit. Paris. p.* 344.) facit cum specificae huius facultatis commemoratione. Praesentissimam pestem taeniarum et lumbricorum vocat SIMON PAULLI (*Quadripart.*

dripart. bot. ed. FICK *p. 333.*). Filicis maris radicem et ab agyrtis inter ſecretiſſima arcana aduerſus hosce hoſpites offerri, et ſufficere doſin drachmae vnius edocet. SENNERTUS (*Pract. med. lib. 3. pag.* 214.) non videtur ex proprio experimento pondus rei addere, radicis autem Filicis (qualem non dicit) drachmas tres adulto, infantibus minorem quantitatem ex aqua Galegae, concedit. Sine dubio, vt de vera huius radicis virtute conſtet, oportet eam ſolam dare, nec ſubiungere ea, quae vel ipſa necandi vermes vim poſſident, vel hacce radicem Filicis ſuperant. Iſtius ſimplicitatis plura hactenus exempla propoſui, ſed plura iam ſubſequantur. Sufficit nempe ad experimentum cel. WENDT (GMELIN *Diſſ. cit. p.* 50. WENDT *Nachricht vom clin. Inſtitut zu Erlangen, Penſ. 5 et 6. p.* 44. 46.) pluries radicem ſolam ad drachmas duas ſ. tres in vehiculo congruo, optime in aqua ſola, dare. Iuveni ſeptendecim annorum tribus drachmis radicis mane captis hora elapſa pars taeniae quatuordecim vlnas longa, capitulo praedita feceſſit (*Diſſ. cit. p.* 51. *Caſ.* 1. WENDT *l. c. p.* 46.). Ex vnico praebio radicis ad tres drachmas ſimul viginti et tres cubiti Taeniae in foemina expulſi (*Diſſ. cit. p.* 52. *Caſ.* 2.). Infanti autem ſeſquienni decoctum ex

drach-

rachmis duabus radicis et quatuor vnciis aquae ercolatum et edulcatum, ad dimidium cochleare nte meridiem quolibet bihorio datum, poſt qua- nor dies plura taeniae fruſta perlonga excuſſit *l. c. p. 53. Caſ. 3.* WENDT *l. c. p. 45.*). Eſt qui nertem pronunciat, ſi diu ante vſum radix in uluerem redacta fuerit, hinc efficaciſſimam de- larat in recenti puluere (*Veckoſkriſt för Läkare, ol. 6. p. 172.*): vix vero ab odoris partibus, quae ares non valde afficiunt, vis dependet, quum et n decocto valeat.

Aſt non omnibus arriſit haecce ſimplicitas, ed multi contra Taeniam eam tentantes vel pur- antia cum illa commiſcuerunt vel illi ſubiunxe- unt, vel et praemiſerunt varia corpus praeparandi auſa. Exemplum eius ſupra ex DIOSCORIDE ad- uit. Paſſim draſtica reſinoſa, vt Scammonium, Gummi guttae, paſſim mercurialia placuerunt, el alia, ſimul.

Eius quoque ratio eſt in ſpecifico cel. HER- ENSCHWAND, vt vel cognoſcitur medendi norma, uam ipſe tandem, poſt tot antea conceptas con- ecturas vel diuerſas narrationes ab ipſo aliis fa- tas, haud ita pridem publici iuris fecit. Differt

ista mirifice ab exemplis istis, quae alibi (*Appa*
med. vol. 4. *p.* 122.) recensui, et coniungit rem
dia, quae nostris praecipue temporibus celebrit
tem insignem contra vermes nacta sunt. Ex qu
bus omnibus inter sese comparatis colligere pr
num est, modo excipiatur Gummi guttae, quo
in omnibus praeceptionibus praesto est, mutasse eu
sua consilia pro temporum serie, donec tande
lumina seriora aliorsum petita coniungere in aegr
rum salutem disceret. Ipse vero in experimenti
(*Traité des principales et des plus frequentes maladi*
externes et internes 1788. *p.* 444. et *Ordonnances p.*
105.) subsequentes regulas submministrat. Per bi
duum, si ventriculo iustum robur competit, man
ieiuno stomacho et bihorium post modicam coe
nam, aqua, vel intra nebulam, capitur drachm
vna pulueris radicis Filicis maris, vel sub eiu
defectu Filicis foeminae. Tertio die mane puluis
ingeritur hicce: ℞ Gummi guttae gr. xij Sal. Ab
synth. neutr. gr. xxx Sapon. Starckey gr. ij. Misce
intime D. ad chartam; fiant doses tales seorsim nu
mero requisito. Hic puluis spatio duarum ve
trium horarum plerumque vomitionem vnam ve
alteram blandam, totidemque deiectiones aluinas
ciet. Euacuationes hae leuantur bibendo pos

quam-

amlibet poculum (gobelet) aquae tepidae vel os cyathos infuſi Theae; tres horas poſt capi- in cyatho iuſculi carnei vncia vna olei Ricini. ora poſt hauſtus olei iteratur, et, niſi vermis non edat, tertius hauſtus bihorio poſt ſecundum pitur. Hunc excipit mitis alui deiectio, et ullo poſt vermis in ſellam perforatam deponitur. vero iter detrectat, applicatur veſperam verſus ſma ex partibus aequalibus aquae et lactis ad- is olei Ricini vnciis tribus, et plerumque hoc rmem integrum cum ſuo filamento excutere et. Haec ille, aliis licet verbis. Addo eum ncce medendi normam duplici taeniarum ſpeciei rem reperiſſe et Solio et T. latae L., et quum a ſubinde lumbrici feceſſerint, elucet, vel hoſce dem ſubigi poſſe.

Proximum eſt de Specifico ſic dicto Nuffe- no contra Taeniam dicere, quod cum Herren- hwandiano ſaltim ex deſcriptione, quae de hoc ouiſſime in vulgus prodiit, multum ſimilitudinis bet. Vidua ſcilicet Chirurgi NUFFER (vel vt alli ſcribere malunt Nouffer), degens in oppido urten (Morat Gallis) pagi Bernenſis, per viginti uresque retro annos ex praeceptis et exemplo mariti

mariti vita functi administrauerat arcanum rem dium contra taeniam, quo non solum Heluet multos, sed et peregrinos prosapiae excellioris remotissimae patriae ad suas aedes allexerat. Fu inter hosce Princeps BARANTINSKI ex Russia oriu dus, qui die post suum aduentum ad foemina illam integram Taeniam euacuauit. Redux aute Parisios nouam postquam taeniam dimidium an num post senserat, eam ad se proficisci curauera nec iteratum experimentum inane tum fuit, se intra quindecim horas taenia expulsa fuit, aliisqu aegris, qui ibidem eius opem desiderauerant, ide successus contigit. Rumor efficaciae quum ad ipsi Regis Galliae aures perueniret, ecce post plur fausta in taenia laborantibus experimenta dedit studio institutta, et testimonio fauente ab experien tissimis viris LASSONE, MACQUER, DE LA MOTTE, D. JUSSIEU, CARBURI et CADET lato, 18000 libris Gal licis solutis Rex sibi arcanum vindicauit, et euul gari permisit, vnde enata scriptio, quae rem to tam declarat (*Precis du Traitement contre les Taenia ou Vers solitaires pratiqué à Morat en Suisse examiné a approuvé à Paris. Publié par ordre du Roi; à Pari* 1775. Recusa exstat haec commentatio in *Journ de Medecine, tom.* 44. *p.* 222. *sqq.* ex quo fonte nomi natin

tim ſubſequentia hauſi. Verſio eius Anglicana odiit in SIMMONS's *Account of the Tenia and method treating it. Ed. 2. Lond* 1778; Germanica Erlan-; item conf. *Beſchreibung d. Bandwurms nebſt den tteln wid. denſelben, Kempten* 1776.). Initium cu-ionis totius fit iuſculo ex pane et multo butyro peri ſorbillato, et, ſi aluo ſtrictiori tentetur, ſub-gitur clyſma ex foliis Maluae aut Althaeae xtum pauxillo ſalis et oleo Oliuarum. Poſtri-ſummo mane ſpecificus ſic dictus puluis capi-, nimirum radicis Filicis maris drachmae tres aquae deſtillatae Filicis vel florum Tiliae vel iae communis vnciis quatuor vel ſex. Ad auer-dam nauſeam exinde naſcituram, e re eſt cor-m Citri conditum vel ſimile gratum maſticare os eluere grato quodam liquore, vel olfacere tum. Quodſi autem vere puluerem vomitu re-ret, poſt ſedatum faſtidium nouam doſin ſu-re oportet. Exactis poſtea duabus horis bolus gans requiritur, cuius formula ſequens: ℞ aceae mercurialis Reſinae Scammonii $\overset{\frown}{aa}$ gr. xij. mmi guttae gr. v. M. F. puluis ſubtiliſſ. et cum nfectionis de Hyacintho q. ſ. in bolum mediae ſiſtentiae redigendus. In hominibus robuſtio-is et ſtrictioris alui augetur quantitas ſingulo-

rum

rum medicaminum, in debilioribus et ſenſilioribus diminuitur illa vel omittitur Gummi guttae vel bolus diuiditur in minores portiones partitim capiendas. Huic bolo mox ſuperbibitur vaſculum vnum vel duo infuſi Theae viridis tenuis; dum vero bolus vim ſuam exſerit, ſorbillat aeger per vices vaſculum vnum vel alterum, donec vermis excluſus fuerit, quo facto iuſculum carneum exhibere conuenit. Quodſi autem bolus aluum non ſufficienter moueat, poſt quadrihorium drachmas duas ad octo ſalis Sedlicenſis vel cathartici amari aqua calida ſolutas capere opus eſt. Vermis vbi coaceruatim vel in longitudinem extenſus ſecedit poſterius ſi fit, mora protracta in ſella perforata et copioſus potus Theae debilis calidae commendandus, vel, niſi hoc ſufficiat, iterata doſis ſalis purgantis absque variato ſitu, donec vermis omnino aliquando excutiatur, ſed rarius modo pro prandium deiicitur. Imo contingit ſubinde, abitum ſuum differat in ſubſequentem vsque diem quod ſi fit, primum iteratur puluis et horas duas poſt ſalis purgantis drachmae ſex vel octo. Sub inde puluis ſpecificus ſolus, ante captum bolum purgantem, vermem euerrit, quod ſi fit, duabus tertiis modo boli vel eius loco ſale vnice acquiſcitu

itur. — Contra taeniam latam L. praecipue lere compertum (NUFFERIA; PALLAS in *neuen nord. eytr. vol.* 1. *P.* 1. *p.* 55.). WAGLERUS (in GÖTZE *aturgeſch. d. Eingeweidewürm. p.*276.) adeo ex iner- Nufferiani remedii coniecit Taeniam Solium fub- ſe. Anne ideo minus poteſtatis exſerit in Taeniam olium LINNEI ſ. cucurbitinam PALLASII h. e. eam ngis et anguſtioribus articulis ſponte ſeſe dis- ngentibus inſtructam, quod haec proboſcide ar- ata fruitur, iſta autem proboſcidem inermem rit. NUFFERIA tamen ſuadet, vt tentamina in olio L. iterentur; et hanc quoque ipſam vere ex- ulſam experimentis conſtitit (*Precis du traitement c. Caſ.* 2. 3. SIMMONS *l. c. Append. Caſ.* 2. *p.* 61. *aſ.* 4. *pag.* 69.). — Negari nequit praeter cceſſum felicem, qua NUFFERIA et Murtoni et riſiis gauiſa eſt, alios quoque medentes ſpe ſua on excidiſſe. Fauent huic medelae experimenta riſiis pro exploratione remedii facta (V. *Precis* .), caſus duo a cl. ESPIAUD deſcripti (in *Journ. Medecine, tom.* 47. *p.* 139.), caſus alius in Anglia mo SIMMONS (*l. c. pref. p.* 17.) obuius, aliique natuor cum iſto a cl. BLACKBURNE communicati *c. p.* 57. *ſqq.*), caſus a cl. SEIP (*Diſſ. Sylloge ob- uat. praeſ.* KRATZENSTEIN, *Haſn.* 1782. in TOD. *Bibl.*

Bibl. vol. 9. *p.* 479.) commemoratus, alius recen
ſitus a cl. SCHMALZ (*Chir. u. med. Vorfälle, p.* 200.)
In Suecia non minus voto ſatisfecit pluries (Vid
Veckoſkrift för Läkare, vol. 4. *p.* 253. BERG. *Mat. m*
p. 849.). Quod quidam ibidem (*Veckoſkrift, vol.* 5
p. 297. et *vol.* 7. *p.* 177.), prout quoque cl. WEI
KARD (*Verm. med. Schrift. P.* 1. *p.* 71 *ſqq.*), qui tamen
aliquando praeſtantiam eius expertus eſt, aliique
de inertia querantur, tanto minus mirum eſt, quum
ipſa NUFFERIA illam ſubinde admittat. Vtinam
medici ſemper addiderint contra quamnam ſpeciem
taeniae valuerit, nec ne. Verendum quoque, ne
ſubinde ob cognationem malorum ex Taenia cum
aliis morbis eius praeſentiam ſuſpicati fuerint,
quando culpa caruit.

Trutinando tranquilla mente ſingula conamina et remedia in hoc curationis genere adhibita virtutis meritum inter plura diuiſum deprehendo. Sunt, e. c. cl. SIMMONS (*l. c. Preface p.* 7.), qui bolo purganti totam vim adſcribunt, vt qui plura comprehendit iunctim, quae ſingula alias vermes necare didicimus. Aſt non ſua laude eſſe exuendam ipſam radicem Filicis, conſtat ex efficacia, quam vel ſolam exercere ſupra indicaui, et experimentis

rimentis, quod aliquando iam ante bolum datum taenia ſeceſſerit. Credi poſſet, mechanico modo radicem hanc vermibus infeſtam eſſe, intercipiendo adhaeſionem ſiccitate ſua ad latera inteſtinorum ſub magna iſta eius quantitate, qua veteres vſi ſunt, item NUFFERIA: aſt in decocto quoque valuit (V. ſupra *p.* 457.). Sufficit ſcire, quid efficiat, etiamſi modus nos lateat.

Non taeniam modo expellit Nufferiana curatio, ſed et lumbricos inteſtinales. Ita puella decennis ruſtica, hisce hoſpitibus vnice tentata (Vid. DE MAN in *Nov. Act. nat. curioſ. vol.* 7. *p.* 143.), expulſis ad ſexaginta ſex vsque vermibus ſanitatem absque conſpicuis turbis recuperauit; ab eo tempore non dubitauit medicus in pertinaciori caſu ad horum potiſſimum medelam confugere: tam parum ſibi a ferocia effectus, quem alii reformidant, metuit. Difficilius tamen eliminari lumbricum taenia hac curatione, eſt qui innuit (ROSENBLAD *Diſſ. de taenia, reſp.* ACHARIO, *Lund. p.* 34. *not.* o.). — In laruis muſcae meteoricae expellendis, vnde multa incommoda exorta, caſu viri ſingulari profecit (SPARRMAN in *Vet. Acad. Handl.* 1778. *p.* 65); contra hasce autem videtur plus poteſtatis ineſſe

bolo purganti quam radici Filicis, nam puluere eius licet laruae obtectae ſupra horam fuiſſent, ſeruarunt tamen priſtinam alacritatem. — Maiori ſimplicitate vero ipſa radix lumbricos puellae quinquennis excuſſit, ſcilicet in electuario cum melle, data mane et veſperi radicis drachma vna (GMELIN *Diſſ. cit. p.* 54.).

Tam ante detectam Nufferianam medelam, quam poſtea a variis medicis ſimilia remedia variato ordine et delectu tentata ſunt, quorum commemorationem addere operae pretium duco. Cl. RENAUD (in *Hiſt. de la Societé R. de Medec.* 1776. *p.* 279.), antequam iſta innoteſcerent, praecipere ſolitus fuit veſperi clyſma ex ſapone aqua ſoluto, et ſequentibus quinque diebus ieiuno ſtomacho radicis Filicis maris drachmam vnam ex aqua Portulacae, ſubiunctis tum bolis ex Aquila alba, Jalappa, Rheo et Melle; pro potu fuit decoctum radicis Mori. Hiſce auxiliis expulſa a iuuene taenia Solium; et ſucceſſit res caſibus, quibus non ſuffecerunt Nufferiana. Ex mente cl. RUD. AUG. VOGEL (*Praelect. de cogn. et curand. praec. C. H. affect. p.* 652.) nihil valentius taenias eliminat, quam puluis ex radicis Filicis ſcrupulo dimidio et Gummi guttae granis tribus

tribus circiter, mane et veſperi per aliquot dies adhibitus. Hoc eodem cl. ALIX (*Obſ. chirurg. faſc. 2. p. 127.*) taeniam Solium cum ducentis vermibus cucurbitinis excuſſit. Cl. DUNCAN (*Med. Caſes and Obſerv. p. 409.*), praemiſſa mane radicis Filicis drachma vna, aliquot horas poſt electuarium ex Calomelano, Gummi Guttae et Cremore tartari cum ſyrupo ſimplici dedit repetitis eodem die vicibus, et caſu ſingulari eandem taeniam emolitus eſt. Succeſſus idem contigit in taenia cl^mo. OGILVY OF TORFAR datis Filicis drachmis duabus mane et aliquot horas poſt Jalappae vna drachma cum Calomelanos granis decem, dum medela ſecunda vice exhiberetur (SIMMONS *l. c. p. 76.*).

Iſta a praeceptis NUFFERIAE deuiatio partim pro ſcopo habuit turbas inſignes varias, quae paſſim a ſtimulo boli purgantis enatae fuerant, euitare; quidam enim eum mox euomunt, alii tormina poſtea atrocia cum teneſmo ſentiunt, eaque diuturna, deiectionem virium experiuntur, ſudorem in facie erumpentem, ſubinde ſanguinis tantillum per aluum excernitur, vel ſymptomata febrilia ſeſe aſſociant; nec aetati et temperiei ſingulorum congruus eſt, ita vt aliquando remedium ipſo morbo

peius exſtiterit. Nihilominus tamen ad reliquias eneruatae per Filicem taeniae emoliendas, vel ad adiuuandum effectum, purgante vix carere poſſumus: quidni vero eligatur mitius, quod repetita dosi eundem effectum praeſtet, ac alterum fortius vno praebio captum. Eius generis eſt non cum ſimplici purgante comparandum oleum Ricini. Itaque ingeſto puluere radicis Filicis dosi a Nufferia praeſcripta, duas horas poſt olei huius vncia dimidia ſorbetur cum cyatho infuſi Theae vel iuſculi carnei debilis, et hic hauſtus iteratur omni ſemihora, donec aeger vncias duas et dimidiam vel tres vncias olei ingeſſerit. Ipſum hocce oleum ſolum taeniam ſubigere aliquando, alibi iam dixi (*Appar. medic. vol.* 4. *p.* 219.). Quam vtile autem connubium eiusdem cum radice ſit, quod cl. DUNANT (*Journ. de M. t.* 49. *p.* 47. *ſq.*) iniunxit fretus ſua experientia, vlterius confirmat cl. BLACKBURNE (in SIMMONS *l. c. p.* 71.), qui hocce oleum vitello oui ſubactum cum aqua Hordei dedit. Aliquando ſuffecit duas horas poſt captum puluerem radicis Jalappae grana viginti quatuor exhibere (WENDT *l. c. p.* 45.).

Reliquae virtutes medicae commemoratae de hac radice ſaltim hodie non multum mirationis faciunt.

ciunt. Laudata quidem paſſim inſtar roborantis, emmenagogi, vulnerarii, ſed vbiuis dubia hactenus fide. Tam huic quam ſubſequenti ſpeciei ſterilitatem foeminis inducendi et abortum viui foetus et expulſionem mortui ciendi vis tributa a veteribus, THEOPHRASTO, DIOSCORIDE, GALENO, PLINIO aliisque. Recentius cum Filicis maris radice experimentum fecit, quod mirum, cl. OLIVER (V. *Journ. de Medec. tom.* 12. *p.* 129.) in foemina foetum mortuum vtero gerente decocto Filicis, eumque excuſſit menſe ſexto. Liberat eam ab hocce opprobrio SPIGELIUS (*Oper. tom.* 2. *p.* 106.) argumentis haud infirmis, et ſane male ageretur cum iis gentibus, quae panem inde conficiunt. In cereuiſia coctam incolae inſulae Feroe eam contra calculum adhibent (SIM. PAULLI *Quadripart. p.* 334.). Qui in Britannia Gallica, item Normandia, ex radice Pteridis aquilinae ſub annonae charitate panis paratur, ſed malae indolis ad iudicium TOURNEFORTII (*Hiſt. de plant. des environs de Paris, vol.* 2. *p.* 351.), hunc iuſtius parari ex radice Filicis maris, vtpote frequentioris, arbitratur GUNNERUS (*Fl. Norveg. vol.* 1. *p.* 5.) non ſine praeuiis aliquot exemplis. Radix et frons tam huius quam aliarum quarundam filicum denſandis coriis ouillis et caprinis inſeruit

(GLEDITSCH *verm. Ahhandl. tom.* 1. *p.* 24.). Moleſtum ceteroquin, vt aliae proceriores filices, paſcuis et ſyluis vitium ob radices late diffuſas, quibus ſuffocantur aliae ſtirpes et diſſeminationi arborum et fruticum impedimentum ponitur, vix arte exſtirpandum.

HERBA. Longe minori in pretio in re medica eſt. Ex libris tribus recentis linteo immiſſis prelo eruuntur ſucci viſcidi e luteo fuſci amaricantis adſtringentis vnciae ſedecim. Aqua deſtillata fragrantem odorem habet. Herbae ſiccatae libra dimidia erogat extracti aquoſi primi vncias duas drachmas ſex et ſcrupulos duos, eiusque ſubdulcis leniter adſtringentis tandem amaricantis. Eadem quantitas autem herbae offert extracti reſinoſi primi vnciam vnam et drachmas ſeptem cum ſcrupulo vno (GMELIN *Diſſ. cit. p.* 34.). Multum ſalis alcali fixi contineri in ea, iam dudum cognitum. Sed curatius determinanda proportio: librae nouem cum dimidia ſiccae herbae combuſtione dederunt cinerum vncias decem cum dimidia. Inde erutae ſalis alcali fixi vnciae duae cum drachmis duabus, ſed ſimul cinerum dictae quantitati ineſſe compertum tartari vitriolati tantillum et ſal digeſtiuum

Syluii

Syluii vltra quadruplum, reliquum eſt terra calcarea et ſilicea item exiguum terrae metallicae ferreae (GMELIN *Diſſ. cit. p.* 37.). In Anglia huius et ſubſequentis filicis cineres lotricibus loco ſaponis vel lixiuii accepti ſunt (RAII *Hiſt. pl. T.* 1. *p.* 149.). — Herba pecoribus proſtrata in Noruegia penuriae foeni ſubuenit (GUNNER *Flora Norveg. P.* 1. *p.* 5.).

Anglis conſerua turionum huius ſpeciei, vel aliarum quarundam filicum olim in rachitide placuit (BOWLES apud RAIUM *l. c. p.* 151.). Ipſe GLISSONIUS non ſpernit gemmas huius ſtirpis contra rachitidem, in formulis vel magis vel minus compoſitis (Vid. EJUSD. liber *de rachitide* e. c. *p.* 380. *ſq.*). Conducunt et folia ſicca huius aliarumque filicum ad puluinaria et culcitras, quibus rachitici incumbunt, quo plumarum loco leui preſſione laxam cutem corroborent (V. SWIETEN *Comment. vol.* 5. *p.* 619.).

PTERIS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 782. *Gen. pl. p.* 559.

551.

Pharm. FILICIS FOEMINAE *Radix.*

Pteris aquilina; frondibus ſupradecompoſitis, foliolis pinnatis pinnis lanceolatis, infimis pinnatifidis, ſuperioribus minoribus LINN. *Spec. plant. p.* 1533. item BOLTON *Filic. Brit. p.* 16. *tab.* 10. Filix ramoſa maior pinnulis obtuſis non dentata C. B. Filix foemina FUCHS. *Hiſt. ſtirp. pag.* 569. Depicta quoque in BLACKWELL'S *Herbal tab.* 325. Perennat. Creſcit in ſyluis ſterilibus et dumetis aſperis.

Exiſtimatur eſſe Θελυπτερις THEOPHR. et DIOSC.

Et haec quidem eſt Filix foemina, cuius practici libri crebro meminerunt, non Polypodium Filix foemina LINN.

RADIX longa, digitum craſſa, ſolitaria, extus nigra, interne maculata, ſaporis viſcidi amaricantis et magis nauſeoſi, quam in Filice mare. Libras eius tres erogant ſucci expreſſi vncias ſex tenacitate mellis inſtructi (CAR. CHRIST. GMELIN *Diſſ. de*

Filicibus, p. 28.). Ex radicis ſiccae aqua decoctae bra vna pond. med. obtinetur extracti aquoſi rimi magna quantitas, ſcilicet vnciae nouem ſaoris amaricantis ſubadſtringentis; extracti ſpiriioſi primi autem emergunt ex eodem pondere adicis modo drachmae quatuordecim cum ſcruulis duobus.

In laude contra taeniam apud multos pari affu cum Filice mare ambulat, quin quidam anc Pteridem ſeorſim memorant, vel alteri praerunt. Ita HALLERUS (*Hiſt. ſtirp. Heluet. n.* 1688.) irtutem anthelminticam ad hanc reſtringit; ALTON's (*Lectures on the Mat. m. vol.* 1. *p.* 446.) potiem huic ineſſe ſignificat. Eſt haec (Fougere femelle) praecipue, quam ANDRY (*Generation des vers dans le corps de l'homme, p.* 170. *ſqq.*) tantopere celerat: nolo formulam largae farraginis citare, ſed potius probo praebium ſimplex iſtud ex radicis uius drachmis duabus cum melle vel radicis rachmis tribus cum vino albo; cuius vero remelii repetendi ter vel quater per interuallum vnius liei, quo laxans praebetur, incidit neceſſitas. Ipſis nfantibus, qui mammis inhiant, conducit mane data ad drachmam dimidiam in duas portiones

diuiſam cum pauxillo lactis, ſubiuncto purgant poſtero die (*l. c. p.* 172.). An haec radix intra verit arcanum illud olim celebratum Eau de Fou geres cl. ANDRY, non dixerim: numeroſa alia re cipere poſt mortem eius gener DIONIS, qui ii lucri communionem tranſierat, edixit (Conf. VA SWIETEN *Comment. tom.* 4. *p.* 729.).

Lumbricis haec quoque radix aduerſa eſt Puer triennis quum pulueris eius drachma dimidi cum melle in electuarium redacta mane et veſpei vteretur, poſt ſecundam iam doſin lumbricos eie cit, aliosque poſt tertiam, vnde ſymptomata fe brilia aliaque mala ex vermibus ceſſarunt (GMELI *Diſſ. cit. p.* 55.).

Nolo ornare hanc ſtirpem aliis virtutibus ill adſcriptis, quum non multa ſed certa pro ſcopo habeam.

ADIANTVM.

ADIANTVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 790. *Gen. pl. p.* 560.

552.

Pharm. CAPILLORVM VENERIS vulgo, ADIANTI Ph. Pariſ. *Herba.*

Adiantum Capillus veneris; frondibus decompoſitis, foliolis alternis pinnis cuneiformibus lobatis pedicellatis LINN. *Spec. pl. p.* 1558. JACQU. *Miſc. Auſtr. vol.* 2. *p.* 77. *tab.* 7. BOLTON *Filic. Brit. p.* 54. *tab.* 29. Adiantum foliis Coriandri C. B. Perennat locis vdis, in muris, petris, ad oram puteorum Europae calidioris, vt Galliae auſtralis, Italiae. Repertum et in Heluetia transalpina (HALL.), in inſula Scotica Arron (LIGHTFOOT), Vergeſti (SCOPOLI), Goritiae (JACQU.).

Subſtituuntur huic paſſim aliae ſpecies. Nimirum *Adiantum pedatum* L. depictum in CORNUTI *Canadenſ. pl. tab.* 6., quod nomine Adianti Canadenſis vel CAPILLI VENERIS CANADENSIS in *Ph. Pariſ.* venit, et ob odoris fragrantiam a quibusdam praefertur (GEOFFROY *Mat. medicale, tom.* 5. *p.* 54. LEWIS *M. m. p.* 19. WITTWER *Diſſ. idea diſpenſatorii noſtris temporibus accommodati, p.* 20.), tam in Galliae, quam

quam ſeriori tempore in Angliae officinis vſitatum Ex barbaris Americae ſeptentrionalis vrbici in mali variis pectoris illud adhibere didicerunt; indequ factum eſt, vt quotannis in Galliam magna copi transmittatur (KALM *N. amer. Reſa, vol. 3. p. 338.*) Ab aliis (BEAUMÉ *Elem. de Pharmacie, tom. 2. p.* 197. praefixo aequiparatur. Porro *Adiantum aethiopicum* L in Capite bonae ſpei (THUNB. *Diſſ. de medicina Africa nor. p.* 4.) eligitur. In REGNAULT *Botanique* ſub no mine Le Capilaire commun depingitur *Aſplenium Adiantum nigrum* L. (Cfr. *Fl. Dan. tab.* 250. BOLTO *Filic. Brit. p.* 30. *tab.* 17.), vt vera ſtirps, quam e pro ſyrupo Capillorum veneris adhiberi nec carer virtutibus medicis, iam TOURNEFORTIUS declarau (*Hiſt. des Pl. des envir. de Paris, vol. 2. p.* 346.).

HERBAE praefixae ſpeciei ſapor ſubdulcis ſub auſterus, odor fragrans etſi debilis, qui ipſe infuſa aqua feruida praecipue percipitur. Infuſio vel deco ctio cum aqua veſtigia mucilaginis prodit. Plus eius extrahit aqua, quam ſpiritus vini. Dudum in morbis pectoris, vt tuſſi, repletione pulmonum pituitoſa, raucitate, apud multos in exiſtimatione fuit, ridentibus aliis credulitatem. Nemo pruden tior efficacioribus illam medicaminibus annumera bit.

t. Inertem vero omnino pronunciare eam dicta
n ſinunt. Optimum eſſet in infuſo theaeformi
am capere, ope ſacchari edulcando, qua forma
am parceretur iacturae partium odorarum. Sed
aeprimis virtutem SYRUPO excipere placet.

Hic in Gallo-prouincia abunde paratur, inde-
e in alias regiones transmittitur. Ad fragran-
m herbae ſeruandam e re eſt, poſt coctionem
upi illum adhuc calidum ſuperinfundere herbae
diter conciſae, et moram illi concedere, donec
rixerit, dein colare. Odor gratior illi imperti-
r, ſi poſt colaturam, antequam omnino refrixerit,
uae florum Naphae tantillo impraegnatur. Ve-
lis ſaepe a fraudulentis hominibus male effingi-
, omittendo herbam et contra ea ſoluendo mu-
aginem Gummi Arabici vel aliam aqua ſaccharata;
in quidam merum ſaccharum aqua ſolutum eius
mine vendunt. In leuioribus pectoris affectio-
bus ex dictorum numero ferendus, dum vel ad
igua cochlearia ingeritur, vel loco ſacchari in-
ſo Theae admiſcetur vel in linctibus mixturisque
m aliis capitur.

PRAEPA-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRUPUS CAPILLORUM VENERIS SIMPLEX *Ph. Würt. p. 205.* Consueto in syrupis more paratur, addita aqua Rosarum vel florum Naphae. De virtute iam dictum. Saepe vices syrupi sacchari simplicis in formulis agit.

SYRUPUS CAPILLORUM VENERIS COMPOSITUS *l. c.* Vltra rem additamentis variis pectoralibus auctus. Inusitatus.

ASPLENIVM.

LINN. *Syst. veg. p.* 784. *Gen. pl. p.* 560.

553.

Pharm. LINGVAE CERVINAE s. SCOLOPENDRII *Herba.*

Asplenium Scolopendrium; frondibus simplicibus cordato-lingulatis integerrimis, stipitibus hirsutis. LINN. *Spec. pl. p.* 1537. BOLTON *Filic. Brit. p.* 18. *tab.* 11. Var. *α*: Lingua ceruina officinarum C. B. Icon: CURTIS *Flor. Lond.* REGNAULT *Botaniq.* La Langue de Cerf. Perenne in rupibus et vmbrosis locis Europae australioris.

Haec

Haec et ſubſequentes tres ſpecies vna cum lianto aureo offic. olim HERBARUM QUINQUE CALLARIUM in pharmacopoliis venerunt, ſingulisque ppares vires tributae. Hodie neque ſigillatim que iunctim magno in pretio ſunt. Adſtringere nnes leniter et ſapore et colore fuſco nigricante, iem ſolutioni vitrioli martis conciliant, cognoſcir. In roborandis viſceribus, profluuiis aluinis et emorrhagiis coërcendis, ſabulo pellendo, obſtruonibus lenioribus praecipue lienis reſerandis, lere olim iuſto maiori fiducia creditum. Non ppetit hactenus, vera et enucleata experientia iuas herbarum harum vires excutere. Differre quibusdam, et odoris et ſaporis praeter dictum uerſitas iam ſignificat.

HERBA Scolopendrii, dum recens, fricta odom ſubnauſeoſum ſpargit, qui autem ſiccando eam rit. Intrat SPECIES VULNERARIAS Heluetis noine FALLTRANK notas. Infuſum theaeforme tiſſimum.

554.

554.

Pharm. CETERACH *Herba.*

Aſplenium Ceterach; frondibus pinnatifidis, lob alternis confluentibus obtuſis LINN. *Syſt. veg.* 1 784. BOLTON *Filic. Brit. p.* 20. Ceterach off cinarum C. B. Icon: REGNAULT *Botanique* Le Ce terac. Perenne in rupibus et muris Europa auſtralioris.

HERBAE huic praeter ſubauſterum ſapore mucilaginoſus competit. Hinc forſitan pectoral habita. Sabulum renum mouiſſe in infuſo dat illuſtri exemplo legitur, quo praegreſſo auide i Gallia eam tentarunt (LEWIS *Mat. med. p.* 203.).

551

555.

Pharm. TRICHOMANES *Herba.*

Aſplenium Trichomanoides; frondibus pinnatis, pinnis ſubrotundis crenatis LINN. *Syſt. veg. ed.* 12. *p.* 690. Aſplen. Trichomanes BOLTON *Filic. Brit. p.* 22. *tab.* 13. In iſto libro LINNEUS primo epitheton Trichomanes antea (*Spec. plant. p.* 1540.) vſitatum, mutauit in alterum, confuſionis cum aliis quibusdam ſpeciebus congeneribus euitandi cauſa. Var. *α.* Trichomanes ſ. Polytrichum officinarum C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 119. REGNAULT *Botan.* Le Politric. Perennat in muris et rupium fiſſuris.

HERBA ſaporis mucilaginoſi, aliquantum dulcis cum auſteritate. Hinc in raucitate et tuſſi ex pituita collecta olim non ſpreta, et Capillo Veneris ſuppar iudicata. Etiamnum in tam rigoroſo ſelectu recipit herbam *Pharmacopoea Edinb. a.* 1783. *p.* 63. et *Pharm. Lond. Spec.* 2. *p.* 15. Et diu intrauit SYRUPUM DE ALTHAEA *Ph. Ed.* 1758. *p.* 59.

556.

Pharm. RVTAE MVRARIAE *Herba.*

Aſplenium Ruta muraria; frondibus alternatim decompoſitis, foliolis cuneiformibus crenulatis: LINN. *Spec. pl. p.* 1541. BOLTON *Filic. Brit. p.* 28. *tab.* 16. Ruta muraria C. B. Var. 1. HALLER. *Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1691. Icon: *Fl. Dan. tab.* 190. REGNAULT *Botan.* Rue de Murailles. Perenne, in muris vulgare.

Deſueuit HERBA, vt ceterae capillares dictae. Becchica praecipue praedicatur, et CHOMELIUS putat, ſe ptiſana ex eadem, ſaccharo edulcata, vlcus pulmonum ex pleuritide praegreſſa enatum euacuaſſe et ſanaſſe (*Uſuell. tom.* 1. *p.* 116.). Rara felicitas ex remediis, niſi vires, aetas, integritas humorum et ſedes commoda, obſecundent.

EQVISE-

EQVISETVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 778. *Gen. pl. p.* 559.

557.

Pharm. EQVISETI *Herba.*

quiſetum aruenſe; ſcapo fructificante nudo; ſterili frondoſo LINN. *Spec. pl. p.* 1516. Equiſetum aruenſe, longioribus ſetis C. B. Icon: CURTIS *Fl. Lond.* Perenne, vulgare agrorum vitium. Floret vere, ſcapo florifero autem euanido frons emergit, tota aeſtate vigens.

Praefixi hanc ſpeciem auctore LINNEO in *Maria medica.* HALLERUS autem (*Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 677.) ad *Equiſetum paluſtre* et *limoſum*, quae in nam ſpeciem coniungit, virtutes medicas refert. LSTONUS (*Lectures on the Mat. med. pag.* 133.) et quiſetum *fluuiatile* et aruenſe admittit; cl. BERGIUS *Mat. med. p.* 841.) iterum Equiſ. *hyemale* ſub EQUIETI MAIORIS offic. nomine, tribuens EQUISETI MIORIS offic. nomen Equiſeto aruenſi L.

Itaque hae ſtirpes prout genere iunguntur ita t viribus conueniunt, ſaltim in plerisque. Aliqua amen diffidentia exoritur in recenſu virium vel

nocentium vel proficuarum dum vnice ſaepe Equiſeti nomini inhiandum eſt. Parce valde in vniverſum vſurpatur.

HERBA adſtringens omnium fere iudicio eſt. Negatur id ad minimum de Equiſeto aruenſi, cuius infuſum non nigreſcit per vitriolum martis. A bobus Equiſ. aruenſe intactum relinquitur, praeterquam peregrinis vel fame coactis, qui ex hoc pabulo tabeſcunt (LINN. *Flor. Suec. p.* 367.). Equiſeto copioſo inter pauca gramina creſcente demeſſo et in horreum illato, quo vaccae et oues per hiemem ſaginatae, pauciſſimae absque abortu euaſerunt (JO. HEINR. SCHULZE in *Act. nat. curioſ. vol.* II *p.* 521.). Similia de E. hyemali narrantur, vaccas praeterea inde iacturam dentium pati (GOTTSCHE *Fl. Pruſſ. p.* 66.). Diarrhoea in vaccis enaſcitur quin immedicabilis, vt HALLERUS (*l. c.*) caſu ſingulari obſeruauit. In armentis mictum cruentum quoque creat (*Holl. Maatſchapp. tom.* 8. *p.* 159.).

Inde iam ad vim lotii pellendi, quae hinc inde notatur (LINN. *Mat. med.* HALL.) concludi quodammodo poteſt. Sed et profuit Equiſetum aqua decoctum ac calide extrinſecus pubis regioni impoſitum, eiusque fomentum in connubio decocti

pro

o potu (RIEDLINUS in HEUCH. *Oper. pag.* 253.). um quibus haud facile comparari poteſt aliorum us in mictu cruento ſedando (*Comm. Nor.* 1733. 286.). In nephritide calculoſa decoctum herbae quiſeti ex cereuiſia alba adiecto butyro et melle nquam domeſticum, ſed non ſpernendum reme- um proponitur (HOFFM. *Med. ſyſt. tom.* 4. *P.* 2. 386.). Dum diſſuadet in calculo HOVERUS (*Ac. t. curioſ. Cent.* 1. 2. *p.* 127.) ex caſu vnico Equi- tum, non de eo ſolo, ſed combinato cum baccis uniperi in puluere loquitur. Diſſenſus hi tanto ocentiores eſſe poſſent, niſi in hodierna praxi me- ca rariſſimum eſſet Equiſeti nomen.

ORDO LII.

MVSCI.

LYCOPODIVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 793. *Gen. pl. p.* 561.

558.

Pharm. LYCOPODII ſ. MVSCI CLAVATI *Semen; Herba.*

Lycopodium clauatum; foliis ſparſis filamentoſis ſpicis teretibus pedunculatis geminis LINN. *Spec. plant. p.* 1564. Muſcus terreſtris clauatus C. B. Lycopodium vulgare piloſum amfragoſum et repens DILLEN. *Hiſt. muſc. p.* 441. *tab.* 58. *fig.* 1. Depictum quoque ſiſtunt *Flor. Dan. tab.* 126. et REGNAULT *Botan.* Le Pie de Loup. Perennat in ſyluis abiegnis item in torfaceis, ericetis, inuiis arenoſis.

SEMEN ſ. PULVIS, POLLEN, SULPHUR ſ. FARINA (vt hodie Suecis) Lycopodii latet forma pulueris pallide flaui in ſpicae biualuibus et reniformibus capſulis, vt DILLENIUS HALLERUSque illas vocant, vel antheris, vt LINNEUS nominat. Hic ipſe prout

pro

ro vero antherarum polline, non femine, iſtum uluerem habet, ita et HALLERUS (*Hiſt. ſtirp. Helv.* P. 3. *p.* 19.). Erumpit ſponte capſulis dehiſcentibus; pro vſu autem muſcus reſecatur, antequam quamae ſpicarum pateant, et ſiccato eo dein domi onquaſſatione ſpicarum puluis excutitur. Maturatio contingit Auguſto menſe vel Septembri. Criratione facta ſeruatur vaſis probe clauſis.

Puluis hic omni odore et ſapore deſtituitur. Aquae iectus ſuperficiem ſeruat, diuturna tamen gitatione pars fundum petit. Conſtat ex globulis ninutiſſimis. Contrectatus digitis mollitiei ſenſum xcitat et potius pinguedinis quam ſiccitatis, et dhaeret digitis. Inſperſus flammae candelae vel lius ardentis corporis accenditur cum fulguratione t ſtrepitu, non autem candenti carboni impoſitus, uper quo ipſo fumans lente conſumitur.

Aqua valde exiguum extrahit, ſcilicet ex pulveris vncia vna grana modo octo; ſpiritus vini autem octauam totius partem, quae ipſa vel extractum reſinoſum vel oleum eſt, vtrumque nauſeoſi ſaporis (NEUMAN. *Chym. vol.* 2. *P.* 3. *p.* 263. *ſq.*). Plures quoque igne aperto naturam eius rimati ſunt (WEDEL. *Diſſ. de muſco terreſtri clauato*, *p.* 19.

NEUM. *l. c. p.* 262. BERG. *Mat. med. p.* 852.), omnes- que copiam olei empyreumatici obtinuerunt, e. g. NEUMANNUS, qui ex quatuor vnciis pulueris huius ſupra duas cum dimidia vncias eius elicuit. Paullo minus cel. BERGIUS, qui et curatius in diuerſam transgreſſorum naturam inquiſiuit; etenim eadem quantitas pulueris erogauit phlegmatis aciduli lutei drachmas ſex, olei liquidi nigricantis totidem et olei butyracei collo vaſis retorti adhaerentis fuſco lutei drachmas duas, remanente in fundo carbone atro fragili. Sic igitur eadem redundant ex hoc puluere, ac ex cera, quam apes ex polline anthe- rarum effingunt. Puluis quoque Lycopodii pro- xime dicto pollini e. c. ex Abiete, Typha, Lupulo rel. ſpecie et colore ſimillimus eſt.

Sane omni attentione dignus iſte in medicina eſt, ſi vel vnice contra intertriginem infantum te- nellorum valeret. In hac vero et efficaciſſimus eſt, et tutior longe ceruſſa, quae ſaepe eclampſiam ſu- ſcitat, et puluere cyprio inſperſo, qui ſcabiei ſaepe cauſa exiſtit. In omnibus familiis, certe in Suecia hoc fine notiſſimus (Conf. ROSENSTEIN *om Barns Sjukd. p.* 25.). Simplex inſperſio per flocculum Goſſypii ſufficit ad excoriationem arcendam et, vt

ipſe

ipſe vidi, amplam profundamque ſuperandam. Caſu difficiliori, quo iam pus contrahi coepit, fidum reperi Vnguentum, a ROSENSTEINIO (*loc. cit.*) commendatum ex Vnguenti roſati (non cerati, vt iſte innuit, quoniam hoc iuſto durius eſt) vncia dimidia, Florum Zinci, Farinae Lycopodii drachma vna. Extenſa etiam pulueris Lycopodii applicatio ad vlcera manantia ſerpiginoſa, vlcera crurum (HELWICH in *Ephem. nat. cur. Cent.* 9 *et* 10. *p.* 316.). — Vulgaris eſt pro pilulis conſpergendis ne cohaereant mutuo, et quo ſapor ingratus paullisper celetur.

Non aeque certa ſunt, quae de vſu interno ſequuntur, quibus tamen fides olim habita haud mediocris. Vrinae difficultati ſubuenire perhibetur, cuius retentio in infante quum cauſa exiſteret epilepſiae, vtrumque malum puluere ſublatum fertur (WEDEL. in *Miſc. nat. curioſ. Dec.* 1. *Ann.* 3. *Obſ.* 15.). Nominatim in difficultate vrinae infantum laudatur (WEDEL. *Diſſ. cit. p.* 26. LENTIL. in *Miſcell. nat. cur. Dec.* 3. *App. ad ann.* 5 *et* 6. *p.* 98.). Nephriticis (WEDEL. *Diſſert. l. c.*), imo calculoſis (CONR. GESN. *Epiſt. p.* 92. *b.*), prodeſſe pariter creditus. Infantibus laborantibus cardialgia et torminibus

ventris flatulentis a mulierculis Miſnenſibus, certe non conſpicua auctoritate, olim propinatus (GARMANN. in *Miſcell nat. curioſ. Dec.* 1. *Ann.* 1. *Obſ.* 17. *p.* 198.). Vt taceam alia, vix credibilia a WEDELIO (*Diſſ. cit.*) vbertim propoſita.

Fulguratio, quam dixi puluere flammae inſperſo conſpici, ignibus artificialibus idoneum eundem reddidit. Quo fine et Perſae illum in Ruſſia copioſe coemtum item Ruſſi adhibent (OLEARII *Reiſebeſchreibung nach Muſſkau und Perſien, lib.* 4. *cap.* 24. *p.* 342.). Serius innotuit ſubſtitui huic eodem ſcopo poſſe pollen Typhae latifoliae L. quod commodius colligitur (NITSCHMANN in *Beſchäfftig. Berl. naturf. Freunde, vol.* 3. *p.* 437.).

HERBA. Rarius longe praecipitur. Vomitum in quibusdam decoctum ciet (WELSCH in *Miſcomim.* inſert. *Miſcell. nat. curioſ. Dec.* 1. *Ann.* 4. 5. *p.* 31. VICAT *Memoire ſur la Plique Polonoiſe, p.* 58.). In plica Polonica teſtimonio non vno eximia praeſtat, indeque ſtirps haec Plicaria dicta. Eo fine decoctum tam interne, quam ad lotionem capitis adhibere viſum eſt, item linimento herbam excipere; in comparatione cum aliis medicaminibus adeo omnem paginam abſoluere expertus quidam affirmat

mat (*Breßlauer Samml.* 1720. *p.* 403.). Quibusdam placet herba Lycopodii et Brancae vrſinae iunctim coquere et fermento addito acidiuſculum potum parare, ſicque pro conſueto potu et ad iuſcula ſumere; non neglecta tamen lotione ope decocti ſaturati (A BERNIZ in *Miſcell. nat. cur. Dec.* 1. *Ann.* 2. *p.* 94. *ſqq.*). Suffecit ſubinde ſola decocti cum aqua vel cereuiſia parati fomentatio calida vel tepida per lintea bis vel ter de die, vnde dolores ac ſpaſmi ſopiti, cutis rigida et arida emollita, pori ac meatus obſtructi et contracti reſerati ſunt (ERNDTEL *Warſavia phyſice illuſtr. cap.* 6. *p.* 210.). Magni quoque facienda eſt hac in re experientia cl. VICAT (*l. c. p.* 58.), qui ſemper ſalutarem effectum ſibi attuliſſe in aegris huius generis aſſeuerat, continuans vſum decocti, quamdiu absque vomitionibus illud ferre valuerunt.

Integritatem reſtituere vino pendulo ſeu fluctuanti, quod iam lentorem contraxit, Lycopodium in dolio ſuſpenſum legitur (SCHWENCKFELD *Catal. ſtirp. et foſſil. Sileſ. p.* 141.). Imitatione dignum eſt, ſtoreas (Matten) palmaris circiter craſſitiei parare ex recenti huius vel Lycopodii annotini herba apte contexta, pro calceis ante introitum per ianuas

ianuas conclauium detergendis, prout vulgare in Suecia eſt; ita et munditiei conclauium conſulitur et oculi grata viredine paſcuntur.

559.

Pharm. MVSCI ERECTI *Herba.*

Lycopodium Selago; foliis ſparſis octofariis, caule dichotomo erecto faſtigiato, floribus ſparſis LINN. *Spec. pl. p.* 1565. Selago vulgaris Abietis rubrae facie DILLEN. *Hiſt. muſc. p.* 435. *tab.* 56. *fig.* 1. Muſcus erectus ramoſus ſaturate viridis C. B. Selago tertia Thalii JAC. BREYN. in *Miſcell. nat. cur. Dec.* 1. *Ann.* 4. 5. *p.* 183. *c. fig.* Depictum porro vide in *Flor. Dan. tab.* 104. Perenne in rimis ſaxorum, ſyluis aceroſis, iuniperetis ſteriliſſimis Europae borealis; nobis in Bructero.

Ruſticis loco natali hinc inde domeſticum; in reliqua praxi medica deſueuit.

HERBAE ſapor non amarus nec acris, attamen guſtui aduerſus. Vomitum ciet vehementem (BREYN. *l. c. p.* 184.); item aluum fortiter purgat. Decocto in hunc finem vtuntur in Ingria (GORTER *Fl. Ingr. p.* 66.); infuſo in Smolandia (LINN. *Amoen.*

Amoen. vol. 7. p. 305.), vbi in doſi ſaepe peccant, quae hactenus non ſatis definita eſt. Meretrices foetum ea pellere aliquando tentarunt, vnde olim ex officinis ſuſpectis hominibus non vendita (BREYN. *l. c.*). Ruſtici Suecici narratur exemplum, qui ſe ipſe coniugem et familiam ſiphilitide laborantes decocto ſanauit (LINN. *l. c. p. 382.*). Lotione decocto facta ruſtici in Suecia equos, vaccas, ſues aliaque pecora a pediculis liberant (*l. c.*). Anceps vero eſt periculum in hominibus contra haecce inſecta, caput enim inde turbari maxime, cognitum (BREYN. *l. c.*). Sugillationes ex lapſu in fomentatione diſcutit plurium conſenſu.

POLYTRI-

POLYTRICHVM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 795. *Gen. pl. p.* 563.

560.

Pharm. ADIANTHI AVREI *Herba.*

Polytrichum commune; caule ſimplici, anthera parallelepipeda. Var. α. LINN. *Spec. pl. p.* 1573. Polytrichum aureum maius C. B. Polytrichum quadrangulare vulgare, Jaceae foliis ferratis DILL. *Hiſt. muſc. p.* 420. *tab.* 54. *fig.* 1. Imaginem quoque ſiſtit *Fl. Dan. tab.* 295. item REGNAULT *Botan.* La Percemouſſe. In locis vliginoſis et humidis crebrum.

HERBAE vſus euiluit et quae paſſim de ea recenſentur vires fidem fere ſuperant et ſuperſtitionem redolent. Capillarium vna, ſicque communi cum reliquis laude ſcreatui pituitae in pulmonibus collectae promouendo apta iudicata, aeque ambigua auctoritate. Decoctum capillorum radices firmare, et caluitiem tollere creditur. Adſtringit certe aliquantum, hinc ſine dubio ſalus in calculoſis et obſtructione viſcerum percepta (Conf. FUCHS. *Hiſt. ſtirp. p.* 629.).

Sunt

Sunt et oeconomica quaedam commoda, quae uri inde petuntur. Ita aſpergilli loco eſt haec ſtirps id panes vel alias res eodem rigandas. Ob bibulam naturam ſpongiae vicibus fungitur pro abſorbenda aqua. Scopas quoque inde Weſtrogothi conficiunt, quibus furnos euerrunt. Huic vſui accommodatior mihi videtur, quam pro verriculis veſtium puluere conſpurcatarum, quae inde Belgae parare feruntur (JO. BAUH. *Hiſt. ſtirp. tom. 3. p. 753.*). Vrſi lectum inde ſibi parant hiemationi intenti (Conf. LINN. *Amoen. acad. vol. 7. p. 379. 380.*). Ea Lapones ſeſe obtegunt ſub dio pernoctantes frigida nocte (*l. c.*). Hisce vſibus tanto magis idonea eſt, quum aliquando ad longitudinem cubitalem perueniat. Et pro ſtragulis exſcinditur ceſpes quadrangularis trium vlnarum latitudine et longitudine, nimirum ex Polytricho pro foeminino habito, et paratitur nonnihil, vt folia aceroſa, ſi qua immerſa, aut terra adhaerens ſeparentur. Corpori autem congrua eſt modo pars a ſolo auerſa; ſic ſanus molliſſue lectus obtinet. Lectu digna ſunt, quae diſertis verbis flore aetatis de hac re memoriae prodidit ſuus LINNEUS (*Fl. Lapp. p. 312.*).

ORDO

ORDO LIV.

ALGAE.

LICHEN.

LINN. *Syſt. veg. p.* 805. *Gen. pl. p.* 566.

561.

Pharm. VSNEAE ſ. MVSCI CRANII HVMANI *Herba.*

Lichen ſaxatilis; imbricatus foliolis ſinuatis ſcabris lacunoſis, ſcutellis folio concoloribus LINN. *Spec. plant. p.* 1609. — — ſcutellis badiis *Syſt. veg. ed.* 13. *p.* 806. HOFFM. *Enumer. lichen. p.* 84. *tab.* 16. *fig.* 1. Lichenoides vulgatiſſimum cinereo glaucum lacunoſum et cirroſum DILL. *Hiſt. muſc. pag.* 188. *tab.* 24. *fig.* 83. Lichen operculo phrygio ornatus VAILL. *Botan. Pariſ. tab.* 21. *fig.* 1. Lichen laciniatus, β arboreus WEISS. *Pl. crypt. Gott. p.* 56. Sermo hic eſt praeeunte LINNEO in *Mat. med.* non de illa Varietate, quae rupibus adhaeret, ſed de arborea, in arborum corticibus vulgari, nec in ſepibus et aliis lignis vetuſtis rara.

Triſte

Triſte monimentum ſtruit credulitatis et ſuperſtitionis, quum olim praeſtantiam ſingularem in lichenibus vel muſcis exſpectarent, qui craniis humanis innaſcerentur, cuius humanae imbecillitatis memoriam ſeruant multi vetuſtiores libri practici et de materia medica conſcripti (Exempla vide, ſi placet, in ZORN. *Botanol. med. p.* 147.). Aditus aëris liber ad harum ſtirpium generationem quum requiratur, in craniis hominum violenta morte abreptorum et ſub dio iacentium quoque procreſcere poſſe palam eſt. Non vna autem nomine Vſneae ſelecta: ſed quaedam *villoſae* dictae ex Hypni genere (Conf. DILLEN. *l. c. p.* 190. VOGLER *Diſſ. de muſcis et algis valetud. ſeruientibus, p.* 5.); aliae autem *cruſtaceae*, ſcilicet Lichen pulueulentus SCHREB., ſaxatilis et omphalodes L. Emiſet praeiudicio Lichen ſaxatilis. Si quid vere in haemorrhagiis, dyſenteria et vulneribus valuerit, id ſoli licheni, non cranio humano, deberi hodie quilibet agnoſcet. Nec ab hocce quispiam deriabit amplius vim antepilepticam, quae in ipſo lichene magis quam dubia eſt.

Longe dignior hic lichen eſt, qui notetur ob vtilitatem in arte tinctoria, in qua ſerioribus

temporibus lichenum pretium curatius ſtabilitum eſt, LINNEO, ni fallor, facem praeferente; (qua de re conſuli poſſunt cll. GEO. FRANC. HOFFMANN *Diſſ. de vario lichenum vſu, Sect.* 1. *Erlang.* 1786. et *Commentatio* EJ. ab acad. Lugdunenſi Gall. *praemio diſtincta*; AMOREUX *Recherches et experiences ſur les divers Lichens* 1787; item WILLEMET *Lichenographie economique* 1787.). Nec ruſtici modo in Oelandia et Gothlandia colore bruno ſ. purpuraſcente fila lanea eo tingunt (LINN. *Oländska och Gothländska reſa, p.* 30. 101. 209.), ſed et praeſtantioris ordinis homines in Noruegia eo lanam pro ſuis veſtibus imbuunt. Et Leithae in Scotia officina proſtat, in qua ducenti homines occupantur hocce lichene colligendo, qui in puluerem redactus et aqua maceratus colorem pulchrum et conſtantem chermeſinum erogat (FERBER *N. Beyträge zur Mineralgeſchichte, vol.* 1. *p.* 455.). Pro additamento vario alii quoque inde colores emergunt (V. HOFFM. *l. c. p.* 27.).

562.

562.

Pharm. MVSCI ISLANDICI *Herba.*

Lichen Islandicus; foliaceus adſcendens laciniatus, marginibus eleuatis ciliatis LINN. *Spec. pl. p.* 1611. Var. *α.* CRAMER *Diſſ. de Lichene Islandico, Erlang.* 1780. Lichenoides rigidum, eryngii folia ferens DILL. *Hiſt. muſc. p.* 209. *tab.* 28. *fig.* 111. Lichenoides iſlandicum HOFFM. *Pl. lichenoſ. vol.* 1. *faſc.* 2. *tab.* 9. *fig.* 1. *p.* 41. Conf. icon in *Flor. Dan. tab.* 155. Creſcit in ſeptentrionalium regionum ſyluis aceroſis ſterilibus ſuper terra, item locis alpinis et montanis. Nec fugit auſtraliores regiones, vt Italiam ſuperiorem, Galliam meridionalem, Heluetiam, Auſtriam. Copioſus in Iſlandia prouentus et vſus nomen dedit. Nobis creberrimus in ſyluis Hercynicis et monte Bructero.

Princeps lichenum, quin totius algarum familiae eſt, ſi vſum ſpectes, vt qui tam corpori ſalubriter alendo ſufficit, quam morbis variis alias victu difficilibus arcendis, auerruncandis. Inter praeſtantiſſima igitur hodie medicamina ſplendet, qui ante aliquot annos in enumeratione horum

vel omiſſus exſtitit e. c. in cll. LEWIS, ALSTON, SPIELMANN libris de *Mat. med.*, vel breui modo disquiſitione diſtinctus.

In colligendi eum tempore Iſlandorum morem merito imitamur, qui illum pro vſu cibario nonniſi aëre humido inualeſcente vel pluuia incidente congerunt, quoniam ſicca tempeſtate vel ſole ſplendente a muſcis vel ſaxis, quibus inhaeret, aegrius diuellitur, facile frangitur et manus cuſpidibus marginis lacerat. Arbitrantes triennium requiri ad perfectionem acquirendam, tertio tantum anno eundem locum petunt (OLAFSEN *Reiſe durch Island, vol.* I. *p.* 85.).

Nihil in odore memorabile hic lichen habet, praeter algarum et fungorum ſolitum; decoctum vero eius aqua factum nonnihil fragrans ſentitur, lacteum vix ita. Maſticatione amarus ſapor mox euoluitur, qui tamen nihil ingrati admixtum habet, licet ſatis intenſus. Aqua coctione recipit eum, ſed adeo tamen tenax inhaeret licheni, vt decoctum vigeſimum adhuc manifeſta amaritiei veſtigia prodat (EBELING *Diſſ. de Quaſſia et Lichene Islandico, p.* 40.). Lac ſi ſubſtituitur, ob oleoſas ſuas partes amaritiem aliquantiſper temperat. Penetrat amarities

rities ſtirpis in ipſum lac nutricis, ita vt illud fugere infans detrectet (KÖLPIN caſu ſingulari in PALLAS *N. nord. Beyträg. vol. 2. p. 343.*). Decoctum aqua factum colorem luteum prae ſe fert, affuſa autem ſolutione vitrioli martis colorem induit rubrum (EBELING *l. c. p.* 40.); et alio experimento infuſum aquoſum induit hocce additamento colorem e rubro badium, magis tamen rubrum, quam badium (CRAMER *l. c. p.* 21.). Lacte coctus hoc per triduum et vltra contra coagulum tuetur (MYGIND in SCOPOLI *Ann. hiſt. nat. 2. p.* 113.).

Complures exſtant, qui chemicis experimentis in naturam eius abditam inquirere tentarunt, et horum quidam a vehementiori ignis gradu adhibito lucem quoque exſpectarunt, prouti HJÄRNE in *Vet. Acad. Handl.* 1744. *p.* 176. *ſqq.*) et cl. FUCHS (in CRELLS *chemiſch. Annal.* 1787. *vol.* 1. *pag.* 144.). Equidem praecipue ſubſiſtam in iis experimentis recenſendis, ex quibus aliquod in re medica commodum peti poteſt. Ex lichenis vnciis quatuor, cum aqua repetito affuſa coctis, mucilaginis e rubicundo cinereae albicantis ſubamarae vnciae ſedecim cuidam rem exploranti emerſerunt (TROMSDORFF *Diſſ. de lich. Island. p.* 12.). Alius (EBELING

l. c. p. 42.) fere duplo plus, quam iſte, mucilaginis amarae rubicundae obtinuit eiusdem fere conſiſtentiae, ac Gummi Arabicum triplo aquae ſolutum. Lichenis vnciae quatuor cum libris circiter viginti quatuor aquae per ſex fere horas, donec librae circiter duae ſuperſint, coctae poſt colationem et refrigerium gelatinam erogant amaricantem, quae in extractum denſata pendet vncias duas et drachmam vnam, et hoc quidem omni fere amaritie deſtituitur (CRAMER *l. c. p.* 15.). Eſt (EBELING *l. c. p.* 44.), qui paullo plus elicuit (Conf. HERZ *Briefe an Aerzte*, 2. *Samml. p.* 91. PAULIZKY *medic. pract. Beob.* 1. *Samml. p.* 30.). Extracti ſpirituoſi autem primi ex tinctura oliuacea nonniſi drachmas duas et ſcrupulos duo ex lichenis vnciis quatuor lucramur, quod tamen cedit amaritie extracto ſpirituoſo ſecundo, vtquod ipſum amaricans ſubadſtringens et nauſeoſum eſt (CRAMER *Diſſ. cit. p.* 17. Conf. EBELING *p.* 44., qui paullo minus elicuit HERZ *l. c.* PAULIZKY *l. c.*). Longe plus itaque extracti aquoſi, quam ſpirituoſi, licheni huic ineſt. Mucilago eam tenacitatem habet, vt chartam leniter conglutinet (EBELING *loc. cit. p.* 42.). Vncia iſtius dimidia cum olei amygdalarum aequali quantitate trita illud aquae vnciis ſex miſcibile reddit;

item

tem oleum Ricini et Terebinthinae cum aqua combinat, ita tamen, vt haec olea poſt aliquot horas ſuperficiem aquae petant, concuſſione ſubſequente iterum coniungenda. Subigit quoque camphoram, eiusque prout olei Terebinthinae saporem vrentem et olei Ricini amarum mitigat (EBELING *l. c. p.* 42.). Nullae vero partes amylaceae nec glutinoſae euolui poſſunt, quae in farina seminum variorum tamen latent (CRAMER *l. c. p.* 14.). Deſtillatione cum aqua prodit liquidum debiliſſime acidulum et ſubacre (EBELING *l. c. p.* 43. CRAMER *l. c. p.* 22.). Ex iis, quae vehementiori igne eruta, hic nominatim terra martialis, quae exigua quantitate combuſtione comparet, commemoranda (CRAMER *l. c. p.* 25.); pauxillum modo ſalis alcalini fixi ineſt; taceo indiſſolubiles partes (CRAMER *l. c.*).

Ex hisce igitur colligitur, lichenem Iſlandicum fere ad dimidium pondus mucilaginoſas et pauciores partes reſinoſas continere, quae ipſae vna cum mucilagine aqua ſuſpenſae haerent, admiſtas quoque eſſe amaras et blande adſtringentes. Vnde tam nutriendi vi, quam roborandi et antiſeptica excellere iam hariolando patet, id quod vlterius experientia confirmat.

Carnem bubulam infuſum lichenis huius vt alia adſtringentia contra putredinem per tempus tuetur (EBELING *loc. cit. p.* 41.) ad 70 horas vsque (CRAMER *l. c. p.* 26.), itaque paullo debilius quam cortex Peruuianus. Alia experimenta cum ſanguine et bile putrida docent eiusdem vim antiſepticam; quin intra bihorium bilis putrida omnino integritatem ſuam recuperauit (HERZ *Briefe an Aerzte, 2. Samml. p.* 94.).

Alimenti nomine dignum eſſe, vſu apud Iſlandos quotidiano abunde condocemur. Paucis modo verbis eundem ſignificauit BORRICHIUS (in *Act. med. et phil. Hafn.* 1673. *vol.* 1. *p.* 126.). Iam vero nouimus, eam gentem cateruatim cum equis tentoriis et reliquis ad vitam neceſſariis per vnam vel duas hebdomades ſeſe conferre ad loca, vbi creſcit, lichenem hunc colligendi cauſa, quem in faccis equorum dorſo impoſitis reportant. Seruatur plerumque pro vſu intra ſacculum contuſus, dein vlterius in farinam conterendus; alii vero eundem aqua prius ablutum in particulas tenues concidunt (TROILS *Reſa til Island*, *p.* 79.). Eius tonnae duae aequiparantur tonnae vni farinae frumentaceae vi nutriente. Pultem Islandi plerumque

ue inde parant praegreſſa emollitione in aqua er diem, qua ipſe exuitur amaritie, quae ineſt. Haecce puls coquitur in ſero lactis, donec in gelatinam tranſeat, deinque vel calide cum lacte vel rigide cum ſero lactis editur; alii poſt emollitionem in aqua lichenem concidunt, vel ſiccant illum igne vel ſole, quo indureſcat et fragilis fiat, tumque intra ſaccum contuſum lacte coquunt: ita ferculum gratum et facilis digeſtionis beneque nutriens emergit (OLAFSEN *Reiſe durch Island; vol.* 1. p. 86. Conf. de ſapore et ſalubritate iudicium cl. THORREBOW *tilforladelige Efterretninger om Island, p.* 38. et HIÄRNE in *Vet. Acad. Handl. l. c. p.* 172.). Norrlandi (teſte HENR. BENZELIO in HARMENS *Diſſ. de med. Lapponum* inſerta HALLER. *Coll. pract. differt. vol.* 6. *p.* 723.) pulmenta ſic inde parant, quod lichenem bene purgatum aquae calidae iniiciant, quam poſt vnam alteramue ebullitionem abiiciunt, ſuperinfuſa dein frigida aliquoties lauent, tum minutiſſime conciſum lacte decoquant, addito ſub finem pauxillo ſalis et, ſi placet, Cinnamomi. Farinae tantillo addito cum fermento in panem conuerti poteſt, quo tamen Iſlandi non vtuntur (OLAFSEN *l. c.*), et ob amaritiem, ſiue ſimplex maceratio in aqua praecedat nec ne, ingratus eſt et

nigredine quoque displicet (CRAMER *l. c. p.* 54.). Ferri tamen potest, si lichen quater antea coctus parua farinae triticeae quantitate miscetur, sed tum vltra dimidium ponderis lichenis coctione perit (EBELING *l. c. p.* 47.). Tam bene autem lichen more solito paratus nutrit, vt et operariis satisfaciat (OLAFSEN *l. c. p.* 86.). Memorabile nutriendi eius virtutis exemplum exstitit in nouissimo itinere aliquot botanicorum Suecicorum, qui per aestatem a. 1788. Lapponiam adierant. Hi annonae calamitate per Angermanniam septentrionalem et Bothniam occidentalem fere oppressi, famem per quatuordecim dies hoc fere vnice lichene, abundanter ibidem crescente, satiarunt, ita nimirum, vt per noctem aqua praecipue calida macerarentur, et aqua defusa lacte in pultem tenuem coqueretur (*Allmänna tidningar* 1789. *P.* 2. *n.* 43.). In Carniola saginantur eodem sues, vt vix alio cibo magis pinguescant; et equi bouesque macri in ea loca aguntur, vbi solus ille copiose prouenit, vnde intra tres vel quatuor hebdomades pingues euadunt et amissas vires denuo recuperant (SCOPOLI *Ann. hist. natur.* 2. *p.* 111.).

Habent cum hoc lichene alii quidam hoc commune, quod nutritiis particulis scatent, et

vel

l vere hominibus vel brutis in eſcam cedunt. eſcuntur ſcilicet Iſlandi deficiente prima Varie- te hactenus dicta α.) etiam Varietate β.) LINN. ichenis Iſlandici — foliis tenuioribus et criſpio- bus DILL. *Hiſt. muſc. p.* 212. *tab.* 28. *fig.* 112; et ar. γ. EJUSD. *tenuiſſimo* LINN. ſ. Lichene aculeato CHREB. *Spicil. p.* 125. Coralloide tenuiſſimo nigri- ante DILL. *l. c. p.* 113. *tab.* 17. *fig.* 32.; porro Li- ene niuali L. Lichene proboſcideo L. In campis uſſiae Aſiaticae auſtralis populi vitam nomadicam egentes Lichene eſculento (PALLAS *Reiſe d. Rußl. t.* 3. . 760. *tab. Ii. fig.* 4.) vitam aliis deficientibus ſu- entant. Et cui non in mentem veniet, Tarandis er longam hiemem primarium pabulum eſſe Li- henem rangiferinum L., quem, exſuccum licet, ngerunt tam ſalubriter, vt inde pingueſcant. oco tot aliorum, quae annonae charitate infe- ante egeſtati ſubuenire creduntur, maior, quam ulgo fieri ſolet, lichenum ratio merito haberetur.

Videtur cum ſalubritate cibaria lichenis Iſlan- lici pugnare, quod quidam alui deiectiones inde iëri contendant. Huius effati BORRICHIUS (*l. c.*), uantum ſentio, auctor eſt, qui narrat incolas Is- andiae primo vere eundem adhibere ad humores

corpo-

corporis noxios euerrendos, vim autem hanc exſpirare ſenſim eo tempore, quo in victum adhibeatur ſ. aeſtiuo. De recente videtur loquutus fuiſſe, adeo de purgante vi conuictus, vt lichenem hunc *Muſcum catharticum* vocauerit. Ita collocavit TH. BARTHOLINUS decoctum aqua factum inter purgantia (*Med. Dan. domeſt.* Locum in libro non in ſerie, dicendorum rigoroſo non inueni, ſed HALLERUS bis id citat in *Bibl. bot. vol.* 1. *p.* 506. et *Bibl. pract. vol.* 2. *p.* 658.). LINNEUS (*Fl. Suec. p.* 413.) primum aquam, qua infunditur, reiici iubet, ne aluum moueat. Solent amara in vniuerſum eam blande ſoluere, vt non mirum, ſi id quoque a lichene hoc contingeret. Quod id vero ſub eſu vulgari apud Iſlandos non obſeruetur, vel a praegreſſa decoctione et decantatione aquae vſurpatae deriuari poteſt, vel ab additamento lactis, vel etiam a conſuetudine, ſub qua corpus facile contra vires medicamentoſas obduratur. Non vnice, quantum apparet, tenello et verno licheni haec cathartica vis competit, an fortior ſit in hoc, experimentis nondum conſtitit; nec Iſlandi eo fine vnquam lichene hoc hodie vtuntur. Blandam alui laxationem in ſe expertus eſt cel. HIÄRNE (*l. c.*), quum experimenti cauſa pultem tenuem ingereret.

ret. Nec niſi aequalem aluum et facilem ſub
b vſu quotidiano Iſlandi ſentiunt (OLAFSEN *l. c.*
86.). Sub vſu medico a ſe praecepto in qui-
sdam aluum duxiſſe monet cl. MYGIND (SCOPOLI
nn. med. hiſt. nat. 2. p. 112.); id quod ipſemet co-
noui. Quod cl. SCHÖNHEYDER (*Collect. Havn. vol.* 1.
129.) apud infantes quosdam, qui antea morbillis
borauerant, poſt hauſtum decoctum diarrhoeam
bſeruauerit, poteſt ſyrupo ſcillitico addito forſitan
ibui. Contra ea in compeſcendis adeo alui pro-
uuiis hic lichen valet, vt poſtea pluribus indicabi-
ur. Sane non minimum argumentum commendandi
um in morbis hoc eſt, quod aluum non ſiſtit, ſed
pertam mollemque ſeruat, qua in re aliis mucilagi-
oſis, vt Gummi Arabico, radici Salep, quae multis
am obſtipant, haud parum praeferendus.

Ab Iſlandis primam virtutis medicae notitiam
rofectam eſſe probabile eſt, qui ipſi in phthiſi
liisque quibusdam pectoris morbis lichenem magni
aciunt (OLAFSEN *l. c. p.* 86.); ſicuti in Grönlandia
Lichen Grönlandicus (*Flor. Dan. faſc.* 8. *p.* 8. *tab.*
466.) edulis multis in haemoptyſi opem fert.
ORRICHIUS (*l. c.*) iam ſuo tempore pharmacopolis
Danicis notum fuiſſe fatetur. Aliquot annos poſt

ſcilicet

ſcilicet circa a. 1683. cel. HJÄRNE (in *Act. Laborat. chym. tentam.* 6. quod abbreuiatum ſiſtitur in *K. Vet Acad. Handl.* 1744. *p.* 170. *ſqq.*) in haemoptyſi et phthiſi vlceroſa pulmonum, addidit et ſcorbutum, optimo ſucceſſu tentauit, aliosque ad idem beneficium arripiendum excitauit. Iamque a. 1737. (quo edebatur *Flora Lappon.* vid. *p.* 340.) notauit optimus LINNEUS, qui tantis nixibus applicationi rei herbariae in vitam communem operam dabat, plures phthiſicos iuſculo ex hoc lichene coctо ſe per longum tempus ſuſtentaſſe absque incommodo et fere absque manifeſto laxationis alui effectu. Sed neſcio, quae obliuio vel torpor practicorum mentes tanta annorum intercapedine obſederit, vt medelam morbi, in quo nihil probabilis vſus intentatum relinqui debet, non curarent, forſitan vana purgantis fortioris ignominia abſterriti. Reſuſcitauit tandem memoriam eius meritiſſimus multiplici nomine SCOPOLI (*Ann. hiſt. nat.* 1. 1769. *p.* 112. et *Ann.* 2. *p.* 141.), euulgato tam a cl. MYGIND, quam a ſe ipſo, in morbis quibusdam ſucceſſu notato. Iam vero nemo facile medicorum in noſtra Europa exiſtit, cui non praeſtantiam eius explorandi occaſio ſuppetiiſſet.

Celebrem

Celebrem potiſſimum eum reddidit praeco-
ium in phthiſi eaque pulmonum, nec modo effi-
aciam ſuam prodit ſub minis variis phthiſeos ſub-
equuturae, ſed et vera exſcreatione vel pituitae vbe-
ioris vel puris contingente. Phthiſeos quidem
rigo non ab omnibus medicis, qui caſus pecu-
iares memoriae prodiderunt, declarata exſtat; at-
amen a non paucis. Aliquando ſputa purulenta
aemoptyſeos praegreſſae fuerunt ſequela, attamen
mnino ſanata (SCOPOLI *Ann.* I. *p.* 115. 116. PAU-
IZKY 2. *Samml. p.* 104.). Hinc deuicta haemoptyſi
d roborandos pulmones egregie lichen confert,
t vel ipſe aliquoties expertus ſum; imo eadem
hthiſin comitante (HERZ *Briefe an Aerzte, vol.* 2. *p.*
8.). Quin in haemoptyſi magis ab atonia pulmo-
num, quam diatheſi inflammatoria (quae ſi praeſto
ſt, plethora et febris antiphlogiſticis prius minui
debet) dependente, egregius (HERZ *l. c.* CRAMER *p.*
38. *Caſ.* 4. 5.). Aliquando fomes venereus in
hthiſi ſubeſt, quo caſu connubium lichenis Iſlan-
dici cum mercurio dulci obicem malo ponit (TODE
n *Collect. ſoc. Havn. vol.* I. *p.* 174.): ſaltim ſolatium
uius generis phthiſicis lichen affert vitamque pro-
ongat (TROMSDORFF *Diſſ. cit. p.* 14.). Quidni vero
n qualibet alia acrimonia metaſtatice ad pectus
conuerſa

conuerſa et ad phthiſin vellicante, vt arthritica, ſcorbutica, obtundendo acre et corroborando pulmonum per tuſſim relaxatas fibras, prodeſſet. Ita quae morbillis absque praeuia pulmonum inflammatione ſucceſſit tuſſis cum exſcreatione purulenta et reliquo phthiſicorum ſymptomatum ſatellitio hocce auxilio apud plures infantes deuicta (SCHÖNHEYDER *l. c. p.* 128.). Notiſſima ſunt ſubdola et ſpecie lenitatis fallentia phthiſeos initia, quibus tamen tempeſtiue obuiam ire omni cura ſagacior quilibet enititur. Prodromorum ſignorum conſuetiſſimum, tuſſis pertinacior, et haud raro cauſa antecedens erupturi mali, felici auſu ſaepe lichene hocce tollitur, etiamſi inueterata (SCOPOLI *p.* 116. *ſq. Obſ.* 10. 11. 12. CRAMER *Diſſ. p.* 35. *Caſ. tres*). Conſenſuali aliquando ex ventriculi vitio enaſcitur inquilinum pulmonum; quodſi prius infeſtari arguitur, nonniſi repurgato antea ventriculo ad lichenem cum ſucceſſu proceditur (STOLL *Rat. med. P.* 2. *p.* 324.). Sputa aliquando comitantur tuſſim foetida, viridia et ſubpurulenta, attamen inde conticuit (HERZ *loc. cit. p.* 73. *ſq. Caſ.* 7. 8. 9.). Sic et tuſſim poſt morbillos ſuperſtitem conſopiuit (HERZ *l. c. p.* 79.). Non minus catarrhus inueteratus, qui ſaepe in phthiſin tranſit, eo diſcutitur (TROMSDORFF

)ORFF *loc. cit. p.* 16. EBELING *l. c. p.* 52.). Phthiſi lceroſa affectos plures longe lenimen inde et toerabiliorem vitam lucrari, quam perfectam ſanaionem, quis mirabitur? in incipiente plus ab eo uxilii ſperari poteſt (CRAMER *l. c. p.* 39. 42. WENDT *Nachricht v. Erlang. Inſtit. clin.* 5. 6. *p.* 56.). Subnde aegri oſcitantia vel vitium curationem ambiguam reddidit (CRAMER *p.* 47. 49. *Obſ.* 10. PAULIZKY *l. c. p.* 26.). Sed aeque verum eſt, aliquos uppuratos liberaliori et protractiori eius vſu omnino anari (CRAMER *l. c. p.* 49. *ſq. Obſ.* 11. 12. PAULIZKY , *c. p.* 26. *ſq.* 28.).

Aſt conſiderandum iam pretium eius ſingulare in phthiſi pituitoſa conſpicuum. Progignitur lla ſubinde ex praegreſſa febre bilioſo pituitoſa, quo caſu lichen hic egregiam opem fert (STOLL *Rat. med. P.* 2. *p.* 301. PAULIZKY 2. *Samml. Caſ. p.* 98.). In vniuerſum laxitati et imbecillitati pulmonum egregie medetur, et inundationi eorum ex ſeroſa colluuie (STOLL *l. c. P.* 1. *p.* 209. PAULIZKY 2. *Samml. p.* 94. et caſus adiecti *p.* 95.). Idem n ſpuria phthiſi, quam ſanat equitatio, vires exercet non mediocres, prout ſaepe pleuritidem aut peripneumoniam ſpuriam ſeroſam et pituitoſam

(STOLL *l. c.*) ſanat, nunquam veram. Culpatur etiam in pleuritide inflammatoria chronica, in qua ſputa cocta non purulenta ſed puriformia reiiciuntur, qualia in catarrho concocto, nempe ex lichene materia in hoc morbo ſcreatu reiicienda ſupprimitur et pectoris moleſtiae augentur (ID. *l. c. p.* 117.). — Depraedicandus praeterea in phthiſi a ſuppreſſione fluxus menſtrui emergente et in ſcorbutica (HERZ *l. c. p.* 98.).

In hisce dictis morbis mitigat tuſſim, reſpirationem liberiorem reddit, lenit febrem, ſputa corrigit, cibi appetitum auget, digeſtionis praeſidia reſtaurat et vires totius corporis erigit, ſudores et diarrhoeam colliquatiuam coërcet, et nutritiis particulis ita corpus replet, vt loco maciei priſtinae pinguem habitum induat. Qui non ſanantur mali vehementia, horum tamen conditionem tolerabiliorem reddit, et vitam protrahit. Tuberacula tenacia ſi pulmones obſident, nulla ſpes auxilii a lichene capi poteſt, attamen non nocet (PAULIZKY *l. c. p.* 32. item 2. *Samml. p.* 108.).

Fuit quoque hic lichen in aliis viſcerum exvlcerationibus tentatus, nimirum in vlcere renum (QUARIN *Method. med. inflammat. p.* 209.), item in vlcere

lcere veteri (MOHRENHEIM *Beob. chir. Vorf. vol. 2.* 132.); ſed hactenus caſibus ſingularibus, nec ne aliorum iuncto auxilio.

Peculiarem commendationem in diarrhoea eretur. Virtus lichenis hoc in profluuio nec in landia ignota eſt, nam mulier ibidem diarrhoeae onoxia quotannis, quum eadem afficeretur, ean- em cum euphoria inſtar cibi ingeſſit (OLAFSEN *c. p.* 87.). Succeſſit in diarrhoea epidemica, qua fantes corripiebantur, praemiſſa alui purgatione ROMSDORFF *loc. cit. p.* 17.). Iuuat in diarrhoea uturna, quae ex relaxatione inteſtinorum pro- iſcitur (PAULIZKY *Beobacht. 2. Samml. pag.* 94.); iam aliis fruſtra adhibitis (HOFFM. *Diſſert. de lichen. u, Sect.* 1. *p.* 33.).

Dyſenterias quoque compeſcit. Eius rei ex- erimenta capta in dyſenteria epidemica poſt prae- um euacuantium vſum, longeque plus praeſtitit, iam gummi Arabicum (TROMSDORFF *l. c. p.* 17.). onducit autem in hoc malo, ſiue deiectiones al- nae cruentae ſiue mucoſae tantum exiſtant, vt ffecerit euacuatis prius ſordibus lichenem hunc hibere, miſtum aliquando pro rei conditione ox cum opio mox cum tinctura Rhei (HERZ *l. c.*

a p. 81 *ad* 91.). Adſunt quoque exempla, in dyſenteriis purulentis eum valuiſſe, ſed abfuerunt tum febris hectica et ſigna metaſtaſeos ad pectus (PAULIZKY 2. *Samml. p.* 94.).

Deuictis febribus ad roborandum et reſarciendum corpus ieiunio, euacuantibus et ipſa febri conſumente vi emaciatum, vix aptior, praecipue ſi pulmones laborauerint, videtur alia medela lichene Iſlandico. — Ita in tabe qualicunque ſine febre vel atrophiis plurimum poteſt nutriente et tonica ſua vi (HERZ *l. c. p.* 99.). Veneris ignicu los eo ingeſto accenſos in torpidis, bina exempla memorantur (CRAMER. *Diſſ. p.* 52.).

Efficacia eius in ſcorbuto (HJÄRNE), rachitide (MYGIND apud SCOPOLI *Ann.* 1. *p.* 113.), diabete (HERZ *l. c. p.* 100. PAULIZKY *l. c.* 2. *Samml. p.* 98.) fracturis (BREYN. in *Miſc. nat. cur. Dec.* 1. *Ann.* 3. *p.* 439.), nondum ſatis confirmata.

Duplici modo aegris vulgo ſolet praecipi lichen Iſlandicus, ſcilicet in decocto, parato vel aqua vel lacte. Lac praeferendum quidam duxerunt, vt amarities nonnihil reconderetur; forſitan et ipſo menſtruo lichenem morbo conſentaneum tanto magis

magis arbitrati sunt. Cll. MYGIND, SCOPOLI (*Ann.* 2. *Casus varii* et *p.* 118.), FRITZE (*Med. Annal. tom.* 1. *p.* 210.) pluresque alii lacte vsi sunt. Tenacitate vero sua molestum euadit decoctum lacteum, et grauat ventriculum, nec tam facile videtur vasa lactea transire (SAGAR *Syst. morb. symptom. p.* 135.), nisi longior coctio vitetur (PAULIZKY 1. *p.* 33.), vel dilutius praebeatur. Placet vncia vna lichenis cum tanta copia lactis cocta, vt in colatura supersint vnciae sedecim. Aptius decocto aquoso pauxillum lactis pro corrigendo sapore adiicitur (WENDT *instit. clin.* 5. 6. *p.* 55.), licet et sit, qui connubium ingratius decocto solo aquoso putet (PAULIZKY 1. *v.* 33.). Non diu tamen decoctio cum aqua protrahenda, nam eo perit amarities et vappidum decoctum euadit, et ob abundantiorem, quae tum contingit, mucilaginis euolutionem difficilius in minora vasa transmeat (QUARIN *Animaduers. pract. p.* 82.). Facilius fertur decoctum tenuius e. c. ex lichenis Island. vncia vna et aquae vnciis sedecim, donec remanserint duodecim, coctis, addita post colationem absque violenta expressione dulcedine quadam, vt melle, vel saccharo, vel syrupo quodam, e. c. amygdalino. Si non tam amaritiei, quam mucilaginis ratio habeatur, posset dimidia

quantitas lichenis sufficere, modo expressio fortior accedat. Alia formula est haec: ex lichenis Islandici vncia vna per dimidiam horam cocta in aqua communi, radicis Liquiritiae drachmis tribus per $\frac{1}{8}$ horae partem infusis, quorum colatura vnciarum quatuordecim exhibeatur (QUARIN *loc. cit. p.* 332.). Sapidius quoque redditur decoctum tantillo Succolatae addito (HOFFM. *Dissert. l. c. p.* 33.). Facile adsuescunt aegri amaritiei primis diebus ingratae, tanto magis, quum robur ventriculi et totius corporis inde restaurari sentiant; quin placarii breui palatum pauxillo sacchari capto deprehendi. Etiam decoctio lichenis in sero lactis dulci, in iusculo pulli gallinacei vel vitulino, non valde ingrata est (PAULIZKY 2. *p.* 111.). Saepe per diem vnciam vnam vel sesquialteram lichenis consumere opus est. Omni bihorio cyathus vnus vel dimidius decocti lactei vel aquosi ingeratur. Et continuatio per plures hebdomades vel in inueterato malo menses requiritur. Sed plerumque breui post lenimen sentitur. Sunt qui pultis instar, cum lacte coctae, illum capiunt, et vel sic, etiamsi alia vomitu reiicerentur, eum probe tulerunt (BERG *M. m. p.* 858.). In puluere captus taedium parit. Raro extractum eius aquosum aqua solutum datur (Vid.

CRAMER

CRAMER *l. c. p.* 41.), quod ventriculo moleſtum pronunciatur (PAULIZKY 2. *p.* 111.); vel et extractum ſpirituoſum (CRAMER *l. c.*). Infuſum non magnam vim poſſidet.

Nimium deſideraretur ab hocce remedio ſi quolibet caſu ab eodem vno falus exſpectaretur. Interpolanda contra ea vel miſcenda ſubinde alia efficacia. Commoda reſoluentia ſaepe vna requiuntur. Saepe connubium cum radice Polygalae in phthiſi opportunum (COLLIN *Obſ. circa morbos*, *P.* 2. *p* 169. STOLL *Rat. med. P.* 2. *p.* 324.). Item multis miſcela lichenis cum cortice Peruuiano profuit (QUARIN *Animadv. pract. p.* 81.). Praefuit aliquando, iungere illum cum herba Hyperici et Tuſſilaginis in decocto aquoſo (FRITZE *l. c.*). In morbo diuturno ſaepe opus eſt, mutare formulas ad taedium ex longo medicaminis vſu fallendum.

Ad hiſtoriam huius lichenis completiorem reddendam addo paucis illo pannum laneum colore profunde luteo tingi, ſi hic fragmentis lichenis conſperſus in cortina ferrea coquitur; Iſlandorum experimento (OLAFSEN *l. c. p.* 87.). Color ruber inde hactenus non potuit parari (CRAMER *p.* 56.); attamen addita ſolutione ſtanni armeniaco

ceruinus (HOFFM. *Diff. cit. p.* 35.). Extractum aquosum pigmenti bruni non ſpernendi loco ad colorandam chartam rudiorem eſſe poteſt.

563.

Pharm. PVLMONARIAE ARBOREAE ſ. MVSCI PVLMONARII QVERCINI *Herba.*

Lichen pulmonarius; foliaceus laciniatus obtuſus glaber, ſupra lacunoſus ſubtus tomentoſus LINN. *Syſt. veget. p.* 1612. Lichenoides pulmoneum reticulatum vulgare DILL. *Hiſt. muſc. p.* 212. *tab.* 29. *fig.* 113. Pulmonaria reticulata HOFFM. *pl. lichenoſ. vol.* 1. *faſc.* 1. *tab.* 1. *p.* 4. Depicta etiam exſtat in REGNAULT *Botan.* La Pulmonaire de Chêne. Innaſcitur truncis arborum aetate prouectarum inprimis Quercuum et Fagorum. In Sibiria et in Abietibus prouenit (GMELIN *Reiſe durch Sibirien, tom.* 3. *p.* 426.). Qui vulgaris in pharmacopoliis eſt, Quercui inhaereſcere conſueuit, vnde forſitan pars virtutis deriuanda.

Integer lichen vſurpatur. Sapor mucidus ſubadſtringens, et nonnihil acris, maſticatione molleſcens. Sibiricus amarus. Ex lichenis huius vn-

ciis

iis quatuor extractum aquosum primum euoluitur uantitate drachmarum sex cum scrupulis duobus, ıbamarum et subacre. Ex eodem lichenis ponere autem obtinetur extracti resinosi primi, altero aullo magis amari, vncia dimidia (CRAMER *Diss. de chene Island. p.* 10. Conf. et GEORGI in *Act. acad. . Petropol.* 1779. *P.* 2. *p.* 282. *sqq.* vbi plura experienta chemica). Coctione emergit iusculum mucilaginosum. Mucilaginis plus inest licheni Islandico, quam huic. Solutio vitrioli martis colore adio vel pallide liuido infusum eius tingit (CRAER *l. c. p.* 21.).

Tanta amarities inest licheni pulmonario Sirico, vt condiendae cereuisiae in patria loco upuli inseruiat (GMELIN *l. c.*). Iam quum praer amaritiem simul mucilaginem complectatur, is ltim propius ad Lichenem Islandicum L. virtutius accedere videtur. Noster omnino tam ob arciorem mucilaginem quam ob amaritiem minus anifestam efficacia inferior est Islandico dicto. ttamen a multis olim suppares illi vires tributae, ominatim in pulmonum affectionibus variis, haeioptoë, exulceratione pulmonum, tussi sicca, tabe MATTHIOLI *Comment. in* DIOSC. ed. C. BAUH. *p.* 732.

CAESALP. *de plant. p.* 602.). Contra tuſſim pecudum vehementiorem ruſtici ſaepe nec ſine ſucceſſu eum adhibent (LINN. *Amoen. acad. vol.* 7. *p.* 383.), praecipue in tuſſi ouium. Forma commodiſſima eſt iſta decocti, ſed placuit et puluis, quo ad drachmam vnam quater de die capto haemoptyſis poſt plethoram imminutam conticuit teſte SCOPOLI (*Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 102.), cui ſaepius profuit. Idem puluis, doſi drachmae vnius in forti infuſione lichenis ſaccharo cando edulcata per duas vel tres hebdomades mane et veſperi captus, pluries tuſſim inueteratam diſſipauit recentiori experimento (WILLEMET *Lichenographie econ. Sect.* 1. *p.* 18.).

In ictero eximiam vim ſaepe exſeruit (LINN. *l. c.* WILLEMET *l. c.*), cuius exemplum notabile exſtitit foeminae per biennium ictericae, ſed decocto eius cum cereuiſia ſecundaria facto ſanatae (BREYN. in *Miſc. nat. curioſ. Dec.* 1. *ann.* 3. *p.* 441.).

Rarior vtique in re medica hodie, quam meretur.

In Angliae ditione Herefordſhire tibialia lanea eius ope tinguntur colore fuſco, idque fit ſolum decoctione eorum lichene farctorum in aqua (DILL. *Hiſt.*

Hiſt. muſc. p. 213.). Alii addunt decocto in hunc nem vitriolum viride; ope autem ligni Campeſcani olor brunus, decocto lichenis huius et vitrioli viridis is laneis impertitus in nigrum mutatur (CARTHEUS. *Wahrnehm. z. Nutz. verſch. Künſte u. Fabr. p.* 98.).

564.

Pharm. MVSCI CVMATILIS *Herba.*

Lichen aphthoſus; coriaceus repens lobatus obtuſus planus, verrucis ſparſis, pelta marginali adſcendente LINN. *Spec. pl. p.* 1616. Lichenoides digitatum laete virens verrucis nigris notatum DILL. *Hiſt. muſc. p.* 207. *tab.* 28. *fig.* 106. Peltigera aphthoſa HOFFM. *pl. lich. vol.* 1. *faſc.* 1. *tab.* 6. *fig.* 1. *p.* 28. Cfr. et icon *Fl. Dan. tab.* 767. *fig.* 1. Alga terreſtris in ſyluis ſterilibus aceroſis habitans.

Hodie vix vllibi pharmacopolium occupat. d LINNEI (*Mat. med.*) mentem odor illi teter mehiticus competit. Inſigni vehementia aluum purat (ID. in *Amoen. acad. vol.* 7. *p.* 384.). Quae vis ominatim infuſo aquoſo adſcribitur (*Fl. Suec. p.* 18.). Decocto eius a vetula per aliquot dies blato expulſae ſunt vomitione in ancilla ruſtica, rminibus, dolore ventriculi, vomitu rel. excruciata,

ciata, aliquot laruae muſcae tenacis L. (LINN. *Am. acad. vol.* 2. *p.* 62.). Alibi id cum magna vi lar varum phalaenae pinguinalis L. vomitu cum alu purgatione iuncto contigiſſe legitur (*Amoen. ac. vol.* 7. *p.* 304. *Syſt. nat. vol.* 1. *p.* 882.). Nouiſſimis expe rimentis vis anthelmintica confirmatur, quum pul veris eius grana duodecim veſperi et mane per ſe vel octo dies infantibus exhiberentur, raroquo ſpem hic lichen fefellit (WILLEMET *Lichenographi econ. Mem.* 1. *p.* 22.).

Infuſum eius lacte paratum a ruricolis Vplan diae infantibus, qui aphthis laborant, praebetu bono euentu (*Fl. Suec. l. c.*).

565.

Pharm. MVSCI CANINI *Herba* vel LICHEN CINEREVS TERRESTRIS Ph. Edinb. Lond.

Lichen caninus; coriaceus repens lobatus obtuſus planus, ſubtus venoſus villoſus, pelta marginali adſcendente LINN. *Spec. pl. p.* 1616. Lichenoi des digitatum cinereum, lactucae foliis ſinuoſis DILL. *Hiſt. muſc. p.* 200. *tab.* 27. *fig.* 102. De pictus praeterea in *Fl. Dan. tab.* 767. *fig.* 2. Ter reſtris inter muſcos.

Recens

Recens ſitum redolet, nec exuitur hocce odore iamſi ſiccatus. Sapor mucidus et leniſſime acris. xtractum aquoſum octauam modo ponderis par- m conſtituit, odorem fungoſum ſpirat et fere in- pidum eſt, ad explorationem cl. LEWIS (*M. med.* . 351.). Sed cl. CARTHEUSER (*Diſſ. de lichene cine- o terreſtri, p.* 8.) dimidium ponderis obtinuit, il- idque Vuluariam olens, ſaporis initio dulcis, dein utem amaricantis atque acris, piperis fere in mo- um. Vterque conuenit in eo, quod ſpirituoſum xtractum longe parcius inſit; alter tamen $\frac{1}{37}$ modo otius ponderis computat, et inſipidum fere pro- unciat (LEWIS), alter $\frac{1}{12}$, cui ſaporem modice crem et leniter amaricantem tribuit (CARTHEUSER). Quae fortiori igne euocantur nihil de natura eius luſtrant, a cl. MEAD (*Oper. medic. ed. Gott. tom.* 2. . 126.) tamen propoſita.

In rabie canina et hydrophobia arcenda inſtar pecifici in Anglia olim celebratus. Succeſſiſſe fe- untur experimenta in canibus bene multis Ducis oboracenſis ex alio rabido commorſis (ROBERT MO- AY in BIRCH'S *Hiſt. of the R. Society, vol.* 2. *p.* 492. t *vol.* 3. *p.* 19.). Sed et tranſiit res ad homines. d diiudicandum eius pretium oportuit ſolo hocce

lichene

lichene vti, ſed alia varia ſimul in auxilium capta: quae iuncta vtinam conſtanter opem commorſis ferrent! Placuit connubium huius lichenis cum pipere, pulueris antilyſſi nomine, cuius ab auunculo inuenti vſum cum reliqua curationis ratione GEORGIUS DAMPIER deſcripſit primus, prout in hominibus aeque ac canibus et pecoribus adhibenda eſt, prolixius in litteris ad fratrem GUILIELMUM DAMPIER, nauigatorem celebrem a. 1697. exaratis, (quae inſertae auctoritate cl. HANS SLOANE, tum ſecretarii Soc., exſtant in *Phil. Tranſ. vol.* 20. *p.* 49.). Aequale DAMPIERUS pondus vtriusque adhibuit teſte SLOANEO, doſi integra ſcrupulorum quatuor (*l. c. p.* 52.). MEADII ſuaſu locum obtinuit in *Pharmacopoea Lond. a.* 1721; quin ipſe tantum eius efficaciae tribuit, vt profiteretur publice per plus quam triginta annos millies eo vſum fuiſſe, nec in alio quodam morbo aeque certum remedium ſibi conſtare, modo ante hydrophobiam exhiberetur (*l. c. p.* 119.). An toties ipſe malum ſcrutatus medelam illi attulit? anne potius alii ſaepius euentum fauſtum illi narrauerunt? an contra numerum aegrorum certum pro incerto ad practicorum bene multorum non ſatis laudabilem morem, ſignificauit? nonne ſubinde vulnus veneno caruit,

ruit, quod pro venenato habitum fuit? nonne binde ſociata plurium adminiſtratio praeſtitit, iod puluis antilyſſus ſolus praeſtare non valuit? . ſaltim concludi ex eius effato poterit, pluries to ſuo illum reſpondiſſe. Iſte curam aliquando lneris habuit, illud apertum diu ſeruando mer- rio praecipitato rubro cum vnguento Baſilici ixto, aliquando illam neglexit, non opus eſſe smodi ſeueritate arbitratus. Vena in brachio ſta puluerem adminiſtrauit ex drachma vna li- enis huius et drachma dimidia piperis nigri atuor continuis diebus mane cum dimidia men- ra lactis vaccini. Adiunxit balneum frigidum ntis vel fluuii omni mane per menſem, dein r alios quatuordecim dies ter quauis hebdomade. llendo lotium praecipue vim ſuam exercere dicauit. En eiusdem methodum; de cuius prae- ntia ciuium eiusdem ſententia valde variat. JO. LLER ſubſcribit liberaliter pulueris efficaciae ex opria aliorumque experientia (*Phil. Tranſ. vol.* 4. 272.). Multos fruſtra eundem ingeſſiſſe que- ur cl. JAMES (*Treatiſe on canine madneſſ. p.* 227.), os tamen ſibi obuios recuperaſſe inde ſalutem erit, ita vt inconſtantiae tantummodo eum ar- at. Multum quoque tribuit illi cl. LAYARD (*on*

the

the Bite of a mad dog, p. 73. ſq.), ſed ſi in hiſtorias concinnatas inquiras, alia commoda non fuiſſe excluſa deprehendes. Fauet illi caſus, a cl. BÖNNECKEN (in *Fränk. Samml. vol.* 1. *p.* 494.) de infante in manu commorſo recenſitus. Item in quinque hominibus ſe tentaſſe ex voto exponit puluerem doſi ſcrupulorum quatuor cl. WILLEMET (*Lichenogr. p.* 24.). Aſt aduerſatur praeconio puer, qui per quadraginta dies mane et veſperi puluеris drachmam ingeſſerat, et decies maris balneo ſeſe immerſerat, ſed nihilominus tamen poſt novendecim menſes hydrophobus periit (*Med. Eſſays of Edinb. tom.* 5. *P.* 2. *p.* 984.) Ita deſtituit WERLHOFIUM (WICHMANN *Diſſ. de venenis, p.* 33.) euentus, licet, vt facile a tanto viro praeſumi poteſt, ſollertiae nihil abfuerit. Et in Anglia iam fere omnem fidem hoc remedium amiſit (*Chirurg Pharmacy, p.* 86. 165.).

Omiſſus igitur PULVIS ANTILYSSUS ex nouiſſimis Pharmacopoeis Britannicis, qui olim *Ph. Lond. p.* 86. et *Ph. Edinb. p.* 71. locum obtinuerat. Memoriam rei adhuc ſeruat *Ph. Wurt. p.* 145.

566.

566.

Pharm. MVSCI PYXIDATI *Herba.*

Lichen cocciferus; ſcyphifer ſimplex integerrimus, ſtipite cylindrico, tuberculis coccineis LINN. *Spec. pl. p.* 1618. Coralloides ſcyphiforme tuberculis coccineis JO. JAC. DILLEN. *Hiſt. muſc. p.* 82. *tab.* 14. *fig.* 7. JO. BAPT. JOS. DILLEN. *Diſſert. de lichene pyxid. fig.* 3. In ſyluis ſterilibus et in truncis putreſcentibus arborum.

Lichen pyxidatus; a. *ſimplex* WEISS *Pl. crypt Gott. p.* 84. Lichen coralloides caule ſimplici pyxidato nudo, marginibus integerrimis SCOP. *Flor. Carn. p.* 86. *n.* 5. A LINNEO non notatus. Icon: JO. BAPT. JOS. DILL. *Diſſert. de lich. pyxid. fig.* 1. (in qua tamen margo non integerrimus, ſed crenulatus). Statio eadem.

Lichen pyxidatus; ſcyphifer ſimplex crenulatus tuberculis fuſcis LINN. *Spec. pl. p.* 1619. Lichen pyxidatus b. *tuberculatus* WEISS *l. c. p.* 83. Coralloides ſcyphiforme, tuberculis fuſcis DILL. *Hiſt. muſc. p.* 79. *tab.* 14. *fig.* 6. Statio eadem.

Auctore LINNEO (*Mat. med.*) priorem ſpeciem praepoſui. Alii officinis deſtinant reliquas. Eſt

qui Licheni fimbriato L. (DILL. *Hiſt. muſc. pag.* 84. *tab.* 14. *fig.* 8. 9. JO. BAPT. JOS. DILL. *Diſſert. de lich. pyxid. fig.* 2.) virtutem medicam praecipue tribui narrat (VOGLER *Diſſ. de muſc. et alg. p.* 31.), neſcio, qua auctoritate. Tanta inter hosce et reliquos lichenes ſcyphiferos affinitas obtinet, vt pro varietatibus quidam habuerint, quos DILLENIUS et LINNEUS ſpecies faciunt, quin in vno eodemque indiuiduo formae ſcyphorum obſeruatae, alias diuerſis ſpeciebus tribui ſolitae (HAGEN *Hiſt. lich. p.* 115.). Tanto igitur minus vitium committi poteſt ſubſtituendo alterum alteri dictorum lichenum pro vſu.

Titubantem Muſci pyxidati officinarum in medicina famam ſuſtinent noua aliquot experimenta; vnde non dubito eius in hoc medicaminum recenſu mentionem facere. Sub HERBA praeter ſcyphos, floris vices agentes, intelliguntur foliola ſuberecta approximata glauco viridia ſpeciem ceſpitis formantia.

Sapor initio herbaceus, dein manifeſte amarus, odor aliquantum ingratus. Silentio tranſiens quae deſtillatione ſicca elicita (JO. BAPT. JOS. DILL. *Diſſert. cit. p.* 24.), commemoro modo, aquam deſtillatam ingratum odorem inſtar lichenis ipſius prae ſe ferre, ſaporem

ſaporem autem amaricantem; decoctum mucilagi-
nem deiicere ſaporis amareſcentis (*l. c.*), lichenis
pyxidati vncias quatuor extracti aquoſi primi largiri
drachmas tres; tincturam ſpirituoſam eſſe valde ama-
ram; ex vnciis lichenis quatuor extracti ſpirituoſi pr.
nodo drachmam vnam emergere; vncias lichenis
quatuor largiri cinerum vnciam dimidiam cum drach-
mis duabus; vitrioli martis ſolutione infuſum eius
fuſcari; adſtrictionis vim in carnem exſerere cortice
Salicis efficaciorem, ſed debiliorem Thea bohea
(*Diſſ. cit.*). Mucilagine, quae ineſt, nutriendi vim,
et amaritie et adſtrictione roborandi efficaciam
exſerere, facile ex dictis cognoſcitur.

Aſt in tuſſi conuulſiua ſpecificam aliquam po-
teſtatem exercere, nonniſi practicis experimentis
euinci poteſt. In Anglia primum hocce nomine
nclaruit. WILLISII (*de medicamentor. operationibus*,
. 62.) tempore familiare in dicto morbo ibidem
emedium fuit. Commendat illum ipſe in puluere,
ta vt muſci pyxidati drachma vna cum ſacchari
crupulo vno mixta bis de die caperetur, item
decoctum eius vel lacte vel aqua factum ad drach-
nam vnam pro vna doſi; ſyrupum quoque deprae-
licat ex decocto eius ſaturato paratum. Quibus-

dam cereuiſia tenuis pro menſtruo placuit ſicque vel alio vehiculo catarrhum pertinacem leniri vel ſanari legitur (RAII *Hiſt. pl. tom.* 1. *p.* 113.). HUXHAMUS (*Oper. ed.* REICHEL. *vol.* 1. *p.* 100.) vero, ſi quid valeat, id praeſtare arbitratur vi adſtringente adeoque corroborante, qua in re cum WILLISII iudicio congruit. Non plane ſpernit vim ſpecificam in tuſſi conuulſiua cl. THEOD. FORBES (*Diſſ. de tuſſi conuulſ. Edinb.* 1755. in *Gött. Anz.* 1756. *p.* 31.). Noſtro vero tempore praeprimis in experimentis de hac virtute capiendis ſollers cl. VAN WOENSEL fuit, cuius curae Petropoli quadraginta pueri quinque vel ſeptem annorum commiſſi erant, tuſſi conuulſiua dira correpti; iſte reliquis fruſtra tentatis decoctum lichenis huius ſyrupo Menthae mixtum doſi duarum vnciarum exhibuit. Mitius affecti intra hebdomadem, grauius nonniſi poſt duas hebdomades conualuerunt; nec niſi vnus tabe periit (*Hiſt de la Soc. R. de Medecine, vol.* 2. *pag* 295.). Pari fortuna foemina honoratior, tuſſi ſicca cum pituitoſo ſcreatu diu tentata, lichenem ingeſſit (*l. c.*). Moguntiae decoctum eius tam cl. JO. BAPT. JOS. DILLENIUS quam ill. STRACK in tuſſi pertinaci phthiſique egregio ſucceſſu exhibuerunt, de quo hiſtoriae per partes enucleatae exſtant (DILL. *Diſſ. cit.*

Caſ.

Caſ. 1–4. *p.* 39. *ſq.*). Quindecim vltraque caſibus aetatur cl. WILLEMET (*Lichenographie Mem.* 1. *p.* 27.), ſe decocto, edulcato Eryſimi ſyrupo, et ad tres vncias dato, tuſſim inueteratam ſedaſſe, qui et n tuſſi hyſterica laudat. — En igitur vires iſtis ichenis Iſlandici analogas.

567.

Pharm. ROCCELLAE *Herba.*

Lichen Roccella; fruticuloſus ſolidus aphyllus ſubramoſus, tuberculis alternis LINN. *Spec. pl. p.* 1622. Fucus marinus Roccella tinctorum C. B. Coralloides corniculatum faſciculare tinctorium fuci teretis facie DILL. *Hiſt. muſc. p.* 120. *tab.* 17. *fig.* 39. Alia imago: REGNAULT *Botan.* Orſeille, in eadem tabula, quae repraeſentat La Coralline de Corſe, *d.le.* Innaſcitur copioſiſſime rupibus inſularum quarundam Archipelagi (TOURN. *Voyage du Levant, vol.* 1. *p.* 89.), cui dicitur Lichen Graecus Polypoides tinctorius; item inſularum Africae nonullarum occidentalium, praecipue Canariarum et Capitis viridis. Creſcit et in inſula Magdalaenae, Senegaliae proxima, in littore Mauritaniae, Sicilia, inſula Elba.

Vt fidem supra (*Vol.* 4. *p.* 144.) datam liberem, quaedam de hoc lichene subiungere oportet ob colorem coeruleum, Lacmus, et medicis notatu digniſſimo. Πουτιον φυκος THEOPHRASTI (*Hiſt. plant. lib.* 4. *c.* 7. *ed.* STAPEL. *p.* 403.), Φυκος θαλασσιον DIOSCORIDIS (*lib.* 4. *c.* 95.), Phycos thalaſſion PLINII (*Lib.* 26. *c.* 10. *L.* 32. *c.* 27.). Saepe huic Lichen fuciformis LINN., praecipue in Canariis reperiundus admiſcetur (DILL. *l. c. pag.* 169.). Non latuit veteres vſus tinctorius, in commune autem commodum in Europa, quantum apparet, modo Florentinorum ſollertia ineunte ſeculo decimo quarto tractus, poſtquam eius primam cognitionem vna cum lichene ipſo ex Oriente hauſerant. Dein detectis inſulis Canariis commodius viſum, ex iſtis Roccellam petere. In iis, qui poteſtati regis Hiſpaniae ſubſunt, ad reditus regios pertinet. Item hodie largus eius commeatus ex inſulis Capitis viridis fit. Mercatores tamen nec hodie omnino negligunt alias terras, in quibus prouenire ſupra indicaui. Tinctores lichenem non integrum coëmunt, ſed in paſtam ſubactum (Orſeille en pate Gallis), quae ſi ſicca eſt terram obſcure violaceam refert, ſparſim maculis albidis diſtinctam. Quomodo haec paſta paretur, IMPE-

RATI

RATI (*Hiſt. nat. lib.* 27. *cap.* 9.) et MICHELI (*Nov. plant. gen. p.* 78.) indicarunt, ſcilicet maceratione pulueris Roccellae in lotio, addita Soda. Hac tinctura ſericum et lana imbuuntur ad colorem purpureum obtinendum. Sed et alii praeparationis modi exſtant (Conf. WILLEMET *Lichenograph. econ. p.* 31.).

Quae de praeparatione pigmenti coerulei Lacmus ope huius lichenis innotuerunt, ſupra iam (*Appar. med. vol.* 4. *p.* 144.) expoſui.

568.

Pharm. MVSCI ARBOREI *Herba.*

Lichen plicatus; filamentoſus pendulus ramis implexis, ſcutellis radiatis LINN. *Spec. pl. p.* 1622. Muſcus arboreus, Vſnea officinarum C. B. Vſnea vulgaris loris longis implexis DILL. *Hiſt. muſc. p.* 56. *tab.* 11. *fig.* 1. Dependet ex arboribus ſyluarum denſiorum, praeſertim fagetorum ramis.

Poſſet ſine magno damno ex recenſu hocce abeſſe, nam exoleuit omnino, nec tanti ſunt, quae praeſtare illum hactenus conſtitit. Lappones partibus longo itinere pedeſtri excoriatis eum imponunt (LINN. *Fl. Lapp. p.* 348.). Sic haemorrhagias externas ſiſti puluere inſperſo legimus; vix crediderim alias quam leuiores, adiuncta compreſſione. Exſiccante et leuiter adſtringente vi videtur ſuppetias haſce ferre. Pulueri cyprio praeterea idoneus habitus.

FVCVS.

FVCVS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 811. *Gen. pl. p.* 567.

569.

Pharm. QVERCVS MARINA.

Fucus veſiculoſus; fronde plana dichotoma coſtata integerrima, veſiculis axillaribus geminis, terminalibus tuberculatis LINN. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 966. GMELIN *Hiſt. fuc. p.* 60. Fucus marinus ſ. Quercus maritima veſiculas habens C. B. Fucus quercus marina dictus BASTERI *Opuſc. ſubſec. tom.* 2. *tab.* 11. *fig.* 1. 2. Depictus etiam cernitur in cl. RUSSELL *de tabe glandulari Diſſert. tab.* 7. *fig.* 1. Ad littora Balthici maris et Oceani creberrimus, vbi rupibus adhaeret, item lapidibus, qui, dum fucum hunc aliosque ibidem reperiundos vndae alluunt, repetitis continuo agitationibus ſenſim ſenſimque ad littora appelluntur et fundi maris profunditatem in detrimentum nauium et munimentorum imminuunt.

In locis maritimis fimum ad ſtercorandos gros impertit haud ſpernendum, dum in aceruos ollectus computruit (LINN. *öländska och Gothländska Reſa, p.* 95. 201. *Skånska Reſa, p.* 320.). Tegun-

tur eo tuguria, vbi loci opportunitas id concedit et cum argilla compactus illi maiorem tenacitatem in parietum vſum conciliat, ita cunis in vice ſtraminis immittitur et coaceruatini congeſtus ſepimenti inſtar eſt (EJUSD. *öl. och Gothl. Reſa*, *p.* 69 *Skånska Reſa*, *p.* 211.). Siccatus pro ligno comburitur, ſed foetore valde moleſtus eſt (EJUSD. *Sk. Reſa*, *p.* 216.). Adſperſa farina ſuum pabulum conſtituit (KALM in LINN. *Fl. Suec. p.* 430.). Aliud commodum oeconomicum alibi iam commemorauit (*Appar. med. vol.* 4. *p.* 287.), nempe ſpeciem Sodae a Gallis Soude de Varech, ab Anglis Kelp, dictum, inde parari: ſed ſimul monui (*l. c. p.* 293.), non carere illam ſuis vitiis.

Decocto huius fuci aqua facto vtuntur Kamſchadalenſes in diarrhoea (STELLER *Beſchreibung von Kamſchatka*, *p.* 95.). Id quod vero illum celebrem in re medica reddidit eſt confirmata a pluribus, in glandularum obſtructione chronica referanda, efficacia. Quam ipſam primum explorauit cl. RICHARDUS RUSSELL (Vid. *Appendix de Quercu marina* in EJUSD. libro *de tabe glandularum.*). Circa aequinoctium vernum veſiculae, quibus hic fucus diſtinguitur, turgeſcunt humore quodam ſaponaceo, qui

ui poſtea pedetentim ad Julium vsque menſem
piſſeſcit, donec veſiculae crepent (*l. c. p.* 151.).
Liquor iſte recens manibus illitus cutem detergit
aeuemque et mollem reddit. In foetorem vero
nora tranſiens palmam ſenſu pungente ſtimulat,
ligitorum extrema corrugat, et tumorem glandu-
arum diſcutit ſub eiusdem declinatione. Viola-
um colorem tum in viridem conuertit. Euapo-
atione eius facta ſal acre pungens emergit. Fa-
cilius colligitur liquor iſte veſiculis dictis in aqua
narina ſeruatis. Harum liquore ſuo repletarum
ibrae duae cum aquae marinae libris duabus per
dies decem vel duodecim repoſitae, donec liquor
mellis ſpiſſitudinem induat, poſt colationem offe-
runt liquorem, quo bis vel ter quotidie tumores
vtiliter fricantur, in declinatione praecipue, vnde
durities diſcutitur (RUSSELL *l. c. p.* 74.). Ipſe fu-
cus recens auulſus prodeſt morbo decreſcente,
dum tumores eo perfricantur (RUSS. *l. c. p.* 151-156.).

Praecipue autem ad medicam ſuppellectilem
pertinet fucus in cinerem nigerrimum calcinatus,
qui nomine AETHIOPIS VEGETABILIS ore capitur,
et viribus ſpongiam iſtam aemulatur, quin huic
antecellere longe creditur (RUSS. *loc. cit. p.* 152.),
cuius

cuius et extra loca mari vicina adhibendi opportunitas.

Paucis modo partes analyſi chemica eruendas declarat cl. RUSSELL nempe hisce verbis: continere ſtirpem in cineres reductam ſalem marinum bituminoſum vſtum, ſalem alcalinum ſulphureum cum natiuo ſuo poſt aquam igne deſiccatam ſapone. Exactius et genio ſeculi accommodatiùs enuclearunt abditas partes alii quidam recentiores (DELIUS in *Diſſ. de Aethiope vegetabili* reſp. MEIER; *Erlangae* 1774. *p.* 9. *ſqq.* MODELIUS in GMELIN *Hiſt. fucor. p.* 45. *ſqq.* MACQUER et POULLETIER DE LA SALLE in *Diction. de chem. tom.* 2. *p.* 534.). Itaque fuci huius (Vid. DELIUS *l. c.*) vncia vna Aethiopis grana nonaginta dedit. Sapor eius ſubſalſus et ſulphureus ad eum accedens, quem hepar ſulphuris edit. Magnes plures particulas attrahit. Ex drachma vna aethiopis grana viginti duo ſalis elixiuatione cum aqua eruuntur. Hoc ipſum plurimam partem conſtat ex acido ſalis marini copulato cum terra ſelenitica (ſ. alumine muriatico GAUBII), cui accedit ſal marinum ipſum et parca quantitas ſalis mirabilis Glauberi. Vt igitur in aethiope vegetabili omnia ea ſalia deliteſcant, quae GAUBIUS in ſcrutinio aquae marinae detexit. Carbo vero huius

ſtirpis

tirpis ope ſalis praecipue Glauberi et ſelenitici ſpeciem hepatis ſulphuris conſtituit. Ex aqua marina, cui nutrimentum ſuum hic fucus debet, hasce partes praecipuam originem traxiſſe haud aegre cognoscitur. Hinc et alii fuci ſuppares efficacia videntur eſſe. In comparatione tamen Spongiae vſtae cum aethiope vegetabili varium diſcrimen obtinet (DEYL *Diſſ. cit. p.* 18.

Taedet ſubtilius ex hisce vim huius fuci in corpus humanum explicare, lucem tamen non obſcuram haec analyſis accendit virtutis reſoluentis glandularum infarctus, diureticae, nec ob veſtigia ferri latentis tonica virtus deeſſe omnino poteſt.

Data huius aethiopis drachma vna in puluere. Doſi larga nauſeam ciet (RUSS. *l c. p.* 152.). In caſibus a cl. RUSSELL per partes expoſitis crebrius memoratur externa fuci adminiſtratio, de qua ſupra dixi, quam interna. Dum vero in formulis comparet, miror, quod alia multa addiderit, vt flores ſulphuris, aethiopem mineralem, os ſepiae vſtum, vel ſubiunxerit nominatim aquam marinam, vnde meritum eius ſingulare dubium euadit. — Cl. BASTER (*Opuſc ſubſeciv. tom. 2. p.* 121. *ſqq.*) vero ſe ſaepius profitetur effectum ex hoc fuco ſalutarem

in

in ſcrophuloſis morbis vna cum cll. GAUBIO et VAN VISVLIAT expertum eſſe, et eum in finem miſcelam ex aquae marinae vnciis viginti quinque, ſalis Quercus marinae vncia dimidia et ſyrupi cuiusdam (e. c. Violar.) vnciis tribus adornaſſe, cuius vnciae tres vel quatuor ter vel quater de die vacuo ſtomacho ſumtae; impoſito ſimul Emplaſtro de Labdano vel ſimili, cui quarta pars huius ſalis admixta fuerat. Sic et in Belgio a celebri medico deglutitio difficilis ab intumeſcentia et induratione glandularum oeſophago vicinarum aethiopis vegetabilis ope deuicta fuit (VAN GEUNS in *Verhandel. door de Holl. Maatſchappye de Weetenſ. te Harlem XI. Deel, vol.* II. *p.* 170.).

Depraedicatur inſuper vt dentifricius ad detergendas dentium ſordes et corrigendam gingivarum in ſcorbuto laxitatem (RUSS. *l. c. p.* 153.).

570.

Harm. HELMINTHOCHORTON ſ. CONFERVA HELMINTHOCHORTOS ſiue CORALLINA CORSICANA ſ. CORALLINA RVBRA ſ. CORALLINA MELITOCORTON Ph. Genev. item LEMITHOCHORTON ſed perperam.

Fucus Helminthochorton; DE LA TOURRETTE in *Journ. de Phyſique* 1782. *Sept. cum tab.* 1. *fig.* 1-10. Ob compagem cartilaginoſam et cognationem cum reliquis variis fucis, qui veſicis deſtituuntur, fucis potius quam conferuis accenſendum arbitror. Eſt Corallina minima bifida ſ. Muſcus coralloides bifidus BARREL. *Plantae per Galliam Hiſp. et Ital. obſerv. p.* 120. *tab.* 1276. *n.* 3. Lemithochorton vel Coralline de Corſe *Gazette de Santé* 1777. *p.* 20. *n.* 5. *tab.* 2. (DE LA TOURRETTE). Conferua helminthochortos; dichotoma vncialis, rufeſcens, ramis horizontalibus SCHWENDIMANN *Diſſ. Helminthochorti Hiſtoria natura atque vires, Argent.* 1780. *p.* 9. Praeterquam dictis locis depicta quoque haecce alga exſtat in REGNAULT *Botan.* ſub nomine La Coralline de Corſe *a. b.* Patria huic hactenus vnice Corſica aſſignata fuit, vbi

vbi rupibus mari inundatis item aliquando lapid
bus et conchyliis in littus coniectis innascitur.

Est alga pollicaris circiter, constans ex fibri
multis tenacibus, cespites s. fasciculos formantibu
luteo rufis vel fuscis, intricatis ramosis, ramis ba
horizontalibus, superne erectis subulatis, apic
bifidis vel trifidis, in diuaricatione nodosis. No
facile potest confundi cum Corallina officinali r
s. Musco corallino officin., a qua vt et nomine di
stingueretur, praesens haecce Corallina rubra dict
fuit, voce Corallinae albae alteri seruata. Qua
ipsa altior crassior, subbipinnata, fragilis, articu
lata et alba, sub dentibus stridorem excitat, infr
in animalium recensu curatius perpendenda.

Quod transfertur Helminthochorton modic
tenax est, odoris ingrati, vt stirpium marinarum
saporis manifestius salsi. Adhaerent illi saep
fragmenta Madreporarum, conchylia exigua ve
eius particulae, arena et similia heterogenea, qua
saepe vix separari possunt, antequam in vsu
vertitur. Aquae immersum partes implexas ex
plicat et nonnihil intumescit, et sensim color
rufo exuitur. Iniectum carbonibus candentibu
strepitum excitat leuem cum odore vegetabili

Infu

Infusione cum aqua non solum sal, sed mucilaginis multum eruitur (SCHWENDIMANN *l. c. p.* 11. HAPP *Diss. verm. intest. hom. historia, p.* 47.). Est, qui nullum aliud sal, quam marinum illi inesse agnoscit (HAPP *l. c. p.* 47.). Addit vero alius maiori salis communis copiae sal Glauberi, seleniten atque alcali fossile cum non parca terrae inertis portione (SCHWENDIMANN *l. c. p.* 13.). Fuci huius vnciae duae exhibent extracti aquosi primi drachmas quatuor cum dimidia, badii coloris inodori salsi et extracti resinosi secundarii vix grana sex. Ex eodem fuci pondere nonnisi extracti resinosi pr. grana quindecim elicita (IDEM *p.* 13. *sqq.*). Mirum, quod cl. HAPP (*l. c. p.* 47.) nihil resinosi detexerit. Infusa aquosa inspissatione valde mucilaginosa apparent. Destillata inde aqua tam odoris quam saporis expers est, residuum liquidum euaporatum gelatinam flauescentem offert (HAPP *l. c. p.* 47.).

Et haec quidem stirps nostro tantum tempore extra Corsicam celebrata fuit, licet pluribus seculis antea incolis insulae contra vermes intestinales vsu venerit. Etenim expugnata armis Gallorum insula in nosocomiis militaribus a. 1775. tentata fuit. Famam dein eius auxerunt cl. STEFANOPOLI, natione

Graecus, nosocomii militaris, quod Ajacii Corsicae fuit, Chirurgus, atque cl. FLEURY, pharmacopola eiusdem nosocomii, scriptione, et venditione eius per omnem Corsicam facta. Vnde in Gallia annis subsequentibus hinc inde experimenta capta, quorum successum persequuntur recensus quidam de rebus medicis ibidem edi soliti (*Gazette de Santé* 1777 *ad* 1779. Vid. *loca citt.* a cl. SCHWENDIMANN, *p.* 4. *sqq.* nam ipsi mihi hi non suppetunt. Cfr. DE LA TOURRETTE *l. c. p.* 1.), aliaeque scriptiunculae (quarum mihi copia non facta est, memoratae a cl. SCHWENDIMANN) haud sine testimonio honorifico. Accesserunt dein plura ab Argentoratensibus medicis cll. LOBSTEIN, JO. JAC. SPIELMANN, EHRMANN, SCHWENDIMANN (*l. c.*) et a cl. GYSER, medico Pforzheimensi (SCHWENDIMANN *loc. cit. p.* 18.), suscepta. Nec alibi in Germania sese subtraxit omnino practicorum attentioni, quemadmodum publice de hac enunciata, quibus vnice inhaereo, declarant: provt et in pharmacopoliis lautius instructis hodie praesto est (V. BALDING. *n. Magaz. für Aerzte, vol.* 6. *P.* 2. *vol.* 7. *P.* 1.).

Praemonendum ante omnia, lumbricis praecipue aduersum esse, nec nisi raro in taenias (DE

LA

LA TOURRETTE *l. c. p.* 1.) et aſcarides vim exſerere. Seceſſit tamen caſu quodam vna cum lumbricis copia vermium cucurbitinorum, ſed remanente dolore circa praecordia, taeniae imputato (SCHWENDIMANN *loc. cit. p.* 26. *Obſ.* 2.), etiamſi dupla doſi exhiberetur. Item ex puero trienni lego ingentem copiam aſcaridum vna cum lumbricis expulſam (GYSER in *Diſſ. cit. p.* 23. *Obſ.* 2.). Lumbrici vero magna ſubinde caterua eius ope eiecti, celerque eius vis eſt, vt iam intra nychthemerum primum poſt praebia bina vel terna viui plerumque eliminentur et continuatione eius facta copia ſaburrae euerratur. Infantili aeque ac adultae aetati accommodata medela eſt. Et ſufficit ſub variis morborum laruis, quas induere ſolet verminoſa iſta labes; quorſum ſpectant caſus bini pleuritidis (SUMEIRE in *Journ. de Medec. tom.* 52. *p.* 331. *ſqq.*), colicae (*l. c. p.* 336.) et epilepſiae verminoſae (SCHWENDIMANN *p.* 5. ex *Gaz. de Santé.*). Septemque adeo eorundem parentum liberi hisce hoſtibus erepti fuere, materque ſimul, etiamſi gravida, vim ſalutarem inde experta eſt (SCHWEND. *l. c. p.* 27.). Nec diſplicet ſapor odorue, vt multorum aliorum anthelminticorum, quae eo faſtidium pariunt, quin varia pro lubitu aegri forma

absque iactura virium exhiberi potest. In dosi non facile peccari potest, quoniam etiam solito maior non nocet.

Capi potest in puluere cum aqua, lacte, syrupo quodam, vel misceri melle siue butyro sicque pani illitum ingeri, qui modus ad fallendos infantes non omnino spernendus est, magisque mihi placet, quam ars, qua intra placentulas, bellaria, rotulas, trochiscos absque necessitate (Conf. exempla in *Gazette de Santé* 1777. *n.* 26.) abditur. Infanti quarto anno minori assignantur grana duodecim ad triginta sex; ab hoc anno ad decimum scrupuli duo ad drachmam integram exhibentur; maioribus natu drachma dimidia ad duas vsque conducit (SCHWENDIMANN *loc. cit. pag.* 34.). Commodum est in electuarii formam ope mellis redactum. Sed vulgo substituitur infusum vel decoctum, aqua paratum, ita vt istud maiorem, hoc minorem Helminthochorti quantitatem sibi vindicet. Nempe coctio plus salis euoluit. Solent quoque Galli plerumque decocto vti; e. c. sic: Helminthochorti ʒβ coqu. c. aquae font. ʒvj Colat. c. expressione ʒiv add. Mell. despum. ʒj, vel Sacchari q. s.; pro dosi esto decocti vncia vna. Infusum fieri

fieri poteſt cum aqua feruente, digeſtione per aliquod tempus protracta, poſt colationem lacte et ſi placet ſaccharo miſcendum, vel ſolo melle vel ſyrupo edulcandum. Delicatioribus profuit decoctum inſtar clyſmatis adhibere (MARTIN *Recueil de differens remedes, p.* 5. apud SCHWENDIMANN *p.* 35. *Journ. encyclopedique, tom.* 8. *P.* 1. *p.* 510.). Sufficiunt plerumque praebia tria quantitatis dictae Helminthochorti, aliquando plura requiruntur. Tempus illud capiendi commodiſſimum matutinum eſt, aliquando veſpertinum iungitur. Connubium cum purgantibus efficaciam auget, cuius exempla varia quoque propoſuit cl. JADELOT (*Pharmacopoe des Pauvres, p.* 47. *form.* 1 *et* 2. *p.* 151. *bol. vermifug.*).

Nolo in coniecturas memet dimittere, quibusnam viribus vermibus infeſtum ſit. Salina, et ipſam aquam marinam, multum in hosce alias valere quidem nouimus, ſed vix niſi maiori copia vel diu continuata ingerantur. An mucilago in hoc fuco admixta efficit, vt ſalinus ſtimulus tanto tenacius ſeſe vermium ſenſili corpori adfigat?

Nimium omnino eſt, Helminthochorto palmam in fugandis lumbricis tribuere. Nempe manifeſte ſubinde in vno eodemque aegro alia effi-

cacia eminuerunt (BEHRENDS in BALDING. *n. Magaz. vol.* 7. *P.* 1.). Sufficit dignum esse, vt in suppellectilem medicam recipiatur, quum vitiis aliorum bene multorum vermifugorum careat.

SYRUPUS MELITOCORTI *Ph. Genev. p.* 91. adhuc notandus est ex Helminthochorto, saccharo albo, aqua fontana paratus, qui ad spissitudinem densam coctus, et refrigeratus in gelatinam coagulatur.

CONFERVA.

LINN. *Syst. veg. p.* 818. *Gen. pl. p.* 567.

571.

Pharm. CONFERVA RIVVLARIS.

Conferua riuularis; filamentis simplicissimis aequalibus longissimis LINN. *Spec. plant. p.* 1633. Conferua fluuiatilis fericea vulgaris et fluitans DILL. *Hist. musc. p.* 12. *tab.* 2. *fig.* 1. Depicta quoque in *Fl. Dan. tab.* 881. vbi binae figurae microscopio auctam eam repraesentant, item in INGENHOUSZ *verm. Schriften phys.-med. Inhalts von* MOLITOR *vol.* 2. *tab.* 2. *fig.* 12. quae pariter lente amplia-

ampliatam eam fiſtit. In riuulis pacatioribus et ſtagnis.

Quod praeter conſuetudinem hanc ſtirpem inter medicamina recipiam, non ideo fit, quod PLINIUS (*Lib.* 27. *cap.* 9. ad fin.) eam extus applicatam, et quoties marceſceret, aqua humectatam vltra modum laudat, tanquam remedium ad conferruminanda oſſa confracta idoneum: ad plurimorum enim mentem haec ipſa Conferua PLINII exiſtimatur. Sed recentiori tempore idonea habita ad conclauia aëre puro ſ. dephlogiſticato replenda.

Articulata ſub microſcopio comparent filamenta iſta, pellucida, caua, et copia exiguorum rotundorum et ouatorum corpuſculorum repleta, quae materie viſcoſa magis vel minus viridi irretita ſunt; fila ſi diſſecantur, corpuſcula dicta ex extremis diuiſis erumpunt, viſcoſa materie adhuc obuoluta, dein paſſim libere aquae innatantia, et haecce initio licet motus omnis expertia ſint, poſt ſex vel ſeptem dies motum exercent progreſſiuum, vnde ad vitae vſuram concluditur. Sed horum naturam originem effectus vlterius perſequi, ab hoc loco alienum eſt, INGENHOUSZII (*l. c. p.* 218. *ſqq.*) autem indagine digniſſimum argumentum.

Quod analyſi chemica alcali volatile inde erui, vt ex animalibus corporibus, feratur (INGENHOUSZ *l. c. p.* 235.), pugnat cum aliis experimentis, quibus expreſſe nonniſi vegetabilibus particulas communes illi ineſſe edocemur (GEORGI in *Act. acad. ſc. Petropolit.* 1778. *P.* 1. *p.* 225. *ſqq.*).

Ad aliud caput de ſpeciebus aliquot aëris artificialis pertinet, enucleatius de aëre dephlogiſticato, eius natura, fontibus variis et beneficio in corpus humanum, exponere. Ex multis quidem ille corporibus extricari poteſt, ſed vel purior vel maiori copia vel minori opera eruitur ex nitro, mercurio praecipitato rubro, minio, magneſia nigra. Scatent quoque eodem ſtirpes bene multae, folia ſcilicet carnoſarum, vt Semperviui arborei, Cacti triangularis, Agaues Americanae, Semperuiui tectorum rel. ex quibus, intra campanam aqua repletam arcendo commeatum externi aëris, ſplendentis ſolis adiumento bullularum forma ille purus aër erumpit. Liberaliter quoque eundem emittit Conferua riuularis et alia Conferua in fundo receptaculorum aqueorum prognaſcens (INGENHOUSZ *verm. Schr. von* MOLITOR *vol.* 2. *p.* 58. Conf. PRIESTLEY'S *Experiments and Obſervations relating*

ing to nat. Philoſophy, vol. 2. p. 21. ſqq.). Nec de-citui iſto aëre animales partes, experimenta cum erico, lana, plumis, capillis humanis rel. facta, diuuante vel luce ſolari vel igne artificiali, edocent.

Conferua riuularis multum huius aëris ero-gat, et hieme quidem praeſtantiorem longe quam eſtate, quum e contrario folia carnoſa hieme pau-cillum modo eius ſuppeditent vixque meliorem ërem vulgari. Tanta vero quantitas aëris dephlo-giſticati hieme colligitur ex Conferua riuulari, vt portio eius, quae circiter ſpatium pollicis vnius cubici occupat, intra ſpatium trium vel quatuor dierum plerumque pollices cubicos duodecim vel decim intra triduum vel quatriduum ſole ſplen-dente eructet. In aqua cocta, a qua aditus omnis aëris externi ope mercurii intercluditur, nonniſi tertio die exundat; in aqua fontana non cocta autem iam primo die maiorique longe copia; quo maior ambitus ſtirpis tanto plus huius aëris ob-tinetur. Loco plantarum vaſis terreis exceptarum confert hanc conferuam in aqua ſoli expoſita pro lucrando aëre puro ſeruare (INGENHOUSZ in *Phil. Tranſ. vol. 72. P. 2. p. 426. ſqq.*).

Si itaque verum agnoſcatur, aërem dephlogiſticatum in reſpiratione et vita protrahenda ſummi momenti eſſe, deliquiis animi ſ. aſphyxiis multiplici fonte exortis ſubuenire, fulmine ictos excitare, et aſthma ſpaſmodicum aliudque a laxitate oriundum, item phthiſin pulmonum, leuare ve ſanare: ſane Conferuae huic non exigua laus debetur. Sed tutiſſimum eſt caute de beneficiis iſtius aëris huius mentem pronunciare, donec illa repetito in morbis tentamine plus fidei acquiſiuerint

ORDO

ORDO LV.

FUNGI.

AGARICUS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 819. *Gen. pl. p.* 568.

572.

Pharm. AGARICUS MUSCARIUS.

Agaricus muſcarius; ſtipitatus, lamellis dimidiatis ſolitariis, ſtipite voluato apice dilatato baſi ouato LINN. *Spec. pl. p.* 1640. BOLTON's *Hiſtory of Funguſſes, vol.* 1. *p.* 27. cum *tab.* Fungus muſcas interficiens C. B. Mel muſcarum venenoſum STERBECK *Theatr. fung. pag.* 214. *tab.* 22. *fig. A.* Amanita petiolo annulato, pileo (quae vox inſeri debet) ſanguineo, lamellis albis HALL. *Hiſt. ſtirp. Heluet. n.* 2373. MICHELI *Nov. Gen. plant. tab.* 78. *fig.* 1 *et* 2. Gefeinelter Blätterſchwamm, Fliegenſchwamm, gemeiner Mückenſchwamm HOFFM. *Nomenclat. fung. P.* 1. *p.* 20. Variat pileo coccineo, rubro, albo, cinereo, verrucoſo et non verrucoſo. In pratis et ſyluis frequens.

Acrimo-

Acrimonia foetoreque infeſtus eſt prae mu
tis aliis fungis hic ipſe. Quod muſcas necet, d
nominationi anſam dedit; quae vis iam quoq
CLUSIO (*Rar. pl. hiſt. p. CCLXXIX.*) nota fuit,
qui illum ab iſtis valde appeti, ſed non ſine pr
pria pernicie memorauit. Smolandi etiamnu
lacte maceratum illum hoc fine adhibent (LIN
Fl. Suec. p. 450.). Parem vim exſerit in cimic
lectularios, dum fungi aliquot autumno colle
et contuſi intra fictile bene tectum in pultem d
liqueſcunt, qua ipſa ope penicilli omnes rimae
lacunae obliniuntur (LINN. *Skânska Reſa, p.* 430.

Magis tamen ſcire intereſt, quid in corpu
humanum efficiat. Inebriat iſte comeſtus, qui
in furorem homines coniicit, ita vt nullum per
culum reformident, nec ignis nec armorum impe
tum metuant. Valde probabile eſt, furorem iſtu
inſanum, quem antiquiſſimo tempore inter ſeptei
trionales gentes, nonnulli, qui heroës cenſeri vo
lebant, contraxerant, eſu fungorum huius ſpeci
fuiſſe concitatum. Hi ſub iſta mentis labe erum
pente ipſis principibus, quorum res agere illi
datum, formidabiles, dum nulli aderant hoſtes i
innoxios, bruta, corpora vita caſſa, arbores, lap
de

s, iniurias ſuas exercebant (Conf. ÖDMAN in *Vet. ad. Handl.* 1784. *p.* 240. *ſqq.*). Lucem accendit os, qui adhuc hodie apud gentes ſeptentrionales motiores, vt Oſtiacos, Jakutos, Samojedas, Tungutos, Iukagos, Kurakos, Tſchutſkos, Kamſchadaſes, obtinet, inebriationem ſibi gratam eius ope nciliandi. Quaedam harum quotidiano eius ui indulgent ab vno ad quatuor fungos, Oſtiaci um modo ferunt, vel decoctum ex tribus param. Tſchutſki, quibus gelu prouentum huius ngi denegat, rhenonibus in commutationem da illum redimunt. Kamſchadalenſes cum deco Epilobii illum potant. Effectus autem eo inſto apud illos hic eſt, vt exhilarentur, exſultent, ntent, vociferentur, verſiculos de rebus venereis, enatione, heroibus, effutiant, vaticinentur, aumentum virium valde inſuetum ſentiant, manus oſtiles vel aliis vel ſibi iniiciant, tremore vel et onuulſionibus tententur. Furor poſt duodecim el ſedecim circiter horas deferueſcit, huncque xcipit virium deiectio, vel iactura perfecta, tanem ſomnus, ex quo dum expergiſcuntur ſenſim osque alia mala ſequela ad priſtinam animi ſereniitem redeunt. In ſenectute autem ſtupidi euadunt. ofum lotium hominum, qui huncce fungum ingeſſerunt,

geſſerunt, inebriat; et huius tetri liquidi hauſtu largiorem bibunt Schamani Tunguſenſes, tympan faſcinatoria ſua pulſaturi, quo epilepſia et reliqu ecſtaſi, ad cerimoniam illam neceſſaria, corripiantu (Conf. *Nat. Hiſt. of Kamſchatka, p.*208. *ſq.* et GEOR GI *Beſchreibung aller Nationen des Ruſſ. Reichs, p.* 78 267. 281. 321. 329. 352.). Non multum ſan inde incitamenti capi poteſt ad hunc fungum i morbis tentandum, licet oues fungos iuniores hu ius generis et recentes depaſcantur auide et impun (BERNHARDT *chym. Verſuche und Erfahr. aus Vitriol und Fliegenſchwämmen kräftige Arzneyen zu verfertigen Leipz.* 1755. *p.* 327.), et pileus eius comminutu et lacte ad occidendas muſcas commixtus infant quadrienni praeter vomitum et diarrhoeam nihi mali crearet (CHRIST. GODOFRED. WHISTLING *Diſſ de virtutibus Agarici muſcarii, Ien.* 1778. *p.* 8.). Nec quae de virtute medica eius conſtiterunt, hactenu ita confirmata ſunt, quin opus eſſet illam iterum ſub incudem reuocare. Noſtris temporibus cl JO. CHRISTIANUS BERNHARDT (*loc. cit.* inde a *pag.* 318.) aliquam in fungum muſcarium medicorum attentionem mouit, qui eundem tam ore ca ptum quam extus admotum aliquot caſibus ad hibuit. Eius exemplo praeuio incenſus cl. WHIST-

LING

NG (*loc. cit.*) pluſculos alios addidit. Non tus autem Agaricus, ſed ſtipitis modo ea pars, iae terra tegitur (BERNHARDT), vel radix, vſur- tur, quae partes carere dicuntur nequitia reli- iarum, ita inde neque nauſea nec vomitus nec mulentia vel alia noxa ſubſequuta (WHISTLING *c. p.* 9.). Adoleſcente aeſtate vel autumni initio)lliguntur hi fungi. Pro eo partium ſelectu, iem dixi, magna copia fungorum opus eſt, vt iluis inde paretur. Nempe remoto cortice, fi- m per iſtam ſtipitis baſin traiicitur, et haec vel re ſicco, vel ad fornacem, ſiccatur. Puluis loco lido vel ſicco ſeruari debet, ne humidum attra- it et vitioſe cohaereat. Cauendum vero eſt a ngo acaris exeſo, vtpote longe inertiori.

Valuit puluis ore captus ad mitigandam epi- pſiam, quin omnino compeſcendam, licet non mnibus aegris ſuffecerit (BERNHARDT, *Obſ.* 5. *p.* 324. . WHISTLING *Obſ.* 2. *p.* 13.). Ita in complicato alo cum tremore artuum et conuulſionibus diu- rna continuatione auxilium attulit (WHISTLING *bſ.* 1. *p.* 10.). Idem vſus internus aliquando et- m in vitiis externis locum habet. Ita eodem durationes tonſillae alterutrius aliarumque glan-

dularum

dularum vicinarum diffipatae (BERNHARDT *Obf.* 3. *p.* 321.), item tumor inſignis durusque prope laryngem (*l. c. p.* 322. *Obf.* 4.).

Ex inſperſo autem puluere quotidie bis vel pluries vlcera ex tumoribus duris prognata (BERNHARDT *Obf.* 1. 2.), puſtulae corneae (*l. c. Obf.* 6. *p.* 325.), vlcus phagedaenicum poplitis cum aliis vlcuſculis propinquis (WHISTLING *Obf.* 3. *p.* 13.), luxurians vlcus ex reliquiis tumoris cyſtici exſecti (*l. c. Obf.* 4.), item vlcus ex fractura oſſis cum ſubſequente carie (*l. c. Obf.* 5.) coaluerunt. Saepe combinato vſu interno et externa ſollerti puluerisinſperſione ſtrumae et fiſtulae mali moris euanuerunt (BERNHARDT *l. c. p.* 326.). Calloſas quoque margines vlcerum et fiſtularum delet (WHISTLING *l. c. p.* 21.).

Pro doſi puluis a ſcrupulo dimidio ad vnum ter adeo de die cum aqua ingeſtus (WHISTLING). Imo eius drachma vna ſemel de die cum aceto data, quod connubium dicitur efficacius fuiſſe quam illud cum aqua (BERNHARDT), ſed eadem de cauſa non ſatis tutum (WHISTLING *p.* 20.). Bonam ſpem ciet, ſi puluis inſperſus nihil doloris excitat; quodſi vero ardor in vlcere vel dolor ſubſequitur, de-

ſiſtendum

fiſtendum eſt, ne inflammationis cauſa euadat. In exulceratione oculorum, quae acrimoniam ſalſam et humectam comitem habet, non confert.

Addo adhuc plerumque internis eius praebiis aluum moueri.

BOLETVS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 821. *Gen. pl. p.* 568.

573.

Pharm. AGARICVS QVERNVS ſ. AGARICVS CHIRVRGORVM.

Boletus igniarius; acaulis puluinatus laeuis, poris tenuiſſimis LINN. *Spec. pl. p.* 1645. BOLTON'S *Hiſtory of Funguſſes, p.* 80. *c. fig.* Fungus in caudicibus naſcens, vnguis equini figura C. B. Agaricus pedis equini facie TOURNEF. *Inſtit. p.* 562. BATTARA *Fungor. agri Arimin. Hiſt. p.* 71. *tab.* 37. *fig. E.* Agaricum igniarium MICHEL. *Nov. gen. p.* 118. Depictus quoque in REGNAULT *Botan.* l'Agaric. de Cheſne *Fl. Dan. faſc.* 16. *tab.* 953. In truncis variarum arborum antiquarum prouenit, vt Quercus, Fagi, Tiliae, Betulae, Juglandis, penetratque alte in ligneam compagem. Prae-

cipue in truncis caesarum arborum et quidem putrescentium enascitur. Est qui eum in viua arbore nonnisi in parte quadam computrescente deprehendit (MONTET in *Hist. de l'acad. R. des sc. de Paris*, 1762. *p.* 74.).

In oeconomia claret ob suam pro fomite ignis vtilitatem, cui quidem fini et inseruit Boletus fomentarius L. (*Fl. Suec. p.* 453.). Praefertur Tiliis innascens, secundo loco est fagineus (HALL. *Hist. stirp. Helv. n.* 2288.). Alibi tamen fagineum praeparatione mollissimum fieri legimus. Scilicet cultro aufertur cortex durus superior, item pars fistulosa inferior, reliquum, quod quoad contactum mollius longe est, vt laxior fiat fungi textura, lixiuio cinerum Fagi coquitur, tum probe lotum siccatur et malleo contunditur, postea in solutione nitri aqua facta coquitur et iterum siccatur; quidam adhuc puluere pyrio illi colorem nigrum inducunt. Ita scintillis vel foco lentis vitreae s. speculi concaui facile accenditur, sed serpente tantum igne, non flamma, odore quasi lintei combusti et remanente fauilla.

Infusum fungi recentis aqua factum non fuscatur vitriolo martis. Aqua coctus qui Betulis innasci-

nnaſcitur, largitur extractum mucilaginoſum, fere nſipidum. Deſtillatione absque aqua facta vna um phlegmate vario obtinetur oleum empyreuma-icum, ſpiritui lignorum non abſimile et ex reſiduo l alcalinum fixum. Combuſtione vnciarum ſede-im nonniſi grana quinquaginta octo huius ſalis liciuntur (*Act. acad. ſc. Petropol.* 1778. *P.* 2. *p.* 214. .). Praemittere haecce non ſuperfluum, vt tanto ertius de modo, quo vim medicam iamiam truti-andam exercet, iudicare liceat.

Etenim magnam celebritatem per tempus na-us hic fungus erat ſua efficacia in haemorrhagiis ternis, violenta vulneratione vel diſſectione ar-riarum, nominatim ſub amputatione membrorum, atis ſedandis. Fungus coriaceus quercinus hae-matodes a JAC. BREYNIO (*Miſcell. nat. curioſ. Dec.* 1. *an.* 4. 5. *p.* 184.) dictus omnino huius loci eſt, il veram vim non cognouit, quum modo indicet aliorum narratione haemorrhagiam narium ſi-re, ſi cordi eius particula imponatur, indeque chiicit ad alios fluxus ſanguineos quoque valere. Propius rem attigit cl. JO. JACOB DILLENIUS (*Ephem. n. curioſ. Cent.* 7 *et* 8. *p.* 344.), qui ſauciatis hi-nilinum applicatione vaſis ſanguiferis, et pertina-

citer ſanguinem fundentibus fungum igniarium vel Bouiſtam imponi iuſſit. Nec latuit maiores noſtros, lanuginem internam Caſtanearum cortici adhaerentem, aliaque mollia ex vegetabilium cenſu, vt hirſutiem Cydoniorum fructus, Goſſypium, ſeminum pappos, ſiſtere ſanguinem ex vulnere vrgentius manantem (REUSSNER in WELSCH. *Sylloge curat. et obſeruat. medic. p. 75. ſq.*). Fennorum quoque domeſticum in hunc finem non nouum dici poteſt Boletus igniarius (BERG. *Förſök om gångb. Sjukd.* 1754. *p.* 69.), quo et a. 1755. Aboae profluuium ſanguinis ex lapſu in puero obſtinatum conticuit (*l. c.*).

Non apte igitur cl. BROSSARD Chirurgus (de la Chatre en Berry) inuentor dici poteſt virtutis iſchaemae huius fungi; qui tamen recentius a. 1750 academiam chirurgorum Pariſienſem de eius efficacia certiorem reddidit (MORAND in *Mem. de l'ac. R. de Chirurgie, vol. 2. p.* 225.) praemio quoque auctus. Hic ipſe quernum reliquis praefert. Nec alia praeparatione fungi opus eſt, quam quod ablato duriori ab vtraque parte tegmine in fruſta minora diſſecetur, et poſt deſiccationem mallei ictibus emolliatur. Applicatio ea eſt, quod fruſtum vulnere paullo amplius imponatur, et huic aliud

grandius

grandius ſuperdetur, vtrumque autem apparatu ſolito comprimente arteriam laeſam in ſitu retineatur, non neglecta caſu grauiori ſub initium circularis applicatione. BROSSARDI experimenta felicia confirmata ſunt a variis aliis Chirurgis Gallicis (MORAND, BOUQUOT, FAGET, ROCHARD, DE MEY *Mem. de l'acad. R. de Chirurgie l. c. Philoſ. Tranſ.* 1753. inſert. cl. WARNER'S *Caſes in Surgery*, p. 338.); a quibusdam etiam in canibus inſtituta, quorum quidem ſanguis facilius coit. Succeſſerunt nox exterorum pericula crebra, cll. SHARP, WARNER (*Phil. Tranſ. vol.* 48. *P.* 2. *p.* 588. *ſqq.* 811. *ſqq.* Conf. WARNER'S *Caſes in Surgery*, *pag.* 349. *ſqq.* vbi multi caſus, quorum plerique fauſti), GOOCH (*Phil. Tranſ. p.* 814.), FORD, THURNHILL (*Phil. Tranſact. vol.* 49. *P.* 1. *p.* 264.), ACREL (*Chir. Händelſer, p.* 43. *ſqq.*), partim fungo fauentia, partim aduerſa. Non valuit modo poſt amputationem cruris vel brachii, ſed et ad compeſcendum ſanguinem ex gamma cancroſa reſecta, item praegreſſa lithotomia, exundantem. In aneuryſmate brachii aperto poſt applicationem fungi huius arteriae ad carpum pulſus rediit poſt viginti horas, quum id modo fasciatura applicata fieret ad finem ſecundae hebdomadis vel die decimo ſeptimo (MORAND *l. c. p.* 225.).

Ne autem vniuerſaliori iuſto vel laude vel vituperio huius fungi peccetur, diſtinguendum rite inter diuerſa rei momenta eſt. Scito igitur, licet multis caſibus conducat, multis aliis non ſufficere, nec tritum eſſe ſatis. Non caret ſua virtute, ſi arteria laeſa ſuper os ſtabile decurrit, contra quod preſſio exerceri poteſt, vt in arteria temporali, maxillari externa, radiali; caret autem, vbi nulla preſſio locum habet, vt in collo, abdomine, vel vbi os vitioſe fractura, carie, luxatione mobile euaſit, hinc et vix in ſclopetariis vulneribus admitti poteſt. Efficacior eſt in haemorrhagia ex minori arteria, et in hominibus debilitatis et pauco ſanguine inſtructis; non vero tutus aperta ampliori arteria, vt crurali, nec in vegetis et plethoricis; ſimiliter non ſufficit arteria intra cutem vel muſculos retracta vel rigida et cartilaginea. Superſunt itaque plures occaſiones, quibus haemorrhagia vel ligaturam vel alia commoda auxilia requirit. Ligaturae praeferendus ceteroquin eo, quod ille absque dolore ſiſtit ſanguinem, et ſtimulo deficiente nec conuulſiones pediſſequas habet, nec inflammationem nec febrem diriorem accendit, quae omnia contraria in ligatura ſunt, quae praeterea, quoniam vsque ad finem remanere vinculum debet,

ſana-

ſanationem retardat. Fatentur haec ligaturae incommoda praxi crebriori exercitati chirurgi. Nulla ſtiptica virtus, qua ipſa arteria contraheretur, huic fungo ineſt, ſed ob mollem et teneram ſuam naturam prae reliquis vulgo vſitatis, vt linteo carpto, charta bibula et ſimilibus arctius orificio arteriae ſeſe affigit, et nouo ſanguineo riuo compreſſione coërcito tenacius reſiſtit; quo mollior et flexilior igitur ille eſt, tanto magis preſſioni obſecundat, vnde et vnicum frustulum ſufficit. Thrombus, qui ex hacce ſanguinis mora enaſcitur, nouum a tergo affluenti ſanguini obicem ponit. Vitia nimii ſanguinis coaguli et coarctationis arteriae longa ab orificio diſtantia, quae PARKER (*On ligature preferable to Agaric in ſecuring the bloodveſſels after Amputations*, *Lond.* 1755, qui libellus praecipue contra WARNERUM exaratus fuit) huic fungo tribuit, non iſti ſed compreſſioni per apparatum conſuetum comitem, me iudice, imputanda ſunt, nec arbitror eum iure metuere, ne transſudationem liquidi ex minimis vaſis ſanguiferis impediat. Niſi praeſto eſt fungus igniarius: ſubſtitui poteſt ſpongia vulgaris in exiguum volumen compreſſa vel haec cerâ impraegnata, quae dum, imbibendo liquidum, intumeſcit, arteriam claudit, quin adhuc firmius

affluenti ſanguini, quam Boletus igniarius, ſeſe opponit; ſed de hiſce loco alio vberius.

Haemorrhagiam narium compeſcere quoque valet (cl. WILLEMET in *Nouv. Mem. de l'ac. de Dijon* 1784. 2.*Semeſtre, p.* 92.), arbitror, intruſus naribus: ſed eſt, qui puluere per tubulum inflato potitus ſcopo eſt (ROCHARD in *Journ. de Medec. tom.* 3. *p.* 43.). Paucula quae de vſu fungi huius interno memorantur non magni momenti ſunt. Eo in decocto dato apud virum ſopitus dicitur fluxus ſanguinis largus per aluum ex cauſa ſcorbutica contingens, aliis multis fruſtra adhibitis (ROCHARD *l. c. p.* 43.). Dubius quoque euadit fungi effectus in dyſenteriae cruentae caſu, vtpote quum connubium corticis Simarubae iniret; (BRILLOUET in VANDERMONDE *Recueil periodique d'Obſervat. de Medecine, tom.* 6. *p.* 230.).

Hic fungus eſt Lapponum Duaeulet, ex quo conum parant longitudinalis ſemuncialis, baſeos trium linearum vel ſupra. Hunc inſtar moxae Sinenſium et Japonenſium accendunt, iisdem ſcopis accommodatum cenſentes (HARMENS et FIELLSTRÖM *Diſſ. med. Lapponum* in HALL. *Collect. Diſſ. pract. tom.* 6. *p.* 728.).

574.

574.

Pharm. FVNGVS SALICIS.

Boletus ſuaueolens; acaulis ſuperne laeuis, ſalicinus LINN. *Spec. pl. p.* 1646. Boletus *ſuaueolens;* acaulis ſemielliptoidicus niueus; ſupra conuexus, byſſino villoſulus; ſubtus tubuloſo-poroſus, poris rotundis angulatisque; Aniſum redolens ſalicinus JACQU. *Collect. bot. vol.* 2. *p.* 147. Boletus *albus;* acaulis puluinatus laeuis, poris oblongis HUDS. *Flor. Angl. ed.* 2. *p.* 626. LIGHTFOOT *Flor. Scot. p.* 1037. addens poros et rotundos eſſe. Agaricus villoſus et poroſus candidus ſalignus BUXBAUM *Plant. minus cognit. Cent.* 5. *p.* 8. *tab.* 5. De erſte Soort van willige Fungi, Fungus albus ſaligneus, odore iridis VAN STEERBEK *Theatr. fungor. p.* 251. *tab. n.* 27. *lit. D.* Conf. cl. ENSLIN Monographia in *Diſſert. de Boleto ſuaueolente Linn. Erlang.* 1784. c. *tab.* egregia, recuſa tit. *Comment. a.* 1785. Specimen, quod coram habeo, colliculis variis ſupra diſtinguitur. Villis initio tegitur, quibus ſenſim exuitur, vt laeuis appareat. Agarici albi figura, quam BOLTON's *Hiſtory of Funguſſes* ad *p.* 87. ſiſtit, differt tam ab ENSLINI icone, quam meo ſpecimine haud parum. In

Salicibus vnice creſcit, Sal. alba, fragili, vitellina, amygdalina, et harum quidem cortice, etiam in Germania, prout vicinia vrbis Gottingenſis, licet pauciſſimi botanici Germani eiusdem meminerint. Autumno et m. Octobri quidem emergit per totam hiemem colligendus, vere ſubſequentis anni ſenſim computreſcens a vermibus conſumitur.

Odorem fragrantem non omnino ingratum ſpargit, qui fortior eſt in recenti fungo, quam exſiccato, in quo mihi ſuburinoſus viſus eſt. Quaedam indiuidua plus gratiae ſpirant. Nonnulli odorem comparant cum violaceo, vt radicis Iridis Florentinae; alii (JACQU.) cum odore Aniſi vel Scandicis odoratae. Maſticatione longiori ſubinde ſapor ſentitur acidulus, poſtea amaricans, in aliis ſpeciminibus lenis iſte amaror vnice ſeſe manifeſtat.

Odor aquae deſtillatae ſiue ex recenti ſiue ex ſicco fungo paretur, longe debilior eſt, quam ipſius fungi, nec vllum iſti veſtigium olei aetherei ineſt (ENSLIN *l. c. p.* 20.). Omitto ſtudio expoſitionem eorum, quae deſtillatione ſicca eruuntur (*l. c. p.* 21.). Decoctione cum aqua odor exſurgit huic fungo proprius. Ex vnciis eius duabus obtinentur extracti aquoſi primi drachmae duae cum dimidia,

dimidia, inodori fere ſed amareſcentis ſubnauſeoſi et ſubſalſi; et ex eadem fungi quantitate extracti reſinoſi primi grana quinquaginta, ſaporis ſalſi atque amari, odoris manifeſtioris. Aſt extractum reſinoſum multas ſimul gummoſas partes complectitur (*l. c. p.* 21. *ſq.*). Combuſtus erogat, praeter ſal alcali, aliud, propius ad ſal mirabile Glauberi accedens, item terram ſiliceam et ferri aliquot miculas (*l. c. p.* 23.).

Vires medicas ex hacce analyſi diuinare aegrius datur. Ad experimenta igitur practica confugiendum eſt. Vltra centum retro annos iam in cenſum medicaminum receptus, nec hodie exul. Eſt hic ſine dubio, cuius meminit (ſub nomine fungi Salicis rufae) SARTORIUS (*Miſc. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 1. *pag.* 310.), tanquam egregii remedii in phthiſi inueterata et deplorata, virtutemque confirmare ſtudet duobus exemplis, quibus mane et veſperi drachmae duae cum ſacchari tantundem datae ſaluti fuerunt, ſed non ſine connubio lactis caprilli et pultis varii generis. Nec alium fungum, ſi nomini et adſcriptae virtuti inhaereas, intellexiſſe exiſtimandus eſt BÖCLERUS (*Cynoſura Mat. med. cont.* 1729. *p.* 175.), licet deſcriptio in alium quadret,

quadret, dum Salici adnaſcentem fungum mirifice celebrari in phthiſi refert, bis de die ad drachmam dimidiam vel integram cum ſaccharo cando datum. Seruant antiquam exiſtimationem in phthiſi pulmonali vlceroſa felicia experimenta noſtris temporibus Erlangae a cll. SCHMIDEL et WENDT (ENSLIN *Diſſ. cit. p. 25. ſqq.*) inſtituta. Exhibebatur nimirum electuarii ex puluere eius et melle cochlear paruum quater de die, vel et pulueris eius ſcrupulus vnus cum lactis ſacchari eadem quantitate et aeque frequenter, continuatione per plures menſes facta. Quos non ſanauit omnino, hisce tamen leuamen attulit conſpicuum, ita quidem, vt aliorum conſortium aliquando requirat. Depraedicatur quoque in ſpaſticis morbis (a SCHMIDELIO in litt. ad cl. WENDT *Diſſ. cit. p. 29.*), horumque in numero nominatim ſignificatur malum hypochondriacum. Et alii ſucceſſit in aſthmate ſpaſmodico electuarium ex puluere eius et melle (*l. c. p. 30.*).

Vt in puluerem tanto commodius redigatur, confert obducere fungum antea mucilagine gummi cuiusdam, e. c. Arabici vel Tragacanthae, eademque fungum ſiccare, vel eum modice ſiccatum ſub trituratione alcohole vini humectare (*l. c. p. 30.*).

575.

575.

Pharm. AGARICVS ALBVS.

Boletus Laricis; acaulis puluinatus subtriangularis, conuexo-compressus, griseus eminentiis hinc inde gibbosis sulcisque horizontalibus, poris tenuissimis MIHI. Sic se habet adulta aetate. Boletus Laricis JACQU. *Miscell. Austr. vol.* 1. *p.* 172. *sqq.* Descriptionem ampliorem accuratissimam polymorphi huius pro diuersa aetate et insertionis loco fungi concinnauit ibidem vener. WULFEN, exemplis in Carinthia obuiis innixus cum necessariis iconibus *tab.* 19. 20. 21. (quarum plures numero ibi exstant, quam in JACQUINI *Diss. de Agarico offic. resp.* RUBEL *Vindob.* 1778. quae in *Miscell.* cum variis mutationibus recusa deprehenditur). Paucis commemorauit eum LINN. *M. m. ed.* 1. *p.* 175. Est Boletus conicus puluinatus leuis, inaequalis tubulis subtilissimis GERARD. *Flor. Gallo-provinc. p.* 12. vbi tanquam varietas Boleti igniarii sistitur. Boletus Agaricum ALLION. *Fl. Pedem. tom.* 2. *p.* 351. Agaricum s. fungus laricis C. B. MICHELI *N. gener. pl. p.* 119. *tab.* 61. *fig.* 1. Polyporus sessilis conuexo-planus, annulis discoloribus fulvis, poris ochroleucis HALL. *Hist. stirp. Helvet. n.* 2284.

2284. quae autem descriptio cl^mo WULFEN displicet. In nulla alia arbore hactenus quam Larice inuentus est, notante iam BELLONIO (*de arboribus conif. fol.* 26.) et MATTHIOLO; nam qui aliis quoque Pinis eum adscribunt, vt CORDUS et ANGUILLARA, confusionem cum aliis fungis commisisse videntur. Laricis autem non solum inferiorem aut medium truncum obsidet, sed et partem eius cacumini vicinam. Arbores modo occupat proceriores annosas rimasque agentes, et in alpibus vel subalpinis montibus crescentes, licet multae et huius magnitudinis et stationis eo destituantur, nunquam iuniores et humili statione reperiundas. Obtinet tamen etiam in truncis larignis praecisis et iamiam tabescentibus. Et sic quidem in Carinthia sese res habet. Reperitur vero praeter hancce regionem in orientalibus variis vt, testibus DIOSCORIDE et PLINIO, in vicinia Bosphori Cimmerii, vnde ex Sarmatia in Graeciam atque Italiam per multa secula translatus fuisse videtur; item in laricetis Rossicis praesertim Duinensibus et Vralensibus, vnde per Archangelopolin ad exteros mittitur (PALLAS *Fl. Ross. vol.* 1. *p.* 3.); in montibus Veronensibus (SEGUIERUS), alpibus Augustae Praetoriae Pedemontii, Heluetia

tia (HALLERUS), Gallo prouincia (GERARDUS), montibus Tridentinis (MATTHIOLUS), Hungaricis (KOLLAR apud JACQU. *loc. cit. p.* 167.). Fungus vero hicce per plures annos vitam in larice continuat.

Olim in medicina vſitatus ex Oriente Venetias nittebatur. Sed nullum eſt dubium, quin iis in ocis, quae patriam agnoſcit et vicinis, vſurpetur ndigenus, imo ad remotiora transportetur. Ita Venetiis venditus tempore MATTHIOLI (*Comment. n* DIOSCOR. *ed.* BAUH. *p.* 474.) fere omnis partim x Tridentinis montibus, partim Norico tractu, pro- enit. In Gallia quoque ex montibus Delphinaenſibus pro vſu petitur (VALMONT DE BOMARE *vol.* 1. t GEOFFROY *Mat. m.* aliique). De Sibirico iam ixi. Sunt tamen, qui orientalem etiamnum praeerunt (e. c. LEWIS *M. m. p.* 21.), SPIELMANNUS (*M. n. p.* 641.) ex Aleppo optimum peti arbitratur. In Carinthia collectio eius committitur vel venatoribus vel ruſticis, qui autumno vel vere ad caeenda ligna ſaxoſas ſyluas adeunt, vbi Larices legantiores maiori copia creſcunt. Ibi compages nollior eſt in iuniori fungo, ſiccior in adulto, ita n iſto ſuperficies colore dilute aurantiaco tingitur,

in

in hocce plerumque initio alba dein ex albo cineraſcens vel profundioris coloris item rimoſa eſt, ſeneſcens ſubſidit variis quaſi contignationibus et faſcias coloris obſoletioris (non veros annulos discolores, vt HALLERUS indicat) contrahit. Subſtantia interior primum ex luteolo alba tandem candidiſſima fit, deſiccata in rudiorem farinam, digitis friabilem, tranſit. Quidni idem in Boletis laricinis extra Carinthiam locum haberet. BELLONII (*de arbor. conif. fol.* 26.) effatum, quod tam rarus eſſet hic fungus, vt ex decem millibus Laricum vix vna eundem ferret, nimium eſt, licet omnino frequens non valde ſit.

In officinis obuius multiplicem formam gerit, plerumque ad triangulum accedentem, cuius baſis inferiora ſpectat, a poſtica parte ſinum a loco inſertionis repraeſentat, cui adhaeret ſubinde corticis arboris particula, antice ſulcis parallelis, inter quos eminentiae mox planiores mox gibboſiores, diſtinguitur, magnitudinem diuerſam habet, adeo vero leuis eſt pondere, vt e. c. fungus pedem cum palmo longus ad baſin pedalis libras modo tres cum aliquot vnciis penderet. Externe cruſta circiter ſemunciam craſſa et rimoſa veſtitur, compactiori,

pactiori, quam interna medullaris pars, ita vt vngue penetrari nequeat, extus grisea interius flaveſcente. Intra hanc medulla comprehenditur albiſſima, mox ſpongioſa et fibroſa, quae facile diſſecari cultro poteſt, item digitis diſcerpi, quos ſub hocce tentamine inquinat, mox in farinam friabilis. Fibrae dictae vbi adſunt non per totam longitudinem decurrunt, ſed ſtrata varia modo longiora modo breuiora ad lineam vsque formant. Vermibus ſaepe in officinis eroditur cruſtam corticalem praecipue deuaſtantibus, verum in ipſa quoque medulla cuniculos egiſſe deprehendi. Foraminula, quae characterem generis efficiunt, in baſeos ſuperficie vix conſpicere potui, oſtiis per ſe minutis ſine dubio ſiccatione adhuc magis contractis. Figuram et colorem officinalis egregie exprimit icon in JACQU. *Miſcell. cit. tab.* 20.

Caret odore, maſticatus autem initio dulcis, dein nauſeoſam acrimoniam et amaricantem ſaporem imprimit. Fruſtula eius flammam facillime concipiunt, prunis iniecta quaſi oleum exſudant et deflagrant, paucis cineribus relictis. Ex comparatione analyſium diuerſarum chemicarum cll. GEOFFROY, CARTHEUSER, NEUMANN, licet liqueat,

proportionem non vbiuis eandem inter partes reconditas obtinuiſſe: euincitur plurimum ineſſe reſinae, ſcilicet ſecundum experimenta NEUMANNI (*Chym. vol. 2. P. 1. p. 42.*) medullari parti extracti reſinoſi ingrate amaricantis ad tres partes ex quatuor, reliquum mucilaginoſae naturae eſſe cum terra remixtum, cui extracti aquoſi drachmae duae cum ſcrupulis duobus inſint. Quam parum virium largiatur aquae, inde elucet, quod fungus hic etiam poſt diuturnam coctionem plurimum ſaporis ſeruat, et valde viſcidum tenaxque exiſtit. Spiritus vini rectificatus autem tingitur colore luteo et adſciſcit ingratam dulcedinem. Corticem refert cl. BOULDUC (*Mem. de l'acad. R. des ſciences de Paris* 1714. *p.* 28.), ſuppeditare ſpirituoſam tincturam maxime nauſeoſam vt vel vnica gutta linguae applicata vomitum ciëat, quod vero aduerſatur experimentis ill. JACQUIN (*loc. cit. p.* 197.) cum cortice fungi Carinthiaci captis, cui et alia experimenta huius generis debentur.

Sub contuſione tuſſiculam et nauſeam diutius inhaerentem excitat (JACQUIN *l. c. p.* 197.); item ſternutationem, et oculos irritat (NEUM. *l. c. p.* 44.). Quoniam vero per ſe aegrius in puluerem redigitur: muci-

mucilagine gummi Tragacanthae prius humectari eaque imbutus ſiccari ſolet.

Nolo antiquitati vſus medici huius Boleti diu immorari, quam ample ſatis excerptis locis ex DIOSCORIDE (*Lib. 3. cap.* 1.), qui Αγαρικον eum vocavit, GALENO, PAULLO AEGINETA, PLINIO, MESUE, excuſſit cl. BREYNIUS (*loc. cit.* § 3.). Diſtinctionis, quam aſſumſerunt inter fungum marem et foeminam, non ſatis certi limites conſtant. Vterque in magna apud veteres exiſtimatione fuit, quin eo vtebantur iuſto liberalius, vt et a DEMOCRITO apud MESUEN familiare domeſticum diceretur, nec morborum ſelectu congruo, inſtar alterantis et reſolventis medicaminis; qua in re peccatum per plurium ſeculorum ſeriem, quae leuitas et anſam multis praeparatis dedit. Vtique vera eſt purgandi vis, quam illi adſcripſerunt, qua quidem bilem et pituitam euacuare ſuſtinuerunt. Faeces aluinae inde albae euadere feruntur (LINN. *Amoen. acad. vol.* 9. *p.* 266.). Lente vero effectum exercet, nec ſine nauſea vomitu et torminibus, drachmae dimidiae vel vnius, quin, vt quidam volunt, drachmarum duarum ſupraque pondere, cuius ratio in reſinoſa tenacitate quaeritur. Vnde vſus ſenſim

deſueuit, ita vt hodie a medicis pro hominibus vix niſi in compoſitis quibusdam officinalibus pro ſtimulo augendo praecipiatur. Mulomedici vero adhuc eo vtuntur ad aluum eluendam, tam per os ingeſto, quam in clyſmate. Alpicolae circa Garexium, prae vicinitate Laricum Agaricum exſiccatum domi ſeruant, et in pulmento cum Pipere mixtum in omnibus fere morbis ſine diſcrimine adhibent. Alui mouendae cauſa et vomitionis excitandae cum oleo, rarius cum lacte, miſcent; eiusque ope expellunt hirudinem minutam cum aquis potatam, dira ſymptomata apud homines et pecora creantem (*Miſcell. Taurin. vol. 3. p. 203.*); qui effectus potius venenatae indoli huius hirudinis, quam morſui, a JACQUINO adſcribitur. Nec facile cautior imitabitur Ruſſorum hodiernum morem, qui pro emetico in febribus intermittentibus hunc fungum ingerunt, item reuellendi ſcopo in fluore albo foeminarum (PALLAS *l. c.*). Baſchkirri et Sibirici inſpergunt puluerem vlceribus equorum et boum, quo eadem detergant et verminoſam pullitiem deleant (IBID.).

Serius, tanquam commoda in ſudoribus colliquatiuis phthiſicorum medela, commendatus eſt. Huius generis exemplum narrat HAENIUS (*Rat. med.*

P. 12.

P. 12. *p.* 251. *sqq.*), nempe monachi, qui phthificus praeuia mulierculae commendatione in pluribus fauto succeſſu Agarici fruſtulum quotidie ingeſſit eoque sudoribus emaciantibus et eneruantibus obicem poſuit. Quum HAENIUS vnicum modo caſum enucleatum ſiſtat, et ne doſin quidem definiat, alios modo ad iteranda tentamina excitare voluiſſe videtur. Huic conſilio ſtudium accommodauit cl. BARBUT (*Journ. de Medecine, tom.* 47. *p.* 512. *sqq.*), qui triplici caſu vim ſudores profuſos nocturnos coërcendi confirmat. Horum vnus ſpectat ad ſudores, ex febre continua ſuperſtites, ſed trochiſcorum Agarici granis duobus in puluere cum cochleari aquae veſperi per tres dies captis, ſuperbibito aquae vitro dimidio in operario, ſublatos. In alio quatuor doſibus trochiſcorum eodem pondere et ordine exhibitis ceſſarunt ſudores phthiſici. In foemina phthiſica ad ſextam doſin recurrere opus fuit. — Minus fauens de Agarico iudicium format cl. QUARIN (*Animaduerſ. pract. p.* 91.), qui Agaricum (arbitror eum intellexiſſe trochiſcos Agarici) ad duo grana exhibitum contra ſudorem colliquantem phthiſicorum nunquam ſalutarem ſe reperiſſe, ſed oppreſſionem pectoris adeo potius inde auctam fuiſſe, teſtatur.

In puluere ſolus non fidus ob cauſas dictas, veteres eum cum vino, aqua, aceto, mulſo, dederunt. Eſt qui optime in infuſo vinoſo a drachma vna ad duas imo vnciam dimidiam praecipi putat (CARTHEUS. *Mat. med. vol.* 1. *p.* 589.). Ita additamentum aromatis commendabile viſum eſt (BREYN. *l. c. p.* 23.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

TROCHISCI DE AGARICO a MESUE memorati, in paucis diſpenſatoriis pharm. hodie obuii. Qui in *Cod. med. Pariſ. p.* 605. exſtant Agaricum et Zingiber complectuntur.

EXTRACTUM AGARICI *Ph. Wurt. p.* 88. Eſt reſinoſum.

EXTRACTUM PANCHYMAGOGUM CROLLII *Ph. W. p.* 94. Inter tot alia draſtica et Agaricus.

PILULAE HIERAE CVM AGARICO *Ph. W. p.* 139. Intrat farraginem Agaricus trochiſcatus. Hodie obſoleti.

PILULAE MASTICHINAE *Ph. W. p.* 140. PILULAE DE SUCCINO CRATONIS *l. c. p.* 141. *etc.*

PEZIZA.

PEZIZA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 823. *Gen. pl. p.* 568.

576.

Pharm. AVRICVLA JVDAE ſ. FVNGVS SAMBVCINVS.

Peziza Auricula; concaua rugoſa auriformis LINN. *Syſt. veget. p.* 823. Tremella Auricula; ſeſſilis membranacea auriformis cinerea LINN. *Spec. pl. p.* 1625. Fungus membranaceus, Auriculam Judae referens ſ. ſambucinus C. B. Agaricum auriculae forma MICHELI *Gen. plant. p.* 124. *tab.* 66. *fig.* 1. Innaſcitur truncis vel ramis arborum vetuſtarum, praecipue Sambuco, vti et Oxyacanthae (teſte HALL. *Hiſt. ſtirp. Helvet. p.* 2220.), idque quidem parti, quae ſeptentrionem reſpicit (STEERBECK *Theatr. fung. p.* 256.).

Fungus membranaceus ad aurem externam humanam accedit figura et eminentiis intra ſinus caui. Humidus gelatinam refert tenacem pellucidam odoris mucidi, ſiccatus indureſcit et fragilis fit, ita tamen, vt aqua priſtinam flexilitatem, colorem, odorem, recuperet. Siccus membranaceus eſt, inſipidus, odoris expers, extus cinereus, interne

nigricans, faliuae lentorem aliquem conciliat. Colorem ſolutionis vitrioli martis nullo modo mutat. Perperam adſtringens cenſetur et exſiccans. Ad perniciosos fungos refert CLUSIUS (*Rar. plant. hiſt. p. CCLXXVI.*). Sed neque venenata vis nec purgans illi adſcripta euidentibus experimentis comprobatur. Centies repetitum, in gargariſmis anginam diſſipare et ex aqua Roſarum ſ. ſimili vel vino impoſitum inflammationes, nominatim oculorum, discutere. Nec certius eſt auxilium in ſurditate aliisque auris affectionibus, ad quod figurae ſimilitudo credulos adduxit. Vtinam confirmatae eſſent aliae multiplicis generis virtutes, quas recenſuit ex ſcriptis auctorum JO. PHIL. BREYNIUS (*Diſſert. de fungis officinal. p. 28. ſqq.*).

577.

Pharm. CREPITVS LVPI ſ. BOVISTA.

Lycoperdon Bouiſta; ſubrotundum: lacerato dehiſcens LINN. *Spec. plant. p. 1653.* Lycoperdon ſaccatum cinereum polline obſcure viridi HALL. *Hiſt. ſtirp. Helvet. n. 2172.* Multis varietatibus, magnitudine, ſuperficie, figura, colore, diſtinctis ludit haec ſpecies, ad quarum cognitionem ducit

cit HALLERUS *l. c.* et HUDSON. *Fl. Angl. ed. 2. p.* 642. Ad nos pertinet Lycoperdon vulgare *δ*, f. Lycoperdon maximum SCHÄFFERI *Fung. Ratisb. tom. 3. t.* 294. Fungus maximus rotundus pulverulentus dictus Germanis Bovist JO. BAUH. *Hist. tom. 3. p.* 848. Icon: REGNAULT *Botan.* La Vesse de Loup. Exemplum praegrandis Bouistae exstat in MARSILII *Fungi Carrarienſis Hiſtoria;* aliud in BENED. BERGII *Comment.* in *Kongl. Vet. Acad. Handl. vol. 23. p.* 324. cuius ambitus vlnas duas et digitos tres exaequauit, grauitas octodecim libras superauit. Etenim aëre pluuioso et solo pingui enormiter grandescit. Reperitur in pratis et pascuis sterilibus.

Tunicis tribus tegitur, intra quas medulla continetur, in iuniori fungo flauescens, solida, sensim in cellulosam compagem resoluta, in qua pollen obscure viridis, vel brunus, generatur, qui per orificium, in quod sursum sponte fungus dehiscit, praecipue sub compressione excutitur. Compressus digitis vel calcatus pedibus crepat, vnde nomen. Prout siccatus seruatur leuis et liuidus est, puluere bruno repletus. Nec antea colligi debet, quam donec compages succosa in puluerem lentam transierit, dein loco sicco seruandus.

Odoris aeque ac ſaporis expers eſt, nec colorem ſolutionis vitrioli martis mutat. Nulla neque alcalinae nec acidae naturae veſtigia vulgaribus tentaminibus, neque in puluere nec extracto aquoſo, deteguntur (BREYN. *Diſſ. de fung. officin. p.* 36.). Ineſſe tamen alcali volatile aeque copioſe, ac in vlla materia animali, deſtillatione cognitum (SCOPOLI in CRELLS *chem. Annal.* 1784. *vol.* 1. *p.* 335.). Oculis infeſtus puluis deprehenſus eſt, ita tamen, vt quidam ophthalmias arguant (MUYS apud BREYN. *l. c.*), alii coecitatem (Vulgaris opinio in Suecia. Vid. LINN. *Flor. Suec. p.* 460.). In lacte decoctus hic fungus muſcas interimit (BREYN. *l. c.*).

Plurimum celebritatis ſibi acquiſiuit vi, qua ad haemorrhagias ſiſtendas pollet. Quo fine valet tam puluis inſperſus fauciatis vaſis, quam ſpongioſum et mollius eius tegmen applicatum. Ita conſopita ſunt profluuia ſanguinea varia interna, quorum fontem attingere valuit Bouiſta, vt ſtillicidium copioſum ſanguinis ex naribus, contra quod pulvis vitello oui miſtus commode turundis illinitur (BREYN. *l. c. p.* 34.); haemorrhagia ex dente per congeſtionem ex ſpirituoſis largiter potis, quam vnice compeſcuit Bouiſtae fruſtum intruſum (TULP. *Obſerv.*

Obſerv. med. p. 90.); haemorrhoides profuſae, quibus ſuffecit peſſarii inſtar ano inſerta (FEL. PLATER. *Prax. tom.* 3. *l.* 2. *cap.* 5. *p.* 646.). Frequentius autem longe adminiſtratur in haemorrhagiis ex vulneratione vel amputatione arteriarum enatis. Magna hoc nomine iam dudum in exiſtimatione fuit apud chirurgos celebriores, vt FELICEM WURTZ, NUCK, MUNNIKS, VERDUIN, RAU (BREYN. *l. c. p.* 35.), qui ſedulo in praxi ſua hunc fungum in vſum traxerunt. Recentiori tempore fiduciam auxerunt experimenta ſollertia a cl. hippiatro LA FOSSE in equis dedita opera facta (de quibus a. 1750. academiam R. ſcientiarum certiorem reddidit), dum ſanguis exundans reſecta arteria temporali, amputato femore alterutro, item cauda praeciſa vel applicato fungi fruſtulo et firmato particula veſicae vel inſperſo puluere, fluere ceſſauit. Trucidato equo ecce in arteria comparuit membrana fere transparens cum thrombo conico, cuius apex interiora reſpexit (PARSONS in *Phil. Tranſ. vol.* 49. *P.* 1. *p.* 38. Tract. cl. LA FOSSE, patris, *Obſervations et decouvertes faites ſur les Chevaux* legere mihi non ſuppetiit. Confirmat efficaciam filius in *Dictionnaire raiſonné d'Hippiatrique, tom.* 2. *p.* 384. et *tom.* 3. *p.* 128.). Non autem in haemorrhagiis exiguarum arteriarum modo

modo conducit, ſed et ampliorum, adiuuante tantum modica compreſſione; cl. BISSET (*Medical Eſſays and Obſervations, p.* 303.) Agarico chirurgorum adeo praefert Bouiſtam. Stipticum dici non poteſt eo ſenſu, quo Gallas, Biſtortae radicem, Granatorum corticem, alumen, ita vocamus; hinc non coarctando vaſa vim ſuam praeſtat, ſed partim incraſſando ſanguinem, ſponte iam ad coagula pronum, tenuiſſimo, quem continet puluere, partim molli et ſpongioſa natura, qua ſeſe arctiſſime oſtio vaſis affigit, ligatura ſuffultus. Nempe applicato fruſto huius fungi ſuperimponitur aliud maius vel tunica fungi, et deligatio ſolito modo per faſciam perficitur.

DESIGNA-

DESIGNATIO SPECIERVM
IN QVINTO VOLVMINE CONTENTARVM.

ORDO XLIII. PALMAE.

Nomen pharmaceuticum.	*Nomen systematicum.*	
497. Palma.	*Cocos butyracea.*	pag. 1
498. Dactyli.	*Phoenix dactylifera.*	6
499. Sagu.	*Sagus* RUMPH.	13

ORDO XLIV. PIPERITAE.

500. Piper nigrum; album.	*Piper nigrum.*	22
501. — longum.	— *longum.*	35
502. Cubebae.	— *Cubeba.*	37
503. Acorus verus. Calamus vulgaris.	*Acorus Calamus.*	39
504. Arum.	*Arum maculatum.*	44

ORDO XLV. SCITAMINEAE.

505. Zingiber.	*Amomum Zingiber.*	52
506. Cardamomum minus.	— *Cardamomum.*	61
507. Grana Paradisi.	— *Grana Paradisi.*	67
508. Galanga.	*Maranta Galanga.*	69
509. Curcuma.	*Curcuma longa.*	73
510. Costus.	*Costus arabicus.*	80
511. Zedoaria.	*Kämpferia rotunda.*	82

ORDO

ORDO XLVI. LILIACEAE.

Nomen pharmaceuticum.	*Nomen systematicum.*	
512. Lilium album.	*Lilium candidum.*	88
513. Scilla.	*Scilla maritima.*	91
514. Allium.	*Allium sativum.*	122
515. Porrum.	— *Porrum.*	134
516. Victorialis longa.	— *Victorialis.*	135
517. Cepa.	— *Cepa.*	137
518. Asphodelus.	*Asphodelus ramosus.*	140
519. Helleborus albus.	*Veratrum album etc.*	142
520. Sabadilli.	*Veratrum? Sabadilla.*	166
521. Asparagus.	*Asparagus officinalis.*	179
522. Ananas.	*Bromelia Ananas.*	186
523. Colchicum.	*Colchicum autumnale.*	193
524. Hermodactylus.	— *illyricum?*	215
525. Crocus.	*Crocus sativus.*	220
526. Aloë.	*Aloës species variae.*	238
527. Lilium Convallium.	*Convallaria maialis.*	260
528. Sigillum Salomonis.	— *Polygonatum.*	263

ORDO XLVII. ENSATAE.

529. Iris Florentina.	*Iris Florentina.*	265
530. — nostras.	— *Germanica.*	269
531. Acorus palustris.	— *Pseud-acorus.*	275

ORDO XLVIII. ORCHIDEAE.

532. Salep.	*Orchis mascula etc.*	278
533. Satyrium.	— *bifolia etc.*	292
534. Vanilla.	*Epidendrum Vanilla.*	297

ORDO XLIX. TRIPETALOIDEAE.

535. Sanguis draconis.	*Calamus Rotang etc.*	301

ORDO L. CALAMARIAE.

Nomen pharmaceuticum.	*Nomen ſyſtematicum.*	
536. Sarſaparilla germanica.	*Carex arenaria.*	310
537. Cyperus longus.	*Cyperus longus.*	316
538. — rotundus.	— *rotundus.*	317

ORDO LI. GRAMINA.

539. Triticum.	*Triticum hybernum.*	319
540. Gramen.	— *repens.*	338
541. Secale.	*Secale cereale.*	343
542. Hordeum.	*Hordeum vulgare etc.*	360
543. Auena.	*Auena ſatiua.*	383
544. Saccharum.	*Saccharum officinarum*	390
545. Milium.	*Panicum miliaceum.*	430
546. Oryza.	*Oryza ſatiua.*	433
547. Schoenanthus.	*Andropogon Schoenanthus.*	443
548. Nardus Indica.	— *Nardus.*	445

ORDO LII. FILICES.

549. Polypodium.	*Polypodium vulgare.*	449
550. Filix mas.	— *Filix mas.*	453
551. Filix foemina.	*Pteris aquilina.*	472
552. Capillus veneris.	*Adiantum capillus veneris.*	475
553. Lingua ceruina.	*Aſplenium Scolopendrium.*	478
554. Ceterach.	— *Ceterach.*	480
555. Trichomanes.	— *Trichomanoides.*	481
556. Ruta muraria.	— *Ruta muraria.*	482
557. Equiſetum.	*Equiſetum aruenſe.*	483

ORDO LIII. MVSCI.

Nomen pharmaceuticum.	*Nomen syſtematicum.*	
558. Lycopodium.	*Lycopodium clauatum.*	486
559. Muſcus erectus.	— *Selago.*	492
560. Adianthum aureum.	*Polytrichum commune.*	494

ORDO LIV. ALGAE.

561. Vſnea.	*Lichen ſaxatilis.*	496
562. Muſcus iſlandicus.	— *Islandicus.*	499
563. Pulmonaria arbor.	— *pulmonarius.*	520
564. Muſcus cumatilis.	— *aphthoſus.*	523
565. — — caninus.	— *caninus.*	524
566. — — pyxidatus.	— *cocciferus etc.*	529
567. Roccella.	— *Roccella.*	533
568. Muſcus arboreus.	— *plicatus.*	536
569. Quercus marina.	*Fucus veſiculoſus.*	537
570. Helminthochorton.	— *Helminthochorton* DE LA TOURR.	543.
571. Conferua riuularis.	*Conferua riuularis.*	550

ORDO LV. FVNGI.

572. Agaricus muſcarius.	*Agaricus muſcarius.*	555
573. — quernus.	*Boletus igniarius.*	561
574. Fungus ſalicis.	*Boletus ſuaueolens.*	569
575. Agaricus albus.	*Boletus laricis.*	573
576. Auricula Judae.	*Peziza Auricula.*	583
577. Crepitus lupi.	*Lycoperdon Bouiſta.*	584

INDEX ALPHABETICVS STIRPIVM

QVINQVE VOLVMINIBVS PRAECEDENTIBVS COMPREHENSARVM

NOMINIBVS PHARMACEVTICIS SVPERSTRVCTVS.

A.

Abelmoſchus, vol. III. pag. 376.
Abies, I. 27.
Abrotanum foemina. Vid. Santolina.
— — *mas*, I. 116.
Abſynthium maritimum I. 128.
— — *ponticum*, I. 124.
— — *vulgare*, I. 117.
Acacia noſtras, III. 234.
— *vera*, II. 404.
Acanthus, II 204.
Acetoſa, III. 492.
Acmella, I. 135.
Aconitum, III. 5.
Acorus paluſtris, V. 275.
— — *verus*, V. 39.
Adianthum aureum, V. 494.
Agaricus albus, V. 573.
— — *muſcarius*, V. 555.
— — *quernus*, V. 561.
Ageratum, I. 170.
Agnus caſtus, II. 195.
Agrimonia, III. 147.
Alchemilla, III. 149.
Alkanna vera, II. 85.
—— (*ſpuria*), II. 100.
Alliaria, II, 317.
Allium, V. 122.
Alnus, I. 72.
Aloe, V. 238.
Althaea, III. 396.
Ammi verum, I. 260.
— *vulgare*, I. 261.
Amomum, III. 316.
Amygdalae amarae, III. 256.
— — *dulces*, III. 247.
Anacardium occidentale, IV. 413.
— — *orientale*, II. 192.
Anagallis, II. 1.
Ananas, IV. 186.
Anethum, I. 288.

Anime, II. 432.
Aniſum ſtellatum (*Fructus*) III. 562.
Aniſi ſtellati cortex, III. 566.
Aniſum vulgare, I. 298.
Angelica ſatiua, I. 250.
— *ſylueſtris*, I. 254.
Anthophylli, III. 337.
Anthora, III. 29.
Anſerina, III. 135.
Apium, I. 303.
Aquifolium, IV. 10.
Aquilegia, III. 1.
Arbor vitae, I. 31.
Armoracia, II. 348.
Arnica, I. 157.
— *Suedenſis*. *V. Conyza media.*
Ariſtolochia anguicida, I. 358.
—— —— *fabacea*, II. 452.
—— —— *longa*, I. 351.
—— —— *rotunda*, I. 351.
—— —— *trilobata*, I. 357.
—— —— *vulgaris*, I. 356.
Artemiſia, I. 124.
Arthanita. *V. Cyclamen.*
Arum, V. 44.
Aſarum, I. 359.
Aſparagus, V. 179.
Aſphodelus, V. 140.
Aſſa dulcis. *V. Benzoe.*
—— *foetida*, I. 240.
Atriplex ſatiua, IV. 329.
Auena, V. 383.
Aurantium, III. 284.
Auricula muris. *V. Piloſella.*
—— *iudae*, V. 583.

B.

Badian. *V. Aniſum ſtellatum.*
Balauſtium. *V. Granatum.*
Balſamita mas, I. 132.
Balſamum meccanum. *Vid. Meccanum Balſ.*
—— *copainae*. *V. Copaiv. B.*
Barba hirci. *V. Tragopogon.*
Barbaraea, II. 318.
Bardana, I. 83.
Baſilicum, II. 155.
Beccabunga, II. 208.
Bedeguar, III. 174.
Been nux, II. 402.
Behen album, I. 94.
—— *rubrum*, I. 176.
Belladonna, I. 430.
Bellis maior, I. 149.
—— *minor*, I. 153.
Benzoe, IV. 540. 658.
Berberis, IV. 79.
Betonica, II. 158.
Beta rubra, IV. 278.
Betula, I. 69.
Bezetta coerulea, IV. 139.
Biſtorta, IV. 407.

Bombax. V. Goſſypium.
Bonus Henricus, IV. 267.
Borago, II 95.
Botrys vulgaris, IV. 270.
—— *mexicana*, IV. 273.
Bouiſta. V. Crepitus lupi.
Branca vrſina (perperam), I. 256.
—— —— *(vulgo)*, II. 204.
Braſſica, II. 329.
Bruſcus. V. Ruſcus.
Bryonia, I. 419.
Bugloſſum, II. 99.
Burſa paſtoris, II. 355.
Buxus, IV. 262.

C.

Cacao, III. 378.
Caieput (Oleum), III. 319.
Calamintha, II. 130.
Calamus vulgaris, V. 39.
Calcatrippa. Vid. Conſolida regalis.
Calcitrapa, I. 98.
Calendula, I. 174.
Campechenſe lignum, II. 429.
Camphora, IV. 445.
Camphorata, IV. 333.
Canella malabarica. V. Caſſia lignea.
—— *alba*, IV. 566.
Cannabis, IV. 608.
Caoutſchuc. V. Reſina elaſtica.
Capillus veneris, V. 475.
Capparis, II. 305.
Cardamine, II. 319.
Cardamomum, V. 61.
Cardiaca, II. 180.
Cardopatia. V. Carlina.
Carduus benedictus, I. 96.
—— *Mariae*, I. 86.
—— *tomentoſus*, I. 87.
Caricae, IV. 578.
Carlina, I. 88.
Carpathicus Balſamus, I. 14.
Carpobalſamum, IV. 46.
Carthamus, I. 90.
Carum, I. 292.
Caryophyllata, III. 122.
Caryophyllus aromaticus, III. 333.
Caſſia caryophyllata, III. 314.
—— *Fiſtula*, II. 395.
—— *lignea*, IV. 441.
Caſſiae Flores, IV. 417.
Caſtanea, I. 52.
Cataputia maior. V. Ricinus vulg.
—— *minor*, IV. 100.
Catechu (terra), II. 415.
Centaurium minus, II. 18.
Cepa, V. 137.
Ceraſa nigra, III. 209.
—— *rubra*, III. 205.
Cerefolium ſ. Chaerophyllum, I. 280.

Ceterach, V. 480.
Chamaedrys, II. 119.
Chamaemorus. V. Norrlandicae baccae.
Chamaepitys, II. 121.
Chamomilla noſtras, I. 143.
—— —— *romana*, I. 150.
Cheiri, II. 339.
Chelidonium maius, II. 300.
Chenopodium anthelminticum, IV. 275.
China (*Radix*), I. 339.
Chinchina (*Cortex*), I. 546.
Cicer, II. 372.
Cichoreum, I. 100.
Cicuta (*terreſtris*), I. 213.
—— *aquatica*, I. 271.
Cicutaria, I. 283.
Cina. V. Santonicum.
Cinnamomum, IV. 417.
Citrullus, I. 401.
Citrus, III. 265.
Coccognidium, IV. 634.
Cocculus indus, I. 343.
Cochlearia, II. 341.
Coffea, I. 386.
Colchicum, V. 193.
Colocynthis, I. 407.
Colubrinum lignum, I. 485.
Coneſſi. V. Profluuii cortex.
Conferua riuularis, V. 550.
Conuoluulus maior albus, I. 510.
Conſolida maior. Vid. Symphytum.
—— —— *media*, II. 123.
—— —— *regalis*, III. 31.
Conyza coerulea, I. 173.
—— *media*, II. 156.
Copaiuae balſamum, IV. 47.
Coriandrum, I. 278.
Cortex Peruuianus. V. Chinchina.
—— *Lauola. V. Aniſi ſtellati cortex.*
Corylus, I. 66.
Coſtus, V. 80.
Cotula foetida, I. 151.
Crepitus lupi, V. 584.
Crocus, V. 220.
Cubebae, V. 37.
Cucumis, I. 405.
—— *aſininus*. I. 413.
Cucurbita, I. 399. 401.
Culilawan, IV. 524.
Cupreſſus, I. 32.
Curcuma longa et rotunda, V. 73.
Cuſcuta, I. 194.
Cyanus, I. 93.
Cyclamen, II. 25.
Cydonia, III. 196.
Cyminum, I. 266.
Cynogloſſa, II. 102.
Cynosbatos, III. 172.
Cyperus longus, V. 316.

Cype-

Cyperus rotundus, V. 317.

D.

Dactyli, V. 6.
Daucus satiuus et syluestris, I. 209.
—— *creticus*, I. 235.
Dentaria, I. 513.
Dictamnus albus, III. 108.
—— —— *creticus*, II. 139.
Diervilla, I. 385.
Digitalis, I. 490.
Doronicum, I. 167.
Dulcamara, I. 423.

E.

Ebulus, IV. 22.
Elaterium, I. 415.
Elemi, IV. 28.
Endiuia, I. 102.
Enula, I. 154.
Epithymum, I. 195.
Equisetum, V. 483.
Eruca, II. 337.
Eruum, II. 371.
Eryngium, I. 206.
Erysimum, II. 315.
Esula maior, IV. 105.
—— *minor*, IV. 103.
Eupatorium, I. 133.
Euphorbiae variae, IV. 96.
Euphorbii Gummi, IV. 88.
Euphrasia, II. 186.

F.

Faba, II. 368.
—— *crassa*. *V. Telephium.*
Fagus, I. 53.
Farfara, I. 139.
Filipendula, III. 118.
Filix mas, V. 453.
—— *foemina*, V. 472.
Flammula, III. 86.
—— —— *jouis*, III. 103.
Foeniculum aquaticum. I. 267.
—— —— *vulgare*, I. 287.
Foenugraecum, II. 386.
Fragaria, III. 142.
Frangula, IV. 5.
Fraxinus, III. 535.
Fumaria, II. 449.
Fungus melitensis.
—— *rosaceus*. *V. Bedeguar.*
—— *salicis*, V. 569.
—— *sambucinus*. *V. Auricula iudae.*

G.

Galanga maior et minor, V. 69.
Galbanum, I. 262.
Galega, II. 383.
Galium album, I. 373.
—— *luteum*, I. 371.
Gambogium. *Vid. Gummi guttae.*

Genipi album, I. 129.
—— *verum*, I. 169.
Geniſta, II. 360.
Gentiana alba, I. 247.
—— *rubra*, II. 11.
Geranium moſchatum, III. 396
—— *robertianum*, ibid.
Geum riuale, III. 132.
—— *vrbanum*. *V. Caryophyllata.*
Ginſeng, I. 330.
Glycyrrhiza, II. 374. 379.
Gnaphalium, I. 112.
Goſſypium. III. 367.
Gramen (*Radix*), V. 338.
Grana Paradiſi, V. 67.
Granatum, III. 262.
Gratiola, II. 197.
Guaiacum, III. 399.
Gummi arabicum, II. 404.
—— *ceraſorum*. *Vid. Ceraſa nigra.*
—— *guttae*, IV. 106. 654.
—— *Senegal*, II. 414.

H.

Hedera arborea, I. 307.
—— *terreſtris*, II. 174.
Heliotropii ſuccus, IV. 139.
Helleborus albus, V. 142.
—— —— *foetidus*, III. 70.
—— —— *niger*, III. 43.
—— —— *viridis*, III. 68.
Helminthochorton, V. 543.
Hepatica nobilis, III. 102.
Herba britannica, IV. 343.
Hermodactylus, V. 215.
Herniaria, IV. 331.
Hippocaſtanum, IV. 62.
Hirundinaria, I. 543.
Hiſpidula. *V. Gnaphalium.*
Hordeum, V. 360.
Hydropiper. *Vid. Perſicaria vrens.*
Hyoſcyamus, I. 444.
—— —— *albus*, I. 455.
Hypericum, III. 518.
Hyſſopus, II. 133.

I.

Ialappa, I. 502.
Iaponica terra. *V. Catechu.*
Iaſminum, II. 31.
Imperatoria, I. 254.
Ipecacuanha, I. 521.
Iris Florentina, V. 265.
—— *noſtras*, V. 269.
—— *paluſtris*. *Vid. Acorus paluſtris.*
Iuglans, I. 57.
Iuiubae, IV. 7.
Iuniperus, I. 34.

L.

Lacca, IV. 152.
Lactuca, I. 108.

Lada-

Ladanum, III. 514.
Lamium album, II. 178.
Lapathum acutum, IV. 341.
Lauendula, II. 135.
Laurocerasus, III. 213.
Laurus, IV. 528.
Lens, II. 369.
Lentiscus, I. 77.
Leuisticum, I. 249.
Lignum sanctum. V. Guaiacum.
Lilium album, V. 88.
—— *Conuallium*, V. 260.
Linaria, II. 183.
Lingua auis. V. Fraxinus.
—— *ceruina*, V. 478.
Linnaea, I. 397.
Linum, III. 474.
—— *catharticum*, III. 490.
Liquidambar, I. 67.
Lithospermum, II. 98.
Lobelia, I. 514.
Lupinus, II. 356.
Lupulus, IV. 621.
Lycopodium, V. 486.
Lysimachia purpurea, III. 510

M.

Magellanicus cortex. V. Winteranus cortex.
Maiorana, II. 142.
Malabathrum, IV. 441.
Malua arborea, III. 363.
—— *vulgaris*, III. 364.
Mandragora, I. 441.
Mangostana, III. 525.
Manna, III. 542.
Marrubium album, II. 160.
Marum verum, II. 107.
Mastix, I. 77.
Matricaria, I. 148.
Matrisylua, I. 374.
Mechoacanna, I. 507.
Melilotus, II. 384.
Melissa canariensis, II. 157.
—— *citrina*, II. 127.
—— *turcica*, II. 157.
Melissophyllum, II. 131.
Melo, I. 403.
Mentha crispa, II. 146.
—— *piperita*, II. 150.
—— *sylvestris*, II. 152.
Mercurialis, IV. 222.
Mespili, III. 200.
Mezereum, IV. 628.
Milium, V. 430.
—— *solis. V. Lithospermum.*
Millefolium, I. 165.
Morsus diaboli, I. 179.
Morus, IV. 596.
Moxa. V. Artemisia.
Mungos, I. 375.
Muscus arboreus, V. 536.
—— *caninus*, V. 525.

Muſcus clauatus. V. Lycopodium.
—— *cumatilis*, V. 523.
—— *erectus*, V. 492.
—— *islandicus*, V. 499.
—— *pyxidatus*, V. 529.
Myrobalanus emblica, IV. 127.
Myrtillus, II. 73.
Myrtus, III. 312.
—— *Brabantica*, I. 73.

N.

Nardus. V. Spica indica.
Napellus. V. Aconitum.
Naphae Flores. Vid. Aurantium.
Napus, II. 336.
Naſturtium aquaticum, II. 309
—— —— *hortenſe*, II. 352.
—— —— *indicum*, IV. 77.
Nepeta, II. 156.
Nephriticum lignum, II. 402.
Nigella, III. 35.
Ninſi, I. 258.
Norrlandicae baccae, III. 153.
Nummularia, II. 9.
Nux vomica, I. 477.
Nymphaea alba, III. 532.

O.

Olibanum, I. 39.
Oliuae, II. 33.
Ononis, II. 365.
Opium, II. 219.
Opobalſamum. Vid. Balſ. de Mecca.
Opopanax, I. 286.
Opuntia, III. 342.
Orleana terra, III. 392.
Oreoſelinum, I. 236.
Origanum creticum, II. 140.
—— —— *vulgare*, II. 141.
Oryza, V. 433.
Oxycoccus, II. 72.

P.

Paeonia, III. 37.
Palma Chriſti. Vid. Ricinus vulgaris.
Palmae Oleum, V. 1.
Paralyſis. V. Primula veris.
Pareira braua, I. 344.
Parietaria, IV. 570.
Parthenium. V. Matricaria.
Paſtinaca, I. 284.
Pauanae lignum, IV. 149.
Pechurim Faba, IV. 549. *Cortex*, IV. 554.
Perfoliata, I. 306.
Perſica, III. 241.
Perſicaria vrens, IV. 409.
Peruuianus cortex. V. Chinchina.
Petaſites, I. 138.
Petroſelinum macedonicum, I. 262.

Petro-

Petroſelinum vulgare, I. 301.
Peucedanum, I, 238.
Phu. V. Valeriana maior.
Phytolacca, IV. 335.
Pilo'ella, I. 111.
Pimenta. V. Amomum.
Pimpinella alba, I. 294.
—— *italica*, *Herba*, I. 188.
Rádix, I. 190.
—— *nigra*, I. 296.
Pinea, I. 13.
Pinus, I. 1.
Piper indicum, I. 475.
—— *jamaicenſe. V. Amomum.*
—— *longum*, V. 35.
—— *nigrum et album*, V. 22.
Piſtacia, I. 74.
Plantago latiſolia, I. 190.
Polium creticum, II. 112.
—— *montanum*, ibid.
Polygala amara, II. 445.
—— *vulgaris*, II. 444.
Polypodium, V. 449.
Poma, III. 177.
Populus, I. 47.
Porrum, V. 134.
Portulaca, III. 354.
Primula veris, II. 22.
Profluuii cortex, I. 541.
Pruna, III. 227.
Prunella, II. 181.
Pſyllium, I. 193.
Ptarmica, I. 169.
Pulegium, II. 153.
Pulmonaria arborea, V. 520.
—— —— *maculata*, II. 97.
Pulſatilla nigricans, III. 93.
Pyrethrum, I. 152.
Pyrola, II. 79.

Q.

Quaſſia, III. 432.
Quercus, I. 61.
—— *marina*, V. 537.

R.

Radicula, II. 321.
Ranunculus albus, III. 91.
—— —— *bulboſus*, III. 88.
—— —— *paluſtris*, III. 82.
—— —— *pratenſis*, III. 75.
Rapa, II. 324.
Raphanus niger, II. 321.
—— *ruſticanus. V. Armoracia.*
Reſina elaſtica, IV. 167.
Rhabarbarum monachorum, IV. 346.
—— —— *ſibiricum*, IV. 356.
—— —— *verum*, IV. 362.
Rhamnus catharticus, IV. 1.
Rhaponticum, IV. 353.
Rheum. V. Rhabarbarum.
Rhodia, III. 353.

Rhodium

Rhodium lignum, II. 363.
Rhoeas, II. 212.
Ribes nigrum, III. 307.
—— *rubrum*, III. 304.
Ricinus maior, IV. 164.
—— —— *vulgaris*, IV. 195.
Roccella, V. 533.
Ros solis f. Rorella, III. 500.
Rosa sylueſtris, III. 172.
Rosae damaſcenae, III. 157.
—— —— *rubrae*, III. 166.
Roſmarinus hortenſis, II. 171.
—— —— *ſylueſtris*, II. 75.
Rubia tinctorum, I. 363.
Rubus idaeus, III. 151.
Ruſcus, I. 341.
Ruta, III. 112.
—— *muraria*, V. 482.

S.

Sabadilli, V. 166.
Sabina, I. 41.
Saccharum, V. 390.
Sagu, V. 13.
Salep, V. 278.
Salix, I. 44.
Saluia, II. 164.
Sambucus, IV. 13.
Sandaracha, I. 34.
Sanguis Draconis, V. 301.
Sanicula, I. 207.
Santalum album, II. 87.
Santalum citrinum, ibid.
Santolina, I. 134.
Santonicum, I. 113.
Saponaria, III. 505.
Sarcocolla, I. 198.
Sarſaparilla, I. 334.
—— — *Germanica*, V. 310.
Saſſafras, IV. 534.
Satureia, II. 145.
Satyrium, V. 292.
Saxifraga alba, III. 355.
—— —— *rubra*, III. 118.
Scabioſa, I. 177.
Scammonium, I. 494.
Scilla, V. 91.
Schoenanthus, V. 443.
Sclarea, II. 170.
Scolopendrium. *Vid. Lingua ceruina.*
Scordium, II. 114.
Scorzonera, I. 103.
Scrophularia aquatica, II. 190.
—— (*vulgaris*), II. 188.
Sebeſten, II. 105.
Secale, V. 343.
Sedum maius, III. 350.
—— *minus*, III. 344.
Semperuiuum maius. *V. Sedum maius.*
Senecio, I. 172.
Senega, II. 436.
Senna, II. 388.

Serpen-

Serpentaria virginiana, I. 348.
Serpentum Radix, *V. Mungos.*
—— *Lignum*, I. 383.
Serpyllum, II. 126.
Sesamum, I. 493.
Seseli creticum, I. 213.
—— *massilienſe*, I. 283.
Sigillum Salomonis, V. 263.
Siler montanum, I. 248.
Siliqua dulcis, II. 434.
—— *hirſuta*, II. 358.
Simaruba, III. 457.
Sinapi nigrum, II. 323.
Solanum, I. 427.
Soldanella, I. 512.
Sonchus, I. 110.
Sophia chirurgorum, II. 313.
Sorbus aucuparia, III. 203.
Spica celtica, I. 187.
—— *indica*, V. 445.
Spigelia (*Herba*), I. 378.
—— *marylandica* (*Radix*), I. 380.
Spina ceruina. V. Rhamnus catharticus.
Spinacia, IV. 327.
Squilla. V. Scilla.
Squinanthus. V. Schoenanth.
Staphiſagria, III. 32.
Stoechas arabica, II. 138.
—— *citrina*, I. 112.
Stramonium, I. 456.
Styrax ſ. Storax, II. 80.
—— *liquida. V. Liquidamb.*
Suber, I. 64.
Sumach, IV. 25.
Symphytum, II. 92.

T.

Tabacum, I. 464.
Tacamahaca, I. 50.
Tamarindi, II. 425.
Tanacetum, I. 130.
Taraxacum, I. 105.
Telephium, III. 348.
Terebinthina communis, I. 26.
—— —— *cypria*, I. 75.
—— —— *Veneta*, I. 16.
Tertianaria, II. 182.
Thaliſtrum, III. 107.
Thea Bohe et viridis, IV. 225.
Thlaſpi, II. 354.
Thus. V. Olibanum.
Thymelaea, IV. 639.
Thymus, II. 124.
Tilia, III. 527.
Tilli grana, IV. 149.
Tormentilla, III. 140.
Tragacanthae gummi, II. 380.
Tragopogon, I. 104.
Tribulus aquaticus, IV. 86.
Trichomanes, V. 481.
Triſolium fibrinum, II. 27.
Triticum, V. 319.

Tunica,

Tunica, III. 503.
Turpethum, I. 510.
Tuſſilago. V. Farfara, I. 139.

V.

Valeriana maior, I. 186.
—— *minor*, I. 180.
Vanilla, V. 297.
Verbaſcum (*Folia*), I. 487.
(*Radix*), I. 489.
Verbena, II. 209.
Veronica, II. 205.
Victorialis longa, V. 135.
Vinca Pervinca, I. 540.
Viola, I. 517.
Virga aurea, I. 170.
Viſcum, I. 199.
Vitis idaea, II. 69.
Vlmaria, III. 120.
Vlmus, IV. 601.
Vrtica, IV. 587.
—— *romana*, IV. 595.
Vſnea, V. 496.
Vua vrſi, II. 54.
Vuae, I. 310.
Vuluaria, IV. 276.
Vuularia, I. 342.

W.

Winteranus cortex, IV. 557.

X.

Xanthium, I. 141.
Xylobalſamum, IV. 46.

Z.

Zedoaria longa et rotunda, V. 82.
Zingiber nigrum et album, V. 52.

ERRATA ALIQVOT VOLVMINIS PRIMI.

pag. 80. lin. 3, 4. *lege*: ſacram anchoram. p. 478. lin. 5, 6. *leg.* Ignatii affinis quibusdam videtur.

VOLVM. QVARTI.

p. 110. lin. 9. *loco* eam *leg.* illud. p. 125. lin. vlt. *loco* haec *leg.* hoc. p. 443. lin. 4. *loco* Cinnamomi *leg.* Cinnamomum. p. 486. lin. pen. *loco* plano *leg.* pleno. p. 643. lin. 6. *loco* terreſtris *leg.* arboreae. p. 656 lin. 9. *loco* viridi *leg.* viuide.

VOLVM. QVINTI.
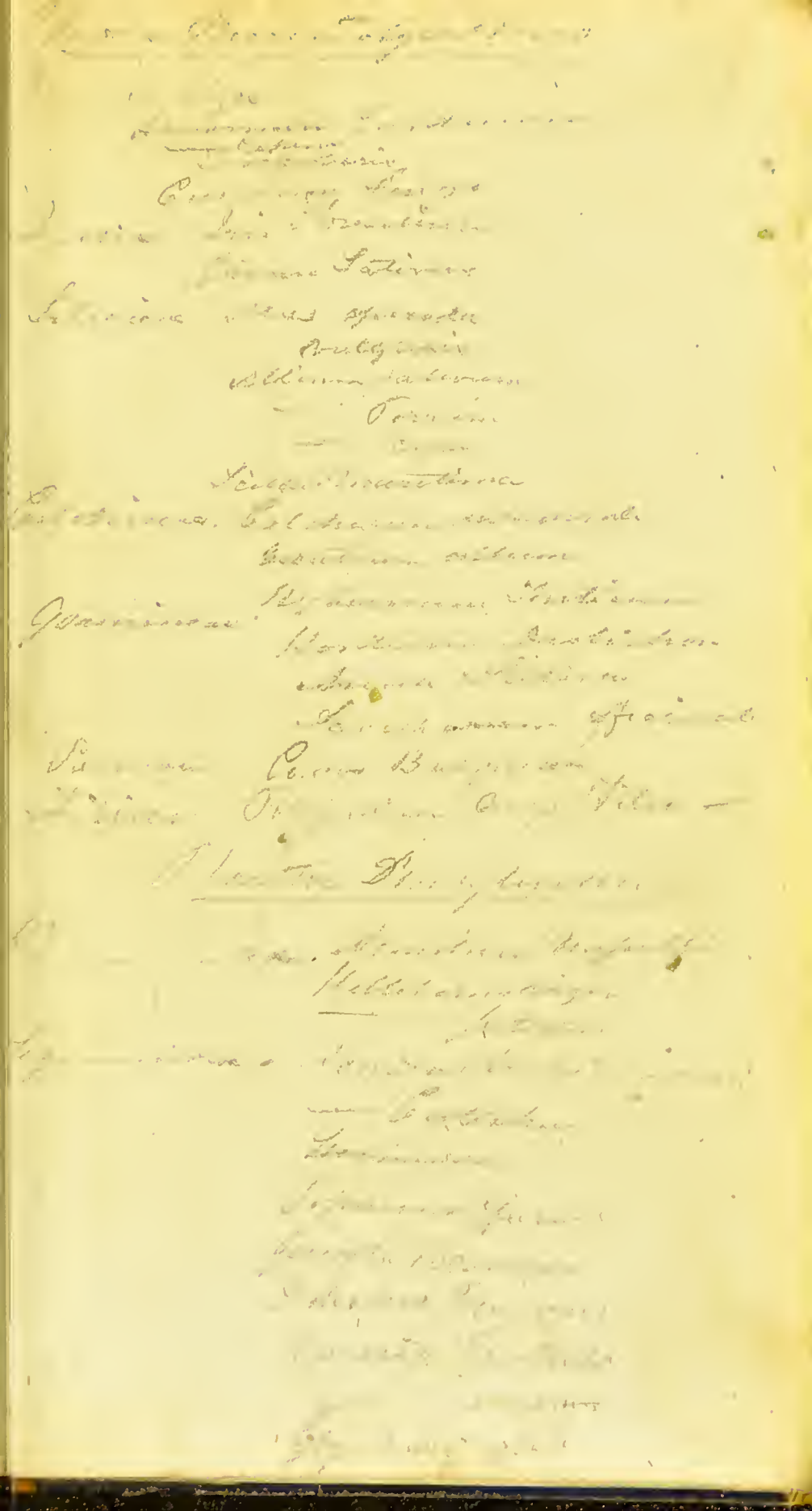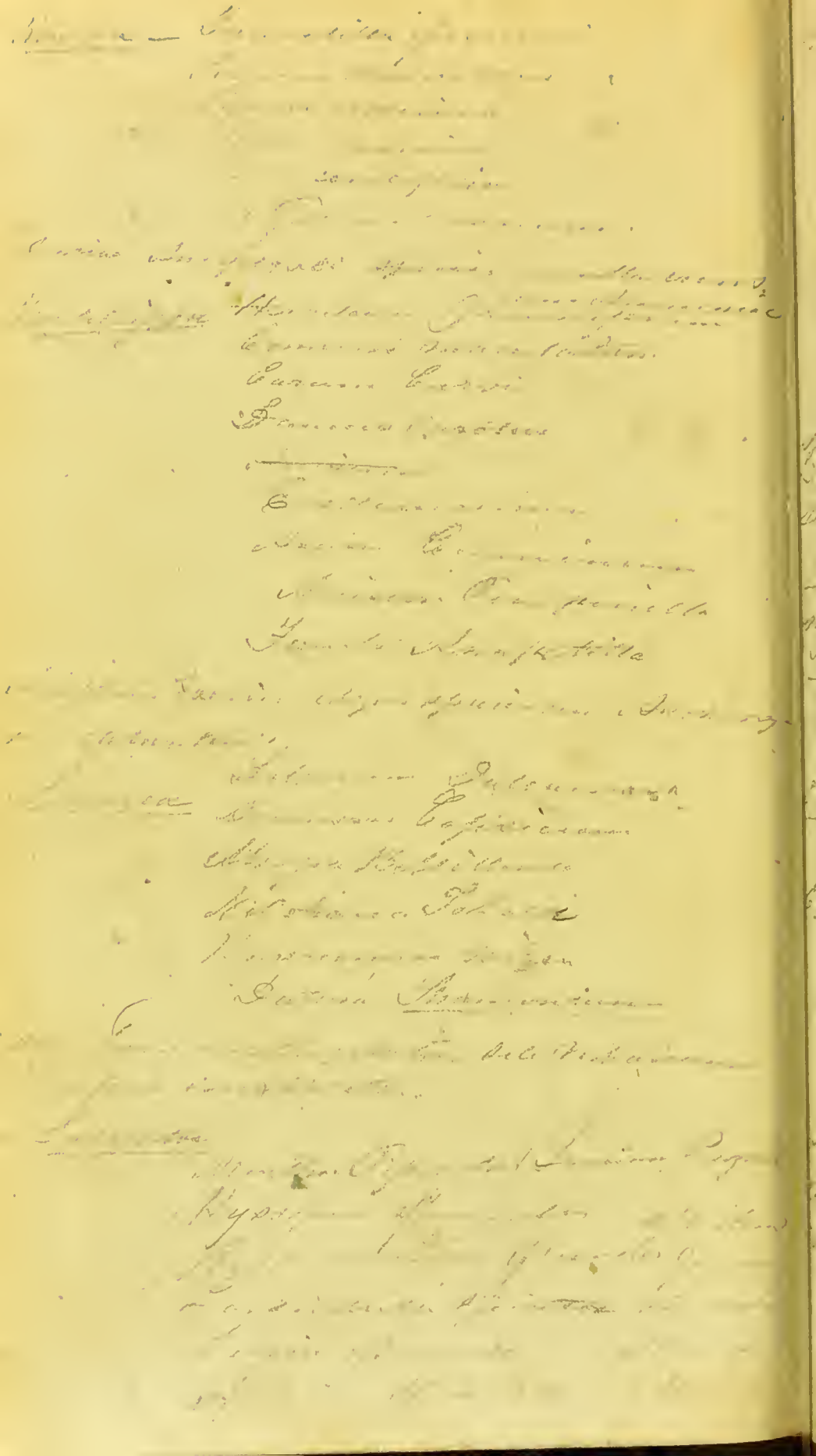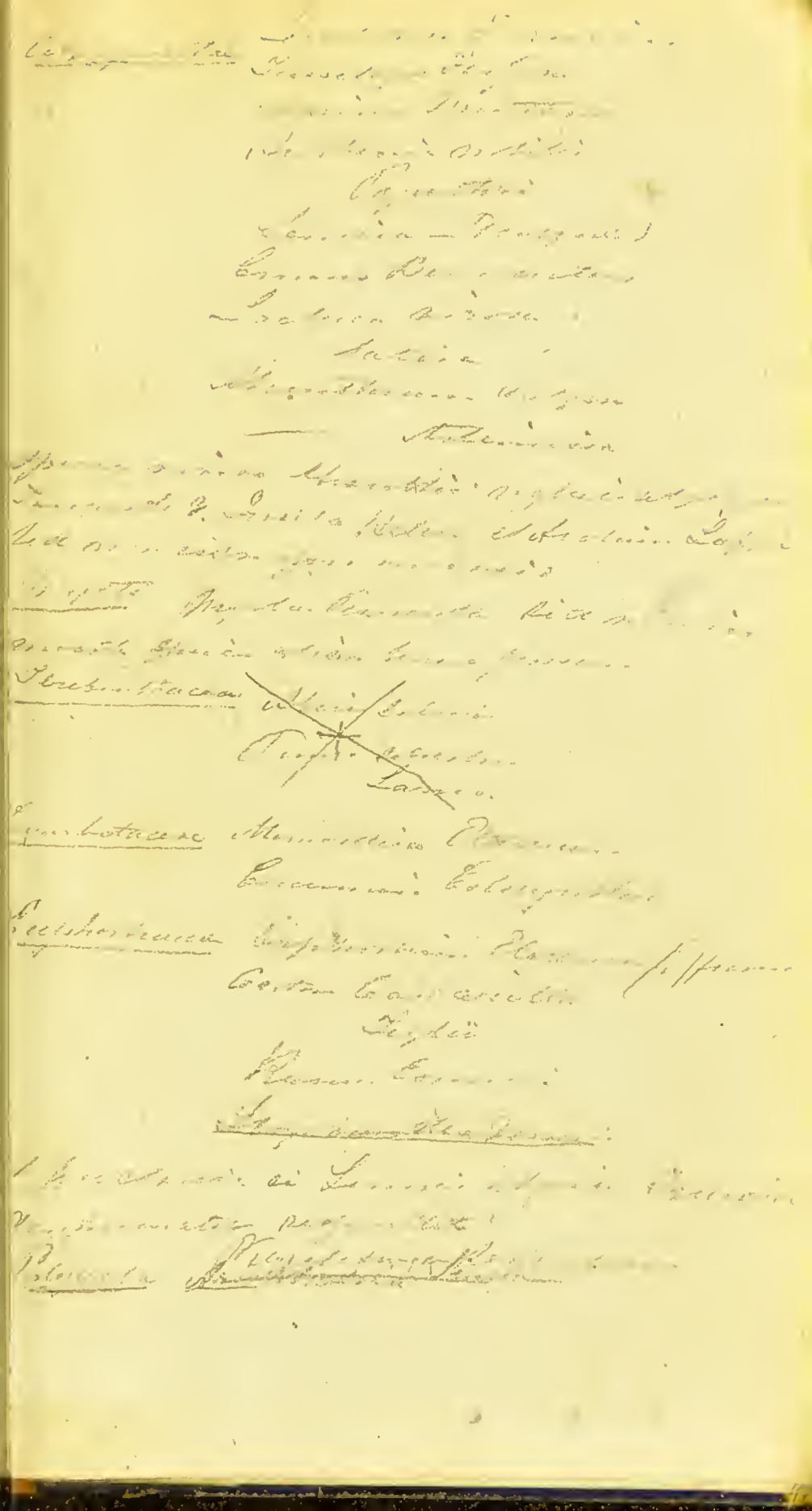
p. 39, 53. *loco* Hort. Malab. tom II. *leg.* tom. 11. p. 80. l. 15. *loco* nomen *leg.* vox haecce. p. 220, 224. 525. *loco* de ſc. *leg.* des ſc.